

Roč. VII.

Čís. 1.

1947.

*mesačník
pro duchovní
život*

S M E R, mesačník pre záujmy duchovného života.

Vydávajú slovenskí dominikáni. Rediguje fr. P. Aquinas
M. Gabura, OP.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. svätej Anny 15.

Predplatné na rok 80 Kčs, pre študentov 40 Kčs.

Šekové číslo Smeru 6181. — Číslo telefónu 2416.

O B S A H :

Cesty duchovnosti:

Teocentrická stavba človeka 1. — „Moja“ svätá
omša 11. — Suchopár 16. — Svätý Pavol, vzor
pracovníkov katolíckej akcie 19.

Duchovnosť vo svätých:

Svätá Margita, dominikánka, a dary Ducha svä-
tého 26. — Preduchovnená lekárka 31.

Duchovnosť v študentstve:

Silvestronké poznámky 35. — Kresťan ide na-
pred 38.

Duchovnosť v škole:

Keď Kristus pracuje v továrni 41. — Z denníka
katolíckeho maliara 42. — Laickí misionári 44. —
List V. S. Solovieva 46.

Poznámky o knihách 47.

UPRIMNE PAN BOH ZAPLAŤ vyslovujeme všetkým sestрам smeristkám a bratom smeristom, ktorí svojou apoštolskou horlivosťou rozšírili okruh našich čitateľov a tak pomohli nám k tomu, aby sme väčšiemu počtu približovali nášho Pána Ježiša Krista, ktorý je smysl nášho života. Ich ako aj ostatných čitateľov Smeru snažne prosíme, aby nám najmä svojimi modlitbami vyprosovali milosti a hojné nadprirodzené požehnanie pre naše úsilie učiť poznávať a nadovšetko milovať vznešeného Krista.

Nových odberateľov získali:

74 prof. Dr. V. Hromník; 30 prof. Dr. A. Martinec; 13 J. Grüber; 8 J. Švábič, študent; J. Kuruc, študent; J. Suchár, študent; M. Máhrerová; 7 prof. V. Košík; 6 Farský úrad v Krupine; M. Rydlová; O. Zima, študent; 5 P. Pavelka, študent; J. Venci, študent, G. Zeke, úradníčka; G. Fischerová, posl. na štátnom konzervatóriu; J. Novák, študent; 4 P. Babjak, študent; J. Rosina, vysokoškolač; F. Bucko, vysokoškolač; K. Múdra, učiteľka; A. Sládkovičová; C. Harmata, posl. teologie; V. Drgonová, učiteľka; M. Kalušová; M. Palušová, učiteľka; V. Orság, študent; P. Struhár, študent; V. Navarová, vysokoškolačka; 3 Cuntalová, A. Školník, študent; S. Elena, OP; M. Venglarčík, študent; K. Hliva, kaplán; J. Kožár, bohoslovec; J. Sládkovič, poslucháč med.; A. Rovňák, študent; V. Krotáková, úradníčka; Hečková, učiteľka; R. Sujanský, klerik; 2 J. Brilla, posl. inž.; P. Hlavatý; E. Dévay; K. Markovič, dekan; G. Fundárková, posl. med.; F. Drgoň, klerik; V. Chmelík; N. N.; Š. Bukovský; D. Nizka, odb. uč.; E. Uhláriková, študentka; 1 M. Lukáč, vysokoškolač; S. Ivančák; V. Mikulka, študent; O. Pachová; Misijné sestry, Stávník; L. Pazner; V. Januš; V. Remesíková, učiteľka; M. Marrová; O. Školuda, štud.; P. Hodálová; J. Némethy, vysokoškolač; J. Medový, bohoslovec; M. Okál, vysokoškolač; M. Pomothyová, učiteľka; M. Gallo, bohoslovec; Š. Harmaňoš.

Zo smeristickej rodiny na večnosť prešli nás so znakom viery: Tibor Krta, študent; Otília Obrinčáková, učiteľka; MUDR. M. H. Prosíme Ťa, Pane, udeľ týmto aj všetkým v Kristu odpočívajúcim miesto oddychu, svetla a pokoja. Skrze tohože Krista, Pána nášho.

Si dobrý Slovák a katolík?

Ak áno, vtedy čítaš a rozširuješ

KATOLÍCKE NOVINY,

ktoré sú jediným slovenským katolíckym týždenníkom.

KATOLÍCKE NOVINY

sú vydávané z poverenia biskupského sboru Slovenska.

Sú časopisom kultúrno-náboženským

a sociálnym;

sú prostriedkom na prehlbenie náboženského i národného povedomia;

sú ozvenou smýšľania slov. katolíkov.

KATOLÍCKE NOVINY

patria do každej slov. katolíckej rodiny!

KATOLÍCKE NOVINY

odberá, číta a rozširuje každý uvedomelý slovenský katolík.

Predplatné na celý rok 100 Kčs, na polrok 50 Kčs, na štvrťrok 25 Kčs.

V obciach možno sa prihlásiť za odberateľa *Katolíckych novín* medzi hromadných odberateľov na miestnom rímskokatolíckom farskom úrade. Vo väčších mestách treba sa prihlásiť písomne na adresu: *Administrácia Katolíckych novín, Bratislava, Kapitulská ulica číslo 10.*

O d p o r ú č a m e

SVÄTÝ RUŽENEC,

ľudový mesačník pre čitateľov Kráľovnej svätého ruženca a pre dominikánskych terciárov.

Vychádza v Košiciach, Mäsiarska ul. č. 6.

Používanie novinových známok povolené výmerom Min. dopravy a verejných prác, poštový rezort v Bratislave pod č. 144.487-III/1-1940.

Dozorný poštový úrad, Trenčín.

Tlač: Vojtech Čelko a spol., Trenčín.

OBSAH:

Cesty duchovnosti:

Teocentrická stavba človeka 1. — „Moja svätá omša“ 11, 59, 135, 186, 263, 312, 408. — Suchopár 16. — Svätý Pavol, vzor pracovníkov katolíckej akcie 19. — Pobožnosť krížovej cesty 49. — Pod krížom 51. — Kristus, Syn Máriin 69. — Asterisky o modlitbe 76. — Výchova letory ako prvý stupeň duchovného života 129. — Cesta duchovného detstva 143. — Základné črty kristocentrického plánu 177. — Túžba po cti a láske ako prirodzené predpoklady duchovného života u mužskej mládeže 194. — Ľudská nespokojnosť a nádej v Boha 201. — Náš nadprirodzený život 257, 306, 401. — Náboženstvo a duševné zdravie 270. — Kresťanské ponímanie telesnej kultúry a zdravia 279. — Chvála Márii Panne 305. — Psychologické a pedagogické základy svätej spovede 321. — Myšlienky na rozjímanie 333, 416. — Skutočnosť smrti 338. — Prirodzené predpoklady duchovného života u ženy 342.

Duchovnosť vo svätých:

Svätá Margita, dominikánka, a dary Ducha svätého 26. — Preduchovnená lekárka 31. — Z vonkajšieho aj vnútorného svojrázu Anjelského učiteľa 77. — Veleba Boha vo svätom Tomášovi Akvinskom 89. — Schodište dokonalosti 89. — Povedz slovo a prijmi Slovo 96. — Duchovné pomazanie 98. — Vzor posväteného vychovávateľstva 149. — Radosť rehoľnic „Notre Dame“ 151. — Životné pravidlá blahoslaveného Kontarda Ferriného 229. — Odovzdaná láska 232. — Dôvera v Boha 232. — Pánove súdy 233. — O poďakovani 234. — Moderný saharský pustovník 282. — Mystika na palube lode 289. — Radosť v utrpení 290. — Zdroj vďačnosti 291. — Smrť v očiach lásky 377. — Životné pásmo Karola de Foucaulda 379. — Litánie k najsv. Krvi Kristovej 383. — Svätá Terézia Ježiškova, patrónka misií 428.

Kňazská duchovnosť:

Ježiš Kristus, kňaz podľa obradu Melchisedechovho 212. — Pastier, dávajúci život za svoje ovce 215. — Kňaz a laik 216. — Kňaz a dnešný laik 353. — Z kňazských listov sienskej svätice 223. — Vznešenosť kazateľského úradu 228. Kňazský celibát 358.

Duchovnosť v študentstve:

Silvestrovské poznámky 35. — Kresťan ide napred 38. — K problematike apoštolátu mladých 99. — Z denníka študenta 103. — Stretnutie trpiaceho Krista 105. — Obyčajný život 153. — Bol tichým hrdinom 160.

Duchovnosť v živote:

Keď Kristus pracuje v továrni 41. — Z denníka katolíckeho maliara 42, 111, 387. — Laickí misionári 44. — List V. S. Solovieva 46. — Lekár, posväcujúci seba aj prostredie 107. — Kňažná Alžbeta Grigorjevna Volkonská 113. — Francúzsko a katolícka snášanlivosť 116. — Katolícke hnutie „Meč ducha“ v Anglicku 119. — Mój život v Kristovi 164. — Z duchovnosti skautskej vodkyne 167, 242. — Meditácia, zdroj duševnej vyrovnanosti 168. — Preduchovňovanie vojenskej služby 170. — Sviatosťný Ježiš 235. — Film ako problém duchovného života spoločnosti 236. — Z duchovnosti nášho profesora 243. — Pravoslávna cirkev a ekumenické hnutie 245. — Duchovná príbuznosť Maxima Gréka a Hieronyma Savonarolu 251. — Sviatosťné prijímanie mimo svätej omše? 292. — Pomsta za odmietanie Boha 295. — Hľadanie Boha 295. — Preduchovňovanie maliarstva 296. — Dumka, pred obrazom Madony v lese 297. — Myšlienky Pascalove 299. — Najhorší spánok 385. — Evanjelium 385. — „Kresťania nie sú lepší ako iní“ 386. — Posvätený odpočinok 391. — Matka Božia na Rusi 393. — Návrat k prameňom 394. — Vianoce 437. — Zo spomienok na sestru Moniku 437. — Dogma 442. — Kresťanská civilizácia 443.

Poznámky o knihách: 47, 123, na obálke za str. 176, 254, 299, 397, 443.

Cesty duchovnosti.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“
Vhlbil som sa do Kristových, večne sviežich slov
osobnej aj svetovej záchrany?

Teocentrická stavba človeka.

Pousilujeme sa postupne rozušíť *kristocentrický plán*, v ktorého rámci utvárajú sa šťastné životy, sväté charaktery, obožené osobnosti. Mnohí kresťania nedočkajú nielen výšky duchovného života, ale ani jeho prostredné oblasti, hoci vynakladajú veľa úsilia. Dost často príčina tohto bólného zjavu je nedostatok celkového vecného pohľadu na duchovný život. Taki ľudia nevidia jasne základné čiary životného plánu, ktorý nám múdry a dobrý Boh načrtol. Celok sa im trafil s očí a preto utápajú sa v jednotlivostiach, ktoré nemajú podložené hlbokým a pevným základom. Vždy lepšie poznávaný a prežívaný *kristocentrizmus* vytrhne nás z takéhoto živorenia.

Kristocentrizmom voláme životný smer, ktorý v ľudskom živote vonkoncom všetko vzťahuje na preuznešenú osobnosť Bohočloveka Ježiša Krista, v ňom všetko vidí a sústreďuje, ním všetko prepracúva. Živá výslednica tohto smeru je, že kresťan nežije sám, ale vždy povedomejšie prežíva úžasnú skutočnosť: „Žije vo mne Kristus.“

No prv ako by sme rozoberali *kristocentrický plán*, pokladáme za potrebné poukázať na jeho predpoklad, totižto na nevyhnutné zamierenie človeka na Boha, čiže na *teocentrickú stavbu ľudského života*.

*

Niekoľkými cestami mohli by sme prísť na to, že človek už svojou prirodzenosťou je zamierený na Boha, že je *teocentrický*. Sú to známe cesty, po ktorých idú železne logické dôkazy o jestvovaní Boha.

My pôjdeme najprv po ceste, ktorá je psychologicky bližšia a prístupnejšia človeku nášho veku, toľme chudobnému na vnútorný aj vonkajší pokoj a životnú vyrovnanosť. Je to nepokojné hľadanie, sužujúci duševný hlad a smäd, nenásytné túžby a nesmierne náročná bažnosť človeka.

Zaprizerajme sa do udalostí, jednotlivostí a príbehov všedného života. Ale nie povrchné. Hlboko, pod často nepovšimnuté zjavy.

Pozorujme nemierneho milovníka alkoholu. Ťažko pracuje, trápí sa, aby potne zarobený groš pomohol mu dostať sa pred fľašu opojného nápoja. Celé jeho vnútro sústreďuje sa naň ako na božstvo, od ktorého veľa očakáva, doplnenie toho, čo mu tak strašne chýba, zaplnenie vnútornej prázdnoty, ktorá vždy bude mučiť človeka, kým sa vrchovate nenaplní. Opája sa. Pri opájaní udúša trápny nepokoj. Ale len zdanlivo; po vytrezvení miesto blaženého pocitu zmocňuje sa ho nový, zvýšený nepokoj. Usiluje sa ho odstrániť druhým, tretím a mnohonásobným výstredným opojením. No stále bolestnejšia skúsenosť dokazuje mu, že daromne hľadá uspokojenie v alkohole.

Pozorujme človeka, ktorý hovie telesným rozkošiam. Vrchol životného vypätia vidí v slepom využití pohlavnosti. Koľko času postráca, koľko obetí prináša, aby uspokojil nižšiu časť svojej bytosti. A keď si myslí, že už dosiahol všetko, začína sa mu vkrádať do duše ešte páčivejšia nespokojnosť, rozhodávajúca vnútro. Chce ju utíšiť tým, že celý pridel šťastia znova žobre od slepej pudovosti, ktorá mu predsa už pri prvej skúsenosti dala vedieť, že nemôže naplniť jeho nesmierne hlbociny. Nepoučený ani novým nezdarom, opakuje pokusy, ktoré vzápätí pôsobia vždy väčší rozklad vnútorného človeka.

Koľkí zasa si myslia, že dosiahnutie tunajšej slávy, búrlivých potleskov a obecnej obľúbenosti obohatí chudobu ich nedovŕšenej bytosti. Spomeňme si na nejednu filmovú herečku, ktorá svoj životný ideál vložila do žiarivej slávy filmovej hviezdy. Všetky životné složky, všetkých životných činiteľov, celú telesnú aj duševnú kultúru postavila do služieb tohto jažavého ideálu. Nedávno noviny uverejnily rozho-

vor s kedysi najväčšou hollywoodskou hviezdou, ktorá na otázku: „Povedali by ste dneska, že ste predsa len výstredne žili?“ — odpovedala po chvíľkovom váhaní: „Áno, doznavám sa, že sa to môže povedať. No bola to nevyhnutná výstrednosť. Vydávať peniaze za krásu nie je nikdy rozhadzovaním. Moje obecenstvo to chcelo. Očakávali, že Mae Murray bude mať všetko najkrajšie, najdrahšie šaty, rozprávkový dom, luxusné autá... Málo hollywoodských hviezd malo moje úspechy.“ A uspokojily ju? Filmová sláva nakrmila jej bažnosť po šťastí? Akú krízu len prežívala, keď bledla jej sláva a nemilosrdná pomíňajúcnosť zatlačila ju do vyhnanstva zabudnutia! Co jej pomohla sláva, keď jej životnú hladinu rozrúšal súdny proces rozvádzenia sa so štvrtým manželom, ktorý vraj premárnil jej veno, a keď žalovala istú filmovú spoločnosť pre nezaplatenie honoráru? Takto hľadaný pokoj koľkým nepokojom sa jej odmenil!

A čože nám vravia životy tých, ktorých zemská púť je jednodajnou honbou za ligotavým kovem, bohatstvom, kapitálom? Myslia, že už iba milión potrebujú na dosiahnutie životného šťastia. A keď ho majú, túžia po druhom, treťom, vysilujú sa v túžení bez uspokojenia.

A tak je to aj s pachtivcami po moci, postavení, vede.

Z tohto už vidíme, že *v človeku pracuje ukrutný smäd po šťastí*, ktorého sa nemôže zbaviť, náramne dravá sila, sila všetkých sil, ktorá mu nedá pokoja, kým nezmocní sa toho, čo zaplní priepastné hĺbky duše. Ako sme naznačili, ne jeden zamieruje túto silu ako na posledný cieľ na alkohol, rozkoš, bohatstvo, postavenie, moc, filmovú, športovú, vojenskú alebo hocakú inú slávu, vedu a iné časné hodnoty. Prakticky presvedča sa, že táto hodnota utíši jeho veľký smäd po šťastí. No po zmocnení sa jej a po vysatí dobroty, ktorú ona má, zo skú-

senosti poznáva, že sa oklamal, že vec precenil a túžbu po šťastí nezamieril na pravý predmet. Keď pohltí dávku šťastia, ktorú dajaká časná vec má, vidí, že ona vpadá do obrovských rozmerov a hlbociznej priepasti jeho duše ako pieskové zrnko,¹ takže jej nesmierny obsah ostáva nezaplnený, ozýva sa sužujúcou prázdnotou.²

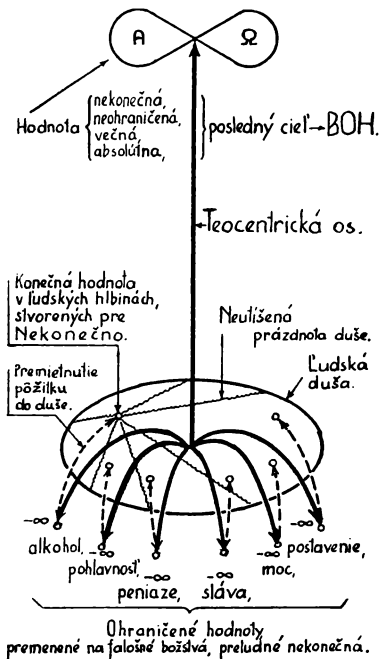
Človek, poučaný touto bolestnou skúsenosťou, logicky myslíaci a úprimný voči sebe, dostáva sa na cestu, ktorá ho privádza k hodnote, čo nemá viacej alebo menej dobroty, ale dobrotu bez miery, nekonečne, čo neponúka šťastie na menší alebo väčší prídel, ale neohraničené šťastie, je šťastie samo a celé sa dáva. V náboženskom slovníku má meno Boh. „*Iba Boh je plná hodnota*. Len jeho svetlo a jeho láska môžu uspokojiť a nasýtiť naše úbohé ľudské srdce, príliš široké pre svet, ktorý ho obklopuje.“ To napísal príznačlivý, radostný vodca skautov Vít de Larigaudie ako modernú ozvenu ťažko vykúpených Augústinových slov: „Pane, nepokojné je naše srdce, kým v tebe nespočiniel!“

Priam táto živo reagujúca túžba po neohraničenej, nekonečnej blaženosti, dokazuje človeku, že jeho ťažisko je v Bohu, že *základná stavba jeho bytosti je teocentrická*. Do hlbín ľudskej duše nevykoreniteľne vsadená je teocentrická os,³ živá šípka, svojou povahou nevyhnutne smerujúca na predmet nekonečného rozpätia, bytia, dobra, nekonečnej pravdy a krásy. Tu jedine človek môže nájsť svoje doplnenie, svoju dokonalosť. Technika ani v najväčšom rozvoji, ani pri najudivujúcejších vynálezoch a úspechoch nedosiahne to, aby prebudovala človeka z teocentrických základov na dajaký iný základ, dôstojný jeho veľkosti. Práve *v teocentrizme je veľkosť, mohutnosť, krása a šťastie*

¹ Vid' na schéme krúžok v elipse.

² Vid' vlnkami zakreslený obsah elipsy.

³ Vid' schému.

človeka. Človek môže teocentrickú os skriviť tým, že ju obráti na niektorú stvorenú vec, ktorá svojou povahou je obmedzená; ale nemôže ju vytrhnúť zo svojich základov. Túžby po nekonečnom šťastí nemôže sa zbaviť, je nesmrteľná. Jej dynamická sila pracuje vo všetkom, čo je v ľudskom živote krásne a vznešené aj podlé a zvrhlé, v hrdinských ctnostiach a usilovnom vystupovaní na horu svätosti aj v odporných prevrátenostiach, opilstvách, smilstvách a nestydatostiach, v blahej nádeji aj mučivých zúfalstvách, vo veľkodušnej obetavosti aj vo vraždách a samovraždách. V kladnom smere použitá povznáša, obohacuje a nesmierne umocňuje človeka, v zápornom zasa ničí ho a ožobračuje.

Človek, ktorý ženie sa za obmedzenými vecami ako za posledným cieľom, povyšuje ich na Nekonečno; k ozajstnej hodnote veci pridáva to, čo nemá, čo jej chýba do Nekonečna, a tak robí si z nich božstvo, pravda, falošné, preludné.⁶ Na toto falošné božstvo uplatní svoju najživotnejšiu žilu, túžbu po nekonečnom šťastí, ktorá bolestne krváca; nenašla totižto pomer medzi svojim napätím síl pre Nekonečno a ohraničenou skutočnosťou, s ktorou sa stretla. Čakala všetko a našla len voľačo. Človek vložil sa celý do spomenutej túžby, naplnul všetky sily, a tie podaromnici vytekli. V tomto oklamávaní seba, znásilňovaní svojho vnútra, chorobnej viere v preludy je žriedlo najťažších kríz jednotlivca aj ľudstva. Len život z Pravdy, Skutočností teší človeka. Pravda buduje, lož rúca. Ernest Psichari, poručík koloniálnej francúzskej armády na Sahare, ktorý prešiel veľkým utrpením, kým našiel pevný bod, Boha, o ktorého bezpečne oprel celý život, z dobre prežitej skúsenosti napísal: „Nič nie je krásne mimo pravdy... Lož nič nevie založiť a diela lži nesú

⁴ Viď na schéme ohnutú šípku k alkoholu, pohlavnosti atď.

⁵ Viď mínus nekonečná na obrázku.

v sebe svoje odsúdenie." Preto človek s teocentrickou osou, násilne obrátenou na stvorené veci ako na posledný cieľ, odsudzuje sa pre muživý nepokoj. Istý kňaz pýtal sa muža, vychovaného bez náboženstva a často sa opíjajúceho, prečo toľko pije. Odpovedal: „Aby som nemusel myslieť, načo žijem." Veta, ktorá veľa vraví; odkrýva daromne udúšanú, nezhasiteľnú túžbu človeka po plnom štastí a jednotajný nepokoj zo znásilneného teocentrizmu.* Taký človek nemôže mať z ničoho hlbokú radosť, čo aj sa veľa smeje a vidí sa nám veselý. Cerv nespokojnosť všetko rozhodáva. Zdá sa mi, že práve spomenutý poručík Psychari nazval takého človeka hercom, ktorý nosí masku, čo sa smeje, a on pod ňou plače a krváca. Klasickým ostane v tejto veci život otca všetkých konvertitov, afrického veľducha Augustína, ktorého nevedelo a ani nemohlo uspokojiť životné pohodlie, smyselnosť, pôžitky, slávne meno, priateľstvo, štúdium, rečníctvo, veda. Teocentrická žila jednotaj krvácala v jeho najvnútornejších hĺbinách, ktoré iba vtedy sa utíšily, keď Augustin spochýnil v Bohu.

A moderný veľduch P. Lacordaire, OP, ktorý ako študent stratil vieru, chvel sa pri myšlienke, čím ju nahradi; v parížskej advokátskej kancelárii svíjal sa v duševných kľčoch a uspokojenie nenašiel ani v ohromných úspechoch, ktoré dosiahol ako obhajca pri súdnych rokovaniach. Priznal sa: „Som unavený životom, nič ma neteší. No nechcem si srdce nechať v hromade blata." Hľadal, veľa hľadal; mnoho vytrpel; nepokoj vytratil sa mu z duše, až keď teocentrický dynamizmus usmernil na pravé miesto, na Boha. Vtedy napísal: „Moje obrátenie nebolo vzdáním sa radosí srdca, ale ich prehojným užívaním. Celý človek ostal tým istým, len voľačo bolo v ňom viacej: Boh, ktorý ho stvoril." Veľký smäd po Bohu, jedinej

* Viď teocentrickú os vloženú do alkoholu.

ozajstnej náplni života, priviedol tohto obratného a nadpriemerne nadaného právnika z advokátskej kancelárie a od tribunálu najsamprv k svätému kňazstvu a o niekoľko rokov do teocentrického výslnia dominikánskeho kláštora.

Veru, nič nás neuspokojí, čo plne nevpadne do základnej stavby našej duše. Veď ona má nesmiernu šírku a hĺbku; jej priepastné rozmery nie sú namerané podľa miery a malosti pomíňajúcich vecí. Tie sú príízke, nechávajú veľa nezaplneného v duši.⁷ Všetko v nás tu na zemi veľmi clivo volá, kričí po nekonečnom Bohu, jedinej uspokojujúcej náplni ľudskej duše. Všetka clivota, ktorá rani našu dušu, je prejavom smädnej túžby po ňom, dôkazom, že sme iba pre neho stvorení ako pre posledný cieľ. Keď povieme človek, znamená to bytosť, ktorá celou svojou základnou stavbou zamierená je na Boha, bytosť s teocentrickou stavbou. Nič, čo je pod jej teocentrickú úroveň a veľkosť, nestačí človeku, a všetko, čo by bolo nad túto veľkosť, bolo by daromné. Zvolajme „človek“, a celá strašne hladná a smädná hĺbka aj najzvrhlejšieho a najbezbožnejšieho človeka vykrikne slovo Boh. A koľkí pútnici tejto zeme sú takí hluchí, že nečujú toto najpodstatnejšie slovo svojho života, ktoré ustavične vyráža z najvútornejších hľbočín ich bytostí!

Preto je také potrebné pre múdre usmerenie života a pre dôsledný duchovný život, aby sme sa naučili rozumieť svojmu nepokoju, svojím túžbam a clivotám ako prejavom nášho teocentrického založenia, vidali v tom smäd po Bohu a napájali sa v Oceáne šťastia a nie vo vyschýnajúcich jazierkach. Aj drobné príhody denného života máme využívať na to, aby sme v sebe prehlbovali túto životnú múdrosť a správne zaostrovali svoju teocentrickú šípku na Boha.

⁷ Porovnaj na obrázku malinké kolieska vo veľkej elipse.

Svätá Terézia Ježiškova vpísala do Dejin duše povzbudzujúce drobnosti, ktoré prezrádzajú ju už v detských rokoch ako osobnosť mohutného ducha a večného teocentrického pohľadu na život. Keď ako dievčaťko chodievala na rybačku s milovaným otcom, často sadla si na kvetnatú lúku a vhlbila sa do seba. Píše: „Poslúchala som zvuky, z diaľky sem doliehajúce, a šumenie vetrika. Často doletely ku mne neurčité zvuky vojenskej hudby a melancholicky ma naladily. *Zem zdala sa mi byť vyhnanstvom a snila som o nebi.*“ A keď jedla chlebič, natretý zaváraninou, miesto pôvodnej sviežej farby videla len tenkú vrstvu ružovej farby. „Vtedy“ — píše — „zem zdala sa mi ešte smutnejšou a porozumela som, že *len v nebi bude nezakalená radosť, bez mračien.*“ A o nedeli píše: „Ten radostný sviatočný deň, ktorý obyčajne tak rýchle minul, mal tiež svoj melancholický náter; moja radosť trvala len po poludňajšiu pobožnosť; keď sme sa vrátili z tejto pobožnosti, zmocnila sa ma akási stiesnená nálada; pomyslela som si, že na druhý deň začne zasa všedný život, práca, učenie, a moje srdce pocítilo, že zem je len vyhnanstvom, túžila som po večnom nebeskom odpočinku, po nedeli bez skončenia v pravej vlasti.“ Tratiace sa zvuky hudby, vyblednutá farba zaváraniny na chlebe, pomíňajúce čaro nedele, naoko bezvýznamné drobnosti, jednako len dotkli sa teocentrickej žily veľmi citlivej detskej duše „malej“ svätice a vzrušily jej horúcu túžbu po plnom objatí Nekonečna.

A usmievavému skautskému vodcovi Vítovi de Larigaudiemu stačil napríklad pohľad na more, púšť, noc, krásnu ženu, aby rozvatril jeho túžbu po milovanom Nekonečne. Vlastnú skúsenosť vložil do slov: „Keď pri pohľade na more, púšť alebo noc, obťažkanú hviezdami, cítíme, ako srdce mohutne nedokončenou láskou, je sladké pomyslieť si, že *na druhom svete nájdeme čosi oveľa krajšie, oveľa nesmiernej-*

šie, čosi pre výšku našej duše, čo vrchovate naplní bezbrehú túžbu po šťastí, ktorá je našim utrpením a veľkosťou človeka... Nijaká nesmiernosť nemôže utíšiť smäd po nekonečnom v našom pohľade, ... lebo stvorenie sme pre širšie dialavy, ako sú príliš malé priestory zemských obzorov. Sovierani sme so všetkých strán, lebo *stvorenie sme pre neohraničenosť.*" A svoj život pripodobňuje prechádzaniu sa po svete ako v záhrade, ohradenej múrmi, ktorá postupne rozširovala sa až po hranice zeme, a on hral na mape sveta krásnu hru svojho života. Dodáva: „No jednako sa mi vidí, že záhradné múry sa len odsunuly, a ja som stále v klietke. Ale raz nadíde deň, keď budem môcť spievať svoju pieseň lásky a radosti. Všetky ohrady sa polámu. A mne bude patriť Nekonečno.“

Keď nám bude celkom, navždy, nestratiteľne patriť Nekonečno, vtedy utíši sa všetok náš nepokoj, nasýti všetok súzujúci hlad a napojí strašný smäd; lebo nezaplnenú prázdnotu hĺbin našej bytosti prekypujúco naplní nesmierny Boh, v ktorom nájdeme sa dokončení, vypracovaní, celí. Teocentrická stavba bude dovršená na večnosť. Katedrála Boha v ľuďoch bude dostavaná.

Kým nepríde toto vytúžené korunovanie nášho života, vnášajme *jediné nevyhnutné*, totižto teocentrickú pravdu do najdrobnejších prejavov svojho denného života, prísne kontrolujme zaostrovanie teocentrickej osi na pravý stredobod, Boha. Pri dotyku hmoty, pri chutnom pokrme a lahodnom nápoji, pri telesných potešeniach, pri zábave a tanci, pri styku so sympatickými osobami, pri radosti z vedeckých výdobytkov a technického pokroku, pri mnohorakom túžení a milovaní svedomíte bedlivo nad tým, aby náš práve prežívaný stav bol v čo najdokonalejšom súlade s teocentrickou pravdou, ktorú veľduch svätého Tomáša Akvinského takto vy-

jadril: „Posledný cieľ človeka je nestvorené dobro, to jest Boh, ktorý *jediný* môže *dokonale* naplniť ľudskú vôľu svojou nekonečnou dobrotou... Blaženosť totižto je dokonalé dobro, ktoré úplne upokojuje túžbu.“

Dôsledne teocentrický život je jediný vyrovnaný život, lebo je to pochod za Nekonečnom, ustavičná úspešná borba o plné šťastie, ktorého lúče žiaria čiastočne človeku už na zemi a rozlievajú svoje utešené svetlo a teplo na každú stvorenú bytosť a vec. Len vtedy rozumieme smyslu života, sebe aj iným, len vtedy na všetko čisto hľadáme a všetko čisto milujeme; všetko strhujeme do mohutného teocentrického prúdu, čo vteká do mora šťastia v Bohu, ako dravá ríava strhuje každé drevko do svojho prúdu a unáša do nesmiernych oceánov.

Toto je nevyhnutný predpoklad celej duchovnosti a základné svedectvo našej životnej spoľahlivosti: *udržiavať a prehlbovať sa v praktickom presvedčení, že Boha nám vonkoncom nič nenahradí, ako omrvinka nenahradí celok, a že sme pre neho stvorení.* *Brat dominikán.*

„Moja“ svätá omša.

Charles Grimaud.

Svätý Pavol zdôrazňuje „tajomného Krista“.

Nemôžeme dost zdôrazňovať toto jestvovanie tajomného Krista a naše spojenie s ním. Toto tajomstvo je naozaj základ našej účasti na kalvárskej obete, denne obnovovanej na oltári. Kresťan nemôže dôstojne slúžiť svoju svätú omšu s Kňazom Ježišom, ak nemá správny pochop o svojich vzťahoch s ním.

Preto treba hlbšie vniknúť do poznania tajomného tela v šľapajach svätého Pavla, ktorý hovorí o ňom podrobne a dôrazne vo vzťahu s touto dôležitou veľkou pravdou.

Vravi: „Ako v jednom tele máme mnoho údov, ale údy nemajú všetky to isté zamestnanie, tak sme všetci jedno telo v Kristu a každý sme jeden druhého údmi.“¹

Rozličnosť ústrojov nijako neškodí ľudskému telu, ba tvorí poriadok a súlad; priam tak rozmanitosť údov tajomného tela dáva mu jeho krásu: „Ani telo nie je jeden úd, ale mnoho údov . . . Keby všetky boli jedným údom, kde by bolo telo?“² „Ako je telo jedno a má mnoho údov, kým všetky údy tela, hoci sú mnohé, sú len jedným telom, tak i Kristus.“³

Keďže všetky tieto údy sú navzájom spojené, lebo zúčastňujú sa na živote Hlavy, vospolok sú sviazané a nemôžu sa obísť bez spoločných služieb: „Keď trpí jeden úd, spolu trpia všetky údy, alebo keď sa oslavuje jeden úd, spolu sa radujú všetky údy.“⁴

Nemožno jasnejšie potvrdiť spojenie veriacich s Kristom, Krista s nimi a Kristových údov navzájom.

Kristus „dokonalý“, celý, úplný, majúci úlohu večne obetovať Bohu na oltári a na nebi počtu stvorenstva, ktoré slúži za podnož jeho človečenstvu, to je „Hlava a jej údy“, ten veľký celok, ktorým je tajomný Kristus: „Vy ste telo Kristovo a údy z údu.“⁵

My sme *údy* Ježiša Krista. Také je naše postavenie. Nie sme jeho služobníci alebo „čestnejšie jeho bratia“, ale jeho údy, pretvorené podľa jeho obrazu a dôverne s ním spojené. Bodaj by každý veriaci oceňoval podľa ozajstnej hodnoty tieto výrazy, ktoré obsahujú pre duše mimoriadne dôsledky.

Hlava tajomného tela.

Kristus je hlava tohto tajomného tela.

Svätý Pavol nám to potvrdzuje podrobným líčením úlohy hlavy, ktorú Ježiš Kristus spĺňa.

¹ Rim. 12, 4—5.

⁴ Tamtiež 26.

² 1 Kor. 12, 14, 19.

³ Tamtiež 27.

⁵ Tamtiež 12.

Vraví: „Boh dal ho za *hlavu* nad celou Cirkvou, ktorá je jeho telom.“⁸ Teda skrze Krista prichádza do nás, jeho údov, životný vplyv a činnosť, ako prostredníctvom našej hlavy do našich ramien, do našich rúk alebo nôh.

Svätý Pavol dodáva: „Cirkev je Kristovou plnosťou.“⁹ Doplná ho ako telo našu hlavu, lebo naša hlava nevykonávala by svoje úkony, keby ústrojenstvo nebolo k nej pripojené.

Apoštol dovršuje svoju myšlienku, keď hovorí: „Cirkev je plnosťou toho, ktorý všetko vo všetkých naplňuje.“⁸ Tak poukazuje na to, že Kristus by nebol celkom dokončený, ani úplný, keby k tejto neporovnateľnej Hlave veriaci neboli pridružení ako živé údy.

Keď sme pred svätostánkom alebo pred monštranciou, myslíme na to, že Kristus, prítomný pred našimi očami, je hlava tohto kresťanského shromaždenia, ktorého my sme časťou, a že on a my, tu prítomní, nie sme vedľa seba postavené bytosťami, ale jedno telo pod touto podivnou hlavou. „Nemyslíme si, že Kristus je v hlave a nie v údoch, celý je v hlave a v tele.“⁹

Ako Kristus-Hlava spojený je so svojim tajomným telom?

Akože je táto Hlava spojená s telom a akože sa medzi ňou a ním uskutočňujú životné vzťahy? Svätý Pavol púšťa sa do presných podrobností, aby ukázal, že medzi Kristom-Hlavou a jeho tajomným telom utvára sa spojenie, v hĺbke podobné tomu, ktoré spája našu hlavu a naše údy.

Keď apoštol hovorí o akomsi osvietencovi z Kolos, ukazuje, ako podlieha svojim videniam „a nepridŕža sa hlavy, z ktorej všetko telo skrze články a svaly podporované a složené rastie na vzrast boží“.¹⁰

⁸ Ef. 1, 22.

⁹ Tamtiež 23.

¹⁰ Tamtiež.

⁹ Svätý Augustín: Tract. XXVIII in Joan.

¹⁰ Kol. 2, 19.

Teda prvá podmienka, aby telo dostávalo z hlavy svoju jednotnosť, svoj pravidelný vzrast, všetok životný vplyv, je, aby bolo spojené s hlavou.

Keďže tento osvietenec nebol spojený s Kristom, klesol; to je nakazený úd, ktorý treba odlúčiť od tela, ak hrozí nebezpečenstvo, že bude šíriť nákazu; a tak dostávame sa ku Kristovmu vyhláseniu: „Keď kto vo mne neostane, vyhodí sa von ako ratolest, i uschne, a soberú ho a hodia na oheň.“¹¹

Teda *spojenie s Kristom*, našou hlavou, je nevyhnutné pre náš nadprirodzený život. Akí pochabí sú tí, čo túžia po ozajstnej a životnej ctnosti bez Krista! Mimo tohto spojenia údu s Hlavou, totižto mimo lásky alebo — aby sme sa vyjadrili bežnou rečou kresťanskej nábožnosti — *bez stavu milosti* niet záslužných skutkov, niet spásy!

Chápeme, že veriacim, presvedčeným o týchto pravdách, nič nevidí sa hroznejším ako položenie duše, ktorá spáchala smrteľný hriech. Svätý Augustín vraví: „Kresťan nemá sa ničoho toľme mocne obávať ako byť odlúčený od Kristovho tela. Ak je odlúčený od Kristovho tela, už nie je jeho údom, . . . ak nie je jeho údom, už ho jeho Duch neoživuje. A apoštol nám vraví, že kto nemá Kristovho Ducha, nepatrí ku Kristovi.“¹²

Postupne uvidíme, aké nesmierne dôsledky vyplývajú z tejto nevyhnutnosti byť spojený s Kristovým tajomným telom pre uplatňovaný duchovný život, vonkoncom postavený na základe lásky, „ktorá vyliala sa nám do srdca skrze Ducha svätého“.¹³

Úloha údov v tajomnom tele.

Ako v ľudskom tele sú rozličné údy s rozmanitými úlohami, priam tak v tajomnom tele

¹¹ Ján 15, 6.

¹² In Joan. XXVII.

¹³ Rim. 5, 5.

Kristovom. „Telo nie je jeden úd, ale mnoho údov... Keby všetky boli jedným údom, kde by bolo telo?“¹⁴

V tajomnom tele Kristovom každý úd má svoju pomernú dôležitosť, ktorá je mu vlastná. Veru, každý má svoju milosť, svoju charizmu, ako vraví svätý Pavol. Jeden je apoštolom, druhý prorokom, iný učiteľom; iní sú divotvorcami, iní zasa majú úlohu spravovania.¹⁵ Tak Kristovo tajomné telo obdarené je všetkými ústrojmi, ktoré sú mu potrebné.

No všetky tieto údy, nech je ich už úloha akákoľvek, môžu ju splniť iba *keď žijú*, to jest keď sú štepení k Hlave; teda toto spojenie môže dokonale trvať iba *stavom milosti*. Preto keď apoštol povyratúval rozličné zadarmo dané dary, ktorými Boh môže obohatiť duše, dodáva: „Usilujte sa dosiahnuť lepšie dary. A ešte výbornejšiu cestu vám ukážem.“¹⁶ Táto cesta je cesta lásky, bez ktorej nič by nám neosožilo hovoriť aj anjelskými jazykmi¹⁷ a robiť zázraky, bo bez nej úd by už nebol spojený s hlavou a bol by mŕtvy.

Preto vstúpme si do ducha radu svätého Pavla: „Stojte o lásku.“¹⁸ Nech teda túžbou našej duše, zamestnaním nášho ducha a veľkým ideálom nášho života je byť spojený s Kristom stavom milosti, žiarlivo udržiavaným a sväte rozvíjaným! Od nášho stupňa lásky — nech by boli neviem aké iné naše duchovné dary a naše výkony tu na zemi — závisí naša úloha v Kristovom tajomnom tele a jej dôležitosť. Bez lásky veriaci robí sa nesúcim spolupracovať na Kristovej obete, ako sa patrí; môže byť prítomným alebo divákom pri svätej omši a prijímať z nej dar aké dobrodenia, ale prestáva ju dôstojne slúžiť.

¹⁴ 1 Kor. 12, 14, 19.

¹⁵ Tamtiež 28.

¹⁶ Tamtiež 31.

¹⁷ 1 Kor. 13, 1.

¹⁸ 1 Kor. 14, 1.

Sucflopar.

Dr. Ján Mastylak, C Sa R.

1. Duša ľudská je ani more. Oceán má svoje hlbiny, má nezmernú rozlohu, ale pevniny sa dotýka len plytkym okrajom. More pozná priliv a odliv; odpočívá, pení sa, zúri. Tak aj ľudská duša.

Pravidelnosť oceánskeho pohybu a hudby nachádza svoj náprotivný ohlas v dušiach vyrovnaných a ovládaných. Paul Claudel ju napodobnil svojimi veršami.

Ale väčšina ľudských duší je obrazom nespútaných živelných energií v náplni oceánov s ich nevypočítateľnými prúdmi, vichricami a sopečnými výbuchmi.

Sú dve základné sily v človekovi, ktoré búria vo vnútri a rušia hladinu jeho mieru: Túžba, hlad po pravde a smäd po dobre, blaženosti, šťastí. Pravda a dobro, ako určenie dvoch pólů duševných mohutností rozumu a vôle, budú vždy udávať smer ľudskému životu aj jeho čiastočným prejavom.

V poriadku metafyzickom pravdu nemôžeme odlučovať od dobra alebo stavať dobro proti pravde, lebo obidve sú skutočnosťami rovnako transcendentnými a obidve splyvajú v Bohu. Obsahu a Prameni všetkej skutočnosti, až po úplnú totožnosť. Spory, vedené o tom zpočiatku na poli metafyzickom, ocitajú sa vždy nevdojak na území logickom a končia zavše polemickým bojom.¹ Ale honbe za dobrom, za „šťastím“, holduje nesporne viacej vyslovených vyznavačov a mučeníkov ako odbojnému heslu: „Chcem vedieť!“ Pravda, nie div, lebo všetci chceme byť šťastnými a nešťastným nik nechce byť, ba ani

¹ Mám tu na mysli spor medzi intelektualizmom a voluntarizmom, ktorý sa vyskytuje nielen vo filozofii a teológii (tomizmus-augustinizmus so skotizmom), lež aj v psychológii a pedagogike (Herbart-Wundt).

nemôže chcieť, ako hovorí svätý Augustín, lenže všetci nehľadajú šťastie v pravde a poznaní. Túžba po šťastí je neslobodná, nevyhnutná, pudová.

Táto eudaimonická gravitácia prejavuje sa v rozličných tvaroch, ktoré sa zavše triestia nárazom na nespočetné prekážky.

Sú ľudia, usilujúci o šťastie pravé, ktoré nie je „z tohto sveta“, ale dostáva sa vyvoleným dušiam už „na tomto svete“. Niet ich, žiaľbohu, pomerne mnoho, a preto kresťanskému altruizmu a láske k bližnému ostáva vždy také bezmedzné pole činnosti a obety — apoštoláf.

Ostatní sa trmácajú a vyčerpávajú shonom za dobrom zdanlivým, za bludičkou a mátohou šťastia, ktoré hľadajú vždy tak blízko okolo seba a v sebe, za šťastím smyslovým a smyselným, aké „dáva svet“ a ktoré nemá prísľúbenie večného života, lež večného ohňa.

No je isté, že všetci, nech požívajú šťastie pravé či klamné, zbadajú neraz neprijemnú medzeru a prázdnotu. Chvíle vnútornej útechy sú popretfhané a vystriedané hodinami, dňami, ba azda aj mesiacmi a rokmi bezútešnosti, suchopáru.

2. Pre tých, ktorí sa lačne a nenásytne pasú na smyslových a telesných pôžitkoch, je suchopár prirodzene nevyhnutným trestom a azda aj liekom, ktorý pripravil Pôvodca prírody.

Smysly totižto, ktorými sa stýkame s okolím, sprostredkujú nám toto spojenie so svetom pomocou svojej zvláštnej sily, „specifickkej energie“, ktorá sa však sama stravuje a vyčerpáva. Pri smyslovom dojme a vjeme je smysel trpným, ako vyložil už svätý Tomáš po Aristotelovi. Keďže smysel je fyziologicky podmienený nervovým ústrojom, je jasné, že sa pritom najviac vyčerpáva energia nervová a tým sa oslabuje nervová sústava. U nízkych duší, utápajúcich sa v hmotnom hedonizme, stupňuje sa so dňa na

deň toto márnenie nervovej sily, ktorá nestačí byť nahradená novou entropiou.

Každý záchvev časnej rozkoše vyznieva vždy tiesnivo a horko, ak nie je nahradený novým, ešte viac omamným. Sám nikdy neuspokojí. Rozkošnická duša ženie teda svoju vášeň do šialenstva, až k nemožnosti.

Nespútané slepé stupňovanie vyžaduje sama povaha škodlivého pôžitku. Ak už je tento sám dosť veľký, potrebuje omnoho väčšie zaostrenie, aby stúpanie bolo citeľné.² Ale tu sa raz príde k hraniciam, ktoré nedovoľujú prekročiť podmienky. Potom nastáva zrútenie, suchopár, prázdnota, nuda, pocit presýtenosti, otupenosti, ba nie zriedka aj úplná omrzenosť zo života.

Býva mnoho aj otupenej mládeže.

Pred takým neblahým koncom niet inej profylaxie a záchrany ako umiernenosť v citoch a kresťanské ovládanie seba a premáhanie seba, a to aspoň v miere, potrebnej na spásu.

3. Ani ľudia, ktorí sa zriekli každej hrubej pozemskej rozkoše a celú svoju bytosť, teda aj život citový, podriadili celkom Bohu, ani tí nebývajú ušetrení oných bezútešných chvíľ, ktorým hovoríme „suchopár“. U nábožného človeka suchopár znamená stratu útešného vedomia a pocitu, že je v milosti božej, znamená trápne prerušenie citovej horlivosti a útechy. Veľký majster duchovného života Tomáš Kempenský vyznal, že ešte nikdy nevidel nábožného človeka, ktorý nikdy nezakúsil odňatie milosti a nepocítil v sebe umenšenie horlivosti.³

Suchopár, zvlášte na počiatku duchovného života, býva často zavinený onou prirodzenou

² Ak horí v tmavej miestnosti len jedna sviečka a rozstetíme druhú, hneď zbadáme, že je jasnejšia, no ťažko to poznáme tam, kde horelo desať sviec. Počiatok rastie nie podľa aritmetického, ale skorej podľa geometrického alebo logaritmického radu, ako to chce vyjadriť zákon Weberov-Fechnerov.

³ Nasledovanie Krista II, 9.

nedokonalosťou, ktorá si nemierne pochutnáva na príjemných citoch pobožnosti a ľahko zabúda, že citové sladkosti sú len lahôdkami, hodenými duši na jej Táboře, no ktoré jej budú vzaté v Getsemane a na Kalvárii.

Očistná cesta má mimo toho sama svoje nepominuteľné odseky suchopáru, vymedzené od Vodcu duší.

Ale suchopár nabýva najtrápnejšej farchy u duší, povýšených do oblastí nadzemských, a to v „duchovných nociach“, ktoré môžu byť dlhšie ako polárne. Tu nemôžeme hovoriť o jakom prirodzenom vychladnutí citu ako o prirodzenom treste za predchádzajúce mimoriadne vzbĺknutie, lebo tento hrozný suchopár nastáva u osôb duševne vyrovnaných a umiernených a trvá i celé roky. Tu má suchopár pre dušu význam prozreteľný. Býva údelom duší silných, vyvolených a necháva vždy nedotknutý najzadnejší oltár svätyně duše, na ktorom sa Boh tajomne stýka s dušou. Príčinné podnety tohto stavu ležia mimo dosahu rozhodnutia ľudskej vôle.

Svätý Pavol, vzor pracovníkov katolíckej akcie.

II.

Celkom mimoriadnou zvláštnosťou apoštola Pavla je jeho prebohaté srdce. Predovšetkým nápadná je u tohto srdca veľká jemnosť a citlivosť, ktoré ako lekárske vážky rýchle sa uvedú do pohybu i najnepatrnejším zrníčkom zomletého obilia. Svätý Pavol je jemný a citlivý nielen pre veľké veci Cirkvi a svojho apoštolského úradu, ale cíti a je si povedomý tiež všetkého s nepochopiteľným jemnocitom, čo sa týka jeho samého. Potom tým lepšie porozumieme svätého Pavla, že on, muž podľa vôle božej, muž

boží, je tak celým člověkem vo svojich citoch. Všimnime si len, ako túži po tom, aby mal aspoň kúsok miesta v srdciach tých, ktorým hlása evanjelium. Nebojí sa sťažovať sa na tých, ktorí mu neopätujú jeho dobrotu srdca voči nim preukázanú ani len známkou uznania: „Veď vo vašich srdciach je málo miesta“, tak sa žaluje pred Korintanmi, „rozšírte tiež svoje srdcia!“ Alebo ako si žiada uznanie a ako túži po tom, že jeho pochvala je duševnou potravou pre tých, ktorým je apoštolom.

„Neodporúčame sa Vám znovu, ale dávame vám príležitosť pochváliť sa nami,“ píše Korintanom. Počujme ďalej, ako priamo dychtí po ľudskej úteche a osviežení: „Radujem sa z prítomnosti Stefanasovej, Fortunátovej a Achajkovej, lebo to, že ste mi chýbali, oni nahradili; občerstvili totižto aj môjho ducha i vášho.“ Alebo aký vnímavý a citlivý je Pavol pre každý smútok. O svojom milom Epafroditovi, ktorý bol blízko smrti, ale vyzdravel, píše: „Ale Boh zmiloval sa nad ním, a to nielen nad ním, ale i nad mnou, aby som nemal zármutok na zármutok.“

Práve tak citlivé je Pavlovo srdce na každú duševnú opustenosť, na zanedbávanie a nevďačnosť. V jemnocitnej žalobe sťažuje sa v istom liste: „O tom vieš, že sa všetci odvrátili odo mňa, ktorí sú z Azie, medzi týmito Figelus a Hermogenes.“ Opačne zasa, aký je vďačný za každý výron srdca, za každú srdečnosť, preukázanú mu v nešťastí! Opustený od všetkých, plný dojatia píše svojmu učeníkovi: „Jediný Lukáš mi ostal.“ Osud súcitných duší na zemi býva obyčajne tvrdý. Vo svojej veľkej citlivosti často za každým pichnutím ihlou utiekajú sa len k sebe samým, ostávajú bezcitní pre záujmy spolublížnych. Ľudský nevďak ich roztrpčuje, nevšímavosť vzhľadom na nich robí ich chladnými, spôsobené bezprávie ich pritisne k zemi, ťažkosť a kríž ich povalia k zemi.

Pavol sa v tomto smere nevyvinuje. Opačne. Co iné srdcia bolí, roztrpčuje, búri, on tým dáva svoje srdce rozohniť čo najväčšou láskou; čo druhých zlomí, to jeho dvíha. A ak sa mu zdá, že sa raz celý venoval sebe, vtedy sa zaoberal len s druhými s úplným zabudnutím na seba samého. Je omnoho bližšie svojim spolublížnym v ich biedach, radostiach a bolestiach, v ich šťastí ako sebe samému. Ti, ktorých Pavol miluje, nemusia mu najprv naširoko vykladať svoje trampoty. Ako jemný hudobný nástroj už sám od seba dáva melodické tóny bez toho, žeby sa naň udrelo, ale preto, že v blízkosti zaznieva druhý nástroj, celkom také je aj srdce svätého Pavla (Newman).

Co povedal Mickiewicz o sebe — prirodzene v básnickom vzlete, — že trpí a miluje za milióny, to hovorí Pavol, pravda, v triezvom tóne, predsa však doslovne o sebe samom:

„Kto je chorý a ja by som nemal byť chorý? Kto trpí pohoršením a mňa by to nepálilo?“ Jeho životnou zásadou, ktorú tiež iným odporúčaja, je: „Radujte sa s radujúcimi a plačte s plačúcimi!“ Často sa stáva, že prúd a impulz milosti privedú ľudské srdce k mystickej láske a urobia ho už bezcitným k pozemskej láske. Vidí sa, že k vytrženiam svätého Pavla, ktorého unesú až do tretieho neba, a jeho túžbe vidieť Ježiša, jeho žiadosti vidieť nebeskú nádheru, pridružuje sa ako súper pozemská láska k svojim na tomto svete. Človek má dojem, ako by sa Pavlovej v samej duši odohrával akýsi odpor, ba dokonca boj medzi povznesenou láskou ku Kristovi, ktorá ho unáša do neba, a neodolateľným návalom lásky k ľuďom na svete, ktorých on tak miluje. Pavlovi sa zdá, že voľačo potrebuje, aby jeho šťastie bolo úplné, musí mať tých, ktorých miluje okolo seba. A keď je trocha dlhšie vzdialený od nich, keď nevidí svojich priateľov, je bezútešný: „Nemám v duši pokoja, lebo som nezastihol svojho brata Tita“, píše. Zdá

sa, že on, ktorého pohľad bol celkom upretý na nebeskú slávu, kladie akúsi výhradu, akési podmienky, ako sú napr.: aby mohol mať účasť v plnej miere na oslave Pánovej, aby tiež svojou slávou, ktorej sa mu dostalo tu na zemi od jeho učeníkov, prispel na rozmnoženie slávy božej: „Lebo kto je našou nádejou, našou radostou, našou slávnou odmenou?“ — pýta sa, zatiaľ čo oslavuje svojich. A sám na to odpovedá: „Či nie vy? Ba veru vy ste našou pýchou a našou radostou.“ „Tiahne ma tu na dve strany“ — tak píše inokedy. „Ziadam si rozpadnúť sa a byť s Kristom, lebo toto je omnoho lepšie, kým v tele ostať je potrebnejšie pre vás. A toto dúfajúc, viem, že ostanem a to ostanem vám všetkým, na váš ošoh a na radosť viery, aby sa rozhojnilo vaše radovanie nado mnou v Kristu Ježišovi, keď znovu prídem k vám.“ Veru v žeravej láske k svojim ďalej ísť je skoro nemožné.

Azda niekto tu poznamená: „Svätý Pavol tak veľmi miloval svojich priateľov. No najlepším skúšobným kameňom lásky je predsa láska k nepriateľom. Nuž Pavol vyznamenal sa i v tejto. Na to máme príklad v jeho pomere k Židom, ktorí boli jeho najúhlavnejšími nepriateľmi. S vrodenným fanatizmom, s nevýslovnou nenávisťou prenasledujú Pavla všade a na všetky strany, nemôžu mu odpustiť, že on, jeden z nich, ktorý stal sa ich okrasou, ktorý ich sám v ukrutnosti pri prenasledovaní kresťanov prevýšil, teraz odpadol od nich a stal sa vyznavačom Kristovým. Niet tej zbrane, toho prostriedku, ktorý by neboli použili proti tomuto nenávidenému, aby ho odstránili so sveta alebo aspoň zneškodnili, ochromili v činnosti, aby ho spúťali alebo vohnali do nebezpečenstva. Všade ho vysledia, všade, kde je činný, sú aj oni, zasypávajú ho nádvkami, pokúšajú sa vlákaf ho úskokom do pasce, zabíj ho, alebo ho bičujú, uvrhnú do žalára, neskôr zas obžalujú ho faľošne pred rímskym súdom; zmenia sa asi tiež

úskočne na „priateľov“, prijímú dokonca i kresťanstvo, ale len s tým úmyslom, aby rozbili a zničili Pavlovo dielo a aby pripravili proti nemu sprisahanie. Znechucujú a strpčujú mu každý okamih, strpčujú mu každý odpočinok, brzdia každý rozkvet; každú prácu robia mu trnistou.

Ale Pavol postupuje veľmi vhodne v odboji proti takej činnosti. „Nech padne na vás vaša krv!“ Predsa i popritom odboj Pavlov neprechádza do nenávisťi, nepoháňa ho k tomu, aby odmietol svojich nepriateľov. Prenasledovanie so strany nepriateľov káže tomuto srdcu zahorieť len tým hlbšou a žeravejšou láskou voči tým, ktorí ho nenávidia a ktorých volá svojimi bratmi podľa tela.

Hľa, ako Pavol miloval svojich nepriateľov! Keď v nich až vrie zúrivosť a chcú sa vrhnúť na neho, keď ho vyhlasujú za vývrheľa ľudskej spoločnosti, vtedy on vypovie nad nimi podľa svojho úsudku primeraný výrok, plný neobyčajnej zhovievavosti. Pokladá ich za vinných, lebo ich musí za takých pokladať. Ale vedľa úsudku sudcu strieda sa láska, ktorá ospravedľňuje, vysvetľuje a odhaľuje na čiernom pozadí ešte jasné body. Pavol sa žaluje, „že jeho národ by nebol dosiahol ospravedlnenie zo zákona, lebo sa neusiloval o to vierou, ale len vonkajším skutkom, lebo oni (Židia) narazili na kameň úrazu“. Pavol hneď pridáva, „že zatiaľ, čo sa Izrael usiloval, nehľadiac na túto vinu, o zákon ospravedlnenia, pohaniam nezaujímali sa o ospravedlnenie“. Pavol ospravedľňuje svojich, „že zaznávali ospravedlnenie skrze Boha, spoliehali sa len na svoje vlastné a tak nepodrobili sa ospravedlneniu — chýba im správne nazretie“. No spolu vysvetľuje: „Veď svedectvo im dávam, že sú horlivo zaujatí za Boha.“ Židia sa dopustili hrozného zločinu. Pavol nerobí nijaký pokus, aby dajako ospravedlnil tento zločin. Ale jeho láskavé oko nemôže spočinúť len na krvavých obrazoch najhroznejšieho zločinu zo

všetkých zločinov. Keď nemôže vyvolať z čiernej duše svojho národa nijaký lúč svetla, vtedy obracia sa k večnému ustanoveniu Boha, ako on riadil osudy svojho milovaného a vyvoleného národa a vždy vyznačoval tento národ. On, ktorý vo svojom národe našiel len nevdak, tvrdosť a zlobu, miesto toho, aby sa na to sťažoval, vyšvihne sa ponad to až k obdivovaniu božieho ustanovenia v riadení osudov Izraela; pozdvihuje a chváli svoj národ, jeho veľkosť, tradíciu a jeho duchovné bohatstvo. Príklad toho, ako vychvaľuje svoj národ. „Ktorí sú Izraeliti, čo majú prijatie za synov, slávu, smluvu, zákonodarstvo, bohoslužbu a prisľúbenia, ktorých sú otcovia a z ktorých je Kristus podľa tela...“ Pavol dobre vidí, aká priepasť oddeľuje veľké poslanie Izraela od dnešnej sprenevery idey božej a božských úmyslov; myšlienka na to naplňuje ho nesmiernou bolesťou. A tento apoštol radosti, tento rozsievateľ šťastia, neprestajne nosí vo svojom srdci ťnú ustavičnej bolesti a stáleho zármutku. Zármutok nad odpadlivosťou a zaslepením židov. Na inom mieste, kde povolí výronu svojho srdca nad zármutkom, nad príčinou a prameňom jeho bolesti, píše: „Pravdu hovorím v Kristu, neklamem a prisvedčuje mi vlastné svedomie v Duchu svätom, že mám veľký zármutok a ustavičnú bolesť vo svojom srdci.“ Aká nevyčerpatelne veľká, aká mnohostranná musí byť láska, ktorá je schopná toho, oddať sa takému smútku! Aká vznešená láska k svojej vlasti a k svojmu národu: Keď ňou niekto opovrhne a vlečie do bahna, vznesie sa vozvých a vznáša sa až do neohľadných výšok.

Láska tiež zakazuje Pavlovi, aby nezúfal nad záchranou svojich, ktorí odpadli. S jadrnou mohutnosťou, s neutešenou smelosťou odpovedá na otázku, ktorú si sám dáva: „Pýtam sa teda: Či sa tak potkli, aby padli? Nie. Ale pre ich poklesnutie dostalo sa spasenie pohanom, aby

ich nasledovali. Ale keď ich úpadok je už bohatstvom sveta a ich strata bohatstvom národov, čím viacej ich vplyv?"

Pavol nestráca nádej, že židia budú opäť vidiacimi. Sám seba potešuje, keď volá: „Pýtam sa teda: Ci azda Boh zavrhol svoj ľud? Nezavrhol. Lebo i ja som Izraelita z pokolenia Abrahámovho!“ „Keď teda toho nezavrhol Pán, ktorý bol prenasledovateľom Cirkvi, ale neskôr sa polepšil, tak isto nezavrhne Boh svoj ľud, ktorý si bol kedysi vyvolil.“ „Keby sa len premenili a prišli k sebe.“ „Ale i oni, keď nebudú zotrvať v nevere, budú vštepení, lebo Boh je mocný, aby ich zasa vštepil.“

Čo by nebol obetoval Pavol za to, keby bol mohol osvietiť a k návratu pohnúť svojich rodákov podľa tela! Ustavične vysielal modlitby do nebies za ich návrat: „Bratia, zaiste je túžba môjho srdca a modlitba k Bohu za nich, aby boli spasení.“ Ale modlitby a vzdychy srdca nie sú mu ešte dosť, všetko obetuje za ich spásu.

Čím viac židia prenasledujú Pavla, tým častejšie navštevuje ich na svojich misijných cestách, hoci dobre vie, čo sa dalo od nich očakávať, a hoci by ho mohlo dostatočne ospravedlniť jeho povolanie ako misionára pohanov, keby sa ďalej nezaoberal spásou židov. Láska k pokrvným je taká veľká, že na svojich misijných cestách a pri všetkej svojej misijnej činnosti stále cíti k nim náklonnosť, aj pri všetkej ich zahrotenosti.

Je presvedčený o tom, že nemôže všetkých k sebe pritiahnuť. Ale rád a ochotne chce na seba vziať všetky možné námahy, nebezpečenstvá a protivienstvá, keby tak mohol obrátiť čo len niekoľkých.

Najväčšou obetou, ktorú môže človek za svojich najbližších priniesť, je asi obeta vlastného života. Pavol je vždy ochotný obetovať život za svojich rodákov. No láska Pavlova je schopná vyššej a väčšej obety: Pavol je ochotný dokon-

ca priniesť ako obeť za svojich rodákov aj vlastné spasenie: „Veď žiadal som si sám byť zahrnutým od Krista za svojich bratov, ktorí sú moji rodáci podľa tela.“ Je ešte hranica pre lásku, ktorá je ochotná za svojich spolubližných priniesť ako obeť nielen život, ale aj svoju blaženosť?

Naozaj to je láska nezmerateľná, bez hraníc. Hľa, akým krásnym vzorom apoštolátu každého druhu je apoštol Pavol svojou horlivosťou v obracaní a svojou všetko prevyšujúcou láskou k priateľom aj k nepriateľom.

Duchovnosť vo svätých.

„Žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus“ (svätý Pavol)
Prepracúvam sa k tejto najutebenejšej veľkosti?

Svätá Margita, dominikánka, a dary Ducha svätého.

P. Bertrand Hüskä, OP.

II.

Dar vedenia nás učí nadprirodzeným spôsobom dívať sa na veci stvorené, ako môžu ich vidieť len deti božie, lebo duchovný človek všetko vidí cez okuliare božie, so stanoviska večnosti. Rôznym spôsobom môžeme sa dívať na pozemské veci. Inak hľadí na ne neverec, čo má hádam aj hlboké prirodzené vedomosti; a inak hľadí na ne veriaci človek, ktorý hľadí na stvorené veci vo svetle Ducha svätého. Tento dar obráti náš zrak k večnosti a učí nás poznať nadprirodzený cieľ a prostriedky, ktorými ho môžeme dosiahnuť. Dar vedenia je vrchol múdrosti, lebo týmto milujeme a nasledujeme stelesnenú múdrosť: Ježiša Krista, ktorý je pravda a život. Svätý Tomáš Akvinský takto porovnáva tento dar s vlastnosťou holubice:

„Holubica netrhá zobákom, čo znamená dar umenia; lebo svätí neroztrhujú dobré poučenia a neopovrhujú nimi ako kacíri.“¹ Svätí mali bystrejší zrak v duchovných veciach ako často najväčší učitelia, lebo všetko spozorovali v Duchu svätom, všetko videli v jeho svetle. To pozorujeme u svätej Margity. Neučila sa teológiu, a predsa niekedy hlbšie ju porozumela ako P. Marcellus, provinciál, jej spovedník a iní pátri.

Vtedy boli nepokojné časy. Po tatárskom spustošení krajina ako-tak prišla do poriadku, ale syn Štefan II. povstal proti svojmu otcovi Adalbertovi IV., a tým aj Cirkev katolícka veľa trpela. Nepriateľské vojská spálili kostoly a veľa kňazov a veriacych zabili. Svätá Margita moc trpela týmito neblahými pomermi; často sa modlila za pokoj, bedlila a umŕtvovala sa, aby sa Pán Boh zmiloval nad krajinou. Sestry sa jej pýtali, prečo sa tak sužuje? Veď je to vraj nie jej vec. Ale ona hlboko precíťvši pravdu o tajomnom tele Kristovom, povedala: „Cirkev svätá trpí vo svojich údoch a vy hovoríte: Čo ťa do toho? Či ja som sa nestala svätým krstom, ako aj vy, dieťaťom katolíckej Cirkvi? A ešte sa spytujete: Čo ťa do toho?“ Veru hlboká odpoveď, ktorá aj mnohých moderných ľudí zahabí. Duch svätý jej dal pochopiť túto hlbokú pravdu, „znovuzrodenia z vody a Ducha svätého“;² čo aj učený Nikodém len ťažko pochopil. Vo všetkých príbehoch života videla prst boží a jej čistá duša hneď sa povzniesla k Bohu darom vedenia.

Dar pobožnosti je z najvzácnejších, lebo pomáha nám upravovať vzťahy k Bohu. Ctnosť nábožnosti určuje náš pomer k Stvoriteľovi a dáva mu povinnú úctu za to, čo nám preukázal. Dar pobožnosti siaha však ďalej. Preniká nás celkom Bohom, ktorý nás ožaruje

¹ Suma teologická III, 39, 6, k 4.

² Ján 3, 5.

svojou láskou, učí nás, ako sa máme klaňať Bohu v duchu a pravde, ako máme mať hlbokú úctu k jeho nesmiernej velebnosti. Spolu učí nás, ako sa máme k nemu túliť s detinskou láskou, ako k dobrému otcovi, bez bázne a pochybností. Svätý Tomáš Akvinský píše: „Holub nemá žlči, a to znamená dar pobožnosti, lebo svätí chránia sa nemúdreho, nezriadeného hnevu.“³ Svätá Margita v hojnej miere dostala z tohto daru. Premáhala hnev, čo zoškľiví dušu, a pravou pobožnosťou povzniesla sa k Bohu. Tymiánové ovzdušie malého kostolíka, kláštorská mlčanlivosť, spoločná chórová modlitba vo dne, v noci, ako je predpísaná u sestier II. radu svätého Dominika, pozehnané účinkovali na jej Boha milujúcu dušu. Jej životopis je plný na malé udalosti, ktoré dokazujú, ako bohatý ju Duch svätý obdaril darom pobožnosti. Keď bola ešte chovankou v kláštore a ostatné dievčatá chceli ísť do záhrady baviť sa, spýtala sa ich: Chcely by ste sa prechádzať? Áno, áno, — odpovedaly — ale akože pôjdeme, keď je zachmúrené a každú chvíľku môže pršať? Ja vám pomôžem, — vravela — a už aj vybehla na svoje obľúbené miesto v kaplnke, pomodlila sa vrúcne. Pán Ježiš vyslyšal jej pobožnú modlitbu, a onedlho slniečko začalo svietiť a dievčatá mohli sa baviť v záhrade.

Často pozdravila milých svätých, keď prešla pred ich obrazmi. Kríž Pánov vrúcne bozkávala a tak ukazovala svoju lásku k nemu. V životopise jej sa vraví: „Päť rán Kristových často bozkávala a slzami máčala ako svätá Magdaléna.“ Rada čítavala alebo počúvala o ctostiach svätých. Keď niektorý páter prišiel do kláštora, hneď sa ho vypytovala na svätých a tešila sa, keď jej veľa porozprával o milých nebeských priateľoch božích. Po svätom prijímaní žiarila jej tvár od radosti a bola naplnená

³ Suma teologická III, 39, 6, k 4.

tou pravou pobožnosťou, ktorá je užitočná na všetko. Povzbudzovala svoje sestry, aby sa modlievaly za vlažných kresťanov, pre ktorých Pán Boh tresce krajinu. Vedela sa aj rozhorliť pre ľahostajnosť mnohých; ale nezriadený hnev ďaleko bol od nej ako od holuba.

Dar sily potrebujeme, aby sme mohli všetko splniť, čo od nás Boh žiada. A tu nám zase prichádza na pomoc Duch svätý a pomôže nám najmä v ťažkých prípadoch. Svätý Tomáš Akvinský píše: „Holub v skalnatých jaskyniach hniezdi. To znamená dar sily, ktorým svätí skryjú sa do rán pevnej skaly — Krista; tam nájdu útočisko a pevnú nádej.“⁴ Apoštolovia pred poslaním Ducha svätého boli slabí, vrtkaví, nevytrvalí, ale po poslaní neohrození, silní, zmužili a odhodlane povedali židom: Vy ste boli vrahmi Ježiša, pravého Mesiáša. Tento dar nás schopnými robí, aby sme radostne a vytrvanlivo splňali vôľu božiu ako apoštolovia a radšej poslúchali Boha než ľudí a všetky ťažkosti na ceste dokonalosti veľkodušne znášali. Svätý Pavol horlivo sa modlil za veriacich v Efeze, aby „zmohutneli skrze Ducha svätého v sile pre vnútorného človeka“.⁵ Ako Pán Boh povedal Mojžišovi a tiež Jozuemu, keď zdráhali sa splniť ťažkú úlohu vedenia židovského národa: „Neboj sa, buď silným, ja som s tebou“, tak Duch svätý posilní aj svojich verných učeníkov, keď sa k nemu o tento dar modlia. Pán Boh dal mužovi pri stvorení tvrdú, neochvejnú povahu. Žena zasa nemá tieto vlastnosti v takej miere; je citovejšia, jemnejšia, nerozhodnejšia. Milosť božia dopĺňa tie vlastnosti u svätých, ktoré im chýbajú. Svätí mužskí usilujú sa, aby si s pomocou Ducha svätého osvojili jemnosť, útlosť, lásku; sväté ženy však neohrozenosť, mužskú vytrvalosť, keď majú prekážky na ceste dokonalosti.

⁴ Suma teologická III, 39, 6, k 4.

⁵ Ef. 3, 12.

V tomto ohľade až obdivujeme svätú Margitu. Táto kráľovská dcéra mala jemnú, tichú, citlivú povahu; ale keď jej robili prekážky v dosiahnutí povolania alebo odďaľovali sluby, bola zmužilá a neohrozená. Táto duševná sila podľa svätého Tomáša najmä v tom sa ukazuje, že človek vytrvá v krížoch: „patienter sustinere adversitates“ a ticho znáša príkorie, až dosiahne svoj cieľ.⁶ Keď ju rodičia chceli silou-mocou dať za ženu českému kráľovi, neochvejne povedala: „Čo ma znepokojujete týmito vecami? Neodvolateľne vám dávam na vedomie, že svoj slub nikdy nezruším, panenkosť svoju zachovám z lásky k Ježišovi a radšej si dám uši, nos, ústa odrezať, ako keby som sa stala nevernou.“ Vytrvala, lebo Duch svätý ju posilňoval, a so svätým Pavlom mohla povedať: „Všetko môžem v tom, ktorý ma posilňuje.“

Napokon *dar bážne božej* učí nás poznávať Boha a jeho sa báť, ale nie sluhovskou, ale synovskou bážňou. Sluha sa bojí svojho pána a vyplní jeho príkaz, aby nedostal trest; syn sa bojí uraziť otca, aby ho nezarmútil, lebo ho miluje. Deti božie usilujú sa splniť vôľu Otca nebeského, lebo ho majú radi a za veľa dobrodení mu ďakujú. Svätý Tomáš Akvinský píše: „Spev holuba je hrkútanie a s týmto ukazuje na bázeň božiu, pomocou ktorej svätí vzlykali nad svojimi hriechmi.“⁷ Bázeň božia je začiatok múdrosti a učí nás báť sa Boha a chrániť sa hriechov. Tento dar úzko súvisí s darom pobožnosti a presne ustaľuje náš pomer dieťok božích k nebeskému Otcovi.

Svätá Margita mala tento dar vo veľkej miere. Ako v jej životopise čítame, podľa príkladu svätého Dominika vrhla sa často na zem v hlbokej pokore a bážni božej a prosila Otca

⁶ Suma teologická II—II, 123, 6, k 1.

⁷ Filip. 4, 13.

⁸ Suma teologická III, 39, 6, k 4.

nebeského, aby ju vyslyšal. Nevstala, kým ju Pán Boh svojimi milosťami neobohatil a nesplnil jej prosby. Raz ju pani Olimpiasová takto karhala: „Čo to robíš? Prečo obraciaš tvár svoju k zemi? Či tam hľadáš Pána Boha?“ Ona to robila, aby sa hlboko ponížila pred vznešenosťou božou a vždy pamätala na svoju ničomnosť a vo svätej bázni božej žila. Keď sa ju istá sestra spýtala, ako má veľkými krokmi napredovať na ceste dokonalosti, odpovedala jej: „Obetuj telo a dušu svoju Pánu Bohu, plň svedomite svoje rehoľné povinnosti a nikdy nezabúdaj na bázeň božiu, čo je začiatkom múdrosti.“

V modlitbe popri všetkej láske božej istá hrôza ju opanovala, lebo vedela, že pred veľkosťou božou sme my predsa len úbohí červíci. Podľa napomínania božieho modlila sa a bedlila, aby neupadla do pokušenia a v ustavičnej bázni pracovala na vlastnom spasení. Vedela, že ani anjeli nie sú dosť čistí pred tvárou božou, ba veľká čiastka z nich bola uvrhnutá do pekla. Keď videla, že viac milostí dostáva od Boha ako spolusestry, nespýšnela, ale Boha za to chválila. Myslela na slová Pisma svätého: Človek nevie, či je hodný lásky alebo hnevu božieho. A preto vždy žila v ustavičnej bázni božej a pyšným myšlienkam hneď odolala. Duch svätý hral na nej ako na dajakej sedemstrunovej harfe, a ona pomocou sedmich darov dosiahla vysoký stupeň svätosti.

Preduchovnená lekárka.

(MUDr. M. H., 17. VII. 1918 — 11. XII. 1946.)

Vidí sa nám, že dobrotivá Prozreteľnosť začína odkrývať v podtatranskej zemi, ktorá je pod zvláštnou opaterou Sedembolestnej, vzácne kveťou, bohato naplnené Kristovou duchovnosťou. Len nedávno náhla smrť zjavnéjšie uká-

zala nám pokorný a nebesky prostý život P. Chryzostoma Bardysa. A minulý mesiac zasa nám trochu poodkryla duchovnú hĺbku 28-ročnej ženy, manželky, matky, lekárky a františkánskej terciárskej novicky.

Opatrnosť radí zatiaľ jej meno a isté okolnosti uchovávať v skrytosti. Za krátky čas bolestného života dospela k vysokému stupňu duchovnosti. V Bohu našla útechu a prehojnú náhradu za všetky sklamanie a bolesti. Od októbra cítila chorobu, ako je to z denníka zjavné, a raz v nemocnici odpadla pri splňaní lekárskej povinnosti. Desať dní pred smrťou ešte prišla domov k matke a sestram, ale nikto nebral ešte vážne jej chorobu, hoci ona robila už prípravy na smrť. Až asi tri dni pred smrťou bol už zjavný jej vážny stav. Umierala ozaj hrdinsky. Nechcela zmiernenie bolesti narkotikami. Keď jej to jej najbližší ako lekárke radili, povedala: „Neviete, na čo sú dobré moje bolesti. Možno, že priam tieto moje utrpenia, obetované za syna, zachránia ho pred pádom.“ Dokonala so slovami: „Ježišu, ktorý si odpustil lotrovi na kríži, odpusť i mne.“

Z nižšie uvedených zápiskových úlomkov všimnime si najmä životne uplatňovanú náuku o tajomnom tele Kristovom v jej lekárskom povolani. V chorých vedome pomáhala ďalej trpiacemu Kristovi, jeho ošetrovala, rany preväzovala. „Kriste na kríži, ako som ťa dnes len hľadala na prevazoch, ako som ťa chcela pohladiť vo všetkých tých ubolených telách, ktoré mi prešli pod rukou.“ Ako duševne mohutnela dôsledne uplatňovanou nadprirodzenou láskou k bližnému! Doista pri takomto chápaní vznešeného lekárskeho povolania, overovali sa na jej slová Pia XII. z encykliky O tajomnom tele Kristovom:¹ „Čím viacej budeme jeden o druhého starať, tým užšie budeme spojení s Bohom a

¹ Môžete ju dostať v našom vydavateľstve.

s Kristom." A zasa ako sa ulavovalo v bolestiach chorým, keď vidali, ako sa k nim skláňa takýto anjel lásky! Hľa, Kristus v bielom lekárom plášti!

Každá litera na chuťu božiu!

25. VIII. 46.

A zas píšem. Ako málo vystačím s Tebou, drahý Ukrižovaný, ako sa mi tratíš do hmly, keď bezradná stojím medzi hmotármi a neviem sa ani zúčastniť na ich debatách, ani zaapoštolovať, len ma mrzí vlastná bezradnosť. A to by nemalo byť! Ci si mi nenahradil všetko, Ty boľavý Dobráčik, ktorému vďačím za všetko, za každý dych, za každý pohyb?

A za rok! Pane, za rok, nezobrala som si ozaj veľa na bedrá? Uváňaný v ťažkom prachu ťažko lieta v mystériách. Všetko je tak málo, čo sa dá povedať. Ci by som nemala prosiť od rána do večera a ďakovať spolu? Zdá sa mi, že viac trpím ako inokedy, všetky svetské tromfy vypadly z rúk a duchovného tromfu ešte nemám. Potrebovala by som, aby prišiel drahý brat E., aby som ho poprosila o modlitby za mňa ešte vrúcnejšie. Ako vedel Jacopone usmerniť ten svoj chaos? Musel sa ukázať svetu smiešnym bláznom, aby našiel pokoj. I mne sa zdá, že to, čo ma od Teba úplne ešte ohraničuje, Láska moja ubolená, to je tá spoločenská limita, ktorú sa bojím nastrbiť. Ci by mi nebolo lepšie v kutni kajúcnikov v búde na Hradisku, splietať veniec synovi, rozprávať o hniezde vrán? Ako blízko by som Ti bola, Prostota večná! Ale hlasy Akcie ma nútia a volajú: „Vydržať s Kristom v povolani, obstať s ním v bare, neklesnúť v ataku chliphníka.“

Ale dúfam, za rok! V tomto svojom pláne som sama, sama s Kristom, a ako vidím, málo mi, Pomocník najvyšší, vieš povedať a môžeš ešte povedať, lebo pôda pre Tvoju svätú vôľu nedozrela. Ešte nerozumiem Tvojej plnosti, pre-

to píšem a marím v literách to, čo by som ticho mala precítiť.

24. X. 46.

Nehodná je Tvoja Monika, Otec môj nebeský, Rada by kšeftovala s Tebou a občas zabudla na Teba.

Ježiško, hrozne sa teším, keď už nebudem zajatcom ani tela, ani jazyka a . . . ani bolesti.

Ráno som vstala ľahká, celkom ponorená v božské Srdce, bez problémov, celkom s tým vedomím, že ma toto Srdce nesie cez všetko a ponad všetko.

A nie je to tak?

Lúbim svoju samotu. Svoju samotu s Kristom. Nechcem ju nikdy zradiť, ani svoje bolesti, ktoré majú veľký, preveľký boží smysel.

29. X. 46.

Veľký si, Bože, veľký, a chrobák ja biedny, neviem, ako Ti slúžim. Zajtra sa skončí môj veľký deviatnik k božskému Srdcu, a ja nehodná uvidím, koľko som si zaslúžila milosti.

Milovaný, uzímený, malý Kriste na kríži, ako som Ťa dnes len hľadala na prevazoch, ako som Ťa chcela pohladiť vo všetkých tých ubolených telách, ktoré mi prešly pod rukou, ako rada by som prítom počula chorál na oslavu rán Tvojich i Tvojho mystického uboleného tela. Bolo mi zle, až mi pery sinely, ale Ty si ma držal, Ty Srdce milosrdné! Až ma dakedy ubíjaš láskou, a neviem, kde Ťa hľadať, a som taká, taká slabá. Taký demobilizovaný ustatý vojak Ti vstúpil do služieb, Ježiško, a Ty si ma prijal. Neviem, neviem, ako Ti ďakovať. Hrozne sa stránim ľudí v poslednom čase, len izbietka a Ty, a Vy nebeskí, tam hore s Matickou nežnou.

Bola tu sestra Ovečka a brat Klobúčko-Bučko, milo sme si posedeli, milo porozprávali. Pán bol s nami a nijaká pretvárika viac.

Mám ťažké stavy na oddelení a málo času venovať sa im. Žijem nad zemou, už nie tu, už nemám jedilinkého praktického záujmu, už mi je ťažko dať si ušiť zimmnik a myslieť vôbec na módu. Musím sa ešte pripraviť na svätú spoveď...

Takí sú všetci milí a tak sa o mňa starajú. Nevieť, čím si to zaslúžim.

Ježiško, buď s nami so všetkými, spinkaj v noci s malým mojím Petričkom, ochraňuj celú moju rodinu, ktorá ma ani trocha nechápe. Ochraňuj predstavených, kolegov, sestričky a pacientov. Obráť bezbožných. Žehnaj duchovným bratom mojím. A anjelíček, buď so mnou, aby sme spolu putovali hore.

Duchovnosť v študentstve.

*„Pristupujem k Bohu, ktorý obveseľuje moju mladosť“
(Zalm 42).*

Zamierujem sa dôsledne kresťanský na Boha, žiadlo veľkolepého rozpätia všetkých životných síl?

Silvestrovské poznámky.

Ján Kováčik.

Poslednými minútami vykrvácá čas umierajúceho roku. Kľáčime zadumaní pred tebou, Pane, a pozeráme dozadu. Smelo špáreme vo svojom živote a vo svojej duši, takže nás bolí úprimnosť našej spovede.

Aké veľké sluby, predsavzatia, plány, túžby a sny sme si niesli pred 52 týždňami; koľko nadšenia, odvahy, viery a chcenia. Ty si to dobre videl a cítil si pravdivosť nášho zápaia a chuti do práce. A dnes, dnes sa hanbíme a pokorení sami pred sebou ustaľujeme, že sme splnili z nich veľmi málo; tak strašne málo, skoro nič.

Vtedy sme sa videli v ustavičnom vzlete ako plamene a vtáci stúpať hore; chceli sme razom

urobiť zo svojho života kolmicu k nebu, a dneska sme smutní a bez teba by sme boli zúfali. Ale ty si kedysi povedal, že duch je síce ochotný, ale telo nevládze. A na toto sa teraz rozpamätávame, nie preto, aby sme zbabelo svalili vinu svojej nedôslednosti na hmotnosť a slabosť nášho tela, ale aby sme si dobre uvedomili, že sme ľudia.

Celá tragédia rozporu našich snov a skutkov spočíva v tom, že človek je uzlom duše a tela. Chceli by sme veľa, všetko, nekonečno, lebo ciele našej duše nemajú hraníc; ale na druhej strane odpadávame únavou a vyčerpaním práve vtedy, keď celá naša bytosť roztvára svoje svetlé krídla, aby nezastaviteľne stúpala rovno k ideálu. Táto zdrvujúca dráma pomeru našich hmotných síl a vzdialenosti cieľa nás neraz viedla k malomyselnosti. Museli sme si ľahnúť, hoci by sme tak radi študovali, ale mozog už nevnímal a umelé svetlo nám trhalo oči, ráno sme vstali zavčasu, ale už pri rozjímaní nás ponížoval žalúdok a pretrhoval naše spojenie s tebou; po svätom prijímaní, keď sme sa rozhodli napodobniť ňu v nastávajúcích hodinách, napadly nás pokúšenia všetkými smyslami; obrazotvornosť trápila našu sústredenosť a celý deň pri práci rozrušovala nádobu našej sobranosti, takže pukala a naše sily vytekaly trhlinami roztržitosti.

A tak sme nedokázali byť svätí ako ty, ani naučiť sa všetko vždy svedomite a toľko kníh sme nemali času prečítať, vynechali sme divadlá a spoločnosti, a predsa sme robili tak málo. Ale teraz chápeme, že musíme spať, jesť, oddychovať, veď si to konal aj ty medzi nami; chápeme, že sa musíme potiť, starnúť a že túžime po sladkosti lásky, chápeme všetko to ľudské, čo nás bude zapažovať na ceste k tebe až po posledný pulz nášho nespokojného srdca.

Ale nevzdáme sa preto; sme trochu múdrejší ako minulého roku a preto si na začiatku zhod-

notíme svoje sily, dobre vymeriame cestu a až vtedy, keď všetko vezmeme do úvahy, vymedzíme si svoj úsek práce pre nastávajúcu jar, leto, jeseň a zimu. Bude to triezve plánovanie, lebo už poznáme, koľko unesú naši sluhovia: telo, mozog a srdce. Ale toto rozhodnutie nie je nijako ústupkom lenivosti a smyselnosti, ani zradou ideálu. Budeme sa zdokonaľovať stále, ale vieme, že to pôjde pomaly. Vieme, že to bude stáť veľa trpezlivosti a že to bude drenie. Vieme napokon, že bez teba to nepôjde!

Vecne určíme si každý deň prácu, určíme si *maximum* pre ten deň, ale bez prehánania; a rozdelíme si hodiny na prácu a oddych. A tak nájdeme vo svojej práci potešenie poézie, lebo náš život bude založený na striedaní námahy a odpočinku, tak ako báseň na rytme prízvučných a neprízvučných intervalov. A keď budeme pritom stále myslieť na tvoju slávu, náš život stane sa ustavičnou liturgiou ako poézia, ktorá sa spieva na tvoju poctu v chrámoch. Keď nám budeš ty, Pane, pomáhať, uskutočníme presne do večera svoj program a pri spytovaní svedomia budeme spokojní.

Prinútiš nás však veľa si odriekať, obstrihať svoje záľuby, ošklbať vedľajšie záujmy, aby sme plne uskutočnili *jedno*, čo je jedine potrebné, aby sme sa približovali k svätosti a aby druhí v nás videli teba. Náš križ, ktorý ponesieme, bude aj tohto roku ťažký, ale bude primeraný pre naše plecia a ponesieme ho radostne a po všetkých pádoch sa znovu zdvihneme s ním, ako si nás to ty naučil po ceste na horu ukrižovania. Len tam hore, s tebou, kde smerujú všetky naše úsilia, len tam prestane pozemské vlnenie, stúpanie a klesanie nášho duchovného života, tam bude už dokonalá vyrovnanosť, pokoj a šťastie.

Dovtedy budú naše duše túžiť po sjednotení s tebou, lebo ty si Všetko, a dovtedy budeme

nútiť svoje schopnosti k najvyššiemu výkonu; táto nezahasiteľná túžba po tebe v nás vystupuje odteraz stále k nebu ako oheň sopky; je to naša najvrúcnejšia modlitba, taká vytrvalá a vrúcna, že ňa bude stále páliť a prinútiť ňa pomôcť hojnejšou milosťou našej ľudskej biede.

Kresťan ide napred.

N. V. Gogol.

(List S . . . vi.)

Nemusíme sa báť siahnuť k veciam, ktoré povedali alebo napísali stúpenci iných vierovyznaní, keď stoja na ceste pravdy; bo utedy stoja na našej ceste a hovoria našou rečou.

Gogol, veľký ruský spisovateľ, príslušník pravoslávnej cirkvi, v tomto liste zrejme nám ukazuje, že vraví rečou matky katolíckej Cirkvi, ktorú jeho predkovia zradili. Je to ohlas zabudnutej materskej reči.

Priateľu môj! nepokladaj sa za iné, ako za školáka a učeníka. Nemysli si, že si už starý na to, aby si sa učil, že tvoje sily dosiahly ozajstnú zrelosť a rozvoj a že tvoj charakter a tvoja duša dostaly už definitívnu formu a nemôžu byť lepšími. Pre kresťana nieto konečného kurzu. On je večne žiakom, až po samý hrob. Obyčajne, podľa prirodzeného chodu vecí, človek dosahuje plný rozvoj svojho rozumu, keď má tridsať rokov. Od tridsať po štyridsať ešte ako-tak jeho sily napredujú; ďalej nad túto hranicu nič sa v ňom neprejavuje a všetko, čo koná, nielen že nie je lepšie ako minulé, ale dokonca je slabšie a chladnejšie. Pre kresťana však toto nejestvuje, a kde je pre iných medza dokonalosti, tam sa ona pre neho ešte len začína. Najschopnejší a najobdarenejší z ľudí, keď prekročia štyridsiaty rok, stávajú sa tupí, ustátí a slabí. Preber si všetkých filozofov, i najstarších a svetových géniov. Najlepšie ich obdobie bolo iba v čase ich plnej mužnosti;

potom sa už pomaly vyžívali zo svojho rozumu a na starosť upadali dokonca do detinskosti. Spomeň si na Kanta, ktorý v posledných rokoch stratil celkom pamäť a zomrel ako dieťa. Ale pozri si život všetkých svätých. Uvidíš, že títo sa upevňovali v rozume a duchovných silách, čím viac približovali sa k starobe a smrti. Ba i tí z nich, ktorí od prírody nedostali nijaké skvelé dary a boli po celý život pokladaní za jednoduchých a hlúpych, prekvapovali potom svojimi rozumnými slovami. Prečože to? Bo v nich prebývala vždy tá hybná sila, ktorá obyčajne býva u každého človeka len v rokoch jeho mladosti, keď vidí pred sebou činy, za ktoré náhradou je všeobecný potlesk, keď sa mu kmitá pred očima svetlá diaľka, ktorá tak vábí mladíka. Ak zhasla pred ním diaľka i činy, vyhasla aj hybná sila. No pred kresťanom večne žiari diaľka, i vidno večné hrdinstvá. On, ako mladík lačne po životnej borbe; má s čítn bojovať aj kde konať hrdinstvá, lebo jeho pohľad na seba samého, ustavične sa prežarujúci, odkrýva mu nové nedostatky v ňom samom, s ktorými treba znova bojovať. Preto tiež všetky jeho sily nielen že nemôžu v ňom usnúť alebo ochabnúť, ba ešte sa ustavične prebúdzajú; a chcenie byť lepším a zaslúžiť si potlesk v nebesách dodá mu takú silu, akú nemôže dať najväčšiemu poctivcovi jeho najnenásytnejšia počestnosť. Hľa príčina, prečo kresťan vtedy ide napred, keď druhí idú nazad, a prečo sa stáva čím ďalej, tým rozumnejší.

Um nie je najvyššia schopnosť v nás. Jeho povolanie nie je väčšie ako povolanie policajta. Môže len doviesť do poriadku a postaví na svoje miesto všetko to, čo už máme. On sám sa nepohne napred, kým sa v nás nehnú dve druhé schopnosti, od ktorých sa stáva umnejším. Abstraktným čítaním, rozmyšľaním a neprestajným počúvaním všetkých náukobehov prinútiš ho len málo poodísť dopredu; ba ino-

kedy ho to i potláča, prekáža jeho samostatnému rozvítiu. V neporovnateľne väčšej závislosti je od duševných stavov. Ak len sa rozbúri vášň, tu už náhle postupuje slepo a hlúpo; ak je duša pokojná a nekypí vášňou, um sa vyjasňuje a postupuje rozvážne. Neporovnateľne vyššia schopnosť je intelekt; tento sa však získava nie inak ako víťazstvom nad vášňami. Jeho vlastníkmí boli len tí ľudia, ktorí neopovrhovali svojou vnútornou výchovou. No aj intelekt nedá človeku plnú možnosť pohybu napred. Je ešte vyššia schopnosť; jej meno je múdrosť, a túto nám môže dať jedine Kristus. Nikto z nás nie je ňou obdarovaný hneď pri narodení, pre nikoho z nás nie je prirodzenou, ale je vecou vyššej milosti nebeskej. Ten, kto už má i rozum i intelekt, nemôže dostať múdrosť inak, ako že sa bude modliť dňom aj nocou, prosiť o ňu dňom i nocou Boha, uvádzajúc svoju dušu do holubičej dobrosrdečnosti a usporadujúc všetko vo svojom vnútri do najmožnejšej čistoty, aby tak prijal tohto nebeského hosťa, ktorý sa bojí príbytkov, v ktorých duševné hospodárstvo nebolo dané do poriadku a niet úplného súladu vo všetkom. Ak však vstúpi do príbytku, tu začína sa pre človeka nebeský život, a on chápe všetku sladkosť učeníctva... Všetko sa mu stáva učiteľom. Z najjednoduchšej rady vyvodí múdrosť rady; hlúpejší predmet stane si k nemu svojou múdrou stránkou a celý vesmír ukáže sa pred ním ako jedna otvorená kniha učenia: zo všetkých najviac bude z nej čerpať poklady, lebo najviac zo všetkých počuje, že je učeníkom. No ak čo len na okamih si namyslí, že jeho učenie je skončené a on už nie je učeníkom, a urazí sa na hocičie poučenie alebo napomenutie, múdrosť náhle sa mu odberá, a on ostane potme ako kráľ Salamún vo svoje posledné dni.

Milost je zárodok neba.

Chautard.

Duchovnosť v živote.

„Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kristus, oás život.“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovskeho programu?

Keď Kristus pracuje v továrni.

Istý kňaz prednášal našim mladým robotníčkam o kresfanskej veľkosti, ktorej základom je presvätý život samého Boha v nás v podobe posväcujúcej milosti. Tá pôsobí, že aj spoločensky najnižšie postavený človek môže povedať, že nosí v sebe Krista; a preto má plné právo, aby s ním nakladali nielen ako s človekom, ale ako so synom božím, s dcérou božou, ako s Kristovým bratom alebo s Kristovou sestrou. A zasa robotník aj v továrni si má byť vedomý božskej skutočnosti v sebe; ani pri stroji nepracuje sám, bo keď má posväcujúcu milosť, naozaj pracuje s ním, v ňom a skrze neho Kristus. Je to jeho práca, sú to jeho pohyby; ale aj Kristova práca, Kristove pohyby, lebo z hĺbín duše robotníka presakuje božská Kristova posväcujúca sila do jeho pohybov a celej potnej práce. Preto robotník nebude hľadieť na dobrý výkon svojej práce len vtedy, keď sa blíži kontrola, keď je nad ním dozor. Vie, že Kristus chce v ňom pracovať; preto bude hľadieť na stále ho pozorujúceho božského Dozorcú, skrytého v hĺbčinách jeho duše. Tak bude sa báť fušovať prácu, lebo zabraňoval by Kristovi, aby v ňom pokračoval v živote robotníka z nazaretskej dielne, po istú mieru fušoval by Kristovu prácu.

Tieto myšlienky kňaz konkrétne rozvíjal v súvisi s prácou, ktorú spomínané robotníčky konaly v továrni. O týždeň pýtal sa ich, nakoľko v týždennej práci uplatnily počuté zásady. Radostne odpovedaly, že usilovali sa pamätať na Krista, v nich pracujúceho, a tak vyhraly vlajku práce. Toližto skupina, ktorá v továrni za týždeň dosiahne najlepší výkon, najsvedomitejšie pracuje a má vo všetkom najlepší poriadok, dosiahne pracovné vyznamenanie s odmenou.

Kristov nadprirodzený život nič neoslubuje a neníci v ľudskom životnom behu, ale povznáša a božsky pracujúca, nenarúšajúc pritom prirodzenú zdravosť vecí.

Tak je to aj s prácou. S Kristom je zintenzívnená, hodnotnejšia, má väčší výkon a viacej teší. Keby Kristovi vo všetkých továrňach dokorán pootvárali všetky dvere, všetky srdcia a nesmrteľné duše, na ktoré má neodškriepiteľný nárok, žasli by nad nevidanou výkonnosťou práce, nad radosťou, s akou robotníctvo obsluhuje stroje a pracuje na vymedzenom úseku, nad jemnou svedomitosťou, pre ktorú zbytočný je hocaký dozor, nad všestrannými požehnanými výsledkami. Robotníctvo pónáhľalo by sa radosťne do tovární v istom smysle ako do chrámu, aby v nich posväcovalo svoju prácu, námahu, svoj pot Kristovou prácou, námahou a jeho potom, a tak oslavovalo Boha, vyprosovalo milosť tým, čo sú od neho ďaleko, a v duchu nadprirodzene chápanej lásky k blížnému pracovalo na časných potrebách, ktoré majú sa dostať do rúk Kristových bratov a sestier.

Tento pracovný kristocentrizmus jocisti vyjadrili v krásnej modlitbe: „Pane Ježišu, daj mne ako aj všetkým mojim bratom a sestrám, aby sme s tebou pracovali, smýšľali ako ty, skrze teba sa modlili, v tebe žili, tebe obetovali svoje sily a svoj čas, žeby tvoje kráľovstvo prišlo do tovární, do dielní, do úradov, do našich domov a ulíc, ako je v nebi.“

Brat dominikán.

Z denníka katolíckeho maliara.

Prvá a hlavná vec v mojom živote musí byť život v Bohu. Potom príde plnenie mojich stavovských povinností a až potom činnosť umelecká ako vyplnenie voľného času. Aj sama táto činnosť má byť uskutočňovaná nie ako plnenie svojej vôle, ale ako výraz vôle božej. Boh-Tvoriteľ je vo mne prítomný a on má byť ohniskom, z ktorého vychádza moja tvorivá činnosť. Mám byť Kristom-Umelcom.

V samom tvorení diel musí tiež byť stupnica hodnôt: podradné, náhodné, zaujímavé nesmie prevládať nad podstatným, vnútorným, duchovným, prežitým obsahom. Obraz má byť kvetom rozjímania. Môže to byť vhladenie sa do náboženských právd alebo srdcom a okom medito-

vané javy tohto sveta; aj zátišie alebo krajinka má byť rozjímaním nad prírodou. Teda môj obraz má vyjsť z rozjímania a viesť k rozjímaniu. Keď teda vystriekne z hĺbky duše nejaký námet pre obraz, musím sa ho usilovať vyjadriť najprímeranejšie, použivúc všetky vhodné výdobytky moderného umenia. Aby som však vníkol do vernosti formálnych prostriedkov, musím veľa študovať, experimentovať, učiť sa. Formálna stránka obrazu má byť kvetom dlhého štúdia, práce. Obrazy sa musím usilovať vyhotoviť dôkladne, solídne, vkusne a trvácne. Musí mi byť vzorom Boh, ktorý aj vnútro aj vonkajšok až po maličkosti prevedie krásne. Všetko je v jeho dielach krásne prevedené a zharmonizované: duša, anatomia i vonkajší vzhľad tela.

Mojím učiteľom má byť Boh-Stvoriteľ a Kristus-Pramodel všetkého.

*

Jediným naším zamestnaním aj v umení má byť: plniť vôľu božiu!

Tvar a výraz obličaja i celého tela človeka je výsledok a výraz modelačných síl jednak prírody (ktorými narába a modeluje Boh — teda každý človek je umelecké dielo božie) — a jednak prostredia a dedičnosti (za týmito akosi tiež môžeme cítiť stvárňovaciu silu Boha. On nimi narába a stvárňuje dušu aj telo). Keď umelec tvorí voľačo krásne, napodobňuje Boha v jeho tvorivej činnosti. Ale aj na tejto práci sa Boh zúčastňuje, ju inšpiruje a okolnosťami stvárňuje dušu a na tvorbu pripravuje.

Očarovanie krásou je očarovanie umeleckým dielom, ktorého pôvodca je Boh.

*

Keď maľujeme len preto, aby sme toho čím viacej namaľovali, nashromaždili, istotne budeme sklamaní, neuspokojí nás to. A nemá to ani nijakú cenu pre večnosť. Ale keď maľujeme

s Kristom, v súhlase s vôľou Otcovou a z lásky ku krásam, ktoré stvoril, také diela majú svoju cenu pred Bohom, keby aj všetky boli zničené. Obrazy majú byť klenoty, do ktorých vkladáme svoju lásku a obdiv k Bohu.

*

Umenie nie je produktom len rozumu. Boh v nás odhaľuje nám krásy, my ich *vidíme, hľadíme do nich* a nimi uchvátení samovoľne usilujeme sa vyjadriť, zachytiť videné a takto napodobňujeme tvorivý akt boží (lebo sme deti božie). Nezáleží na sláve, nezáleží na uznani, hlavné je, aby sme spolupracovali s Bohom, vlastne aby on tvoril skrze nás. Nechaj, nech Slovo, ktoré všetko stvorilo, ti odhaľuje krásy stvorenia a nech pokračuje v tvorení skrze teba.

Laickí misionári.

*V poslednom čísle Smeru uverejnili sme zázitky slovenskej sestry profesorky zo schôdzky členov Ad Lucem v Paríži. Je to združenie laikov misionárov, ktoré Rím schválil roku 1941. Keďže je to jeden z moderných laických apoštolských útvarov vždy živého ústrojenstva katolíckej Cirkvi, častejšie budeme naň upozorňovať. Poučť nás, že každý kresťan aj uprostred sveta má vždy viacej predchovňovať celý svoj život Ježišom Kristom a podľa stavovských možností pracovať na rozmachu jeho požehnaného kráľovstva. Chutnú ukážku hlbokej duchovnosti členov Ad Lucem dali sme v novembrovom Smere pod názvom *Za svätené manželstvo*. Teraz preľmočíme slová lilleského biskupa a kardinála Liénarta, ktorý je predsedajúcim biskupom tohto združenia. Načítá základný svojráz tejto apoštolskej laickej jednotky:*

Ad Lucem vždy chcelo byť a mieni ostať „Dielo Cirkvi“. Hoci všetkým svojim členom necháva najväčšiu slobodu, aby čerpali svoju kresťanskú miazgu v tomto alebo onom prúde duchovnosti, jednako ich živi predovšetkým z veľkého ústredného článku viery o *vykúpení, ktoré je v Ježišovi Kristovi*. Vedie ich k tomu, aby si boli živo povedomí nesmiernych bohatstiev tohto tajomstva, jeho rozpätia na všetkých ľuďoch všetkých vekov aj

jeho požiadaviek, ktoré nútia ozajstných učenikov Ježiša Krista a pravých synov Cirkvi, aby sa činne zúčastnili na pokroku oživujúceho Kristovho kráľovstva na celom svete.

Ad Lucem, oživované týmto duchom, nadšene odpovedalo na dve veľké výzvy súčasnej Cirkvi: výzvu pre misie a výzvu pre katolícku akciu. Jeho cieľom je vychovávať laikov, ktorí pôjdu do misijných území pomáhať misionárom a rodiacim sa kresťanským obciam, ktoré tieto založili, dajú nevyhnutný doplnok činnosti veriacich. Toto budú uskutočňovať tak, že vykonávaním svojho lekárskeho, učiteľského alebo sociálneho povolania v týchto misiách zaistia úlohy ozdravovní, nemocníc, škôl alebo pomocných služieb, ktoré misionári potrebujú a nemôžu sa na ne púšťať. To budú splňať aj tým, že budú pokresťaných domorodcov zasväcovať do katolíckej akcie, aby sa aj oni stali apoštolmi svojho prostredia a medzi svojimi naozaj utvárali časnú spoločnosť podľa kresťanskej myšlienky.

Ad Lucem nevyhradzuje si nijako zvláštne miesto v Cirkvi, chce len pracovať v jej rámcoch a pod jej vedením. Pravda, má predsedajúceho biskupa, ale ten stará sa len o výchovu jeho členov a umiestuje ich všade, kde chcú pracovať pod právomocou a v službách apoštolských vikárov, ktorí ich priberajú na pomoc.

Ad Lucem mimo svojich činných členov sružuje iných členov, ktorí nepôjdu do misií. Aby zúrodňovalo svoju duchovnú činnosť, potrebuje modlitby a obety. Jednako nepokladalo za potrebné založiť zvláštnu kongregáciu. Radšej obrátilo sa na rozjímavé a misijné kongregácie, ktoré už sú v Cirkvi, a viaceré mu prispeli svojimi modlitbami a zásluhami. Volá ich koreňovými členmi.

Obracia sa i na pomocných členov medzi veriacimi, aby mu duchovne aj hmotne pomáhali; ale usiluje sa aj ich živiť podstatnou náukou Cirkvi a zapojiť ich do jej veľkých apoštolských záujmov.

Teda Ad Lucem nemá inú túžbu ako osožne slúžiť Cirkvi, plne osvojiť si jej apoštolské a výbojné zámery a takto prispievať pri budovaní kráľovstva Ježiša Krista v našich časoch, s Cirkvou, ktorá od neho dostala po-

slanie pre všetky veky. Boh ráč žehnať Ad Lucem a každému jeho členovi, aby ostali pokorne verní svojmu krásnemu povolaniu „K svetlu“.

List V. S. Solovieva.¹

Moskva, 6. júla 1873.

Lutujem, moja milá Káta, ale Tvoj list ma musel prečkáť v Moskve viac ako týždeň, keďže som sa vrátil z dediny neskôršie, než som predpokladal.

Odpovedám Ti priamo: milujem Ťa, nakoľko som schopný milovať; ale ja patrim nie sebe, ale tomu dieľu, ktorému budem slúžiť a ktoré nemá nič spoločného s osobnými citmi, so záujmami a cieľmi osobného života. Nemôžem sa Ti oddať celý, a ponúknuť menej, pokladám za nehodné.

Hľa všetko, čo Ti môžem povedať. Prial by som si vedieť Tvoju mienku. Budem čakať list.

Tvoj V. Soloviev.

Do Petrohradu prídem pravdepodobne počiatkom augusta a pobudnem dosť dlho, keďže mám prácu vo Verejnej knižnici.

Tento odriekavý list napísal V. S. Soloviev svojej sesternici podľa matky — Jekaterine Vladimirovne Selevinovej, rod. Romanovej, keď mal 20 rokov, zatiaľ čo Jekaterine bolo šestnásť. Zpočiatku ich sblíženie bolo čisto priateľské a rodinné, no po čase ich vzťahy dostávaly vrelejší charakter, takže Vladimír Sergejevič sa po dvoch rokoch pokladal za snúbenca Jekateriny. Rodičia Solovievovi nepriali takému manželstvu a hlavnou námietkou bol príliš mladý vek syna a blízka príbuznosť s nevestou. Toto bolo tiež príčinou, prečo matka filozofova odmietla stať sa tútorkou svojej netere.

V r. 1875 Jekaterina Vladimirovna zriekla sa myšlienky na manželstvo so Solovievom, čo mu tiež oznámila. Táto roztržka však Solovievovi neprekážala a jeho vzťah k sesternici bol priateľský až po koniec života.

Tie jasne znejúce slová, ktoré Soloviev napísal svo-

¹ Podľa Rádlova: Pisma V. S. Solovieva. Peterburg 1911.

jej sesternici neostaly prázdnu frázou. Celý sa oddal a slúžil tomu svätému dielu, ktorému zasvätil svoj život. Obetoval svoje osobné rodinné šťastie, domáce pohodlie a pokoj „usporiadaného“ života, svojmu duchovnému poslaniu a slúženiu pravde. Celý život tohto svetského mnicha bol sebaobetavým zápasom za vysoké ideály — za sjednotenie kresťanského sveta, za kráľovstvo božie na zemi, za lásku medzi ľuďmi a národmi.

10. augusta 1873 napísal J. V. Selevinovej medzi-
iným: „Živý plod svojich budúcich námah v každom prí-
pade neuvidím. Pre seba osobne nič dobrého nepred-
vidám. Ešte najlepšie bude, keď ma budú pokladať za
blázna. Ja však na to veľmi málo myslím. Prv či neskôr
úspech je nepochybný — to stačí.“ J. K.

Poznámky o knihách.

Sýkora-Hejzl: NOVÝ ZÁKON. Vydal Vyšehrad
v Prahe r. 1946. Po 60.—.

Pri nedávnej ankete veľa významných ľudí vyhlá-
silo, že v ťažkých vojnových rokoch Písmo sväté bolo
pre nich najpožehnanejším čítaním. Je to večne časová
knih, lebo je uholným kameňom vekov. Človeku odkrý-
va pravý, šťastný smysel života. Pouča ľudstvo, že sve-
tový pokoj môže byť zbudovaný iba na láske človeka
k človeku. Odpovedá bezpečne na všetky otázky ľudstva,
ktoré doliehajú na človeka vo všetkých vekoch a okol-
nostiach. Evanjeliová základňa je tiež jediná, na ktorej
môžu nás českí bratia katolíci dobre pochopiť a my ich.

*Svätý Augustín Aurel: DUCHOVNA RUKOVÄŤ A
ROZHOVORY DUSE S BOHOM.* Vydal SSV v Trnave
1946. Po 38.—.

Africký veľduch, ktorý vo Vyznaniach tak majstrov-
sky načrtol svoje blúdenie a spočinutie v Bohu, v tejto
knížočke rozpriada rozhovory s Bohom, ktorý je už pre
neho všetko, ktorému predkladá všetky životné príhody,
radosti a úzkosti. Čítí veľkú ľudskú biedu pred nesmier-
nou velebnosťou Boha, ku ktorému približuje sa so svä-
tou bážňou a smädnou láskou. Knížka hodí sa na rozjí-
manie.

Dr. Silo. M. Braitto, OP: CIRKEV. Vydala domini-
kánska edícia Krystal v Olomouci 1946. Str. 455. Po 80.—,
viaz. 150.—. Táto starostlivo vypracovaná kniha vychádza
ako apologeticko-dogmatická štúdia. Pisateľ ukazuje, že
Cirkev je to kráľovstvo božie, ktoré Kristus toľko sľu-
boval a na ktorom s takou láskou pracoval. Ďalej sleduje
súvislosť medzi Kristovým poslanstvom a kráľovstvom bo-

žim a tým, ako ho apoštolovia a ich priami nástupcovia cháпали. Dôkladne preberá východný rozkol aj príčinu rozdelenia kresťanstva na západe, podstatné vlastnosti Kristovej Cirkvi, jej známky a jej pomer k štátu. Ako synovia a dcéry Cirkvi máme svätú povinnosť dobre poznať svoju duchovnú matku. Keď ju lepšie poznáme, zvrútni sa naša láska k nej, lebo stále budeme cítiť Kristovu blízkosť, ktorý ďalej žije vo svojej Cirkvi.

P. Dr. Jan Ev. Urban: CESTY K VÍRE. Vydalo Cyrilo-Methodéjské knižk. G. Fracla v Prahe. Po 60.—

Cesty k viere sú rozličné a všetky pripravuje Boh. Sú nenápadné a prirodzené, sú aj mimoriadne a prekvapujúce. No ak ich pripravujú ľudia z božieho poverenia, musia, pravda, dbať na prirodzené a skutočné podmienky, ktoré viere prekážajú alebo pomáhajú. Keďže tieto cesty autor pripravoval prednáškami v rozhlasení, musel hovoriť pre ľudí v neomezenom vekovom rozsahu, pre študovaných aj jednoduchých. A preto pisateľ približuje sa k nim jednoduchými porovnaniami a príkladmi, ale aj mnoho ráz vyvodzuje z nich myšlienkové ťažké náuky.

Dr. Čeněk Tomiško: DETSKÝM DUSÍM. Vydal Vyšehrad v Prahe 1946. Po 87.—

V trefom vydaní vychádza práca osvedčeného vychovávateľa prof. Tomiška. Obsahuje rozpravy pre mládež. Ich prednosťou je, že sú celkom životné, takže zaujmú pozornosť mladých poslucháčov. Každý kňaz, učiteľ náboženstva a každý, kto sa zaoberá výchovou mládeže, mal by mať túto knižku.

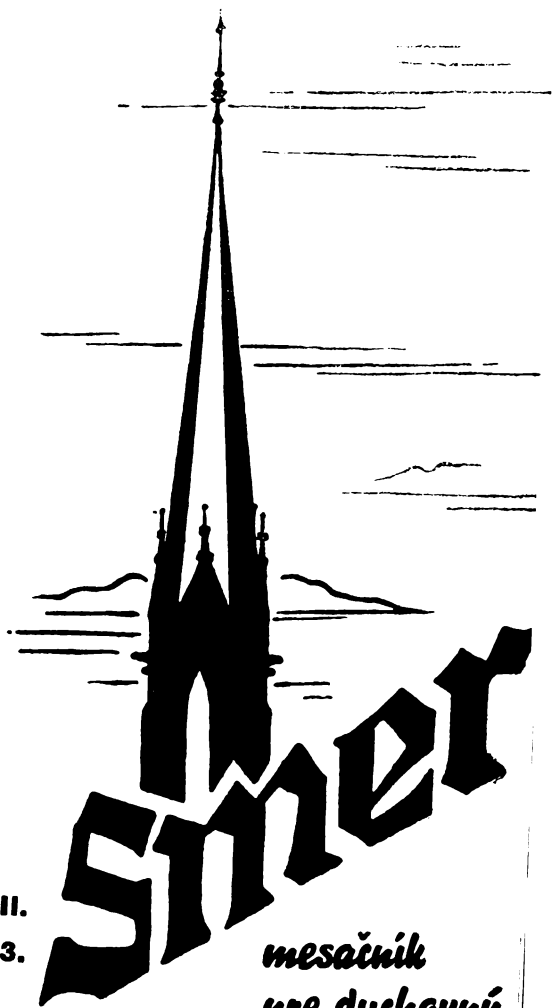
Ján Motulko: JEZISKO V PRIRODE. Chutné básničky pre deti. Obrázky od Alžbety Pokornej. Vydal SSV v Trnave 1946.

Prof. Jan Vilíkouský: LEGENDA O SVATE KATARINE. Vydal Vyšehrad v Prahe 1946. Po 105.—

Tento skvost stredovekej literatúry českej, oplývajúci dramatickými, epickými aj lyrickými prvkami, v širokom toku rozpráva príbeh svätice, pretvorený v živý tvar a obohatený radom prvkov na rozdiel od latinskej predlohy, ktorú neznámy autor použil.

Dr. Cyril Dudáš: PROBLEM ROVNOSTI. Štúdia zo sociálnej etiky. Vydalo Verbum v Košiciach 1946.

Autor zaoberá sa rovnosťou ako ideou aj ako skutočnosťou. Po solídnej kritike naostatok črtá jasné katolícke stanovisko. Klad práce je odvaha a priamosť, s akou otázku rieši. Práve týmto kniha stáva sa orientačným bodom. Katolíckeho vzdelanca, postaveného medzi protikladné úsilia dneška, oboznámi na základe príslušnej literatúry s náhľadmi vedúcich sociálnych hnutí a ukáže mu jasné dôvody, pre ktoré má prijať riešenie, aké podáva Cirkev vo svojej sociálnej náuke. Táto hodnota štúdia patrí do rúk každého katolíckeho vzdelanca.

Roč. VII.

Čís. 2.-3.

1947.

*mesačník
pro duchovní
život*

Vydávajú slovenskí dominikáni. Rediguje fr. P. Aquinas M. Gabura, OP

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. svätej Anny 15.
Predplatné na rok 80 Kčs, pre študentov 40 Kčs.
Šekové číslo Smeru 6181. — Číslo telefonu 2416.

O B S A H :

Cesty duchovnosti:

Pobožnosť krížovej cesty 49. — Pod krížom 51. —
„Moja“ svätá omša 59. — Kristus, Syn Máriin 69.
— Asterisky o modlitbe 76.

Duchovnosť vo svätých:

Z vonkajšieho aj vnútorného svojrázu Anjelakého učiteľa 77. — Veleba Boha vo svätom Tomášovi Akvinskom 89. — Schodište dokonalosti 89. — Povedz slovo a prijmi Slovo 96. — Duchovné pomazanie 98.

Duchovnosť v študentstve:

K problematike apoštolátu mladých 99. — Z denníka študenta 103. — Stretnutie trpiaceho Krista 105.

Duchovnosť v živote:

Lekár, posväcujúci sa aj prostredie 107. — Z denníka katolíckeho maliara 111. — Kňažná Alžbeta Grigorievna Volkovská 113. — Francúzsko a katolícka snášanlivosť 116. — Katolícke hrdie „Môj deň“ v Anglicku 119.

Poznámky o knihách 123.

Obsah minulého ročníka Smeru sme úmyselne nevydali, keďže od 7. čísla je iné rozvrstvenie, ako bolo predtým, takže musel byť dvojnásobný obsah. Preto neráče čakať na obsah, ktorý však potrebujete pre sviazanie ročníka.

Poštová sporiteľňa dovďala nám používať aj složenky Smeru s košickou adresou. Preto neráče prepisovať Košice na Trenčín. Všetko prichádza do Trenčína. Prepisovanie nie je prípustné.

Strelné modlitbičky. (Doplnok k článku Spôsoby náboženskej sobranosti mysle, Smer VI, 417.) *M. Villier* a *K. Rahner* vo svojom obsažnom diele „Aszese und Mystik in der Väterzeit“ (Freiburg i. B. 1938) hovoria stručne na dvoch miestach o strelných modlitbičkách. Na strane 192 uvádzajú definíciu svätého *Augustina*: „orationes... raptim quodam modo jaculatae“ a odporúčajú ju podľa *Cassiana* ako ustavičný prostriedok uvedomenia si prítomnosti božej. Na strane 31 ich označujú ako veľmi vážne prostriedky nábožnosti od neskorého stredoveku v západných zemiach. Sú to veľmi krátke modlitby, vzdychy, stručné modlitbičky (nemecky Stossgebet), len myšlienkové, bez slova a podobne.

Prof. Dr. J. F. Baboř.

Zo *smeristickej rodiny* predišiel nás na večnosť p. Arch. *Július Záchenský* z Ružomberka. Prosimie ťa, Pane, udeľ mu aj všetkým v Kristu odpočívajúcim miesto oddychu, svetla a pokoja. Skrze tohože Krista, Pána nášho.

Ďalší horlitolia v ziskovaní nových odberateľov. Získali:

- 15: *S. Záhora*, profesor; *E. Bodo*, študent.
- 11: *M. Dzurjanin*, študent.
- 10: *M. Lackovičová*, študentka.
- 9: *M. Lukášková*.
- 8: *J. Hornák*, študent; *V. Putera*, študent.
- 6: *V. Kubričanová*; *S. Gágorčík*; *J. Demény*, farár; *S. Pecár*, dekan.
- 5: *J. Rosina*, vysokoškólák.
- 4: *K. A.*
- 3: *T. Mihálech*, klerik; *Čuntalová*; *S. Majer*, bohoslovec.
- 2: *J. Martinkovič*, klerik; *K. Veselský*, úradník; *J. Naščák*, bohoslovec; *M. Klučár*, kaplán; *V. Žideková*, študentka; *J. Kovár*, úradník; *V. Navarová*, podl. med.; *A. Činculová*, učiteľka; *M. Mojtoová*, úradníčka.
- 1: *F. Púchovský*, učiteľ; *N. N.*, kaplán; *A. Lukačová*, učiteľka; *F. Zolondék*, kaplán; *K. Elišcherová*; *N. Dvorecká*; *A. Pokojná*, učiteľka; *J. Vilček*, študent; *R. Doležalová*; *E. Pobjecká*, riaditeľka školy; *J. Kýša*, učiteľ; *J. Lupjan*, úradník; *C. Kačerka*, vysokoškólák; *M. Smataníková*, učiteľka; *J. Briela*, vysokoškólák; *J. Demeter*, farár; *Slodičková*; *M. Máhrerová*; *J. Puzjak*, študent.

Stedry Boh mnohodoobne Vám odplat apoštolsku horlivost.

VYPISUJEME ANKETU

o duchovnosti Víta de Larigaudieho,

nakoľko ste ju mohli poznať z *Radostného života* a z toho, čo sme o ňom písali v *Smere*. Napište, aký dojem zanechalo vo Vás čítanie Larigaudieho zápiskov, čo Vás na ňom povzbudilo a priaznivo ovplyvnilo, v čom vidíte jeho veľkosť, duchovnú prevahu a ctnostnú zvodnosť. Slovom, napíšte všetko kladné alebo aj záporné v súvisi s Larigaudieho osobnosťou, nakoľko ste to zachytili Vy alebo iní. Svoje poznámky pošlite do redakcie *Smeru*. Môžu to byť krátke poznámky, ale aj dlhšie práce. Najlepšie práce uverejníme nielen pre zaujímavosť, ale najmä pre vospolné duchovné dobro. Čakáme hlavne ohlas vysokoškolského študentstva.

Kto má na predaj alebo vie, že dakde je na predaj veľký *Slovník francúzsko-český*, ktorý zostavil Dr. J. Herzer a Č. Ibl, nech to láskavo oznámi redakcii *Smeru*.

Na Morave našli v hrobch z 9. storočia (počiatky kresťanstva) niekoľko bronzových krížikov byzantských z čias pôsobenia svätých Cyrila a Metoda. Písal o nich Zelnitius a iní. Na Slovensku našli podobný krížik, ale zo zlata. O tejto veľmi dôležitej a zaujímavej veci chystajú odborné referáty. Preto na to upozorňujeme, keby dakto z čitateľov Smeru vedel dačo o podobných nálezoch, aby o tom včas dal podrobnú zprávu do redakcie Smeru.

Na sklade máme ešte tieto knižky:

<i>O tajnom tele Kristovom, encyklika Pia XII.</i>	po 30.—
<i>Pán s nami, akademické kázne Dr. Búdu . . .</i>	po 60.—
<i>Radostný život, preduchovnené zážitky Víta de Larigaudieho, vodcu skautov . . .</i>	po 19.40
<i>Ježiš medzi nami, rozjímavé úvahy od P. J. Schrijversa . . .</i>	po 25.—
<i>Cesta dokonalosti podľa sv. Kataríny Sienskej</i>	po 10.—
<i>O svetle neprístupnom, mystické zážitky blah. Angely z Foligna . . .</i>	po 60.—
<i>Monika, svätá matka, životopis od M. Fassbin-derovej . . .</i>	po 35.—
<i>Zivotné pramene krásneho písomníctva od M. Horniaka . . .</i>	po 26.—
<i>Slovo božie, náčrty kázni od Dr. Hromníka . . .</i>	po 36.—
<i>Hodinky na poctu Ducha svätého . . .</i>	po 10.—

Používanie novinových známok povolilo Riaditeľstvo pôšt v Bratislave pod č. 15.628-I-1947.

Dozorný poštový úrad, Trenčín.

Tlač: Vojtech Čelko a spol., Trenčín.

Cesty duchovnosti.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“
Vhlbil som sa do Kristových, večne sviežich slov
osobnej aj svetovej záchrany?

Pobožnosť krížovej cesty.

P. Chryzostom Bardys.

Príprava:

Ježišu, poď so mnou a nauč ma všetkému;
čo na tvojej ceste života uzriem, vysvetli!
Podaj ruku môjmu umu, srdcu, vôli a mojej
pamäti, aby som ťa užitočne a nábožne spre-
vádzal mohol na ceste tvojej. Ježišu, tvojim
cestám mňa nauč!

Alebo kratšie:

Poď, Ježišu, podaj ruku môjmu umu, srdcu,
vôli a mojej pamäti a nauč ma tvojej ceste!

Prvá stanica (Sputnaný Ježiš je na smrť odsúdený):

Môj Pane, pozri, ako som ešte zauzlený,
k svetu a k stvoreniam príviazaný. Rozviaž
— ale nie — mnoho uzlov je, dlho by to
trvalo, rozrež uzly sveta a príviaž ma k sebe
samému. Som ešte sputnaný.

Drahá stanica (Ježiš berie kríž na ramená):

Núkaš kríž? Keď teba chcem, bez neho ťa
mať nebudem. Otváram náručie a vezmem,
čo dáš. Preto, že to ty dávaš!

Tretia stanica (Ježiš padá pod krížom):

Ty pod krížom? Ja pod ním cez deň mnoho
rát, ale vždy vstanem a pôjdeme spolu!

Stvrtá stanica (Ježiš stretá sa s Máriou):

Vy, moje poklady, na krížovej ceste? Teda
ani ja nemám, kým žijem, inde miesta, len
s vami, Ježišu a Máriou!

Prata stanica (Šimon Cyrenský pomáha nevládnemu Ježišovi):

Nevládzeš? Prišiel Šimon Cyrenský. Keď ja nevládzem, ty sám mi prideš pomôcť, a ja predsa nevzdám sa kríža tvojho!

Šiesta stanica (Ježiš utiera si tvár do šatky Veronikinej):

Ježišu, to škoda, do šatky Veronikinej, taký drahý obraz! Pohľadom svojím očisť mi dušu a do nej vtlač seba samého!

Štedma stanica (Ježiš padá pod krížom):

Už zas pod krížom? Áno, aj druhý raz vedieť vstať a nedat sa mýliť nijakým nezdarom. Nie, nedám sa, Ježišu!

Osmá stanica (Ježiš potešuje ženy jeruzalemské):

Pane môj, kto z lásky trpí, ten nehľadá ľudskej sústrasti a nestrpí, aby ho ľutovali. Ty si ju tiež nechcel, nechcem ju ani ja!

Deviata stanica (Tretí pád Ježišov):

Už skoro pri cieľi, a padol si. Nepoddal si sa ani tejto prekážke, ale sobral si všetku silu a lásku a došiel si na vrchol. Hovoríš mi aj tu, aby som sa nedal. Nie, nedám sa zlomiť nezdarom na ceste s tebou!

Desiata stanica (Ježišovi strhávajú rácho):

Oj, nebeský Otče, to strašné pokánie prečistého Syna tvojho obetujem za všetky chlipnosti a telesnosti svoje, svojich duchovných dietok, tvojich kňazov a tebe zasvätených duší a celého sveta.

Jedenásta stanica (Ježiša na kríž pribíjajú):

Áno, troma klincami pribí ma k sebe, aby si ma nestratil. Klincami, lebo poznáš slabosť moju. Pribí dušu moju k sebe na kríž, lebo sa bojím. Pribí vôľu moju, aby len teba chcela. Pamät moju, aby len na teba pamätala. Um môj, aby len tvoje večné pravdy mal pred

sebou. Pribi, lebo len tak sa nebojím, že ťa stratím. Inak by som sa musel báť, strašne báť!

Dvanásť stanica (Ježiš zomiera):

O drahá, presvätá krv! Kiežby z nej ani jedna kvapka netiekla nadarmo. Nebeský Otče, obetujem ti najdrahšiu krv Pána Ježiša za svoje hriechy a za potreby svätej Cirkvi, za hriechy svojich duchovných dieťok, tvojich kňazov, duší tebe zasvätených a celého sveta...

Trináť stanica (Ježiša kladú do lona Máriinho):

Matička dobrá! Tá najsvätejšia obeta bola do rúk tvojich položená: Mŕtvy Ježiš! Tam budem aj ja všetky svoje obety ukladať, obety života i smrti. Tam!

Štrnásť stanica (Ježiš je pochovaný):

Teraz chcem zomrieť všetkému, tak ako by už nik nebol na svete, len ty sám. I tak všetko pominie a ty jedine mi ostaneš. Jedine ty!

Zakončenie:

Pane, Lásku Otcovu ti obetujem ako vďaka za všetko, čo si vykonal ráčil a čo konáš a konať budeš. Amen.

Pod krížom.

Marcel Horniak, salezián.

Umučenie Krista Pána je jeden z tých predmetov — a vari i hlavný —, ku ktorým sa aj svätí približovali s posvätnou bázňou a boli najväčšou poníženosťou presiaknutí. Takmer bolesťou ustrnutí splácali dlh povďačnosti, keď rozjímali o útrapách Vykupiteľových alebo keď iným ich opisovali. *Bázňou*, lebo ich duša, milosťou božou preniknutá, dobre vedela, že aj oni

sú príčinou, — i keď len účelovou príčinou záchranu — jeho trpkých múk. *Ustrnutím*, lebo pri umučení Krista Pána rozvrátený bol právny poriadok, v ľudie vyhasol inak tak ľahko vzblakajúci cit spolupatričnosti a zverská krutosť ukázala sa v plnej svojej moci a v bezohľadnej ohavnosti.

O trpiacom Spasiteľovi nemôžeme primerane uvažovať, iba ak srdce opanúva láska a poníženosť. A ešte i tak sú naše oči zastreté; a na Golgote odohrávajúcu sa drámu s jej podrobnosťami, hlbokými príčinami a následkami vidíme len cez hustú hmlu svojich slabostí a krehkosti. Zvážiť ju po všetky dôsledky nikdy sa nám nepodarí. A predsa desivé, otriasajúce sú aj tie udalosti utrpenia Spasiteľovho, ktoré sa nám podarilo zachytiť cez závoj našich slabostí.

Pri smrti Bohočloveka splnily sa prorocké slová Zalmistu: „Spravodlivosť a pokoj sa bozkajú.“¹ Boh bol totižto smierený a spravodlivosť tým bolo zadosť učinené. Takto bol ľudom daný a zaistený duševný pokoj podľa nekonečného milosrdenstva božieho. Jedno nekonečné more prehltilo druhé: more božského milosrdenstva more ľudskej hriechnosti.

Zastavíme sa v čase veľkého pôstu pri trpiacom a usuzovanom Spasiteľovi. Kto bližšie, kto zas obďaleč, podľa toho, ako ho tiahne srdce k nemu, ale nikto z nás nemôže prejsť pri ňom bez povšimnutia. Nemôžeme sa voči nemu zachovať len ako pozorovatelia bez účasti a bez súcitu, lebo jeho umučenie je na večný osoh alebo na večnú škodu každému z nás.

* * *

V bolestnej životnej ceste Ježišovej odzrkadľuje sa aj náš život, ktorý je v istom smysle krížovou cestou. Stáva sa ňou pre s nami zrodené krehkosti, telesné neduhy, pre rozličné

¹ Zalm 84, 11.

skúšky a protivenstvá. Dostáva sa nám ich z láskavého dopustenia božieho, pre slabosť alebo zlomyseľnosť ľudskú práve dost. Veru, neraz sa nám tlačia do úst slová svätého Pavla: „Ja nešťastný človek! Ktože ma vyslobodí z tohto smrteľného tela?“²

Kto sa len trochu zamyslel a hlbšie uvažoval o životných pomeroch a záujmoch vlastnej duše a jej večnom spasení, prišiel na to a presvedčil sa, že sme vystavení mnohým nebezpečenstvám, pochádzajúcim z nás samých. Náruživosti, vášne a zlé náklonnosti sú niekedy také dotieravé, že priamo ohrožujú naše večné spasenie. Aby sme im nepodľahli, ustavične potrebujeme dať jaký liek a oporu. Takýmto nesmierne užitočným liekom je kríž Spasiteľov. Odvádza nás totiž od sveta a privádza k Bohu, aby sme pred ním poznali svoju slabosť a nedostatočnosť, príliš sa nespoliehali na vlastné sily a zrak svoj častejšie upierali k Bohu.

Aby sme sa však neoddávali malomyseľnosti a liek nestal sa pre nás jedom, dobrotivý Otec nebeský podáva nám ho ako by osladený. Pred oči nám stavia svojho Syna ako nesie si kríž na Golgotu a umrie na ňom za každého z nás. Nerobí to pre vlastný záujem a osobný zisk, ale pre naše spasenie. Či teda aj my nemáme ochotne znášať tie nepatrné ťažkosti, ktoré sa nám stavajú do cesty na púti života? Verte, ak by bola bývala pre naše spasenie iná cesta ako cesta kríža, ako cesta cez Golgotu, Pán Boh, ktorý nás tak miluje, bol by nám ju dozaista ukázal. hovorí aj svätý Augustín. Ale nieto iného východiska, nuž musíme sa s tým spriatelíť. Aby nám však bolo ľahšie kráčať po nej, dáva nám osvedčeného vodcu vo svojom Synovi, v Ježišovi Kristovi, ktorý išiel prvý po nej, aby nám dal príklad a tým nás povzbudil. Kríž je nám teda majákom, z ktorého žiaria prúdy lú-

² Rim. 7, 24.

čov na naše životné cesty, aby sme nezblúdili a na úskaliach nestroskotali.

Na Golgote stretly sa najkrajnejšie kontrasty. Nestvorená svätosť, svrchovaná nevinnosť a nedosiahnuteľná dokonalosť, pribitá na drevo potupy medzi dvoch zlosynov, pri hanebných výkrikoch sfanatizovaných zákonníkov a pochabých farizejov. Tým odsúdenia hodnejšia je ich zvrhlosť, že ju idú vyvŕšiť na bezvládnom, všetkej sily zbavenom umierajúcom, ktorý je ešte nadto i na kríž pribitý.

Ale to bolo posledné zúrenie kniežata temností, ktorý cítil, že údermi kladiva pri ukrižovaní nevinného Baránka láme sa i jeho moc. Využívajúc služby svojich pomocníkov, chce vyliat všetku svoju zúrivosť na Pánu Ježišovi v posledných troch hodinách jeho života, keď vlastne skonáva. Posmešne ho vyzývajú, aby zostúpil s kríža, že mu budú veriť. Ale ten Ježiš, ktorý chodil aj po vlnách morských, i keď by to ľahko bol mohol, neučinil, lebo bezcitní posmievači neboli toho hodní. I tak by mu neboli verili. Lepšie mu bolo trpieť v tichosti. Jeho božstvo utiahlo sa do najužších možných hraníc a do popredia vstupuje človek, ktorý vie a chce trpieť. Nevinný obetný Baránok nebráni sa a z hrdinského znášania krívd a bolestí nevyruší ho ani výsmech nepiateľov. To len pridá jeho veľkosti.

Utiahnutosť neuberá z veľkosti jeho útrap. A tie boly ustavičné a nepretržité. Protivenstvá a neporozumenia, to bol jeho životný údel, a to ho čakalo aj pri smrti. Kto z tých, čo trpia, strádať, zápasia s nedostatkami, môže povedať, že trpel ako Bohočlovek Ježiš Kristus? Pri narodení nemá domu, ba ani toho najbiednejšieho prístrešia, kde by sa utiahla jeho matka, k pôrodu. Prvý vzdych Spasiteľa sveta odznel v jasiach opustenej maštale. Sotva sa narodil, tu ona v najzimnejšom období v nočnom čase musí sa s ním skrývať pred hnevom o trón sa obáva-

júceho, krvilačného kráľa Herodesa. Cez tridsať rokov ťažká tesárska práca a veľmi často najkrajnejšia bieda sú jeho spoločníkmi a sprievodcami.

Rámcom jeho verejného účinkovania je nenávisť žiarlivosť vtedajších vedúcich vrstiev zákonníkov a farizejov a nedokonalosť a nerozumenie farbavých apoštolov. Všetko sa skončilo s hrôzami utrpenia posledného dňa. Jeho smrť na kríži bola ako bodka na konci vety. Nám sa to zdá také prirodzené, ako by to inak ani nemohlo byť. Veď by sme si Pána Ježiša nevedeli predstaviť bohatého, ako sa oboma rukami hrabe za majetkom, poctami a slávou. Taký Pán Ježiš by bol pre nás psychologickou nemožnosťou.

No čo by bolo z nás bez takéhoto chudobného trpiaceho Spasiteľa? Iba ak zataženci, ktorí svoju farchu s nárekmi a s vzdychaním vlečú, hľadajú príležitosť, aby ju čím skôr striasli so seba. Kto sa však hlási k ukrižovanému Spasiteľovi, je človekom v najšľachetnejšom smysle slova. Je dieťaťom božím, spoločníkom Kristovým, aj keby mal čo aké bremená niesť. Vie, že jediným cieľom a životnou úlohou je stať sa podobným Kristovi; to je však možné iba na ceste Golgoty. No aj to vie, že keby ho farcha života i čo ako tlačila, že z toho vždy má osov a vábivú odmenu: víťazstvo a slávne vzkriesenie s Kristom Ježišom.

* * *

Nemé ticho zmocnilo sa vrchu Golgoty. Skupinka dobrých od žiaľu mlčí, tábor odporcov, azda už unavený, v pomste ukojený a hlasom ozývajúceho sa svedomia je na chvíľu zastrešený. V tom počuť vysilené, ale zreteľné volanie Ukrižovaného: „Otče, odpusť im...“³ Je to moment najtrápnejší, keď bolesti dosahujú

³ Luk. 23, 34.

svoj vrchol a keď odsúdený stráca nielen česť, ale vydáva poslednú krv a s ňou aj život, predsa ozve sa dosiaľ tak húževnate mlčiaci Bohočlovek. Ale nie aby volal o svoje práva, lež aby ospravedlňoval pred Otcom nebeským svojich katov a vyprosil pre nich odpustenie a milosrdenstvo. Pravý, starostlivý Spasiteľ! Zabúda na všetko, čo sa s ním a okolo neho robí, a myslí len na spasenie duší!

Aby to aj skutkom dokázal, lotra Dismasa, ktorý oľutoval svoje hriechy, uvádza do slávy spasenia so slovami: „Ešte dnes budeš so mňou v raji.“⁴ Všetkým nám zanecháva to, čo mu bolo najmilšie, svoju Matku, Pannu Máriu, aby bola orodovnicou a smieriteľkou medzi Bohom a našou hriešnosťou. A vieme, že život, osudy a život riadiace záväzky bývajú najsilnejšie a najtrvácnejšie, i keď azda uzavreté vo chvíľach najväčšej bolesti.

Slovom „Dokonané je“⁵ hlási, že rozkaz splnil, kalich utrpenia vypil až po poslednú kvapku a napravil, čo bolo prvým hriechom pokazené. Aj v tom sa javí vzor pravého katolíckeho muža, ktorý sa neuhýba, nesháňa výhovorky, ale s plným povedomím ide cestou, ktorú učil Pán. Neskrátí si ju, ani nezľahčí, aby s čistým svedomím mohol povedať: „Rozkaz tvoj som splnil, ó Pane.“

„Naklonil hlavu a vypustil dušu.“⁶ Pán Ježiš umrel. V tú chvíľu prestal výsmech a potupovanie. Začína sa oslávenie Ježišovo už i na zemi. lebo korí sa mu a úctu božskú mu vzdáva všetko: smrť, príroda i človek. *Smrť* z úcty k takému veľkému, ba najväčšiemu mŕtvemu vydá svoju korisť: mŕtvych, ktorí sú vzkriesení a vstávajú z hrobov. Pán života i smrti tým dokáže, že má neobmedzenú moc nad smutným dedičstvom všetkých: nad smrťou.

⁴ Tamtiež 43.

⁵ Ján 19, 30.

⁶ Ján 19, 30.

Hold mu vzdáva i *priroda*, keď sa slnko zatmí a tak odeje sa do rúcha smútku. Nevydá teplo ani svetlo, keď vyháša Svetlo sveta Ježiš Kristus. Zem sa zachveje, ako by nevládala uniesť nezvyčajnú farchu, Boha, ktorý umiera za človeka, a tak umožní, aby sa človek stal podobným Bohu. Zdá sa, ako by vzdychala aj zem sama. A či je to azda pohyb tých, čo do nej boli uložení a ktorým udrela hodina vyslobodenia? Skaly pukajú, aby zahanbily ľudí, ktorých nepohlo krvavé umučenie a smrť Boho-človeka. „Opona chrámová roztrhla sa na dve”,⁷ lebo už nemala čo zahaľovať. Prestal čas synagogy a tým aj Starého zákona a nastupuje Cirkev, zrodená z boku Ukrižovaného, a preberá dedičstvo umierajúceho zakladateľa. Nastupuje čas Nového zákona.

A *človek*, aký postoj zaujme? Aj on sa kori a vzdáva úctu. Posmešné úšklabky zmizly s tváre škodoradostníkov, a zástup zvedavcov na čele s veľkňazom a veľradou zdesený valí sa s Kalvárie do Jeruzalema. Nejednému tento útek pred neočakávaným zatmením slnka je začiatkom vnútorného duševného jasu nového života.

Pri križi z cudzích osôb ostal len stotník Longinus. Aj on sa nalakal, keď videl mimoriadne zjavy. Cít povinnosti zvíťazil však nad strachom a vydržal na svojom mieste. Tomu možno pripísať, že prebodnutím srdca so smrťou zápasiaceho Spasiteľa skrátil jeho strašné muky. Pán Ježiš odmenil aj tohto verného vojaka: kvapka jeho presvätej krvi padla — ako zachovala nábožná legenda — do prázdnej jamky oka, čo bol v boji stratil, a tým mu bol vrátený zrak. Pod doimom uzdravenia a toho, čo sa okolo neho stalo, volá: „Naozaj tento človek bol Syn Boží.”⁸ Tomuto vyznaniu ostal verný aj neskôr a Krista Pána nezaprel ani na popravišti v prenasledovaní, veď bol prebodnutý za toho, ktorého sám na križi prebodol.

⁷ Marek 15, 38. ⁸ Marek 15, 39.

Pod krížom stojí bolestná Matka, panensky svätý Ján, evanjelista, kajúca Mária Magdaléna a sväté ženy. Slovom len tí, ktorých miesto je tam. *Matku* pripútaly city materinskej lásky. Jej šľachetné srdce nachádza v tom útechu, že je matkou celého ľudstva, čo aj za krv vlastného Syna. Je pravda, že bolesť vyrazí z nej slovami proroka: „Ó vy všetci, ktorí idete po ceste, pozorujte a viďte, či je bolesť ako bolesť moja.“⁹ Ale v nej nájdú potešenie a úľavu všetci tí, čo trpia a sú obťaženi.

Svätého Jána, apoštola a evanjelistu, viažu ku krížu láska a panenská čistota. Obe v kríži nachádzajú silu a príčinu jestvovania. Obe len tak môžu žiť a prevítať, keď sa budú o kríž opierať a z neho vlahu čerpať. Kdeže by našla viac potravy kráľovná ctností a životný prvok nebeskej spásy láska, ak nie u toho, ktorý sa stal jej stelesnením a tým aj na veky ostane?

Kde nájde ochranu najkrajší, najvábivejší, najcitlivejší, najjemnejší duševný kvet, ľalia srdca čistota, ak nie pod krížom? Áno, pod krížom Pána Ježiša: Odtiaľ čerpá silu, milosť a vytrvalosť pre najťažší a preto aj najslávnejší boj. Ale aj pod vlastným krížom, ktorý svojou farchou a s ním spojenými ťažkosťami, trápeniami a bolesťami je najistejšou ochranou čistoty srdca. Lebo v hojnosti, v pohodlnosti sa táto cnosť ťažko uchová, ba je takmer neznáma. Ľalia čistoty bezpečnejšie rastie v pieskovitej pôde sebazaprenia a umŕtvovania.

Pri kríži kľáčí *kajúca Mária* z Magdaly a slzami lásky a bolesti smýva na kríži prischnuté kvapky prevzácnej krvi svojho záchrancu. Jedným z najkrajších kvetov utrpenia a smrti Ježišovej pokánie, tiež len pri kríži prevíta. Veď kde inde odráža sa veľkosť našich vín a osklivosť hriechu v očiach božích ako v tom, že svojho Syna jednorodného poslal za ne na kríž?

⁹ Náreky Jeremiášove 1, 12.

Čím by sa dokázala výraznejšie cena ľudskej duše, ak nie poukazom na to, ako neváha život svoj dať za ňu na potupenom dreve kríža sám Boh?

Kto by mohol byť presvedčivejším a lepším vodcom na ceste úprimného pokánia ako Ježiš Kristus, ktorý — čo aj nevinný — trpel za naše hriechy. Veď vystiera k nám s kríža svoje ramená a zosinelá tvár volá, privreté ústa sladko šepocú: „Poď, nasleduj mňa! Neboj sa, dobre sa ti bude kráčať, veď som ti vyšliapal cestu! Neodtahuj sa, veď moje jarmo je príjemné a bremeno moje ľahké.“

Približujeme sa teda ku krížu, na ktorom visí ten, čo more utíšil a na ktorého slovo Peter kráča po vlnách rozbúreného mora. Prosme ho, aby utíšil rozvlnenú hladinu dnešného verejného života, žeby nastal pokoj už s konečnou platnosťou. Keď upevní vieru a dá silu premôcť slabosti, pochybnosti a pokušenia, udržíme sa na hladine, aj keby more života bolo čo ako rozvlnené. Nech nám je on majákom, silnou kotvou a prístavom spásy.

„Moja“ svätá omša.

Charles Giraud.

Ako stávame sa Kristovými údmi?

Krstom stávame sa Kristovými údmi alebo keď nemôžeme prijať krst, láskou, ktorá ho provizórne nahrádza. Skrze krst „sme srastení s ním“¹ ako konár s kmeňom.

Konár pre toto krstné srastenie je jedno s kmeňom a žije; alebo — aby sme použili porovnanie zo začiatku tejto hlavy — keď hriešny človek, bezcenné pieskové zrnko, krstom dostane sa pod vplyv žiarenia, vychádzajúceho zo Slnka, ktorým je Kristus, žiari ako diamant sám a odráža lúče, čo prijíma.

¹ Rim. 6, 5.

Ktože vypovie krásu duše, ktorú krst ozdobil stavom milosti?

Ale aká príčina zasluhuje takú výnosnú premenu? Sama smrť Krista, ktorý bol hodnotou, vyplatenou na obnovenie božej slávy. Kristus tým, že sa dobrovoľne podujal na Kalvárii na zadosťučinenie, ktoré treba bolo dať najvyššej Velebnosti, zaslúžil si, aby sa stal vodcom a hlavou svojich vykúpených; teda pre práva, ktoré si Kristus získal svojou smrťou, má moc rozdávať svoj život a svoju milosť svojim údom. Preto svätý Pavol nám vraví: „Či neviete, že ktorí pokrstení sme v Kristu Ježišovi, v jeho smrti sme pokrstení?“² Aby veľký apoštol zdôraznil túto pravdu, pridáva nárazku na prvotný krstný obrad, totižto ponorenie, ozaštné pochovanie: „Veď skrze krst pochovaní sme spolu s ním ako mŕtvi.“³

A tak nový úd teší sa z výhod, ktoré Hlava získala smrťou pre celé svoje tajomné telo. No akéže sú tieto výsady? Tie isté, aké má Hlava, na postavení ktorej sa odteraz tento úd zúčastňuje, aspoň nakoľko nie je taký pochabý; že by sa od nej oddelil smrteľným hriechom: život oslávený, večný, bez konca, ktorý svätý Pavol volá „novým životom“ a ktorý kresťanská reč zvyčajne označuje pre údy, zdržiavajúce sa ešte tu na zemi, menom *život milosti*, ktorý rozžiari sa v *život slávy* hneď pri vstupe do neba. Taký je smysel slov svätého Pavla: „Veď skrze krst pochovaní sme spolu s ním ako mŕtvi, aby sme, ako Kristus vstal z mŕtvych skrze slávu Otcovu, tak aj my žili novým životom. Lebo keď sme srastení s podobnosťou jeho smrti, tiež i s podobnosťou vzkriesenia budeme.“⁴

Tieto výrazy svätého Pavla dokonale chápeme, keď v nich vidíme to, o čom chcú nás poučiť, že totižto účinkom svätej vody stali sme sa údmi Ježiša Krista. Žila, kosť, tepnička, nerv,

² Rim. 6, 3. ³ Tamtiež 6, 4. ⁴ Tamtiež 6, 4—5.

každý úd tela, či už veľký alebo malý, pochovaní sú ako mŕtvi, keď telo je mŕtve a keď hlava zatvorila oči. Ale keď hlava vstane z mŕtvych, či nevstane aj každý úd? Nerv, kosť, tepnička ožívajú. Preto krst pochováva nás, ústroje Kristovho tela, s Kristom, umierajúcim za nás; preto kriesi nás z mŕtvych s ním, bo zahrnul nás do neho, ako naše žily, naše mäso a naše kosti musia s nami sdielať náš životný údel a nemôžu sa zpod neho vymaniť.

A tak chápeme, prečo celkom logicky všetko, čo je Kristovo, je naše. Jeho smrť je *našou* smrťou, lebo tým, že nás pridružil k svojmu tajomnému telu, dáva nám všetky výdobytky svojej smrti; jeho vzkriesenie je *naším* vzkriesením, keďže teraz zúčastňujeme sa na jeho vzkriesením živote; jeho nanebevstúpenie je *naším* nanebevstúpením, bo ako údy pôjdeme samostatne za Hlavou tam, kde ona je, do nebies; jeho eucharistická obeta, tajomné obnovovanie jeho smrti, ktorá je *našou* obetou, je, ako to uvidíme postupne v tomto diele, „*našou*“ svätou omšou.

Sme v Kristu Ježišovi.

Teraz je nám ľahko ustáliť náš pomer ako pokrstených veriacich a žijúcich v stave milosti vzhľadom na Ježiša Krista.

Sme jeho údy, „srastené s ním“, „pochované s ním“, ako stavce, žily, nervy skryté sú v našom tele. Taktó spojení s ním zúčastňujeme sa na jeho vlastnom živote, lebo jeho Duch prúdi z božskej Hlavy do údov, ktoré sú s ňou spojené, ako životný vplyv, vychádzajúci z mojej duše, prúdi do mojej ruky, do môjho žalúdka, do mojich pľúc a všetkých ústrojov, čo sú vo mne.

A tak vo vlastnom smysle sme *v Kristu Ježišovi*. Svätý Pavol ustavične používa tento výraz. Tento Kristus Ježiš, o ktorom hovorí apoštol, nie je iba Ježiš, Spasiteľ vo svojom

pozemskom jestvovaní, ale *Kristus Ježiš*, oslávená Hlava Cirkvi, tajomný Kristus, obsahujúci vo svojom rozpätí hlavu a údy, kmeň a konáre, ozajstný chrám Ducha svätého, ktorý ho oživuje.

V Kristu Ježišovi! Hľa, kde sídlime! „Kto ostáva vo mne“, totižto je údom, spojeným s Hlavou, „ten donesie mnoho ovocia, lebo bez mňa nič nemôžete činiť“.⁵

V Kristu Ježišovi, to jest, keď sme vsadení do tajomného tela ako ústroj, azda maličký, ale činný a živý, sme nekonečne poctení účasťou na ozajstnej dôvernosti Vykupiteľa a večného velebitela najsvätejšej Trojice!

Iba v nebi pochopíme toto dokonale a dôverné spojenie údov s ich Hlavou „v Kristu Ježišovi“.

Spojenie môjho srdca alebo môjho prsta s mojou osobou sotva dáva mi o tom predstavu; veď spojenie mojej ruky je prirodzené, telesné, dočasné, uskutočňuje sa závisle od duše s obmedzenou mocou; kým spojenie kresťana s jeho Hlavou v tajomnom tele je nadprirodzené, božské, dokonale skutočné ako všetko, čo je božské, vykonané pod vplyvom Ducha Stvoriteľa a Oživovateľa a má vždy trvať v láske, milosti, sile a onedlho v nekonečnom šťastí . . .

Ludské telo, hlava a údy, ktoré svätý Pavol používa ako porovnanie, aby vysvetlil *tajomného Krista*, je obraz, ktorý nijako nepredstihuje to, čo objasňuje, ale ďaleko ostáva za skutočnosťou. Takto môžeme posudzovať hlboký smysel, obsiahnutý v slovách, ktoré sme počúvali toľko ráz vari bez veľkého pohnutia: „Vy ste telo Kristovo a údy z údu.“⁶

Praktické závery.

Prv ako by sme hovorili v nasledujúcej hlave o veľkom úkone, ktorý vykonáva *tajomný Kristus*, totižto o obetovaní nekonečnej obety, vyvodíme bezprostredne závery, čo prirodzene

⁵ Ján 15, 5. ⁶ 1 Kor. 12, 27.

vyvierajú z veľkých právd, ktoré sme práve aviedli.

1. Pripomeňme si povestné slová svätého Leva Veľkého: „Poznaj, ó kresťan, svoju dôstojnosť, a keď si sa stal účastným na božej prirodzenosti, nevracajže sa zvrhlým životom do bývalej podlosti. Spomeň si, *akej hlavy a akého tela si údom!*“⁷

Aký dôvod vážiť si dušu a telo, nepoškvрниť svojho ducha zlými myšlienkami, nemravným čítaním, nedávaj svoje údy hriešnym skutkom!

Koľkí ľudia by vyhýbali aj tieňu hriechu podľa rady svätého Pavla: „Chrňte sa všetkého druhu zlosti“⁸, keby si spritomňovali myšlienku, *že sú Kristovými údm!*

2. Ničoho sa toľme nebojme ako odtrhnutia od Hlavy. „Kresťan nemá sa ničoho tak veľmi obávať ako oddelenia od Kristovho tela.“⁹ Veru, to je ozajstná smrť, lebo len čo úd je odtrhnutý od Krista, už nie je spojený s Hlavou a už neprijíma z nej Ducha svätého, ktorý je zdroj milosti a nadprirodzeného života.

Svätý Augustín podivne vysvetľuje túto potrebu byť spojený s Kristovým telom, aby sme z neho dostávali život a ducha: „Z Kristovej duše žije len Kristovo telo...; teda aj ty chceš žiť z Kristovej duše? Buď v Kristovom tele.“ A veľký učiteľ ďalej dodáva: „Či moje telo žije z tvojej duše a tvoje z mojej? Priam tak Kristovo telo môže žiť iba z Kristovej duše... Preto spoj sa s Kristovým telom, ži pre Boha z Boha, ... hľa, to je krásne, vhodné, spasiteľné.“¹⁰

Ak chápeme tieto krásne slová svätého Augustína, ničoho nebudeme sa viacej báť ako stratiť spojenie s Kristom.

Pokorne opakujme slová, ktoré nám Cirkev dáva sa modliť pri každej svätej omši

⁷ Reč 1. o Pánovom narodení.

⁸ 1 Tes. 5, 22.

⁹ Svätý Augustín: Trac. 27 in Joan.

¹⁰ Tamtiež 26.

v modlitbách pred prijímaním: „Nedovoľ, Pane, aby som sa dakedy odlúčil od teba!“

3. Ak chceme každý deň viacej oceňovať našu vlastnosť Kristovho údu podľa jej hodnoty, pracujeme zo všetkých svojich síl na utužovaní pút, čo nás spájajú s touto lásky hodnou Hlavou, tým, že budeme sa usilovať o osobnú dokonalosť, a starajme sa o to, aby sme jej získali nové údy apoštolátom: Osobná dokonalosť a apoštolát! Nakoľko sa budeme usilovať o tento dvojaký cieľ, natoľko si budeme vážiť svoju veľkosť a svoju dôstojnosť, podľa slov svätého Augustína: „Veriaci poznajú Kristovo telo, ak nezanedbávajú stať sa Kristovým telom.“¹¹

4. Najvzácnejšia výslednica nášho poznania tajomného tela bude naša každý deň dokonaljšia spolupráca na svätej omšovej obete. Podstatný úkon náboženstva, pocta, ktorú Kristus tak často opakuje najsvätejšej Trojici, nemôže sa uskutočňovať bez nás pre naše „privtelenie“ ku Kristovi. Nasledujúce strany budú mať práve za cieľ ukázať, že svätá omša je *naša* svätá omša, lebo s Kňazom Ježišom a skrze Kňaza Ježiša *sme pri nej spoluobetujúcimi a obetami.*

III.

Úd, obetujúci a obetovaný s Hlavou.

Kde uvidíme, že svätú obetu obetuje „celý Kristus“, to jest spojený so svojim tajomným telom.

Že ten istý Kristus obetuje sa celkom, to jest Bohu obetuje seba samého a so sebou obetuje svoje tajomné telo.

A že teda veriaci, úd tohto tajomného tela, obetuje, čo sa jeho týka, svätú obetu s Kristom božskej Velebnosti a je kňazom s Kristom.

A čo sa jeho týka, aj obetuje sa s Kristom tej istej nekonečnej Trojici a je s ním obeta.

Kto obetuje obetu svätej omše?

Veriaci si veľmi často neprávom myslia, že Ježiš Kristus, Veľkňaz Najvyššieho, nijako

¹¹ Tamtiež.

nedovoláva sa našej spolupráce pri prinášaní oltárnej obety.

Pravda, len jeho vlastné telo a ozajstná krv, kedysi vyliata na Kalvárii, sú na oltári pri svätej omši; ale Ježiš Kristus, najvyšší kňaz, neobetuje tieto nekonečné dary bez nás; a ani sa už nezrieka nás, údov svojho tajomného tela, pri splňaní tohto úkonu najvyššej pocty najsvätejšej Trojici.

Naozaj, ako sme to videli v predchádzajúcej hlave, Kristus utvoril si krstom údy, ktoré birmovanie ešte zdokonalilo, z ktorých podaktoré zúčastňujú sa veľmi úzko a úradne na jeho kňazstve sviatosťou kňazstva, a v ktorých — nakoľko sa násilne neodtrhly ťažkým hriechom od svojej Hlavy — prebýva Duch lásky, ktorý je živou a oživujúcou dušou Cirkvi, Kristovho tajomného tela.

Tieto údy, spojené so svojou hlavou ako kónár s kmeňom, nevyhnutne majú účasť na živote tejto Hlavy a spojené sú s ňou vo všetkých jej kňazských úkonoch. A preto keď Kristus vykonáva svoju veľkú službu tým, že obnovuje podávanie svojej krvavej kalvárskej obety a že ju znova predkladá najsvätejšej Trojici v dokonalej pocte, nie je a nemôže byť oddelený od nás, od svojich kňazov najsamprv a potom od svojich veriacich.

Svätý Augustín to jasne vraví: „Obeta kresťanov znamená byť tým istým telom s Ježišom Kristom.“¹ Teda svätú omšovú obetu obetuje Ježiš a jeho údy, to jest tajomný Kristus.

Odkedy táto „neporovnateľná Hlava“ pripútala si údy, už nemôže viacej bez nich splňať svoje povinnosti voči božskej Velebnosti, ako nemôžeme ísť vykonávať daktorú svoju povinnosť tak, žeby sme si doma nechali niektorý ústroj.

¹ O božom meste 10, 20.

*Ako tajomné telo uskutočňuje
obetovanie pri svätej omši?*

Čitateľovi tu celkom prirodzene príde námietka:

Pod sviatostnými spôsobmi po premenení na oltári je iba Kristovo telo a Kristova krv. Sviatosť Eucharistie obsahuje Hlavu tajomného tela; no doista nijaký jeho úd. Teda ako je to možné, že keď Ježiš Kristus je prítomný v hostii a v kalichu bez svojich veriacich, jeho veriaci sú naozaj a účinne zapojení do obetovania svätej omše?

Odpoveď na túto námietku je ľahká:

Kristus je sám prítomný na oltári; to je jedna istá skutočnosť. Ale činnosť prítomnej Hlavy je viazaná na činnosť jej údov a to dvojako:

1. Obetovanie svätej omše vykonáva celá Cirkev, to jest tajomné telo, spojené so svojou Hlavou. Cirkev výslovne a viac ráz vyhlasuje, že toto Kristovo obetovanie je jej obetovanie: „*Obetujeme ti, Pane, kalich spasenia...*“² „*Nech ti je naša obeta príjemná...*“³

Keď teda Ježiš Kristus sa podáva a obetuje na oltári, tak celé tajomné telo s ním spojené, obetuje ho jeho Otcovi. Sviatostná prítomnosť *samej* Hlavy, ktorá sprevádza obetovanie a pokračovať bude po nej, je neoddeliteľná od obety, ktorú prináša *Kristus celý*.

2. Kristus, sám prítomný na oltári po premenení, koná ako „celý Kristus“, totižto spojený s celou Cirkvou, ktorá je jeho nevyhnutný a neoddeliteľný doplnok. Preto môžeme povedať hneď po pozdvíhovaní: „*Obetujeme preslávnnej Velebnosti tvojej z tvojich štedrých darov... svätý chlieb života večného a kalich spásy nekonečnej...*“⁴ Aby *sme všetci, ktorí*

² Nemeniaca sa časť sv. omše; Obetovanie kalicha.

³ Tamtiež: Modlitba pred požehnaním.

⁴ Kánon.

*spoločne s tohto oltára prijímať budeme... naplnení boli hojným nebeským požehnaním.*⁵

Celá omšová liturgia, ako ďalej uvidíme, potvrdzuje jestvovanie tejto spoločnej činnosti Hlavy a údov.

Tak teda tajomný Kristus skrze svojich kňazov, druhotných obetujúcich, obetuje svätú omšovú obeť a v nej obnovuje kalvárske obetovanie v spoločnosti všetkých svojich údov.

My, obyčajní veriaci, údy Kristovho tajomného tela, sme teda dôverne pridružení ku kňazstvu Ježiša Krista, najvyššieho kňaza, bo *aj my* obetujeme svätú obeť rukami kňazov!

Vidíme, prečo svätý Peter volá kresťanský ľud „vyvolené pokolenie, kráľovské kňazstvo“.⁶ A ešte: „Aby ste ako sväté kňazstvo obetovali duchovné obety, ľúbezné Bohu.“⁷

Preto aj svätý Ján v Zjavení volá: „Kristus učinil nás kňazmi Bohu a Otcovi svojmu.“⁸

Tak kňazské pomazanie, ktoré preniká celého Krista a robí z neho Veľkňaza, rozširuje a rozlieva sa „ako skvostná masť, ktorá stekala s hlavy na bradu Aronovu“,⁹ podľa premenlivej hojnosti a účinnosti na všetky údy tajomného tela, ktoré sú povznesené ku kultuálnym úkonom, ako to tak pádne vysvetľuje svätý Augustín: „Náš Pán, naša Hlava bola pomazaná a jeho telo tiež, *ktorým sme my.*“¹⁰

Aká milá a podmaňujúca pravda! Teda ja, úbohá malá kresťanská duša, také neznáma a také slabá, som dôverne zapojený do najväčšieho úkonu, aký môže byť na svete! Som jeho príčinou, čo sa mňa týka! Účinne a osobne prispievam na slávu najsvätejšej Trojice a spásu sveta!

⁵ Tamtiež.

⁶ 1 Peter 2, 9.

⁷ Tamtiež 5.

⁸ 1, 6.

⁹ Žalm 132.

¹⁰ Výklad na Žalm 26.

*Akáže je miera našej osobnej
účasti v prinášani obety?*

Doista údy, ktoré všetky obetujú s Kristom, nemajú v obetovaní tú istú úlohu ako Hlava, ktorá v ňom prirodzene spĺňa hlavnú úlohu, ani ako kňazi, ktorí majú zázračnú moc byť v ňom obetujúcimi. Na obetovaní spolupracujeme len podľa toho, akú dôležitosť máme v tajomnom tele, *ale účinne na ňom spolupracujeme*. Keď obvinený hodí sa k nohám svojho sudcu, aby ho obmäkčil, kolená prosiaceho nemajú tú istú moc, aby prosily, ako jeho ruky, ruky tú istú ako ústa, ústa tú istú ako jeho srdce. Jednako celá jeho bytosť, nohy, ruky, hlava prispievajú k tomu, aby prosbu urobili výrečnou.

Priam tak je to s tajomným Kristom, oslavujúcim a prosiacim najvyššiu Velebnosť. *On celý* obetuje, totižto on so všetkými svojimi údmi; Kristus, Hlava a tajomné telo, predstavuje sa, aby vzdával najsvätejšej Trojici nekonečnú poctu. Jeho mocná ponížená prosba dostáva voľačo od každého jeho údu, ktorý prosí s ním. Keby bola neviem aká malá činnosť daktorého z nich, predsa nevyklučuje ho z prispiania na celkovom účinku.

Teda účasť, ktorú máme na tejto pocte, sa mení; primeraná je pomernej dôležitosti, ktorú každý z nás má v tajomnom tele, a táto dôležitosť zasa závisí najprv od úlohy, ktorú spĺňame vo svätej Cirkvi, a potom od množstva nadprirodzeného života, čo je v nás.

Keďže činnosti menia sa do nekonečna v jednote Cirkvi, tajomného Kristovho tela, každý úd podľa svojich duchovných darov a svojho stupňa lásky — a tým aj spojenia s Hlavou — viacej alebo menej spolupracuje na obetovaní. No každý žijúci Kristov úd *obetuje* s Kristom, nech by bola jeho činnosť akákoľvek.

Preto každý veriaci môže naozaj povedať *moja svätá omša*, lebo Ježiš Kristus chcel, aby

bola našou odo dňa, v ktorý si svojich veriacich pribral ako údy svojho tajomného tela.

Myslíme na tieto divy, neviditeľné našim očiam, ale skutočné, keď sa približujeme k oltáru, na ktorom obetujeme s Kristom, v Kristovi a skrze Krista dokonalú obeť?

Keby sme si boli povedomí, že čo sa nás týka, obetujeme obeť, či by sme pri účasti na svätej omši nemali hlboko nábožné cítenie? Či by sa nás nezmocnila túžba lepšie poznať svätú omšu, jej obrady, jej modlitby, s celým ich významom, aby sme mohli dôstojne a dokonale obetovať svoju obeť?

Kristus, Syn Máriin.

Fridrich Franzen.

Vianočné tajomstvo nám poukazuje na skutočnosť, ktorú si nesmieme nepovšimnúť. Poznali sme Krista ako Syna večného Otca. Pozerali sme sa na neho v jeho nekonečnej veľkosti na božom tróne. Uvedomili sme si jeho vyvýšené predné postavenie v živote. Stojí pred nami ako náš kráľ, vodca a učiteľ. Lež jeho život skrýva ešte jedno tajomstvo, o ktorom sme sa až dosiaľ zmienili iba bežne. Písmo sväté hovorí o ňom, že on si vzal zo života Panny Márie telo, a o ňom sa modlíme vo vyznaní viery: „Narodil sa z Panny Márie.“ Nieto teda nijakej pochyby, že Kristus ako Syn večného Otca je spolu skutočným dieťaťom Máriiným. I keď my do toho nemôžeme nahliadnúť, ako je to možné, stačí nám, že vieme o tej skutočnosti ako takej. Je pre nás obsažná, že sa smieme pokúsiť vyvodit z toho dôsledky.

Ježiš, Syn Panny. — Kristus je teda ozajstným človekom ako my. Prijal všetko, čo patrí k ľudskej prirodzenosti. Chce nám byť podobným, s výnimkou hriechu. Tým nám poukazuje na kladný postoj k ľudskej prirodzenosti. Často

prifažko chápeme, čo to značí *byť prirodzeným*. Kristus bol celkom dieťaťom. Jeho matka sa musela o neho starať, ako treba sa starať práve o dieťa. Plakal a smial sa ako každé ľudské dieťa. Roky svojho detstva prežil v kruhu rodinnom a vedel, že v pokojnej svojej rodine je šťastný. Núdza a chudoba boli jeho podielom a v rokoch svojej skrytosti v Nazarete žil životom chudobného remeselníka. Ako každý iný človek cítil únavu a starosť o denný chlieb, tešil sa nad výsledkom svojej práce, cítil nežičlivosť ľudí a nebol ušetrený ani najtrpkejšieho bólu. Tak išiel Kristus tým životom ako každý z nás. Stal sa človekom, aby nás poučil znova si vážiť svojho človečenstva a poznať a milovať vznešenosť svojej ľudskej prirodzenosti.

Isteže, ľudská prirodzenosť je obťažaná hriechom. Bremeno sa do nej zahryzlo, ba často aj okradlo ju o jej hodnotu. Lež Kristus svojim vtelením zaujal kladné stanovisko k našej prirodzenosti, hoci je slabá a má chyby. Povolal ju k výške, ktorá presahuje každé chápanie. Má mať účasť na božskej prirodzenosti. *Ozajstné pokresťančenie života vyžaduje teda od nás bezvýhradný kladný postoj k našej prirodzenosti*. Veď ona v sebe nie je zlá, keďže Boh ju stvoril. Len hriech ju znetvoril. Teda podľa vôle Kristovej a podľa jeho vzoru schválime všetko, čo je dané s našou prirodzenosťou. Prijmeme krehkosť a nestálosť s odovzdaním do vôle božej. Uspokojíme sa s ohraničenosťou nášho bytia. Náklonnosti a vášne nevykynožíme, ale očistíme ich iba od špiny hriechu. K dobrému zaujmeme kladné stanovisko k nim, a tak postavíme všetky sily svojej ľudskej prirodzenosti do služieb nášho zdokonalenia v Kristovi. Nechceme upadnúť do chyby, aby sme zničili pocity svojho srdca, ale budeme ich udržiavať čisté od jedu hriechu. Nebolo by správne od nás, keby sme chceli prejsť popri zázračných dielach stvorenia bez srdca a bez citu. Isteže, pričasto si

musíme ukladať obety a odriekania; ale každá obeta musí mať svoj cieľ: naučiť dokonalejšie používať božie dary, to jest svoju prirodzenosť. Takto stojí pred nami ideál pokreštančeného človeka. *Je to celý človek, cíti a žije ako človek, a predsa je v Bohu celkom zakotvený.*

Kristus, Syn Panny. V tejto pravde sa dáva iná dôležitá náuka. Mária je svojím materstvom vyvýšená tak, že jej veľkosť, jej moc a jej hodnota vyčnieva ponad všetky stvorenia. Je vyvýšená až k božiemu trónu. Ona sa stala, ak slobodno použiť ten výraz, krvne príbuznou s Trojediným. O hodnosti a moci Máriinej popísali už veľa, ale o jej veľkosti ešte nikdy neprerokovali vyčerpávajúco. Človeku ostane navždy nemožným povedať o Márii všetko, čo by bolo treba povedať. Je to vždy iba zajakanie. Mária je Matka Kristova a tak smela nosiť pod svojím srdcom a starať sa o toho, ktorý vo svojich rukách drží svet. Týmto smela Mária darovať svetu toho, ktorý je predmetom všetkej túžby ľudskej. Darovala svetu Vykupiteľa, samého Boha. *Týmto ju Boh poveril, aby bola pre svet nositeľkou Krista.* Stalo sa jej úradnou úlohou darovať svetu a tým jednotlivému človeku Spasiteľa. Mária sa nikdy nespreneverí tejto svojej úlohe. So svätou zodpovednosťou bude sa starať, aby svoje povinnosti vykonala.

Poverenie Márie touto úlohou je pre nás dôvodom k radostnej dôvere. Celou túžbou svojho materského srdca túži po tom, aby všetkým ľuďom ukázala svoje Božie Dieťa a sprostredkovala im milosť božiu. Celú plnosť svojej moci postaví do služby svojej úlohy. Nie nadarmo ju Boh urobil veľkou. Urobí všetko, aby svetu ukázala Krista a aby ľudí priviedla k nemu. Ak sa Mária zjavuje na rozličných milostivých miestach, tak je to vždy na tej istej čiare, že chce plniť svoju úlohu ako nositeľka Krista.

Kde sa však úpenlivá prosba človeka spojuje s materskou túžbou Máriinou, tam človek istotne

nájde Krista. Uzná ho za svojho Boha; bude sa usilovať, aby sa mu stal podobným ako svojmu vzoru. Kristom sa dá viesť do právd, ktoré nám on priniesol od Otca. Bude to azda dlhý boj, ale nakoniec sa predsa dostane ku Kristovi. Máriina pomoc ho neopustí len tak.

Mária chce všetkým ukázať Krista. *Týmto ona stojí ako ochrankyňa všetkých ľudských snažení vniesť do života Kristovho ducha.* A čím viac sa dovolávame jej pomoci v tom snažení, tým bohatšia bude jej pomoc. Veď Mária si je dobre vedomá svojej úradnej úlohy priniesť svetu Krista-Spasiteľa.

Tým sa však Mária stáva najostrejšou protivníčkou všetkých tých, čo chcú Krista vytisnúť zo svojho života. Bez zľutovania vystúpi proti machináciám Satana a jeho pomocníkov. Isteže ona by najradšej videla ľudí zachránených, veď všetci sú vykúpení za cenu krvi jej božského Syna; ale ona nenávidí blud a boj proti Kristovi. *Tu stojí ideál proti ideálu.* Satan vidí svoju úlohu v boji proti Kristovi. Mária má úlohu, ktorú jej dal Boh, prinášať svetu Krista. Myslíme na obraz tej, čo pošliape hada, a uvedomujeme si, že v tomto zápase Mária istotne zvíťazí.

Je to napospol obšťastňujúca pravda, že Mária je úradnou nositeľkou Krista. Vieme, že pod ochranou Máriinou sme dobre chránení a skrytí. Pomyšlime si pritom na skutočnosť, že Boh na túto úlohu vystrojil Máriu mocou, ktorá jediná jestvuje na stvorenom svete. A je teda požiadavkou múdrosti, aby sme stavali všetky práce a všetky úsilia o pokresťančenie sveta pod obzvláštnu ochranu Máriinu. Musíme sa pokladať za to, čím máme byť podľa vôle božej, za Máriiných pomocníkov pri spĺnaní jej úlohy. Bez Márie nemôžeme dosiahnuť a ani nedosiahneme nijako zvláštno výsledky svojej práce o obnovu života. Len Máriino prispenie je nám zárukou úspechu. Veď Mária je tá, ktorú Boh poveril, a preto nesmieme chcieť robiť niečo

bez Márie. Bolo by to vzpieraním sa proti božím úmyslom, a my v tom svätom zápoleaní nesmieme byť voči Bohu v opozícii. V tomto poznaní postavme všetku svoju modlitbu a prácu pod ochranu Máriinu, aby svoje žehnajúce ruky držala nad všetkým. Matka, pomôž nám, aby sme boli vždy verní tebe!

Takto teda Mária stojí pred nami ako Matka Kristova. No tým je spolu jej veľkou úlohou byť spolupracovnicou vykupiteľského diela Kristovho. Bez nej Kristus nechcel započat' a vykonať vykúpenie. Vo svojom nevyspytateľnom úmysle vyvolil si Máriu za svoju obzvláštnu pomocnicu. Ako kedysi Eva bola pomocnicou prvému Adamovi pri hriechu, tak sa Mária mala stať druhému Adamovi pomocnicou pri milosti. V tej skutočnosti spočíva nepochopiteľná blahosklonnosť božia, že žena mohla mať vynikajúcim spôsobom účasť na diele Vykupiteľovom. Pre Máriu to znamená práve tak nepochopiteľné vyvýšenie. Jej malá ľudská úloha, jej námahy, jej modlitba, konanie a starosti boli vťahnuté do diela Vykupiteľovho. Tiché a ochotné bolo jej ustavičné odovzdávanie sa Kristovi. Každý jej čin bol novým privolením vôle Vykupiteľovej. Tak sa jej život stal bohatým na zásluhy pre seba a pre celé ľudstvo. Jej život sa, pravda, mohol iba myslieť viac v spolupráci s Kristom. Ježiš a Mária stoja vo vykúpení nerozlučiteľne spojení popri sebe. Bez Márie nielo Vykupiteľa a bez Krista nielo vykúpenia.

Mária svojím odovzdaním sa Kristovi stala sa vzorom pre nás všetkých. *Lebo aj my máme, pravda, urobiť svoj život cenným svojou spolupracou s Kristom.* Vo svätom krste sme povolani na to a vo sviatosti birmovania nás biskup posvätil olejom za spolupracovníkov Kristových. Takto aj náš život je čo najužšie spojený a zarefazený so životom Vykupiteľovým. Bez našej spolupráce nechce ďalej pokračovať a dokončiť svoje dielo vykúpenia. Kiežby sme to

mohli verne, ako to pred nami žila Mária. Jej život by mal byť ustavičnou školou, v ktorej sa my učíme.

Ak je Mária jedinečnou spolupracovnicou Kristovou v diele vykúpenia, tak týmto je aj *prostrednicou milostí*. Máriina spolupráca sa predsa obmedzovala na krátky čas jej života na zemi. Tu ju vidíme pri začiatku a na vrchole vykúpenia. Jej privolením bol svetu darovaný Vykupiteľ; s ním ona išla životom a stála pod krížom, keď Kristus obetoval Bohu veľkú obeť vykúpenia. Ale to všetko bolo iba začiatkom jej činnosti. Milosť vykúpenia sa musí sprístupniť každému človeku, musí sa v ňom stať účinnou, aby sa mohol stať skutočne vykúpeným človekom. Ako Kristus je aj dnes ešte činný ako Vykupiteľ svojou milosťou, tak je i Mária ešte ako pomocnica Kristova. Mohlo by sa zdať, že spolupôsobenie Máriino je zbytočné v ďalšom uskutočňovaní vykúpenia v duši človeka. Lež tu nezáleží na tom, ako vec chceme mať my ľudia, ale jedine na vôli Boha. A ako on kedysi určil Krista za Vykupiteľa, ako raz vyvolil Máriu za pomocnicu Kristovu, tak je tiež jeho vôľou, aby Mária bola prostrednicou milostí. To značí, že Kristus svoje milosti chce udeliť ľuďom iba skrze Máriu. Týmto sa Máriino pôsobenie rozprestiera tak ďaleko, ako siaha dielo jej Syna; jej úloha prostrednice milostí zakončí sa na konci sveta, keď sám Kristus podtiahne záverečnú čiaru pod dianie vykúpenia a výstavby svojho božieho kráľovstva.

Teda Máriinou úlohou je spolupracovať, aby sa Ježišova milosť darovala jednotlivým ľuďom a aby bola plodnou v dušiach. Ak sa teda jej niekto odporúča a utieka k nej v záchrane svojej duše a jej posvätení, ten v Márii nájde mocnú pomocnicu. Ona vyslyší jeho úpenlivé prosby. Potvrdí sa na ňom slovo svätého Bernarda: „Sluha Máriin nezahynie.“

Ježiš, Syn Máriin... Je to nepochopiteľné

tajomstvo, že Kristus vo svojom živote sa podriadil autorite Máriinej. Týmto ju urobil *svojou vychovávateľkou*. Vo svojej blahosklonnosti chcel sa dať od nej opatrovať a ochraňovať. Nikdy nijakej žene nedali väčšiu úlohu. Iné ženy vychovávaly azda kráľov a kniežatá; ale Mária jediná vychovávala Syna Božieho. No týmto stala sa tiež i najväčšou zo všetkých vychovávateľiek. Boh ju dal za vzor všetkým matkám, všetkým vychovávateľom a vychovávateľkám. To sa stane ešte zrejmejším, ak uvážime, že každá vychovávateľská práca musí vrcholiť v tom, že v ľuďoch utvoria Krista. Ktože by nás to mohol lepšie naučiť ako Mária. Strašná tragédia spočíva v skutočnosti, že Boh dal nám ideál vychovávateľky, ktorá môže a má byť vzorom všetkých, a že mnohí, čo ju poznajú a mali by ju poznať, si ju nepovšimnú. Prejdú popri nej a neoboznámia sa s ňou; hanbia sa chodiť k nej do školy a radšej si hľadajú ľudské vzory, ktoré pre svoju nemohúcnosť nikdy nám nemôžu byť tým, čím nám má byť z vôle božej Mária. Chápeme úmysel boží, čo nám dal Máriu. On chce, aby sme všetci chodili k Márii, aby sme sa naučili ozajstné a správne vychovávanie. V jej škole sa naučíme vychovávať i samých seba, aby sme sa stávali vždy podobnejšími Kristovi. Kristus je a má byť jediným obsahom nášho života. Mária má byť našou učiteľkou, aby aj náš život stal sa ako jej podobou života Kristovho. Pri nej sa konečne naučíme, ako klásť všetky svoje starosti a konanie v to, aby sme sa stali vychovávateľmi podľa vôle božej a aby sme videli najvyšší a posledný ideál každej výchovy v tom, že formujeme Krista v ľuďoch.

Niekomu je úzko pre zodpovednosť, ktorá spočíva na všetkých tých, ktorým sú sverené ľudské deti na výchovu. Čo keby nechceli chodiť do školy onej, ktorú nám dal Boh za majstra výchovy? Modlime sa, aby všetci chápali smy-

sel skutočnosti, že Kristus ako dieťa spočíval na ramenách matky a že týmto poukazuje na Máriu ako na veľkú vychovávateľku, pred ktorou sa musí skloniť alebo a zem, lebo on sa sklónil pred ňou.

Prel. Andrej Lipka.

Asterisky o modlitbe.

Dr. Ján Mastylak, C Ss R.

Modlitba je nadviazanie a udržovanie priateľského styku s Bohom.

Modlitba je najprirodzenejší a mimo obety najdôležitejší prejav a úkon náboženstva.

Indiáni z okolia ctihodnej Kataríny, Tekakwity, „Ialie Mohawkov“, nazývali kresťanstvo náboženstvom modlitby.

Modlitba je hranolom, ktorý biely lúč náboženstva rozkladá v jeho složky: klaňanie, chválu, vďaky, smierenie, prosby.

Modlitba je prúdom medzi „ja“ a medzi Bohom. V materialistickom *monizme* alebo v *panteizme* niet miesta pre modlitbu.

Modlitba je spojenou nádobou medzi nízkoťou života a vznešenosťou Tvorcu; umožňuje prúdenie božích milostí a božích bohatstiev na človeka.

V modlitbe uplatňuje sa: „Povedz mi, s kým obcuješ, a ja ti poviem, kto si!“

„Bezo mňa nemôžete nič robiť“, hovoril Pán.¹ Bez milosti Kristovej predbežnej, vonkoncom dobrovoľnej, nadprirodzenej, nemôžeme dosiahnuť ani posvätenie, ani spásu.

Platí teda aj v poriadku nadprirodzenom: *Suae quisque fortunae faber* — Každý je strojom svojho šťastia?

Podľa učiteľa spásy svätého Alfonza Liguorského platí práve na podklade modlitby: Dostačujúcu milosť modlitby má každý a každý môže

¹ Ján 15. 5.

s ňou spolupracovať a tým si vyprosovať ďalšie milosti potrebné, vnútorne účinné. Teda: Kto sa modlí, bude spasený... Kto sa mnoho modlí a horlivo, porastie vo svätosti.

Istý skúsený dlhoročný špirituál bohoslovcov vyznal, že keď zbadá, že sa niektorý bohoslovec *r á d* modlí, že o takého nemá starostí a obavy.

Duchovnosť vo svätých.

*„Zijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus“ (svätý Pavol).
Prepracúvam sa k tejto najutešenejšej veľkosti?*

Z vonkajšieho aj vnútorného svojrázu Anjelského učiteľa.

7. marca slávujeme sviatok svätého Tomáša Akvinského, ktorý nesporne patrí do prvého radu najmohutnejších veľduchov sveta. Keďže v slovenčine ešte nemáme jeho životopis, doista naši čitatelia vďačne prijmú nižšie uvedený úryvok z Maritaina, ktorý nám trochu odkrýva vonkajší aj vnútorný svojráz tohto veľducha vedy a svätosti.

Keď prechádzal poliami so spoločníkmi, roľníci sa vzdávali, ohromení jeho vysokou postavou. Bol vysoký, hnedý, telnatý a priamej postavy. Jeho pleť bola pšeničnej farby, hlava veľká s malou plešinou. Z dosť dobre obnoveného obrazu vo Viterbe vycítíme tvár, preniknutú podivnou pokojnou a čistou silou. Pod vzdvihnutým obočím čisté oči dieťaťa. Pravidelné črty, trochu zatažené hrúbkou, ale upevnené inteligenciou; duchovné ústa, ktoré nikdy nelahaly. Viliam de Tocco hovorí, že mal to vybrané telo, o ktorom Aristoteles hovorí, že je vlastnosťou veľkých intelektuálov. Jeho živá citlivosť pôsobila, že bolestne cítil aj najmenší úraz tela. Ale keď mu púšťali krv zo žily (bol to veľmi častý prípad v tom čase; ba nariaďovali to aj rehoľné stanovy) alebo vypaľovali ranu, stačilo, keď začal rozjímať; za chvíľu bol v ta-

kej abstrakcii, že mohli s ním robiť, čo len chceli, on nič necítil. V jedálni vždy rozmýšľal o vyšších veciach; mohli mu predložiť alebo vziať jeho tanier i niekoľko ráz, on to nespozoroval. Jeho spoločník Reginald z Piperna musel sa starať o jeho živobytie; predkladal mu jedlá, ktoré mohol jesť, a odstavoval, čo by mu bolo uškodilo.

Táto ľahkosť abstrakcie, ktorá bola u neho mimoriadne vyvinutá, pôsobila mu niekedy aj neprijemnosti. Pri stole svätého Ludovíta (musel prijať toto pozvanie na rozkaz a odtrhnúť sa od *Sumy teologickej*, ktorú práve diktoval), uderil nenazdajky na stôl a zavolať: „Hľa, rozhodný dôkaz proti bludu Manichejcov!“ --- „Magister, oslovil ho prior, dajte pozor, veď ste na hostine francúzskeho kráľa“, fahajúc ho pritom za kapu, aby ho vytrhol z tohto stavu. Kráľ rýchle dal zavolať pisára, aby písal. Inokedy zasa v Taliansku istý kardinál chcel ho vidieť. Brat Tomáš nechal prácu, sišiel dolu a keďže nikoho nevidel, rozmýšľal ďalej. Potom radostne zvolal: „Už ho držím, koho som hľadal!“ Bolo ho treba potiahnuť za kapu, aby spozoroval kardinála, ktorý keď videl, že nebol nijako uctený, začal ním pohŕdať.

Tomáš žil v duchu usobraný, miloval ustavičné mlčanie, obkľúčený šepotom svojich modlitieb a myšlienok, sledujúc jednu nepretržitú cestu. Cez štúdiá a v rokoch prípravy usiloval sa celou silou žiť v neslýchanej usobranosti a vo svojej zázračnej pamäti shromažďoval vedu svojich profesorov a kníh. Nič mu neuniklo, čo by nebol prenikol rozumom a ním premenil všetko v život. (Túto intelektuálnu normu zachoval si po celý život. Nikdy nenechal pochybnosť neobjasnenú; a keď prišla dajaká pravdivá poznámka, nech už bola od kohokoľvek, presvedčil sa o pravde, vo všetkom opatrný a nezávislý.) A keď prišiel čas, aby hovoril — *in medio Ecclesiae aperuit os eius* —, celou dušou

ostával neodlučiteľne pripútaný k svojmu jedinému predmetu: prvú Pravdu poznať a ukázať ju iným.

Hmotné majetky nič neznamenali pre Tomáša. (Známy je rozhovor Majstra so študentmi, keď raz spoločne navštívili svätého Dionýza: „Majster, aký krásny je ten Paríž! — Hej, ozať, je veľmi krásny. — Ach, kiežby bol váš! — A čo by som s ním robil? — Mohli by ste ho predať francúzskemu kráľovi a za peniaze vystavili by ste kláštor Bratom kazateľom. — Verte mi, radšej by som mal teraz homílie svätého Chryzostoma k svätému Matúšovi.“) Ale pozrite do jeho vnútra, ako vedel využiť dary svojho veľducha, schopného sceliť aj najbujarejšiu dušu. Je to hrdinská vôľa, zakotvená v bezmedznej láske, držiaca všetko v rovnováhe; vôľa, zabezpečujúca správnosť mravného života medzi násilím a v rôznostiach intelektuálnych pôvabov. Jeho učenosť stojí celá v službe bližného. Jeho nesmierne dielo nevedol osobný výber, ale príkazy Prozreteľnosti. Má zľutovanie so všetkými; zahrnujú ho otázkami a prosbami o radu. V Paríži francúzsky kráľ večer mu predložil ťažké riešenie dôležitých vecí; ráno dostane jasnú odpoveď. I v takýchto okolnostiach brat Tomáš koná ako teológ, lebo posvätná náuka je spolu špekulatívna a praktická. A to ostane navždy jeho úradom. Jednu vec má vykonať, a tú vždy dobre vykoná. Odtinal rázne akékoľvek zvláštnosti, viacej-menej sebecké, v ktorých mohol vyniknúť a v ktorých jeho rozum bol by odkryl mnoho. Nepodľahol pokušeniu, ktoré poznajú všetci intelektuáli, aj magistri teológie: zanechať intelektuálny život a oddať sa vonkajšej činnosti. Napájaj sa zo živého prameňa, ktorý stál vyššie i nad samým životom intelektuálnym a ktorý pomáhal mu odtrhnúť sa od všetkého, aj od seba aj od svojej vedy. Oplýval preto duchovným bohatstvom a bol naozaj chudobný duchom. Hľadajte teraz

Tomáša, syna Landulfovho a Teodorinho, kde je? Ponorený, stratený vo svetle. Jasný zname-
nia, že mizne pred tým, čo učí iných; pozorujú-
ho poznáte, že predmet, ktorý vám ukazuje, je
jasnosť božej tváre.

Nepochybne prijal veľa darov svetla a vedel
veľmi dobre, čo je stvorenie, než aby sa za niečo
pokladal pred Bohom. Ale čo by bol dostal bez
onej pokory? Raz priznal sa svojim žiakom, že
nikdy nesúhlasil s pokušením márnej slávy.
V Bologni sa stalo, že bol tam istý brat z iného
kláštora, ktorý nepoznal Tomáša. Prior mu do-
volil ísť do mesta s prvým bratom, ktorého
stretne. Na chodbe našiel rozjímajúceho Tomá-
ša. „Drahý brat, otec prior povedal, aby ste išli
so mnou.“ Magister Tomáš Akvinský vyšiel hneď
s bratom a sprevádzal ho po meste; nevyčítal
mu, že veľmi ponáhľa, hoci bol menej súci na
rýchlu schôdzu ako na poslušnosť. „V posluš-
nosti“ — sám to vraví — „zdokonaľuje sa re-
hoľný život; lebo tu človek podrobuje sa člo-
veku pre Boha, ako Boh pre človeka poslúchal
človeka.“

Bol neústupný v hájení pravdy; veľa ráz
jeho žiaci žasli, ako chladne snášal osobné na-
padnutia. Silnou veľkodušnosťou na mnohé veci
hľadel ako na nepatrné. Keďže bol živšej po-
vahy, ľahko mohol odpovedať vtipom, ale všet-
ko premáhal láskavosťou. Nemiešal sa nikdy
do vecí iných; nenávidel nerozvážne posudzova-
nie, dával prednosť prostoduchosť pred ľah-
kým zlým úsudkom. U neho dokonalosť špek-
latívneho rozumu neklamala sa ani v náhodilých
veciach. Istého dňa veselý brat mu povedal:
„Brat Tomáš, poďte pozrieť, ako vôl lietal!“
Tomáš pristúpil k obloku. Ani stopy po smie-
chu. „Skôr by som uveril“, odvetil mu svätec,
„že vôl môže lietať, ako že rehoľník môže
luhať.“

Tocco a svedkovia jeho svätorečenia takto
ho predstavujú: „Prijemný v reči, v tvári veselý

a milý; dobrá duša, slobodný v činoch; veľmi trpezlivý a opatrný; skvel sa láskou a nežnou nábožnosťou; mimoriadne spolucítil s chudobnými." Nadovšetko miloval najsvätejšiu Sviatosť oltárnu; uctieval svätých, Pannu Máriu, apoštola Pavla a svätého Otca Dominika. Nosil relikvie svätej Agnesky, ktorá uzdravila z horúčky Reginalda. Na pamiatku toho prisľúbil, že každoročne na sviatok tejto svätice zaplatí bratom študentom v Neapoli dobrý obed. Keďže bol blízko smrti, mohol to len raz urobiť.

Tí istí svedkovia hovoria, že všeobecne ho pokladali za panica. Celý svoj život strávil v modlitbe, v štúdiu, v písaní alebo v diktovaní; buď vyučoval alebo kázal, ani jednu chvíľu nepremárnil. Kázal alebo latinsky v rímskej kúrii a na univerzite v Paríži alebo v rodnej reči — neapolsky; nemal nikdy čas naučiť sa cudzej ľudovej reči. V pôste v Neapoli tak hlboko dojal poslucháčov, že musel reč prerušiť a nechať ich plakať. Prvý vstával na nočné modlitby a kým ostatní bratia čakali na znamenie zvona, ostával v cele. Po svojej svätej omši, ktorú slúžil včas ráno, zúčastňoval sa ešte na druhej; potom išiel za katedru vyučovať. Po vyučovaní písal alebo diktoval. Potom sa niečím občerstvil, vrátil sa do cely, kde sa oddával veciam božím až po odpočinok. Po ňom začal znova písať. Keď ho bratia odvedli do záhrady na rekreáciu, skoro sa odlúčil a vrátil do cely. Keď potreboval občerstviť telo, prechádzal sa sám v kláštore s pozdvihnutou hlavou.

Sama prostota a úprimnosť; k spolubratom mal nesmiernu lásku. Plakal nad chybami iných, ako by boli jeho. Čistota jeho srdca bola taká, že Reginald, jeho spovedník, po generálnej spovedi pred smrťou vyhlásil: Bola to spoveď päťročného dieťaťa.

V prvých dňoch svojej učiteľskej činnosti, keď v Paríži začal vykladať Magistra Sentencií,

zjavil sa ako nebeské znamenie. Niektorí sa pohoršili; väčšina žasla nad jeho sviežosťou a mladosťou. „Nová metóda, nové dôkazy, nová veda, nový poriadok otázok, nové svetlo.“ Bol veľkým obnoviteľom, lebo nehľadal novotu, ale len pravdu; očistil scholastiku.

Nevidaná novota, ktorú pripravovali starší, najmä Albert Veľký, ale jej dovŕšenie vyhradené bolo jemu; bolo to prispôbenie Aristotela katolíckej myšlienke. Aristoteles, ktorý prišiel postupne a časom, o pol storočia spôsobil hrozný rozruch v kresťanstve. Neostával už len v družine nebezpečných vykladačov židovských a arabských; aj keď sám priniesol vznešený poklad prirodzenej múdrosti, kolovaly v ňom už pohaniské jedy. Len oslnenie čistého rozumu mohlo tu vyviesť z rovnováhy nevinný a zvedavý svet. Cirkev z opatrnosti podozrievala zo začiatku Filozofa; len učiteľom dovolila ho súkromne študovať. Bohovia staroveku mali triumfovať v kresťanskom srdci? To, čo piate a šieste storočie zanedbalo v usporiadanom umení a v smyslových vnadách, storočie trináste, vďaka Tomášovi Akvinskému, privedlo k správnejmu cieľu v metafyzickom a teologickom poriadku. On nevyobcoval Aristotela ani úsilie rozumu; tiež neustúpil pred nimi; on ich obrátil. Svätý Tomáš pretvoril Aristotela bez toho, aby ho znetvoril. Neuspokojil sa len tým, aby mu vrátil pravý smysel proti preinačeniam vykladačov, aby ho doplnil a opravil tam, kde sa mylil alebo váhal; zrobil ten zázrak, že Aristoteles stal sa historický, *taký, že splynul s teologiou*; našiel čistú formu aristoteliskú, aristoteliskjšiu, ako ju sám Aristoteles poznal. Aristoteles stal sa pre neho prameňom prirodzeného rozumu; s ním prijal tiež celý starovek, nevytlúčiac dobro, ktoré povedali Židia a Arabi. Podobne shromáždil všetky svedectvá Písma a Otcov, celú vedu kresťanstva a to tak, že „hlboko uctiac“ Otcov a svätých Učiteľov, ktorí boli pred ním, „*zdedil*

inteligenciu ich všetkých".¹ Preto jeho obnova neničí, ale doplňuje. Jeho originalnosť spočíva v tom, že učil sa od všetkých. Nie je iba žiakom nestvorenej Múdrosti, ale aj múdrosti svätcov a filozofov. V Kolíne, či sa nedal poučiť spolužiakom menej múdrom? Aj on je žiakom ľudského pokolenia.

Dedičstvo vekov prijal celé a celé pretvoril novou obrodou v rozume. A tu vidíme veľký opak eklekticizmu a opak pestrosti mienok. Nehmotné slovo, do nekonečna posplietané vo svojej složitosti a dokonale jednotné vo svojom bytí, stáva sa živým v lone ducha. Nič vyššieho nad takúto syntézu, nič nezávislejšieho a dokonale osobného v mvšlienke. Náuka svätého Tomáša nie je svätého Tomáša. Ona je spoločná Cirkvi a ľudstvu. Sama medzi toľkými náukami honosí sa znamením úplnej neosobnosti, zriekla sa osobníckárstva, je neobmedzene všeobecná. „Pravda spoločná“, povedali už predtým Jakub z Viterba a Bartolomej z Kapuy, „jasnosť spoločná, osvetlenie spoločné, spoločný poriadok a veda, ktorá vedie rýchle k dokonalému porozumeniu“. Hľa, priam preto „nie katolicizmus je tomistický, ale tomizmus je katolícky; a je katolícky, lebo je všeobecný“.² Taktiež sama skutočnosť je v ňom celá. Aj keď brat Tomáš žil utiahnutý v hĺbinách svojho myslenia, toto myslenie dívalo sa s otvorenými očami na veci. Ach, a ako jednoducho! Nikdy ich neznásilňoval, nikdy ich nepreťažoval ani nekládol do mimoriadneho svetla; nepreháňal v skutočnosti, čomu okrem Aristotela podľahli všetci filozofovia. Svoje veľké dary umelca používa k presnosti v úsudkoch a vo vyjadrovaní. Nepozná dajaké prispôbovanie sa pravde; on ju predkladá v celej veľkosti. Ľudia, pravda, povedia: tvrdá

¹ Slová Kajetána, ktoré opakovali LEV XIII. a PIUS XI.

² H. WORONIECKI.

veda! Ale to nič. Táto pokojná múdrosť prináša výskumy rozumu, — to, čo je ľudské vo filozofii, vyzdvihuje vierou na teológiu — v celom rozsahu stvoreného aj nestvoreného; ale všade meria ducha skutočnosťou, ktorý musí mať ohľad i na súmrak, panujúci v temnote hmoty, ale i na vyššiu noc, v ktorej je najčistejšia priazračnosť vecí božích. Tomistický realizmus súc úplne v protive s agnosticizmom a s racionalizmom, ktorí rozdeľujú rozum a tajomstvo, spojuje jedno aj druhé v srdci bytia.

Teológia používa filozofiu, osvetľuje ju vo svetle svojich úsudkov. Svätý Tomáš presadil aristotelské pochopy do nového ovzdušia, nadprirodzeného, kde viera im dáva silu, aby našmu duchu pomohly aspoň trocha porozumieť tajomstvám Boha. Jestvuje tomistická filozofia, postavená na čisto rozumovom základe; svätý Tomáš vykonal nesmierne dielo vo filozofii, súc obdarený mimoriadnym nadaním metafyzickým. Ale on nie je len a len filozofom; on je na prvom mieste teológom. A ako teológ s vyšším architektonickým vedením zabezpečuje definitívne poriadok kresťanského usporiadania.

Proti starej scholastike, ktorá ho neuznávala za pravého dediča Augustínovho, háji práva právd nadprirodzeného poriadku a cenu rozumu. Proti averroistom, ktorí ho neuznali za pravého vykladača Aristotelovho, obhajuje práva zjavnej pravdy a cenu rozumu. Dokazuje podstatnú *prirodzenosť* metafyziky a *podstatnú nadprirodzenosť* vliatych ctností, podstatnú podriadenosť prirodzeného nadprirodzenému. Spolu hlása, že milosť zdokonaľuje a neničí prirodzenosť, a jej prítomnosť v duši je pravým životom božím, ktorý musí vládnuť a ktorý jedine vie vyliečiť našu prirodzenosť. Svätý Tomáš svojou prácou chce uviesť do služieb Ježiša Krista celú činnosť rozumu. Bola to otázka kultúry a otázka ľudstva, čo stála pred ním. Jeho odpoveď však bola: *svätosť*. Človek len nadprirodzene je do-

konaly, rastie len pod krížom. Nevylučuje humanizmus, ale s podmienkou, že jeho cieľom bude spojenie s Bohom skrze človečenstvo Prostredníka a že primerane použije prostriedky pre tento cieľ, podstatne nadprirodzený. Humanizmus Vtelenia: to je cesta k láske a ku kontemplácii; svätý Tomáš vyžaduje dokonalú podriadenosť vedy múdrosti, múdrosti metafyzickej, múdrosti teologickej; podriadenosť múdrosti teologickej múdrosti svätcov. On chápe, že rozum nepodrobí si svet, keď sám sa neskloní pred poriadkom nadprirodzeným, nadľudským, pred poriadkom Ducha svätého a jeho darov. Inak tak humanizmus ako i sám kresťan skončí osudne zničením človeka, všeobecnou pohromou.

Tocco hovorí, že brat Tomáš bol človekom podivnej kontemplácie, *vir miro modo contemplativus*. Jeho svätosť bola svätosťou inteligencie; to znamená, že rozumový život v ňom bol posilňovaný a celkom prežiarený ohňom vliatej kontemplácie a darov Ducha svätého. Žil takmer v ustavičnom vytržení. Modlil sa bez prestania, plakal, postil sa, túžil. Každý jeho sylogizmus je plodom jeho modlitieb a slz; podobá sa vetriku utišujúcej milosti, bo každý jeho text neviditeľne zachováva pečať jeho túžob, jeho sily, prýštiacej z horúcej lásky, ktorá pôsobí aj na nás. Ci nepôsobil aj jeho telesný vzhľad v dennom styku milosť duševnej útechy? Majstrovské dielo presného a prísneho rozumu, neohrozenej logiky, vyviera vždy zo srdca, naplneného láskou. Po Tomášovej smrti jeho spoločník Reginald povedal po návrate do Neapola: „Môj učiteľ zakázal mi, aby som neprezradil za jeho života divy, ktorých som bol svedkom. Kedykoľvek mal študovať, dišputovať, vyučovať, písať alebo diktovať, vždy sa najprv modlil plačúc pred Bohom, aby mohol nájsť v pravde tajomstvá božie. A neistota, ktorú mal pred modlitbou, po modlitbe zmizla.“ Keď mal pochybnosti, svedčí Bartolomej z Kapuy, išiel pred

oltár a tam plakal a vzlykal; potom sa vrátil do izby a pokračoval v práci.

„Jeho dar modlitby“, píše Tocco, „presahoval každú mieru. Tak ľahko sa povznášal k Bohu, že nebolo telesných prekážok, ktoré by ho vedely zdržovať. Nebolo dŕža, aby nebol pozdvihnutý vysoko nad smysly.“ Pri modlitbe vylieval mnoho slz. Nikdy ho neuviedly do pomykova svetské veci; už od mladosti zvykol si zanechať rozhovory, v ktorých nebolo záujmu o veci božie. „Nijaké zamestnanie nevedelo zmeniť pohyb jeho srdca“ a odvrátiť ho od modlitby. Keď skončil svoje veci s ľuďmi, hneď bol v modlitbe. Pri svätej omši tiež veľmi často plakal. Obecnosť často bolo toho svedkom. Raz na Smrtnú nedeľu slúžil v Neapoli svätú omšu, pred množstvom vojakov; v takom vytržení ho videli a tak plakal, že sa zdalo, ako by bol na Kalvárii, ohýbajúc sa pod ťažkým utrpením Kristovým. Spolubratia museli ho upozorniť, aby pokračoval vo svätej omši. Veľmi často plakal pri kompletóriu, keď v pôste spievali verš: „Nezavrňni nás v starobe, keď naše sily ochabnú.“ V noci po krátkom spánku modlil sa buď v cele alebo v kostole.

V stálom a vysokom živote mystickom niekoľko ráz dostal mnoho mimoriadnych milostí. Raz sa mu zjavila Panna Mária, aby ho uistila o jeho živote a náuke; na jeho prosby mu zia-tila, že stav, v ktorom je teraz, nikdy nebude zmenený (totižto, že nestane sa cirkevným hodnosťom). Inokedy zasa svätci prišli mu pomôcť vysvetliť proroka Izaiáša. Nejaké ťažšie miesto ho zdržovalo; dlho sa postil a modlil, aby ho mohol pochopiť. A hľa, raz v noci Reginald počul, že s niekým v izbe rozpráva. Keď sa rozhovor skončil, brat Tomáš zavolał Reginalda, rozkázal, aby rozžal sviečku a priniesol sošit výkladov k *Izaiášovi*. A celú hodinu mu diktoval. Potom ho poslal spať. Ale Reginald kolenacky ho prosil: „Neodídem odtiaľ, kým mi

nepoviete meno toho alebo tých, s ktorými ste tak dlho v noci rozprávali." Brat Tomáš začal plakať a pre Boha mu zakazoval, aby to dakomu zjavil za jeho života. Potom sa priznal, že apoštolovia Peter a Pavol prišli ho poučiť. Bolo mu tiež zjavené, že istý brat je posadlý pokušením. Dva razy videl dušu svojej sestry Marotty, predstavenej benediktínok, ktorá ho prosila o svätú omšu, aby sa vyslobodila z očístca. Potom mu oznámila svoje oslobodenie a dala mu znať, že Raynald, ktorého Fridrich II. nespravodlivo odsúdil na smrť, je už v nebi. Potom anjel mu ukázal knihu, písanú azúrovými a zlatými písmenami, v ktorej našiel tiež meno svojho brata, zapísané zlatými písmenami medzi mučeníkmi, lebo bol zavraždený pre vernosť k pápežovi. Raz zjavil sa mu magister teológie brat Román, ktorý po smrti hovoril s ním o otázkach, o ktorých kedysi dišputovali. V Paríži prosili ho magistri o radu, ako treba vysvetľovať tajomstvo Eucharistie. Tomáš najprv položil svoju odpoveď na oltár a modlil sa pred Ukrižovaným. Bratia, ktorí ho pozorovali, náhle zazreli Krista, stojaceho na sošite, do ktorého písal, a vtom počuli slová: „Dobre si písal o Sviatosti môjho Tela; dobre a správne si rozriešil otázky, ktoré ti boli predložené, nakoľko to ľudský rozum môže urobiť.“ A v tomto vytržení svätec sa vyzdvihol nad zem asi jeden lakeť. Niečo podobného stalo sa i v Neapoli. Brat Tomáš písal práve tretiu časť Sumy, rozpravu o umučení a zmŕtvychvstaní Kristovom. Istého dňa pred matutinom vidí ho kostolník vyzdvihnutého viac ako dva lakte nad zemou. Naraz počuje hlas, vychádzajúci z križa, pred ktorým sa Učiteľ s plačom modlil: „Dobre si písal o mne, Tomáš. Akú odmenu chceš odo mňa za svoju prácu? — Nič iného, iba teba. Pane.“

Teda o mystickom živote svätého Tomáša poučujú nás dobre svedectvá jeho bratov a vonkajšie znamenie. A jeho spisy tiež voľačo ne-

klamne zdôrazňujú. Jeho výklady o vliatej múdrosti hovoria o osobnej skúsenosti vecí božích. A naostatok celé jeho dielo je najjasnejším dôkazom nadľudských osvetlení, v ktorých vzniklo. Ale sám svätý Tomáš o sebe nepovedal nič. Veľmi hlboko si vštepil slová svätého Antona, pustovníka, ktoré čítal v Kasiánovi (denne čítaval niekoľko stránok z Kasiána): „Nie je to dokonalá modlitba, keď si rehoľník sám seba všíma, že on sa modlí.“ Taktiež nebolo to jeho poslaním, aby vysvetľoval kontemplatívne veci prakticky, ako napr. svätý Ján od Križa alebo svätá Terézia. Tajomstvo tohto mystického života i takto ostane dobre chránené, o ktorom len z vonkajších znakov vieme, že bolo vysoké, aké si len môžeme predstaviť. Domyslieť si môžeme len to, že svoje učiteľské poslanie prijal pre dobro Cirkvi a sveta, lebo musel všetky tajomstvá darov kontemplácie priviesť do jedinečne žiarivého pásma a tam hádam podstúpiť riadne trpné očistenie, ktoré vyžadovalo znášanie utrpenia v inteligencii, pribitej k svojmu poslaniu. Musel vniknúť do temnôt negatívnej teológie a do múdrosti lásky, kde sa srdce učiteľovo rozplývalo slasťou, kde dostal dar prorocтва (prenikanie vecí božích) a prejavy múdrosti (*sermo sapientiae*).

Modlitby, ktoré svätý Tomáš složil, nie sú len nejaké priznania, ale diela jeho hlbokého života. A keby boly neviem aké, nepodávajú nám celú veľkosť jeho života: diela jasné ako nebo, ktoré vždy so vznešenou jednoduchosťou vysvetľujú predmet. Nenájdete čistejších básní, v ktorých by bolo toľko lásky a toľko svetla, ako je ofícium na poctu najsvätejšej Sviatosti. Nebolo to bez poslušnosti voči zámerom súladne prozreteľným, že roku 1264, deväť rokov po smrti bl. Juliany z Monte-Cornillon, pápež Urban požiadal svätého Tomáša, aby složil ofícium pre tento nový sviatok, ktorý už tridsať rokov Pán požadoval. V náuke a vo Sviatosti je tá istá

pravda, ktorá slučuje jednotu Cirkvi. Tomáš Akvinský, ktorý je poslaný vyučovať vedu, má teraz ospevovať najsvätejšiu Sviatosť.

Veľeba Božia vo svätom Tomášovi Akvinskom.

Posvätná Kongregácia pre obrady dovolila 1. marca 1944 dominikánskej reholi používať zvláštnu prefaáciu pri svätej omši na sviatok Anjelského učiteľa. Klasickým liturgickým štýlom málo slovami veľkolepo ospevuje božiu štedrotu, ktorá také prevzácne dary vložila do neho.

Veru je dôstojné a spravodlivé, slušné a spasiteľné, aby sme ti vždy a všade ďakovali, svätý Pane, Otče všemohúci, večný Bože, ktorý si blaženého Tomáša, učiteľa ozaj anjelského pre nevinný život a vznešenú veľduchovosť, ráčil vzbudiť vo svojej Cirkvi, aby ju posilňoval najzdravšou a najpevnejšou náukou a osvetľoval ako slnko. Jeho múdrosť, všetkým zvlášť odporúčanú, obdivuje celý svet. A preto s Anjelmí a Archanjelmí, s Trónmi a Panstvami a s celým zástupom nebeského vojska spievame chválospev tvojej slávy, ustavične volajúc: Svätý, Svätý, Svätý Pán Boh zástupov. Plné sú nebesá a zem tvojej slávy. Hosana na výsostiach!

Schodište dokonalosti.

Dr. Walter Hilton, kartuzián.

Mních prisneho života, kartuzián Walter Hilton vo svojom spise Scala perfectionis, to jest Schodlište čiže Rebrík dokonalosti, má podobenstvo o pätníkoví, čo uberá sa do Jeruzalema. V ňom načrtol cestu duchovného života, ktorá vrcholí v trojici slov: „Iba Ježiša Krista!“ Toto je splnený smysel ľudského života, požehnané spočinutie a sladký útulok duše a jej nebeská potecha na zemi. No ju nevyhnutne predchádza ťažká borba, nemilosrdné lámanie prekážok, priamočiara dôslednosť, čo všetko neraz

mučí človeka, ale spolu vykupuje ho pre rozultý život, ktorý je v tom, čo o sebe povedal: „Ja som Život.“ Taký veľký cieľ hodný je ešte väčších obetí, aké človek prináša! Hiltonova rozprava je dobrá pomôcka na rozohňovanie našich kristocentrických túžob.

Istý pútnik, ktorý veľmi túžil putovať do Jeruzalema, hoci nepoznal cestu, pýtal sa istého svojho priateľa, ku ktorému mal veľkú dôveru, či možno vykonať túto cestu a kade treba ísť.

Priateľ mu odpovedal, že sice je cesta do Jeruzalema, no ďaleká, plná ťažkosti; dodal, že je tam aj viacej ciest, ale všetky majú svoje ťažkosti. No predsa že pozná jednu, ktorá je bezpečnejšia; ak chceš ísť, dodal, touto cestou podľa pokynov, ktoré ti dám, dôjdeš tam zdravý a bez pohromy. Pravda, nemôžem ti zaručiť, že neprídu zlé chvíle, že nedofahnú protiventstvá, všelijaké ťažkosti; ale ak sa ozbrojíš odvážnosťou a trpezlivosťou, aby si všetko znášal bez reptania a rozčulovania, ak pred všetkými a proti všetkým pôjdeš svojou cestou, ak v sebe upevníš a často si budeš opakovať toto presvedčenie: „*Nemám nič. nie som nič, nechcem nič. iba dôjsť do Jeruzalema*“, unikneš všetkým nástrahám a dôjdeš do Jeruzalema.

Pútnik, uchvátený touto odpoveďou, povedal: „Keď viem, že budem veľa strádať, ale že dôjdem do Jeruzalema, nič mi nezáleží na ťažkostiach, ktoré asi budem znášať. Povedz mi, ktorým smerom sa mám dať, a ja s božou milosťou verne pôjdem podľa tvojho návodu!“

2. Vodca povedal: „Prv ako sa dáš na cestu, ktorá ťa má priviesť k cieľu, urob isté opatrenia: spytuj sa, či dobre poznáš hlavné pravidlá kresťanského života, či si bez všetkých ťažkých hriechov. Potom v pokore a láske rozjímaj o tejto myšlienke: *»Nič nie som, nič nemám, nič nechcem, iba Ježiša Krista a útechu života v priateľstve s ním v Jeruzaleme.«* Je veľmi dôležité, aby si starostlivo dbal na smysel a silu

týchto slov. Pokora vnukne ti slová: »Nič nie som, nič nemám.« Láska dodá: »Nič nechcem, iba Ježiša Krista.« Nikdy sa neodlučuj od týchto dvoch spoločníc svojej cesty, a to tým menej, že nemožno odlúčiť prvú od druhej, lebo sú v dokonalom súlade.

Čím viacej budeš ničiť seba v hĺbnych pokory, tým viacej budeš cítiť svoj vzlet k výšinám lásky; lebo čím viacej budeš presvedčený, že sám od seba nič nie si, tým vrúcnejšiu lásku budeš pocíťovať k Ježišovi Kristovi, ktorý jediný môže z teba dačo urobiť, keďže sám je všetko.

No táto pokora nesmie byť výsledkom pozorovania seba, lebo ti odhalila tvoje hriechy a slabosti, ale musí vychádzať hlavne zo zaprízerenia sa na Spasiteľa, ktoré v pokojnej a čistej láske hľadá na nekonečnú dobrotu Ježišovu.

Toto zaprízerenie sa musí byť milosťou udržované v onom nesmierne blaženom pocite, ktorý dáva ozajstné poznanie Majstra alebo aspoň poznanie z veľkodušnej a pevnej viery v neho. Tento na Krista upieraný pohľad zrodí v tvojej duši pokoru oveľa čistejšiu, omnoho viacej nadprirodzenú, oveľa pevnejšiu, ako je pokora, ktorá vyrástla z myslenia na tvoje úbohosti, lebo táto je celkom obyčajná, vzrušená a nepokojná.

Táto pokora bude tým čistejšia, lebo ťa bude udržovať v prítomnosti Ježiša, ktorý je všetko, a tebe nijako nebude ťažké priznať, že nie si nič.

Kým nepocítiš, že si naplnený láskou ku Kristovi, čo by si vykonal neviem aké veľké dobré skutky, nebudeš mať vedomie, že nič nemáš a že nie si vonkoncom nič; jediná láska ku Kristovi platí pred Bohom a môže ťa oslobodiť od teba samého.

Teda zanechaj všetky starosti, zažeň všetky spomienky, aby tvoja pozornosť upútaná bola len myslením na Krista; a tak budeš dokonalým

pútnikom, ktorý opúšťa svoj dom, svoju ženu, svoje deti, svojich priateľov, svoj majetok, ktorý sa stáva dobrovoľne chudobným a všetkého sa zbavuje, aby sa mohol na svoju cestu vydať ľahkým krokom, radostne a bez hocakých prekážok.

Teraz môžeš sa dať na cestu a odísť do Jeruzalema. Začiatok cesty vyžadovať bude vážnu námahu aj pre tvoju dušu aj pre vonkajší postup na ceste. Táto dvojaká námaha musí vždy zodpovedať tvojmu stavu a smerovať vždy k rozmnožovaniu lásky k Pánovi v tebe. Nesmieš lipnúť na tom, čo môže byť priamym výsledkom tvojich myšlienok, tvojho čítania, tvojich denných cvičení; keď vidíš, že ťa vzdávajú od sveta a sblížuju s Kristom, oddaj sa im, aby si mal z nich tento osoh. No ak spozoruješ, že tieto cvičenia návykom strácajú svoju pôvodnú chuť a prestávajú v tebe rozmnožovať lásku, neváhaj ich zanechať a oddaj sa iným cvičeniam, ktoré vidia sa ti užitočnejšími; bo čo aj láska k Ježišovi sa nesmie meniť, pomôcky k nej sú veľmi rozmanité a treba vyberať vhodnejšie, ich sa držať podľa stavu duše. Teda nepútaj sa nikdy neodvolateľne k istej metóde, lebo zdržoval by si vzlet svojho srdca k Spasiteľovi, keď sa ti bude podávať zvláštny dar milosti.

3. Len čo vykročíš na tejto ceste, vrhne sa na teba zástup nepriateľov, usilujúcich sa zatarasiť cestu, aby si nemohol ďalej. Všetky prostriedky budú im dobré, aby dosiahli svoj cieľ. Používať budú prehováranie, vychvaľovanie, násilie, aby ťa prinútili vrátiť sa domov, ku všetkým márnostiam, ktoré si tam zanechal. Nič ich toľme nerozčuľuje ako vôľa, pevne rozhodnutá na cestu do Jeruzalema, a vytrvalá snaha dôjsť k tomuto cieľu. Preto všetci kujú najpodlejšie sprisahanie, aby zo srdca človeka vytrhli túto vrúcnu túžbu a túto lásku ku Kristovi, zahrnujúcu všetky ctnosti.

Prví protivníci, ktorí ťa napadnú, sú telesné žiadosti a daromné strachy tvojho skazeného srdca. Čoskoro pridajú sa útoky nečistých duchov, ktorí dúfajú, že svojimi preludmi a pokúšaním získajú tvoje srdce, aby ho odtrhli od Krista. No never týmto nepriateľom, nech vražia hocičo; upokoj si myseľ, uchýl sa k svojmu spasiteľnému lieku a jednodaj opakuj: *»Nič nie som, nič nemám, nič nechcem, iba celou dušou milovať Ježiša.«*

Začnú ťa potom znepokojovať pláňmi a strachmi a škrupulami, opakujúc ti, že si dosiaľ nevykonal náležité pokánie, že azda ešte dajaký hriech z tvojej minulosti nie je vyznaný alebo úplne odpustený a že preto treba znova pozorovať minulosť, znova spytovať svedomie, napraviť tieto hriechy, kým smieš povedať, že ideš za Ježišom a láskou k nemu. Nenechávaj sa chytiť týmito nástrahami, ani slova never z toho našepkávania. Hriechy ti boli odpustené, nemúdre je znova sliediť vo svedomí; pôsobil by si si tým len veľké bolesti, odchýlil by si sa od pravej cesty alebo by si strácal drahý čas pre pokračovanie v ceste.

Budú ti vravieť, že nie si hodný, aby si hľadel na tvár Kristovu a tešil sa z jeho prítomnosti, že neprávom si robíš také nároky. Never, id svojou cestou a odpovedaj s dôverou: *»Netúžim po Kristovej láske preto, že by som jej bol hodný; túžim po nej, čo aj som nehodný; a keď niekedy dosiahnem to šťastie, on urobí ma hodným tej milosti. Neustanem v tejto túžbe, kým sa neuskutoční. Pre túto lásku bol som stvorený, teda neustanem túžiť po nej zo všetkých síl duše, modliť sa ustavične, aby som ju dosiahol: Dôverujem, že ju dosiahnem.«*

Keď stretneš jedného z tých priateľov, ktorí nežnými a vrúcnyimi slovami budú sa ťa usilovať zastaviť a rozptýliť márnymi rečami, ktorí ti budú ponúkať radosti sveta, aby si zabudol na svoje putovanie, buď hluchým k tým hlasom,

neodpovedaj, ale v hĺbke duše si opakuj, ako veľmi túžiš byť v Jeruzaleme. Ak ti ponúkajú dary, ak ti lichotia, nevšímaj si to, myslí stále na Jeruzalem!

Prídu iní nepriatelia, zahrnú ňa pohrdaním, zasypú ňa ohovárkami; čo by ňa aj chceli olúpiť, biť, nemeraj sa s nimi, nerozčuľuj sa. Len trpezlivo znášaj údery. Pokračuj v ceste, ako by sa nič nestalo. Pamätaj len, že až prídeš do Jeruzalema, budeš bohato odškodnený za všetky utrpenia a bezprávia na ceste.

Keď nepriatelia poznajú, že sa nedáš pohnúť ani lichotením ani protiventstvom, ale obratne využívaš ich na svoj ošoh, dostanú z teba strach, ale neprestanú ňa nenávidieť; budú ňa prenasledovať, nech sa neviem čo robí, usilujú sa využiť tvoje najmenšie pochybenia, a priam tak budú sa usilovať zlomiť tvoju odvahu a vrátiť ňa k začiatku cesty. Stále pamätaj na Jeruzalem a na Ježiša, ktorého tam máš nájsť.

Keď poznajú, že sa v tebe vzmáha táto vrúcna túžba po Ježišovi, budú ti našepkávať obavy, že by taká vrúcnosť mohla byť na škodu tvojej duši, že sa staneš obetou nebezpečných preludov a že naostatok miesto útechy budeš mať len výčitky a odsudzovania, že si sa hnal vo svojej namyslenosti na príliš ťažkú cestu. Chcú ňa naplniť obavami a úzkosťami, vzbudiť v tvojej duši nechť k podobným tebe, urobiť ňa priopatrným k túžbe po dokonalosti, voči samému Spasiteľovi, ktorý vari skrýva sa tvojmu zraku, aby ňa skúšal. Nevšímaj si ich a nedaj sa zdržovať týmito starosťami. Nehnevaj sa na nikoho, iba na seba. Nedbaj na svoje utrpenia, na svoju úbohosť, svoju opustenosť a s ešte väčšou dôverou opakuj: *»Nič nie som, nič nemám; na nič nedbám tu na zemi; nemám inú túžbu ako milovať Ježiša a raz vidieť Jeruzalem.«*

Ale — bohužiaľ, môže sa to stať — hľa, ty si klesol buď pre silné pokušenie alebo pre svoju slabosť; a zastavuješ sa na ceste alebo

obraciaš sa zpiatky. Nedaj sa zastrašiť takým nešťastím. Ošetri si ranu, uži liek, čo ti podáva Cirkev, rýchle sa spamätaj a hlavne nemysli na to, čo sa stalo, lebo toto spomínanie bolo by veľmi nebezpečné a stalo by sa hroznou zbraňou v rukách tvojich nepriateľov. Id ďalej, ako by sa nič nebolo stalo. Starostlivo opatruj si v duši myšlienku na Ježiša, túž po jeho láske viacej ako inokedy, a nič ti nebude môcť uškodiť.

4. Keď konečne tvoji nepriatelia poznajú, že láska k Ježišovi je tak upevnená v tvojom srdci, že ani chudoba ani protivenstvo ani choroba ani preludy ani pochybnosti ani obavy ani život ani smrť ani sám hriech nevedia ťa zastaviť na ceste do Jeruzalema, že za nič pokladáš všetky prekážky, ktoré ti stavajú do cesty, a nimi pohŕdaš, že pri tom všetkom a proti tomu všetkému si verný v modlitbe a umŕtvovaní, ich zúrivosť stane sa bezdnou a oni nezastavia sa ani pred najhnusnejšími prostriedkami. Tým viacej budú k tebe chodiť, tým zúrivejšie budú na teba útočiť, pribierajúc na pomoc diabolskú lstivosť: ukážu ti všetky tvoje dobré skutky, tvoje ctnosti a zásluhy, budú ukazovať, ako vynikáš nad iných, budú ti opakovať každú chválu, budú hovoriť o úcte, akú iní vzdávajú tvojej svätosti. Chcú tým v tebe vzbudiť márnomyseľnú záľubu a hrdé uspokojenie nad tvojou veľkosťou. No keď sa zamyslíš, poznáš, že to všetko je pokrytectvo a lož, nebezpečný jed pre dušu, ktorý nepriateľská ruka dala do medu; s pohŕdaním odstrániš tieto myšlienky a uvážiš, že jedinou tvojou starosťou je cesta do Jeruzalema. Potom tým viacej budeš upierať svoj zrak na Krista, aby si nebol vydaný nebezpečenstvu utkvieť na svete a jeho márnostiach. Čoskoro myslenie na Ježiša ťa celkom ovládne, takže každé iné myslenie bude ti nesnesiteľným, bo je prekážkou tvojho pokroku a uskutočnenia tvojej najvyššej túžby.

5. A ak sa ti naskytne dajaká pozemská

úloha preukázať lásku a pomôcť bližnému, vykonaj ju svedomite; no nevenuj jej viacej času, ako treba, aby si nebol odvracajú od svojho hlavného cieľa. Ale ak ide o vec, ktorá sa ti neukladá, ani sa ťa netýka, nevšímaj si ju, nenechaj sa rozptyľovať, odvráť sa potom od starosti, ktorá sa ťa zmocnila, a opakuj si svoje vyvolené heslo: *»Nič nie som, nič nemám, nič nechcem mimo Ježiša a jeho lásky.«*

Na ceste musíš — ako každý pútnik — dačo si zajesť, trochu si odpočinúť, spať; treba v tom opatrnosti, ale nenechaj sa znepokojovať nerozumnými škrupami. Neboj sa, že by tie veci boli prekážkami a že nimi strácaš čas. To sú nevyhnutnosti, ktorým sa musíš podrobiť a ktoré ťi zasa pomôžu pokračovať v ceste s väčšou chuťou.

Naostatok pamätaj, že všetky tvoje myšlienky musia sa sústreďovať okolo vrúcnnej túžby milovať Ježiša, že všetky tvoje modlitby a skutky musia smerovať k upevneniu tej túžby, aby nikdy neopustila tvoje srdce. Drahým ťi musí byť všetko, čo môže ju urobiť silnejšou, vrúcnnejšou, či je to čítanie alebo nábožný rozhovor, vonkajšie skutky, sobranosť, modlitba, mlčanie. To všetko musíš používať, aby rástla táto nebeská potreba Ježiša a jeho lásky, aby si v istom čase mohol šťastný vidieť Ježiša v onom Jeruzaleme pokoja blaha. Tak prídeš k cieľu svojho putovania."

Povedz slovo a prijmi Slovo.

Svätý Bernard.

Počula si, Panna, čo sa stane, a počula si aj to, ako sa to stane. Oboje je také podivné, oboje je také radostné. „Plesaj veľmi, dcéra sionská, vesel sa, dcéra jeruzalemská.“¹ A pre-

¹ Zach. 9, 9.

tože sa dostalo tvojmu sluchu radosti a potešenia, čujme aj my od teba radostnú odpoveď, po ktorej tak túžime, aby už zaplesaly kosti rozdrvené. Počula si to, čo sa stane, a uverila si, uver aj tomu, ako sa to stane. Počula si, že počneš a porodiš Syna, počula si, že počneš nie od človeka, ale z Ducha svätého. Anjel čaká na odpoveď. Je už čas, aby sa vrátil k Bohu, ktorý ho poslal. Aj my, ktorých tak bolestne ťaží ortiel zatratenia, očakávame, Pani naša, slovo zmilovania. A hľa, núka sa ti cena našej spásy, hneď budeme oslobodení, ak súhlasiš. Sme stvorení vo večnom Slove božom, a hľa, umierame, v tvojej krátkej odpovedi precitneme a vrátíme sa k životu. Prosi ťa o to, ó dobrá Panna, plačúci Adam, vyhnanec z Raja, so svojím úbohým pokolením. Prosi ťa o to Abrahám, prosi ťa Dávid. Prosia ťa o to úpenlivo patriarchovia, otcovia tvoji, ktorí sú tiež v ríši tieňa smrti. A toto očakáva celý svet, kľáčiaci pri tvojich nohách. A veru nie bez príčiny, keď od odpovede tvojich úst závisí potešenie ubídených, vykúpenie zajatých, oslobodenie odsúdených, spása všetkých synov Adamových, spása celého tvojho rodu. Ponáhľaj sa, Panna, s odpoveďou! Ó, Pani, povedz slovo, čo tak čakajú zem i predpekľie i nebesá. Veď sám Kráľ a Pán všetkého ako veľmi zatúžil po tvojej kráse, tak veľmi túži po tvojej kladnej odpovedi, v ktorej si zaumienil zachrániť svet. A komu si sa zapáčila taká tichá, tomu sa ešte viac budeš páčiť, keď prehovoriš. Veď sám ti volá z neba: „Ó krásna medzi ženami, daj mi počúvať svoj hlas!“ Keď mu ty dovoľíš, aby počul tvoj hlas, on ti dovoľí, aby si videla našu spásu. Či toto nie je to, čo si hľadala, po čom si vzdychala, za čo si sa modlila, za čím si túžila dňom i nocou? Prečo teda čakáš? Ty si to, ktorej je to prisľúbené, alebo inú máme očakávať? Áno, ty si to a nie iná. Ty si tá prisľúbená, ty si tá očakávaná, ty si tá hľadaná, od ktorej dúfal tvoj

svätý otec Jakub, bližiac sa k smrti, večný život, keď hovoril: „Očakávať budem, Pane, tvoje spasenie.“² V tebe a skrz teba sám Kráľ náš ustanovil pred vekmi poriadok spásy sveta. Prečo čakáš od inej to, čo sa tebe dáva? Čo čakáš od inej, čo od teba čoskoro dostaneme, ak dáš súhlas, ak odpovieš slovo? Odpovedz teda čím skôr anjelovi, ba nie anjelovi, ale prostredníctvom jeho Pánovi. Povedz slovo a prijmi Slovo. Daj svoje a počni Božie, vyšli prechodné a uchop večné! Prečo čakáš? Prečo sa chveješ? Ver, vyznaj a prijmi! Nech ustúpi poníženosť odvahe a hanblivosť dôvere! Nanihako sa teraz nehodí, aby panenská jednoduchosť zabudla na opatrnosť. V tejto jedinej veci neboj sa odvážnosti, múdra Panna, lebo hoci je milá hanblivosť v tichosti, no viac je teraz potrebná pobožná odovzdanosť v reči. Otvor, blahoslavená Panna, srdce viere, ústa pre vyznanie, život Stvoriteľovi. Hľa, po ktorom túžia všetky národy, klope vonku. Ó, ak prejde, keď budeš meškať, znovu začneš plaúc hľadať, koho miluje tvoja duša! Vstaň, utekaj a otvor! Vstaň skrze vieru, utekaj skrz odovzdanosť, otvor skrze vyznanie! (Zo štvrtej homílie v Laudes Virginis Matris.)

Duchovné pomazanie,

ktoré učil † P. Chryzostom Bardys.

Krížom si poznačím čelo a poviem: Ježišu, pre tvoje presväté myšlienky odpusť mi všetky hriechy mojich myšlienok!

Krížom si poznačím uši a poviem: Ježišu, pre tvoj presvätý sluch odpusť mi všetky hriechy môjho sluchu!

Krížom si poznačím oči a poviem: Ježišu, pre najsvätejšie tvoje oči odpusť mi všetky hriechy mojich očí!

² Gn. 49, 18.

Krížom si poznačím nos a poviem: Ježišu, pre tvoje najsvätejšie túžby odpusť mi všetky hriechy mojich túžob!

Krížom si poznačím ústa a poviem: Ježišu, pre tvoje najsvätejšie ústa odpusť mi všetky hriechy mojich úst!

Krížom si poznačím srdce a poviem: Ježišu, pre tvoje najsvätejšie Srdce odpusť mi všetky hriechy môjho srdca!

Krížom si poznačím ruky a poviem: Ježišu, pre tvoje najsvätejšie ruky odpusť mi všetky hriechy mojich rúk!

Krížom si poznačím nohy a poviem: Ježišu, pre tvoje najsvätejšie nohy odpusť mi všetky hriechy mojich nôh!

Potom sopnem ruky a poviem: Ježišu môj, pre tvoje najčistejšie, najsvätejšie telo zbičované a pre tvoju presvätú dušu zmučenú prosím, odpusť mi všetky hriechy môjho tela i duše! V mene Otca i Syna i Duchu Svätého. Amen.

(Toto duchovné pomazanie má sa vysluhovať večer pred spánkom.)

Duchovnosť v študentstve.

„Pristupujem k Bohu, ktorý obveseluje moju mladosť“
(Zalm 42).

Zamierujem sa dôsledne kresťansky na Boha, žriedlo veľkolepého rozpätia všetkých životných síl?

K problematike apoštolátu mladých.

Apoštolát a duchovný život — spojené nádoby.

Prof. Marta Marsínová.

Zjavný alebo taktický odpor dnešného materialisticky zamiereného sveta voči duchovným hodnotám prebúdza najmä u katolíckej mládeže aktivitu, prejavujúcu sa v zintenzívňovaní a

prehlbovaní osobného duchovného života i väčším dôrazom na apoštolát. V nadšení a chvate vyskytuje sa však ešte priveľmi často jednostrannosť, že totiž niekde prevažuje vonkajšie pôsobenie nad vnútorným prehlbovaním, inde jednotlivci z nedostatku osobnej dynamiky a intenzity v trpkom zanevretí na nepriaznivé pomery zatvárajú sa do slonovej veže vlastnej túžby po dokonalosti a nevedia z nej vystúpiť, aby daromi prijatými obšťastnili svet, dychtivo čakajúci na každú pravú náplň. Správne usmerenie a stretnutie obidvoch oblastí musí byť nevyhnutne podmienené životnou realitou.

Každý z nás si musí svojsky a individuálne riešiť vzťah k Bohu, primerane svojim povahovým dispozíciám a okolnostiam, v ktorých žije. Súčasne však jednotlivec ako tvor sociálny zapadá do spoločenstva ľudského, kde je časťou živého organizmu. Medzi týmito dvoma skutočnosťami, individuálnou a sociálnou, musí byť úplný súlad, ak ich chce niekto opravdive prežívať a splňať v oboch svoje poslanie. Možný je len vtedy, keď tu niet umelej priehrady, keď pre obidve skutočnosti platí rovnaká záväznosť v smysle prikázania: „Milovať budeš bližného ako seba samého.“ To nás opravňuje domnievať sa, že vzťah medzi individuálnym životom každého jednotlivca a jeho uplatnením sa v spoločenstve mal by sa podobať zákonitosti spojených nádob: nakoľko pribúda tekutiny v jednom ramene, natoľko sa dvíha jej hladina v ramene druhom. Praktický dôsledok, z toho vyplývajúci, by bol, že každý vzrast duchovný a intelektuálny, každé zlepšenie sociálnej úrovne jednotlivca našly by primeraný odraz v celom spoločenstve. Ale s porušenosťou ľudskej prirodzenosti a slabosťou našej vôle súvisí, že skutočnosť je veľmi odchylná od tohto ideálu, a to na dve strany: prílišný individualizmus neprirodzene zdôrazňuje práva jednotlivca na úkor kolektíva, alebo výhradný kolektivismus nechce

rešpektovať oprávnenosť požiadaviek jednotlivca. Ani jedno z týchto riešení nemôžeme prijať so stanoviska svojho katolíckeho svetonázoru. No nielen to. Nemôžeme si tiež nevšimnúť, že ľudstvo po vyrovnanosti v oboch oblastiach neprestáva túžiť; musí mať teda aj svoje prirodzené základy. Preto všetko naše úsilie má smerovať k náprave tohto vyšínutia s koľajš. Obroda, vychádzajúca z každého hlboko duchovne žijúceho človeka, vyžaduje najvyššie vypätie síl a obetavosti — ale niet ľahšej cesty.

Keď sme na začiatku hovorili o jednotlivcovi a jeho vzťahu k Bohu, pôjde v súvisi so spojenými nádobami o osobný duchovný život v jednom ramene, a v druhom zas o pôsobenie navonok, o apoštolát, aby aj tu nastalo vyrovnanie. Priamo organická súvislosť medzi duchovným životom a apoštolátom, ako sme ju tu naznačili, je najlepším svedectvom, že milosť stavia na prirodzenosti, že Boh uskutočňuje svoje pôsobenie v nás na najhlbších prirodzených základoch. Podľa toho účinnosť nášho vonkajšieho pôsobenia rastie s pribúdaním milosti a plnosti duševnej.

V súvislosti so spojenými nádobami môžeme hovoriť o ďalších dôsledkoch: medzi obidvoma ramenami je nepretržitá súvislosť, umožňujúca voľné prenikanie každej zmeny. Táto plynulosť je obrazom správneho uskutočňovania apoštolátu: *nemožno oddeliť duchovný život od vonkajšieho pôsobenia*, čiže každý prejav navonok je odrazom vnútornej hĺbky. Nedostatok činnosti, prapôvodného prejavu každého života, svedčí o duchovnej prázdnote. (Nemo dat quod non habet.) *Apoštolátom* potom rozumieme nie nejakú zvláštnu, mimoriadnu činnosť, ktorej venujeme svoj voľný čas, pre ktorú si vyberáme ako predmet určitú skupinku ľudí, ale je ním *celý náš život*, viditeľný aj neviditeľný, či si to chceme uvedomiť a pripustiť alebo nie. A naopak, ani maximálne vypätie síl, ak by sme

to chceli povedať pavlovsky, „prenášanie hôr“, nemôžeme nazvať apoštolátom, keď organicky nesúvisí s našou každodennosťou. Ideále, ktoré prechováame a uskutočňujeme, musíme uplatniť *predovšetkým vo svojom prostredí*, kde najlepšie vidieť, koľko úsilia vyžadujú, ako zdolávajú prekážky najvšednejšie, a predsa tak ubíjajúce svojou každodennou meravosťou. Apoštolát v cudzom prostredí aj pri najúprimnejšej snahe dať sa naplno a bez výhrad pôsobí vždy dojmom športu alebo čudáctva, ktoré robíme preto, že máme veľa voľného času alebo zvláštne záľuby niekomu pomáhať. Pri takýchto predpokladoch neraz najplnšie zrno slov a skutkov padne na skalú, medzi trnie alebo vedľa cesty a nemôže priniesť očakávaný úžitok.

Postavili sme apoštolát úmyselne do tohto svetla, lebo dnes nám priveľmi záleží na vonkajšej aktivite a viditeľných úspechoch, tak účinne psychologicky pôsobiacich na masu prívržencov v kladnom smysle a na odporcov zas vo smysle zápornom. Aj tento spôsob je potrebný a oprávnený, ale má isté zraniteľné miesto: nepriaznivé okolnosti, neporozumenie, závisť, choroba a podobné iné ťažkosti nás môžu celkom vyradiť z aktívneho pôsobenia a zrúcať všetky ideále, nastavané pri práci. Preto prislúcha prvenstvo onomu zdanlivo pasívnemu *apoštolátu denného života*, lebo z neho nás vyradí až smrť, a v nijakých okolnostiach nemôžeme ostať bezradní.

Apoštolát tohto druhu má dnes svoje najväčšie oprávnenie v radoch študujúcej mládeže. Krotí príznačnú roztekanosť, vyplývajúcu z neustálenosti povojnových pomerov, a núti k sústrednosti aj rozmyšľaniu, na ktoré dneska ostáva málo času. Nemalú vinu na tom nesie nedostatok učebníc a — ako následok toho — diktovanie v škole a lúštenie doma, čo je veľmi ďaleko od učenia a naučenia sa. Túžba po jednote v duchovnom živote a apoštoláte vyplýva

však i z rozporov, niekedy aj len zdanlivých, medzi teóriou a praxou životnou, ako sa prejavujú u mnohých dospelých, čo mládež sleduje s napätou pozornosťou. Ďalej si treba uvedomiť ešte aj tú prednosť, že načrtnutým spôsobom apoštolátu *nepribúda nová funkcia a povinnosť*, ako to býva v ktoromkoľvek spolku, ale *ide o správne usmernenie a využitie všetkého*, čo daktó vlastní a dosiaľ koná. Teda cesta ostáva, len treba kráčať iným krokom, vyžadujúcim *viacej sústrednosti*; ale v mladých je vždy dost energie na lámanie prekážok, ak raz poznali oprávnenosť svojho kroku.

Na počiatku si treba objasniť mnohé: prostredie školské a mimoškolské, vzťahy k ľuďom i veciam, prekážky a podnety. Ani jednu z týchto skutočností nemôžeme posudzovať zjednodušene, ale s hľadiska spojených nádob, aby sme zachytili čo najviac. A keďže ide o prípravu pre činnosť, ktorá musí byť aj pri svojej spontánnosti usmernená, organicky vyrastajúca zo skutočnosti, treba aj o tom pouvažovať, kde a ako začínať v predpoklade určitých duchovných fondov každého horlivca. Nebudeme sa zvlášť zaoberať problémami vzrastu a úpadku duchovného života, ale pousilujeme sa premietiť svoje najbežnejšie denné skutočnosti do roviny apoštolátu a tým aj do oblasti duchovného života.

Začiatky vyžadujú trpezlivosť a opatrnosť, aby sme nechceli stavať dom na piesku. Treba sa nám zamyslieť podľa Písma ako kráľ pred bojom, keď uvažuje, nakoľko jeho sily môžu zdolať presilu nepriateľa. A s tou treba počítať!

Z denníka študenta.

Nekonečne veľký a dobrý Bože, ktorý si svojou múdrosťou zariadil tento svet, nauč ma rozoznávať dobré od zlého, užitočné od škodlivého, pravé od falošného a klamného. Viem, že som nehodný Tvojej lásky. Jednako dúfam, že pohliadneš na mňa milo-

*stivo a ukážeš mi jediný správny smer životnej cesty,
ktorá ma má priviesť k Tebe do večnosti. Amen.*

Streda — 22. január 1947.

Deň sa chýli ku koncu, prichádza večer. Zase som o jeden krok bližšie k smrti, ktorá je bránou do večnosti. Večnosť,... aké čudné slovo. Kto je večný? Večný je len Boh. Keďže on je nekonečná láska a dobrota, udelil svojim služobníkom, na svoj obraz a podobu stvoreným, milosť, že môžu dosiahnuť večnosť — dostať sa k nemu. Či sa nemám tešiť na smrť, na tú radosnú chvíľu, keď ma Večný zavolá k sebe, aby mi udelil to, čo je on sám? Daj, Bože, aby som sa vždy mohol tešiť na tú chvíľu, keď duša, oddelená od smrteľného tela, letí priamo k tebe, ktorého je všetko, slnko, mesiac, hviezdy..., len moje srdce by nemalo byť tvoje?

Štvrtok — 23. január.

Štúdium je ťažká a vyčerpávajúca práca. Ale nedosiahnuteľná je iba pre toho, ktorý si neuvedomuje cieľ svojej práce. Mnohí sú, ktorí študujú bezúčelne. Taký študent študuje iba preto, že si chce zaistiť akademický titul, ktorý mu má priniesť všeobecnú úctu, autoritu a obdiv. Hľadá len na povrchný lesk, ktorý je však bezcenný. Nedosiahne nijaké trvalé úspechy, lebo aj jeho práca spočíva iba v povrchnosti a nedokonalosti. Nevie sa do nej vžiť, nevie s ňou srásť, nevie pochopiť jej hĺbku a krásu — a práca sa mu začína pomaly protiviť, zdá sa mu ťažkou. Oproti takémuto študentovi stojí mladík — vecný idealista, ktorému nie je nič ťažké, nezdolateľné. Vie si uvedomiť vznešený cieľ svojho konania, preto nachádza v práci radosť a uspokojenie. Po ukončení každej práce cíti sa šťastnejším a dokonalejším. Práve tento pocit mu dodáva novej chuti a oduševnenia do ďalšej práce, ktorá sa mu zdá ľahkou a zábavnou. Študent — vecný idealista nezakončí svoje štúdium promóciou, ale pokračuje ďalej

s vedomím, že celý život je práca a škola, ktorá končí sa iba našim odchodom do večnosti, kde nám bude za všetky naše činy udelená zaslúžená odmena.

Piatok — 24. január.

Dnešné štúdium som skončil. Je už neskorá noc. Opriem sa na chvíľu o pootvorený oblok svojej izby a obdivujem život veľkomesta... Ulica je ožiarená bohatými lustrami blízkej reštaurácie, ktorá je chýrnym nočným podnikom s nepeknou povestou. Hostia tam vchádzajú a vychádzajú s hlasným hovorom. Pri každom otvorení dverí vynoria sa z miestnosti škrekľavé, nesúladne zvuky, obalené do hustých mračien dymu a nezdravých výparov. Cez nezastreté okná vidno niekoľko tuctov podnapitých vzdelancov s ovisnutými hlavami, neučesanými vlasmi a bledými, zničenými tvármi, ako opierajú sa o svoje necudné, zvodne sa usmievajúce tanečnice. Ziaľbohu, aj študenti sú medzi nimi. Presmutný výjav. Ľudstvo tancuje nad svojím vlastným otvoreným hrobom. Vlastne to netancujú ľudia, ale stelesnený diabol, vydávajúci zo seba škodoradosťný rehot nad záhubou týchto nešťastníkov. A moderný človek odváži sa nazvať tento presmutný, tragický akt zábavou. Ó, Bože, odpusť hriešnemu ľudstvu, ktoré nadmieru využíva tvoju dobrotu a trpezlivosť. Nauč nás zabávať sa kresťanským spôsobom. Pomôž nám priviesť ťa aj medzi rady tancujúcich, aby tanečná zábava nebola hniezdom nemravnosti, aby nebola hymnou na diabla, ale oslavou tvojej nekonečnej velebnosti.

J. Podkrásinský.

Stretnutie trpiaceho Krista.

V. N., poslucháčka medicíny.

Dnes ráno som sa prebudila z krásneho sna. Nielen vo sne, ale aj dlho potom som sa cítila

šťastná. Veď som pomohla jednému úbohému Kristovmu bratovi. Neznámy bol žobrák, chudák slepý.

Celá krajina bola pokrytá snehom. Po poli bol ušliapaný úzky, krivolaký chodníček, vedúci z dediny k stanici. V diaľke som zazrela postavu, ktorá sa pomaly ku mne približovala. Bol to slepec, ktorý si veru s námahou kliesnil cestu, pomáhajúc si palicou. Videla som, že aj vycvičený cit v ruke ho klamal. Tým horšie bolo, že musel ísť do klzkého kopca. Nijako sa naň nemohol vyškrabať a deti sa mu nemilosrdne vysmievaly. Nemohla som sa už viac na úbožiaka pozerať a pomohla som mu. Viedla som ho, a s vrelým pocitom v srdci, že som vykonala skutok lásky, som sa zobudila.

Ako som spomenula, i naďalej som žila ako by vo sne a išla som tak aj do kostola. Cestou som premýšľala o tom, aké by to bolo pekné v skutočnosti niečo prežiť. Bola svätá omša za zomretých. Hneď po nej som vyšla z kostola a ponáhľala som sa na prednášky, prvý raz po vianočných prázdninách. Ale prednášky ešte nezačaly. Tu som dlho nerozmýšľala a hnaná tajným pokynom, išla som opäť do kostola.

V rannom pološere chrámu tak jasne sa črtajú kamenné postavy svätých. Iba večné svetielko bliká pred svätostánkom. Utešene sa rozjíma. V dome božom vládne hrobové ticho. Už skoro všetci ľudia odišli z kostola. Kňaz sa ešte modlí v lavici. Tu ho zrazu vyruší istá matka s nemluvňatkom na rukách. Idú do sakristie. Dve deti ich sledujú, súrodenci malého krstenca.

Tu sa ani nenazdám, príde ku mne kostolník a spýta sa ma, či by som neišla za krstnú matku toho dieťatka. Zprvu som sa zarazila, ale keď ma posmelil, že to nič zato, išla som. Vidím, chudobná matka; poprosila ma. Najprv urobili záznamy. Chlapec bude sa volať Rudolf. Matka

je evanjelička, civilne sosobášená s mužom katolíkom, ktorý ju aj s deťmi, ako som sa neskôršie dozvedela, práve v takom kritickom čase nehanebne opustil. Nik si nevie ani predstaviť, čo táto žena v posledných dňoch prežila. Pýtam sa, čo ju viedlo priam v takejto zúfalej opustenosti práve do katolíckeho kostola, len týždeň po pôrode? Doista milosť božia v nej pôsobila. Ako sama vyslovila, deti vraj nechá vychovať po katolícky. Dievčatko chodí do prvej triedy. Malý Milanko je päťročný. Nech je ako chce, stala som sa krstnou matkou v takýchto okolnostiach. *Veď tu ide o jeden mystický úd tajomného tela Kristovho.* Vzala som krstňa na ruky. Tak precítene som sa modlila mohutné Krédo. Chúďatko bolo špinavé, zaľúfané. Taká bola aj matka s ostatnými deťmi, opustená, chudobná. Nemýlilo ma to. Pozerala som na celú vec s duchovného stanoviska.

Krst sa skončil. Vyšla som zo sakristie. Vonku som ženu počkala a spýtala som sa jej na adresu. Odprevadila som ju kus cesty a rozišly sme sa.

Zdalo sa mi, že až teraz som sa prebudila zo svojho sna. Ten telesne slepý vo sne je ako by symbolom pre dieťa, ktoré sa stalo viditeľným údom katolíckej Cirkvi.

Duchovnosť u živote.

„Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kristus, váš život.“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovskeho programu?

Lekár, posväcujúci seba aj prostredie.

Tento prejav duchovnosti nášho mladého lekára, ktorý — splňajúc istú stavovskú povinnosť — dostal sa do prostredia, veľmi nežičlivého najunátornejšiemu životu, ukazuje, ako laik nášho veku chápe Krista ako ústrednú, najdôležitejšiu otázku života.

ako aj v tomto, pre nadprirodzeno nepriaznivom prostredí nenecháva sa strhnúť nečistým, človeka, tobôž vzdelaného, nedôstojným prúdom sveta, a účinnú posilu pre mravnú veľkosť načiera zo žriedla najväčších sil, zo sviatostného Krista.

Postavil si ma do tohto prostredia, Ježišu môj, aby som v ňom obstál. A skutočne, chvíľami sa mi zdá, že je to boj o moju existenciu. Žijem v prostredí lekárskom, medzi tými, ktorí majú najhlbšie chápať človeka a predovšetkým teba. Nepoznám ešte osem spolubývajúcich, len sa dozvedám, že jeden je už sedemročným praktickým lekárom, iný kožným špecialistom, potom tu mám neurologa, o ktorom podvedome cítim, že bude s ním tvrdý boj. Ostatní sú sekundármi na pôrodnici, detskom oddelení a na chirurgii. Teraz ako keby boli vyzliekli zo seba všetku kultúru a civilizovanosť a natiahli kepeň nemravnosti a opilstva. Chvíľami sa mi zdá, ako keby ťa, Ježišu, nikdy vo svojom živote neboli stretli, alebo atretli ťa a podlými nádvakami chcú zaplašiť zo svojho vnútra spomienku na tvoju tvár. Ako keby ich svedomie bolo celkom otupené a dalo voľný priechod pudovosti. Či sa azda povyšujem nad toto prostredie? Či sa azda pokladám za dokonalejšieho ako spoločnosť týchto ľudí, s ktorými musím denne hovoriť, bývať, jesť, spať? Nie! Nepokladám sa za lepšieho; len nemôžem, ba nijako nesmiem súhlasiť s týmto primitívnym spôsobom života akademicky vzdelaných ľudí, otcov detí, manželov, snúbencov. Veď len dvaja z nich sú slobodní. Najmladší je všetkým na posmech, že ešte nestratil svoju poctivosť.

A predsa je to prostredie, do ktorého si ma poslal ty, ktorého láska ma stvorila. Medzi týchto ľudí si ma poslal a prichádzaš do našej izby v mojom srdci. Žiadaš odo mňa, aby som hájil tvoje záujmy. Ach, či by nebolo lepšie utiecť niekde preč a nepočuť nekonečné rozpitvovania sexuálnych scén, vyratúvanie ziskov za nedovolené zákroky? Či by nebolo lepšie vynadať každému? Či by som azda takto prekazil túto náladu, ktorá ako masová nákaza ovláda celé prostredie? Či je vôbec možné postaviť sa proti tejto absolútnej väčšine, ktorá uskutočňuje svojím denným životom praktický ateizmus? Nehnevaj sa na mňa, Ježišu môj, nechcem sa tí sťažovať, nechcem

protestovať, lebo viem, že ma sem poslala tvoja láska. A ty ma máš predsa rád, veľmi rád. Radšej ako moji rodičia, ako ktorýkoľvek človek na zemi. Ty mi predsa nechceš zle. Máš právo, aby si sa dozvedel, či sa hlásim k tebe len slovami alebo celým svojím životom. Veď ako by to bolo? V tomto celkovom nápore na moju vieru, na moju česť musím denne dokazovať, že Ťa milujem. Chcem Ťa oddneska vnášať do našej izby, do kruhu mojich spolubývajúcich. Chcem Ťa hľadať v duši každého z nich. Prosím Ťa, pomôž a ukáž, aká cesta bude najdokonalejšia. Daj mi, prosím, dar Ducha svojho, aby som poznal, s kým ako hovoriť, ako konať. Pre teba to robím, ale bez teba mi to nepôjde. Daj mi sily, aby som aj v neurologovi, ktorý prišiel v noci opitý, videl nielen svojho kolegu, ale aj svojho brata. Veď aj v jeho duši chceš prebývať. Či ti ja nespôsobujem svojou ustavičnou aevernosťou viacej bolesti ako tento úbožiak, ktorý ti nikdy nesľuboval vernosť? Či Ťa nebolí viacej moja ľahostajnosť pri rozjímaní ako jeho nemravnosť?

Prosím Ťa, ukáž cestu, ukáž prostriedky, naznač možnosti. Čo robiť v tomto prostredí, ktoré na mňa neustále pôsobí? Ako sa obrniť pancierom lásky k tebe a ako dokázať aj im, že teba hodno viac milovať ako všetky prostitútky, s ktorými denne dokazujú svoju „mužnosť“? Musím sa modliť a veľa modliť za vytrvalosť vo viere, za čistotu duše, ale i za nich, za každého z nich. Keby som aspoň mohol denne znovu a znovu naberať do svojej duše teba! Chýba mi tvoje telo. Musím dostávať denne transfúzie nadprirodzenej krvi, lebo moja akosi redne. Prekonávam masové nákazy duše. Sérum, imúnosť voči hriechu: Eucharistia — ty sám.

Aký som šťastný, aký som rád. Ako ti mám ďakovať, Najmilovanejší. Veď si mi umožnil denne pristupovať k svojmu stolu, denne Ťa prijímať do svojej smädnej duše, denne Ťa prinášať a vnášať do našej izby; a oni sa musia s tebou stretať či chcú, či nechcú. Nie je možné, žeby si na nich nepôsobil, lebo pozorujem, že prestáva u nich fáza obkukávania nového spolubývajúceho a začínajú aj na mňa útočiť. Deje sa to všelijako takticky. Raz vtipne, raz menej, inokedy hrubo a bezohľadne, a ja sa usmievam. Roznášam tvoju radosť medzi týchto ľudí,

ktorí tak vnútorne trpia a radujú sa z fatamorgány a žijú z preludov. Žartom obraciam ich rozhovory na inú koľaj a vidím, že takáto zdanlivá bezstarostnosť ich odzbrojuje. Mal by som byť vlastne veľmi nešťastný, lebo pozorujú, že chodím každý večer do mesta, nevečeriam s nimi, a oni ma podozrievajú celkom verejne, že mám dolu v meste dajakú výnosnú známosť. Dívia sa, že sa im s tým nesverujem a pritom ani jeden nevie, že chodím na schôdzky s tebou, že sa naozaj stretávam s niekým, ktorý pre mňa predstavuje najvýnosnejšiu známosť.

Denne by som ti rád ďakoval za všetkých tých, ktorí sa postarali o umožnenie večerných svätých omší. Koľké dobrodenie len pre jedno veľkomesto, v ktorom tisíce robotníkov, remeselníkov a vzdelancov idú zavčas ráno do práce, a nemôžu zabehnúť ani o 6. hodine na svätú omšu! Či je to azda náhoda, že naša električka ide priamo okolo kostola svätého Ignáca? Hoci to trvá trištvrte hodiny, predsa človek môže sa pomodliť zatiaľ na plošine aj ruženec, aj prečítať niekoľko hlbokých článkov aj pripraviť si aspoň predbežne rozjímanie.

Kostol. Aká úžasná vec! V mori domov, tovární, obchodov, barov, kín stojí tvoj dom. Majestátny svätý Ignác. Neospevujem krásu stavby, lebo hoci je krásna, predsa podstatný si ty. Radujem sa z teba.

To je môj jediný útek z tohto zničujúceho prostredia. Útek za tebou, útek k tebe. Tu som sa naučil prežívať v krutej, ale zdravej realite, zbavenej sentimentálnosti, čo znamená denné sväté prijímanie. Akumulátor, ktorý sa denne nabíja tvojou energiou. Čo by sa stalo, keby sa ustavične nenabíjal? Kto by potreboval takýto opotrebovaný nástroj, ktorý už nie je schopný viac podržať v sebe energiu? Patrí na smetisko. Tak sa stúlim do malej lavice blízko oltára, kde nevidím nikoho, len svätostánok. Nik ma nevyrušuje ani ma z hlavnej lode nemôže vidieť. Tu ťa prichádzam prosiť o dar sily, o dar viery, dar šikovnosti, s akou taktikou postupovať, Eucharistický Kriste! Koľki ti nerozumejú. Nechcú ťa prijať do seba. Boja sa sami seba, aby sa ti nemuseli celkom oddať, tak radšej chcú iróniou udržať svoju vnútornú pozíciu. Prichádzajú do kostola a odchádzajú. Bez teba prišli a neodnášajú si ťa. Sú prítomní na svätej omši

a neslúžia ju spolu s kňazom, neobetujú, nepremeňujú, neprijímajú.

Ježišu môj, ty nesmieš ostať len v parádnom svätostánku, nesmieš byť iba ukazovaný na obdiv v krásnej monstrancii. Ty nesmieš ostávať jedine v kostole. Ty patíš von, do sveta zlého, do sveta zločinného a nemravného. Ty musíš prichádzať denne do srdca tých, ktorí sa k tebe hlásia. Posväcuj naše duše, aby sme mohli skrze teba posväcovať naše pracovné prostredie.

MUDr. J. M.

Z denníka katolíckeho maliara.

Umelecká tvorba (moja) má jedine vtedy smysel, keď bude modlitbou, keď bude obraz žalmom, v ktorom bude žiarivá iskierka milosti. Inak by ma tvorenie iba zdržovalo na ceste k výškam nadprirodzeného života. — Tých, čo rozmnožujú krásu prirodzenú svojou tvorbou, je vždy dosť, ale tých, čo chcú zachytiť krásu sveta nadprirodzeného, tých je málo — a túto medzeru treba vyplniť. S pomocou božou azda budem aj ja ohnivkom v tejto refazi.

*

Umelecké tvorenie nesmie byť ukájaním túžby po nekonečnu. Moja duša a všetka jej túžba po dobre, šťastí a blaženosti musí smerovať len k Bohu. Nesmiem sa trieštiť a nič ma nesmie zdržať, aby som mohol voľne vzletieť k nemu. Preto mi nesmie byť umelecká tvorba vášňou a záľubou, ale povinnosťou, ktorú mi uložil Boh, keď mi dal talent, ktorý „nesmiem zahrabať, ale rozmnožiť ho mám“. Mám teda maľovať preto, lebo je to vôľa Božia. Znakom, že to vykonávam v tomto smysle, je, že nebudem lipnúť na maľovaní ani na prostriedkoch k nemu, ale budem to vykonávať ako každú inú povinnosť, ktorú mi božia vôľa momentálne ukladá.

*

Všetkým, čo je okolo mňa a vo mne, prihovára sa Boh ku mne. Každé stvorenie, každá krása, každý prirodňý a psychologický zákon má mi byť intímnyim zážitkom, lebo to všetko je priamym výrazom múdrosti

Boha a jeho lásky ku mne. Vlastne všetko to je stvorené pre nás a máme sa na to dívať ako na dary božie. My sme vrcholom tohto stvorenia, my to všetko môžeme pochopiť a v láske dať Bohu. Tak sa všetko vracia k nemu: Všetko je naše, my sme Kristovi (Kristus princíp regenerácie všetkého) a Kristus boží. Neverou zne- možňujeme návrat stvorenstva a celého vesmíru k Bohu.

*

Aby obraz bol pôsobivý, aby diváka strhol a zaujal vnútornou náplňou, musí vyrásť z hlbokkej koncepcie duchovnej, z intuitívneho pochopenia určitej veci, z vnútorného prekvapenia a údivu nad čímsi krásnym, zo zrakovej kontemplácie sveta. Potom stačí aj primitívna, nie úplne dokonalá alebo náznaková nedokončená forma a obraz predsa má akési žeravé jadro, ktoré pôsobí, že sa nám oči rozšíria, dívame sa s údivom a odchádzame s hlbokým vnútorným zážitkom. Naopak, môže byť forma akokoľvek dokonalá, presná, vypracovaná, dôkladná, vtípná, nová, elegantným štýlom robená, a predsa nedotkne sa nás hlboko; lebo obraz nemal svoj počiatok v hlbokkej vízii ducha, ale vznikol len zo snahy o formálnu dokonalosť.

*

Keď uvážime, že jedine potrebným v tomto živote je sjednocovať sa stále s Bohom, tak nám musí klesnúť umenie z toho piedestálu, na ktorý sme ho postavili, aby sme sa mu klaňali ako vrcholnému cieľu nášho života a aby sme mu horlivo slúžili. Stane sa nám len vyplnením voľného času, ktorý nám dal Boh, napodobňovaním jeho tvorivej činnosti.

*

Celá príroda je v plnej jesennej veľkoleposti. Vidí sa mi, že je v tom skrytá hlboká myšlienka: stvorenie chváli svojho Stvoriteľa ešte aj posledným dychom; Boh chce vyčariť ešte aj z umierajúcej prírody obraz svojej krásy. Pripomína mi to mučeníkov: Všetci dobrí kresťania sú zelené stromy, ktoré prinášajú ticho a skryte svoje ovocie; ale niektorých kresťanov si Boh vyvolil, aby žiarili krásou svojho umierania — a to sú

oni, mučeníci. Mučeníci z prvých storočí kresťanstva, to bola vysoká hora, žiariaca všetkými jesennými farbami, prifahujúca celé zástupy nových kresťanov svojou utešenosťou. A okolo tejto umierajúcej hory soslupila sa počiatočná Cirkev.

*

S prekvapením som zistil, čo ma vlastne tak ženie z jednej práce do druhej, od jedného obrazu k druhému: je to túžba po absolútnom šťastí, o ktorej som toľko počul, ale ktorú som si až teraz tak životne na sebe overil. Vždy ten obraz, tá robota, ktorú chcem robiť, má v sebe čosi prifašlivého, sľubuje akési šťastie; ale keď vec uskutočním, nemám z nej tej trvalej intenzívnej radosti, ktorú som od nej očakával. A tak sa žením vášnivo z jednej práce do druhej, stále nespokojný a nedočkavý na výsledok. Ztade pramení vnútorná nervozita, chvat pri práci. Aj prácu, ktorá ma nezaujme vášnivo, vykonávam chvatne, lebo túžim čím skorej ju dohotoviť, aby som už mal voľno a mohol sa venovať prácam, od ktorých očakávam útechu, splnenie túžby po šťastí. Ale aj tu sa veľmi klamem a podlieham preludom. Jediný liek na toto všetko je uvedomiť si, že len Boh sám môže uspokojiť moju túžbu po šťastí, že práce mám vykonávať nezaujate, len pre neho, a všetko ostatné, čo nie je on, mám vyhodiť zo srdca a len jemu sa venovať. Každé hnutie môjho srdca má patriť Bohu a nikomu inému!

L. Z.

Kňažná

Alžbeta Grigorjevna Volkonská.

(50. výročie smrti význačnej ruskej konvertitky.)

1838 — 1897.

V r. 1897 V. S. Soloviev uverejnil na stranách „Rusi“ tento nekrológ:

„15. februára skonala ruská žena nevšedných rozumových schopností a úprimného srdca, večne planúca duchom v hľadani najvyššej pravdy. Kňažná Alžbeta Grigorjevna Volkon-

ská i keď vypestovala a vychovala početnú rodinu, nepokladala svoje dielo za skončené a s podivnou silou oddala sa službe toho, v čom spoznala konečný cieľ svojho života. V starších rokoch ovládala latinský a grécky jazyk natoľko, že mohla študovať cirkevné dejiny z prameňov. Práce, ktoré vydala o tomto predmete a ktoré venovala idei kresťanskej jednoty, uznávajú za vážne aj tí, ktorí nesúhlasili s jej myšlienkami. Mravná osobnosť kňaznej — jej nehasnúce oduševnenie pre všetko svetlé a krásne, jej vrelý patriotizmus, jej neobyčajná rýdzosť a priamosť — navždy ostanú v dušiach tých, ktorí ju poznali. S jemnosťou ženského srdca nechajúc sa unášať ideálnymi záujmami, slúžila im naozaj mužne.

Večná pamäť tej, ktorú napájala túžba po večnom dome božom!"

Tento stručný nekrolog vysvetľujú vtedajšími cenzúrnymi podmienkami.

Kňazná Volkonská bola nadaná výnimočným teologickým vzdelaním. Od mladosti sa vážne zaoberala dejinami. Ku katolicizmu dostala sa so strany jeho dejinného vývinu, a na tej istej pôde spozorovala celú lož byzantskej schizmy. A keď ju raz objavila, z celej svojej duše oddala sa hlbokému štúdiu cirkevných dejín, čo ju priviedlo na nevyhnutný záver o potrebe pripojenia sa ku katolíckej Cirkvi. Oproti Solovievovi pokladala za potrebné splniť všetky formálnosti pripojenia a v r. 1887 prestúpila ku katolicizmu.

Krok za krokom preberala podľa prameňov všetky sporné otázky medzi Byzantskom a Rímom. Výsledkom jej námah boli dve dôležité historicko-bohovedecké práce. Prvý spis „O Cirkvi“ zjavil sa r. 1887 v Berlíne. V tom čase totižto nebolo možné písať v Rusku o cirkevných otázkach mimo stanovených rámcov. V. Solovievovi ako človeku nebezpečnému, „človeku s ideami“ bolo zakázané písať o nábožen-

ských otázkach vôbec; pochopiteľné, že kniha kňažnej Volkonskej mohla vyjsť len v zahraničí. Druhé vydanie vyšlo v Petrohrade až po manifeste r. 1905 (cára Mikuláša II.) o slobode vierovyznania. Obe vydania rozpredali. Kniha vyvolala v oficiálnom cirkevnom svete búrku nevôle a na príkaz Vrchného prokurátora najsvätejšej synody Pobjedonosceva štátni teológovia-profesori, otcovia Beljajev, Katanskij a Lebedev vystúpili proti nej s kritikou a snahou vyvrátiť ju. Druhá kniha kňažnej Volkonskej „Cirkevná tradícia a ruská bohovedecká literatúra“, ktorá vyšla — podľa vôle pôvodkyne — až po jej smrti r. 1898 vo Freiburgu u Herdera, bola odpoveďou na túto kritiku. Táto dôkladná práca na 600 stranách, ktorej kňažná venovala sedem posledných rokov svojho života je obžalobou ruskej oficiálnej teológie; so strany pravoslávnych bohovedcov kniha ostala bez ozveny.

Celý svetonáhľad kňažnej Volkonskej spočíval nie na zapieraní, ale na utvorení toho, že čo je *pravdivo pravoslávne*, je teda na východe pravdivo katolícke. Na jej stránkach ako prví ochrancovia a svedkovia katolíckej pravdy vystupujú Otcovia samej východnej Cirkvi.

Ruskou bola z hĺbky duše. V tichu Tambovskej dediny nachodila čas a voľnosť pre spokojnú prácu a útechu v utrpeniach za vlasť a národ, v ktorého viere a zdravom smýšľaní videla záruku jeho spásy.

S V. Solovievom spájalo ju mnohoročné duchovné priateľstvo, ktoré začalo jeho prvým vystúpením v Petrohrade, kedy v Soljanom gorode čítal svoje prednášky o Bohočlovečenstve. Pätnásť rokov od neho staršia, ona, ak môžeme sa tak vyjadriť, s materinskou starostlivosťou sledovala jeho prácu a usmerňovala ju. „Nech by som kdekoľvek zašla“, — písala mu v r. 1887 — „nech by boly akékoľvek moje osobné starosti, ja som dušou a srdcom s Vami a nie je mi nič drahšie a bližšie nad tú svätú

vec, ktorej ste sa zasvätili." Poznala a milovala otčinu a ruský národ a každý ostrý a urážlivo vyslovený posudok dokonca i viditeľných chýb verejného poriadku priecil sa jej vlasteneckému cíteniu, a neraz Solovievovi vyčítala zbytočnú ostrosť jeho kritiky, najmä v zahraničných vydaniach; on to prijímal spokojne. „Pre Boha, nemyslite“, písal r. 1888, „že sa môžem uraziť Vašou materinskou starostlivosťou. Chápem a pociťujem jej srdečný prameň...“

V. Soloviev a kňažná Volkonská sú ozajstnými predkami katolíckeho hnutia v Rusku s konca minulého storočia. V nich sa vyjavily dve medze ruského katolíckeho myslenia ako dva rovnobežné prúdy, ktoré tečú k jednému a tomu istému cieľu, dve navzájom sa dopĺňajúce blíženia k jednej a tej istej Pravde.

(Podľa Volkonského — J. K.)

Francúzsko a katolícka snášanlivosť.

— Či môže byť katolík tolerantný k iným vyznaniám?! — pýta sa pohanský mandarín misionára-hrdinu z filmu „les clés du Royaume“ od Cronina.

— Bez tolerancie vôbec nemožno byť kresťanom — zneje odpoveď.

Iste však mnohí namietnu: Pravda nemôže byť tolerantná voči nepravde, tak ako matematika a skutočnosť, že $2 \times 2 = 4$ ostane vždy netolerantnou voči názoru, že $2 \times 2 = 5$ a iným nesmyslom.

Zaiste správne. Ale čo je práve veľkosťou Cirkvi, to je snaha pochopiť nositeľa tej nepravdy, hlásateľa omylu, ak je on dobrej vôle, a to treba predpokladať u veľkej časti z nich.

U nás:

Veľká časť našich katolíckych časopisov venuje až jednu tretinu obsahu na neplodné diskusie s inovercami, usilujúc sa dokázať, že oni sú v blude. Nezáleží, či sa to darí alebo nie; ale výsledok: stále väčšia priepasť a ne-

návisť medzi katolíckmi a protestantmi, katolíckmi a pravoslávnyimi, katolíckmi a židmi, katolíckmi a mohamedánmi, katolíckmi a ateistami, hoci v podstate i s ateistami aj so židmi dobrej vôle máme veľmi širokú spoločnú základňu: Túžbu po pravde, láske a dobre. A prakticky ozvenou týchto diskusií nikdy nebyva sblíženie alebo konverzia, naopak. Stále rozširovanie priepastí medzi ľuďmi najpríbuznejšími, medzi ľuďmi dobrej vôle. Inoverec prečíta článok, skypí v ňom krv, cíti sa dotknutý v najhlbšej svojej osobe. Veď svoj svetonázor budoval celý život a on sa mu stal takrečeno časťou, ak nie celkom jeho osobnosti. Uteká rýchle, študuje a radí sa a pracuje len s toho stanoviska, aby odrazil všetky útoky na to, čo mu je najdrahšie.¹

Vďaka Bohu, týchto „politických“ katolíkov, ktorí nenávisť k protestantom, židom a ateistom pokladajú za svoju kresťanskú ctnosť a povinnosť, nie je všade toľko ako u nás, a dúfajme, že i u nás ich ubúda. Títo ľudia vôbec nepochopili, že *podstatou kresťanstva je láska*, bez ktorej nemožno vôbec ani hovoriť o kresťanstve alebo katolicizme. Ba Kristus Pán neprikazuje len lásku k ľuďom dobrej vôle, ale lásku aj k priamo zlomyseľným: Milujte svojich nepriateľov a dobre čiňte tým, ktorí vás zabíjajú a prenasledujú.

Vo Francúzsku:

ktoré sa stáva naozaj priekopníkom Pavlovho: „Pre všetkých stal som sa všetkým, aby som všetkých získal“. Je dneska (zaiste nie bez práce a úsilia) utvorené ovzdušie vzájomného chápania a sblížovania cirkvi. A hoci v otázke *Communicatio in Sacris* kánon kladie najprísnejšie predpisy, predsa katolícka Cirkev vychádza v ú-

¹ Popri ozaj vecných postrechoch, ktoré sú zachytené v tomto odseku, vidia sa nám niektoré skutočnosti trochu preexponované. Nijako nechceme sa zatvárať do úzkoprseho hájenia našich náboženských záujmov, bo úprimne usilujeme sa o pravdu vo všetkom. Je isté, že dosť veľká časť slovenských katolíkov trpí nedostatkom vecnej kresťanskej lásky najmä voči príslušníkom iných vierovyznaní. Nevyhnutne potrebujeme *viacej veľkodušnosti a svätého rozpätia Kristovho milujúceho srdca*. A na toto v podstate chce čitateľov priviesť pisateľ článku, ku ktorému dávame túto skromnú poznámku. (Redakcia.)

strety všetkým týmto prúdom dobrej vôle aj tým, ktoré pochádzajú od inovercov, a povoľuje maximálne ústupky. Nechajme hovoriť fakty, ktoré sú však len povrchovým vyplavením hlbokých vnútorných prúdov. Napríklad: Internát pravoslávnych študentov v Paríži spravujú otcovia jezuiti východného obradu.

V ruskom katolíckom kostole v Paríži spieva každú omšu a pri každých obradoch pravoslávny spevokol.

Niektorí katolícki pátri spievajú v sbore pravoslávneho kláštora na význačnejších pravoslávnych liturgiách.

Katolícki teológovia východného obradu študujú na pravoslávnej teológii v Paríži (Institút St. Sergej).

Katolícki, pravoslávni a protestantskí teológovia majú vo Francúzsku spoločné krúžky, na ktorých rokujú o spolupráci v spoločných záujmoch.

Jeden týždeň v roku sú modlitby za sjednotenie kresťanských cirkví súčasne v katolíckych, pravoslávnych a protestantských chrámoch. Protestantský úradný zborník „Le protestantisme Francais“ (Ed. „Plon“ Paríž 1946) nemohol byť uzavretý bez článku jedného z najväčších katolíckych teológov (Père Danielou, SJ).

Podobne katolícke vydanie („Positions Protestants“) uverejňuje prvú polovicu obsahu od protestantských pastorov. Taktiež katolícka revue Catholicité publikuje v každom čísle články protestantských a pravoslávnych teológov.

V rozhlasových reláciách o ekumenickom hnutí spoločne prehovoril P. Mayeux, SJ, P. Congart, OP, s pravoslávnyimi a protestantskými teológmi.

Na výročie založenia Rumunskej autokefálnej pravoslávnej cirkvi na pontifikálnej pravoslávnej liturgii mali za sebou kázne pravoslávny biskup, slávny protestantský pastor Beugner a známy katolícky teológ P. Congart, dominikán.

A napokon samo ekumenické hnutie. Je to hnutie, nie organizácia, ktoré usiluje o sblíženie a ak je možné o sjednotenie kresťanských cirkví. Začali ho vlastne švajčiarski protestanti, ale dneska je už rozšírené po celom kultúrnom svete, najmä vo Francúzsku, Anglicku, USA, Nemecku, Belgicku, Holandsku atď., a má tri hlavné prúdy, ktorých predstaviteľmi vo Francúzsku sú: Pastor

Waltz (ev. a. v.), Pastor Beugner (kalv.) za protestantskú vetev. Vladimír Losskij (syn univ. profesora, ktorý prednášal i v Bratislave), Nikolaj Poltoranskij (redaktor Nouvelle Epoque), Jefgraf Kovalevskij (z Insitute Orthodexe — St. Denis) za pravoslávnu vetev. P. Congart, OP, autor základného diela Chrétiens desunis (ed. Cerf-Paris), Abbé Heitz (redaktor liturgickej revue La maison Dieu), Brice Pararain (red. prvotriednej revue Dieu vivant) a iní za katolícku vetev.

„Ekumenické hnutie“ — vyhlásil P. Congart v spomínanej rozhlasovej relácii — „nemá za cieľ jednotlivé konverzie, ktoré momentálne i tak by boli ťažko možné, ale sblíženie hlavných vetiev kresťanských, ktoré sú si sice ideove najbližšie, ale až dosiaľ zápasily medzi sebou ako najväčší nepriatelia. Spoluprácu spoločných záujmov a prípravu pre azda neskoršie sjednotenie v jednej Cirkvi, aj keď spôsob, podrobnosti a možnosti tohto sjednotenia zatiaľ ešte nevieme riešiť. Katolícka Cirkev nemôže pristúpiť na názor niektorých kresťanov o utvorení novej jednej a univerzálnej kresťanskej cirkvi, splynutím doterajších jestvujúcich. Lebo Cirkev „jedna a pravá“ môže byť aj v budúcnosti len tá, ktorá už teraz jestvuje ako jedna a pravá. Pravá Cirkev Kristova nemôže vzniknúť 2000 rokov po jeho smrti.“

A nakoniec pozrime sa ešte na jednu hlbokú scénu zo spomínaného amerického filmu. Misionárov najlepších priateľ, lekár-ateista, pri ošetrovaní ranených na katolíckej misii, bezprávne napadnutej, je zasiahnutý guľometom. Ako umiera, hovorí misionárovi:

— Vieš, nehnevaj sa na mňa, ale ani teraz nemôžem uveriť, ani teraz nenašiel som toho tvojho Boha.

— Len buď pokojný zato — odpovedá páter. — Teraz nájdeš konečne to, čo si hľadal po celý život. A skoro sa uvidíme. *MUC. Silvo Krčméry.*

Katolícke hnutie „Meč ducha“ v Anglicku.

Za druhej svetovej vojny vzniklo pozoruhodné duchovné hnutie v Anglicku, zvané „Meč ducha“ (The

sword od spirit), ktoré čoskoro rozšírilo sa nielen po celom Anglicku, ale ujalo sa i medzi inými európskymi národmi, ba preniklo aj do mimoeurópskych zemí. Podnes je časové. Toto hnutie je príbuzné s obrodným katolíckym hnutím vo Francúzsku, ktoré sa už aj u nás stáva známym.

Hnutie „Meč ducha“ vzniklo v lete roku 1940. Bol to čas, kedy nad Anglickom visely hrozivé mraky nemeckej invázie. Celé Anglicko s napätím očakávalo vývoj udalostí. V tejto situácii svolal westminsterský kardinál Hinsley schôdzku významnejších katolíckych osobností duchovných i laických do westminsterského opátstva. Na nej vyzval všetkých anglických katolíkov, aby tvorili medzi sebou pevnú jednotu. Ak chceme, hovoril, priniesť svetu trvalý pokoj, musíme vyvinúť mocné duchovné úsilie, treba bojovať mečom ducha proti mocnostiam temnoty, podľa slov svätého Pavla. Preto nové hnutie, ktoré utvárame, má byť predovšetkým hnutím duchovným. Hnutie má byť založené na modlitbe, na myšlienke a štúdiu. Kardinál Hinsley bol zvolený za predsedu nového hnutia. Na jeho čelo postavili sa vedúce katolícke osobnosti v Anglicku, duchovní i laici. Podpredsedom stal sa svetoznámy univerzitný profesor z Oxfordu Christopher Dawson, Program nového hnutia bol presne vyjadrený v konštitúcii, schválenej roku 1941. Podľa nej cieľom hnutia je spojiť všetkých ľudí dobrej vôle v krížovej výprave modlitby, štúdia a akcie za nastolenie nového poriadku spravodlivosti a pokoja; bojovať proti všetkým totalitným sústavám, rozšíriť znalosť kresťanskej sociálnej náuky, použiť všetok vplyv za nastolenie spravodlivého mieru v smysle piatich bodov z prejavu pápeža Pia XII., ktorý povedal na Vianoce 1939.

Hnutie chcelo uskutočniť tento program týmito metódami: verejné shromaždenia, príležitostné reči, konferencie, exercície, súkromné debatné krúžky, šírenie myšlienok hnutia v tlači, rozhlase a inde. Všetky spôsoby práce shrnuli do troch hesiel: modlitba, štúdium, akcia. Bolo to hnutie duchovné a od počiatku verejné. Prízvučkovalo sa členom hnutia, že akcia a apoštolát bez duchovného života by boli povrchné a márne. Členom neukladali sa nijaké zvláštne povinnosti. V liturgickom

živote hnutie šírilo pobožnosti k Duchu svätému a Kristu-Kráľovi. Na konci každého týždňa usporiadalo rekolekcie, dva razy v roku špeciálne exercície so sborovou svätou omšou, spoločným prijímaním a duchovnými konferenciami. Hlavný dôraz kladlo na štúdium. Nové hnutie šírilo sa veľmi rýchle, za čo ďakovalo aj podpore verejných činiteľov: katolíckych členov Parlamentu, tlače, Trade Unions (odb. organizácií), BBC (angl. rozhlasu) a i. Čoskoro získalo silný vplyv na anglickú verejnosť katolícku aj nekatolícku.

Zvláštny význam hnutia spočíva v tom, že jeho zásluhou rozvinula sa značná spolupráca medzi anglickými katolíckymi a nekatolíckymi. V tom má priamo epochálny význam v náboženských dejinách Anglicka. Aj keď riadnymi členmi hnutia mohli a môžu byť len katolíci, pripojili sa k nemu ešte roku 1940 aj viacerí nekatolíci ako mimoriadni členovia. Aj predtým síce katolíci a nekatolíci spolupracovali v Anglicku, ale týkalo sa to len spoločného riešenia niektorých špeciálnych prípadov morálnych alebo sociálnych. Teraz rozvinula sa spolupráca na všetkých poliach sociálneho hospodárskeho a politického života a to medzi najvyššími cirkevnými autoritami s oboch strán. Ešte v decembri 1940 uverejnený bol list v „Times“, podpísaný Dr. Langom, arcibiskupom z Canterbury, Dr. Templom, arcibiskupom z Yorku, Dr. Armstrongom, predsedom Rady „Slobodnej cirkvi“, a kardinálom Hinsleyom. V ňom vyslovujú zásady nového svetového poriadku: Ten musí byť vybudovaný podľa zásad, ktoré vyslovil pápež Pius XII. na Vianoce roku 1939. List bol výzvou pre nadviazanie spolupráce. Odvtedy usporadované boli spoločné konferencie, debaty, z ktorých najvýznamnejšia bola v máji roku 1941. Predsedali na nej kardinál Hinsley a arcibiskup z Canterbury. Anglikánsky biskup Dr. Bell povedal na nej významné slová, ktoré hodno citovať: „Sú medzi nami síce rozdiely. Ale tí, ktorí podľa slov pápeža veria v Boha a poslúchajú Ježiša Krista ako svojho pána, majú pred sebou rozsiahle pole spoločnej práce... Všetci stojíme pred voľbou: alebo kresťanstvo, alebo nihilizmus, ktorý znamená koniec ľudskosti.“

Medzitým pokračovalo šfrenie myšlienok „Meča du-cha“. Asi 20.000 príslušníkov RAF (letecká armáda) vstú-pilo do radov jeho členstva. Mnoho členov získalo medzi vojakmi pozemnej armády i námorníctva. Príslušníci iných národov, ktorí v Londýne prišli do styku s Angličanmi, založili sekcie „Meča ducha“. Na čele francúzskej sekcie stál generál de Gaulle, na čele českej Dr. Šrámek, vtedy predseda čl. zahraničnej vlády, belgickú sekciu viedol ministerský predseda Pierlot, na čele poľskej bol minister zahraničia Raczynski.

Ešte roku 1940 vzniklo podobné hnutie ako bol „Meč ducha“ i medzi anglickými protestantmi, zvané „Náboženstvo a život“. Jeho predstavitelia tvorili spolu s predstaviteľmi „Meča ducha“ spoločný výbor. Výbor vydal začiatkom roku 1942 vyhlásenie, podpísané vedúcimi autoritami oboch hnutí. V ňom ustaľujú zásady spolupráce medzi oboma skupinami: spolupráca nespočíva v čisto náboženských otázkach viery a cirkevnej disciplíny, lebo katolíci stoja pevne na svojich zásadách a nekatolíci nemajú na mysli cirkevné sjednotenie. Ale zato je možná spolupráca na ohromnom poli otázok sociálnych, hospodárskych, politických, kultúrnych, mravných. Zaiate skvelé a príkladné riešenie takej chúlostivej otázky. Vyhlásenie ďalej hovorí o nevyhnutnosti naplniť život sociálny, hospodársky a politický kresťanským duchom. „Len kresťanstvo môže zachrániť svet od poblúdenia. Máme povinnosť lásky oproti spolubratom nášho národa (anglického), ktorý vo veľkej väčšine už žije pohanským životom.“ Deklarácia končila sľubom, že obe hnutia budú uskutočňovať akciu i za prehĺbenie náboženského života svojich členov. V deň uverejnenia deklarácie povedal anglikánsky biskup Dr. Fisher, dnes arcibiskup z Canterbury, tieto významné slová: „Je to nová vec v náboženských dejinách Anglicka, že anglikáni, rímski katolíci a členovia »Voľnej cirkvi« spojili sa s plným súhlasom svojich náboženských autorít.“

Časom vyskytly sa aj viaceré ťažkosti a nedorozumenia: otázka, či spoločné schôdzky majú začínať modlitbou alebo nie. Ťažkosti s vykladaním pochopu Cirkvi a jeho používaním, neskôr nedorozumenia o postoji k návrhu nového výchovného zákona v Anglicku.

Ale vcelku dobrá vôľa a úsilie o vzájomné porozumenie a priateľstvo boli väčšie, silnejšie ako tieto nedorozumenia.

Hnutie „Meč ducha“ preniklo medzitým aj do mimo-europských zemí, kde ho preniesli vojaci spojeneckých armád. V decembri 1944 členovia hnutia, vojaci pozemnej armády aj námorníctva na strednom Východe — Angličania, Američania, Poliaci, Taliani, Indovia, Afričania a iní — usporiadali sjazd, spojený s procesiami v Port Saide a Suez. Podobné hnutie ako „Meč ducha“ vzniklo za vojny aj v anglických kolóniách — Novej Guinei, v Austrálii; v Sydney vydal arcibiskup katolícky s anglikánskym podobnú deklaráciu, aká bola vydaná v Londýne roku 1942. Aj na Novom Zeelande prejavilo sa toto hnutie.

Spolupráca medzi katolíckmi a nekatolíckmi v Anglicku vyvrcholila roku 1943. Odvtedy sa postupne zmenšovala. Príčiny toho byly rozličné: jednak to, že r. 1943 zomrel kardinál Hinsley, ktorý bol dušou hnutia; čiastočne aj to, že od tohto roku sa vojenské šťastie obrátilo definitívne v prospech spojencov, pominulo hitlerské nebezpečenstvo, ktoré bolo bezprostrednou príčinou nadviazania spolupráce; byly nedorozumenia ohľadom na nový školský zákon a na niektoré otázky zahraničnej politiky. To však nijako neznamená koniec spolupráce. Urobená bola len prestávka. Styky neboly prerušené, spolupráca pokračuje v rozličných povojnových pomocných akciách, usporadujú i naďalej lokálne spoločné schôdzky, ba roku 1946 boli sme svedkami spoločnej akcie kardinála Griffina a arcibiskupa z Canterbury. Predsudky oproti pápežstvu sú stále menšie, ba priamo rastie autorita pápežova v kruhoch anglikánskej cirkvi, čoho dokladom je aj prejav canterburského arcibiskupa na Vianoce 1946, ktorý naviazal na slová pápežove.

Podobné sblížovanie kresťanských cirkví v duchovných i hmotných ťažkostiach druhej svetovej vojny nastalo aj v iných zemiach: vo Francúzsku, v Nemecku, Holandsku a inde. Či len u nás má trvať stále terajší stav? Myslím, že je na čase, aby obidve naše konfesie hľadaly cestu sblíženia. Cestu vzájomného dorozumenia musíme hľadať tým skorej, lebo žijeme vo veku ohrom-

ných dejinných prelomov, ktoré nevyhnutne pýtajú sto-percentnú kresťanskú duchovnosť na vyriešenie, dôstojné jednotlivca aj celého ľudstva. Podľa „Études“ J. S.

Poznámky o knihách.

Dr. R. W. Hynek: „MUŽ BOLESTI. Lékařský obraz ukřižování.“ Praha 1946. Vydal Franci. 287 str., 61 tab. a 9 fig. v texte. 300.— Kčs.

Ďalšia obdivu hodná kniha z nevyčerateľnej Hynkovej témy — Golgoty, je opäť a zvlášť táto písaná dikciou neobyčajne živou, takže čitateľ má dojem rozhovoru. Autor živým slovom hovorí s čitateľom a sám hneď akosi odpovedá na otázky, na námietky a akékoľvek poznámky čitateľa a to vždy presvedčujúco. Kniha mohla a mala vyjsť už pred rokom, keby nebolo v Prahe známych ťažkostí. Na dovršenie celého programu autor sľubuje ešte ďalší, zatiaľ pravdepodobne posledný diel. Kiežby už vyšiel! Autor svojou celkom neslýchanou odbornou skúsenosťou zo štyroch dielov sveta je, pravda, na túto prácu pripravený tak ako nikto iný, priamo providenciálne. Zmieňuje sa tiež o eventuálnom, o niečo skrátanom vydaní slovenskom, čo by iste bolo žiadúce, ale najlepšie azda takým spôsobom, aby to obsiahlo aspoň najhlavnejšie výsledky tiež prvých prác autorových o Božskom Mužovi bolesti. Podobné knihy môže, pravda, písať len lekár. Dielo obsahuje stručné shrnutie výsledkov aj z prvých príslušných prác autorových, takže aj čitateľ, ktorý ich nepozná, dostáva ucelený obraz tejto úchvatnej látky; predsa však odporúčame prečítať si autorove prvé knihy. Od popráv ukrižovaním upustili už pred 1.600 rokmi, takže nemáme o celej tejto justifikácii nijaké skúsenosti. Nedávne ukrižovanie kňazov v Španielsku dialo sa trochu inak ako v staroveku a nemôžeme tiež dosiahnuť o tom nijaké upotrebitelne zprávy. Preto Hynkova najnovšia kniha je tým dôležitejšia. Autor vychádza len od bezpečne zistených faktov, bez akýchkoľvek konjektúr; i tak je látka temer nevyčerateľná. Autor tiež rešpektuje a kriticky hodnotí všetku svetovú literatúru o svojom predmete, ktorú suverénne ovláda, keďže je jedným z jej najdôležitejších predstaviteľov. Dejiny posvätného plátna Pánovho sú dost složitú, ale podrobne a bezpečne známe. Látka posvätného plátna je najlepšimi odborníkmi v textíliách čo najpodrobnejšie preskúmaná a dá sa historicky bezpečne lokalizovať časom aj provenienciou. Fyzikálna a chemická stránka škvŕn sindonu sa teraz už trochu inak vysvetľuje ako predtým, stále pribúdajú nové skúsenosti aj teoretického kriticismu. Zobrazenie tela na sindone má, ako je známe, prirodzenú povahu fotografického negatívu, na čo

nesmieme zabúdať. Ukazuje tiež podivné hodnoty esteticke. Turinské plátno bolo preskúmané tiež čo najdokonalejšie modernými, priam rafinovanými prostriedkami vedeckej fotografie; vo všetkom vyhovuje absolútne i najprísnejším požiadavkám kritiky. Veľmi výrečná je aj úplná shoda nálezov na plátne s textami Pisma. Všetky strašné okolnosti nesmierne krutého umučenia Pánovho viedly k pomerne veľmi rýchlemu mŕtvolnému tuhnutiu tela Pánovho, a to všetko veľmi presvedčivo dokazuje naše sacratissima sindon. Pomerne mnoho miesta v Hynkovej knihe zaberá dôkazný materiál, ale to je tiež mimoriadne veľká zásluha autorova. Na tvári sú doklady surových úderov akousi palicou. Referent tu vsunuje túto poznámku. Na Golgote pred pribitím na kríž vyzliekli Krista z pomerne cenného vrchného rúcha (tunica inconsutilis), keďže ho nechceli roztrhnúť; preto predtým dali dolu trňovú korunu, ktorá bola pomerne veľmi široká, a potom ju opäť nasadili. Pravda, tŕne pri tom nasadení boli zabodnuté na iných miestach ako pôvodne. Od takéhoto vpichnutia na čele vytiekol kľukatý pramienok krvi, výborne naznačený na turinskom plátne, a u Terézie Neumannovej v Konnersreuthe sa v istej chvíli jej piatočných vízií zjaví na rovnakom mieste rovnaký pramienok tečúcej krvi! Na našom plátne je tiež mohutne naznačené silné krvácanie z kontúzie na pravom rameni, spôsobené ťažkým krížom. Poznámka referentova: V chráme rehole teatinov v Mníchove bol voľne na istom mieste v lodi umiestený veľký kamenný podstavec pre krucifix s nápisom asi tohto obsahu: Svätý Bernard, autor známeho hymnu na päť rán Kristových, mal raz videnie Pána a tu sa ho hneď opýtal, ktorá z týchto piatich rán bola najbolestnejšia. Pán odpovedal: „Šiesta, o ktorej svet nevie, na pravom rameni.“ Tento kostol vraj bol pri nálete celkom zničený. Plátno Pánovo má tiež typické stopy po zbesilom bičovaní „rimskeho“ spôsobu. Štyri klince boli pripravené pre pribitie na kríž, ale použili len tri; obe nohy byly prerazené jedným. (Zo štvrtého bola svojho času vytepaná železná koruna lombardská.) Na veľmi složitú otázku, či byly ruky prebodnuté v dlaniach alebo o niečo ďalej (medzi kosťami zápästia), nebolo dosiaľ uspokojivo odpovedané; do miesta v zápästí by bol svätý Tomáš asi sotva mohol vložiť prst (refer). Čo bolo vlastne rozhodujúcim usmrtením? Pomalé udusenie; je to najstrašnejšie a najbolestivejšie umieranie, spojené tiež s nevýslovnými duševnými mukami, a deje sa pri plnom a jasnom vedomí, ba neznesiteľné muky sa stále zväčšujú. Ako je známe, Pán neprijal prostriedok na zmierenie týchto vonkoncom neznesiteľných múk. Po smrti Pánovej bolo srdce s osrdečníkom prebodnuté kopijou a vyšla krv a voda; táto „voda“ je serózný výlučok z perakút-

neho zápalu osrdečníka (pericarditis). Pohreb Pánov bol pre veľké ponáhľanie pred už-úž nastávajúcim sviätvečerom vykonaný síce podľa židovského spôsobu, ale len dočasne; po sviatkoch malo byť ostatné doplnenie, no Pán vstal už skôr z mŕtvych. Neobyčajne pozoruhodné je líčenie ukrižovania u proroka Izaiáša. Krvavý pot v záhrade Gethsemani líči svätý Lukáš ako lekársky odborník. Dnes vieme, že sa krvavý pot môže vyskytnúť len v agónii, po ktorej nasleduje už len smrť. Ale po Gethsemani Pán ešte prišiel k sebe, posilený anjelom; teda skutočnú smrteľnú agóniu prekonal v plnej jej sile dva razy. O kropajach krvi svätý Lukáš použil označenie thrombos. To znamená kvapku tekutiny, ktorá rýchle tuhne, ako je napr. u živice. Toto meno sa dosiaľ hojne ozýva v našej medicíne: thrombus, trombóza, trombocyt, trombopenia, trombín atď. Kniha končí vzdychom veľmi vzletným: „Príd opäť, Pane, a navždy!“ Tešíme sa na ďalšie práce Hynkove. *Prof. Dr. J. F. Babo r.*

Dr. T. K. P.: V REVOLÚCII MIER. Vydala KA v biskupstve spišskom 1947.

Je to úprimné slovo k našej pracujúcej pospolitosti Načíta mohutnými myšlienkovými čiarami vznešený plán Kristovej revolúcie, ktorá spočíva v dôsledne uplatňovanej láske k pravde. Kristus, najväčší revolucionár všetkých vekov, nástojčivo žiada od nás, svojich stúpenčov, aby sme v terajších veľkých svetových prelomoch zachytili celú jeho pravdu, úprimne vteliť ju do života a vstrekovali ju do prostredia, v ktorom žijeme. Ozaj hodno si prečítať 51 strán, nabitých zápalistou vecnosťou a smelou kresťanskou logikou. Objednávky vybavuje: Peter Galan, kaplán, Ružomberok.

Marián Gerlach: KORUNOVANÁ. Meditácie a úvahy k väčšej úcte a sláve Panny Márie. Vydal SSV v Trnave 1946. Po 48.—

Sú to hlboké úvahy o Panne Márii. Mária stojí vo svetových dejinách hneď na prvom mieste po Ježišovi Kristovi, bo bola mu fyzicky aj duševne najbližšie a ochotne podujala sa s ním na nesmierne ťažkú spoluvykupiteľskú úlohu. Preto zaslúži si, aby sme vždy hlbšie poznávali a vždy teplejšie milovali jej nadľudsky vznešenú osobnosť. Je nielen matkou Pána Ježiša Krista, ale aj matkou celého obrodeneho ľudského pokolenia. Gerlachove úvahy pomôžu nám jasnejšie zazrieť Máriinu veľkosť a krásu, ukážu hĺbku ružencových tajomstiev a ich spojitosť s našim životom. Kniha je popretkávaná lyrizmom a určená je pre vzdelancov.

A. Pelikán: ŠTASTNÝ DOMOV. Vydal Velehrad v Olomouci 1946. Po 75.—

Žena manželstvom dostáva sa do nového životného stavu, prijíma dosiaľ neznáme úlohy, z ktorých naj-

dôležitejšia je utvárať šťastné prostredie, prehriate ozajstnou láskou, aby v ňom manžel našiel mocnú oporu na púti do večnosti a deti dostali prvé spoľahlivé základy pre tú istú šťastnú večnosť. Pelikánova knižka praktickými pokynmi núka sa ako dobrá radkyňa pri splňaní tejto ťažkej úlohy. V prvej časti rozoberá otázky, týkajúce sa jej postoja k manželovi a domácnosti; v druhej zasa ukazuje ženu ako matku a vychovávateľku a napokon v tretej ako kresťanku s jej duchovným životom a apoštolku. Knižka je venovaná najmä mladým ženám.

Dr. Frant. Tomášek: PRVNÍ ZAKLAD VÝCHOVY Vydal Velehrad v Olomouci 1947. Po 5.—.

Náboženská výchova dieťaťa je najdôležitejšia povinnosť rodičov. Rodičia majú dieťa najmä na to, aby ho vychovali pre večne šťastnú rodinu božích detí. Základy pre tento vznešený cieľ treba budovať od najútlejšieho veku. Rodičia a vychovávateľia nájdú v Tomáškovej brošúrke vhodné poučenie o náboženskej výchove dieťaťa v predškolskom veku.

František Křelina: DCERA KRALOVSKÁ. Historický román o blahoslavennej Agneske Českej. Vydal Vyšehrad v Prahe 1946. Po 69.—, viaz. 89.—.

Svetlá postava dcéry Přemysla Otakara I., tento veľký panovník aj celá vtedajšia pohnutá doba, zachytení sú s celkom zvláštnym a jedinečným umením, ktoré vari najpriliehavšie kedysi Jozef Hora nazval: kresťanský nadrealizmus.

Metod Luchý: BEATRICE. Mystérium v dvoch obrazoch s prologom. Vydal Serafínsky svet v Prešove 1946. Ústrednou myšlienkou tohto dramatického dielka je myšlienka zápasu dobra so zlom. Javisom tohto tvrdého zápasu je vlastne duša každého človeka. Beatrice je zosobnenie života, ktorý po prekonávaní mnohých prekážok spočína v oblažujúcom objatí dobra.

Antonín Novotný: PRAHA „TEMNA“. Vydal Atlas v Prahe. Po 96.—. Autor usiloval sa zachytiť pražský život v rokoch 1719—1729. Pritom preniesol sa cez hradbu dvoch storočí a zaprízeral sa na minulé deje nie očima človeka 20. storočia, ale vrstovníka, predchnutého duchom vtedajšej súčasnosti.

František Hečko: SLOVANSKÉ VERŠE. Vydal SSV v Trnave 1946. Básne, ktorých poslaním je šíriť slovenské bratstvo, všeslovenskú vzájomnosť podľa kresťanských zásad a v úmysloch kresťanského svetonázoru.

Mária a Ján Dub: SLNEČNÝ VOZ. Vydal SSV v Trnave 1946. Pútavé rozprávky pre deti.

M. Holková: DĚVČE Z TICHEHO MĚSTEČKA. Román. Vydal Vyšehrad v Prahe 1946. Po 69.—. Tento

román je silný práve tam, kde odráža samu skutočnosť života, povahu a záujmy i bolesti mladého človeka, študenta. Jasný a pravdivý pohľad na svet pomohol autorke poznať krásu radostného vzhľadu pri dospievaní mladého človeka, pomohol jej napísať knižku, ku ktorej sa budú dospelšie devy aj mladici vracaf vždy s osohom a potešením.

Josef Knap: DIVČI HLAS. Vydal Atlas v Prahe 1946. Po 75.—. Hrdina románu dostáva za stratenú lásku svojej ženy lásku dieťaťa, lásku útlu, malú, no ktorá vie hojiť, rozradostniť a dať vôľu k dobru.

Josef Heyduk: VINCEK A ESTELKA. Vydal Vyšehrad v Prahe 1946. Po 120.—.

Je to román dvoch detí, plný lásky a milosrdenstva. Ukazuje, že bolesť a nešťastie chudobných práve kresťanom nie sú cudzie. Kniha určená je predovšetkým pre mládež, ale aj dospelí si ju s úžitkom prečítajú.

Mária Geversová: PANI ORFA. Román. Vydal Vyšehrad v Prahe. Po 75.—.

Román svetového významu práve svojou mohutnou básnickou silou od flámskej spisovateľky. Neskazenosť mladej devy, ktorá z kruhu ročných období vyrastá ako čistý kvet, vyvoláva predstavu o temnej láske, ktorej nemožno uniknúť. Román ozajstného prínosu.

Blažena Sotková: STARODAVNÉ PANENKY. Vydal Vyšehrad v Prahe 1946. Po 60.—.

Autorka s bohatým evokačným talentom vyvoláva pred našimi očami zašlé deje a príbehy, ako jej k nim daly podnet jej národopisné štúdie, najmä z odboru krojov.

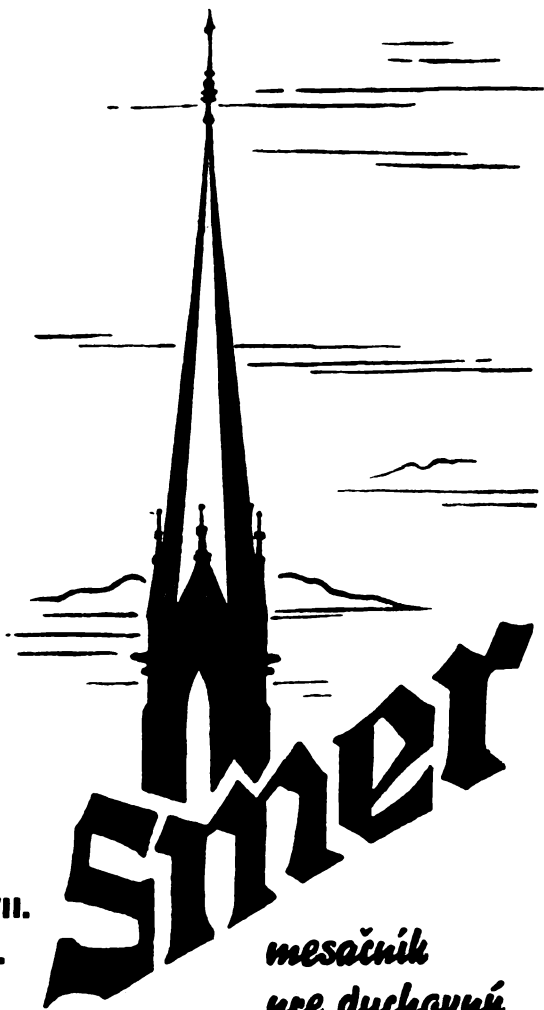
Jaroslav Janouch: ZPĚV Z PRALESA. Vydal Atlas v Prahe 1946. Po 85.—. Je to román o českých vysťahovalcoch v Brazílii pre dorastajúcu mládež. Vychádza v druhom vydaní.

Jan Pilař: OKOV. Básne. Vydal Václav Petr v Prahe 1946. Po 69.—.

Otakar Maršik: PODIVANÁ NA BOHY. Fantastická knižná dráma. Vydal Václav Petr v Prahe 1946. Po 40.—.

V. G. Zelichovská: KNIEŽA ILIKO, maličký kaukazský zajatec. Vydal SSV v Trnave 1946. Povešť pre mládež od známej ruskej spisovateľky, ktorá umrela pred 50 rokmi.

J. F. Kunik: SAMKO KUKUČKA. Mária Kočanová: VTAČI SNEM. Vydal SSV v Trnave 1946. Knižky chutných rozprávok s bohatými ilustráciami. SSV venuje ozaj mimoriadnu pozornosť detským dušiam, ktorým pripravuje hodnotné rozprávkové knižky. Vari nemusíme zvlášť zdôrazňovať, kde naši rodičia majú obstarávať milú a hodnotnú zábavu pre svoje deti.

Roč. VII.

Čís. 4.

1947.

SINER

*mesačník
pro duchovní
život*

Vydávajú slovenskí dominikáni. Rediguje fr. P. Aquinas M. Gabura, OP

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. svätej Anny 15.
Predplatné na rok 80 Kčs, pre študentov 40 Kčs.
Šekové číslo Smeru 6181. — Číslo telefonu 2416.

O B S A H :

Cesty duchovnosti:

Výchova letory ako prvý stupeň duchovného života 129. — „Moja“ svätá omša 135. — Cesta duchovného detstva 143.

Duchovnosť vo svätých:

Vzor posväteného vychovávateľstva 149. — Radosť rehoľníč „Notre Dame“ 151.

Duchovnosť v študentstve:

„Obyčajný život“ 153. — Bol tichým hrdinom 160.

Duchovnosť v živote:

Môj život v Kristovi 164. — Z duchovnosti skautskej vodkyne 167. — Meditácia, zdroj duševnej vyrovnanosti 168. — Preduchovňovanie vojenskej služby 170.

Poznámky o knihách.

Aj starší chlapci môžu sa ešte stať kňazmi!

V Bruntále v Sliezske petríni (Kongregácia Bratov najsvätejšej Sviatosti) zriadili pre nich zvláštny ústav. V tomto čísle prikladáme o ňom letáčik. Prijímajú aj chudobných chlapcov a mladých mužov, ktorí môžu sa stať buď rehoľnými kňazmi v Kongregácii alebo svet-skými kňazmi, čo potom budú pôsobiť na Slovensku alebo medzi Slovákmi v Čechách. Záujemci nech žiadajú informácie na adresu: Petrinum, seminár, Bruntál. Kto nemôže alebo nemieni už študovať a predsa rád by pracoval pre Spasiteľa a pre jeho duše, nech sa hlási za rehoľného brata laika. V ústave dostane potrebnú prípravu pre apoštolskú činnosť medzi mládežou.

Poznámky o knihách.

Ján Bišák: OBRADY VEĽKEHO TÝŽDŇA. Vydalo Verbum v Košiciach 1947. Toto dielko je liturgickou rukoväťou Veľkého týždňa. Autor v úvode vykladá dejiny a podstatu obradov Veľkého týždňa; nasledujú preklady textov s vysvetlivkami, ktoré objasňujú smysel tajomnej symboliky. Vzdelanec, ktorý z tejto knižky sleduje kňazov pri oltári, vniká do posvätných hlbok prorociev, žalmov, spevov a modlitieb. Niekoľko drevorytov dobre doplnia túto príručku, ktorá je po Neznámej obete novým prínosom do našej liturgickej literatúry.

Svätý Rehoľ Velký: ČTYRICET HOMILII NA EVANGELIA. Preložil Timotheus Vodička. Vydala dominikánska edícia Krystal v Olomouci 1946. Str. 490. Po 125.— Kčs. Prvý sväzok Patristickej knižnice, ktorá má za úlohu tlmočiť v starostlivých prekladoch vybrané diela všetkých cirkevných Otcov, je dôstojným úvodom; a to výberom diela, bo svätý Gregor patrí medzi najslávnejších autorov kresťanského písomníctva, a aj vynikajúcim podaním prekladateľovým. Redaktor knižnice T. Vodička ako úvod napísal dôkladnú životopisnú a historickú štúdiu, ktorou nás uvádza do doby a diela svätého Gregora. Je to ozaj vzorný úvod ako aj preklad, ktorý vyniká dôkladnosťou, starostlivosťou a modernosťou. Odporúčame ako dobré duchovné čítanie a vhodný kazateľský prameň.

Svätý František Salezský: FILOTEA. Vydal Misijný dom Matky Božej v Nitre 1946. Urobili sme už poznámku o tejto vynikajúcej príručke duchovného života, keď vyšla pred niekoľkými mesiacmi v SSV. Dostávame nový preklad od Jána Kováča podľa vzorov najlepších nových vydaní Filotey v iných rečiach. Jemná úprava je dôstojná pre vzácny obsah.

Sv. Alfonz Lig.: VIANOČNA NOVENA A TRI POBOZNOSTI. Vydal Kláštor redemptoristov v Podolínci. Po 50.— Kčs. Rozjímania pre vianočný čas ako aj pre Turice, oktávu Božieho tela a najsvätejšieho Srdca Ježišovho.

Dr. S. M. Bratto, OP: NEVEZMES JMÉNA BOŽIHO NADARMO. Vydal Velehrad v Olomouci 1947. Po 5.— Vážne upozornenia proti daromnému braniu svätých mien a výzva pre organizovaný apoštolský boj proti tomuto zlovyku.

OSVĚTLENOU STOPOU. Vydal Krystal v Olomouci 1947. Str. 224. Po 45.— Je to náboženský sprievodca vľčat, jedinečná príručka pre malých skautov, ktorú písala ruka, čo dobre rozumie skautskej a detskej duši. Malý vreckový formát umožňuje dieťaťu nosiť ju všade so sebou. Veľké množstvo obrázkov robí knižočku príťažlivejšou.

P. Jozef Schreijvers, CSsR: BOŽSKÝ PRIATEĽ. Vydal Kláštor redemptoristov v Podolínci. Po 30.— Sú to myšlienky pre duchovné cvičenia. Známy duchovný spisovateľ, o ktorom bola v Smere vlni uverejnená štúdia, veľmi milým spôsobom uvádza kresťana do Ježišovej blízkosti. Vhodná príručka na rozjímanie.

P. Fr. Kop, CSsR: MATKA USTAVICNEJ POMOCI. Vydalo vyd. Životom 1946. Načíta dejiny obrazu Matky ustavičnej pomoci, vysvetľuje arcibratstvo MUP a pripája vhodné modlitby.

MAJESTAT TVARE UKRIZOVANÉHO. Krásna reprodukcia z posvätného turinského plátna. Vydalo Cyrilo-Methodéjské knižkupectví Gustava Francla, Praha I, Na Perštýně 14. Po 5.— Odporúčame týmto velebným obrazom ozdobovať príbytky.

Jozef Bouzek: MĚSÍC SVATEHO JOZEFA. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 20.— Odpustkové modlitby a rozjímania o svätom Jozefovi na marec.

P. Libor Mattoška, OFM: POD KRIZOM. Rozjímania na desať dní. Vydal Serafínsky svet v Prešove 1947.

H. Wirtz: BRAT FRANTIŠEK A NAŠA DOBA. Vydal Serafínsky svet v Prešove 1946. Terajšie ľudstvo, ktoré tak boľne cíti ťažobu mnohorakých pát, do ktorých sa pochabo vložilo, hľadá dajaké požehnané východisko. No doista nájde ho, iba keď vkročí na evanjelióvú cestu. Preto aj dneskajší človek priam pookreje, keď zaprižerá sa na život tých, čo dôsledne uskutočňovali a do činov vtelovali spasiteľský evanjelióv program. Wirtzova knižka približuje svätého Františka dneskajším časom, ktorým tiež má čo povedať tento prostý a vždy časový svätec.

SLOVA OTCOV. Z latinčiny preložil *P. M. Lucký.* Vydal Serafínsky svet v Prešove 1947. Táto knižočka v krátkych príhodách a výrokoch vynikajúcich pustovníkov podáva duchovný život otcov púšte. Ich výroky svedčia o bohatej skúsenosti duchovnej. V tvrdom, prísnom živote otvárali svoju dušu pre Boha a naberali z jeho múdrosti.

Ivan Marianov: ŽALMY DUŠE. Modlitby a básně. Po 45.— Dostat v Kláštore redemptoristov, Obořiště, p. Dobříš, Čechy. V nenáročných veršoch podáva osobné túžby, usilujúce o preduchovenie života a vnútorné Kristovo víťazstvo. Žalmy duše popretkávané sú myšlienkami liturgie Cirkvi západnej aj východnej. Majú mocný újnjný ráz.

Používanie novinových známok povolilo Riaditeľstvo pôšt v Bratislave pod č. 15.628-1-1947.

Dozorný pošťový úrad, Trenčín.

Tlač: Vojtech Čelko a spol., Trenčín.

Cesty duchovnosti.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“

Vhĺbil som sa do Kristových, večne sviežich slov osobnej aj svetovej záchrany?

Výchova letory ako prvý stupeň duchovného života.

Dr. Jozef Ligoš.

Žiť duchovne, nábožne — to je alebo by aspoň mal byť ideál každého človeka. Ale povedzme si otvorene: nezdá sa nám táto zásada tak trochu otrepaná, ba skoro odporná? Nezdá sa nám, že páchne starobou? Že cieľom zvlášť mladého muža, ženy malo by byť niečo iného, ideálnejšieho?

V skutočnosti niet krajšieho ideálu, ako je tento. Len ho často nesprávne chápeme. I kňazi. Pod duchovným životom treba rozumieť: vychovávať sa v človeka, ba viac, v bohočloveka. Na to často zabúdame. A pritom sa dvoch chýb dopúšťame.

Prvá chyba: Chceme zo seba vychovať len „boha“. Stavíme len na nadprirodu. Chceme byť len anjelmi. To však my, ktorí sa plazíme po zemi, nikdy nedosiahneme. To je pre nás nemožné, ba odporné, lebo neprirodzené. Používame len nadprirodzené prostriedky. Tak sa vychováme vo svätuškárov, ktorí už na prvý pohľad i samým sebe i druhým sme odporní.

A druhá chyba: Chceme sa vychovať len v ideálneho človeka, chceme byť v každom ohľade jemní, dobrí spoločníci, charakterove chceme každému imponovať. To však chceme dosiahnuť len svojimi silami. Nevšimame si nadprirodzených prostriedkov. Ale ani tento cieľ nedosiahneme. To preto, že sme si utvorili nemožný ideál. Ideál „lení človeka“. No ten v te-

rajšom stave nejestvuje. V dnešnej ekonomii spásy je možný len ideál „bohočloveka“.

Často v živote konštatujeme smutnú skutočnosť, že práve ľudia, ktorí žijú duchovný život, sú čudáci, ľudia nespoločenski, hašteriví, sebci. Kde je chyba? Stále predsa zdôrazňujeme, že práve duchovný život vedie k tomu, aby sa človek skutočne stal ideálnym v každom ohľade. Ľudia, ktorí žijú duchovný život, mali by sa v každom — aj v čisto ľudskom ohľade — vychovať v naozaj ideálnych ľuďoch. Takých, že by mali imponovať každému, kto nie je ešte celkom duševne zruinovaný, kto ešte nie je duševným mrzákom. Takých, že každý, kto sa s nimi stretne, ich bližšie pozná, s nimi sa zabaví, musí si úprimne povedať: Takýmto by som chcel aj ja byť ako tento človek. Chcel by som vždy byť tak ozajstne radostný, chcel by som tak ovládať hnev, tak byť ku každému jemný, chcel by som sa i ja tak dôstojne, impozantne správať voči žene, ako správa sa tento človek.

Kde je chyba, že často ľudia, ktorí žijú duchovný život, nie sú takí? Chyba je vo dvoch, už vyššie spomenutých príčinách:

Prvá príčina: Takýto ideál chceme dosiahnuť bez nadprirodzených prostriedkov.

Druhá príčina: Chceme to dosiahnuť len nadprirodzenými prostriedkami bez ohľadu na výchovu svojich prirodzených sklonov, svojej povahy.

Chcel by som poukázať na odstránenie druhej chyby pre vyriešenie tohto problému, na prirodzenú výchovu svojej povahy, letory.

Nie každý človek imponuje rovnakým spôsobom. Každá osoba má svoje zvláštne čaro, ale i svoje temné stránky. Preto je potrebné poznať *prednosti i nedostatky svojej osoby*. Aby som sa mohol vychovať v ozajstný charakter, je potrebné prvé zošľachtiť a druhé potlačiť. Preto *prvým predpokladom dobrej výchovy je poznať*

svoju osobnosť, svoju letoru. A potom i svoje celkom zvláštne vlastnosti. Lebo Boh je taký veľký, že ani dvoch ľudí nestvoril s celkom rovnakými telesnými alebo duševnými vlastnosťami. O týchto však zvláštnych vlastnostiach nemožno hovoriť alebo písať. Tie si musí každý sám zistiť. Lebo i tie poznať a ich zošľachtiť je časťou životného cieľa každého z nás. Tu spomínam len vlastnosti, ktoré sú spoločné väčšej skupine ľudí, dobré i zlé vlastnosti jednotlivých letor a to len so stanoviska čisto asketického.

1. Špecialitou *cholerickej povahy* je silná a dlho trvajúca reakčná schopnosť na vonkajšie popudy.

Cholerik je vodcovská, bojovná povaha. Je stvoreným vodcom. Preto netreba sa diviť, keď u takej povahy badať sklony dostať sa na vodcovské miesta, keď sa u nej prejavuje určitá pýcha, namyslenosť.

Záporná vlastnosť cholerika je preceňovanie seba, je nebezpečenstvo pýchy. A pýcha je jedna z najväčších prekážok duchovného života. Boh sa pyšným protiví. Stupeň pokory je stupňom milosti. Boh dá každému len toľko milosti, koľko jej snesie bez toho, aby sa nestal pyšným. Boh nikdy nedovolí, aby sa jeho milosť zneužila na adorovanie seba. Len pokorným môže dať svojej milosti toľko, koľko chce, lebo u nich niet nebezpečenstva pýchy.

Liečiť cholerika z náklonnosti preceňovania seba jeho ustavičným pokorovaním by bolo bezúčelné, ba veľmi nebezpečné. Takto by cholerik stratil ozajstnú radosť z duchovného života, ba duchovný život by začal priamo nenávidieť, lebo by ho pokladal za ničiteľa toho, čo je jeho prirodzenosti najbližšie. Zvlášť na začiatku duchovného života musí byť motivovanie podfarbené sebecktvom. To je predaš prirodzené, že človek začína i Boha milovať nie pre neho, ale pre seba samého. Keby človek v duchovnom živote napred sám seba neupokojil, necítil sa šťastným,

nikdy by nedošiel k láske k Bohu. Výchova i sebavýchova nespočíva v tom: ukázať druhému posledný cieľ, oznámiť mu posledné, najvyššie požiadavky, ale pomaly prispôbiť človeka s jeho slabosťami, aby tieto požiadavky splnil až na konci, nie na začiatku svojho cieľa.

Keď som teda cholerickej povahy, toto bude napred mojim cieľom: Nebudem zapierať svoje prednosti. Tým by som zapieral a ponížoval aj ich Pôvodcu. Budem si však spolu i vedomý, že som nástrojom v rukách božích. Že som „nástrojom“, to ma bude upozorňovať, že si nemám čo namýšľať. A zas myšlienka, že som nástrojom „božím“, bude vo mne prebúdzat a posilňovať sebavedomie a spolu i zodpovednosť využiť prednosti, ktoré mi Boh dal ako svojmu nástroju.

Konečne u cholerika nebrať tak tragicky aj niektoré kotrmelce, poklesky v duchovnom živote. Boh často práve takým dopustením vychováva cholerické povahy k pokore a tak im pripravuje cestu pre svoju milosť. Cholerik sa nikdy nestane pokorným sám, ale len osudovými údermi božími. Skoro každý cholerik si musí aspoň raz v živote poriadne roztrieškať hlavu o múr, musí byť až po špič otrasený vo svojom sebavedomí, ukázať sa vo svojej bolesti, aby sa potom už nespoliehal len na seba a nemyslel si, že svojou silou všetko dosiahne, aby uznal, že tým, čím je, je len milosťou božou.

2. Kladnou stránkou *sanguinickej povahy* je slnečná radosť a bezstarostnosť. Keď si sangvinik túto vlastnosť ešte uvedomí a cielavedome vychováva, tak ho musí mať každý rád. S ňou je spojená i druhá vlastnosť: chcieť byť milovaný.

Záporná stránka: nebezpečenstvo, že sa sangvinik stane len obyčajným vtipkárom, šašom, ktorého druhí majú len potiaľ radi, kým ich môže rozveseliť a kým sa môžu alebo potrebujú s ním zabaviť. No to je nebezpečné. Takto si sangvinik nezíska srdcia, ľudia sa mu nikdy nez dôveria so svojimi duševnými ťažkosťami. San-

gvinika vyhľadajú, len keď sa chcú zabaviť, ale so svojimi problémami idú k druhému.

Potom nemá vytrvalosti. Zo začiatku sangvinik (zvlášť kňaz, učiteľ) priamo očaruje svojimi návrhmi. Ale nevydrží. So svojou povrchnou, šašovskou povahou sa skoro vyčerpá, nie je spokojný, chce sa dostať na druhé miesto, lebo jeho duchovné zásoby mu nestačia na dlhší čas pre jedno pôsobisko. S tým je spojená i zvedavosť a hovoromilovnosť.

Ako sangvinik si teda musím byť napred vedomý, že svoju radostnú a veselú povahu musím využiť len pre blaho duší, len preto, aby som sa dostal k ľuďom. To však nemá byť cieľom. Až potom má nastať ozajstná apoštolská práca, keď som sa pomocou veselosti dostal k duši človeka. Mojm ideálom musí byť chcem byť rozdávatelom ozajstnej radosti a to najmä tam, kde sa stretnem s ľudskou biedou, smútkom. A to i vtedy, keby mňa samého niečo trápilo. Ďalej sa musím cvičiť vo vytrvalosti a stálosti. Musím byť dôsledný v začatej práci, ustanovený program sa budem usilovať splniť po posledné písmenko. Musím si dávať pozor na jazyk. Pri rozhovoroch budem sa kontrolovať, aby som ja nemal vždy slovo. V spoločnosti v pravý čas ustúpim a dám vedenie druhým.

3. *Melancholik* vníma slabo, ale natrvalo. Je tichým, záдумčivým. Pre svoju malú vnímavosť slabo používa i svoje smysly. Melancholik často nevie, kde bol na prechádzke, koho stretol, čo jedol na obed. Pozerá sa a nevidí, počúva a nepočuje. Robí dojem bezmocného, bezcenného úbožiaka. Vášne sú veľmi vyvinuté. Silne prežíva dojmy, najmä dojmy hriechu, spojeného s vášňou (napr. hriechy proti čistote). Na tie často cez celý život nezabudne. I v starobe spomienky na hriech ho prenasledujú. Je to povaha najzložitejšia, najtajomnejšia a preto i najťažšie porozumiteľná.

Ako sangvinik aj melancholik má jednu

z najsilnejších typických vášní: chce byť milovaný. Je však veľký rozdiel medzi nimi. Sangvinik ide sám so svojou veselou tvárou k trpiacim, smutným. Každého chce vytiahnuť zo smútku, z bolesti a chce, aby každý bol taký veselý a bezstarostný ako on. Melancholik si počína opačne. On tiež ide k trpiacim, ale nie preto, aby ich zo smútku vytiahol. Naopak, on sám k trpiacim sostupuje a s nimi spolu cíti, spolu trpí.

Ťažko je povedať, kto z týchto dvoch môže viacej potešiť. Je však isté, že často je v človekovi toľko bolesti, smútku, že radostná tvár sangvinika skôr spôsobí ešte väčší smútok, ba odpor. Tu sa sangvinikovi nepodarí odstrániť smútok, melancholik však so svojim ozajstným, hlbokým spolucitением môže zmierniť aspoň čiastočne bolesť. To je kladná stránka povahy melancholickej.

A záporná?

Najprv je to bezradnosť, smútok, svetobôľ.

Potom cit menejcennosti. Melancholik sa cíti, ako by nevlastným dieťaťom božím. S tým je spojený i strach pred blamážou. Preto sa stráni spoločnosti a keď je už v nej, bojí sa otvoriť ústa.

Ideálom ako melancholika nech bude: Chcem byť vo svojom živote tešiteľom trpiacich. Budem sa usilovať čo najlepšie vziť sa do polohy druhých. Ako kňaz sa chcem stať ozajstným dobrým pastierom, ktorý vie pochopiť druhého, ktorý sa bude vedieť snížiť k trpiacim, a tak najviac svojim spolucitением budem pomáhať druhým. Aby som však tento ideál dosiahol, musím sa usilovať: Pozerať sa na svet troška radostnejšie. Nebudem sa pozeráť na všetko čiernymi okuliarami. Aby som nemal strach z blamáže, budem vyhľadávať i spoločnosť, v spoločnosti poviem nejaký vtíp, aj keď cítim, že skorej sa budú zo mňa smiať ako zo žartu. Zažartujem i zo seba, zo svojej povahy, postavy alebo telesnej chyby, na ktorú som taký chúlom

stivý, a ktoré sú podnetom posmechu druhých. Tým, že si sám zo seba urobím žart, vyrazím druhému zbraň z ruky. Budem sa ako melancholik cvičiť najmä v hrdinstve opovrhnutia a uponižovania. Každé iné hrdinstvo je maličkosťou proti tomuto. Takto svoju povahu nebudem zmalicherňovať, nebudem sa cítiť ukráteným oproti druhým, ale naopak, budem Bohu ďakovať za dobrodenie, ktoré mi dal práve takou povahou.

4. *Flegmatik* slabo vníma. Reakcia na vonkajší popud trvá len krátko. Flegmatik nemá veľké ťažkosti s vášňami. Lahko sa nenahnevá. Nebýva sklamaný. Pri nebezpečenstvách nie je vzrušený. Nestane sa tak ľahko obeťou pohlavného pudu alebo iných vášní. Nepotrebuje veľa obetí, aby vydržal bez veľkých mravných pokleskov.

Ale tiež sa nedá tak ľahko nadchnúť k idealizmu, hrdinstvu. Je spokojný s pomalou, priemernou prácou. I v duchovnom živote. Chce mať len pokoj. Len aby ho nikto nevyrušoval.

Mojím ideálom ako flegmatika bude: statočnou, svedomitou — i keď pomalou, neaplauzovanou — prácou pomáhať na rozšírení kráľovstva božieho. Budem sa cvičiť najmä v presnosti.

Zistiť teda svoju povahu, svoje prednosti aj svoje záporné stránky. Zistiť, ktoré svoje náklonnosti mám zošľachťovať, ktoré odstrániť. Usilovať sa, aby som bol ideálom každému, s kým sa len stretnem, a to nielen po stránke nadprirodzenej, ale i po stránke čisto ľudskej, povahovej, aby som takto svojou povahou priťahoval všetkých k sebe a od seba potom všetkých viedol ku Kristovi.

„Mlôja“ svätá omša.

Charles Grimaud.

Obeta (obetný dar).

Práve tí, čo sú náchylní veriť, že Kristus sám *obetuje* omšovú obeť, ľahko si myslia, že sám

sa obetuje svojmu Otcovi na oltári. To je omyl. Ako kňazom omšovej obety je „tajomný Kristus“, priam tak „tajomný Kristus“ je jej *obetným darom*.

Kristus, t. j. Hlava a údy, *obetuje*; Kristus, to jest Hlava a údy, *sa obetuje*. Keďže nemôže si rozobrať a vytrhovať údy, *keď má obetovať*, musí si ich priam tak ponechať, *keď sa má obetovať*. Tak teda my, Kristove údy, máme nesmiernu česť, ktorú toľkí veriaci ani netušia, že sme obetami s ním pri obete svätej omše.

Svätý Pavol nám jasne vyložil túto pravdu úžasnými slovami: „Doplňujem na svojom tele to, čo chýba z utrpení Kristových za jeho telo, ktoré je Cirkev.“¹

Teda Kristus má ešte dačo trpieť? Aby zaplatil, istotne nie. Ako Hlava zniesol všetko, čo mohlo byť vytrpené z múk, veď najmenšia z nich bola by stačila na vykúpenie sveta. No hoci Hlava prehojne splatila božskej Velebnosti nekonečný dlh, Kristove údy majú ešte trpieť, aby Kristovo telo malo svoje údy v súlade s ich Hlavou. V každom dobre zostavenom tele je medzi ústrojmi a hlavou a medzi samými ústrojmi dokonalá shoda; tak to musí byť medzi Hlavou tajomného tela a jeho údmi, aby Kristus bol „celkom dokončenou“ obetou.

Cirkev, ktorá je „doplňkom“ Kristovým, má žiť životom svojej Hlavy a sdielať jej údel. Keď teda Hlava trpela ako obeta a každý deň obnovuje svoje obetovanie, aby nám umožnila mať na nej náš podiel, údy — aby boli v súlade s Hlavou — majú v spojení s ňou znášať istú časť utrpení, ak nechcú sa oddeliť od nej tým, že zdráhajú sa spolupracovať na jej obete. Veru, kto uhýba pred nevyhnutnými umŕtvovaniami, ktoré ukladá úprimné uplatňovanie kresťanskej viery, — napríklad: modliť sa, zachovávať pôst, svätiť nedeľu, zachovávať čistoť svojho stavu, vyhýbať príležitostiam k hriechu atď. — *netrpi* s Kristom, odtŕha sa od neho ako nalomený ko-

nár a prestáva prinášať obeť s tajomným telom, bo nechce byť *obetným darom*, nakoľko ním on má byť.

A zasa údy, ktoré sa veľkodušne uvádzajú do súladu s Hlavou, nachádzajú v tom zázračnú prednosť, že „dopĺňajú na svojom tele to, čo chýba z utrpení Kristových“. Veď v pravidelnom tele bolesti jedného údu zachvacujú celé ústrojenstvo: „Keď trpí jeden úd, spolu trpia všetky údy.“² Teda Hlava trpí s nami nie v tom smysle, že teraz pociťuje naše bolesti, ale v tom smysle, že *ich berie na seba* (na svoj účet). Preto utrpenia údov sú vlastne utrpeniami Ježiša Krista, ich Hlavy samej, lebo Ježiš žije v tých, ktorí sú jeho, a keďže priam môžeme povedať so svätým Levom, „že utrpenie Kristovo predlžuje sa až po koniec vekov“, to jest kým bude dajaká časť tajomného tela trpieť tu na zemi.

Ale ako môže Kristus-Hlava, teraz oslávený, „vziať na seba“ terajšie utrpenia svojich údov, „aby dovŕšil svoje utrpenie“?

Lebo utrpenia, ktoré Cirkev denne zapája do obety, ktorú tajomné telo prináša pri svätej omši, tvoria doplnok k umučeniu, *na ktorý sám Kristus čaká*.

A veru kým Spasiteľ umieral na kríži, poznajúc každého zo svojich budúcich údov, obetoval sa s nimi a obetoval ich so sebou vo svojej myšlienke božskej Velebnosti ako dobrovoľne dokonalú poctu. No táto pocta, čo Kristus predvídal a chcel, táto prorocká obeť našich utrpení a umŕtvovaní kresťanských, každý deň rozvíňa sa v skutočnosti; predvídania Hlavy sostupujú do oblasti uskutočnenia *terajšími obetami* každého žijúceho údu jeho tajomného tela. Takto vo vlastnom smysle každý z nás, obetujúc sa pri svätej omši, „dopĺňa, čo chýba z jeho utrpenia“.

Teda tajomné telo je obetný dar.

Na tento poznatok „tajomného obetného daru“, ktorý láskavá Hlava obetuje pri oltári,

¹ Kol. 1, 24.

dneska priveľa zabúda ľudová pobožnosť, ktorá by v ňom našla silný a nevyčerateľný pokrm. Keďže pozornosť veriacich nie je dost upretá na tieto základné pravdy, rozptyľuje sa na podrobnostiach, ktoré sú len vzdialenými dôsledkami veľkých teologických zásad.

Prví kresťania v škole cirkevných Otcov viac žili z tejto mohutnej myšlienky spojenia s tajomným telom ako my; mnoho čuli kázať o tejto pravde a vedení boli k tomu, aby z toho vyvádzali praktické dôsledky, čo z nej vyplývajú.

Svätý Augustín nezunoval objasňovať svojim veriacim ich život v Kristovi. Čujme ho, ako nám vraví, že toto tajomné telo je obetný dar, prinášaný Bohu ako dokonalá pocta: „Keďže Cirkev je telo tejto láskavej Hlavy, učí sa od nej *aj sama sa obetovať* skrze ňu.“³ Teda Kristovo telo obetuje sa skrze svoju Hlavu. Hlava má slovo, myšlienku, vôľu, a všetky údy od nej učia sa obetovať s ňou ako jediný obetný dar, zúčastňujúci sa na všetkých veľkostiach Hlavy.

V inej kapitole tej istej knihy veľký učiteľ hovorí: „Celé vykúpené mesto, to jest Cirkev a vospolnosť svätých (čo znamená celé tajomné telo), je všeobecná obeta, ktorú Veľkňaz prináša Bohu.“⁴

Teda tajomné telo je „všeobecná obeta“. Táto pravda nám umožňuje teraz pochopiť podiv budiace slovo svätého Pavla: „Prosím vás, bratia, aby ste dávali svoje telá za obetu živú, svätú, Bohu ľúbeznú.“⁵

Túto myšlienku *spoluobetovania* údov tajomného tela ako obiet s ich Hlavou Cirkev svätá vyjadruje v istých modlitbách, čo modlíme sa pri svätej omši. Hľa, modlitba pri obetovaní svätej omše na sviatok blahoslaveného Grigniona z Montfortu: „Nech tí, ó Bože, *našu* obetu milou

² 1 Kor. 12, 26.

³ O božom meste 10, kap. 20.

⁴ Tamtiež 6.

⁵ Rim 12, 1.

urobí blahoslavený Ľudovít Mária, ktorý sa vždycky obetoval ako živá a ľúbezná obeta."⁶

Či táto druhá nie je tiež výrazná: „Tieto tajomstvá tvojho umučenia a tvojej smrti, Pane, nech nám dajú nebeskú vrúcnosť, s ktorou svätý Pavol pri ich obetovaní podal svoje telo ako obeť živú, svätú a tebe ľúbeznú."⁷ Nemôžeme jasnejšie potvrdiť spoluúčinkovanie údov ako obetných darov obety, ktorú prinášajú.

Tvoríme časť tejto obety, ktorú naša Hlava každý deň obetuje, a to ako údy obetujúce a obetujúce sa, ako spoluúčinkujúci a obetné dary, podľa našej nadprirodzenej dôležitosti a nášho spojenia s Kristom. Svätý Augustín vraví: „Ježiš Kristus obetuje sa najsvätejšej Trojici a so sebou obetuje všetkých svätých ako svoje údy a svätí tiež sa obetujú a so sebou obetujú Ježiša Krista, svoju Hlavu; a pre toto podivné tajomstvo Ježiš Kristus je vo svojej osobe a vo svojich údoch naraz dokonaly obetný dar a večný Kňaz."⁸

Či môže kresťan, ktorému je zjavené toto podivné tajomstvo, prítomný byť pri obete svätej omše ľahostajne ako neznalec?

Naše obety a „Obeta“.

Tento pochop obetného daru svätej omšovej obety, ktorý sme práve vyložili, má nám osvetliť iný pochop, pochop *o našich obetách*.

Koľko pobožných duší sa neprávom domnieva, že ich umŕtvovania, odopierania, utrpenia majú samy od seba hodnotu? Tito nedobre poučení kresťania myslia, že dobrý Boh je veľmi spokojný a veľmi povďačný za to, čo mu „ráčili“ obetovať. Nevedia, že ich vlastné zásluhy sú menšie v božích očiach, ako sú pred nami zásluhy mravca; ich utrpenia samy osebe nemajú hodnotu.

⁶ Sekreta na 28. apríla z nanteského propria.

⁷ Sekreta na deň svätého Pavla z Kríža.

⁸ O božom meste 10, 6.

Akože tieto trápenia, zadovžiac si hodnotu, dostanú v božích očiach ráz „obiet“? Slúčiac sa s *jedinou* obetou, obetou Spasiteľa Ježiša. Tieto umŕtvovania sú milé najsvätejšej Trojici, len „keď dopĺňajú to, čo chýba z utrpení Kristových“. Kristus je „sám Svätý, sám Pán, sám Najvyšší“, sám, ktorý má právo predstaviť sa pred svrchovanou Velebnosťou. Každé Kristovo utrpenie je prijaté a oceňované; každé iné, ako by sa nestalo.

Preto máme svoje osobné ťažkosti pretrpieť ako Kristove údy, spojené so svojou Hlavou a spoluúčinkujúce na jej vznešenom obetovaní. Ak naše strádania zahrnuté sú v Kristovej *obete*, vtedy majú právo, aby volaly sa *obetami*, ktorý výraz navidomoči naznačuje, že tvoria časť zvelebujúcej a zadosť robiacej pocty a že ich cieľom je v celom tajomnom tele úplne dokončiť Spasiteľovo utrpenie.

Teda táto Kristova obeta obnovuje sa pre nás pri svätej omši. Lásky hodná Hlava opakuje výslovne svoju obetu, ktorá každý deň vzrastá o doplnky, čo jej prinášajú utrpenia jej údov. Lahko pochopíme, že práve pri svätej omši a skrze ňu naše ťažkosti môžu dostať vo vlastnom smysle meno a stopu „obiet“. Teda kresťanský život so svojimi skúškami odohráva sa — veľmi často bez nášho vedomia — okolo svätej omše, motivovaný je svätou omšou a korunovaný úspechom pre obetu, ktorú Kristus prináša pri svätej omši. A to je logické: Kristovo tajomné telo — ako aj sama jeho lásky hodná Hlava — jestvuje len na to, aby svätou omšou vzdávalo Bohu poctu najvyššej slávy.

Koľko veriacich šípi túto dôležitosť *svojej* svätej omše vo svojom osobnom živote? Pravda, bez toho, žeby vedeli, používajú dobrodenia Obety, bo spojení sú s Kristom milosťou a uplatňovaním ctností, ktoré so sebou donášajú tisíce denných odopieraní a umŕtvovaní dobrého kresťana; takto uctievať božského Kňaza a

skrze neho obetujú svoje ťažkosti. No koľko ráz hľadajú Ježiša Krista tam, kde je len ako pamiatka, na obraze, vo formule, v pobožnom posunku, kým vari zanedbávajú a zabúdajú ho hľadať tam, kde pracuje osobne so svojimi údmi a pre nich, pri obete svätej omše!

Ako môžeme zväčšiť našu účasť na svätej omši ako obetujúci a ako obetné dary?

Tým, že zväčšujeme svoje spojenie s Kristom. Čím viacej má veriaci Kristovho ducha, cvičí sa v jeho ctnostiach, oddáva sa záujmom najsvätejšej Trojice, slovom, čím viacej obiet prináša v spolení so svojou Hlavou, čím vybranšie miesto má pri obetovaní, tým lepšie slúži svoju svätú omšu.

Ktoráže zo všetkých duší, spojených s Kristom v nekonečnej kalvárskej pocte, najviac spolupracovala pri prinášaní jeho obety? Doista tá, čo s ním najviac trpela, najsvätejšia Panna Mária.

Najsvätejšia Panna Mária mala pre svoje božské materstvo také práva, aby bola spoluvykupiteľkou ľudského pokolenia, že aj bez utrpení bola by si zaslúžila tento názov. Ale náš Pán, ktorý tiež nás mohol spasť bez bóľu, chcel, aby Mária pridržala sa toho istého zákona ako on. Preto žiadal, aby jej účasť na „veľkej prvej omši“ na Golgote bola úmerná utrpeniam, ktoré znášala pod križom.

A aké to boli utrpenia! „Nútení sme“, vraví svätý Bernard, „vyhlásiť ju viacej ako za mučenicu, ju, ktorej súcitné srdce vytrpelo bóle, ktoré presahujú všetko, čo mohly dakedy telesné smysly zniesť.“^o Preto Mária, ktorá bola obetou, najdokonalejšie spojenou s Kristom-Obetou, je súčasne najbližšie pri ňom v obetovaní nekonečnej pocty skrze najvyššieho Kňaza.

A zasa veľkí svätci s nahromadenými utrpeniami tak úzko spájali sa s lásky hodnou Hlavou

^o Reč o dvanástich hviezdach.

pri obnovovanej kalvárskej obete, že Boh dakedy viditeľne vtláčil na telo podaktorých posvätné znamenia svojho umučenia, aby ukázal, nakoľko boli s Kristom obetnými darmi a zúčastňovali sa na jeho obetovaní.

Aký obzor otvára sa pred nami! Aj my môžeme byť významnými „spoluúčinkujúcimi“, napravovateľmi porušených práv božích, dokonalými klaňateľmi najsvätejšej Trojice, činnými spolupracovníkmi na vykúpení svojich bratov. A prostriedok na to? Byť spojený s Kristovým tajomným telom láskou, každý deň viacej rozvíjať v sebe jeho Ducha uplatňovaním ctností a bažením po dokonalosti, radostným prijímaním *všetkých* obiet, čo donáša uskutočňovanie kresťanského ideálu.

Potom — postupujúc v jednote vôlí, srdc a smýšľania s Hlavou-Kňazom — budeme sa vždy viacej zúčastňovať na jeho kňazstve v nekonečnej pocte, ktorú vzdáva najsvätejšej Trojici.

Záver: Tí, čo sú spoluslúžiacimi pri svätej omši, a tí, čo nimi nie sú.

Každý veriaci v stave milosti slúži spolu s Kristom, veď celého Krista nemôžeme oddeliť od jeho údov.

Ale hodnota tohto spoluslúženia závisí od mnohonásobných podmienok, ktoré ju menia. Závisí veru:

1. *od sily lásky*, ktorá je v srdci každého Kristovho údu. Čím dakto viacej miluje Hlavu, tým viacej sa s ňou spája, tým dokonalejšia je spolupráca;

2. *od prítomnosti na svätej obete*. Isté je, že celá Cirkev, teda každý Kristov úd zúčastňuje sa všeobecným spôsobom na všetkých svätých omšiach, aj na tých, na ktorých nie je prítomný. No osobná účasť je neporovnateľne väčšia ako táto všeobecná súčinnosť, lebo prítomnosť na svätej omši umožňuje priame, činné, dobrovoľné a preto záslužnejšie spoluobetovanie;

3. *od úmyslu*. Čím je jasnejší a ozajstnejší, tým spoloslúženie je činnejšie. Napríklad veriaci, ktorý sleduje *svoju* svätú omšu, spájajú svoje modlitby s modlitbami kňaza a svoju vôľu s jeho, účinnejšie slúži *svoju* svätú omšu ako kresťan, čo je tiež v stave milosti a čo je napoly roztržité prítomný na svätej obete, mrmlúc niekoľko ústnych modlitieb, aby mu čas ušiel;

4. *od túžby byť prítomný na svätej obete*. Keď neprítomnosť nie je výsledkom nedbanlivosti, ale skorej nemožnosti, môže byť napravená túžbou po prítomnosti na svätej obete. Priam tak veriaci, ktorí naozaj milujú Krista a necítia svoju nábožnosť ukojenú *svojou* jedinou svätou omšou každého rána a nemôžu sa zúčastniť na dvoch alebo troch, nahradia túto nemožnosť tým, že sa úmyslom spoja so všetkými svätými omšami, ktoré sa toho dňa slúžia. To je účinný spôsob, ako môžeme sa ustavične zúčastňovať na veľkej Kristovej pocte.

Vedľa veriacich, ktorí naozaj a úmyslom slúžia *svoju* svätú omšu, sú, bohužiaľ, kresťania, čo sa na nej len veľmi nedokonale zúčastňujú! To sú úbohí hriešnici, smrteľným hriechom oddelení od tajomného tela.

Tieto mŕtve ratolesti už nemajú Kristovu milosť. Už neprijímajú miazgu.

Jednako len im svätá omša neosoží? Naopak. Majú byť na nej prítomní, ako to nižšie uvidíme. Čo aj svätá obeta nie je *ich* omšou, predsa je veľkým Kristovým orodovaním za hriešnikov. Prítomnosť na svätej omši je pre nich najdrahšou zárukou návratu.

Cesta duchovného detstva.

J. Schrijvers, CSSR, — J. Bednárík, CSSR.

Tento rok, na 50. výročie smrti svätej Terézie Ježiškovej, je vhodné opätovne zapodievať sa touto modernou sväticou. My tu dáme slovo veľkému duchovnému vodcovi P. J. Schrijversovi a dobre si všimneme, ako tento veľký znateľ našej svätice

podáva ťažisko jej duchovného života a ako vystríha pred omylom a zlým porozumením jej duchovnej cesty!¹

Duše, ktoré obyčajne konajú pod vplyvom darov Ducha svätého a tobôž zvlášť daru nábožnosti, kráčajú chytro po ceste *duchovného detstva*.

Táto cesta, tak vypukle vykreslená v týchto posledných časoch zásluhou spisov a príkladu svätej Terézie Ježiškovej, spočíva v tom, aby sa po písmeno uviedla do života náuka svätého Jána: *Aby sme sa menovali a boli dieťkami božími*.²

I. Pochop cesty duchovného detstva.

Duch svätý darom nábožnosti učí dušu žiť ako sa patrí na dieťa v lone jeho božskej rodiny, blízko Boha, jeho Otca, Márie, jeho Matky, Ježiša Krista, jeho božského brata, a v spoločenstve všetkých nebeských anjelov a svätých.

Táto cesta duchovného detstva neruší nič z požiadaviek cirkevnej náuky v úsilí o dokonalosť, vylučuje z nich iba neužitočné prídavky, nadbytočné komplikácie.

¹ Úryvok z knihy *Les principes de la vie spirituelle*, 7. vyd. 1937, 454—458.

Bibliografia s námetom svätej Terézie Ježiškovej a jej malej duchovnej cesty je veľmi hojná. Citujme iba mimo *L'Histoire d'une ame — Dejín duše*, napísaných ňou samou: Mgr. LAVEILLE, *Sainte Thérèse de l'Enfant Jésus — Svätá Terézia od Ježiška*. — H. PETITOT, OP, *Sainte Thérèse de Lisieux, une renaissance spirituelle — Svätá Terézia z Lisieux, duchovné znovuzrodenie*; *Les Actes de la Canonisation — Akty kanonizácie* atď. — HOORNAERT, SJ, *Semence de Roses — Siatba ruží* (Revue: „Prêtre et Apôtre — Kňaz a apoštol“ marec—sept. 1933).

² 1 Ján 3, 1.

U duše dobrej vôle táto cesta sa shrňa do týchto troch bodov:

1. Jej *základ* je zreteľ na jednej strane na vlastnú ničotu, na nemohúcnosť v dobre, na druhej strane na nekonečnú a otcovskú dobrotu božiu.

2. Jej *podstatný* charakter je vrúcna láska k Bohu, preniknutá synovskou dôverou.

3. *Dôsledok* je celkom sveriť sa božiemu vedeniu, byť úplne učenlivým ako v plnení jeho najmenších želaní, tak v radostnom prijímaní všetkých obetí, ktoré Boh bude žiadať.

Všetky duše, ktoré majú tieto tri vlastnosti, kráčajú po ceste duchovného detstva, nie rovnakým krokom, lebo človek má a môže ich v sebe s milosťou božou zdokonaľovať.

Záver, ktorý vyplýva z tejto náuky je, že *všetky* duše dobrej vôle môžu sa pokúsiť podľa nej zariadiť si život, aby došli k dokonalosti, či sú neučené alebo učené, nevinné alebo len kajúce, duše, ktoré sa zaoberajú zamotanými vecami, alebo duše, skryté za kláštorskými mrežami.

Treba len, aby boly malými a pokornými a ochotnými nasledovať Boha všade a dať sa ním viesť.

Poslanie svätej malej Terézie je práve nabádať všetky úprimné a pokorné duše k nasledovaniu tejto cesty. Cirkev, kanonizujúc ju, schválila toto poslanie.

Tí, čo písali o svätej Terézii z Lisieux a jej ceste duchovného detstva, boli ovládaní, a to právom, starostou, ochrániť duše pred veľkým úskalím, najmä pred tým, aby nepodržiavaly z náuky svätice iba stránku usmievavú a zdánlivo ľahkú a nezanedbávaly stránku prísnu, t. j. úplné zabudnutie na seba, radostné prijatie všetkých predstaviteľných obetí, zapieranie každého osobného náhľadu, aby sa pripodobňovali vždycky náhľadu nebeského Vodcu.

II. Porušenie cesty duchovného detstva.

Čítajúc niektoré z tých spisov o svätej Terézii, môžeme sa jednako pýtať, či ich autori vždy vystihli odtienky, a či namiesto aby vysvetľovali cestu duchovného detstva, dobromyseľne prakticky nerušili alebo neumenšovali dosah poslania, ktoré nebo sverilo svätici.

1. Teda najprv, aby spisovatelia odstránili všetko nebezpečenstvo preludu v dušiach, húževnate tvrdia, že svätá Terézia podala všetko úsilie o dokonalosť, ktoré požaduje kresťanská askéza od každej duše. No toto tvrdenie je nedostačujúce a dvojsmyselné. Pravé úsilie duší na ceste duchovného detstva necháva v tieni.

Sú naozaj dva spôsoby uskutočňovania tejto práce: duša alebo sa stane sama pánom svojej činnosti, keď sa poddáva Bohu a jeho milosti, — alebo podrobí svoju vlastnú činnosť činnosti milosti, pripodobňujúc sa plne želaniam božím, jeho rozvrhnutiam prítomným alebo budúcim, príjemným alebo bolestným.

Len táto posledná činnosť bola vlastnou svätej Terézii a dušiam, ktoré chápu cestu duchovného detstva.

2. Spisovatelia chcú tiež predísť ešte istému nebezpečenstvu klamu u duší, ktoré budú čítať, ako svätá Terézia popisuje svoj vlastný duchovný život, a ktoré sa budú usilovať napodobniť tento taký príťažlivý vzor. Preto dôrazne upozorňujú čitateľa, že utrpenie v živote svätice, jej zapieranie, skúšky a kríže neboly menšie, ba že boly azda väčšie ako v živote iných svätcov.

To je veľmi oprávnené.

Ale aby sme nefalšovali pochop cesty duchovného detstva a nechali túto cestu prístupnou — podľa výslovného želania, ktoré svätá Terézia niekoľko ráz vyjadrila — prístupnou pre všetky duše pokorné, dôverujúce a učen-

livé, treba poznamenaf, že jej svätosť nepozostávala v ťažkosti alebo v množstve jej skúšok a utrpení, ale v synovskej učenívosti prijímať *všetko* z ruky božej, veci bolestné aj príjemné, povinnosti veľké i malé, kríže i radosti.

Urobme predpoklad, že by Boh bol dal svätici menej krížov, ale viacej pokory, lásky a synovskej dôvery: ona by bola bývala ešte svätejšou; či nepovedala sama, že ak by Boh našiel nejakú dušu ešte menšiu než jej, že by udelil tejto duši viacej milostí, ako ona dostala?

3. Napokon, medzi čitateľmi spisov svätej Terézie ne jeden pocítil ľútosť, keď videl, že používa isté výrazy, napr.: „dať sa niešť“, „dať sa unášať v náručí božom“, používať lásku ako božskú zdviž na rýchle a isté dosiahnutie vrcholu dokonalosti.

Nezdá sa, že tieto výrazy naznačujú prílišnú ľahkosť a že by niektoré duše mohli ponúkať k duchovnej lenivosti? Nemáme právo vyžadovať viacej mužnosti, viacej činnosti, viacej vôle?

Ak naozaj našly by sa duše, pre ktoré by tieto výrazy boli kameňom úrazu, bolo by treba tieto duše vyzvať, aby pochopily, nakoľko pod zdanlivou ľahkosťou skrývajú sa prísne pravdy.

Oddať sa Bohu, spoľahnúť sa na neho vo všetkom, dať sa unášať v náručí jeho božskej vôle a iné podobné výrazy žiadajú omnoho viacej hrdinstva a zapierania, ako samo riadenie vlastného duchovného života, ako určovanie obetí, ktoré Bohu prinesieme a neprinesieme.

Keď sa niekto dá niešť v náručí Boha ako svätá Terézia, dáva súhlas, aby ho Boh niesol všade, kde chce, do akéhokoľvek utrpenia alebo choroby alebo pokorenia, a tiež aby ho položil na Kalváriu na kríž s ukrižovaným Majstrom.

V tomto pokornom úkone spojenia stvorenej vôle so všetkými spôsobmi vôle božej, prítomnými alebo budúcimi, príjemnými alebo bolestnými, nie je len hrdinstvo, ale tiež činnosť; ba je v tom viacej činnosti ozajstnej, intenzívnej

a bohatej na dôsledky, siahajúce až do večnosti, ako vo všetkom ruchu, ktorému oddávajú sa duše z prirodzeného popudu, z ľudskej podnikavosti, pohybujúcej sa pomimo božích zámerov.

Výrazy dôvernej oddanosti a synovskej nežnosti, ktoré používa svätá Terézia, naučil ju sám Boh, ktorý povedal už v Starom zákone:

*Na prsiach budú vás nosiť, na kolenách budú vám lahodiť. Ako keď matka niekomu lahodí, tak aj ja poteším vás a v Jeruzaleme budete potešovaní.*³

*Ako pastier stádo svoje pást bude, do svojho náručia shromaždí baránky a do lona svojho ich pozdvihne a matky dojky sám ponosie.*⁴

*Až po starobu ja sám a až do šedin ja vás ponosiem; ja som urobil a ja nosiť budem; ja ponosiem a ja vyslobodím.*⁵

III. Z á v e r.

Nie je nijaké nebezpečenstvo, že náuka duchovného detstva, v terajších časoch tak všeobecne cenená, stratí znenáhla na svojom lisku a svojej celistvosti?

Je neosožné toto si zatajovať: táto náuka, celkom vystavaná z pokory, nedôvery v seba samého, z dôvernej a synovskej závislosti od Boha, mala zpočiatku určité ťažkosti, aby si prerazila cestu ľudskými predsudkami a požiadavkami škôl.

Ale nebo ráčilo jej vtlačiť svoju božskú pečať tým, že rozmnožilo podľa želania zázraky na príhovor svätej Terézie Ježiškovej. Drahá svätica bude s nebeskej výšavy chrániť svoju malú cestu, odkryje jej čaro mnohým pokorným a dôverujúcim dušiam a ochráni ju od každého porušenia.

³ Iz. 66, 12—13.

⁴ Iz. 40, 11.

⁵ Iz. 46, 4.

Duchovnosť vo svätých.

„Žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus“ (svätý Pavol).
Prepracúvam sa k tejto najutešenejšej veľkosti?

Vzor posväteného vychovávateľstva.

Dobrotivá Prozreteľnosť požehnala nám ďalší duchovný kvet, ktorý vydychuje zo seba nebeské ovzdušie. Je to oravská učiteľka Otília Mária Obrinčáková. Narodila sa v Dolnom Kubine 28. januára 1887 a umrela v Zákamennom 7. decembra 1946. Uvádzame niekoľko poznámok zo života nebohej, čo nám poslal kňaz, ktorý ju dobre poznal, bo ho učila, s ňou sa častejšie stretával za svojich štúdií a naostatok pôsobil v tej istej farnosti.

Ježišom Kristom posväcovala svoje učiteľské povolanie. S abecedou, násobilkou a ostatnými prirodzenými poznatkami priučala ich múdrosti svätých, ktorá spočíva v milovaní Boha nadovšetko. Najmä pri dennom svätom prijímaní naplnila sa božou láskou, ktorá z nej ako zo živého kalicha pretekala do vnímavých, čistých detských duší. Nie len učila, ale aj vychovávala a to pre zemský život aj pre večnosť. Svedomitá v milovaní Boha, svedomitá i vo vychovávateľskom povolaní; venovala sa deťom aj mimo povinných hodín. Jej pamiatka ostáva požehnanou.

Jej dokonalý život opísať sa dá jednou vetou: Láska k božskému Srdcu a nepoškrvenému Srdcu Panny Márie. Skôr jeden kňaz mohol byť — aj dobrý, nábožný — niekoľko dní bez svätej omše ako nebohá čo len jeden deň bez svätého prijímania. V tejto veľkej láske k týmto dvom Srdciam vychovávala aj dietky, na šťastie vždy prvú triedu. Týmto najprv do srdca zaštepovala Ježiška a veľkú lásku k nemu, odpor voči hriechu a šikovne súčasne aj abecedu, čítanie, písanie, základné počítanie. Hneď od začiatku školského roku nieslo sa jej vyučovanie k tomu, aby v lete (v máji — júni) mohli jej prváčkovia pristúpiť k prvému svätému prijímaniu. Pripravovala ich vzornejšie ako kňaz; takže keď kňaz došiel k najmenším

(prváčkom) na náboženstvo, tí to už všetko vedeli. Vedeli rozprávať všelijaké pekné príklady zo života svätých a dobrých kresťanov až na podiv. Deti pripravovala a vyučovala veľmi dôkladne; nie aby len hodinu „odbavila“, ale aj mimo povinných hodín zaoberala sa dietskami. Jej výchova bude dlhou pamiatkou v tunajšej farnosti.

Podobne viedla dospievajúcu mládež, najmä dievčatá v Mariánskej kongregácii. Roľnícke dievčatá vedela starostlivo vychovávať a viesť, v úskaliach nebezpečenstiev chrániť a vystrihať, napomínať a niekedy aj prísne pokarhať. Ale každá poslúchla, lebo videla jej dokonalý život. A vôbec veriacich vedela takto napomínať, keď videla vypuklejšie príklady. Bola pravou rukou kňaza; ozajstnou apoštolkou KA.

Všeobecný úsudok kňazov a veriacich: Bola prísna, veľa žiadala; ale voči sebe bola prísnejšia. Žila jednoduchým, skromným životom. Mohla žiť priemerným životom, mať aspoň posluhovačku. Nie, bývala v maličkých kuchynkách školy, 2 m a pol dlhšej a širokej. Svoj plat rozdala na rozličné dobré ciele: misie, chudobných. Často posielala peniaze svätému Otcovi. Sú tu listy nielen od kardinála Maglione, Msgr. Burzia, ktorí jej ďakujú za milodary pre svätého Otca, ale aj od ndp. biskupov: Gojdiča a iných, ktorí jej ďakujú za milodary. Aj svoju životnú poisťku na desaťtisíc darovala svätému Otcovi v novembri 1946, keď poslala všetky doklady na pražskú nunciatúru, čo sme až po smrti zistili.

Bola veľkou ctiteľkou Panny Márie; a nadchnutá láskou k nej, predpovedala si, že zomrie na jej niektorý sviatok, najmä myslela na Nepoškvrnené počatie (8. XII.) alebo na prvú sobotu. A tak sa splnilo oboje. Zomrela na prvú sobotu, pred sviatkom Nepoškvrneného počatia, 7. decembra 1946. Jej posledné slová boli: Ježiš, Ježiš, Ježiš!

Všetci veriaci farnosti zúčastnili sa na jej pohrebe ako na pohrebe spoločnej matky.

Nebohá mimo učiteľských povinností a výchovy mládeže horlivo venovala sa ozdobovaniu kostola. Zametať kostol, prať kostolnú bielizeň a vôbec ozdobovať kostol, to bola jej denná práca ešte aj v srdcovej chorobe (ochrnutie). Keby sa bola šetrila, bola by ešte žila, nedopriala si nijakého odpočinku. „Horlenie za tvoj dom ma stravuje“,¹ môžeme aj o nebohej povedať.

Radost' rehoľníc „Notre Dame“.

4. mája t. r. bude v Ríme slávnostné blahorečenie ctihodnej matky Alexie le Clerc, rehoľným menom Terézie Ježišovej, ktorá so svätým Petrom Fourierom založila rad regulovaných kanonísk svätého Augustína, kongregácie de Notre Dame (Našej milej Panej).

Matka Alexia le Clerc narodila sa 2. II. 1576 v Mirecourt v Lotrinsku. Bola príjemného vonkajšku, veselej, milej povahy, preto v dobrých spoločnostiach zahrnuli ju úctivou pozornosťou, lichotením a láskavosťami, čo sa jej zo začiatku aj páčilo. Ale pomaly vycítila hlbokú prázdnotu radovánok a všetkých prejavov úcty a láskavosti, ktorými ju obklopovali v spoločenskom živote. Primkla sa celým srdcom a v plnej miere svojej milej povahy k vyšším hodnotám ľudského života. Cítila, že v božích plánoch je na vyššie veci určená. A nesklamala sa; mala sa stať zakladateľkou a prvou predstaviteľnou takej rehoľnej spoločnosti, ktorej členky zrieknu sa sveta, rodiny, osobného majetku len preto, aby celým srdcom a všetkými silami mohli sa venovať vyučovaniu a výchove dievčenskej mládeže a to chudobnejšej vrstvy spoločenstva — zadarmo, bezplatne, z lásky k Bohu a nesmrteľným dušiam.

¹ Zalm.

Rehola s týmto vznešeným úmyslom založená bola vo svätej noci vianočnej roku 1597 pod vedením svätého farára Petra Fouriera, rehoľníka rehole svätého Augustína, ktorý sám sa neobyčajne horlivo venoval mládeži.

Svätý farár s vnútornou radosťou išiel na pomoc šľachetným devám, ktoré spolu s Alexiou le Clerc opustily všetko, čo im bolo vo svete drahé a milé, zriekli sa i budúcich eventualít a venovali sa ideálnemu povolaniu: vyučovaniu a výchove ženskej mládeže. Aby mali prostriedky na udržanie škôl, otvorily neskôr internáty, kde bývaly žiačky zo vzdialenejších miest za mierny poplatok.

Kongregácia Notre Dame schválená bola veľkolepou bulou Urbana VIII. 8. aug. 1628.

Matka Alexia tej radosť už nedožila, lebo umrela 9. I. 1628 v Nanci. Jej meno začala sprevádzať povest' svätosti. S dôverou ju prosili o pomoc a často obsiahnuté byly pozoruhodné uzdravenia, ktoré lekári vyhlásili za zázračné. Jej hrob stal sa pútnickým miestom. Že len teraz prikrčili k blahorečeniu, zavinily stále sa meniace politické pomery vo Francúzsku. Novšie zázračné udalosti už priam vynútily blahorečenie na nesmiernu radosť členiek, chovaniek a žiačok Notre Dame na celom svete.

Prvé ústavy Notre Dame byly v St. Michel, Pont-à Mousson, Mataincourt, Verdun, Châlons. Teraz sú už rozšírené na každom kontinente a radostne chystajú sa zúčastniť na obradoch blahorečenia. Z Brazílie, kde majú 4 ústavy s univerzitami s vysokou úrovňou (Santos a St. Paulo), pricestujú lietadlom. Nemcami vyhnané rehoľnice Notre Dame založily školy v Belgickom Kongu pre deti kolonistov a černochoch. Na blahorečenie odpravadia ich malé černošky do Ríma, aby videly hlavu svätej Cirkvi, nástupcu Kristovho, jeho svätosť P i a X I I. Z Anglicka, Francúzska a Holandska privezú zvláštne vlaky do Ríma rehoľnice a vďačné bývalé

žiačky, chovanky a ich rodičov na slávnosť blahorečenia. Hlásia sa aj účastníci z celého sveta, kde len účinkujú matky rehole Notre Dame. Len z Annamu, kde sú tiež dva ústavy, bude asi ťažko cestovať. Nemáme odtiaľ doteraz ešte nijaké zprávy.

Aj my máme naše notredámky na milom Slovensku. Sú skromné ústavy v Bratislave a v Novákoch.

Bratislavský ústav oslavuje dvojnásobne: 4. mája blahorečenie svojej zakladateľky a 1. decembra t. r. dvestoročné jubileum ich účinkovania v hlavnom meste Slovenska.

Staré kláštorské múry vedely by mnoho rozprávať o hrdinských a obetavých dušiach rehoľných učiteľiek, ktoré takrečeno z ničoho udržaly školy, kde na Poľovníckom rade bolo vždy 500—600 žiakov vychovaných v užitočné členky ľudského spoločenstva. Keď urobíme aspoň povrchnú retrospektívu, musíme im zo srdca blahoželaf!

Prajeme im z povďačného srdca, aby ich Prozreteľnosť Božia chránila aj naďalej v ich krásnom povolání a dala im sily vytrvať i ďalej na ceste sebazaprenia a lásky k bližnému, hlavne k deťom. A hoci môžu svoje pedagogické umenie len obmedzene uplatňovať, robia to vždy s tým nadšením a porozumením, s akým to robievaly za požehnaných dvesto rokov.

Ad multos annos! Bývalá žiačka.

Duchovnosť v študentstve.

*„Pristupujem k Bohu, ktorý obveseluje moju mladosť“
(Zalm 42).*

Zamierujem sa dôsledne kresťansky na Boha, žriedlo veľkolepého rozpätia všetkých životných síl?

„Obyčajný život“.

Prof. Marta Marsinová.

Túžba po vymanení sa zo všednosti patrí k prirodzenosti ľudskej. Každý človek má v se-

be sklony k akejsi dobrodružnosti, ktorou chce odstraňovať zo svojho života všetku jednotvárnosť, zaplňať ho významnými chvíľami a otriasajúcimi zážitkami, aby si ho spravil čo najzaujímavejším. Ak sa to niekomu nedarí, utvára si aspoň fikciu zvláštneho života okolo seba z čítania dobrodružnej literatúry.

A predsa, keď sa pozrieme na svet bez romantických okuliarov mámenia, aby sme zachytili realitu, spoznávame, že skutočné hodnoty pre život utvárajú zväčša práve tie zdanlivo všedné okamihy, vyžadujúce mnoho neviditeľných bojov a dobrodružstiev v našom vnútri. Slávnostné chvíle, vzrušujúce udalosti bývajú tiež zväčša len nevyhnutným dôsledkom celého radu všedných okamihov nad úmornou prácou. Preto aj v duchovnom živote tak veľmi sa zdôrazňuje vernosť a vytrvalosť v každodenných povinnostiach, a podobne, ako sa ukáže, majú svoje vážne poslanie i v našom apoštoláte.

V istom románe autor opisuje človeka, ktorý navonok prežíva veľmi všedný život úradníka, ale tento zdanlivo prostý povrch neviditeľne narúšajú vášne, pod ním sa ukrývajú nečisté žiadosti, myšlienky a všelijaké nečnosti. Ak názov knihy hovorí o „obyčajnom živote“, fabula dáva nám nazrieť, že je v tom len kus irónie a výsmechu z dvojtvárnosti takéhoto života. Jeho viditeľná časť je maskou nerestí, ktoré ľudia tak radi skrývajú pred inými, aby sa pozdávali lepšími a mohli požívať patričnú úctu.

Nemožno však ani tu zovšeobecňovať z jednotlivých prípadov! Neraz za clonu obyčajného života skrývajú sa práve závrtné výšky krásy ľudskej duše, aby ich tá všednosť uchránila od nepovolaných očí a mnohých nebezpečenstiev, ktoré svet stavia ako osídla pre všetky duchovné krásy. V takomto chápaní potom „obyčajný život“ stráca všetku iróniu a prihanlivé zafarbenie.

S tohto hľadiska treba hovoriť aj o *obyčaj-*

nom študentskom živote, ako sa on prejavuje hlavne vo vzťahoch k celému študentskému kolektívu, predovšetkým v triede.

Študentský život! Keď nehľadíme na učenie — lebo pri ňom sa nedá začínať s apoštolátom — máme pred sebou spleť rozmanitých záujmov, udržiavaných ambíciami a vzletom mladosti, i celý rad huncútstiev v najpestrejších variáciách. Všetko to nesie sa v znamení hrdého „my“ triedneho kolektíva. Do tohto života treba organicky zapadnúť účasťou na všetkých spoločných podnikoch triedy, záujmom o predebátované otázky, neuhasínajúcim úsmevom a veselosťou, smyslom pre celok, ale i ochotnou otvorenosťou pre každého zvlášť. To je obyčajný študentský život v kladnom smysle. Večné sedenie nad knihou v kútiku, kde najmenej doliehajú hlasy všetkých ostatných, bojzlivé odťahovanie sa v stálom strachu, dnes zaiste nielen že nevzbudzuje úctu, ale skôr vyvoláva odpor. I hlboký duchovný život, najvzornejšie správanie a najlepšie plány apoštolátu stroskotajú na takomto zjave. Duchovne rásť treba v samote a odlúčenosti, ale keď sme svojim duchovným povinnostiam zadosť učinili, potom sa nesmieme báť huku sveta, ba práve do neho treba vnášať Krista, aby nám ho pomáhal zvládnuť a usmerniť.

Zapadnutie v spoločenstve triedy upevňuje vo všetkých okolo nás akúsi dôveru, a neraz práve len ono posilní naše postavenie vtedy, keď treba dačo rázne odmietnuť, keď sa treba postaviť proti nejakému podujatiu, smerujúcemu ku zlu. Nie vždy sa mu dá zabrániť, ale odmietavé správanie v týchto prípadoch nastoľuje aspoň otázku, ktorú si musí každý všimnúť a individuálne na ňu odpovedať. Nepochybne viac zaváži teda energické vystríhanie ako prosba a vysvetľovanie večného opozičníka triedy, ktorého výstražný hlas trieda pokladá za zautomatizovanú šablónu a neprikladá mu preto nijakej závažnosti.

Pravda, to samovoľné začlenenie sa a všestranný záujem „obyčajného“ študenta vyžaduje omnoho väčšie vnútorné úsilie, ako by sa to zvonku mohlo zdať. Nie je to len nevedomé zapadnutie, k čomu máme takmer pudové sklony, ale ustavičná vedomá práca, uvažovanie, rozlišovanie hodnôt pravých od zdanlivých, a ešte niečo — dôkladná príprava na vyučovacie hodiny doma (lebo stavovské povinnosti majú závažné miesto v živote človeka, usilujúceho sa o dokonalosť), aby prestávka bola naozaj celkom voľná. Potom možno hlavu strčiť všade, kde sa o niečom debatuje, lebo ovládať a usmerňovať možno len tam, kde poznáme dôkladne situáciu. Ak nie sme my nepozorovane jej páni, zostáva nám potom len úloha služobníkov!

Dnes však veľmi často naruša jednotu študentského života svetonázorová protipólovosť jednotlivcov, ktorá veľmi často — povedzme si to úprimne — vyzerá dnes tak, že my katolíci vedieme vojnu so všetkými a proti všetkým a bez závažnejšieho rozlišovania mlátíme hlavanehlava. Neraz sa púšťame do hádok a prázdných dišpút len preto, aby sme ukázali, že my máme inú mienku, že sa vieme hájiť aj proti presile, a popri tom, i keď zväčša ide o obranu dobrých vecí a správnych zásad, viac nám záleží práve na vonkajších efektoch nášho boja ako na zásadách samých. Vášnivými debatami a polemikami sa možno stať obávaným protivníkom, pri ľuďoch charakterných dá sa získať obdiv, ako vieme brániť svoje stanovisko, u zarytých protivníkov vydražďujeme nenávisť, ale strácame to najpodstatnejšie, dôveru a lásku, bez ktorých nemôžeme zapadnúť do toho obyčajného života, a tak prichádzame i o možnosti apoštolátu. Lebo viera, náboženské presvedčenie a nimi podmienená mravnosť nezávisia len od intelektu a logickej argumentácie; ale nie menej významný je i cit, no predovšetkým vôľa, ktorú treba získať k ochote. Podarí sa to len vtedy,

keď zo svojho katolíckeho života odstránime určité predsudky a povýšenosť. Ako dar svojej Cirkvi máme predpoklady vlastníť pravdu celú, ale pre našu ľudskú obmedzenosť môže byť neraz i náš pohľad jednostranný. A keďže túžba po pravde je vložená do každej ľudskej duše, môžu aj tí mimo nás, nech sú zasiahnutí akýmikoľvek ideológiami, hľadať pravdu a usilovať sa o jej uskutočnenie, pravda, zväčša nesprávnou cestou. Teda niet bludu, ktorý by bol len bludom, zla, ktoré by bolo len zlom; ale našou úlohou je priblížiť sa aj k nim, nájsť v nich ten kus pravdy a poukázať na jej čiastočnosť. Týmto snižením sa a hľadaním nezapájame sa ešte do radu „tolerantných“ ľudí bez chrbtovej kosti, ktorí pripúšťajú, že vraj každý má svoju pravdu, a v mene tohto hesla nikde nepresadzujú svoju mienku a nevedia sa ohraďiť proti nijakému skutočnému zlu. Toto počínanie je horšie ako mylné! Veď pravda je len jedna, a to je Kristus, ktorý neodpovedal na skeptickú otázku Piláta o pravde, lebo videl, že nie je ochotný hľadať ju, čo by sa čo robilo. Kristov nekompromisný postoj v tomto prípade musí byť aj naším. Ale to je iba konečná fáza. Ju musí predchádzať láska a zhovievavosť k ľuďom, vidiacim pravdu ináč alebo neúplne. Veď toto bol i základ Pavlovho apoštolátu v Aténach, keď začal s oltárom, ktorý bol postavený na počesť „neznámeho Boha“. Pravda, nezískame všetkých, najmä nie tých, ktorí majú väčší záujem o zisk zo svojho presvedčenia; ale dá sa získať mnoho. Takto aj všetkým ľuďom vrodená túžba po pravde môže byť jedným zo spoločných menovateľov nášho obyčajného života v škole.

Nie menej dôležité je uvedomiť si, čo nás z tohoto života neodvratne vylučuje. Použijem azda výraz prisilný, keď to nazvem „kramárčením“ s duchovnými hodnotami. Je to veľké zlo, a mnoho naň doplácame, lebo musí byť každému protivné. Ako totiž možno ospravedlniť zjav, že

na prvý piatok v mesiaci prichádza do školy po zvonení skupinka oneskorencov, dúfajúc v zhovievavosť profesora, ktorý by mal mať ako katolík láskavý ohľad na tieto „pobožné“ duše, pohodlne sa fahajúce ulicou z kostola, oneskorene sháňajúce svoje školské potreby? A ako potom môžu títo študenti čakať, že od nich dačo prijme trieda, už i tak dosť naladená protikatolícky? Alebo nie je smiešne a odpudzujúce, keď si žiak smyslí zúčastniť sa na nejakom náboženskom úkone, ktorý mu konvenuje, a umodlí si pánov profesorov, aby ho za dve hodiny nezapísali do triednej knihy? Nebolo by osožnejšie obetovať tie dve hodiny povinnej práce a namáhavej sústrednosti na úmysel, na ktorý si chce odbaviť pobožnosť? V takýchto prípadoch sa však pácha dvojnásobné zlo, lebo mimo povýšenosti nad ostatnými v triede je tu i v mene náboženstva vydieračstvo na ľuďoch rovnakého náboženského presvedčenia. Alebo nepôsobí dojmom jarmočnej čačky ruženec, provokatívne drvený v rukách žiaka cez každú ťažšiu hodinu alebo písomnú skúšku?

Písmo nás napomína, aby sme nehádzali perly pred ošípané. Spomenuté zjavy, niekedy možno aj trochu jemnejšie ako tieto extrémne, neodvratne vylučujú z kolektíva triedy a ak nevzbudia úplný výsmech, spôsobia zaiste vopred odpor proti ich nositeľom, ale spolu aj proti myšlienkam, ktoré oni reprezentujú, nech by boly akokoľvek vznešené. Po takomto správaní nie div, že sa musíme sťažovať na neúspechy svojho apoštolátu.

Napokon obyčajný život napomáha udržať si a dvíhať tých, ktorí sú nám naklonení a majú dobrú vôľu. Neraz sa prihodí najmä začiatovníkovi, že od radosti nad úspechmi a otvárajúcimi sa dušami zabudne na obyčajný život a odkrýva všetky poklady, ktoré ho obšťastňujú a posilňujú. Reakciou na to je zrazu chlad a uza-

vretosť tam, kde už bola pôda pripravená pre siatbu. Nestalo sa nič mimoriadneho, ide len o prirodzený jav. Jas reflektora oslepí pútnika, kráčajúceho neznámou tmnou cestou v noci, teplota rozhorúčenej pece nedá pookriať celkom premrznutým údom, ba ešte zvýši bolesť. Aj duša, učiac sa sotva chodiť, ľahko môže zatrpknúť pred závratnými letmi inej duše, môže ju odradiť pocit menejcennosti, že nemá sily a predpokladov dosiahnuť tieto výšky, môže ju pridusiť závišť, prečo sa i jej nedostalo darov, ktoré zazrela. Pravda, často nevie o nich, že sú rovnako darované ako vybojované. Preto je tu potrebná najväčšia opatrnosť a skromnosť so strany darcu.

Ale najzávažnejším dôvodom obyčajného života je pozemský život samého Krista: On je príčinou i cieľom všetkých našich počinaní. Skryl svoje božstvo, stal sa jedným z nás, vo všetkom sa nám stal podobným, ako sa o tom zmieňuje svätý Pavol, okrem hriechu. Aj on nielen učil, ale predovšetkým približoval sa k ľuďom, dobre im robil a tak sa im dával. Prišiel, aby bol semenom života vo svojom prostredí, a čo aj mal božskú moc, nepodarilo sa mu ho obrátiť celé.

Keď toto všetko máme pred očami, musíme si uvedomiť, že nie my máme a chceme zapôsobiť, ale Boh chce pôsobiť cez nás. Že teda všade natoľko sa dá, nakoľko nájde pripravenú pôdu a nakoľko to uzná sám za vhodné. Preto je našou úlohou poušilovať sa o vonkajšie súlady s tými, ktorých chceme priviesť k Bohu. To je obyčajný život. Ale on sám osebe nedostačuje a ešte nezískava iných. Musí mať vnútornú náplň, a ňou je Kristus. Jeho prežarovaniu v nás nič nezabráni; ba práve obyčajnosť bez umelých vonkajších príkras dáva ľahšiu možnosť jeho pôsobeniu. Potom z nášho obyčajného života utvára ľudsky príjemný a príťažlivý typ, ako bol on sám za svojho života na zemi.

Bol tichým hrdinom.

(In memoriam Tibora K r t u.)

28. II. 1928 — 5. XI. 1946.

V. K o n d e l.

Je slabou stránkou človeka, že neraz chcel by ujsť pred tým, čo mu skutočnosť postaví pred oči. Sama túžba ujsť, pohodíť rukou alebo nechať sa unášať nemala by v sebe nič zlé — ale už činy, ktoré nasledujú po tomto ľudsky prirodzenom fakte, musíme hodnotiť so stanoviska morálneho veľmi prísne. A práve tu sa nám ukazujú charaktery: zbabelé, slabé, podlé, nevládne, alebo silné, mužné, čestné, statočné, ba až hrdinské. A ako veľmi trpí dnešná chorá doba na takéto charaktery a i keď sa vyskytnú miestami, je to len slabá náplasz na bolesti celej ľudskej spoločnosti, ktorá nevie nájsť pravé usmernenie svojho bezhlavého hľadania čohosi.

Sú problémy, ku ktorým treba ozaj hrdinskej odvahy a pevného mravného podkladu, a zdá sa, že jedine kresťanstvo — bližšie povedané katolicizmus — vie dať človeku silu, intelektuálnu vyspelosť a nie slepú, malátnu, ale tichú, pokornú odovzdanosť, plnú hrdinstva a svätosti.

Tieto momenty sa výrazne ukázaly v živote nášho priateľa a spolužiaka Tibora. Kým sme boli mladí, často sme nechápali jeho správanie a postoj k mnohým veciam, bol nám cudzí a vzdialený a jeho konanie bolo nám nepochopiteľné práve v rokoch, keď my v záplave mladých, bujných fantázií vybíjali sme svoju energiu v činoch, za ktoré sa teraz nemôžeme chváliť. Jeho tichosť, skromnosť a pokojamilovnosť zdaly sa nám zbabelosťou, slabosťou, neschopnosťou. Taký sa nám zdal v mladých rokoch začiatočných gymnaziálnych štúdií.

Keď sme však začali dospievať a v našom vnútri prichádzalo k divným zmenám, ktoré

nám otváraly nové poznania, a nové záujmy začaly inak usmerňovať naše snaženia a názory, vtedy sme zbadali, že Tibor nás predišiel a že problémy, s ktorými sa my boríme, on už dávno má vyriešené. A až potom, keď sme pochopili, čo je podkladom ozaaj prikladného študentského života a vykreslili sme si typ pravého študenta, vtedy sme Tibora pochopili celkom. Ale vtedy on už nebol medzi nami. Zatiaľ čo my s novým vzletom dali sme sa dobývať svety, v túžbe za novými poznatkami učili sme sa skutočnému životu, on už nastúpil cestu, z ktorej niet návratu a ktorá skôr či neskôr rovnako končí — smrťou. A potom, keď sa nám dostala do uší správa, že Tibor zomrel, stal sa pre nás veľký!

Dnes veľa hovoria o ideálnom študentovi. Stavajú tézy a horúčkovite hľadajú jeho typ v praktickom živote. A zatiaľ, čo my teoretizujeme často bezvýsledne, predmet našich snáh pohybuje sa medzi nami, ticho a nenápadne. Veľa ráz sa nám zdá, že len veľké, slávne veci a skutky sú dôkazom ideálnosti a veľkosti, ale či nepovedal dobre Vít de Larigaudie: „Rovnako krásne je z lásky k dobrému Bohu škrať zemiaky ako stavať katedrály?“ Zatiaľ čo my sme sa v dnešnom modernom tempe borili s ťažkosťami, zatiaľ čo sme chceli vyniknúť a dosiahnuť veľké veci, on — sám, odlúčený od toho, čo mu bolo milé a vzácne — dožíval svoj život v tatranskom sanatóriu. A zatiaľ čo my sme reptali na svet, na život, na ľudí, on v tichej odovzdanosti hľadal posledné krásy, aby si mohol nimi spestriť posledné dni života. Mimovoľne natisne sa nám otázka: Mohol mať vo svojom živote radosti i potom, keď vedel, že choroba pomaly mu odoberá životné sily a že sa už nikdy nevráti do sveta, v ktorom sme tak bezstarostne a veselo žili my? Ťažko si vieme dať odpoveď; a predsa Tiborov život nám to dokazuje. On zo svojho smutného života urobil jednu veľkú radosť, jednu veľkú hymnu, jednu veľkú

svätosť. „Tak málo by bolo treba, aby sa čestné životy stali svätými životmi! Treba len väčšiu lásku k Bohu, väčšiu odovzdanosť do jeho vôle, myšlienku obety a dokonalosti v najobyčajnejších denných skutkoch. To je všetko“ (Vít de Larigaudie). A Tibor toto urobil.

A len takto vieme pochopiť pokojnú, vyrovnanú, krásnu smrť Tiborovu. Nenariekal, nezúfal ani neprosil; vedel, že cesta jeho pozemskej púte sa končí a že cesta, ktorú nastupuje svojou smrťou, nikdy sa nekončí, lebo je večná... Škoda, že sme všetci nemohli byť pri jeho smrti. Bol by nám ukázal, ako krásne treba zomierať v devätnástich rokoch študentského života. I tak ostane nám však v pamäti po celý život, bude nám vzorom a príkladom a tak, ako sa on smieril s najväčším problémom ľudského života bez veľkých vnútorných otrasov, lebo bol silný vo svojom náboženskom živote, i my budeme riešiť problémy, ktoré nám prídu v živote do cesty.

„Ľudský život je až vtedy životom človeka, keď ho oživuje človek, keď ho preniká a posväcuje láskou k večným hodnotám, k ideám pravdy, dobra a krásna“, píše O. Karrer; a my by sme radostne a s obdivom vpísali tieto slová na náhrobný kameň, pod ktorým očakáva Tibor deň veľkého Vzkriesenia.

*

Dačo z jeho povahových črt: Tibor Krta bol vcelku chlapec tichý, nenáročný, skromný a utiahnutý. Svoj pomer k svetu ustaloval na základnej línii svojho vnútorného života, ktorý nebol nikdy expanzívny, ale viacej obrátený do seba. Na základe tohto utváral svoj pomer k vonkajším zrejmostiam denného života.

Predovšetkým jeho študijný ráz: Tibor nelipol veľmi na všeobecnom štúdiu, aké mu stredná škola podávala. Skôr sa obmedzoval na súkromné štúdium literatúry. Veľmi veľa čítal, požičiaval si knihy, kde len mohol. A čítal mimo vedeckých kníh skoro všetko. Venoval pozornosť i časopisom. Jeho študijný efekt nebol vysoký, bol žiakom priemerným.

K športu staval sa objektívne. Sám športovcom nebol.

K spolužiakom správal sa kolegiálne, hoci bez väčšieho vzťahu. Spory nemal rád, vyhýbal každej prudšej výmene názorov, i keď sa jeho priamo netýkala. Keď prišlo k debate, ustúpil bez väčších osobných uplatňovaní pravdy alebo názorov. I s druhej strany nenadväzoval veľké priateľstvá. Prejavy sympatií bral s rezervou a nikdy netúžil po vyznačeniach alebo prejavoch akýchsi hlbších vzťahov. Priateľov mal málo, asi dvoch-troch. K nim však jeho pomer bol iný, zjavne odlišný. Boli to priatelia povahove mu vyhovujúci, tichí, vyrovnaní, usmernení tiež na rovnakú bázu osobných záujmov. S nimi trávil rád každú chvíľku, debatoval o všetkom, čo mohlo mladé duše zaujímať. Tu sa tiež najlepšie ukázala jeho **vzácná povahová vlastnosť: nebol vôbec sebecom, ba seba ako by nepoznal. Bol príliš odovzdaný druhým, a to vo všetkom.**

Väčších vzrušení a udalostí nikdy nemal rád. Jeho povaha mala rada pokojný, všedný, vyrovnaný život, ktorý by nenarobil vnútorných komplexov a problémov, prípadne vyšinitia z normálneho denného behu alebo by nútil k zvýšenej vonkajšej aktivite. Bol zjavne duch scelený, kontemplatívny, mäkký a citový, skromný a utiahnutý, s láskou sa opierajúci na rodinný kruh, ku ktorému lípol s veľkou láskou a ktorý mu bol jediným zdrojom potechy — okrem sveta vnútorného — v znášaní jeho posledných ťažkých dní. Do svojho vnútra však nedal nikdy celkom nazrieť. Bola vždy akási clona za tým, čo sa v ňom odohrávalo; tým viac však vedel k sebe pútať tých, ktorí túžili po tichom, nenáročnom, no vernom druhovi.

Redakčný dodatok: Podľa informácií z pokrvenského prostredia mohli by sme tohto duchovne hlboko žijúceho študenta charakterizovať dvoma heslami, a to: Dobrota a Utrpením bližšie ku Kristovi. Jeho dobrota vyznačovala sa najmä veľkou láskou a úctou k rodičom a bratovi. Už ako ťažko chorý niekoľko ráz povedal svojim rodičom: „Otecko, mamička, vy ste takí dobrí ku mne, že ja som si hádam ani takých dobrých rodičov nezaslúžil. Ako sa vám len odplatím?“ A jeho odplatu vlastný otec taktó hodnotí: „A odplatil sa. Iste by sa

ani za života lepšie nebol mohol odplatiť, lebo ukázal nám svojím životom a svojou smrťou vždy správnu a jedine spoľahlivú cestu, cestu Pravdy a Života." Táto dobrota viedla ho k tomu, že aj v utrpení myslel skorej na dobro iných a rozdával sa. Blízko pred smrťou povedal rodičom: „Umienil som si, že svoje utrpenie obetujem za brata, aby bol chránený od zlého; i za vás, otecko a mamička, obetujem svoje utrpenie.“

Druhé heslo „Utrpením bližšie ku Kristovi“ načíta jeho duchovné úsilie. Utrpenie prežíval v ovzduší odovzdanosti do svätej božej vôle. Celkom pokojne prijímal rýchle unikanie časného života. Do zápisníka na 13. január 1946 poznačil si: „Dnes som bol na svätej spovedi a na svätom prijímaní. Teraz som sám . . . , ako dobre je takto osamote. Deň pomíne a ja som zase bližšie k hrobu.“ Hoci veľa trpel, bo od dlhého a ustavičného ležania bolela ho každá kostička, jednako bol veselý, najmä v tie dni, v ktoré prijal sviatostný posilňujúci pokrm. Pokojná odovzdanosť do božej vôle dávala mu silu, že vedel ešte iných tešiť. Keď matka nemohla zatajiť slzy nad jeho bolestným telesným stavom, vravieval jej: „Uspokoj sa, mamička, s vôľou božou; nevieš, prečo Pán Boh toto dopustil na mňa a prečo vás skúša.“

Nech toto tiché kresťanstvo, silné v slabom tele mladého študenta, pobáda nás, aby sme vecne, dôsledne kresťanský spracúvali utrpenie a celý život.

Duchovnosť v živote.

„Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kristus, váš život.“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovského programu?

Mož život v Kristovi.

Ioann Iljič Sergiev (Kronštadtský), nar. 19. okt. 1829, protoierej, pravoslávny duchovný spisovateľ, populárny dobrodinec a orodovník za chorých. Bol synom obecného kostolníka archangelskej diecézy, odchovanec petrohradskej duchovnej akadémie. Po skončení štúdií Sergiev stal sa kňazom v kronštadskej Andrejevskej katedrále, kde aj ostal. Dlhو bol katechétom v školách Kronštadtu. Tu založil tiež

jednu z najusporiadanejších ustanovizní, tzv. „Dom pracovitosti“. Napísal mnoho besied, kázni, poučení a reči, ktoré dosiahly niekoľko vydani. Medzi iným sú to hlavne „Besedy o Bohu-Stvoriteľovi a Živiteľovi sveta“, „Niekoľko slov v obvinenie gr. L. N. Tolstého zo živého učenia“ a „Môj život v Kristovi“, myšlienky z ktorého prinášame.

Milujúci Pán je tu. Ako môžem pripustiť do svojho srdca čo i tieň zloby? Nech umrie vo mne celkom všetka zloba, nech sa moje srdce ovlaží príjemnou vôňou dobroserdečnosti. Láska božia nech ňa premôže, zlostný satan, ktorý nás hriešnych k zlobe navádzaš. Zloba je krajne zhubná pre dušu i pre telo. Páli, dlávi, mučí. Nikto, kto je sviazaný zlobou, nech sa neopovaží pristúpiť k stolu Boha lásky.

*

Ako dýchanie je potrebné pre telo, a bez dýchania človek nemôže žiť, tak i bez dýchania Ducha Božieho, duša nemôže žiť pravým životom. Čo je vzduch pre telo, to je Duch Boží pre dušu. Vzduch je ako by podobnosťom Ducha Božieho. *Vzduch duje, kde chce...¹*

*

Kňazi Pánovi! dokážte útechu viery obrátiť lôžko smútku trpiteľa-kresťana na lôžko radosti, dokážte spraviť z človeka, podľa jeho mienky najnešťastlivejšieho, najšťastlivejšieho človeka vo svete. Presvedčte ho, že *„keď sa máličko potrápi, mnoho dobrého sa mu dostane“²* po smrti. A budete priateľmi ľudstva, anjelmi-tešíťmi, orgánmi Ducha-Utešiteľa.

*

Ak nebudeme ohrievať v srdci teplotu viery, vtedy pre nedbalosť viera v nás môže celkom vyhasnúť; kresťanstvo so všetkými svojimi tajomstvami môže ako by celkom umrieť pre nás. Nepriateľ sa len o to usiluje, aby vyhasil vieru v srdci a priviedol v zabudnutie všetky pravdy kresťanstva. Preto vidíme ľudí, ktorí sú kresťanmi len podľa mena, a podľa skutkov sú úplni pohania.

¹ Ján 3, 8.

² Múdr. 3, 5.

Keď máš Krista v srdci, strež sa, aby si ho nestratil a s ním tiež pokoj srdca. Ťažko začínať znovu. Úsilia prilipnúť k nemu znovu po odpadnutí budú ťažké a mnohých budú stáť horké slzy. Pridržaj sa Krista, získaj si ho a nestrať svätej smelosti pred ním.

*

Diabol usiluje sa modlitbu rozptýliť ako piesočný nášyp, slová chce spraviť suchým pieskom, bez spojenia, bez vlahy, t. j. bez teploty srdečnej. Modlitba býva domom na piesku alebo domom na skale.³ Na piesku budujú tí, ktorí sa modlia bez viery, roztržito, s chladom.⁴ Taká modlitba sama osebe sa rozpadáva, a tomu, kto sa modlí, neprináša úžitku. Na skale budujú tí, ktorí po celú modlitbu majú oči upreté na Pána a modlia sa k nemu, ako k živému, tvárou v tvár besedujúcemu s nimi.

*

Kristus, uvedený vierou do srdca, usadí sa v ňom s pokojom a radosťou. Nie nadarmo sa hovorí o Bohu: *Sudý si a vo svätých prebývaš* (na nočnej pobožnosti).

*

Aby sme prežili celý deň čo najsvätejšie, pokojne a bez hriechu, na to je jediný prostriedok — najúprimnejšia, najvrúcnejšia modlitba ráno po prebudení sa zo spánku. Ona uvedie do srdca Krista s Otcom i Duchom Svätým a tak dá silu a odolnosť duši proti náporom zla; hlavné je chrániť svoje srdce.

*

Láska upokojuje a príjemne rozširuje srdce, oživuje ho, a nenávisť ho mučivo tiesni a znepokojuje. Kto nenávidí druhých, ten mučí a týra sám seba, ten je z hlúpych najhlúpejší.

³ Mat. 7, 24, 26.

⁴ Ide o zavinenú roztržitosť. Nedostatok citovej útechy nemusí byť znamením nedobrej modlitby. Aj veľmi hodnotnú modlitbu môže sprevádzať citová chladnosť. Pisateľ „teplotou srdečnou“ myslí lásku k Bohu, ktorá dáva cenu modlitbe a môže trvať aj s citovým chladom. (Pozn. red.)

Z duchovnosti skautskej vodkyne.

Keď som dnes išla cez poludnie domov, stretla som pi. M. s S. Pani M. prišla ku mne, položila svoju ruku na moju a povedala mi: „N., pomodlite sa za mňa jeden Otčenáš. Mám dnes ťažký deň.“ Prekvapená som sa usmiala a povedala som len: „Dobre... dobre...“, hoci som chcela ešte veľa povedať. Že prečo to práve mne hovorí, modlitby moje sú veľmi úbohé a ona má takú dobrú dcérku, ktorej jediný vzdych spravodlivý Pán Boh vypočuje iste skôr ako majich veľa modlitieb. Keď som pokračovala v ceste, pomodlila som sa a potom som premýšľala: Prečo to, Pane, prečo? Prečo pani M. to hovorila, dívajúc sa na mňa s takou dôverou? Ako veľmi sa hanbím. Koľko dobrí ľudia sa klamú vo mne, nevediac o tom. Ako ich mám presvedčiť, že nie som taká, za akú ma pokladajú? Och, ja farizejka! Pane, odpusť mi, prosím Ťa, a daj, aby som sa ani vedome ani nevedome nerobila lepšou, ako som.

*

Ach, mám také veľké túžby! Pane, sú to túžby od teba, a či sú len mojou veľkou opovážlivosťou alebo plodom môjho bláznivého rozumu? Kde je pravda? Pane, ty si PRAVDA. Kde si, môj Bože? Aká je vôľa tvoja? Ty kážeš, aby sme Ťa milovali nadovšetko a bližného ako seba samého. Nuž tak predsa teda moje túžby sú podľa vôle tvojej?! Veď ja túžim, šialene túžim milovať Ťa. Srdce sa mi ide od túžby tej roztrhnúť. A túžim, túžim milovať svojich bratov a sestry, túžim v láske k nim zabudnúť na seba a rozdať sa im, myslieť na ich spásu viacej ako na svoju. Z lásky k tebe túžim stať sa svätou. Túžim rozpadnúť sa, túžim zomrieť láskou. Keď však zomriem, nebudem už môcť svojim bližným slúžiť — len — keby som sa svätou stala, svätou — takou najmenšou zo všetkých — niekde v kútiku neba a tam Ťa prosiť, za svojich drahých, alebo aspoň poprosiť svätú Teréziu Ježiškovu, či by mi niekedy dovolila jej ružičku hodiť na zem. To by bola blaženosť! No vrchol šťastia by bol pre mňa, keby ma raz, aspoň raz Matička poslala zanieť niekomu milosť, ktorú by ona na moju modlitbu od teba, Pane, vyprosila. Och, Pane, pozri, už zasa blúznim! Čo mám robiť? Som vo tme — blúdím? Odbočila som so správnej cesty? Ak áno, daj, Pane, svetla, aby som Ťa našla, ty CESTA! Bez teba, Pane, nemôžem žiť, bez teba zanikám. Bez teba blúdím, bez teba som neživá. Bez teba som nič. Ó poď, Pane, poď celkom ku mne, spoj sa so mnou, nech žijem! Lebo ty si, Pane, ŽIVOT. Nebúrím sa, môj sladký Pane! Nechcem, nič, čo nechceš ty. Už nebudem plakať ani stenať. Keď chceš, daj mi i tmu i opustenosť i súženie i

zdanlivú stratu priateľstva tvojho, ale len zdanlivú, prosím. Buď so mnou, i keď chceš, aby som tvoju prítomnosť necítila. Tak bude všetko v poriadku. Som tvoja, Pane. *Fiat.*

Meditácia, zdroj duševnej vyrovnanosti.

Ešte len donedávna pravidelnej dennej meditácii venovali sa takrečeno len kňazi a rehoľníci. Denne meditujúci laik bol u nás donedávna zriedkavou výnimkou. Situácia sa podstatne u nás zmenila za posledné 3—4 roky. Obrodné náboženské hnutie, ktoré prišlo od západu i k nám a ktoré vyznačuje sa najmä tým, že šíri intenzívny duchovno-náboženský život medzi laikmi, dáva veľký dôraz na dennú, aspoň štvrt hodinovú meditáciu ako na nevyhnutný prostriedok duchovného pokroku. Dnes už celý rad laikov, najmä mladej inteligencie, pokladá meditáciu za dôležitú časť svojho denného programu.

Dosť sa už popísalo i u nás o meditácii, v časopisoch i brošúrkach; boly to jednak úvahy, vyplývajúce z vlastnej skúsenosti, a jednak menšie teologické štúdie. Bolo by len žiadúce, aby čím viacerí písali o svojich vlastných duchovných skúsenostiach. „Smer“ má na ne svoju rubriku. Takéto „vyznania“ sú veľmi účinné.

Tu chcem ako laik napísať pár slov o meditácii ako o prostriedku, ktorý pokladáme za nevyhnutný pre duševnú vyrovnanosť.

Prvým cieľom meditácie je predovšetkým snaha o duchovný pokrok. Preto sa aj radí meditovať ráno, ešte pred svätou omšou, aby celý náš denný život unášal sa v duchu meditácie. Ale takéto ranné meditovanie má aj iné dobré účinky: tým, že si ráno urobíme isté predsvzatia, ustálime si isté ciele na ten deň, dosiahneme aj to, že celý deň budeme sa cítiť akosi vyrovnanejšie, nepodľahneme tak rýchle rozličným náladám, spracujeme ľahšie rozličné denné zážitky, ktoré by nás inak vykofajily z rovnováhy. Keď nemeditujeme, nahromadí sa nám v duši cez deň toľko duševnej špiny, toľko prachu, toľko nezodpovedaných otázok, toľko úzkosti, že človek cíti nepokoj a nevyrovnanosť; je náladový, koná

náhodile, čo, pravda, vplýva i na jeho správanie sa k ľuďom, s ktorými príde do styku, a tiež na jeho prácu, ktorá mu viacej-menej nechutí. Prirodzene ani pracovný výkon nie je taký, aký by mohol a mal byť. Skôr-neskôr človek, ktorému len trochu záleží na prosperite vlastnej duše, ktorý nie je celkom oddaný len hmotným záujmom, musí sa pozastaviť, odísť na čas z huku sveta niekde, kde bude sám, a nahliadnuť do seba. Meditácia sa nám takto ukáže nie ako čosi umelého, ale ako prirodzená potreba mysliaceho človeka. Najlepšie to poznáme vtedy, keď sme už začali meditovať pravidelne, ale neskôr postupne sme to nechali, či už z pohodlia, lenivosti alebo zo znechutenia. Tiež vtedy to zisťujeme, keď si meditáciu zľahčujeme bezdôvodným skracovaním času, ktorý sme si rozumne určili. Taktiež i vtedy, keď meditáciu „odbavíme“ len tým, že jednoducho napochytre prečítame z predlohy, z ktorej meditujeme, bez toho, žeby sme sa nad prečítaným zamysleli. Prvou podmienkou toho, aby sme mali z meditácie osoh, je to, aby sme látku rozjímanú aplikovali na svoje potreby, na svoj duševný stav. Preto je dobre niekedy alebo aj vždy pred meditáciou preskúmať svoj duševný stav, úprimne skonštatovať svoju momentálnu problematiku, inými slovami: pripraviť sa. Pravda, treba premôcť aj počiatočnú nechúť, ktorá tu skoro vždy je. No to nesmieme robiť násilne; treba mať v tom trpezlivosť a dobrú vôľu. Bezpodmienečne potrebné je, ak chceme mať z meditácie osoh, aby sme boli k sebe celkom úprimní. Toto je, myslím, najpotrebnejšie. Z meditácie musí ako prirodzený záver vyplývať predzavzatie, akýsi celodenný plán, akási niť, ktorá ide našim celodenným konaním. To sa, pravda, stane len tak, keď látku z predlohy si osvojíme, takrečeno prežijeme. Ak sme takýto záver spravili, budeme potom celý deň, i keď čo len podvedome, žiť podľa plánu, s istým cieľom; čo je vlastne podmienkou duševnej rovnováhy. Širíme potom pokoj a dobrú vôľu aj okolo seba. A toto je vlastne druhý hlavný úžitok dobrej meditácie, tento apoštolát, konaný ani nie tak slovami ako skôr tým, že vieme dať správne miesto všetkému, čo cez deň robíme, že sa správne zachováme v každej okolnosti, či v práci či v zábave. Som presvedčený, že

keby viac ľudí meditovalo, bolo by viac pokoja, dosiahol by sa väčší pracovný výkon, lebo kto plánuje robí, lepšie robí; bolo by menej nervových chorôb, na ktoré si dnes toľkí sťažujú atď. Bolo by viacej optimizmu, menej pesimizmu. S-a.

Preduchovňovanie vojenskej služby.

Teoreticky aj životnými ukázkami stále zdorazňujeme, ako kresťan má sa usilovať vonkoncom všetko v živote prenikať a zošlachovať Kristovým naprirodzeným životom. Kresťan aj vojenskú službu má vziať do prúdu nadprirodzenej duchovnosti. Nižšie uvedené riadky poukazujú na úsilie nášho učenca vyrásť duchovne aj cez čas vojenskej služby, dať nadprirodzenú pečať každému cviku, splnenie každého rozkazu chápať ako službu Bohu, ktorý skrýva sa nám za osobami a udalosťami. Potom vojenská služba stane sa ozajstným prínosom. Aj veľký vojak, hrdinský poručík Psichari pomocou tvrdej vojenskej disciplíny dostal sa na hlbokú životnú základňu. Vojenská disciplína pomohla mu nájsť poriadok v sebe, aby ho potom mohol hľadať mimo seba; ona mu pomohla poodstraňovať isté prekážky na prijatie Boha. A naplnený Bohom citil sa viacej vojakom a hrdinskejšie postavil svoje mladé sily do služieb práva a lásky. Dobrovoľne ponúkol sa, že bude kryť ústup nemocničného transportu, pričom hrdinsky padol.

Je sobota. Po rozkaze. Nastáva večer taký, akých je veľa pri vojenskej službe. Každý sa usiluje čím skôr vzdialiť z kasárni. Do mesta, k rodine, zabávať sa. Ja som ostal v izbe č. 12 sám. Ako divne mlkvo pôsobia na mňa steny tejto izby. Ešte pred niekoľkými chvíľami bola preplnená hlasným a veselým hovorom mojich spolubývajúcich; a teraz ostal som sám. Tak som túžil po tejto chvíľke, kedy ostanem aspoň na niekoľko hodín sám. Sám so sebou. Keď nikto nebude kričať a nadávať, keď prestanú nekonečné rozoberania sexuálnych scén a poznámky k pornografickej literatúre, ktorá ovládla moje prostredie.

A predsa viem, prečo som tu, a som šťastný. Ty si ma poslal sem, môj najvyšší Veliteľ, pred ktorým musia sa raz skloniť hlavy všetkých najvyšších veliteľov armád sveta. Skrze mňa nehoďného prichádzaš i do tohto pro-

stredia. Ty prichádzaš i do izby č. 12 a ja zvlášť v tejto chvíli cítim bezprostredne tvoju prítomnosť. Si skutočne tu. Som tak presvedčený o tvojej prítomnosti, ako som presvedčený aj o tom, že som tu sám. Si v mojej duši. A teraz chcem na chvíľočku počuť tvoj hlas. Ale zreteľnejšie, ako ho čujem cez deň, ktorý ma tak hrozne pohlcuje. Program, výcvik, prednášky, nástupy, rozkazy, všetko ma tak pohlcuje, takže by sa zdalo, že ťa tu cez celý deň nebolo. Zdá sa, ako keby bolo treba jedine bezpodmienečnej samoty, chvíľ ticha v kostole, prázdnej izby, aby ťa niekto mohol zažívať bezprostredne, aby sa poznovne mohol utvrdzovať o tvojom jestvovaní. Veď ešte pred chvíľkou ma niektorí presvedčovali, že nejestvuje duša, nejestvujú absolútne hodnoty, všetko je hmota, že ty sám, Stvoriteľ sveta, nejestvuješ. A druhí? Aj keď sa k tomu otvorene nepriznávajú, v skutočnosti tiež na teba nerátajú, neriadia svoj život podľa teba, ale podľa seba, a čo aj sú pokrstenými katolíckmi, predsa v skutočnosti sú pravými pohanmi. Záver je jasný: žijem medzi pohanmi 20. storočia.

Teraz sa mi vynára pred očima obraz vojaka Longina, ktorý ti najprv prebodol bok a potom uveril. To bol pohan. Či môj nedávny život nebol ustavičným prebodávaním tvojho boku? Ja som však nebol pohanom. Ja som ti sľuboval vernosť. O čo strašnejšie ťa to muselo bolieť, keď ti to robil ten, ktorého si mal rád a ktorý aj teba mal rád. Kiežby som sa vedel dopracovať k viere kafarnaumského stotníka a začal sa úprimne bif v prsia a hovoriť s ním: „Pane, nie som hodný, aby si vstúpil do príbytku môjho, ale povedz len slovo a uzdravená bude duša moja.“ To bolo chlapské slovo vojaka - pohana. A čo ja?

Ty si sa však dotkol rukou nezmerateľného milosrdenstva mojej vnútornej biedy, a ja poznávam, že prichádzaš do môjho príbytku. Prichádzaš nielen do tejto izby, ale predovšetkým do príbytku môjho srdca; a to je to podstatné. Hovoríš: „Choď a viac nehreš.“ Och, ako radostne môžem teraz zvoláť so svätým Augustínom: „Coelum sumus.“ Si v mojej duši, a kde si ty, tam je nebo.

Nechcem však túto radosť jedine pre seba, ale chcem

ju rozdávať všetkým tým, ktorý ju nepoznajú. Úsmevom a žartovaním zakrývajú veľký vnútorný smútok, ktorý sa ich zmocňuje vo chvíľach samoty. Nevedia byť nikdy sami so sebou. Boja sa samých seba. V takých chvíľach začínaš hovoriť v ich duši ty a pred tebou má každý zapredanec diabla podvedomý strach. Či môže jestvovať šťastie mimo teba? Najprv naplňaj moju dušu; celou silou modlitby a obety ťa o to prosím, a čo bude pretekať cez okraje preplneného kalicha duše, to chcem dávať ďalej. Ale nie niekde ďaleko, tam kde ma nepoznajú, kde môžem krásnymi rečami vzbudiť zdieľanie dokonalého človeka, ale v tomto prostredí, kde ma pozorujú priam prenikavo od budička po večierku, či moje hlásané presvedčenie zodpovedá aj životu. Tu je moje poslanie. Viem, že je to pohodlnejšie odchádzať z kruhu týchto ľudí na schôdzky veriacych katolíkov, ktorí sa ľahko dajú stvárňovať a ľahko prijímajú tvoje slová bez toho, že by mali možnosť kontrolovať môj celodenný život. Tu však prestávajú všetky preludy. Doteraz som ešte len rozmýšľal, ako ťa začnem uskutočňovať vo svojom celodennom živote. No teraz nadišiel čas práce a ja to musím konať. Toto prostredie ma k tomu priamo núti, ba mi v tom aj pomáha. Tu kde vládne podriadenosť jednotlivca celku, kde strácajú sa osobné ambície a rozkazu veliteľa pripisovaná je absolútna hodnota, ba úplná neomylnosť oveľa rozhodnejšie, ako to robí hoci-ktorý veriaci katolík vo veci viery a mravov, tu, kde niet cez deň času na pobožné úvahy, duchovné čítanie a ovzdušie presýtené je prehnanou smyselnosťou, tu si ma poslal ty, aby som sa dostal bližšie k tebe a povedal aj druhým, že jedine ty si prameň všetkého šťastia.

Ako zaujímavo si to zariadil. Postavil si mojich veliteľov za vykonávateľov svojej vôle. Veď mnohí z nich v teba neveria. Mnohí ťa spotvorili vo svojej duši na kariatúru a predsa vykonávajú tvoje rozkazy? Ako to, že majú byť mojimi predstavenými ľudia, ktorí nemajú toho vzdelania ako ja, ktorí sú neraz mladší ako ja a stačí im, keď majú o jednu hviezdičku viac? A predsa. Vidím, že tu začína môj život v tebe a tu začína i moja práca, moja katolícka akcia.

Kofko sebazapierania a obetovani z lásky mi dáva

každé presné a rýchle plnenie rozkazov týchto ľudí. Veď to nerobím kvôli nim, ani nie preto, aby som dosiahol vyššiu hodnosť. Veď svoj život založil som na službe lásky k trpiacim, nie na kariére vojenských hodností, a teraz ako lekár musím poslúchať neraz človeka, ktorý má iba ľudovú školu. Vystačil by som tu s akousi trpnou odovzdanosťou tohto údelu? Vystačil by som tu s takou nenávisťou, ktorá lomcuje mnohými v mojom okolí? Môže byť zlosť alebo trpná odovzdanosť dostačujúcim hýbdlom pre môj život, ktorý musí byť čoraz viacej činný ako trpný? Nenávidím všetko deštruktívne, čo už vo svojej podstate ničí a znehodnocuje ľudské konanie. Preto nemôžem pokladať mesiace, strávené na vojenčine, za mučiareň, za čas celkom stratený pre život, ale za prínos do mojej duše. Musím sa celou silou prepracúvať k tomu, aby som aj z týchto dní, zdanlivo stratených, vytĺkol nejaký duchovný kapitál. Nič nesmie vyjsť nazmar. Aj tu je na mieste sväté úsilie: zmocniť sa teba, Kriste, i za neviem čo, i za cenu dní, prežitých na vojenčine. Nie som predsa súčiastkou automatu, ale slobodne mysliacim a konajúcim človekom. Nebolo by škoda toľko skutkov denného života zahadzovať znehodnotených pre dušu a pre večný život?

Vyfažiť, vykoristiť všetok čas pre teba, pre dušu, aj pre tých, ktorí ťa nemajú radi, ktorí bojujú proti tebe. Carpe diem po katolícky!

Mám čas ráno pokojne sa pomodliť, keď ma uzimného zobudí budíček, keď sa všetko naplní krikom, lomozom pobehujúcich a nádvakami nevyspatých? Keď sa treba rýchle obliekať, umývať a bežať na polhodinku? No cez to všetko môžem pri obliekaní obetovať nastávajúci deň tebe. Nedeje sa to, pravda, dlhou modlitbou alebo meditáciou, ako som bol zvyklý, ale praktickým dôkazom lásky k tebe. Veď môžem si topánky očistiť ledabolo, lôžko len pouhládzať a nie upraviť. Môžem si umyť iba oči, ale keď chcem aj po pás, hoci poriadne mrzne. Na polhodinke môžem sa „ulievať“, veď je ešte šero. Stanem si dozadu a čatár ma neuvidí... Myslím si však, že to bude väčší úkon lásky k tebe, keď takto unavený od včera budem poriadne celú polhodinku cvičiť, ako keby som sa niekde v tichosti kostola modlil ruže-

nec. Aby som mohol každý cvik poriadne vykonať a — čo hlavné — s láskou a nie ako výplod dresúry, na to treba vždy nové sebazapieranie. Oboje trvá polhodiny, ruženec aj cvičenie. V kostole mám však nerušenosť, tu mráz a únavu. Služba, poslúchanie rozkazu, to dôkaz lásky k tebe.

Ako často musím spĺňať rozkazy, s ktorými celkom nesúhlasím, ktoré by som vedel dokonalejšie dávať i uskutočňovať, s väčšou úsporou času, a predsa najprv mi teba treba poslúchať. A to je moja radosť. Takto nadobúdám presvedčenie a vnútornú istotu o tom, že súhlasím s tvojou mienkou a tvoja vôľa stáva sa mojou vôľou. Takto si pri mne vo chvíľach najväčšej opustenosti a ja som pri tebe.

Keď mám službu v izbe, môžem predsa zametať iba okolo stola, ale keď chcem, môžem dlážku aj pokropiť a pozametať aj pod posteľami. Prach môžem stierať, ale aj nemusím. Je veľká pravdepodobnosť, že ma pri tom dozorný orgán neprichytí. Na nástupy môžem bežať medzi prvými alebo aj medzi poslednými. Pri čakaní na stravu v zástupe môžem sa s každým vadiť, ktorý ma nedovolené predbehne, ale aj mlčky znášať krátkočasové odstránenie, hoci mám hlad. Chlieb je na poličke nad mojou posteľou. Môžem si z neho ukrajsť koľko chcem, ale môžem jesť aj toľko, koľko práve potrebujem. Nemilé jedlo môžem so zahrešením vyhodiť, ale aj zjesť bez protestu. Keď dostanem nejaký rozkaz, môžem ho splniť dokonale alebo aj povrchné. Všetko toto môžem konať radosťne, s úsmevom, s presvedčením, že mi nerozkazuje niektorý nesympatický veliteľ, ale vedome plním tvoju vôľu. Myslím, že takouto modlitbou sa k tebe bližšie a rýchlejšie dostanem ako bezduchým vyslovovaním modlitieb, ktoré nemám ani dokonale premeditované. Chcem celou silou vyhýbať tomu, aby vznikol zo mňa človek, ktorý sa sice rád modlieva, ale ostáva iba pri modlení, ktoré neraz vyjadruje iba záľubu v osobnom potešení. Chcem presadzovať prvý raz v živote s celou ráznosťou to, čomu sa hovorí: prežívať ňu celý deň. Nielen vo chvíľach modlitby, v spoločnosti rovnako smýšľajúcich, ale predovšetkým svojím konaním, svojím celodenným životom, ktorý musí byť najzrejmším dô-

kazom mojej lásky k tebe a súčasne najúčinnejšou zbraňou pre môj apoštolát. Okolie hľadá príležitosť, aby mohlo nájsť nesúlad medzi mojím presvedčením a životom.

Chcem pretkávať myšlienkami na teba celý môj deň v kasárňach, ba i cvičenie vonku v lesoch. Keď plazím sa po snehu ako člen výskumnej hliadky, keď do mňa šibe ľadový severák a nohy mi mrznú v premočených topánkach, keď čakám učupený niekde medzi závejmi, kým ma prídu vystriedať, všade môžem myslieť na teba. Ozaj len chcieť treba. A život je potom taký ľahký. Až divne nepochopiteľná vidí sa mi potom tá tuhosť, do ktorej upadajú ostatní. Dookola vnútorná ochablosť, taká mľandavosť, ktorú — ako sa zdá — rozohnať vie iba hovor o ženách a pijatike.

Pri každom cvičení chodíme dva razy denne okolo križa. Stojí osamotený pri ceste. Naša pochodujúca jednotka má asi 150 mužov. Keby sa dalo poznať, koľkí z nich si uvedomia, že kráčajú okolo križa. Aspoň remeň na puške mocnejšie pritiahnem, narovnáam sa a jediný pohľad vrhnem na teba, aby si vedel, že som na teba nezabudol, keď som išiel okolo, aby si vedel, že i medzi toľkými vojakmi je jeden, čo sa k tebe chce ozaj vojensky hlásiť. I v tejto chvíli. Mlčky síce, ale tým dôvernejšie.

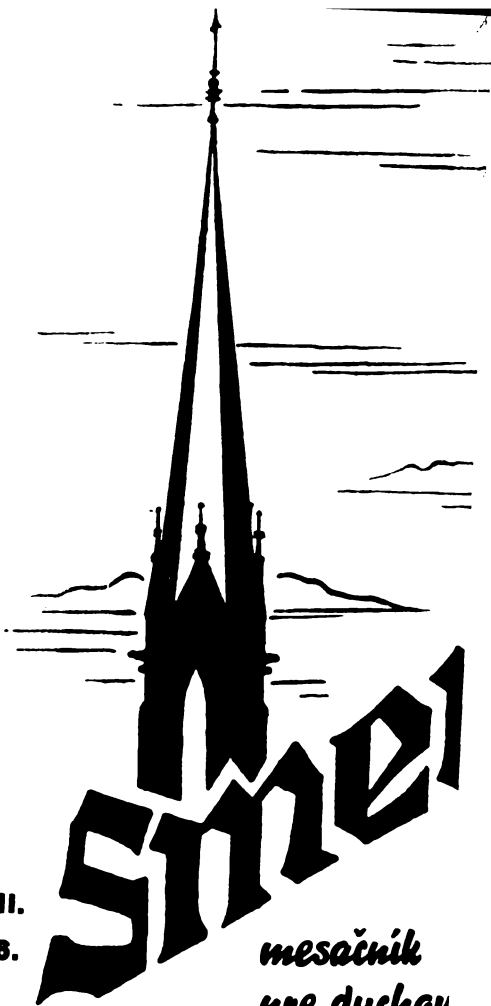
Nuž či sa mi potom nespieva radostnejšie. Už nie som donútený rozkazom veliteľa k spevu, ale radosťou svojej duše chcem strhnúť všetkých dookola, aby spievali, aby aspoň na chvíľu prejavili ozajstnú radosť a upustili od zlých myšlienok. Neraz sa divia, odkiaľ beriem — ustatý idúc z cvičenia — toľko vzletu k spevu. Ej, keby vedeli!

Mnohí z nich ako trpia! Tak strašne. Nepoznajú ťa a sú zavalení skutočnou farchou hriechov. Keď som pred časom meditoval o trvalom stave hriechu, myslel som si, že celá farcha je viazaná na tom, že sťažuje cestu k pravde. A teraz, keď som sa prvý raz stretol so satanom, ktorý skutočne jestvuje a to oveľa reálnejšie, ako si to hociktorý duchovne žijúci človek uvedomuje a neverec zapiera, spozoroval som, ako títo ľudia strašne trpia. Vôbec nechápu vnútorný smysel poriadku vo svete,

nerozumejú bolesti a utrpeniu a ich radosť vidí sa mi ako ustavičná grimasa. Obliekajú si neraz kuklu prstopašnosti a boja sa uvažovať, lebo nevyhnutne museli by uznať jestvovanie osobného Boha, a to potom zaväzuje. Preto radšej nehovorí o takých veciach, nečítať. *Apagé Christe!* Ich deň predstavuje rad väčších - menších bolestí, proti ktorým chcú robiť ustavičné revolúcie, ale nemajú dostatok vnútornej sily, lebo museli by začať robiť najprv revolúciu vo svojom vnútre. Raňajší buditčiek, vyrušovanie zo spánku, robenie poriadku v izbe, čistenie zablatených topánok a šiat, cvičenie, pochodovanie, počúvanie prednášok, zlá strava, nevykúrená izba, tvrdá posteľ, rozkazy, všetko to predstavuje rad bolestí, ktoré ich opantaly, že nevidia iného východiska z neho ako skončenie vojenskej služby. Kolká naivnosť u vysokoškolsky vzdelaných ľudí, ktorí zabúdajú, že si tieto putá odnášajú i do civilného života. Chvíľa odchodu sa im zdá byť vykupiteľskou, a toho, kto by ich vedel už teraz prepustiť z vojenčiny, by hádam uznali aj za Mesiáša. Keďže tento neprichodí, tak si život spríjemňujú životom, ktorý zabíja ich život večný.

O čo väčšiu radosť zo života môže mať človek, žijúci čisto v spojení s tebou, Pane, a ňou manifestovať za teba. Netreba demagogie s tribúny, ale otvárať nepoznané svety. Jestvuje dokonalejšie šťastie na zemi a jediný katolicizmus, dôsledne uskutočňovaný, ho zadovaňuje. Kolká naivnosť, ba dekosť u týchto vážených pánov doktorov, ktorí si myslia, že Kristus a jeho kňazi sľubujú blažený život iba po smrti. My však budujeme Kristovo kráľovstvo už tu na zemi a skrz tvoje mystické telo utvárame spoločnosť ľudí, ktorá nežije iba vidinám posmrtna, ale prežíva pravú ľudskú blaženosť už tu na zemi. Jedno je však rozhodujúce pri našom úsilí: nikdy nečakať a nežiadať uznanie a odmeny od ľudí. Pravú odmenu dávaš jedine ty, a keď raz dáš prehovoríť ústam neverca: „Verím v Boha“, vtedy poukážeš nad všetko jasne, že hodno bojovať o dušu.

Daj mi sily, Pane, aby som neklesal v ďalšom boji, ktorý ma vyčerpáva. Možno po čase dovoľíš, aby niektorý druhý prehovoril s niektorým z mojich spolubývajúcich, ktorý pochopí a uverí. *Brat lekár.*

Roč. VII.
Čís. 5-6.
1947.

*mesačník
pro duchov
život*

Vydávajú slovenskí dominikáni. Rediguje fr. P. Aquinas M. Gabura, OP.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. svätej Anny 15
Predplátne na rok 80 Kčs, pre študentov 40 Kčs.
Šekové číslo Smeru 6181. — Číslo telefonu 2418.

O B S A H :

Cesty duchovnosti:

Základné črty kristocentrického plánu 177. — „Moja“ svätá omša 186. — Túžba po cti a láske ako prirodzené predpoklady duchovného života u mužskej mládeže 194. — Ľudská nespokojnosť a nádej v Boha 201.

Kňazská duchovnosť:

Ježiš Kristus, kňaz podľa obradu Melchisedechovho 212. — Pastier, dávajúci život za svoje ovce 215. — Kňaz a laik 216. — Z kňazských listov sienskej svätice 223. — Vznešenosť kazateľského úradu 228.

Duchovnosť vo svätých:

Životné pravidlá blahoslaveného Kontarda Ferriniho 229. — Odovzdaná láska 232. — Dôvera v Boha 232. — Pánove súdy 233. — O poďakovaní 234.

Duchovnosť v živote:

Sviatosťný Ježišu 235. — Film ako problém duchovného života spoločnosti 236. — Z duchovnosti skautskej vodkyne 242. — Z duchovnosti nášho profesora 243. — Pravoslávna cirkev a ekumenické hnutie 245. — Duchovná príbuznosť Maxima Gréka a Hieronyma Savonarolu 251.

Poznámky o knihách 254.

François Mauriac: CESTY K MORI. Vydalo naklad. Vyšehrad v Prahe 1947. Po 85.—, viaz. 107.—. Tento román vyšiel vo Francúzsku r. 1939. Psychologický rozbor úpadkového meštiackeho života je podivne jasný; autor ide až na koreň chorôb, preniká spleťou hmotných náhodností až po mravnú podstatu. Temer všetky Mauriacove románové postavy poznačené sú zúfalstvom, z ktorého daromne hľadajú únik. Je to istý pesimizmus, ktorý sa prečistil a vyjasnil tým, že zbavil sa príťaže jednoznačného determinizmu. Po umeleckej stránke Cesty k moru neostávajú v ničom za doterajšou Mauriacovou tvorbou. A myšlienkove znamenajú nesporné stúpanie.

Rudo Moric: LYŽIAR MARTIN. Vydal SSV v Trnave 1947. Pútavé príbehy chlapca, ktorý sa v živote statočne uplatní.

Jaroslav Janouch: PRO ČEST A SLAVU. Vydalo naklad. Vyšehrad v Prahe 1947. Po 117.—, viaz. 142.—. Je to dejepisný román pre mládež s osozným výchovným účinkom.

M A T U R A N T O M .

Azda sa ešte rozhoduješ na životnú cestu, hádam cítiš povolanie na rehoľné kňazstvo. Nemal by si chuť rozmnožiť skromnú skupinku slovenských dominikánov? Ak by si chcel dajaké informácie o dominikánskej reholi, obráť sa na Dominikánsky kláštor, Trenčín, Námestie sv. Anny 15, alebo Košice, Mäsiarska č. 6. Zadarmo tam dostaneš krásnu knižku o reholi „Apoštol Pravdy“.

*

Všetkých úctivo prosíme,

aby láskavo upozorňovali súcích mladíkov na našu rehoľu a tak nám pomáhali pri uskutočňovaní úsilia, ktoré si Smer vyznačil. Prijímame aj neštudovaných mladíkov, ktorí ako bratia laici modlitbou a hmotnou prácou podporujú apoštolát bratov kňazov.

*

Úprimné Pán Boh zaplať

všetkým, ktorí neuspokojili sa naznačeným predplatným a veľkodušne poslali nám príspevok na tlačový fond pre chudobných študentov.

SMER cez veľké prázdniny nevychádza.

Preto neráčte ho urgovať.

*

Zmenu adresy

nech nám zavčas láskavo oznámia tí, ktorí budú od nového školského roku na novom pôsobíšti. Ide najmä o profesorov, učiteľov, študentov.

*

Využime vhodné príležitosti cez prázdniny

na získanie nových čitateľov Smeru.

*

Upozorňujme na RADOSTNÝ ŽIVOT

od Vít a de L a r i g a u d i e h o, ktorý vedel tak pôvabne posvätiť cestovanie, šport, pobyt v prírode. Veľa dobrého môžeme tak robiť. Ukážme sa apoštolmi aj v tomto smere. Od krásne chápanej prírody ku krásnemu Bohu!

*

Veľadôstojným oltárnym bratom oznamujeme,

že v blízkom čase rozpošleme homiletickú prácu
Dr. L i g o š a: **PUTNIKOM VEČNOSTI.**

Prosíme úctivo, aby ju nevracali bez toho, žeby
sa do nej nepozreli.

P. Dr. Silv. M. Braito, OP:

C Í R K E V.

Táto apologeticko-dogmatická štúdia o Kristovej Cirkvi patrí do rúk každého katolíka, aby dobre poznal a od dane miloval svoju duchovnú matku, v lone ktorej nájde jasný, vyrovnaný život.

Vydala Dominikánska edícia KRYSTAL, Olomouc,
Slovenská 14. Po 150.—.

Používanie novinových známok povolilo Riaditeľstvo pošt
v Bratislave pod č. 15.628-1-1947.

Dozorný poštový úrad, Trenčín.

Tlač: Vojtech Čelko a spol., Trenčín.

Česty duchovnosti.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“

Vhlbil som sa do Kristových, večne sviežich slov osobnej aj svetovej záchrany?

Základné črty kristocentrického plánu.

Poukázali sme na to,¹ že veľkosť, krása a šťastie človeka je v jeho teocentrickom založení, v jeho zamierení na Boha, ktorý je ťažisko a náplň jeho života. Toto platí o človeku už s prirodzeného stanoviska.

No keby aj najbystrejší veľduch neviem ako hľbal, nikdy by nemohol prísť na to, že jeho ľudská veľkosť môže ešte vyrásť, že jeho prirodzený teocentrizmus ešte môže prekročiť isté hranice, dostať sa do vyššej, nadprirodzenej ríše a tam sa netušene rozvíť.

Na čo nestačí rozum, inak mohutná bádateľská sila, tam pomohlo svetlo nadprirodzeného zjavenia. Pred človekom ožiarilo utešené obzory, na ktoré môže hľadiť len so svätým rozochvievaním; otvorilo mu velebnú svätynňu božstva so zázračným tajomstvom Trojjedinosti, ktorému sa nebeskí duchovia klaňajú vo vrúcnej extáze a jednotajnom zvelebovaní: Svätý, Svätý, Svätý Pán Boh zástupov!

Nie, Boh nežije v mlkvej osamotenosti a pochmurnej nečinnosti. V Bohu je nevýslovná spoločnosť a nesmierna činnosť; Boh je číra činnosť. On je duch, ktorý myslí a miluje. Od večnosti plodí sebe rovnú myšlienku, do ktorej vkladá celé chápanie seba a ktorá ho celého predstavuje. Od večnosti vyslovuje Slovo, ktoré ho dokonale vyjadruje. Od večnosti rodí Syna, ktorému dáva svoju prirodzenosť, svoje doko-

¹ Smer VII, 1—11.

nalosti, svoj prebľazený život. Inej myšlienky netreba, bo táto jediná, večná a absolútna myšlienka celkom vyčerpáva hĺbočiny Boha, pripasť Nekonečna a večne ostáva pred ním ako dokonalá predstava jeho samého, ako „odblesk jeho slávy a obraz jeho podstaty“.² „Celý život Boha deje sa v jeho vnútri, v nevýslovnom rozhovore prvej božskej osoby s druhou osobou, nezrodeného Otca so Synom, od večnosti zrodeným. Boh myslí a vidí sa vo svojej myšlienke ako by v niekom inom, ale v niekom, kto je mu taký blízky, že je s ním podstatou jeden. Pozorujúc svoju myšlienku, hľadiac na svoj obraz, počúvajúc svoje slovo, môže vravieť vo vytržení prvého a najozajstnejšieho otcovstva slovo, čo Dávid očul: »Syn môj si ty, ja som ťa dnes splodil.« Dnes! V tento deň, ktorý nemá ani minulosti ani prítomnosti ani budúcnosti, v tento deň, ktorý je večnosť, to jest nerozdeliteľné trvanie nemeniacej sa bytosti. Dnes! lebo Boh myslí dnes, splodzuje svojho Syna dnes, vidí ho dnes, počuje ho dnes, žije dnes tým nevysloviteľným činom, ktorý nemá začiatku ani konca.“³

No v tomto nie je celý boží život. Syn pozoruje, ako sa mu Otec bezvýhradne dáva. Bezmedzné darovanie sa Otca Synovi vyvoláva v Synovi živú vďačnosť s takým istým bezmedzným darovaním seba. A z tohto vzájomného darovania ako z jediného prameňa vychádza tretia božská osoba Duch svätý, ich podstatná a živá láska. „Ako Syn vyčerpáva v Bohu vedenie, tak Duch svätý vyčerpáva v Bohu lásku, a tým zatvára sa kruh božskej plodnosti a božského života. Veď čože by mal Boh viacej robiť? Keďže je dokonalý duch, myslí a miluje; plodí sebe rovnú myšlienku a s myšlienkou lásku, rovnú obidvom. Co by mal ešte chcieť a utvoriť?... Boh, bytosť nekonečná, bytosť dobrá,

² Žid. 1, 3.

³ Lacordaire, OP, v konferenčných rečiach.

krásna a žijúca v najplnšom smysle slova, je neomylné dokonalá jednota a dokonalá mnohosť, jednota podstaty v mnohosti osôb; duch-princíp, myšlienka rovná duchu, ktorý ju plodí, láska, rovná duchu aj myšlienke, z ktorej vychádza; všetci traja: Otec, Syn, Duch svätý, rovnako starí ako večnosť, rovnako veľkí ako nekonečnosť, jedno v blaženosti ako v podstate, z ktorej čerpajú svoje totožné božstvo, dohromady tvoria nevýslovný celok svetla a lásky.“⁴ A títo traja jedno sú.

Tento úžasný vnútorný život trojjediného Boha tvorí jeho nevýslovnú blaženosť. Nikto a nič mu ju nezvyší, ani neumenší. Ani celé mravné, kultúrne, hospodárske, technické a hociaké iné úsilie ľudstva všetkých vekov a celý obrovský dynamizmus nesmiernych svetov. Boh pre svoje šťastie potrebuje iba seba, aby totižto bol tým, čím je. Nič viacej a nič menej.

No jednako vo svojej bezmedznej добрote obohacuje nás vnútorným trojičným životom, dovoľuje nám vstúpiť do svätyne božstva, prebývať v nej a zúčastňovať sa na svojej vlastnej blaženosti. Tento zázračný plán uskutočňuje tak, že nás prijíma za svoje deti, za svojich synov a svoje dcéry.

Lenže pre prijatie za božie deti, pre túto božskú adoptáciu nevyhnutná je podmienka, — ktorá ostatne platí aj pri ľudskej adoptácii — že totižto adoptovaný musí byť na základnej úrovni s adoptujúcim, musí byť z jeho pokolenia. Človek môže adoptovať len človeka, nie kryštál, rastlíčku alebo zvieratko, keďže nie sú z ľudského pokolenia. No my sme svojou prirodzenosťou z ľudského, nie božského pokolenia. Akože Boh, prijímajúci nás za svoje deti, vyplní tento priepastný nepomer? Tajomnou účasťou na svojej božskej prirodzenosti, na svojom vlastnom živote, ktorú voláme *milosť*. Tá

⁴ Tamtiež.

preniká najvnútornejšie hlbiny ľudskej duše, človeka zaštepuje na Boha, pridružuje ho k presvätej Trojici a tak pôsobí, že Boh žije v človeku a človek v Bohu. „Ak ma niekto miluje, zachová moje slovo, a môj Otec ho bude tiež milovať. *Prideme k nemu a budeme u neho prebývať.*“⁵ Božia láska sa rozlieva v našich srdciach *skrze Ducha svätého, ktorý je nám daný.*“⁶ Milosť, pridružujúc človeka k Bohu, nijako nenarúša zdravý základ ľudskej prirodzenosti; zachováva ho nielen neokypený, ale ešte ho pozdvihuje do netušených výšok, božsky zošľachťuje a umocňuje. Taká prevzácna hodnota je táto tajomná účasť na božskej prirodzenosti, že jej najmenší stupeň vyvyšuje človeka nad všetko stvorené, nad najväčšie divy prírody, nad najveľkolepejšie umelecké diela, nad najmohutnejšie výplody techniky, nad najhrdinskejšie prirodzené činy a najžiarivejšiu číro ľudskú mravnú veľkosť. Veľduch svätého Tomáša Akvinského vyjadril to jednoducho: „Dobro milosti jedného je väčšie ako prirodzené dobro celého vesmíru.“⁷ A ako by aj nie? Veď milosť nás zbožšťuje, dáva nám božskú transfúziu, vstrekúva do nás trojičný život. Tak koluje v nás vedľa ľudskej materinskej krvi aj božská otcovská krv milosti, takže sme skrze ňu naozaj z božského pokolenia, adoptovaní, no zato praví synovia boží a pravé dcéry božie, sme zvnútra pretvorení. Nič zo dravo ľudského nestrácame, len obohatení sme božským. Stávame sa bohočlovekom, ktorý, pravda, ďalej má obmedzené rozmery tvora, no spolu zúčastňuje sa na nekonečnom živote Boha, ktorý preniká podstatu jeho duše. Sme javiskom zázračných dejov, večného kolobehu života svetla a lásky troch božských osôb. V duši máme začiatok neba, lebo ako svätý Tomáš prizvukuje, milosť

⁵ Ján 14, 23.

⁶ Rim. 5, 5.

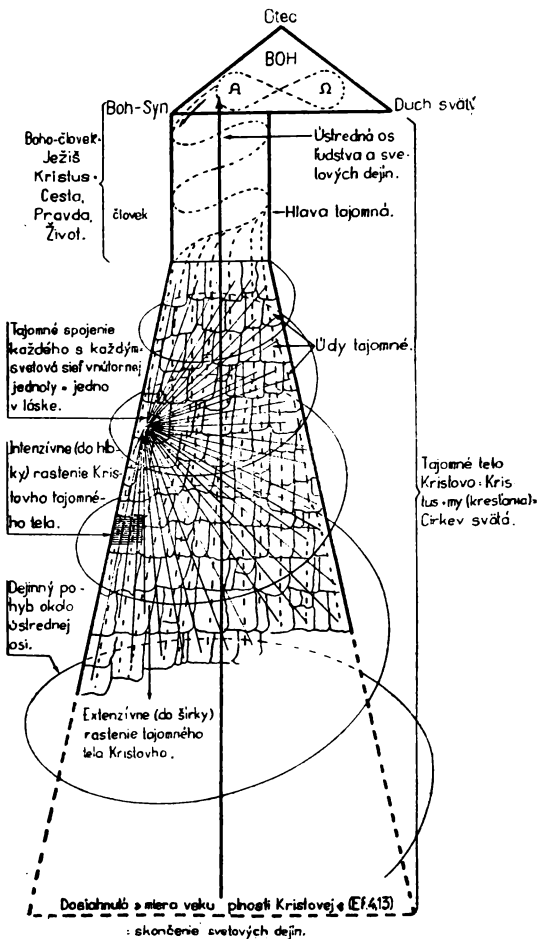
⁷ I—II, 113, 9 k 2.

je počiatok nebeskej blaženosti. Mystici, ktorí vrúcne prežili prítomnosť Trojjediného v sebe, radi vravievajú, že duša je živým nebom. A svätá Margáta Mária zajasala: „Mám a nosím so sebou vždy a všade Boha svojho srdca a srdce svojho Boha.“ Hľa, mocne prežívaný nadprirodzený teocentrizmus, hlboko povedomé spojenie s Bohom milosťou.

Boh stvoril prvého človeka s touto nadprirodzenou teocentrickou stavbou. Nechcel, aby sa ho človek len zvonka dotkol a zastavil pred svätynou božstva. Adamovi dal milosť, nadprirodzený teocentrický prvok, živý základ a živé svedectvo božieho synovstva, žeby ho mal nielen on, ale aj celé ľudstvo, ktorého bol predstaviteľom. No Adam hriechom, najosudnejším revolučným prechmatom svetových dejín, zradil božiu myšlienku o človeku, ktorú Boh v nežnej láske vyjadril vo večnom Slove, vo svojom Synovi, pravzore všetkého, bo v ňom a podľa neho je všetko utvorené.

Syn, skrze ktorého Otec silou Ducha svätého, ich spoločnej lásky, utvoril plán na posvätenie prvého človeka a celého ľudstva, obnovuje zradenú božiu myšlienku. Najsvätejšia Trojica stvorila človečenstvo, ako je v podstate naše z mäsa, krvi, kostí, s telesnou a duševnou stavbou, podobnou našej; spojila ho s druhou božskou osobou Slova. Tak večný Boží Syn tajomstvom vtelenia stáva sa v čase dokonalým človekom. Pritom nič neumenšuje zo svojej božskej Velebnosti, ktorá je aj po vtenení priam taká nekonečne vznešená, ako bola predtým. *Vtelený Boh čiže Bohočlovek je Ježiš Kristus.* V ňom božské a ľudské spojené je v jednote nad pomyslenie. V jednej a to božskej osobe bez smiešania spojené sú dve prirodzenosti: božská a ľudská. S božstva steká nekonečný prúd božieho života do Kristovho človečenstva,^a

^a Porovnaj na schéme pod trojuholníkom obdĺžnik s vyčiarkovanou závitnicou.

ktoré je plné milosti a pravdy." Preto svätý Pavol používa o Kristovi mohutné výrazy: „V ňom skrývajú sa všetky poklady múdrosti a vedomosti...¹⁰ Veď v ňom, v jeho tele prebýva všetka plnosť božstva.“¹¹ Úžasná skutočnosť! Nikdy v ľudských dejinách nebola a nikdy nebude taká nesmierna nosivosť v človeku ako v Ježišovi Kristovi. Do jeho svätého človečenstva složená je celá farcha božskej plnosti a to v takom úzkom spojení, že mu patrí božská pocta. Človek nemôže byť viacej povýšený. Ježiš Kristus, plný milosti a pravdy, stojí na velebnom vrcholci stvorenstva a vekov.

Ale Bohočlovek Ježiš Kristus vlastní náplň božského života vzhľadom na obnoviteľský plán ľudstva. S večných vrcholcov božstva steká nadprirodzený život na jeho sväté človečenstvo v neohraničenej miere, aby sa vo väčšej-menšej miere rozlieval na jednotlivcov nového ľudstva, ktoré Otec v ňom ako večnom Slove vyplánoval a ktoré ním začína.¹² „Otec Pána nášho Ježiša Krista v ňom si nás ešte pred stvorením sveta vyvolil.“ Iba skrze Bohočloveka Ježiša Krista, vlastného a jednorodeného Syna Božieho, stávame sa adoptovanými božími synmi a dcérami, vstupujeme do božej rodiny, dostávame nadprirodzený teocentrický základ. Nadto aj samu milosť, ktorá nám dáva tieto ohromné hodnoty, dostávame skrze Ježiša Krista; on ju nielen má pre nás, ale aj získal ju pre nás svojím nevy-povedateľne plodným životom a vykupiteľskou smrťou. Iba v ňom a z neho ju môžeme načierať. „Z jeho plnosti sme my všetci prijali.“¹³

Teda Boh si nás vyvolil v Ježišovi Kristovi za svojich synov a svoje dcéry a za jeho bratov a sestry. Tým naše pôvodné, nadprirodzene

⁹ Ján 1, 14.

¹⁰ Kol. 2, 3.

¹¹ Tamtiež 9.

¹² Porov. priestor pod obdĺžnikom s bunkami.

¹³ Ján 1, 16.

teocentrické založenie dostáva novú, svojráznu, kristocentrickú pečať a celý teocentrizmus zázračné zvýraznenie v kristocentrizme. A tak Ježiš Kristus je podľa božích zámerov jediná možná cesta k Bohu, k splneniu pravého životného smyslu. Vari teraz lepšie chápeme božsky seba-vedomé Kristove slová: „*Ja som cesta . . . Nik neprichádza k Otcovi, ak len nie skrze mňa.*“¹⁴ K Bohu vedie iba kristocentrická cesta; mimo nej je blúdiace putovanie bez úfnosti na dosiahnutie pravej blaženosti. Nijaký kult prírody, nijaký náboženský naturalizmus v rozmanitých podobách nemôže nahradiť naše veľké povolanie v Kristovi Ježišovi.

Život mimo Krista je nedôsledný, nevypracovaný, naštrbený; nejde cez plnú, nepoškvrnenú pravdu, má na sebe flaky nesprávnosti, lži. Aj keby sa neviem ako jaгал slávou, mocou, veľduchovosťou a inými prirodzenými hodnotami, jednako len pomimo Krista chýba mu nevyhnutné zamierenie na priepastné vnútro trojičného života, na ktoré iba kristocentrická šípka zaostruje ľudské životy. Nie podaromne Kristus prizvukoval: „*Ja som pravda . . . Ja som svetlo sveta. Kto mňa nasleduje, nebude kráčať vo tme, ale bude mať svetlo života.*“¹⁵ Preto prv či neskôr musí sklamať každá vzdelanosť, technika, každé hospodárstvo, každý svetonázor a vonkoncom všetko, čo nie je kristocentricky riešené.

Život bez Krista nemôže byť plným rozvitím životných síl podľa božej myšlienky o človeku; len živorením alebo smrťou. Lebo keď nás Boh povolal pre nadprirodzený život v Ježišovi Kristovi, nemáme právo ostávať na prirodzenej životnej úrovni. Kristus vravieval, že prišiel, aby sme mali život a vždy hojnejšie ho mali. „*Ja som život.*“ Božský dynamizmus milosti, ktorej nevyčerpatelným žriedlom je sväté Kristovo

¹⁴ Ján 14, 6.

¹⁵ Ján 8, 12.

človečenstvo, má pracovať a kolovať v obnovenom ľudstve, prenikať celý život jednotlivca aj spoločnosti, všetko obnoviť v Kristovi, všetko posvätiť jeho božským životom, či sú to silné údery kladivom u robotníka alebo jemné pohyby operačným nožikom chirurga, či tvrdá hmotná práca nádenníka alebo duchovný úmor pri hlbáaní univerzitného profesora, či drobné starosti matky alebo v Bohu rozliata kontemplácia mnícha. Kristus stojí pred každým vekom, zamestnaním, povolaním, pred každou životnou složkou, pred každým ľudským prejavom, slovom pred všetkým a do všetkého mocne volá: „Ja som život.“

Preto všetko, vonkoncom všetko má smerovať na Ježiša Krista. On je stredobod všetkého jestvovania a diania, ústredná os celého ľudstva a celých svetových dejín, okolo ktorej sa všetko otáča,¹⁶ či si to dakto úprimne želá alebo pochabo sa proti tomu vziara. On je nesmrteľný kráľ srdc aj vekov, „*ten istý včera i dnes i naveky*“,¹⁷ a preto vždy časový, jednodaj božsky svieži, vždy blízky každému človeku a každému storočiu, jediný trvanlivý, neotrasiteľný a uspokojujúci základ života jednotlivca aj spoločnosti: „*Nikto nemôže položiť iný základ ako ten, čo je položený, a to je Ježiš Kristus.*“¹⁸ Mimo neho niet pevne podložených životov, mimo neho všetko postavené je ako dom na piesku, a preto prv či neskôr sa nevyhnutne zrúti.

A tak okolo tejto osi cez storočia buduje sa, rastie a mohutnie so dňa na deň, ba s minúty na minúty tajomné Kristovo telo, ktoré s ním tvorí jednotu, ktorého hlavou je sám Ježiš Kristus a my jeho tajomné údy, oživované a napĺňané jeho nadprirodzenou milosťou, čo nás robí jeho bratmi a sestrami a skrze neho božími synmi a dcérami. Má viditeľný, spoločenský, organizačný rámec spolu s vnútorným duchov-

¹⁶ Porovnaj na schéme kristocentrickú os a veľkú závitnicu okolo nej.

¹⁷ Žid. 13, 8. ¹⁸ 1 Kor. 3, 11.

ným, nadprirodzeným ústrojenstvom, v ktorom Duch svätý, Duch Ježiša Krista rozprudzuje Kristovu milosť. Táto mohutná, vekovitá živá stavba rastie do svetovej a časovej šírky (extenzívne) pokrstením nových jednotlivcov, ktorých krst pripája na kristocentickú os; spolu rastie do hĺbky (intenzívne), keď do jednotlivcov vteká nová dávka milosti, Kristovho života, trojičného života najmä skrze sviatosti a dôsledným kresťanským životom. Takto rastie Kristus vo svojom tajomnom tele, vo svojej svätej Cirkvi v dejinách. Keď dosiahne „mieru plného vzrastu“¹⁰ vo svojej Cirkvi, skončia sa svetové dejiny. To bude chvíľa dokonalého presunu Kristom vykúpeného a božsky obnoveného ľudstva do večného Otcovho kráľovstva, kde budeme hľadiť na Boha s tváre na tvár v plne rozvítom kristocentrizme, velebiť nesmiernu božiu lásku, vnorení do neopísateľnej blaženosti troch božských osôb.

Keby človek dvadsiateho storočia, ktorý sa neraz tak šialene ženie za preludnou veľkosťou, čo ho vždy viacej vnútorne rozvítava, pochopil kristocentrickú veľkosť, pre ktorú je z božej štedroti povolaný! Ako mocne by pocítil, že jeho strašne smädná túžba po veľkosti a blaženosti tak prehojne a nad očakávanie naplní sa v dôslednom kristocentickom zamierení života!

Ostáva nám, aby sme takto všeobecne načrtnutý kristocentrický plán rozvíňali podrobne a v jednotlivostiach so životným uplatnením.

Brat dominikán.

„Troja“ svätá omša.

Charles Grimaud.

IV.

Tu uvidíme, že pravdy, obsiahnuté v predchádzajúcich kapitolách, vyjadrené sú aj v liturgii svätej omšovej obety, ktorá nám to takto mocne potvrdzuje.

¹⁰ Ef. 4, 13.

*Svätá omša je uskutočnenie obety
tajomného Krista.*

Celá táto náuka, vysvetľovaná od začiatku tohto diela, konkrétne sa uplatňuje a uskutočňuje pri slúžení svätej omše. Práve pri oltári obnovuje sa kalvárska obeta, pri oltári nekrvavé, zato ozajstné obetovanie opakuje sa pričinením tajomného Krista.

Keď teda svätá omša uskutočňuje tajomné obetovanie, musí mať vo svojich obradoch a formulách, ktoré používa, smyslové vyjadrenie nadprirodzených dejov, čo sa v nej splňajú. Keďže my údy so svojou Hlavou, najvyšším Kňazom, ozajstne obetujeme svrchovanú poctu, akože by to mohlo byť, aby sa naša úloha spoluúčinkujúcich a obiet neprejavovala pri najsvätejšom obetovaní tela a krvi Ježiša Krista?

Preto Cirkev nezabudla nám jasnými výrazmi naznačiť našu úlohu v prinášaní oltárnej obety. Ukáže nám to pozorné sledovanie omšových modlitieb a obradov. Posvätná liturgia musí k náukovým dôkazom, vysloveným v predchádzajúcich kapitolách, pripojiť praktické a takrečeno hmatateľné potvrdenie, ktorého vážnosť je nesporná.

*Naše liturgické štúdium obmedzí sa
na hľadanie dokazovania.*

Nečakajme tu úplnú štúdiu o liturgii svätej omše. Prekrásne knihy boli uverejnené, na ktoré môžu sa výhodne obrátiť veriaci, čo túžia poznať dejiny svätej omše, smysel každej jej modlitby, spôsob, akým ju sledovať.¹

¹ Porovn. *Leçons sur la Messe* od Batiffola, Paríž, Lecoffre. — *La Sainte Messe, Notes sur sa Liturgie*, od Dom Eugena Vandeura, Paríž, Gabalda. — *Méthode Liturgique pour assister au Saint-Sacrifice de la Messe* od kanonika Le Moinga, Paríž. — Z našich: *Neznáma obeta* od Brišáka, Košice, Verbum. — Z českých vydání: *Mše svatá* od P. Dr. Čalu, OP, Olomouc, Krystal. — *V hlubinách oběti* od Zundela, Olomouc, Krystal.

Toto dielo ide za zvláštnejším cieľom: ukázať údu tajomného tela, to jest veriacemu v stave milosti, že Kristovo obetovanie je „jeho“ omša. Liturgie dotýkame sa v nasledujúcich riadkoch len v častiach, v ktorých zdôrazňuje túto pravdu.

Keď veriaci jasne pochopia, že Kristova omša je „ich“ omša, keď budú dobre poučení o *svojej osobnej spolupráci* na nekonečnej pocte, vtedy budú mať pravé poznanie o oltárnej obete, budú sa cítiť mocne pobádaní, aby vnorili sa do jej divov, bo potom budú mať ozajstnú vedúcu niť na osožné sledovanie autorov, o ktorých zmienil sa začiatok tohto úseku.

Čo nám ukáže omšová liturgia.

Formuly a obrady svätej omše umožnia nám zistiť uskutočnené štyri pravdy:

1. že Kristove údy *obetujú* s ním;
2. že tieto údy *obetujú sa* s ním;
3. že viditeľný a druhoradý kňaz pri oltári je súčasne *úd* tajomného tela, zúčastňujúci sa v obetovaní za svoju osobu, *naš úradný zástupca a zástupca Kristov*;
4. že neviditeľný Kristus je *najvyšší a hlavný Kňaz*.

Výrazy, ktorými obetujeme s Kristom.

Liturgia svätej omše je bohatá na slová, ktoré vyjadrujú, že svätá omša *nám* patrí, že je *naša* obeta. Jedno z nich ako by shŕňalo všetky ostatné. Kňaz naozaj hovorí pri obrátení sa k veriacim: „Modlite sa, aby Boh milo prijal *moju a vašu* obetu.“² Cirkev nebojí sa opakovať, že najsvätejšej Trojici *obetujeme* obetu, ktorá je *naša*.

Táto základná pravda usmerňuje celé obetovanie.

Pri obetovaní kalicha text takto zneje: „Obe-

² Orate fratres.

tujeme ti, Pane, kalich spasenia." Liturgia násto-
jí na slove „*obetujeme*“, ktoré kňaz viac rás
opakuje: „Prijmi, svätá Trojica, túto obeť,
ktorú ti *prinášame*...“³ Ponižene Ťa prosíme,
aby si milo prijal túto obeť, ktorú ti *prinášame*...“⁴

Či toto opakovanie nie je výrazné? Nemô-
žeme pochybovať o našej spolupráci s kňazom
pri oltári.

Jednako niektorí veriaci mohli by si myslieť,
že kňaz vraví „my“, ako by povedal „ja“, ako
sa jednoducho hovoríeva, používajúc „veličen-
ské množné číslo“, čo používa napríklad pápež,
keď sa obracia na katolícky svet, alebo biskup,
hovoriac: „Naši najmilší bratia...“

No Cirkev, ktorá nemá rada dvojsmyselnosť
a ktorej záleží na tom, aby náležite zdôraznila
túto veľkú pravdu o spoluúčinkovaní celého
tajomného tela pri obetovaní, urobila patričné
opatrenia, aby ukázala, že slovíčko „my“ zahŕňa
vo svojom rozsahu všetky duše, milosťou spo-
jené s Kristom.

Pri obetovaní, keď kňaz obetuje kalich, liru-
gia objasňuje najprv slová „*obetujeme ti*“ po-
sunkom, ktorý zdôrazňuje ich význam. Pri sláv-
nostných svätých omšiach diakon pozdvihuje
kalich spoločne s kňazom a vyslovuje s ním
nahlas obetovaciu formulu: „Obetujeme ti...“
Teda slovo „my“ je ozaj množné číslo; ukazuje
dve osoby, z ktorých jedna, diakon, zúčastňuje
sa na svätom úkone ako zástupkyňa všetkých
veriacich.

A kto by ešte pochyboval o množnom čísle
slova „my“, našiel by aj v niektorých iných
textoch svätej omše žiadané objasnenie. Pred
pozdvihovaním viaceré liturgické slová presne
naznačujú, že slovo „my“ označuje kňaza a celý
kresťanský ľud, obetujúci svätú obeť s Ježišom

³ Obetovanie najsvätejšej Trojici pred Orate fratres.

⁴ Začiatok kánonu.

Kristom, hlavným Kňazom. Pri spomienke na živých kňaz naozaj vraví: „Rozpomeň sa, Pane, na služobníkov svojich, za ktorých ti obetujeme alebo ktorí ti obetujú túto obeť chvály...“

Trocha neskôr, keď kňaz vztahuje ruky ponad kalich, ktorý má premeniť, vraví: „Prosíme ťa teda, Pane, prijmi smierený túto obeť služby našej, ale i celej rodiny svojej...“⁵ Či to jasne nenaznačuje, že obeť je dielo celého tajomného tela, označeného tu výrazmi „celej rodiny svojej“?

Cirkev hneď po premeňovaní opakuje slovičko „my“, úmyselne podrobne opisujúc smysel, ktorý má, ako by znova potvrdzovala pred samým Kristom spojenie celého tajomného tela s jeho neporovnateľnou Hlavou, prítomnou na oltári: „*My, služobníci tvoji, aj ľud tvoj svätý...* (to jest celé tajomné telo) obetujeme preslávnjej Velebnosti tvojej z tvojich štedrých darov...“⁶

Kánon končí sa Otčenášom, novým a slávnostným potvrdením spoluúčinkovania veriacich a Krista pri obetovaní. Naozaj „božím návodom poučení osmeľujeme sa povedať: *Otče náš*“. Načože toto ospravedlňovanie: „osmeľujeme sa povedať“? Teda formula *Otčenáš* je taká odvážna? Hej, Boh má iba jedného Syna, a tento Syn, nerozlučne spojený s nami, svojimi údmi, je „tajomný Kristus“. Preto my všetci, pripojení k Hlave, sme údmi jediného Syna Božieho. Nie sme vedľa Krista iní boží synovia v hojnom počte, ale sme samé údy jediného Syna, ktorý sám má „zaľúbenie“ a bez ktorého „nič nemôžeme urobiť“, ani *Otče náš* povedať.

A tak teda my — vy a ja, ponížení veriaci, rozptýlení v tieni chrámovej lode, zato pozorne sledujúci obetovanie, alebo aj viacej prostredekne tí, čo nie sú prítomní a spájajú svoj úmysel so svätou obeťou — spoluúčinkujeme v roz-

⁵ Modlitba Hanc igitur.

⁶ Modlitba Unde et memores.

ličnej miere na tejto veľkej oltárnej obete podľa nášho nadprirodzeného postavenia, našej osobnej nábožnosti a vôle.

Slovom, svätá liturgia nám zrejme dokazuje, že hlavný Kňaz pri svätej omši, ktorý obetuje prostredníctvom slúžiaceho kňaza, je „tajomný Kristus“, Hlava a údy, a to aj pri svojom vzraste, ktorý dosiahol dneska terajším soskopovaním svojich veriacich. Teda *my* obetujeme s ním, každý podľa svojej úlohy, malej v porovnaní s jeho, ale akej veľkej, slávnej, úžasnej, nepredstaviteľnej vzhľadom na našu prirodzenú malosť!

Liturgické dôkazy, ktoré ukazujú, že celé tajomné telo je obetným darom s Kristom.

Odvtedy, čo tajomný Kristus *obetuje*, súčasne aj *obetuje sa*, lebo kňaz a obetný dar tvoria iba jedno pri oltári ako na Kalvárii.

Preto Cirkev svojou liturgiou viditeľne ukazuje, že sme úzko spojení s oltárnym obetným darom a obetovaní s ním. Naozaj mieša kvapku vody do vína, ktoré stane sa Kristovou krvou. Touto vodou *sme my*. Čujme v tejto veci svätého Cypriána: „Voda obrazne predstavuje kresťanský ľud . . . , preto nesmieme pri premeňovaní kalicha obetovať či už samé víno alebo samú vodu . . . Obetovať posvätené víno bez primiešania vody bolo by toľko, ako keby Kristus mohol byť obetovaný bez nás; no keď víno a voda sú smiešané a slúčené, len vtedy uskutočňuje sa celosť duchovnej a nebeskej Sviatosti.“⁷

My, údy tajomného tela, sme spoluobetné dary s našou Hlavou. Preto Cirkev hneď po obetovaní chleba a vína, do ktorého primiešanej je trocha vody, káže kňazovi vraviť, ktorý vždy hovorí v našom mene: „*Prijmi nás*, Pane, pokorných duchom a v srdci skrúsených, . . . aby sa ti *naša obeta* páčila.“

⁷ List LXIII.

Keby Kristus-Hlava sám bol obetným darom, či by sme potrebovali prosiť, *aby nás Pán prijal*. Žeby mu bola *naša* obeta príjemná?

Teda neobetuje sa „neporovnateľná Hlava“ oddelená od svojich údov, ale celé tajomné telo s ňou. Tiež má sa predstaviť a *obetovať* sa celkom ponížene a skrúšene, aby bolo príjemné a tak láskavo prijaté: celkom ponížene, to jest schúliac sa za Krista; celkom skrúšene, to jest odstrániac najmenšie príčiny roztržky s ním. Tak údy tajomného tela budú istotne prijaté ako obetné dary, bo pôjdu so svojou Hlavou, ktorá sa vždy a nekonečne páči božskej Velebnosti.

Ten istý duch poníženej a skrúšenej diktoval podivné liturgické formuly, čo sú hneď po premeňovaní a v ktorých Cirkev prosí Najvyššieho, aby nehľadel na slabosti svojich údov, ale na zásluhy svojej Hlavy, žeby ju prijal ako príjemný obetný dar pri svätej omšovej obete.

Len čo Kristus zostupuje na oltár, posvätná modlitba veru zneje prekvapujúco prosebne, kedy by sme sa skorej nádejali na nadšené vzlety. Kňaz vraví: „Ráč na ne milostivo shliadnuť a prijať ich, ako si ráčil prijať dary spravodlivého služobníka svojho Ábela, aj obetu nášho praotca Abraháma, i tú svätú a nepoškvrnenú obetu, ktorú ti priniesol veľkňaz tvoj Melchisedech.“

O tomto úseku omšového kánonu počujme jedného zo spisovateľov, ktorí najlepšie vyjadrili myšlienku, z neho sa vynárajúcu: „Pri obetovaní pripojení sme boli ako údy Kristovho tajomného tela k obete hostie a kalicha, . . . vložili sme sa ako pšeničné zrnko do hostie a ako hroznové zrnko do kalicha. »Toto všetko tvorí iba jedinú a tú istú obetu«, hovorí Bossuet. Keď teda náš Pán, v ktorom Boh Otec má všetko zaľúbenie, je vždy istý, že on ho láskavo prijme, nie je to tak isto s nami, ktorí obetujeme sa s ním. Vedľa nepoškvrnenej hostie sú iné ho-

stie, menej čisté... Preto Cirkev prosí Boha, aby jej defom vnukol tie isté rozporenia, ktoré mali svätí patriarchovia."⁸

Cirkev svätá nemôže sa uspokojiť s touto prvou poníženou prosbou v prospech tajomného tela, ktoré obetuje sa ako očividne nedokonalý obetný dar. Liturgia s novým nástojením zmocňuje sa tej istej pokornej a prosebnnej myšlienky: „Pokorne ťa prosíme, všemohúci Bože, daj si toto zaniest rukami svojho svätého anjela na svoj nebeský oltár, pred tvár svojej božskej Velebnosti.“

Keby Kristus bol sám obetným darom, oddeleným od svojho tajomného tela, či by zbral priazeň, žeby ho anjeli zaniestli k Bohu, jeho, Kráľa nebeského dvora, ktorý sedí *podľa práva* na samom tróne svojho Otca? Ale „aby sme túto obetu, *složenú súčasne z tela a krvi nášho Pána, z nás samých* a z našich želaní, urobili božskej Velebnosti príjemnejšou, vrúcne prosíme Boha, aby si dal zaniest rukami svojho svätého anjela na nebeský oltár. Obávame sa, že naša obeta bude ešte veľmi nedokonalá, a obraciame sa na svätých anjelov, aby tak istejšie a rýchlejšie vystúpila k Bohu“.⁹

Tieto ponížené prosby svätej Cirkvi máme si každé ráno pri svätej omši osvojovať ako výrečné poučenie. Keď liturgia toľko nalieha, aby nám umožnila láskavé prijatie u Najvyššieho, či nás už tým nenabáda, žeby sme zo všetkých svojich síl pracovali, aby sme mu boli milí?

Teda pri všetkých svätých omšiach hlása nám potrebu posväcovať sa. Ak chceme *obetovať a obetovať sa* s našou Hlavou, stávajme sa jej hodnými údmi.

Denné, vytrvalé, aj hrdinské úsilia nebudú priveda na to, aby nás зробily súčasť zúčastňovať sa na obetovaní. Modlitba pri obetovaní

⁸ Le Moing: Méthode liturgique pour assister à la Sainte Messe 72—73.

⁹ Tamtiež.

na sviatok najsvätejšej Trojice podivne vyjadruje túto potrebu zdokonaľovania, ktorá je uložená tajomnému telu, aby bolo obetným darom, príjemným Bohu: „Posväť, Pane, túto prinesenú obeť a skrze ňu nás samých zdokonaľ pre seba za obetný večný dar.“

Žúžba po cti a láske ako prirodzené predpoklady duchovného života u mužskej mládeže.

Dr. Jozef Ligoš.

Často sťažujú si na nezáujem mládeže o duchovný život. Najmä u mládeže mužskej. A keď aj tento je, často badať, že prejavy duchovného života nevychádzajú z vnútornej potreby, že mládež náboženské povinnosti koná len z tradície, len preto, aby zadosť učinila želaniu rodičov, vychovávateľov. Badať, že mládež má svoje problémy, ktoré rieši si mimo náboženskej oblasti; že problémy náboženské a špeciálne problémy mládeže bežia rovnobežne mimo seba. Takto duchovný život mládeži nevyrieši tie najpálčivejšie otázky, duchovný život sa jej zdá ako niečo cudzie, čo sa jej zvonku natíska. Duchovný život býva mládeži podávaný len vo svojej objektivite. A je toľko ako stiahnuť kabát s vychovávateľa a natiahnuť ho na objekt výchovy. Mládeži ponúkajú nábožnosť dospelých, starých. Potom nie div, že sa mládež stavia k nábožnosti apaticky.

Pravda, musíme brániť objektívny ráz duchovného života. Ten musí byť u každého rovnaký. Ale to neznamená, že by sa preto vôbec nevšimala aj čisto subjektívna stránka v duchovnom živote. Je zjavné, že Boh každého človeka vedie k sebe svojim spôsobom. Inakšie by nebol stvoril rozličné povahy, letory, nebolo by detí, mláďencov a dievčat, mužov a žien, ale

všetci by sme boli rovnakej povahy, rovnakého veku, rovnakého pohlavia.

Na túto skutočnosť nesmieme zabúdať ani pri duchovnom vedení mužskej mládeže. I ona má svoje ústredné životné hodnoty, problémy, ktoré musíme vyriešiť v rámci náboženského života. Tieto treba pokresťančiť, na nich treba stavať duchovný život.

U mužskej mládeže sú to najmä dve ústredné hodnoty, okolo ktorých točí sa jej život a na ktoré treba mať zreteľ pri jej duchovnom živote. Je to túžba po cti, sláve a potom túžba po láske.

Túžba po cti.

Táto prejavuje sa u mužskej mládeže zvlášť túžbou a obdivom sily.

Každý mladík si však napred musí uvedomiť, v čom spočíva ozajstná sila. Nešťastím dnešného veku je, že celkom falšujú pochop sily. Skoro vždy a všade obdivujú fyzickú silu. Najlepší bežci, boxeri, šermovníci, plavci, futbalisti sa predstavujú mládeži ako predstavitelia sily a udatnosti. Pod silou rozumejú silu a veľkosť svalov.

Ale v tom nemôže spočívať ozajstná sila človeka. Keby sme chceli len svaly obdivovať, museli by sme to urobiť u leva alebo u tigra. Ten má predsa omnoho väčšie svaly ako najlepší boxer. Podobne, keby sila, hrdinstvo spočívaly v behu, tak by sme museli obdivovať zajaca, lebo ten predbehne aj najlepšieho bežca. Najlepší plavec sa musí schovať pred pstruhom. Ten by teda mal podľa toho dostať prvú cenu v plávaní. Ten by mal byť obdivovaný a stavaný za ideál mládeže. Keby sa sila mladého človeka počítala len podľa toho, koľkých vie povaliť, položiť na lopatky, vtedy i najväčší zápasník sa musí schovať pred puškou alebo revolverom.

Keby sa teda sila človeka merala len podľa fyzickej sily, vtedy by bol človek veľmi ďaleko za nejedným zvieraťom, za nejedným strojom,

ďaleko za neživou hmotou. A predsa človek je korunou, pánom celej živej aj neživej prírody. Pre silu. Ale nie fyzickú, lež mravnú. Pre silu, ktorou sa vie zmocniť sám seba, ovládať sám seba. To jediné vie dokázať len človek. Inakšie, vo fyzickej sile sa mu vyrovná nejedno zviera.

A práve duchovný život, praktické kresťanstvo sústavne vedie k tomu, aby sa mladý človek stal hrdinom katexochén. Celá askéza nie je ničím iným ako sústavným školením, aby človek ovládal najväčšieho siláka: seba samého. Keď sa duchovný život a vôbec kresťanstvo ukáže mladému človeku v takomto svetle, vtedy v ňom nebude vidieť cestu, ktorou sa uberajú slabošskí starci, starienky, precitlivé ženy, v žilách ktorých koluje cmar a nie horúca krv, ale práve naopak v duchovnom živote uvidia tvrdú síce, ale ideálnu cestu, ktorou sa uberajú najväčší hrdinovia za svojim ideálom, totižto: stať sa ozajstným hrdinom, silákom.

Len jeden príklad takéhoto siláka:

Anaklet Gonzales Flores. Mladý mexický advokát, ktorý roku 1927 spečatil svoj hrdinský život vlastnou krvou. Za krutého prenasledovania, v ktorom zatvárali kostoly, 12. XII. 1926 takto písal vo svojom časopise: „Dnes nepoložili sme metrické centy kvetov na oltár našej Kráľovnej (Matke Guadalupskej). No predsa naša Kráľovná dostala dnes obeť dôstojnejšiu: pariacu sa krv mučeníkov. Dnes pridružuje sa k výstrelom pušiek výkrik „Kristus Kráľ“ z prs mučeníkov, prichystaných radostne obetovať sa až po deň neomylného víťazstva.“ Jeho posledné slová, namierené na katanov, ktorí ho dýkami prepíchovali a ryhovali jeho telo britvou: „Odpúšťam všetkým a budem sa prihovárať za vás. Pred najvyšším Sudcom sa stretne jedného dňa všetci; ale vedzte, že máte v nebi príhovorca, aby ste dostali od Boha milosrdenstvo.“ A skôr ako zatvorí jeho rakvu, matka káže svojim deťom, aby pobozkali svojho mŕt-

veho otecka; pritom im toto hovorí: „Pre pamiatku mučeníka, pre lásku Ježišovu odpustte aj vy.“ A malé siroty so svojou matkou-vdovou pobožkávajú mŕtvolu svojho otca a odpúšťajú aj ony vrahom.

Kto je väčším hrdinom: svetoví majstri v behu, v plávaní, v boxe, vo futbale, ktorí sa však v ničom nevedia ovládať, alebo tento mladý muž v rakvi alebo táto naoko slabá žena alebo tieto siroty nad rakvou svojho otca? V porovnaní s týmito sú tamí úbohí slabosi.

Ozajstných hrdinov vie vychovať len Kristus, len ozajstný duchovný život na základe evanjelia. Duchovný život v takomto svetle musí imponovať každému ešte neskazenému mladíkovi, lebo ten ho vedie k prvej ústrednej hodnote mladosti, k sile, k hrdinstvu.

Túžba po láske.

Druhou ústrednou hodnotou mladého človeka je láska. Preto aj jej sily musia byť v mladom veku využité pre duchovný život.

Tak ako pri sile, i tu si treba napred uvedomiť správne pochopy.

Pohlavný život človeka sa vyvíja v týchto štyroch fázach:

a) Napred je indiferentný vek detský.

b) Po nej nastáva čas dospievania, ktorý prejavuje sa obapolnou odlúčenosťou pohlaví. Chlapec sa najlepšie cíti v chlapčenskej spoločnosti, práve ako dievča vyhľadáva zas spoločnosť dievčenskú. Boh to tak zariadil. To preto, aby sa v tomto čase vykryštalizovali, zošľachtily typické vlastnosti pohlavia. U chlapca je to opravdivá sila, odvaha, rozum; u dievčaťa zas hlboký cit, jemnosť, smysel pre maličkosti, konkrétnosti. Je to čas Bohom na to určený, aby sa v ňom každý chlapec vyvinul v ozajstného muža so všetkými krásnymi mužskými vlastnosťami, podobne zas každé dievča s vlastnosťami typicky ženskými. Len takto vyspelý muž a vy-

spelá žena, ako navzájom sa doplňajúce polarity, môžu raz utvoriť šťastné spojenie v manželstve.

Takto sama príroda vyvracia nesmysel koedukácie v tomto období pohlavného vývoja. Manželstvo je predsa doživotné spojenie muža a ženy, a nie spojenie dvoch mužov alebo dvoch žien. Koedukácia však v tomto čase vedie k tomu, aby sa z dvoch pohlaví stalo jedno. Nie v smysle fyziologickom, ale psychologickom.

c) Po čase obapolnej odlúčenosti nastáva tretie obdobie: vzájomná priťažlivosť pohlaví pre duchovné doplnenie. Je to tzv. eros. Toto obdobie nastáva vtedy, keď prvý cieľ, totižto: nadobudnutie typických vlastností pohlavia, je už dosiahnutý, a kedy ďalšie osamotenie jednotlivých pohlaví viedlo by k jednostrannému, preexponovanému vývinu mužských alebo ženských vlastností. Je to teda čas, v ktorom vyhranené vlastnosti jednotlivých pohlaví majú sa vzájomne zjemňovať, zošľachťovať.

d) Keď je aj to dosiahnuté, nastáva posledné obdobie pohlavného dospievania, obdobie túžby nielen po duchovnom, ale i telesnom doplnení, spojení. Je to „sexus“, čas manželského života. Kým však v čase duchovného dospievania eros a sexus stavajú sa proti sebe ako vzájomne sa vylučujúce kontrasty, kým v tomto čase eros, ideálna láska, túžba po duchovnom doplnení býva často zničená i malým sexuálnym prejavom, zatiaľ v poslednej perióde eros a sexus sa navzájom doplňujú a utvárajú silnú, vzájomnú lásku manželskú.

Z tejto analýzy pohlavného dospievania vysvitá, že kým vzájomná odlúčenosť pohlaví je celkom oprávnená v prvej etape pohlavného dospievania, kým sexus svoj Bohom daný cieľ oiaľstne dosahuje len v manželstve, zatiaľ má eros svoj duchovný význam i u dospelých, neskazenej mládeže, a to aj pred manželstvom. Zdôrazňujem, že toto je realizovateľné len u mlá-

deže dospelaj, (ktorá je už po prvej perióde pohlavného dospievania), ďalej u mládeže ne-skazenej (u skazenej je eros už zničený sexom) ako i u mládeže, ktorá chce vstúpiť do stavu manželského. Zošľachtenie mužských vlastností u mladíka, ktorý chce svoju čistotu cez celý život venovať Bohu, neumožňuje eros, ale sústavný duchovný život. Ten, keď je ozajstný, ešte viac musí zidealizovať, zošľachtíť človeka a to i po stránke čisto prirodzenej.

Ako dôvody pre vyššie spomenutú zásadu uvádzam tieto:

Boh i mimo manželstva dal erosu cieľ. Boh všetko zariaďuje účelne. Keby však eros, túžba po duchovnom doplnení pohlaví mala cieľ len v manželstve, Boh by iste túto túžbu nevštepoval do srdca mládeže, ktorá je ešte pred manželstvom. V duchovnom živote sa obyčajne kladie dôraz len na zápornú stránku, a to nielen sexu, ale i erosu. Ako keby Boh bol stvoril v mladom človekovi sexus i eros preto, aby mal príležitosť sa ovládať a tak vypestovať prvú ústrednú hodnotu mladého muža, totiž: silu. To nie je však len jeden cieľ erosu! On má aj svoj kladný význam. A to:

a) Eros vedie k idealizmu. Napred k idealizmu v hľadení na ženu. Eros chce v žene vidieť niečo veľkého, krásneho, priťahujúceho, impozujúceho. A tam, kde je idealizmus, pripravená je i pôda pre duchovný život, tam je i smysel pre náboženstvo. Lebo duchovný život je životom idealizmu, je životom, ktorý i druhého robí ideálnym. Je to tým pravdivejšie, čím objekt erosu je na vyššom stupni duchovného života.

b) Eros je silou. A to ešte omnoho väčšou ako sexus. Sila sexu je len chvíľková. Dá sa ľahko potlačiť. Preto i boj proti sexu je omnoho ľahčí ako boj proti erosu. Lebo sila erosu je trvanlivá, habituálna. Preto je skoro nemysliteľné, aby sa táto u dospelaj mládeže celkom vylúčila a aby sa na ňu nemal mať ohľad v du-

chovnom živote. Spomenúť len, akých obiet je schopná „ideálna láska“, eros! Čo by to znamenalo pre náboženstvo, keby sa táto sila zapriahla do duchovného života! A práve to je cieľom: eros spojiť s náboženstvom a využiť jeho silu v duchovnom živote.

c) Eros je často i účinnou silou proti onanizmu. Vylúčením erosu zo života mládeže sa ešte nevyľúči boj na pohlavnom bojišti. Ten i tak ostane. Ideálna láska k neskazenému, čistému dievčaťu môže často zachrániť dospievajúcu mládež pred pliaťou onanizmu. Pri onanistickom pokušení spomienka na čisté oči nevinného dievčaťa, ktoré sa staly mladému človeku ideálom, ľahko príde na um myšlienka: „Nesmiem sa dopustiť dačoho takého ošklivého. Ako by som sa potom ukázal pred svojim ideálom? Musím mu ukázať, že si zaslúžim jeho pozornosť, a to nielen v správaní sa oproti nemu, ale i celou silou svojej osobnosti. Musím sa usilovať o to, aby som nebol o nič horší, ako je môj ideál.“

Teoreticky vzaté, nepovšimnúť si, potlačiť aj eros u dospelaj mládeže je omnoho ľahšie a na prvý pohľad aj účelnejšie to vedie k duchovnému životu. Je však otázka, či aj prakticky. Či je vôbec mysliteľné, aby mohly byť tieto dve ústredné hodnoty mládeže: sila a eros, nepovšimnuté v duchovnom živote. Spolu je i otázka, či v dnešných časoch u mnohých nie je už neskoro vystupovať s výchovou pravej sily a ideálnej lásky, keď ne jeden mladý človek nemá už ozajstného, pravého názoru na silu, nemá porozumenia ani pre hrdinstvo, ani pre opravdivú lásku, keď je táto už u ne jedného zabitá vášňami sexu.

No isté je, že aj dnes sa nájdú mladí ľudia, ktorí majú porozumenie pre pravú silu, hrdinstvo, ako i takí, ktorí majú odvahu vedieť aj kladné hodnoty erosu zapriať, využiť vo svojom duchovnom, náboženskom živote. A keď sa

tieto dve sily u mužskej mládeže: túžba po hrdinstve a túžba po čistej láske zapnú do duchovného života, môže byť tento oveľa intenzívnejší ako v starobe, kedy spomenuté dve sily v neskorom veku sú už vyhasnuté.

L'udská nespokojnosť a nádej v Boha.

J. Le Tilly, OP.

1. Duševná nerovnováha bez nádeje.

Náboženský život nie je taký ako život na trhu, totiž nemilosrdný, neusporiadaný, ktorý znepokojuje človeka, prekáža rozvoju a zoslabuje životné sily. On nie je ako olovený štít, od ktorého by sa ľudský život voľky-nevoľky odrážal s obavou, že zmeravejú sily, potrebné na uznanie ťažko pochopiteľných a ťažko uskutočniteľných právd. Náboženský život má sa prejavovať celkom jednoducho, nestrojene, tak ako život ľudský, úplne prispôsobený prirodzeným potrebám človeka, ktoré má predchádzať, predlžovať, nasycovať. To je vyšší život, ktorý svojou vnútornou oživujúcou silou, účelnosťou, usporiadanosťou zvyšuje úroveň života, presakuje ho a usmerňuje. To nie je sborník dajakých náhodilých predpisov, ani nie ničenie rozvíjajúcich sa túžob.

Hlavnou vlastnosťou náboženského života je stáť na výške ľudského života. Keď v človeku hlásia sa nové potreby, keď sa zjavia zákonité požiadavky, náboženstvo musí tu dokázať, že rozumie ľudským túžbam, že ich vie správne usmerniť, doplniť a v živote uplatniť. Ono nestrpí, aby zaostávalo, aby sa len pomaly vlieklo a nerobilo nič iné ako zapchávalo otvory chýb. Ono musí robiť čosi viacej, aby splnilo ľudské túžby; ono priamo otvára svoje poklady. Len čo vybadá nové potreby človeka, už sa ponáhľa

nájsť riešenie, ktorým by sa splnili ich žiadosti. Takto náboženský život má naozaj význam a je cenným prínosom pre človeka. No nestačia len hocaké slová, hocaké riešenie, najmä také nie, čo nevedia vysvetliť a uspokojivo odpovedať na otázky života. Tu treba poznať kresťanské riešenie, kresťanské zásady. Tie treba šíriť, hlásať a verejne poukazať na čarovnú ich shodu s túžbami človeka.

V čom treba hľadať prameň nerovnováhy, roztrpčenosti toľkých duší? Či nie v tom, že nevedia prispôbiť náboženské pravdy a zásady k ľudským požiadavkám? V detstve mali sme náboženské presvedčenie, prispôbené nášmu veku, opierajúce sa o predstavy a obrazy, ktoré sme radi prijímali, lebo zodpovedali úplne úrovni ľudského života. Táto skutočnosť, kde všetko bolo nám primerané, tvorila podklad pre dokonalú rovnováhu. Vtedy sme sa učili poznávať pravdy božie aj ľudské. Obidvoje sme uznali z úcty k predstaveným, z autority. Nebolo nám ťažko uznať tajomstvo najsvätejšej Trojice, ani jestvovanie Napoleona, lebo tieto pravdy uznávali aj naši rodičia a učitelia. I raj sme si vedeli celkom ľahko a jednoducho predstaviť. Mysleli sme, že je to niečo krásneho, veľkého ako dajaký krásny, veľký palác. Ešte sme vtedy nechápali, že veľké bolestné skutočnosti a zemské veľkosti neznamenajú pre večnosť nič veľkého. A nemohli sme pochopiť, ako je možné milovať Pána Boha a neposlúchať ho, nepodriaďiť sa mu, keď doma je to také zrejme počúvať a milovať rodičov. Životná rovnováha záležala v tom, že náboženské zásady presne zodpovedali potrebám dieťaťa. Aby sa takáto rovnováha ničím nenarušila, náboženský život musí ostať v úzkom vzťahu s ľudským životom. To je zlatá, stredná cesta!

Nastane však čas, keď náhly vzrast, spreádzaný akýmsi opojením, úplne premení osobnosť dieťaťa. Jeho rozumová činnosť prežíva

veľkú a rýchlu premenu. Viera tiež prechádza ohňom skúšky. Je to zvláštne obdobie, keď hľadá na všetko vysvetlenie, keď všetko skúma, každého kritizuje. Tak rýchle, tak nápadne rozvíjajú sa duchovné schopnosti, že zdá sa, ako by to bolo nejaké zvláštne osvietenie. Takýto mládenec všade hľadá odôvodnenie, všetko chce mať objasnené, túži po voľnom, nezávislom živote, hľadá príjemné vzrušenia pre seba, všade usiluje sa vyniknúť, ukázať sa vážnym, dôležitým a uplatniť všade svoje slobodné rozhodnutie. Prítom nechce nič mať už s detstvom. Prebúdajú sa tiež v ňom zvláštne, silné sklony k obetavosti, k sebažertve a k horúcej láske. Hľa, to je postup činnosti vôle. Ešte viac ako činnosť rozumu a vôle rozvíja sa smyslová činnosť. Táto prejavuje sa ako celkom neusporiadaná, nedisciplinovaná, lakotnícka. Je to náhly prechod z mládeneckého veku k mužskosti. Rodia sa tu túžby po voľnosti, zábave, ba i neznáme sklony, žiadosti, ktoré vyvolávajú len znepokojenie. Ľudská bytosť úplne líši sa od bytosti, ktorá mala päť alebo desať rokov. Možno povedať, že nastáva celkom nový život.

Zdá sa, že náboženský život musí prejsť podobnou premenou. Ale nie je to tak. Lebo náboženstvo, ktoré dvíha človeka na vyššiu úroveň, hneď sa hlási a pomáha, keď sa má zaistiť správny rozvoj pri náhlom vzraste a keď treba prekaziť zmenšenie životných síl. Viera jasne odpovedá na otázky, ktoré predkladá vynachádzavý duch, namyslený azda nedostatočnou vedomosťou. Láska posilňuje citty poslušnosti voči Bohu i lásky k ľuďom a účinne krotí bezuzdne sebecko pyšnej osobnosti, presvedčenej o svojej neomylnosti a vyvolenosti. A nádej predlžuje pôsobnosť i viery i lásky tým, že ovplyvňuje smyslovú činnosť poukazmi na najvyššie krásy a povzbudzujúcimi výzvami k dokonalému vnútornému životu. Takto sa prenáša duševná rovnováha z detstva do ďalšieho života.

Pravda, zmenia sa jej základy, ale tie nové stanú sa pevnejšími. Ľudský život, keď sa celkom rozvinie a podoprie životom božím, udrží sa na úrovni prirodzeného rozkvetu človeka.

V tomto veku vzniká však niekedy akási opustenosť, prázdnota v kresťanskom živote. Vidí sa, že nič nevie a nemôže splniť žiadosti života a že preto aj spolunažívanie je nemožné. Takto nastáva akýsi nesúlad, o ktorom môžeme povedať, že často je príčinou nerovnováhy medzi prirodzeným životom, ktorý náhle, niekedy až príliš prudko sa rozvíja, a medzi nadprirodzeným životom, ktorý akosi zaostáva, ba je taký, aký bol ešte v detskom veku. Život fyzický, smyslový, ako aj život rozumu a vôle mladíka má byť úzko spojený s náboženským životom. Či vysokoškolák, ktorý sa pripravuje na doktorát z matematiky, nájde uspokojujúce odpovede na životné otázky v školskom vysvedčení? Či poslucháč lekárstva, ktorý študuje a pozná narodenie človeka, o čom už dávno počul od matky (pravda, celkom jednoducho, ale pravdivo), utíši svoju zvedavosť? Taká je väčšina mladých ľudí: nevie, že v náboženských pravdách, ktorým sa naučila ešte v detstve, skrýva sa najlepšie rozuzlenie životných otázok. Či je správne neuznať príkaz poslušnosti voči Bohu, na ktorý sa často odvolávame a ktorý násilne nenarúša našu duchovnú nezávislosť, ale formuje, tvorí silné charaktery, veľké osobnosti? Ako je možné, že mladík, ktorého dráždia a vábí isté lákadlá, ktorého trápia životné otázky, potreby, v náboženstve vidí len vábivé maličkovosti, ba obmedzovanie slobody? Veď ešte ako dieťa, ako malý chlapec, mal predstavu o nebi, hoci bola nepresná, detská; vedel o božej starostlivosti, ba vedel vymedziť aj jej moc a rozsah; poznal mravné zásady, pravidlá, ktoré sa skrývajú pod povrchom života, ale ktoré pozvňávajú, zveľaďujú náš život.

Mladí ľudia mali by vo svojom záujme pre-

skúmať náboženstvo. Toto od nich žiada, ak nie iné, tak aspoň smysel pre dobro a úprimnosť. Naozaj, niektorí aj prejavia ochotu a obetujú aj čas na toto štúdium. Ale akí sú pritom povrchní, nestáli? Často len spomienka na ťažkosti, ktoré pocítili pri štúdiu náboženských otázok, niekedy zdanlivá nedostatočnosť odpovedí, inokedy zasa slabé čaro kresťanských zásad, ktorým hriešna náklonnosť zoslabuje príťažlivosť a krásu, to všetko tak škodlivo pôsobí, že skúmanie náboženských hodnôt sa končí úplne, azda raz navždy, odmietavým, nepriaznivým stanoviskom k náboženstvu vôbec. Je zaujímavé, že sa menej odmietajú rozumové kresťanské zásady než praktické zásady kresťanského života. Katolícke riešenie životných otázok, ako sa to občas aj tvrdí, neodpuďzuje celkom preto, že by odporovalo požiadavkám rozumu, ale preto, že sa protiví voľnému rozvítiu vôle, najmä smyslov. Takto totižto niektorí rozmyšľajú: každý je presvedčený, že rozum a vôľa nemôžu splniť jeho túžbu po dokonalom poznaní a nemôžu mu zaistiť duchovné šťastie. Smyslová činnosť hneď dosahuje vrchol. V psychológii ona značí istý pevný bod, okolo ktorého sústreďujú sa iné činnosti. Jej nezáleží na duchovnom odôvodnení, ktoré by mohlo uznať alebo znemožniť jej požiadavky. Ona poslúcha len vábenie (hoci je temer osudné) bezprostredného dobra, ktorého sa hneď zmocňuje. Aby však podvrátila rozumové dôvody, námietky, uteká k lesti a v mnohých prípadoch vyhľadáva sporné otázky. Takto usiluje sa hanobne úplne zúčtovať s náboženstvom, v ktorom nechce vidieť ozajstné odôvodnenie a v ktorom neuznáva ani najkrajšie zásady. Ba potom pomaly sa celkom prikloní ku krajnostiam, výstrednostiam, ktoré mravouka zavrhuje. Pravda, nemôžeme tvrdiť, že by neboly určité ťažkosti na strane rozumovej činnosti, ktoré mnohí trpkó pociťujú. Ale rozhodne je ich len zdanlivo viacej u tých,

ktorí kolísajú vo viere, pochybujú a konečne úplne podľahnú smyslovej činnosti, ktorú príliš láka pokušenie sveta. Z takéhoto mimoriadneho prípadu môžeme čiastočne vysvetliť, prečo rozumové dôvody sú celkom alebo čiastočne neúčinné vtedy, keď sa má obnoviť a rozvinúť kresťanský život. Často sa stáva, že cítenie (pôsobenie smyslovej činnosti), na ktoré sa kladie dôraz, postupne sa vysilí a tak prestane pôsobiť na nervovú sústavu. Nemuselo by prísť k tomu, keby ono malo oporu na druhej strane, to je v rozumovej činnosti. Bolo by veľmi smutné, ba osudné, keby išlo o kresťana, ktorý by bol v nebezpečenstve straty viery a nevedel by nájsť príčinu svojej opustenosti, ľahostajnosti. Veriaci človek má podopierať vieru rozumovými dôvodmi a má si uvedomiť, že príčina zla nie je v rozume, ale inde. Žiak, ktorý váha, ktorý nevie, čo urobiť, nevie povedať, čo by bolo treba robiť, aby sa premohol, aby zvíťazil nad sebou. Tu treba pátrať, či chyba nie je v metóde, v spôsobe.

To je naozaj dobré poučenie. Mládež, ktorá opustí vieru, aspoň určitý čas pociťuje duševnú opustenosť, nerovnováhu, akýsi nedostatok a nezaujímá sa, nepokúša sa ani hľadať nové cesty, aby utíšila si nespokojné svedomie. Ona sa spokojí povrchným, ľahkým riešením životných otázok a ľahkomyselne, ba až hriechne odháňa myšlienku o cieľi ozajstného ľudského života. Všimá si iba vonkajší rámec náboženstva a akosi málo jej záleží na tom, aby vnikla do hĺbky a zachytila pravý, skutočný jeho smysel. Taká je skutočnosť! Takí sú premnohí, ktorí nevedia pochopiť význam kresťanského učenia a jeho praktických životných zásad!

Znovu položíme si otázku: „*Sme presvedčení o tom, že kresťanské pravdy sú schopné riešiť životné otázky?*“ Ľahko sa povie „kresťanské pravdy, kresťanské riešenie“. Aj ľahko sa vyčíta ľuďom vzdorovitosť, zlá, slabá viera. A ešte ľahšie sa z toho vyvodzuje, že sú takí ľudia,

ktorí hrešia proti poznanej pravde a nechcú kráčať po kráľovskej, kvetnatej, vôňou naplnenej ceste, akú ukazuje náboženstvo. Treba preto zistiť, či kresťanstvo ozaj sa už tak vyčerpalo, vyzilo, že by nebolo v ňom nijakého lesku a sily. Treba skúmať, či ono sa správne predstavuje verejnosti a či sa používajú pritom vhodné dôkazy. Zvýšené požiadavky čias a pritom akási prílišná pohodlnosť v živote prudko vplýva na rozvoj človeka, najmä na vývin smyslovej činnosti, ktorá však zaviňuje nerovnováhu medzi náboženstvom a medzi samým jestvovaním človeka. Tu totižto vzpruhou činnosti je len vonkajšie čaro krásy, údiv zo životného pokroku, z rozmachu temer všetkých schopností. To nie je plný rozvoj celej bytosti. Pravda, takáto činnosť dočasne pomáha k blahobytu a šťastiu. Ale čoskoro sa vyčerpáva, zoslabuje, ba stáva sa nečinnou. Zrejme, že preto potom, keď nemôže pomáhať vzrastu, opovrhne sa ňou. Takýmto dôkladným rozborom poukáže sa na sily, nabádajúce smyslovú činnosť k tomu, aby dosiahla dobré výsledky a zmocnila sa predmetov, ktoré ju mocne vábia k sebe. To je práve charakteristické v dôležitých kritických chvíľach ľudského života. Našou snahou je toto skúmať a vysvetliť. Náboženské riešenie životných otázok je cennejšie ako všetky pozemské dobrá, lebo zaručuje rozvoj celého človeka, a to rozvoj radostnejší, plnší ako všetky stvorené skutočnosti. To nemožno ničím zameniť, vyvážiť. Ľudia túžia po živote úplnom, dokonalom, zázračnom, takom, ktorý by otvoril brány voľnosti a radosti. A predsa zrieknutie sa pozemských radostí je najlepšou cestou na získanie nesmiernych nadprirodzených radostí. Či nemôžeme celkom úprimne povedať, že v tom je podstata kresťanského života, ktorý všetkému rozumie, všetko posväcuje, všetko povznáša, preniká božou silou, obetuje, čo nemôže prijať, a javí sa nám ako neprestajná výzva k dokonalému životu? My si

ho takto predstavujeme. Katolicizmus nie je, ako sa mnohí domnievajú, nepriateľom života. Katolícka mravouka nie je súhrnom prísnych predpisov, ktoré nestrpia protivnú mienku, ani nemilosrdnou uzdou, ktorá nedožičí nijakú radosť, ale potrebný dobročinný prostriedok pre úplný, dokonalý rozvoj človeka. Kresťanský život usmerňovaním a posilňovaním ľudského života je radostnou odpoveďou na volanie šťastia. Keď duša zablúdi na nepravé cesty ľudských slabostí, vtedy náboženstvo zavčas ju vystriha, otvára jej oči, vyzdvihuje krásu dobra a pravdy, ukazuje správnu cestu, napomína ju, aby poznala omyl a obrátila sa k Bohu. Cesta obrátenia je aj cestou, po ktorej treba kráčať k dokonalosti.

Môžeme si však všimnúť mimo poblúdených duší aj také, ktoré sú celkom bez náboženstva. Túžba po dokonalosti a rozvoji je v nich taká ako u ostatných. Ona môže vyvolať prílišnú sklúčenosť, silne doliehajúcu na ne preto, že dosiaľ nenašla, nenachádza a ani nemá nádeje nájsť odpoveď na páľčivé otázky života a že život sa jej pozdáva ako dajaká priepasť, ktorú bezvýsledné skúmanie a naliehavé životné požiadavky ešte prehľbujú, zväčšujú, takže sa zdá, ako by bola bez dna, taká, ktorú nikdy nebude možno nijako vyrovnať a vyplniť. Vážne duše myslia, že treba sa zriecť celkom všetkých životných radostí. Horlivé duše zasa hľadajú rozlúštenie záhad v tom, že zaoberajú sa bezvýznamnými otázkami a venujú sa akejkolvek práci, aby sa uspokojily, hoci sa im to nijako nedarí. Aj duše viacej rozumovo založené ľahko podľahnú zvodným myšlienkam, preludom a predstavám, ktoré skresľujú skutočnosť, vybočujú na menej významné, ba až malicherné otázky, obracajú všetku pozornosť azda len na jednu vec, jeden obraz, zbožňujúc ho, aby zahnali prázdnotu a nudu.

Nemôžeme navždy umlčať život. Stáva sa

v živote, že božie vnuknutie niekedy roztrháva uzdu našej prirodzenosti, ktorú jej kladíme, a usiluje sa preraziť a iným spôsobom vyjadriť kresťanskú myšlienku. Či nie preto sa naľakal Alain Fournier, že raj, ktorý hľadal, nezdal sa mu dost pozemským, aby vedel splniť jeho túžby po šťastí? A Jacques Riviere povedal, že vstúpi do katolíckej Cirkvi, ale len s tou podmienkou, keď bude môcť ta vstúpiť úplne celý. Či takto nehovoria preto, že nepochopili zázračný rozmach kresťanského života? Či nechudobňuje katolicizmus ten, kto z neho odstraňuje to, čo je v ňom krásne, vznešené, zázračné? Veď človeku, čo túži po šťastí, ktoré usiluje sa nejako dosiahnuť, ponúka sa sústava, ktorá je akousi abstrakciou tejto veľkej, hlboko zakorenenej túžby. Keby človek mal iba rozum, rozumové pohnútky by mu stačily. Hoci ich nepodceňujeme, ba pokladáme ich za veľmi dôležité, predsa zdá sa, že je potrebné postaviť na prvé miesto dôkazy, ktoré by boli čo najlepšie prispôbené človeku a ktoré by boli čo najbližšie k jeho záujmom, také, aby zaručily dokonalé rozlúštenie a splnenie túžby po šťastí. A to platí predovšetkým o nádeji.¹

2. Rozlúštenie nádeje.

Nespokojnosť, roztrpčenosť, životná nerovnováha, to staré zlo ostáva i dnešným moderným zlom. Predtým v Cirkvi nebola známa tak, ako dneska, táto zvláštna choroba duší, ustavične hľadajúcich dosiahnuteľné šťastie. Táto nespokojnosť ako nedostatok pokoja naozaj jestvuje a má i svoj liek. Pravda, nebola pri našom vstupe do života. My sami sme si ju zavínili, sme ju vyvolali, ba ako by sme sa boli chceli

¹ Výsledok mnohých štúdií o ľudskej nespokojnosti je, že treba sa prikloniť ku kresťanskému svetonáhľadu. Prečo to zdôrazňovať? Lebo treba robiť logické závery a vysvetľovať, ako kresťanské učenie rieši problém nespokojnosti.

s ňou baviť a zdržiavať ju, keď chcela zmiznúť. Zdá sa nám, že ona je doplnkom života a nielen krátkym snom, ktorý len suzuje fantáziu a na scestie zvädza túžbu po šťastí. Predsa potom zistujeme, že ona je celkom nedostatočná pre nás tak ako dym tabaku, ktorý nemôže ukojiť hlad. Duše by neboly choré, keby prijaly za svoj pokrm kresťanské učenie, keby zatúžily po pravom šťastí a nádeji, sľubujúcej celkom určite dosiahnutie večného života, ktorého počiatocné radosti už tu môžeme zacítiť. Čaro raja znepokojí túžbu. Toto znepokojenie je práve dôvodom na prijatie, splnenie a spolu záruka tejto blaženosti, ktorej hneď sa hojne dostáva.

Neveríme, že by kresťanské duše nemohly dobre žiť. Pravda, narazily na tvrdý odpor, taký starý ako svet, odpor, ktorý svätý Pavol správne vystihol, keď povedal, že je to boj ducha proti telu, spor nášho pôvodného božieho života s naším jestvovaním, obmedzeným len na zemi, snažia duše vytrhnúť sa z pút, uvoľniť sa a nájsť predmet, ktorý by vedel splniť, nasýtiť jej túžbu. Všimnime si bližšie tento zápas. Veď je to rozhodný boj života so smrťou, ktorá vždy nás straší. Je to nemilosrdný boj mocnej, panovačnej, nenásytnej smyselnosti proti rozumu, ktorý v neúspechu nesie vinu aj pri proteste. V srdci človeka horí túžba po šťastí. Tá však uhasína po každom neúspešnom pokuse, vtedy, keď chceme poznať neúplnú a nedokonalú pravdu a keď po utrpenej škode znovu sa chceme cvičiť v ctnosti. Toto sklamanie rodí smútok v kresťanskej duši, ktorá vidí dobro, túži po ňom, miluje ho, a predsa robí to, čo je zlé. Táto žalostná skutočnosť mučí človeka, kým nepremení svoju dušu silou horúcej, mocnej túžby po raji a kým sa nezaprie, aby už tu na zemi získal zásluhu na veľkú, krásnu odmenu a aby už tu odhodlal sa venovať ustavičnej službe božej. Aj predtým, tak ako aj dneska, duše musely prekonať tento boj, tuhý zápas. V terajšom čase však takéto

zjavy sú akosi častejšie a azda aj samy spôsobené, dobrovoľne vyvolané. Myšlienka, ovládajúca život, je myšlienka na budúci raj, ktorý sa maľuje najrozličnejšími farbami a ktorý sa začína už tu na zemi ctnosťou nádeje. Kresťanskú dušu ovláda božia činnosť, ktorá ustavične dodáva radostnej istoty, že nebo sa skoro otvorí a že nič nemôže prekaziť dosiahnutie spásy, po ktorej túžime a ktorú zaručuje sám všemohúci, milosrdný a spravodlivý Boh, ktorý nám umožňuje ju okúsiť čiastočne už tu na zemi. Duše, naplnené nádejou, sú veselé, lebo dostaly od Boha dar, ktorý je a bude celkom primeraný ich snahám, zakoreneným v živote, ktorý sám Boh ochraňuje. Ľudia hodnotia zemský život ako skutočnú blaženosť, hoci on je len predzvestou neopísateľnej blaženosti v nebi.

Veľký je rozdiel medzi takýmto smýšľaním a smýšľaním kresťana. Možno povedať, že tam nielo vôbec nádeje. Jej strata, čiastočná alebo úplná nevedomosť o tom, že je, spôsobuje trápenie, nespokojnosť v človeku, ktorý cíti v sebe neznáme túžby a nevie ani nemôže ich splniť. Keď aj zatúži po niektorej, sklamente zbdá, že nevie a nemôže ho ukojiť, uspokojiť. No dobrí ľudia myslia na večné radosti, hoci nevedia, že tieto môžu sa ukázať už tu na zemi v silnej nádeji. Lenže dlhé čakanie, ak nie je vyplnené radostnou predzvestou nebeskej blaženosti, stáva sa buď trápením, ktoré v čase skúšky len unavuje, alebo len čarom nanúteného, ťažko snesiteľného dobra. V takom prípade človek skoro klesá, vzdáva sa ďalšieho boja, lebo zamenil skutočnosť za sen. Nezaškodí poznamenať, že takéto duševné stavy zjavily sa vtedy, keď upadla teologická veda, najmä od 16. storočia, vtedy, keď nádej stratila premnohých obdivovateľov. Nádej má vynikajúcu úlohu v kresťanskom živote. Kto ju odmietne, ten sa úplne zrieka duchovných schopností, zrieka sa lásky a najmocnejšieho čara, čo znamená hnať duše

do úplnej záhuby. Opovrhovanie nádejou môže vyvolať činnosť, namierenú proti základom duchovného života a môže spôsobiť úplne zastavenie činného života, ba môže zaviniť duševnú opustenosť, ktorá však nesiahá až do oblasti viery a neprekáča neveriacim dušiam poznať krásu viery a nájsť cestu k Bohu.

No aj tak kvietizmus, jansenizmus, protestantizmus musel sa vrátiť k nádeji, keď chcel, aby kresťanský život ostal na pôde prirodzeného života, v ovzduší rozkvetu, rozletu a radosť. Opätne uznanie dôležitosti nádeje, čo bolo predovšetkým otázkou cti teologickej vedy, azda bude mocnou pohnútkou pre uplatnenie katolíckej náuky, pre utváranie a obrodu života. Tu nejde o nové učenie, o novú duchovnú činnosť, ale len o silu, ktorá chráni, aby nijaký prvok nadprirodzeného života sa nestratil a nezoslabil. Nájsť rýchle vhodné miesto nádeje v kresťanskej syntéze je dôležitejšie, ako zbytočne poukazovať a žalovať sa na jej nedostatok v praktickom živote.²

Kňazská duchovnosť.

Ja som si vás vyvolil a nazval som vás priateľmi.

Keďže v tomto období bývajú kňazské vysviacky, venujeme túto rubriku poznávaniu kňazskej vznešenosti, dôstojnosti a zodpovednosti.

Ježiš Kristus, kňaz podľa obradu Melchisedechovho.

P. Hyacinth M. Cormier, OP.¹

Nieto náboženstva bez obety, lebo obeta je hlavný úkon, ktorý spojuje ľudí s Bohom. Niet

² Bolo by zaujímavé hľadať pohnútky, ktoré pôsobili na bohovedcov a duchovných spisovateľov, a zistiť, prečo prestali pátrať po úlohe nádeje v kresťanskom živote. Čo sme povedali o neblahých následkoch tohto zabudnutia, treba jasne vysvetliť.

obety bez obetujúceho kňaza. Sám démon, keď si žiadal klaňanie vo veľkej časti sveta ako Boh, mal svojich kňazov a svoje obety, aby lepšie mohol prekázať pravej pocte, čo patrí Bohu.

Ježišu, ty si kňaz Nového zákona. Od večnosti Ťa Otec vyvolil, aby si mu podával čistú obetu. V plnosti času dal ti telo a dušu, pomazal Ťa za kňaza, aby si mu prinášal obetu vlastnej krvi a vzdával mu poctu, ktorú miluje. Táto obeta stačila, aby utišila jeho hnev a smierila ho s ľuďmi, a tak obsahuje splnenie a zdokonalenie všetkých obiet Starého zákona.

Od svojho príchodu na svet začal si svoju kňazskú úlohu, veľkodušne sa obetujúc Bohu miesto starozákonných obiet. Bol si a si spolu obetujúcim a obetou. Lebo kým tvoje telo a krv sú obetným darom, tvoja duša, spojená s božstvom, vykonáva úlohu kňaza. Na kríži si priniesol smiernu obetu, keď si vylial krv za spásu ľudstva. Keď Ťa Židia a pohania vydali na smrť, boli iba katmi, nie obetujúcimi. Nikto totiž nemohol Ťa zbaviť života, lebo si bol dost silný, aby si si ho ubránil alebo sa ho vzdal podľa vôle. A to práve viacej vzbudzuje vo mne lásku.

Smierna obeta v Starom zákone, najdokonalejšia zo všetkých, začínala zabitím obety na oltári. Pohltil ju oheň, ktorý strávil všetko, čo z nej ostalo porušiteľné. Dym vystúpil takrečeno až pred trón boží, čo bolo znamením, že bola príjemná. Za odmenu sostúpila milosť na tých, ktorí obetu priniesli. A tak splnila sa aj tvoja smrť zabitím na oltári kríža. Potom tvoje zmŕtvychvstanie zničilo ako oheň všetko, čo bolo na tebe porušiteľné, a stal si sa nezraniteľným, už nemôžeš trpieť. Konečne vystúpil si na nebesá k Otcovi ako obeta príjemnej vône. Ako odmena Duch svätý sostúpil na tvých učeníkov a vylial na nich svoje požehnanie.

¹ Z jeho rozjímavých úvah preložil P. Rozár M., Záles, OP.

Ty si knaz podľa obradu Melchisedechovho, Melchisedech, kňaz najvyššieho Boha, obetoval chlieb a víno, ktoré rozdelil Abrahámovi a jeho rodine. Tak isto aj ty si sa obetoval Bohu pod spôsobom chleba a vína a rozdelil si ich svojim apoštolom pred svojou smrťou. Ako Melchisedech si večným kňazom pre stály účinok svojej obety na zemi, pre stále obetovanie sa Otcovi v nebi za odpustenie hriechov.

Si Veľkňaz, lebo denne obnovuješ na našich oltároch nevýslovnú obetu kríža. Pri obetných slávnostiach Židov, konaných raz za rok za odpustenie hriechov, veľkňaz prinášal Bohu obetu na zápalnom oltári; potom vošiel do svätyne, aby mu znova obetoval krv z tejto obety. Vtedy to bola pravá obeta, hoci krvavé zničenie nebolo obnovené. A predsa dvojaký dar nerozmnožil obetu, lebo to nebolo obnovenie darov teže obety, ale rozdiel medzi zabitými obetami, ktoré patrili k obete zápalnej. Tak všetky obety svätej omše, ktoré sa denne slúžia a budú slúžiť po celom svete až po skončenie vekov, sú len pokračovaním obety kríža, obnovovanej a uskutočňovanej na našich oltároch. Pri tejto obete ty si hlavným obetujúcim, lebo premeňuješ chlieb a víno na svoje telo a na svoju krv. Ty obetuješ Otcovi a kňazi sú tvojimi služobníkmi, zástupcami, vykonávateľmi, živými nástrojmi. Používaš ich ústa, aby si vyslovil konsekračné slová, ich ruky a ich ducha, aby si dovršoval svoju obetu. Preto kňaz môže povedať v tvojom mene: „Toto je telo moje, toto je krv moja.“

Ó podivné a utešené tajomstvo! Ďakujem ti, Ježišu, že si ho ustanovil. Ďakujem ti, že ako kňaz prejavil si voči mne oddanosť a zmazal si moje hriechy. Daj mi milosť, aby som sa mohol odplatiť za lásku láskou, aby som bol vždy hotový obetovať sa za teba a celkom sebe zomrieť ako tebe príjemná obeta.

Pastier, dávajúci život za svoje ovce.

*Milý priateľu! Zdrav buď svätý kríž!
Veľmi srdečne Ti dakujem za Tvoj úprimný a brat-
ský pozdrav. Všetko rád Ti urobím, čo by si ma len
prosil, ale toto Ti urobiť nemôžem. Keby si mi nebol
povedal, na čo si to praješ, iste by som Ti bol po-
slúžil. Všetko toto nie je hodné a súčasne pred svet,
a pred Bohom len láska má cenu. Túto sfofografovať
neplatilo, lebo ľudská láska je často prepletená
všelijakými motívmi. Jeden čistý duchovný motív
čistej lásky k Bohu má pre históriu jedinca, Cirkvi
a národa väčší význam ako stovky fár, ktoré by som
s pomocou božskou vybudoval.*

*Srdečne Ťa pozdravujem a prosím milého Ježiša,
aby Ťa ochraňoval, aby si veľa mohol ešte vykonať
pre Nebo.*

*Porúčajúc svoju dušu, nebezpečenstvami a nástra-
hami vonkajšími i vnútornými zmietanú, do Tvojích
vrúcich modlitieb, ostávam s úprímnym bratským
pozdravom vždy Teba milujúci Števkó.*

Svinica, 3. V. 44.

Tento list som práve včera našiel medzi ná-
črtmi nových fár. Totižto na jar r. 1944 pripra-
voval som článok o stavbách farských budov.
On, milý Števkó Bečaver, ako miestny kaplán
vo Svinici (okres Košice) postavil tam krásnu
novú faru. Nuž chcel som získať od neho foto-
grafiu tejto novostavby. Mal som už aj iné foto-
grafie nových stavieb, ktoré som poslal s člán-
kom pre istý časopis. Všetko sa však v rušných
časoch v lete 1944 kdesi stratilo. List, vyššie
uverejnený, je teda odpoveďou na moju žiadosť
o fotografiu fary. Prezrádza však hĺbku čistej
a nábožnej duše vzorného kňaza.

Kto to bol Števkó Bečaver? Narodil sa 29.
apríla 1913 v Lipianoch z chudobnej rodiny.
Vysvätený bol na kňaza v Košiciach 14. VI.
1936. Kaplánoval v N. Hrušove, Ňaršanoch, Se-
čovciach, Humennom, Drienove a napokon bol
vymenovaný za miestneho kaplána do Svinice,
do prostredia nábožensky veľmi rôznorodého.
Všade bol kňazom podľa Srdca Ježišovho. Bol
priateľom chudobných a Cigánov. Mnohé roz-

bité rodiny smieril s Cirkvou a vrátil im pokoj. Veľmi sa venoval opusteným Cigánom, najmä v Sečovciach a na Podskalke pri Humennom a inde. Vyučoval ich, pripravoval k svätej spovedi a svätému prijímaniu a premnohých, ktorí žili len v divom manželstve, sobášil. Sám im obstaral potrebné sobášne spisy a sám ich sobášil. Pre jeho tichú, zatvorenú povahu a pre veľkú prítulnosť k chudobným, najmä však Cigánom, poniektorí volali ho „čudákom“ a „cigánskym kaplánom“. Na nič nedbal; len tešil sa, keď mohol byť priateľom najopustenejších. Žil hlbokým, vnútorným duchovným životom. Riadne rozjímal a často navštevoval sviatostného Spasiteľa pred svätostánkom. Keď raz večer išiel na zvyčajnú poklonu do kostola, vyplašil zlodeja, ktorý by bol vykradol kostol. Zlodej po ňom aj strelil, lenže guľka išla pomimo. A na novom pôsobišti vo Svinici svojou úprimnou nábožnosťou a láskou k ľudu získal si srdcia veriacich aj inovercov. Viacerých inovercov priviedol do lona svätej Cirkvi. Jeho kostolík bol zasvätený najsv. Srdcu Ježišovmu, ktorého sám bol vrúcnyim čiteľom. Pri prechode frontu ani v najťažších chvíľach neopustil svojich veriacich. V januári 1944 navštevoval zajatcov-Ukrajincov a iných, medzi ktorými začal zúriť týfus a iné nákazlivé choroby. Obetoval sa, ošetroval ich, nosil im jedlo a pripravoval ku svätej spovedi. Pritom sa však aj sám nakazil týfom a zákernej chorobe v mladom veku 32 rokov aj podľahol 7. februára 1944. Oplakávala ho celá farnosť, celé okolie a zajatci aj ostatní vojáci, ktorým bol veľkým dobrodincom. Vzorný slovenský kňaz, ktorý zasvätil svoj život Bohu a ľudu, zomrel krásne v službe najkrajšej lásky.

M. J. Šl.

Kňaz a laik.

Dr. K r i ž.

1. Problém kňaza a laika je taký starý ako Cirkev sama. Nie je však z roviny prirodzené-

ho poriadku, ale nadprirodzeného. Je teda aj v praxi riešiteľný iba prostriedkami nadprirodzenými a nie prirodzenými. A predsa pre správne pochopenie a vyriešenie tohto pomeru treba si uvedomiť aj určité skutočnosti z poriadku prirodzeného, lebo tie nám mnoho osvetlia z nastoleného problému.

2. Poriadok prirodzený je dielom stvoriteľským, v ktorom všetko je zadelené podľa miery, čísla a váhy. Všetko stvorené, takto rozostavené, tvorí dokonalú jednotu. Do rámca tohto poriadku: podľa miery, čísla a váhy postavil aj človeka. Nestvoril ho však ako samotára, ale ako člena ľudského rodu, t. j. ako člena ľudskej spoločnosti. Ako všetko, tak aj človek má v rámci tohto poriadku vyznačené ciele podľa miery, čísla a váhy. Sú teda hierarchicky postavené: jedny treba uskutočňovať podľa dôležitosti prv a iné neskoršie — až všetky vyústia nakoniec v Bohu ako v konečnom celi všetkého.

Týmto hierarchicky postaveným cieľom zodpovedajú u človeka aj hierarchicky postavené povinnosti, ktoré ho zaväzujú plniť vyznačené ciele. Záväznosť ich splňania je poistená jednak nevyhnutne — a tam hovoríme, že človek niečo od prírody musí. Ale iné rátajú so slobodou človeka, ktorá môže a má, a tam hovoríme o povinnostiach, slobodne splňaných. Lenže aj medzi týmito slobodnými povinnosťami vo vlastnom smysle je rozdiel: pri splňaní povinností, ktoré môžeme splniť, ale mravne nemusíme, sa nám svedomie pri ich zanedbaní neozve (napr. ísť študovať); no pri splňaní povinností, ktoré mravne máme splniť, nás už svedomie nutká a robí výčitky, ak ich nesplníme (napr. bližného milovať). A tak posledné sú povinnosťami vo vlastnom slova smysle.

Hierarchicky postaveným cieľom zodpovedajú hierarchicky postavené povinnosti a hierarchicky postaveným povinnostiam zas hierarchicky postavené prirodzené práva na prostried-

ky a okolnosti, ktoré umožnia človeku splniť povinnosti a vyznačené ciele, čo prirodzený poriadok ukladá.

No človek nemôže sám splniť všetky ciele, povinnosti a práva. Je pravda, že mnohé vie splniť sám, ale ešte viac iba v spojení s druhými ľuďmi. Tie ciele, ktoré môže uskutočniť aj sám, menujeme individuálnymi. Tie však, ktoré len v spojení s druhými vie splniť, menujeme sociálnymi. Tu je koreň sociálnych spojení, od prírody uložených (rodiny, národa, štátu a pod.) a človekom voľne utvorených (napr. spolky a pod.). Zatiaľ prirodzené sociálne útvary sú trvalého charakteru, ostatné — človekom voľne utvorené — ustavične fluktuujú. Tak vznikajú mravné osoby. Tieto — na rozdiel od osôb čisto fyzických, vystrojených rozumnou prirodzenosťou — sú len mravného charakteru, za ktoré niekto musí myslieť a konať, lebo toto samy nevedia. Sú teda utisnuté na ľudí rozumných a slobodných. Tí sa volajú funkcionári, a telesá, v ktorých ako funkcionári vystupujú, voláme orgány. V štátnom organizme týmto orgánom hovoríme úrady a ich nositeľom úradníci, ktorí konajú v mene štátu, čo ich menoval. Ostatným v spolku sa hovorí, že sú jeho členovia, a v štáte, že sú jeho občanmi. Ale niet občanov bez úradov a úradníkov — a niet v štáte úradníkov a úradov bez občanov. Z ich spolupráce rodí sa na podklade vopred vypracovaného jednotného plánu spoločné blaho oboch.

3. Poriadok nadprirodzený je však — na rozdiel od prirodzeného poriadku — už dielom spasiteľským. V tomto poriadku niet množstva, ale iba jednota, ktorou je Boh trojjediný. Do tohto poriadku Boh postavil už nie človeka, ale dieťa božie. Ono dostalo sa do neho nie stvorením, ale spasením. Ani tu nemá miesta dieťa božie — samotár, ale iba dieťa božie v obcovaní svätých cez spoločného menovateľa, ktorým je Kristus. Aj tu je cieľ — a to je Boh trojjediný.

Aj tu su povinnosti tomuto cieľu primerané: povinnosti, vyplývajúce zo Zákonov, vyhlásených na hore Sinaj a na hore Blahoslavenstiev. Aj tu sú „práva“ zadarmo dané — milosť posväcujúca a pomáhajúca. Človek sám nemôže to všetko poznať a splniť, ale iba s príspeňím nadprirodzeného spoločenstva — Cirkvi.

Lenže toto mystické telo — Cirkev Kristova — nie je už nejaká osobnosť ako mravné osoby prirodzeného poriadku, napr. štát. Nie, Cirkev je živé ústrojenstvo, ktorého najvyšším orgánom je oslávený Kristus sám, Vykupiteľ. Skrze neho sa všetci hýbeme a sme. Jeho ríša nie je s tohto sveta, ale je aj na tomto svete. Jeho Cirkev je naraz v troch rovinách: v rovine Cirkvi vífaznej, ďalej trpiacej a konečne v rovine Cirkvi bojujúcej. Sila Cirkvi bojujúcej nie je v jej osihotenosti, ale len v jej spojení s Cirkvou trpiacou a vífaznou. Jej sila je v spoločnej hlave tohto nadprirodzeného ústrojenstva, ktorou je Kristus.

A predsa Cirkev bojujúca musí siahnúť aj k podobnej organizácii, akú majú mravné osobnosti prirodzeného poriadku (napr. štát), ale len v prirodzenom poriadku, pokiaľ aj v prirodzenom poriadku sa rozprestiera. No aj tu medzi takto organizovanou Cirkvou a prirodzenými spoločenstvami v prirodzenom poriadku a z prirodzeného poriadku je podstatný rozdiel. A ten spočíva v tom, že sú z dvoch rozličných rovín: Cirkev z roviny nadprirodzenej a prirodzené mravné osobnosti len z prirodzenej roviny. Je teda zrejmé, že prirodzené mravné osobnosti sú len v prirodzenom poriadku položené. Ale Cirkev ako nadprirodzené ústrojenstvo — vedľa nadprirodzeného poriadku, kde je cez Cirkev vífaznú a trpiacu — je aj na zemi v prirodzenom poriadku cez Cirkev bojujúcu. Ak teda Cirkev má tu na zemi podobnú organizáciu ako sekulárne organizácie čisto pozemské (ako štát a pod.), ba má pre tento cieľ utvorené aj cir-

kevné právo, je to len preto, aby sa prispôbila aj prirodzenému poriadku. Ale jej sila nie je z tohto poriadku, ale z poriadku nadprirodzeného, ktorá sa prejavuje aj v tomto poriadku.

Preto Cirkev bojujúca na zemi má tiež hierarchicky organizované orgány a v nich funkcionárov. To sú kňazi — úradníci boží. Ostatných príslušníkov Cirkvi voláme — laici. Niet však rozdielu medzi laikmi a klérom v podstate. Všetci sú deti božie v rámci toho istého mystického tela, ktorým je Kristus. Ale ako v tom istom tele je ruka menej ako srdce, alebo ako je noha menej ako žalúdok, tak je laik menej ako kňaz. Lenže celý organizmus, ak nechce byť defektný, nemôže postrádať ani ruky a ani nohy. A Cirkev je Kristus, teda celá dokonalosť — bez defektov. A tá sa odráža aj v Cirkvi bojujúcej tu na zemi. Ak teda naša Cirkev oslňuje svojich protivníkov ako najväčší vrah organizačný zázrak, ktorý utvorily dejiny (Hobza), potom my hovoríme: ten zázrak nie je z dejín, ale len v dejinách. Je to zázrak nadprirodzena v prirodzenom.

Preto svätý Ignác z Loyoly správne volil pre zachytenie organizácie bojujúcej Cirkvi na zemi vojenskú terminológiu. Veď sme dôstojníkmi a vojakmi v službách spoločného veliteľa Krista. Bez Krista niet jednoty medzi kňazmi - dôstojníkmi a vojakmi - laikmi. Víťazstvo Cirkvi bojujúcej rodí sa pod velením Krista, ktorého rozkazy reprezentujú kňazi a premieňanie jeho rozkazov do konkrétnych činov reprezentujú vojaci — laici. Lenže ako dôstojníci a mužstvo sú nemožní bez spoločného veliteľa, tak mužstvo je nemožné bez dôstojníkov a naopak.

Dnešný kňaz a kňaz každej doby musí usilovať len o vyznamenania od veliteľa, ktorý ho menoval, lepšie, pásoval na túto hodnosť; len od svojho veliteľa-Krista a jeho Cirkvi. Preto márne škúli po hodnostiach, ktoré mu pripína na prsia ktorákoľvek len prirodzená inštitúcia po-

zemská — nie Kristus a teda nie Cirkev. Bol by podobný takému dôstojníkovi francúzskej armády, ktorý by túžil po vyznamenaníach v nemeckej armáde na úkor vyznamenaní francúzskych. Pri takomto pochabom chápaní ako by prišiel k tomu, aby za takýto zradný krok francúzskej cti mal úctu v mužstve francúzskom? Pokladali by ho všeobecne za zradcu. Na konci života, pri konečnom dekorovaní v Cirkvi, nebude môcť skryť takúto zradu, lebo nebude ju môcť strhnúť so svojej hrude. A Kristus, hlavný náš veliteľ, strhne mu dôstojnícku šaržu, ktorú mu dal, a vylúči ho potupne zo svojej armády. Nedivte sa, že laici takéhoto kňaza — v službe cudzích dvorov — si rozhodne nectia, keď aj ho musia trpieť. Preto takýto kňaz márne sa oblieka do dôstojníckej uniformy Cirkvi Kristovej, ak poslúcha vo svojom oportuniste a kariérizme čisto pozemskom iné povely, ako sú Kristove. Ale zazlievame aj tým kňazom, ktorí v službách Kristových nejdú s jeho časovou stratégiou, ale upjate pridŕžajú sa svojej hlavy proti nemu a chcú ísť proti tankom oštepni, ako išli Abesínci proti Talianom. Títo takto Krista sabotujú. Aj tých podceňujeme, ktorí v dobe zrýchlenej leteckej, pozemnej a námornej dopravy chcú závodíť s protivníkmi Cirkvi tu na zemi na kočiari, keď aj štvorkou ťahanom. Títo všetci by si mali uvedomiť pravdu, že Cirkvi možno škodiť trojako: cez facere, omittere, ale aj pati. V Cirkvi Kristovej majú plne hodnotné miesto iba aktuálne svätí. Nepostačuje potencialita. To sú mŕtve údy mystického tela. Aktuálne svätí prejavujú sa tým, že sú v Cirkvi aktuálne zakorenení, lebo Kristus je aktivita, čin — a nie večné váhanie a odpočívanie. Aktuálne svätí Krista práve v tejto aktivite na všetky strany napodobňujú. Veď život v Kristu je život katolíckych skutkov, ktoré sa rodia aj vtedy, keď prirodzené spoločnosti sa záplave lásky bránia prostriedkami zastrašujúcimi. Pravda,

treba si zvlášť všimnúť slov svätého Písma: Buďte jednoduchí ako holubice a opatrní ako hady.

Na druhej strane zas laici nech si nemyslia, že Cirkev je vecou kňazov. Nie — Cirkev je rovnako vecou kňazov ako laikov, lebo v oboch je rovnako Kristus. Povieš: modlím sa, chodím do kostola, pristupujem k sviatostiam . . . Ale to všetko ešte nie je plný život katolícky, hodný katolíckeho laika. Ako mimo toho žiješ vo vlastnej rodine? Ako dodržáš manželskú prísahu? Ako plníš povinnosti a práva v manželstve? Vedeš členov svojej rodiny k zachovávaniu zákonov prirodzených a nadprirodzených? Ako plníš svoje povolanie? Plníš ho svedomite — nezištne? Ako sa správaš ako občan-katolík? Dávaš správne cisarovi, čo je cisarovo — a božie Bohu? Aj keď treba trpieť? Ako sa správaš voči Cirkvi Kristovej a ostatným povinnostiam, čo ukladá? Vôbec: usiluješ sa byť plným človekom, plným dieťaťom božím a plným odborníkom na mieste, na ktoré ťa Boh postavil? Premieňaš na svojom mieste na drobné všetko to, čo ti Cirkev káže cez tvojich kňazov? Si teda vojakom Kristovým podľa toho, alebo zbehom. Ak si vojakom, usiluj sa byť vyznamenaným vojakom. Ak si zbehom, vráť sa k svojmu útvaru a oľutuj. Tvoj bezprostredný veliteľ — a cez neho Kristus — ti odpustí. Len viac neopušť rady Cirkvi bojujúcej a pod vedením svojich dôstojníkov-kňazov brús svoju inteligenciu rozumom a milosťou, aby si vedel konať podľa situácie, ktorú ti život prichystá. A tie situácie sa so dňami a deňmi menia: sú rafinovanejšie a rafinovanejšie. Zvládni ich tak, aby tvoju udatnosť Kristus pochválil. Rozmieňaj jeho rozkazy v sebe a mimo seba ustavične na drobnejšie a drobnejšie. V týchto drobných činoch bude tvoja svätosť a tvoje hrdinstvo ako aj večná odmena.

4. Život Cirkvi bojujúcej je zaistený nie v probléme kňaz-laik, ale v ich syntéze, v kto-

rej — pri jej rozvinutí — kňaz reprezentuje princíp a laik zas fakticitu denného života. Len spoločným úsilím laikov a kňazov — s prispewím Ducha svätého — rodí sa katolícky život verejný a súkromný. A to je katolícka akcia. Katolícka obroda nastane iba z uvedomenia si tejto syntézy. Inak to bude len improvizované masové vykriknutie, ktoré zanikne bez ozveny.

Z kňazských listov sienskej svätice.

Svätá Katarína Sienská, patriaca medzi najväčšie ženy svetových dejín, vo svojich listoch, ktoré písala aj kňazom, svetským i rehoľným, biskupom, ba i pápežovi, vyzdvihuje veľkosť kňazskej dôstojnosti, a neraz vyvodzuje z toho veľmi vážne dôsledky pre život nositeľov tejto posvätnéj dôstojnosti.

Uryvok z listu kňazovi Petrovi v Semignane:

Otče predrahý, pre úctu k tej Sviatosťi, ktorú máte vysluhovať, ja, Katarína, slúžka a nevoľnica sluhov Ježiša Krista, píšem Vám v jeho drahej krvi a žiadam si vidieť Vás vyvolenou nádobou, žeby ste niesli Kristovo meno a s láskou a túžbou prežívali svoj život; smierajte sa s Bohom a stvorenie so stvorením. Lebo to máte robiť a viazaný ste to robiť. A myslím, že keď to neurobíte, dostanete preveľké a prísne pokarhanie od Boha. Buďte vzorom ctnosti a zaprízeraajte sa na svoju dôstojnosť, bo Boh pre svoje milosrdenstvo dal Vám takú vznešenosť, akou je to, že máte vysluhovať oheň božej lásky, to jest telo a krv ukrižovaného Krista. Uvážte, že anjelská prirodzenosť nemá takú veľkú dôstojnosť. Vidíte, že on do nádoby Vašej duše vložil svoje slovo. Doista vidíte, že hovoriac v Kristovej osobe, máte moc posväcovať tú presladkú Sviatosť; a preto máte ho nosiť s preveľkým ohňom lásky, s čistou myslou a s čistým telom a smierlivým srdcom.

Z listu Angelovi kicasolimu, Florentskému biskupovi:

Vám, najdôstojnejší a predrahý Otče, v Ježišovi Kristovi, ja Katarína, píšem... Hoci je to opovážlivosť, Vy mi odpustíte a prirátate to mojej láske a túžbe, ktorú ja biedna, úbohá mám po spásе Vašej a všetkého stvorenia, no najmä Vašej, ktorý ste pastierom mnohých oviec. A preto Vás čo najsladšie prosím, aby ste sa zobudili a vstali zo sna nedbalosti, učiac sa od sladkého Majstra lásky, ktorý dal život ako pastier za ovce, čo ochotne budú počúvať jeho hlas, to jest ktorí budú zachovávať jeho prikázania. A keby Vám do srdca vstúpila myšlienka: „Nemôžem nasledovať túto dokonalosť, lebo cítim, že som slabý a krehký a nedokonalý a zoslabený diabolskými nástrahami, telesnou krehkosťou a svetskými vnadami a klamami“, naozaj, Otče, tak to je, lebo kto ide za týmito vecami, zoslabne a je taký bojazlivý a poľakaný otrockým strachom, že ako dieťa bojí sa svojho tieňa a ešte viacej tieňa stvorenia ako svojho tieňa; a toľko sa v ňom rozmáha tento strach, aby sa neznepáčil tvorom a nestratil svoje postavenie, že nedbá na to, že jeho Stvoriteľ je urážaný, lebo aj on sám ho uráža. Ale ak je opatrný a múdry, uteká k matke a v jej lone dostáva smelosť a stráca všetok strach. Preto neoceniteľná Dobrota vo svojej nevýslovnej láske ustanovila liek proti každej našej slabosti. Bo ona je tá presladká mať, ktorá má za dojku hlbokú pokoru, a kŕmi všetky svoje deti, ctnosti, a nijaká ctnosť nemôže mať život, ak ju nepočala a neprodila táto matka láska, tak vraví onen milujúci Pavol, vyratávajúc mnohé ctnosti, že nič mu neosožia bez lásky.

Tak teda nasledujte tých pravých pastierov, čo nasledovali ukrižovaného Krista; lebo boli ľuďmi ako Vy a Boh je mocný, ako bol vtedy, keďže je nezmeniteľný. No oni išli v jeho šlapajach a poznávajúc svoju slabosť, utekávali

pokorní, porazivši pýchu slávy a vlastnej sebalásky, utekávali k matke pravej lásky a tam strácali všetok otrocký strach. A nebáli sa kárať svojich poddaných, lebo mali na mysli Kristove slová: „Nebojte sa tých, ktorí môžu zabiť telo, ale bojte sa mňa.“ A nečudujem sa tomu; lebo ich oko a chuť neukájaly sa zemou, ale božou slávou a spásou duší, a oni chceli slúžiť a rozdávať duchovné aj časné milosti. A ako z milosti prijali, tak z milosti dávali, nepredávajúc za peniaze ani nie svätokupecky. Počínali si ako dobrí záhradníci a robotníci, ustanovení v záhrade svätej Cirkvi. A nedbali ani na hry ani na vykŕmené kone ani na veľké bohatstvo, ani aby utrúcali to, čo patrí Cirkvi, na nezriadené živobytie, ani to, čo má patriť chudobným. Ale boli ako utvrdení touto matkou proti vetru a vodám mnohých protiventstiev a aby vytrhávali hriechy a sadili ctnosti; strácali seba a hľadeli na ovce, ktoré prinášali Bohu. A boli bez sebalásky, preto milovali Boha pre Boha a preto, že je svrchovaná dobrota a lásky hodný; a seba milovali pre Boha, vzdávajúc česť Bohu a obetujúc svoju námahu bližnému; a bližného pre Boha, nehľadiac na osoh, ktorý by z neho mohli mať, ale iba na to, aby on mohol mať a tešiť sa z Boha.

Z listu pápežovi Gregorovi XI.:

Náš Stvoriteľ ukázal sa nám v našom človečenstve ako strom, plný sladkého a lahodného ovocia, aby sme sa my, plané stromy, mohli na neho vstúpiť. Hľa, takto si počínal onen milujúci Gregor a ostatní dobrí pastieri, poznávajúc, že nemajú nijakú ctnosť, a hľadiac na Slovo, náš strom, urobili sa na ňom štepom, priviazaní a okrútení obväzkom lásky. Lebo oko teší sa z toho, čo vidí, keď vec je krásna a dobrá. Teda videli a vidiac priviazali sa tak, že nevideli seba, ale každú vec videli a ochutnávali v Bohu. A nebolo ani vetra ani krupo-

bitia ani diablov ani tvorov, ktorí by boli ich vedeli odtrhnúť, aby neprinášali štepené ovocie, bo boli zaštepení do drievna nášho stromu Ježiša. A teda svoje ovocie prinášali skrze miazgu sladkej lásky, ktorou boli sjednotení.

Z iného listu tomu istému pápežovi:

Viete, že Boh Vám položil do rúk, aby ste dávali a brali dedičstvo večného života, ako sa bude páčiť Vašej dobrotivosti. Vy máte kľúče a komu otvoríte, otvorí sa, a komu zatvoríte, zatvorí sa. Tak povedal sladký a dobrý Ježiš Petrovi, na ktorého mieste Vy ste: „Koho rozviažeš na zemi, rozviazaný bude na nebi, a koho sviažeš na zemi, sviazaný bude na nebi.“

Učte sa teda od praveho otca a pastiera. Lebo vidíte, že teraz je čas život dať za ovce, ktoré vyšly von zo stáda. Teda patrí sa, aby ste ich hľadali a zasa ich získali trpezlivosťou, vztýčiac zástavu prehorúceho a presladkého kríža . . . Dúfam v nekonečnú božiu Dobrotu, že získate neveriacich a napravíte zlosť kresťanov, lebo za vôňou kríža všetci pobežia, aj tí, ktorí boli proti Vám najodbojnejší . . .

Prečo nedaf život tisíc ráz, ak to treba, na božiu poctu a za spasenie tvorov? Tak Kristus urobil; a Vy, jeho námestník, vykonávať máte jeho úrad. Taký je obyčaj, že keď dakto je námestníkom niekoho, nasledovať má šlapaje a spôsob svojho pána . . . Náš sladký Spasiteľ sypal taký oheň a také teplo lásky na tých, ktorí boli proti nemu odbojní, a z toho potom pomaly skrslo to, že oni boli pomáhačmi a nositeľmi božieho mena ako sladký hlásateľ Pavol, ktorý byvši vlkom, stal sa baránkom a sladkou vyvolenou nádobou, lebo ten oheň, ktorým mu Kristus naplnil nádobu, roznášal po celom širom svete, vytrhujúc kresťanov z hriechov a sadiac do nich ctnosti, a neveriacich vytrhujúc z bludu a nevery a podávajúc im svetlo svätej viery. Tak teda Vám vraví a chce prvá

a sladká Pravda, aby ste robili; a z toho, čo ste prijali, dávajte.

Z listu Bratovi Rajmundovi, z dominikánskej rehole:

Posilnite sa, predrahý Otče, v sladkej Kristovej neveste,¹ lebo čím viac rozhojňujú sa jej protivenstvá a horkosti, tým viac sľubuje božská Pravda, že jej dá hojne sladkosti a potešenia. A toto bude sladkosťou jej: obnova svätých a dobrých pastierov, ktorí sú slávnymi kvetmi, to jest vydávajú vôňu a slávu ctnosti Bohu. To je obnova kvetu jeho služobníkov a pastierov. Ale ovocie tejto nevesty nepotrebuje obnovu, lebo ho neubúda ani sa nekazí hriechmi služobníkov. Radujte sa teda v horkosti, bo Pravda nám sľúbila, že nám dá občerstvenie po horkosti... Boh mi povedal: „Nech vstanú moji praví služobníci a učia sa odo mňa, Slova, klásť si na ramená poblúdené ovečky, nesúc ich s ťažkosťou a s mnohými bedleniami a modlitbami. A takto pôjdete po mne, ktorý som mostom, a budete ženichmi a synmi mojej Pravdy; a ja vlejem do vás múdrosť s takým svetlom viery, ktoré vám dá dokonalé poznanie pravdy, a tak dosiahnete celú dokonalosť.“

Z listu Angelovi, kastelskému biskupovi:

Pastieri svätej Cirkvi majú byť pravými pastiermi, nasledujúc dobrého a pravého pastiera, ktorý dal život za svoje ovce a bolesťou kríža naplnil poslušnosť voči Otcovi a naše spasenie. Nikdy sa nevzpieral proti práci ani proti ťažkostiam a ani nikdy neumenšil túžbu po tom istom našom spasení, ani pre diabla ani pre slová Židov, čo kričali: „Sostúp s kríža“, ani pre našu nevďačnosť. My máme nasledovať jeho šľapaje. K tomu Vás volám, predrahý Otče!

Nedávno Vás Boh postavil do záhrady svätej Cirkvi a vložil na Vás bremeno duší, aby ste robievali, ako robievali sladkí a svätí pa-

¹ Cirkvi svätej.

stieri, keď za starodávna božia Cirkev oplývala ctnosnými ľuďmi, ktorí so svetlom rozumu bádali v tejto pravde... Pred ich očami bol ukrižovaný Kristus, a so svetlom poznávajúc hlad tohto sladkého Slova, ktorý mal po našom spasení, zapalovali sa takou láskou k nemu, že bolo im veľkou radostou znášať a dávať život; ich domácimi boli chudobní, ich bohatstvom bola česť božia, spása oviec a vyvýšenie svätej Cirkvi. Nikdy neprestávali obetovať pred Bohom sladké, milostivé a bolestné túžby, dávajúc naučenie príkladom dobrého a svätého života. Keď sa im dostávalo povýšenia, nenafukovali sa pýchou, ale dokonalejšie sa ponížovali, lebo svetlo shýbalo im hlavu, bo poznávali farchu a bremeno, ktoré prijali, majú starosť o duše.

Vznešenosť kazateľského úradu.

Svätý Gregor Veľký.

Náš Pán a Spasiteľ, najmilší bratia, dakedy nás napomína slovami, dakedy zasa skutkami. Doista aj samé jeho skutky sú prikázaniami, bo dačo mlčky konajúc naznačuje nám, čo máme robiť. Hľa, učeníkov posielal kázať po dvoch, lebo dve sú prikázania duchovnej lásky, totižto milovať Boha a bližného; a láska nemôže byť menej ako medzi dvoma. Veď o nikom nevravíme, že má lásku k sebe vo vlastnom smysle, kým milovanie smeruje k druhému, aby mohlo byť láskou. Pán posielal učeníkov po dvoch, aby nám tak mlčky naznačil, že kto nemá lásku k bližnému, vôbec nemá brať na seba kazateľský úrad.

Potom dobre sa vraví, že *ich poslal pred sebou do každého mesta a na miesto, kde sa sám chystal ísť*. Totižto Pán nasleduje svojich hlásateľov, lebo kázanie ide napred, a vtedy Kristus prichádza do príbytku našej mysle, keď ho predchádzajú slová kázania a nimi myseľ

prijíma pravdu. Veď preto Izaiáš vraví týmto kazateľom: „Pripravte cestu Pánovu, urovnajte na púšti chodníky Boha nášho.“ Preto im žal-mista hovorí: „Cestu chystajte jemu, ktorý vstu-puje od západu. „Pán totižto vstupuje od zápa-du, lebo z toho, že umučený umrel, tým väčšiu svoju slávu zjavil zmŕtvychvstaním. Doista od západu vstupuje, lebo smrť, ktorú vytrpel, po-šliapal vzkriesením. Teda jemu, ktorý vstupuje od západu, chystáme cestu, keď hlásame jeho slávu vašim mysliam, aby ich potom aj sám príduc osvietil prítomnosťou svojej lásky.

Duchovnosť vo svätých.

*„Žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus“ (svätý Pavol).
Prepracúvam sa k tejto najutešenejšej veľkosti?*

Životné pravidlá blažoslaveného Kontarda Ferriniho.

Vstanem s myšlienkou, upretou na Boha, mysliac na milosť zachovania, na lásku Kristo-vu, na svoje hriechy, na raj. Modlitby si odba-vím veľmi pozorne. Pred každou modlitbou postavím sa do prítomnosti božej a hneď si predstavím tie milosti, ktoré budem v ten deň potrebovať.

Služby budem vykonávať v duchu veľkej poníženosti a pokánia.

Aspoň štvrt hodinky budem rozjímať. Rozjí-manie pripravím si už večer; vykonám si ho s najväčším úsilím. Potom pôjdem na svätú omšu so srdcom, plným veľkých pokladov tej nevýslovnej obety.

Pousilujem sa, aby som bol príkladom mier-nosti, ľúbeznosti, lásky a poníženosti: v tomto si neodpustím ani najmenšie pochybenie; každý pád si premyslím dvojnásobne pozorne; budem stále hľadať príležitosť, aby som sa mohol cvičiť v týchto ctnostiach.

Do práce pustím sa s veľkou vervou; budem však vždy ochotný radostne ju prerušiť, keď sa mi naskytne príležitosť cvičiť sa v láske a poslušnosti. Prácu začnem a dokončím modlitbou.

Prednášať a vyučovať budem trpezlivo a horlivo, usilujúc sa pomáhať dušiam aspoň vnútornými povzdychmi; toto budem robiť vždy, keď sa budem stýkať s druhými.

Pri jedle sa vždy postarám o nejaké umŕtvenie; začnem a dokončím ho modlitbou; služby pri ňom vykonám v duchu poníženosti a lásky. Modlitbou Zdravas Mária vyprosím si silu odporovať nenásytnosti a už pred jedlom si určím umŕtšovania, ktoré chcem uskutočniť v ten deň.

Aj ku káve chcem zachovať veľkú ľahostajnosť; keď to bude možno, nedám si do nej cukor. Budem odporovať túžbam po sladkostiach a cukre, aj keby sa mi zdalo, že to potrebujem, pamätajúc stále to, že je dobre ustavične bojovať proti nenásytnosti a maškrtnosti.

Pri jedle budem premýšľať o Ježišovi Kristovi, ktorého napájali žľčou, alebo na nejaké iné veľké dobrodenie a jeho horúcu lásku; a preto budem myslieť na neho v duchu umŕtšovania; pri tom mi pomôže aj myšlienka na očistec a nebo.

Keby som musel jesť aj mimo pravidelných jedál, požijem len najpotrebnejšie z poslušnosti a lásky.

V piatok a v sobotu budem ešte ostražitejší; v tieto dni mám zvláštnu úlohu podať vynáhradu Srdcu Ježišovmu.

Cez deň navštívim sviatostného Ježiša, rozpomeniem sa na jeho lásku a nevýslovnú lúbeznosť a sladkosť; pôjdem k nemu s dôverujúcim a pokojným duchom.

Spojenie s ním zachovám si po celý deň častými povzdychmi a veľmi čistým úmyslom.

Návštevu urobím aj Panne Márii; aj na ňu sa cez deň často rozpamätám.

Všetko protivné, čo sa mi príhodi, prijmem radostne pre lásku Kristovu.

Milovať budem svätú chudobu a budem sa ju usilovať uskutočňovať voči chudobným, ale aj tým, že radostne chcem pozeráť na straty a škody, ktoré ma zastihnú; chudobný chcem byť aj vo svojom odevu a rozdávať chcem veci prebytočné.

Nadovšetko chcem milovať svätú čistotu, odporúčajúc sa stále Panne Márii, svätému Alojzovi a svätému Kontardovi, a zachovávať chcem veľkú ostražitosť.

Pred každým rozhovorom sa odporučím Matke Božej jedným Zdravas Mária.

Pousilujem sa stať skoro ráno a budem vyhýbať všetkému, čo mi môže byť na závalu.

Láskavé úsilie o mravné dobro bližného bude mojou prvou starosťou; a preto musím byť pokorný a láskavý. Keď budem iným rozprávať o Bohu, pomodlím sa k nemu a poprosím ho, aby ráčil doplniť toto dielo svojou nevýslovnou činnosťou. Keď nebudem mať úspech, nestratím nádej a budem ho usilovne a vytrvalejšie prosiť; no keď budem mať, sláva a česť patrí jemu, ktorý pre veľké veci volí neschopných a opovrhovaných na tejto zemi. Pripomením si svoje hriechy, veľmi sa pokorím, budem ho dôrazne prosiť, aby som nebol pokrytcom s brvnom v oku.

Často budem rozjímať o jeho veľkých dobrodeniach, budem sa modliť, aby mi neboly na záhubu, ale na môj osoh a jeho slávu.

Každý deň odbavím si príslušné desiatky ruženca; v nedeľu keď to bude možno, odbavím si krížovú cestu, na poludnie pomodlím sa Anjel Pána, každú hodinu podľa možnosti Zdravas Mária a vykonám si duchovné prijímanie. Keď počujem o bolestiach a hriechoch iných, hneď sa za nich pomodlím.

Nech žije Ježiš, nech žije Panna Mária na veky!

Odozdaná láska.

Svätá Terézia Ježiškova.

Rada by som bola poslaná na Karmel do Hanoie, aby som mohla veľa trpieť pre Boha. Keby som bola zdravá, chcela by som tam ísť, aby som bola celkom sama a nemala útechy ani nijakej pozemskej radosti... Viem veľmi dobre, že Pán Boh nepotrebuje naše skutky. Som istá, že by som tam nijako nemohla pracovať. No milovala by som a trpela. To je jediné, čo má u neho cenu.

*

Často prosím najsvätejšiu Pannu, aby povedala božskému Spasiteľovi, že ma nemusí šetriť. A ona moje odkazy výborne vybavuje!... Už sa vo svojej chorobe nevyznám. Teraz je mi lepšie. Prenehávam sa však Bohu a cítim sa šťastnou. Čo by zo mňa bolo, keby som žila v nádeji, že čoskoro umriem! Ako mnoho sklamaní by som zakúsila! No teraz sa to nestane, lebo spokojná som so všetkým, čo mi božský Majster posielal. Túžim len potom, aby som splnila jeho vôľu.

Dôvera v Boha.

P. Chryzostom Bardys, OFM.

Vlož na Pána všetku starosť, a on bude sa o teba starať.¹

Človek podopiera si starosťou obťaženu hlavu, rozmýšľa a starostí sa shromažďujú okolo neho, obkľučujú ho so všetkých strán a dopytujú sa:

Minulosť sa pýta:

Čo bude s mojimi hriechmi?

Budúcnosť sa pýta:

(telo) Čo bude s mojím zdravím?

Čo bude s mojou chorobou?

¹ Žalm 54, 23

Čo bude s mojou prácou?
Čo donesú okolnosti?
(duša) Čo bude s mojimi ľuďmi?
Čo bude s mojimi ctnosťami?
Čo bude s mojou zlou povahou?
Čo bude s mojimi chybami?
Čo bude s mojimi pokušeniami a bojmi?
Čo bude s mojím posvätením?
Čo bude s mojím trápením a krížmi?
Čo bude s mojou duševnou suchotou?
Čo bude s mojimi sľubmi?
Čo bude s mojím životom?
Čo bude s mojou smrťou?

A iné a iné starosti obkľúčia dušu.

Vtedy duša zazrie Ježiša, ktorý jej hovorí: „Daj to mne!“ A duša, ktorá vložila všetky starosti do jeho rúk, pýta sa: „Aká starosť ostane mne?“ Ježiš vloží jeden kameň uholný svojho Srdca do jej srdca a hovorí:

„Láska! Milovať mňa!“

Oddajme všetky starosti Ježišovi a my len jednu starosť majme, jedno prosíme: LÁSKU. Aby sa nás kedykoľvek mohol opýtať: „Miluješ ma?“² Svätý Augustín hovorí: „Miluj, a rob, čo chceš!“ Kto miluje Boha, ten už nemá starostí. Žije v pokoji, lebo láska nahradí všetko. Akákoľvek obeta príde, prinesieme ju, lebo milujeme.

Naučme sa všetko darovať Bohu, minulosť i budúcnosť.

Vlož na Pána všetku svoju starosť, a on sa bude o teba starať!

Pánove súdy.

† P. Chryzostom B a r d y s, OFM.

Lotor je jeden z radu hriešnikov, na ktorom sa uplatnilo milosrdenstvo božie. Pán mu odpustil a sľúbil kráľovstvo nebeské. Aj cudzo-

² Ján 21, 16.

ložnej ženy sa ujal a zavrátil sudcov, ktorí ju chceli ukameňovať. U Zacheja, verejného hrieanika, prijal pohostinstvo.

Pánove súdy sú iné ako nás ľudí.

Na púšti žil Pafnuc v modlitbe a svätosti. Nikto sa mu nevyrovnal prísnyim životom a tvrdými kajúcimi skutkami. Vo vedomí svojej dokonalosti opýtal sa raz v modlitbe Pána, na akom stupni dokonalosti je. Rád by poznal človeka, ktorý sa mu vyrovná výškou duševnou. Bolo mu nakázané, aby išiel do Herakleje, tamojší hudobník je mu vraj rovný v dokonalosti. Vyhľadal teda Pafnuc muzikanta, ktorý práve v krčme vyhrával hosťom pri tanci a popíjal si vína. Zavolá si ho a opýta sa, aby mu prezradil, čo zvláštneho v živote vykonal, že je na takom vysokom stupni dokonalosti. Hudobník sa čudoval, lebo bol života hriešneho, ba za mladosti žil medzi zlodejmi. Na nijaký dobrý skutok sa vôbec nevedel rozpamätať. Ale keď pustovník veľmi naliehal, aby premýšľal nad svojou minulosťou, prišlo mu na um, že raz zachránil nevinné dievča z rúk lupičov a opustenej žene na púšti daroval ukradnuté peniaze, aby mohla vykúpiť muža a dievky z rúk nepriateľov.

Pán inakšie súdi ako my ľudia. On hľadá na poľahčujúce okolnosti a ťažkosti.

Len milosrdenstvo vedelo povedať slová: „Odpúšťajú sa ti hriechy, id' v pokoji, ale už nehreš viacej!“

Žime oddane a spokojne.

*Minulosť oddajme Pánovmu Milosrdenstvu,
prítomnosť venujme Láske,
budúcnosť ponechajme jeho Prozreteľnosti.*

O poďakovaní.¹⁾

Pretože všetko dobré, čo máme alebo robíme, je božie a od Boha pochádza, máme mu

¹ Z chystaného prekladu dielka P. Scupoliho (1530—1610) Certamen spirituale. Prel. Stanislav Bystrik.

vzdávať patričnú vďaku za každé naše pobožné cvičenie, za každé víťazstvo a za všetky tak osobitné ako aj spoločné dobrodenia, ktoré sme prijali z jeho milosrdnej pravice.

Aby sme to náležite konali, musíme uvážiť, aký cieľ sleduje Boh, keď nám udeľuje svoje milosti. Týmto uvažovaním a poznávaním sa totižto učíme, ako treba Bohu ďakovať.

A nakoľko náš Pán pri každom dobrodení hľadá predovšetkým na svoju česť a usiluje sa pritiahnuť nás ku svojej láske a službe, predovšetkým takto o tom uvažuj: Z akej moci, múdrosti a dobroty preukázal mi Boh toto dobrodenie a udelil túto milosť?

Potom keď zbadáš, že nič nemáš a nič nie si, čím by si si zaslúžil dajaké dobrodenie, ba nájdeš v sebe iba previnenia a nevďačnosti, s hlbokou poníženosťou vrav svojmu Pánovi:

Akože ráčiš, Pane, shliadnuť na mrzkú ničotu a zahrňovať ma toľkými dobrodeniami? Nech je tvoje meno, Bože, zvelebené naveky vekov!

Konečne keď spoznáš, že tým dobrodením Boh od teba žiada, aby si ho miloval a jemu slúžil, vzbĺkni láskou k takému lásky hodnému Pánovi a vzbud' v sebe túžbu slúžiť mu podľa jeho vôle.

Duchovnosť v živote.

„Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kristus, váš život.“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovského programu?

Sviatosťný Ježišu.

*Si belší ako sneh
A čistejší ako horská studnička.
Si jasnejší ako slnko
A skromnejší ako holubička.
Si žiarivejší ako ligot kryštalu
A lahodnejší ako jarný vánok.*

Si sladší ako med
 A tichší ako baránok.
 Si krajší ako Talia
 A vznešenejší ako spanilá panna.
 Si lúbejší ako spev slávika
 A velebnejší ako hudba organa.
 Si ľahší ako let motýľa
 A milší ako úsmev detského očka.
 Si vonnejší ako dym tymiána
 A pokornejší ako ovečka.
 Si úcty hodnejší ako mozol otcovej dlane
 A prostejší ako nápev uspávanky.
 Si vzácnejší ako láska priateľa
 A nežnejší ako láskavé objatie mamky.
 Si hlbší ako bezdná priepasť
 A väčší ako šírka mora.
 Si plnší ako pretekajúca čaša
 A sviežejší ako púčok ruže,
 keď padla naň rosa shora.
 Si túženejší ako kvapka vody na širej púšti
 A drahší ako cena všetkých perál.
 Si lepší ako všetky dobrá zeme
 A mocnejší ako hlas hromu
 uprostred skalných brál.

Mój dobrý Pane, som si vedomá toho, že neviem
 písať básne, lež túžba velebiť Ťa ma hnala a neodolala
 som jej. Neštudovala som poetiku, moje slová sú ako
 nesúvislé výkriky hlások nemého človeka. No vychádzajú
 zo srdca, preto neuraz sa, Pane, a prijmi ich — dávam
 Ťi len toľko, koľko môžem. Nech všetci anjeli a svätci
 svojím krásnym spevom doplnia to, čo som pochybila.

Skautská vodkyňa

Film ako problém duchovného života spoločnosti.

Spojitosť vzťahu umenia k spoločnosti bola redigo-
 vaná najmä vplyvom so strany umenia ako jednej z mno-
 hých složiek kultúry. V prítomnosti sme svedkami, že
 zo všetkých druhov umenia, to najmladšie — umenie
 filmové — má na súčasnú spoločnosť vplyv najmocnejší

Je vecou filmovej estetiky a sociologie nájsť všetkých komponentov, utvárajúcich túto skutočnosť. Nám stačí, že vplyv filmu na spoločnosť jestvuje, aby sme z tohto ustálenia mohli si vyvodíť dôsledky, vyplývajúce jednak pre filmovú produkciu a jednak i pre konzumentov samých. Ešte konkrétnejšie, aby sme si mohli vyvodíť tie dôsledky a povinnosti, ktoré úzko korešpondujú s naším duchovným životom.

Umenie je spoločenskou skutočnosťou. Vychádza zo spoločnosti a spoločnosti sa zase vracia.¹ Umelecké dielo je teda tvorené s vedomím, že sa niekomu určuje. Z toho vyplýva pre autora, tvorcu umeleckého diela dôsledok, ktorý musí prijať ako mravnú zodpovednosť vo funkčnom smere umeleckého diela k spoločnosti. Autorovi musí byť jasné, že dielo splní len vtedy prvoradé poslanie, ak jeho vplyv na spoločnosť nebude so stanoviska etického deštruktívny. Táto základná požiadavka — obecné platná — je nanajvýš smerodajná pre umenie filmové, ak máme na zreteli, že film možno forstrovat najširším masám divákov a že so svojou špecifickou vlastnosťou (núkal by sa výraz pseudoreality) zanecháva u svojho publika najhodnovernejší dojem a tak i najnaliehavejší vplyv.

Autor filmového diela,² ktorý pochopil, že stavba ľudskej spoločnosti už svojou prirodzenosťou je zamierená teocentricky, že jediná kladná cesta, ktorou sa má uberať celé naše životné dianie (všetky javy, ktoré sú v styku so spoločnosťou, teda i umenie — film), je tá, ktorej cieľom je hodnota neohraničená,³ absolútna, nemôže a nebude sa kolísavo stavať k vyššie vyvodenému dôsledku mravnej povinnosti. Tento a takýto autor našiel správny zorný uhol, s ktorého sa má dívať na poslanie filmu.

Prečo si dnešní (česť výnimkám) tvorcovia filmu a najmä filmoví producenti neuvedomujú túto povinnosť, vyplýva jednak z ich subjektívneho, absurdného chápa-

¹ Autor, tvorca umeleckého diela je členom ľudskej spoločnosti. Vnímateľ, divák je tiež členom ľudskej spoločnosti.

² Obyčajne je to tvorivý kolektív.

³ Chápať dialekticky: umenie samo je hodnota ohraničená!

nia smyslu života a jednak z vlastného vývoja filmu. Je predsa pohodlnejšie a výnosnejšie prispôsobiť sa „moderným reformám“, ktoré v reciprokej hierarchii hodnôt našly cieľ — akéhosi boha, ktorého alťou i ome-gou sú peniaze, obchod alebo kariéra: výdobytko hmoty, ako zadosť učiniť prvotnému posaniu s jediným a naj-vznešenejším cieľom — Boh. Druhou príčinou mravnej krízy filmu, ako sme už spomenuli, je sám jeho vývoj (nie imanentný), najmä tie vývojové etapy, v ktorých tradícia so sebou niesla isté neblahé konvencie.

Ten hmotný pôvod kinematografu vynára sa vo veku, ktorý v znamení „civilizácie“ začína skladať modlitby k stroju a technike. Ak chceme ukázať pôvod kinematografu⁴ na teórii o vzniku umenia z r. 1890, teda približne z čias, ktoré ho zrodily, z troch príčin — z rytmu práce, zo zdobivosti a z magických potrieb —, najlepšie vyhovuje nám kompromis prvej a poslednej s prevahou poslednej, ak máme na mysli Mélièsa, Reynauda alebo i bratov Lumièreovcov. Počiatky hraného filmu, akýchsi svetelných pantomím, boli ozaj v znamení mágie alebo atrakcie vôbec. Veď sám „Jules Verne“ kinematografie Méliès bol povolaním kaukliar a iluzionista. Teda nie div, že film chápaný ako podívaná, atrakcia umocnená kaširovanou magičnosťou, nemohol budiť guyaunovský pocit solidarity, tobôž niesť nejakú mravnú funkciu. V nasledujúcich etapách ešte prv, ako si predsavzal, že bude divadlom budúcnosti, alebo neskôr, keď si konečne uvedomil, že má a musí predstavovať samostatnú složku umenia, ešte prv, ako svoje rozhodnutie celkove uskutočnil, zmietať sa v područí fabrikantského podnikania — stal sa priemyselným, teda obchodným členkom. Ako obchodný výrobok s puncom senzáčnosti nemohol vyhovovať zdôrazňovaným etickým pravidlám už preto, že jeho obsah i forma podriaďovala sa problematickému vkusu divákov, vkusu tej meštiackej spoločnosti, ktorá vo filme aspoň na chvíľu hľadala únik do „vysneného sveta šťastia“, charakterizovaného lacným dobro-

⁴ Keď už myslíme na film ako na umenie, hoci v skutočnosti film sa stal umeleckou disciplínou až o 10 rokov neskôršie, za amerického režiséra Griffitha, ruského Pudovkina, Eisensteina a iných.

družstvom, banálnou láskou, no a najmä pomermi „vyšších desiat tisíc“. Námety s podobnými dejovými zápletkami, oivenčené hepyendom: sobrali sa a on bol miliónár, boly Adrianinou niťou väčšiny filmov vývojového obdobia po prvej svetovej vojne. Títo tichí akcionári — diváci ako väčšina za svoj vstupenkový poplatok presadzovali a presadzujú až podnes svoj pomýlený vkus, na radosť filmových magnátov amerických a iných.

Overiac si takto krízu etického poslania filmu ako príčiny, vychádzajúcej zo psychofyzických stavov producentov, tvorcov a tiež ako príčiny samého vývoja, dostali sme sa okľukou k vlastnému koreňu zla: k vni-mateľovi, k spoločnosti. Len preto sme si na začiatku zdôraznili, že filmové dielo je skutočnosťou spoločenskou. Spoločnosť ho prijíma a dáva mu smysl, význam. Význam, ktorý naostatok je súvzťažný, rovnobežný s vplyvom. Vplyv filmu na diváka vrcholí svojím účinkom vtedy, keď divák už len ako homo sapiens interpretuje v skutočnosti jednotlivé psychologické momenty. Vplyv nesie so sebou ideu a z nej vyplývajúci čin ako význam, ktorý do filmu vložil tvorca.⁵ Je pravda, že tento význam nemusí sa kryť s významom, ktorý filmu pripisuje divák, spoločnosť. Doterajší stav je však taký, že vyrábateľa ako nadriadení filmových tvorcov vkladajú do svojich „veľkofilmov“ len ten význam, ktorý je „kongeniálny“ s požadovaným významom spoločnosti ako publika. Z toho je zřejmé, že mravná kríza filmu bude kapitulovať len pred obrozením spoločnosti, vtedy, keď tejto nebude ľahostajný problém dobra a zla, vtedy a len vtedy, keď táto pochopí, že smysl celého života nie je v hodnotách ohraničených, ale v nekonečne, v samom Bohu.

Pokresťaníme seba a neúnavným apoštolátom i spoločnosť, ktorá je okolo nás, a pokresťaníme aj film a celé životné dianie vôbec. Tak by to malo byť a bolo by to riešenie ideálne. Mysliac však len na problém filmový, nie je to úloha ľahká. Negovať film ako taký

⁵ Je tu akási variácia vplyvu. Môže sa stať, že na diváka nezapôsobí ústredná myšlienka, ideologická náplň filmu, ale len konkrétna zvláštnosť, napr. ako si hrdina zapáľuje cigaretu a pod.

nemôžeme, i keď dnes vo väčšine slúži v závoze. Film v podstate je dobro. A keď sme si vyššie naznačili hmotný profil pôvodu tak, ako sa javil v našej pozemskej skutočnosti, musíme teraz samovoľne zdôrazniť, že celá geniálnosť vynálezu ľudského ducha je len odrazom Stvoriteľovej moci, bez ktorej nevedeli by sme prenášať pomocou svetla skutočnosť v ožívajúci obraz, stvárňovať priestor i čas, zachytiť pohyb, farbu alebo i plastičnosť. Aká nesmierna sila daná je ľudskému duchu! Aký nevyčerpatelný musí byť náš údiv a naša úcta pred absolútnou silou, pred nekonečnou mocou Stvoriteľovou. Preto musí byť naše stanovisko k filmu nekompromisne kladné.

Konečne toto stanovisko niekoľko ráz vyhlásily aj cirkevné osobnosti a kruhy. Len panorámové spomeňme si na francúzsku katolícku požičovňu „Étoile Film“ na čele s kanonikom Reymondom, na taliansky filmový ústav v Brescii, na nemeckú katolícku spoločnosť „Leo Film“, na kresťanskú spoločnosť v USA „The Art Association“ alebo na organizáciu „National Legion of Decency“, tzv. „Národnú légii slušnosti“, ktorá ešte pred vojnou sdružila vyše milión členov, obnovujúcich vo všetkých farských kostoloch v nedeľu na oktávu Nepoškvrneného počatia Panny Márie sľub, že nebudú navštevovať zlé filmy, ktoré im Légia neodporučí. Najmä však spomeňme si na oficiálne stanovisko pápeža Pia XI., z podnetu ktorého roku 1933 bolo v Bruseli zriadené ústredie pod menom „Office catholique international du cinéme“, tzv. OCIC. I terajší svätý Otec ešte ako kardinál a štátny tajomník vyjadril v liste predsedovi OCICu P. Brohému úprimný záujem Svätej stolice o film.

Pred druhou svetovou vojnou mala „Katolícka filmová akcia“ svoje inštitúcie vo všetkých štátoch západnej Európy. (V Československu začal viesť Katolícku filmovú akciu Dr. Janda.) Cez vojnu medzinárodné sjazdy OCICu boli znemožnené. Ale už v októbri 1946 sišla sa konferencia katolíckych filmových pracovníkov všetkých zemí v Ríme. Tento rok bude medzinárodný sjazd v Bruseli.

My na Slovensku, bohužiaľ, nevieme si utvoriť nejakú „Légiu slušnosti“. Jedinou verejnou pomôckou pri riešení filmového problému je rubrika kritiky filmov v Katolíckych novinách, rozsahove nedostačujúca, nehovoriac o tom, že informatívne posudky prichádzajú neskoro.⁶ Pri týchto nedostatkoch našou výhodou je, že sme všetci ako by rodina v pravom slova zmysle, kde podobná obrodzovacia snaha má najlepšie pole pôsobnosti. Naša lokalita a neveľká regionálnosť umožňuje nám povedať svoje stanovisko, jasné slovo o tom alebo onom filme, aby názor tento v krátkom čase sdielala väčšina akokoľvek do filmu zainteresovaných. Každý z nás musí byť akousi „Légiou slušnosti“. A nie je nijako moralizačne preexponované, keď vyslovíme sa i za modlitbu na tento cieľ. Priamo pohliť by mal tento moderný apoštolský údel našu mládež, lebo ona tvorí u nás najširšie masy filmových divákov. (Ideálny vzor moderného mladého vzdelanca, francúzsky skaut Vít de Larigaudie sa v kine cez prestávku modlil i za filmové herečky.)

Funkcia naša sa na dôležitosti len umocňuje, ak máme na zreteli, že dnes začíname budovať vlastný, slovenský film. Teraz je čas dať slovenskému filmu poslanie, aké sa patrí. Ťažko nám bude presadzovať etičnosť v našom filme, ak tento stane sa nositeľom konvenčného zla. Nie je sentimentálny vzdych: „Daj Bože, aby sa tak nestalo.“ Záverom shrňme si naše úlohy v pokresťančovaní filmového umenia: bezvýhradne záporne sa stavať k filmom, šíriacim mravné zlo, a kladne s oduševnením prijímať a starať sa o propagandu filmov dobrých. Tieto dve povinnosti nech sú našou najprvou modlitbou za odstránenie mravnej krízy ôsmej veľmoci sveta.

Ak chceme žiť ozaj plným duchovným životom, ani tento problém nemôže nám byť ľahostajný. *M. Chudoba.*

⁶ Podľa niektorých problematických odporúčaní sa zdá, že rubriku vedie odborník nie na slovo vzatý.

^a a) Priam preto, že v tejto veci cítíme veľké nedostatky, je povinnosťou našich odborných filmových kritikov bez pýtania ísť v ústrety úprimným snahám KN. (Pozn. red.)

Z duchovnosti skautskej vodkyne.

Dnes bol môj Pán ku mne veľmi pozorný. Najmä po svätom prijímaní dal mi pocítiť veľkú slasť, takže som, zahľbiac sa do seba, veľmi prosila: „Pane, neodchádzaj, ostaň ešte, ostaň!“ A predobry Pán neodmietol moju prosbu, dal mi cítiť veľkú lásku a radosť zo svojej prítomnosti tak dlho, ako ešte nikdy predtým. Preto som poprosila E., — išly sme spolu z kostola na tenis — aby sme sa cestou ešte nerozprávaly, že sa chcem modliť. Až pred tenisom, keď sa k nám pripojila M. D., začaly sme sa rozprávať.

„Ježišu môj, zostávaj mi v duši!“

*

Bez Ježiša som nič. Ale chcem so svätým Pavlom veriť: „Všetko zmôžem v tom, ktorý ma posilňuje.“ — Ježišu môj, pozri na moju slabosť, na moje biedy, daj mi lásku a posilňuj ma skrze ňu. Milujem Ťa, Pane, ale moja láska je veľmi biedna, podporuj jej plamienok, aby vzbĺkol mocným ohňom. Chcem byť tvojou živou horiacou faklou, vatrou, zápalnou obetou. — Srdce moje, hor! Hor! Plameň, stráv všetko, čo vo mne nie je božie, chcem byť jeho, navždy jeho! Ó, Boh môj, moje všetko!

*

V srdci mám stále nepokoj a túžbu po láske. Viem, že môj Ježiš ma nesmierne miluje, že sám túži po mojom priateľstve a láske, ale vedomie mojej nehodnosti nedovoli mi iné, ako túžiť, aby som bola Ježišovi poddanou a v ňom nachádzala všetko. Ó akí chudobní sú tí, ktorí vôbec nevedia o Láске, ktorá sa dala za nás ukrižovať, a ktorí netúžia opätovať ju! A ako nepochopiteľne blažení musia zas byť tí, ktorí milujú Ježiša celým srdcom, ktorí z lásky k nemu zriekli sa všetkého pozemského a stratili svoj život pre neho! I ja by som chcela tých druhých nasledovať. Túžim zabudnúť na seba a žiť len pre Ježiša, milovať ho vo svojich bližných a konať skutky lásky na jeho trpiacich údoch. Ale na to potrebujem veľa tvojej pomoci a sily. Daj mi jej, ó sladký Ježišu! Prosim Ťa o to pre tvoju lásku k nám. Veď dosiaľ som nič neurobila a som unavená. Mama je nešťastná, vyčíta mi, že nemyslím vôbec na seba, hoci som taká sebecká a toľko sa o seba starám.

*

Môj Ježišu, aká som šťastná, že som zas sama s tebou. Že som sa mohla uchýliť od spoločnosti do svojej drahej izbietky. Tak zle som sa cítila medzi hostami, taká stiesnená som bola uprostred toľkých ľudí. A nemalo by to tak byť. Ty si tiež nebol stále

sám. Ty si vedel rovnako modliť sa v samote ako byť milým hosťom v Betánii a tak isto dobrým spoločníkom v Káne. — V spoločnosti svojich som i ja radšej: lepšie sa cítim v malučkej chyžke bedára¹ ako v krásnej izbe boháča; radšej sedím pri železnej posteli chorého chudáka ako pri bohato prestretom stole „vznešeného“ hostiteľa; radšej počúvam džavot nevinného dieťaťa ako pochvalné slová neúprimného pána; radšej sa rozprávam s prostou ženičkou ako s povýšenou dámou. No najmilšia mi je samota mojej izbičky, najdrahší hovor tvoj v tichu samoty! V huku zaniká tvoj šepot, v množstve sa mi strácaš. Ale v izbietke svojej ťa cítim a počujem, lebo som s tebou sama. Milujem samotu. Milujem ticho. — Dnes ťa cítim, samota, ešte viac ako prv. Dnes sa cítim celkom opustená. Opustená svojimi najdrahšími: sestra M., ku ktorej ma pútala sesterská láska a porozumenie, odišla... Mám len teba, Pane, Bože môj a moje všetko!...

Z duchovnosti nášho profesora.

Kristus sa stotožnil s deťmi: „Čo ste urobili jednému z mojich najmenších.“ A na inom mieste vyslovil, čo to znamená byť vedúcim na prvom mieste: slúžiť. Z toho vyplýva základný postoj kresťanského profesora k žiakom: v každom žiakovi je Kristus, a čokoľvek spravíme alebo nespravíme, jemu sme spravili. Teda neznamená, či ten žiak je nám sympatický, rozumný. Pre nás nie to je hlavné, pre nás existuje ten žiak len ako Kristus. Všetko, čo mu spravíme, prisvojí si Kristus; a pri súde budú v ňom stáť pred nami všetci naši žiaci s krivdami, ktoré sme im spravili, alebo s vďačnosťou za lásku, ktorú sme im dali. A čím žiak bol nechápavejší, úbohejší, čím viacej trpezlivosti sme s ním museli mať, tým láskavejším okom pozrie na nás Kristus, lebo on sa stotožnil najmä s úbohými, slabými, zaznávanými. A aký my máme byť k svojim žiakom, to vyplýva z druhého citátu: máme slúžiť žiakom, máme im umožňovať zdravý rozvoj, radostnú prácu: máme ich talenty a dary božie rozvíjať a nie ubíjať, nerozumným karhaním a zastrašovaním a zlými známkami. Nesmieme chápať disciplínu ako prostriedok, ako si udržať vlastné pohodlie;

¹ Náražka na apoštolát tejto skautskej vodkyne medzi chudobnými a chorými.

ale máme ich vychovať k vlastnej ovládanosti. Nemáme ľutovať času ani námahy a venovať žiakom svoje najlepšie sily a vedomosti, dať im to najlepšie, to znamená naozaj slúžiť.

*

Keď idem ráno zo svätého prijímania do školy, nesiem si doslova Krista v sebe. On ostáva cez celé vyučovanie stále vo mne. Ja sám som veľmi úbohý pedagóg, veľa ráz som to musel zistiť; ale on je Múdrost, Láska, Učiteľ. Nesmiem teda zabudnúť každé ráno cestou do školy si uvedomiť, že celé predpoludnie nemám konať ja, ale stále sa mám jeho pýtať a s ním sa radiť, čo robiť. To znamená, že sa nesmiem nikdy rozčúliť, hnevať, vysmievať a urážať žiakov, lajdácky odbavovať vyučovanie, že musím zachovať stále pokoj a jasnú myseľ, byť láskavý a zhovievavý, myslieť na dobro žiakov a nie na svoje pohodlie. A podľa možnosti byť radostný, trestať otcovsky, láskavo a nie hnevivo.

*

Škola je moja rehoľa, profesori a žiaci sú moji rehoľní bratia a riaditeľ je mi predstaveným.

*

Profesor má byť obrazom nebeského Otca: má byť spravodlivý (napríklad pri známkovaní), aby žiaci nestratili vieru vo spravodlivú odmenu za prácu; vlastnosti a dary od Boha má rozvíjať a nie ubíjať (napríklad ironizovaním a podceňovaním sa ešte zabíja dôvera v seba a túžba dosiahnuť vysoké ciele). Má byť láskavý a odpúšťať, aby žiaci nestratili vieru v lásku a milosrdenstvo na svete. Toto je pevný apoštolát, nie kázne, debaty, presviedčanie a reči. Boh je autorom môjho vnútorného života a režisérom môjho dňa. Každý deň je novým dejstvom v tejto božej hre. Takto prijímať všetko z ruky božej znamená nikdy nezovšednieť a odkryť tajomnú plodnosť každej maličkosti v našom živote.

*

Keď trestáš žiakov, nikdy nedaj cítiť, že to robíš preto, že ťa napálili. Máš byť vecný a nie osobne pomstivý. Máš byť ako náš Otec. Všetky osobné urážky od-

pustiť, ale chyby liečiť aj tvrdým, ale dobre uváženým chirurgickým zákrokom. Hľadaj pokojne koreň zla a ten odstráň. A nerob to pre seba, ale pre vec samu. Nepomsti sa, ale vychovávaj. Zabudni na seba, miluj žiakov a myslí na ich dobro.

Profesor musí byť vážny a láskavý, gentlemanský, nemá ťažkým učivom preťažovať žiakov a seba.

Pravoslávna cirkev a ekumenické hnutie.¹⁾

Po celé storočia západná Európa málo poznala ortodoxnú východnú cirkev a vedomosti, ktoré o nej mala, boli dosť skreslené. V pravoslávnej cirkvi videla len jej tienisté stránky: strnulosť, formalistický ritualizmus, ale nezbadala jej kladné hodnoty; najmä duchovnú hĺbku, v nej sa ukrývajúcu. Vec sa zmenila po prvej svetovej vojne, kedy sa vo Francúzsku usadilo mnoho pravoslávnych Rusov. Vtedy (r. 1921) nadviazaly sa prvé čulejšie a živšie styky medzi východnými a západnými kresťanmi. Podnet k ich nadviazaniu dala akademická mládež ruská, študujúca v Paríži; oboznámila sa s protestantskými študentmi, ktorí boli sdružení vo „Federácii kresťanských študentov“. Bol to najmä pastor M. Boegner, ktorý sa usiloval o prehĺbenie týchto stykov. Rusi sa odvtedy zúčastnili na niektorých protestantských kongresoch. Ťažkosťou pre spoluprácu bolo rozdielne chápanie jej cieľov: zatiaľ čo protestanti chceli svoj vzťah k pravoslávny vybudovať na zásade interkonfesionalizmu, pravoslávni hľadali v stykoch a spolupráci s inými konfesiami prehĺbenie svojej vlastnej viery. Toto ich stanovisko čoskoro zväzilo a napomohlo značne úspešný rozvoj ekumenického hnutia.

Vzťahy ku katolíkom boli od počiatku spojené s ťažkým problémom unionizmu. Pravoslávni dostali hierarchickú organizáciu zásluhou patriarchu Tichona z Moskvy, ktorý menoval r. 1922 volyňského arcibiskupa Eulogija metropolitom ruských pravoslávnych cirkví

¹ Peter Kovalevskij v Réforme r. 1946. Voľne preložil S.

v západnej Európe. Eulogij sa usadil v Paríži, ktorý sa takto stal strediskom ortodoxných Rusov na Západe. Ešte toho istého roku pápež poveril biskupa Chaptala organizovaním pomocných akcií v ich prospech. Nešikovný komentár v tlači nazval Chaptala „biskupom pre ruských emigrantov“. Toto pomenovanie pokladali mnohí pravoslávni za miešanie sa Ríma do vecí ich cirkvi. Katolíci od r. 1922—1926 vynaložili hodne úsilia, aby rozptýlili toto nedorozumenie, ale nešťastná náhoda s istým listom urobila koniec stykom, ktoré sa už začaly nadväzovať. Išlo totiž o toto. Abbé Quenet adresoval z poverenia biskupa Chaptala v marci 1926 otvorený list msgr. Eulogijovi, v ktorom oznamoval, že všetka katolícka pomoc emigrovaným Rusom sa zastavuje pre správanie sa ortodoxného kléru. Proti tomuto rozhodnutiu poslaly všetky ruské organizácie na Západe protestný list biskupovi Chaptalovi. Pravoslávni laici sľubovali svojmu kléru, že vytrvajú verne pri ňom. Ortodoxní prejavili vôľu neopustiť svoju cirkev. Táto príhoda mala pre vývoj stykov medzi katolíkmi a ortodoxnými práve také zlé následky ako nešikovná voľba svätého Jozafáta za patróna unionistickej myšlienky, lebo pravoslávni vidia v tomto svätcovi zosobnenú nesnášalivosť.²

Vzťahy ortodoxnej cirkvi k anglikánom boli oveľa živšie ako k ostatným protestantom a ku katolíkmi. Anglikánska cirkev oddávna vyhľadávala styk s pravoslávnyimi a skutočne nadviazané bolo priateľstvo medzi oboma konfesiami, ktoré vyvrcholilo na počiatku tohto storočia. Ale vážna prekážka stála v ceste úplnému dorozumeniu medzi nimi: niektorí pravoslávni teológovia neuznávali totiž anglikánske svätenia, iní zase ich uznávali len čiastočne.

Čas, ktorý začína asi r. 1925—6, možno nazvať druhou periódou vzťahov medzi ortodoxnými a ostatnými konfesiami. Do tejto periódy spadajú začiatky a rozvoj ekumenického hnutia. Toto hnutie vzniklo z podnetu protestantského arcibiskupa švédskeho z Uppsaly Nathana Söderbloma a Dr. Johna Motta na kongrese zástupcov

² S mienkou pravoslávnych o svätom Jozafátovi ako patrónovi unionistickej myšlienky súhlasia aj katolícke kruhy. (Red.)

pravoslávnych a protestantských konfesií v Stokholme r. 1925. Toto hnutie nazvali menom „Život a práca“. Ešte toho istého roku založil metropolita Eulogij v Paríži „Ústav pravoslávnej teológie“ (svätého Sergeja); tento ústav stal sa významným ekumenickým strediskom, kde sa stretávali zástupcovia rozličných kresťanských konfesií. Na konferencii v Lausanne r. 1927 založené bolo hnutie „Viera a organizácia“. Na tejto konferencii vyhlásili zástupcovia ortodoxnej cirkvi svoje stanovisko k ekumenickému pohybu takto: „Pravoslávna cirkev sa zásadne zúčastní ekumenických konferencií, ale v nijakom prípade nebude robiť ústupky“ (vo viere). Medzitým vyvíjal „Ústav pravoslávnej teológie“ činnosť, smerujúcu k sblíženiu s protestantmi a najmä s anglikánmi. Profesori tohto ústavu usporadovali viaceré konferencie vo všetkých štátoch Európy a v Amerike. Prof. Zander konal so speváckym sborom turné po Európe, ktoré malo oboznámiť anglikánov a ostatných protestantov s pravoslávnu liturgiou. V Paríži a v Londýne utvorili bratstvo anglo-ruské, ktoré usporadovalo konferencie anglikánov a pravoslávnych.

Vzťahy medzi pravoslávnyimi a katolíckymi v čase od r. 1926—1936 boli malé a nemali oficiálny ráz. Uskutočnily sa niekoľké stretnutia filozofov, profesorov a spisovateľov oboch konfesií. V krúžku Marcela Péguyho a Vsevoloda Vogta schádzali sa intelektuáli, patriaci k rozličným konfesiám. Takýto krúžok tvorili okolo seba aj manželia Jacques a Raissa Maritainovi.

Z ruských mysliteľov prispieval k vzájomnému sblíženiu najmä Nikolaj Berďajev. R. 1933 vyšly dve knihy, ktoré staly sa významnými pre rozvoj ekumenického hnutia. Jednu z nich — „Nerímsky katolicizmus“ — napísal Visser Hooft; autorom druhej — „Ortodoxia“ — je ruský teológ Sergej Bulgakov. Ruské cirkevné sbory usporadovaly koncerty v kostoloch katolíckych a protestantských.

Medzitým zapojili sa do ekumenického hnutia katolíci: V Amay-sur-Meuse v Belgicku založený bol ústav „mníchov únie“. Študujú tam pravoslávne náboženstvo a vydávajú revue „Irénikon“.

Tretia perióda ekumenického hnutia začala r. 1936

a trvala do r. 1943. Utvorily sa združenia kresťanských profesorov, tzv. „Priateľstvá“, ktoré hrajú v tomto čase hlavnú úlohu v obnovených stykoch medzi katolíkmi, protestantmi a pravoslávnyimi. V týchto krúžkoch debatovali o otázkach pedagogických, sociálnych aj teologických. Vymieňali si názory o podstate Cirkvi, o liturgii a teológii starokresťanských Otcov. V jeseni 1937 na schôdzke v Bièvres vymieňali si názory o dogme spasenia pastor Roland de Pury, kanonik Wattel a autor tohto článku. — V tom istom roku uverejnil Leo Zander štúdiu o „Podstate ekumenického hnutia“; táto bola preložená do viacerých rečí. Spolu autor tohto článku vypracoval svoj „Plán na znovuoobnovenie kresťanskej jednoty“. V ňom navrhuje organizovanie individuálnych aj skupinových schôdzok, lepšie vzájomné poznanie potrebné na to, aby boli rozptýlené nedorozumenia, nahromadené od storočí, ďalej navrhuje štúdium Otcov z prvých storočí kresťanstva a založenie teologických komisií pre porovnávanie vieroučných výrazov. Shrnutie tohto plánu končí týmito slovami: „Treba sa lepšie poznať, aby sme sa lepšie pochopili, a to preto, aby sme sa milovali.“ Tento plán priaznivo prijali mnohí pravoslávni, katolíci aj protestanti.

Veľké pokroky boli urobené v štúdiu starokresťanských Otcov. Dominikáni od r. 1941 uverejňujú významné texty vo veľkej edícii „Kresťanské pramene“. Iné texty vydávajú jezuiti. Dominikáni a benediktíni z Amay sur Meuse študujú tiež orientálnu liturgiu. Aj pravoslávna teológia vzbudzovala pozornosť; mnoho sa uvažovalo najmä o „Sobornosti“, pod čím pravoslávna teológia rozumie integrálnu účasť všetkých veriacich na živote Cirkvi. R. 1937 napísal dominikán Páter M. P. Congar dielo „Nesjednotení kresťania“ s podtitulom „Princípy katolíckeho ekumenizmu“, v ktorom vyjadril stanovisko katolíkov k ekumenickému hnutiu.

Veľmi významnými medzníkmi vo vývoji vzťahov medzi kresťanmi sú nasledujúce dve udalosti: V nedeľu 7. febr. 1939 zástupca ortodoxného ekumenického patriarchu Benjamína zúčastnil sa v Carigrade na smútočných bohoslužbách na pamiatku zomretého pápeža Pia XI. a apoštolský legát navštívil nato Fanár (sidlo patri-

archu). Tým obnovená bola tradícia, prerušená pred deviatimi storočiami. Roku 1940 stretol sa ortodoxný patriarcha z Alexandrie Christophoros so sjednoteným patriarchom Cyrilom.

Štvrté obdobie vo vývoji ekumenického hnutia začína v decembri 1943. Dve pozoruhodné udalosti staly sa koncom tohto roku: Biskup msgr. Beaussart, ktorý bol menovaný na miesto biskupa Chaptala, navštívil pravoslávnych biskupov vo Francúzsku a títo mu hneď odplatili návštevu. Toto bola prvá schôdzka od čias emigrácie medzi prelátmi katolíckymi a ortodoxnými. Odtedy sa ortodoxní rozhodli, že zúčastnia sa na „Týždni modlitieb za jednotu kresťanstva“. Na veľkom shromáždení v rumunskom kostole zdôraznili jednotu ortodoxného sveta. V apríli 1944 Msgr. Beaussart navštívil „Ústav pravoslávnej teológie“ a s profesormi Ústavu rokoval o pláne na vydávanie časopisu, do ktorého by prispievali odborníci katolícki aj pravoslávni. Toho istého roku založil Otec E. Kovalevskij ortodoxný ústav, na ktorom vo francúzskej reči usporadujú kurzy profesori pravoslávni, katolícki i protestantskí. Súčasne utvorený bol „Výbor ortodoxných cirkví pre ekumenickú akciu“ v Paríži. Tento má za cieľ oboznamovať Západ s ortodoxiou.

V roku 1945 boli sme svedkami niekoľkých krásnych príkladov jednoty a spolupráce medzi kresťanmi. Spomeňme si len na krásne manifestácie za jednotu kresťanstva v Amiense, ktoré sú uskutočňované zásluhou pastora Ferriera-Weltiho a kanonika Peltiera. V Paríži usporadujú početné schôdzky medzi katólíkmi, pravoslávnyimi a protestantmi. Mimo nich organizujú tu ekumenické shromáždenia, ktoré majú veľký význam. Takéto shromáždenie bolo usporiadané 1. marca 1945 z iniciatívy kardinála Liénarta. O niekoľko dní neskôr sišli sa na spoločnú konferenciu ortodoxní, anglikáni a protestanti na podnet pastora M. Boegnara. Zaujímavú činnosť vyvíjajú jezuiti. V časopise „Misie“, ktorý vychádza v Lyone, uverejňujú články o protestantských a pravoslávnych misiách a vyzývajú misionárov rozličných konfesíí, aby pred pohanmi neukazovali svoje neshody a rozdielnosti. Páter Mailleux obnovil sľub už dávno vyslovený, že bude utvorená komisia pre teologické vý-

razy. — V r. 1946 Ekumenické hnutie a Akcia modlitieb za sjednotenie kresťanov prerazily úzky okruh záujemcov. Značne sa rozšíril počet tých, ktorí celý svoj život zasväcujú tomuto veľkému dielu. Ortodoxní majú na tom mnoho zásluh. Na istom shromaždení ocenil tieto zásluhy pastor Boegner; povedal medziiným: „Zásluhou pravoslávnych obnovené boly medzi kresťanskými konfesiami na Západe styky, ktoré boly od storočí prerušené. Proti všetkému, čo nás od nich delí, obdivujeme ich, lebo vidí sa nám, ako by ospevovali zmŕtvychvstanie a božskú lásku podľa svätého Jána, ktorý je ich obľúbeným apoštolom.“ Podobne sa vyslovil Páter Congar: „My katolíci sme mnoho dostali a objavili zásluhou našich východných bratov. Orientálno-kresťanská tradícia stala sa u nás opäť naozaj aktívnou. Prítomnosť početnej ruskej emigrácie medzi nami bola pre nás darom božím. Mnoho sme tým získali. S pohnutím myslím a hovorím o tom.“

Môžeme sa dívať s optimizmom do budúcnosti. Aj pri tom všetkom, čo sa vo svete deje, jestvujú mocné duchovné prúdenia, ktoré sa šíria a vnikajú do stále väčšieho počtu ľudských sŕdc.

Ešte niekoľko slov o vzťahoch medzi patriarchátom moskovským a ekumenickým hnutím. Ruská cirkev v Sovietskom sväze dlho bola izolovaná od ostatného kresťanského sveta a nezúčastnila sa na rozličných hnutiach v západnej Európe. Až v auguste 1945 metropolita Nikolaj Krutický navštívil Paríž a obnovil styky medzi patriarchátom moskovským a Rusmi, usadenými na západe. Na kongrese ekumenického Výboru vo februári 1946 v Ženeve nebol prítomný patriarcha Alexej. No informoval ho o jeho priebehu Eulogij, exarcha v Paríži.

Pokiaľ ide o dnešné úlohy ekumenického hnutia autor článku shoduje sa s názorom pastora Bruneta, ktorý načrtol takýto plán: „Pestovať čo možno najviac osobný styk, bojovať proti vzájomnej nedôvere, zanechať nepriateľstvá a škriepky, dohodnúť sa na význame pochopov, lebo často pre rozdielne chápanie slov vzniknú nedorozumenia.“ Podobnú mienku vyslovil, ako sme videli, aj Páter Mailleux. Takým slovom je napr. pochop „milost“.

Približujeme sa jeden k druhému v nádeji, že na

konci našej životnej cesty nájdeme toho Krista, ktorý je jedinou Pravdou, Cestou a Životom.

Duchovná príbuznosť Maxima Gréka a Hieronyma Savonarofu.¹⁾

Maxim Grék bol význačným činiteľom v dejinách ruskej vzdelanosti. Narodil sa okolo roku 1480 v Arte, v Albánsku z rodiny ortodoxnej, vzdelanej a vysoko postavenej. Maxim ešte ako mladík odcestoval do Talianska, kde sa zaoberal štúdiom starých jazykov, cirkevnej a filozofickej literatúry. Po návrate z Talianska asi r. 1507 vstúpil do atoského kláštora, ktorého bohatá knižnica slúžila mu za nový prameň poznania. V r. 1515 moskovské veľkoknieža Vasilij Ivanovič požiadal atoský kláštor o mnícha Savvu, prekladateľa. Pre starobu Savvovu mníšstvo sa rozhodlo poslať do Moskvy Maxima. Maxim i keď ruský jazyk zpočiatku dostatočne neovládal, predsa pomocou spolupracovníkov zhotovil požadované preklady. V Rusku rozvinul veľmi značnú literárnu činnosť a zaoberal sa najrozličnejšími úsekmi cirkevného života. Jeho odporcovia — mnísi, tzv. jozefíni ho však obžalovali, že úmyselne zmenil znenie Písma svätého, i keď použil len odlišný výraz, a dosiahli, že bol uväznený v kláštore Volokolamskom, neskoršie v kláštore svätotrojickom, kde aj zomrel r. 1556.

*

V Taliansku sa Maxim sblížil s význačnými činiteľmi humanistického obdobia. Stretol sa so známym vydavateľom klasikov, benátskym kníhtlačiarom Aldom Manutiom, bol žiakom učeného humanistu Jána Laskarisa. Ján Laskaris, sám Grék, bol oddaný záujmom svojej vlasti s jej cirkevnou tradíciou, utvrdzoval v Maximovi ortodoxné nábožensko-politické cítenie, ktoré ho povzbudzovalo k návratu do vlasti. Aldo Manutio uviedol zas Maxima do kruhu vedy a literatúry. Ale najväčší a najsilnejší dojem z pobytu v Taliansku Maxim zachoval si o dominikánskom kazateľovi a reformátorovi Hie-

¹⁾ Podľa knihy V. S. Ikonnikova: *Maksim Grek i jeho vremja.*

ronymovi Savonarolovi, s ktorým sa stretol vo Florencii.² Tu Maxim usilovne navštevoval kázne veľkého kazateľa, o čom rozpráva v istom svojom spise. „V Taliansku je mesto Florencia, najkrajšie a najlepšie zo všetkých iných, ktoré sa tam nachádzajú a ktoré som videl. V tomto meste je kláštor, ktorý utvára spoločnosť po latinsky nazývaných predikátorov, t. j. kazateľov slova božieho. Chrám tohto posvätného ústrania zasvätený je úcte svätého apoštola a evanjelistu Marka, ktorého tunajší mnísi pokladajú za svojho ochrancu a orodovníka. V tomto kláštore bol predstaveným istý kňaz-mnich menom Hieronym, pôvodom a učením latiňan, naplnený mnohou múdrosťou a umom teologických spisov i vonkajšími vedomosťami, t. j. filozofiou, veľký reformátor, hojne zdobený božským zápalom. Tento muž, bohatý vedomosťami teologických spisov a ešte viac božským zápalom, keď zbadal, že mesto Florencia je silno vystavená dvom ohavným hriechom: sodomskej nespútanosti a bezbožnej úplatnosti s neludským vydieraním nepomerných úrokov, zahorel božským zápalom a zaumienil si dobrý a bohumilý skutok — prostredníctvom učiteľského slova preukázať mestu pomoc a definitívne vykonať v ňom tieto neresti. Keď sa tak rozhodol, začal v kostole poučovať všelijakými premúdrami poučeniami aj vysvetľovaním kníh v chráme svätého Marka, kde sa schádzalo k nemu často množstvo poslucháčov z urodzených a slobodných obyvateľov mesta, a celé mesto si ho obľúbilo, po čom ho uprosili, aby ich učil slovu božiemu

² Hieronym Savoranola, florentský dominikán, ktorý sa preslávil najmä svojou kazateľskou činnosťou, nesmieriteľne šľahal neporiadky vo svetskom aj cirkevnom živote a vášnivo horlil o dôsledné vteľovanie evanjeliových zásad do všetkých složíek života, bol od svojich odporcov upálený r. 1498. Ešte zpoza plameňov nabádal ľud, aby vytrval pri živote, ku ktorému ho viedol. Neskoršie storočia nahádzaly na túto mohutnú postavu veľa nevecností, ktoré pomaly novšia vecná dejinná kritika odstraňuje, ukazujúc pravú tvár veľkého reformátora. Prípravy na jeho blahorečenie, začaté pred niekoľkými rokmi, svedčia o Savonarolovej úprimnej a správnej obrodnej ohnivosti. (Pozn. redakcie.)

a zákonu v samej katedrále. Vtedy podujal sa na toto a každú nedeľu i vo zvláštne sviatky a v každý deň štyridsaťdenného pôstu prichádzal do katedrály a predkladal im poučenia, stojac na vysokom pripravenom mieste po dve hodiny a inokedy aj viacej. Jeho slovo malo toľkú silu, že veľká časť mesta si obľúbila jeho silné a spasiteľné učenie, a každý z týchto obyvateľov zanechal svoje dlho trvajúce zlé zvyky a zlomyseľnosť; namiesto všelijakého bludu, hanebných skutkov a telesnej nečistoty stali sa prívržencami nepoškrvnenosti a čistoty, a namiesto nespravodlivého úžerníctva a percent milostivými a ľudomilnými, niektorí stali sa nasledovníkmi Zacheja, staršieho z mýtnikov, ktorého spomína Evanjelium, a nespravodlivo nimi nashromaždené majetky premárnili rozvážne, rozdavši ich rukami svojho učiteľa tým, ktorí boli v núdzi. Ale aby som neomrzela čitateľov rozprávaním o všetkých jeho reformách radradom, poviem nakrátko, že veľká časť obyvateľov tohto mesta zmenila svoj spôsob života a z prívržencov všelijakého zla stali sa prívrženci dobra."

Na inom mieste Maxim Grék poznamenáva:

„Myslím, že on — Hieronym — už vtedy sa vo svojej duši rozhodol, ak bude treba, aj umrieť za bohabojnosť a za slávu božiu. Lebo v kom zahorel oheň zápalivosti pre Boha, ten je hotový nielen zrieknuť sa svojho majetku, ale i obetovať svoj život."

Maxim Grék bol blízkym svedkom reformy Hieronyma Savonarolu, zaoberal sa jeho kázňami a ich výsledkami, a mučenícka jeho smrť len posilnila v ňom tieto sympatie. Všetka činnosť Maxima bola ako by odzrkadlením toho mravne-náboženského kultu, ktorému s takým sebazaprením slúžil Savonarola. „Slová“ Maxima Gréka v mnohom pripomínajú reči tohto veľkého kazateľa. Vo svojich spisoch a listoch Maxim mnoho ráz hovoril o láske, milosrdenstve, súčasných kazoch spoločnosti a duchovenstva a najmä o škodlivosti a používaní cirkevných majetkov, najmä mníštvom. Aká veľká tu príbuznosť s odkazom svätého Dominika: „Majte *lásku k bližnému*, chráňte si *pokoru*, zachovávajúte dobrovoľnú *chudobu*...“ Svätý Dominik i Maxim čerpajú z jediného prameňa — svätého Písma a tradícií cirkevných

ale Maxim, keď si stal na cestu boja proti zneužívaniu, zaiste si tu spomenul na tie dojmy, ktoré v ňom vyvolala činnosť a vplyv Savonarolovej reformy, ktorej bol svedkom.

Je ešte veľa iných vecí, ktoré utváraly duchovné príbuzenstvo u týchto dvoch veľkých mužov. Isté je, že Savonarola bol pre Maxima vzorom asketického ideálu mnícha. Ruský historik Soloviev stavia meno Maxima do radu ranných predchodcov sblíženia Východu so Západom.

I. K.

Poznámky o knihách.

Pius XI.: QUADRAGESIMO ANNO. Vydala dominikánska edícia Krystal v Olomouci 1947. 3. vydanie po 20.—. Táto časová a živá encyklika preberá otázky pracovného práva, odborových organizácií, vlastníctva a jeho sociálnej úlohy, otázku majetkového prebytku, spravodlivého rozdelenia výnosu, otázku odproletarizovania proletariátu, otázku pláce a iné. Encyklika hodnotí aj dneskajší hospodársky poriadok, vynáša úsudok o socializme, odкрýva príčinu dnešného spoločenského zmätku a tým spolu ukazuje správnu cestu nápravy, ktorá spočíva v náprave mravov.

Dr. Jozef Miklík, CSsR: UMUCENIE PANA NASHO JEŽISA KRISTA. Nákladom „Životom“ v Bratislave 1947. Po 45.—, viaz. 75.—. Kristovo umučenie je najväčší revolučný čin svetových dejín v kladnom smysle. Bohočlovek Ježiš Kristus napráva odbojnosť človeka a znova uvádza ho do dôverného spojenia s Bohom. Kresťan má dobre poznať smysel aj dejiny Kristovho utrpenia, ktoré získalo nám tieto veľké výdobytky; preto rád si preštuduje Miklíkovo dielo.

Jozef Bednárík: ODPUSTKY. Vydavateľstvo Životom v Podolínci 1947. Po 15.—. Táto potrebná knižočka oboznamuje čitateľa s učením Cirkvi o odpustkoch a uvádza soznam najčastejších odpustkových modlitieb a nábožných povzdychov podľa najnovších cirkevných smerníc.

W. Baumroth: POTUPENIE KRIZA. Vydal SSV 1947 ako 2. vydanie. Po 90.—, viaz. 115.—. Kristova Cirkev, najmimoriadnejší spoločenský útvar, prechádza dejinami pokojným tokom aj strašným vlnobitím a ním vo väčšine. Toto je jej správna cesta, bo takú jej naznačil Zakladateľ. Ide dejinami prenasledovaná, štvaná, krvácajúca, no zato s absolútnou istotou neporaziteľnosti. Má božskú záruku trvania a konečného víťazstva; preto hocaké besnenie pekelnej zúrivosti je bezmocným

pokusom už napred porazeného. Baumrothov román načrtá, ako asi vyzerá budú moderné katakomby, aká bude taktika prenasledovanej Cirkvi; jej životnosť, prúdiaca z nadzemských prameňov, ukáže sa vo všetkých okolnostiach a splodí hrdinské charaktery, ktoré svojou nadľudskosťou udivujú svet. Román odporúčame každému na utvrdenie a posilu pre terajšie časy aj budúce.

Dr. Csaba Margit: ČO MÁ VEDIET MLADÁ ŽENA. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 50.—, viaz. 75.— Kčs. Dr. Csaba, známa u nás už z niekoľkých svojich veľmi hodnotných prác, v tejto knižke objasňuje mladšej žene dôležité otázky, s ktorými sa stretne v manželstve a s ktorými sa tak ťažko sveruje inému, čo aj povolnému. S láskou a jemne bliži sa k duši mladšej ženy a vedie ju k súladnému manželskému životu. Knižku vracne odporúčame. Najmä naše ženské organizácie mali by na ňu upozorňovať mladé ženy.

Dr. Emil Funczik: PREVADZANIE MODU VIVENDI. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 40.—. Je to cirkevná právnická štúdia, týkajúca sa cirkevnej správy v prvej ČSR aj v nových pomeroch. Pripojené sú k nej úradné doklady a listiny cirkevné aj vládne.

Dr. Ján Bubán: PSYCHOLOGIA CITOV. Vydal SSV v Trnave 1946. Po 100.—. Je to starostlivá štúdia o veľmi dôležitých činiteľoch ľudského života — citoch. Autor usiloval sa rozvinúť poznatky o nich nielen s teoretického stanoviska, ale aj poukázal na ich praktický vplyv a význam v dennom živote. Kniha je jasná, prístupná širšiemu okruhu vzdelancov.

UVOD DO STUDIA FILOSOFIE. Vydalo naklad. Vyšehrad v Prahe 1947. Po 41.—. Rad odborníkov shrňa svoje skúsenosti do niekoľkých článkov: „Úvod do filozofie, Logika, Filosofická antropológia, Metafyzika, Kosmológia, Theodicea, Filosofická mravouka“. Je tu obsiahla bibliografia základných diel, z ktorých treba vychádzať pri štúdiu filozofie. No autori neuspokojujú sa len udaním prameňov, ale ich kriticky triedia, takže vysokoškolačka vedú nielen k základným, ale aj hodnotným dielam. Nadto autori uvádzajú študujúceho do samého stredu filozofických otázok a riešia ich, takže aj s tohto stanoviska čitateľ je spoľahlivo orientovaný a s pomocou odborníkov sám vnikne do základných filozofických otázok.

Albert Vyskočil: KRYŠTOF KOLUMBUS. Vydala dominikánska edícia Krystal v Olomouci 1947. 2. vydanie po 120.—. Vyskočilov obraz života Kolumbovho strhne čitateľa mohutnou Kolumbovou osobnosťou aj skvelým podaním autorovým. Dielo nie je len vynikajúcim útvorom slohovým, ale aj vernou historickou monografiou, opierajúcou sa o všetky hodnoverné pramene,

najmä o vlastný Kolumbov zápisník. Všetky pramene sú tu tak spracované a spojené, že kniha nestráca nič z rušnosti, napínavosti, dobrodružstva a iných prvkov. Vonkajšiu úpravu navrhol si autor sám.

Alois Lang: J. H. NEWMAN. Vydalo naklad. Vyšehrad v Prahe r. 1946. Po 135.—. Lang v prvej časti zaberá sa filozofiou J. H. Newmana, najväčšieho náboženského veľducha nových čias, ktorého porovnávajú s Origenom, svätým Augustínom aj svätým Tomášom Akvinským. Prenikajúci pohľad Langov svedčí nielen o podivnej znalosti témy, ale predovšetkým o schopnosti vmyslieť sa do kozmu anglického mysliteľa a vyložiť ho definitívne. Preklady z Newmanovho diela, tiež od Langa, ktoré tvoria druhú časť knihy, dosvedčujú, že Langove závery sú správne a dôsledné.

SLOVANSKA KRONIKA HELMOLDA, KNEZE BUZOVSKEHO. Preložil K. Vrátny. Vydal Vyšehrad 1947. Po 99.—, viaz. po 122.—. Je to svedectvo stredovekého dejepisca o stálom urputnom boji Slovanov s ich nepriateľom, svedectvo o záhube polabských Slovanov. Nový a úplný preklad tragickej knihy má zvlášť teraz časový význam.

Dr. Alois Lang: F. M. DOSTOJEVSKÝ. Vydalo naklad. Vyšehrad v Prahe 1946. Po 117.—, viaz. 137.—. Autor sleduje tu vývoj človeka Dostojevského od jeho narodenia až po jeho smrť, vniká do tajov tejto bohatej duše a nachádza jej kontinuitu a celistvosť. Celkom iste sleduje jeho literárne a mysliteľské dielo a objavuje koreň celej tvorivosti Dostojevského. Vedecky vecne a predsa zanietene objavil podstatu nielen duše Dostojevského, ale ruskej duše vôbec.

Dominik Pecka: ASSUNTA. Vydalo naklad. Vyšehrad v Prahe 1947. Po 66.—, viaz. po 86.—. Assunta nesie výrazovú pečať Peckovho ducha. Peckove romány nie sú len plné na bohatý dej; keďže Pecka je kresťanský tendenčný spisovateľom, vie opriať svoju fabulu dobre vyrášaným zámerom a veľa ráz pedagogicky plným a dôsledným. Jadro obľúbenosti Pecku je v tom, ako svoju ušľachtilú tendenciu priamo rafinovane zapojuje do deja, ako ňou dej dramaturguje, stupňuje. Pritom priam táto myšlienková náplň je najcennejšia na jeho prozaickom diele a prezrádza široko vzdelaného a najmä skúseného človeka. Znalosť človeka je prednosťou Assunty, románu z nemocničného prostredia, románu práve dneska veľmi časového.

J. Poraziňka: VESELI ŠKOLACI. Vydal SSV v Trnave 1947. Chutné rozprávanie rozprávkového deja s dobrým výchovným zrnom robí z práce Poraziňskej vitanú zábavnú aj poučnú knižku pre našu menšiu mládež.

Roč. VII.

Čís. 7.
1947.

*mesáčník
pre duchovný
život*

S M E R, mesačník pre záujmy duchovného života.

Vydávajú slovenskí dominikáni Rediguje fr. P. Aquinas
M. Gabura, OP.

Redakcia a administrácia: Trečín, Nám. svätej Anny 15.
Predplatné na rok 80 Kčs, pre študentov 40 Kčs.
Šekové číslo Smeru 6181. — Číslo telefonu 2416.

O B S A H :

Cesty duchovnosti:

Náš nadprirodzený život 257. — „Moja“ svätá
omša 263. — Náboženstvo a duševné zdravie 270.
— Kresťanské ponímanie telesnej kultúry a zdra-
via 279.

Duchovnosť vo svätých:

Moderný saharský pustovník 282. — Mystika na
palube lode 289. — Radosť v utrpení 290. —
Zdroj vďačnosti 291.

Duchovnosť v živote:

Sviatosťné prijímanie mimo svätej omše? 292. —
Pomsta za odmietanie Boha 295. — Hľadanie
Boha 295. — Preduchovňovanie maliarstva 296. —
Dumka pred obrazom Madony v lese 297. —
Myšlienky Pascalove 299.

Poznámky o knihách 299.

Zo smeristickej rodiny na večnosť predišli nás so znakom viery vdp. Ján Borkovič a vdp. Anton Šmotlák. Modlime sa: *Bože, ktorý si medzi apoštol-skými kňazmi ráčil svojich služobníkov ozdobiť kňazskou hodnosťou, udeľ, prosíme, aby pridružení boli tiež k ich večnému spoločenstvu. Skrze Krista, Pána nášho.*

Oslovovanie rehoľného kňaza. Odporúčame pri oslovovaní rehoľného kňaza vynechať slovičko „pán“. Teda nevravme: pán páter, dôstojný pán alebo dôstojný pán páter. Skorej odporúčame oslovovať takto: dôstojný oťče alebo pridáme rehoľné meno, napríklad Páter Bernard. Keď ide o rehoľného kňaza, ktorý je predstaveným, oslovujeme: veľadôstojný páter! Vynechávanie slovička: „pán“ pri oslovovaní rehoľného kňaza žiada akosi istá skromnosť, ktorú so sebou donáša rehoľný stav. — Učme ľudí správne používať aj slová: farár, kaplán. Pre mnohých ľudí každý kňaz je farár alebo kaplán. Nie každý kňaz je farár alebo kaplán, zato každý farár alebo kaplán je kňaz. Pravda, ide o katolíckych kňazov. Neraz sa stáva, že keď dieťa vidí kňaza a pýta sa mamičky: „Kto to je?“, dostane odpoveď: „To je pán farárko“ alebo „pán kaplánko“. Priamo odpovedzme: „To je kňaz.“ Keď sa to človek za mladi naučí, neskôr si to ťažko odvykne. Usilujme sa o presnosť aj v tejto veci.

Uprimné Pán Boh zaplať vyslovujeme dp. Dr. Jozefovi Vrablecovi, ktorý získal 35 nových odberateľiek Smeru pri učiteľských duchovných cvičeniach. Tú istú vďaku vyslovujeme M. K., ktorá získala viacej nových odberateľov a rozšírila *niekoľko sto* výtlačkov Radostného života od Vítu de Larigaudieho. Podobne trakovickým študentom, ktorí poslali na podporu Smeru 100 Kčs.

SOZNAM KNÍH,

ktoré máme ešte na sklade:

O tajomnom tele Kristovom,

encyklika Pia XII. po 30 Kčs

Pán s nami,

akademické kázne Dr. Búdu „ 60 „

Radostný život, preduchovnené zážitky skaut. vodcu	
Víta de Larigaudieho	po 20 Kčs
pre študentov	„ 15 „
Cesta dokonalosti podľa sv. Kataríny Sienskej	„ 10 „
O svetle neprístupnom, mystické zážitky blah. Angely z Foligna	„ 60 „
Monika, svätá matka, životopis od M. Fassbinderovej	„ 35 „
Slovo božie, náčrty kázni od Dr. V. Hromníka	„ 36 „
Pútnikom večnosti, homiletická práca od Dr. J. Ligoša	„ 70 „
Hodinky na poctu Ducha svätého	„ 10 „
Životné pramene krásneho písom- níctva od M. Horniaka	„ 26 „

Ostatné knižky sú celkom rozobrané, preto neráťte ich objednávať.

Odjednávký adresujte:

Administrácia Smeru, Trenčín,
Námestie svätej Anny 15.

Dr. Reginald Dacík, OP:

M R A V O U K A.

V druhom vydaní vyšla v dominikánskej edícii Krystal v Olomouci. Po 120 Kčs. Dacíkova *M r a v o u k a* našla si zaslúženú pozornosť hneď po vydaní u študujúcej mládeže a odborníkov v radoch duchovenstva aj medzi ľudovými vrstvami. Je to obsiahle dielo, spracované presne vedecky a celkom srozumiteľne.

Používanie novinových známok povolilo Riaditeľstvo pošt v Bratislave pod č. 15.628-I-1947.

Dozorný poštový úrad, Trenčín.

Tlač: Vojtech Čelko a spol., Trenčín.

Česty duchovnosti.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“
Vhlbil som sa do Kristových, večne sviežich slov
osobnej aj svetovej záchrany?

Pláš nadprirodzený život.

Dr. Štefan Náhalka.

Žijeme prelomové časy. Ľudstvo prekonáva prerod v bolestných křčoch už druhej svetovej vojny. S revolučnou dravosťou zahadzuje minulosť. Chcelo by lepší zajtrajšok.

Človek včerajška je nám známy. Odvrátil sa od Boha a začal žiť modlám. Za najdôležitejšie božstvo pokladal seba. Kresťanstvo odstránil ako prežitok. Vyradil ho zo svojho života. A následky? Svet, ktorý vznikol ako dielo človeka včerajška, bol svetom neporiadku, hryzoviskom vybičovaných ľudských vášní. Dnešok povstáva proti nemu ako obžalobca na všetkých poliach ľudskej činnosti.

Zajtrajšok? Dnes ho možno vidieť hlavne v sľuboch. Život sa dnes podobá trhovisku. S každej strany dolieha na nás vreskot reklamy. Sú to obchodníci s liekmi na choroby včerajška a s receptami pre šťastlivý zajtrajšok. Započúvajte sa! Celý roj hlasov. Cez všetky preniká hlas materializmu: zbudujeme šťastný život na hmote; všetko ostatné je klam!

Čo my, kresťania-katolíci? Plne si uvedomujeme vážnosť doby. Zúčastňujeme sa na životnom varení dneška. Poznáme jeho pulz. Poznáme aj choroby aj chyby nekresťanského včerajška. A chceme prelom k lepšiemu. Nechceme sa dať vyradiť zo života. Treba, aby sme my stvárnňovali život. Jednoducho preto, že už bolo priveľa pokusov, ktoré vyznely ako nešťastie. Už bolo dosť chorôb. Je na čase, aby sa život budoval zdravo. J. Maritain už po prvej svetovej vojne

povedal za nás všetkých: „Nový svet vzniká pred nami . . . , ktorý — aspoň to tak chceme — bude niečím iným ako hlúpym chaosom bez Boha a bez lásky, aký nám ponúkajú miesto kresťanstva, a za ktorý by bolo bývalo večnou škodou obetovať toľko šľachetných životov.“¹ Od prvej svetovej vojny sme bohatší o tú skúsenosť, že ľudstvo, ktoré sa tvrdošijne pridržiava svojho bludu, potrebuje veľmi málo času na to, aby sa dostalo z jednej katastrofy do druhej. To len stupňuje naliehavosť povinnosti pričiniť sa o stvárnovanie života podľa kresťanských zásad, o usmernenie ľudstva na cestu, ktorou je Kristus.

V súčasných zmätkoch vidíme možnosť katarzie, očisty, ktorú ľudstvo musí teraz prekonať, ak chce vyviaznuť zo súčasných chorôb. Lenže si plne uvedomujeme pravdu, vyslovenú svätým Augustínom: „Nos sumus tempora.“ My sme, my tvoríme časy. Aký je človek, také sú pomery. Náprava teda musí začať u človeka samého. Daromné by boli všetky vonkajšie zmeny, ak by človek ostával vo svojom vnútri skorumpovaný. Vnútorňá náplň sa nevyhnutne prejaví navonok. Aký strom, také ovocie! Vnútorňá ničomnosť má za následok ničomné skutky.

Pred ozdravením pomerov treba uskutočniť ozdravenie človeka. Človek včerajška musí prekonať prerod. Musí utvoriť zo seba vyrovnanú kresťanskú osobnosť, ktorá nemá nijakých vnútorných skrivenín. Buduje sa na celej pravde o človeku. Kým každý blud znamená rozštiepenie celistvej pravdy a vychytenie čiastky nejakej pravdy, kresťansko-katolícky náhľad sa vyznačuje integritnosťou, celistvosťou. Katolicizmus je integralizmus. Platí to aj v náhlade na človeka. Prijíma o človeku celú pravdu so všetkými jej dôsledkami. Preto je katolicizmus schopný utvárať z ľudí všestranné kresťanské osobnosti.

¹ J. Maritain: Antimoderne 121-122.

Ako sa prejavuje dnes kresťansko-katolícky integralizmus, keď ide o človeka?

Svätý Tomáš hovorí: „... Človek je ako by horizont a hranica duchovného a hmotného stvorenstva, je ako by spojivom medzi obidvomi, vlastní dobrá tak telesné ako duchovné...“² Dva svety sa stretávajú v človeku: svet ducha a svet hmoty. Každý si zachováva svoju zákonitosť. Spolu však tvoria jediný celok.

Protí tomuto poňatiu človeka sa dnes stavia materializmus. Usiluje sa vysvetliť celého človeka len z hmoty. I myslenie a slobodné chcenie, ktoré sú zjavne nadhmotného rázu, chce zredukovať na chemické procesy hmoty. Bohatá ľudská skutočnosť sa tu jednostranne zužuje a ochudobňuje. Človekovi sa berie jeho ľudskosť. Ostáva len dokonalejším živočíchom.

Denná skúsenosť mnohorakým spôsobom podvracia dogmy materializmu. Stačí sledovať nezaujate zákony myslenia a slobodného chcenia, aby sme zistili, že tu ide o skutočnosti, ktoré nijako nemôžu byť produktom hmoty. Vymykajú sa celkom hmotným zákonom. A pripisovať hmote nadhmotné prejavy, znamená protirečiť si. Pre nadhmotnú duševnú činnosť žiada sa aj primeraný zdroj tejto činnosti — duša.

Aspoň konkrétna tvár materializmu, prejavujúceho sa v skutkoch jednotlivca, by mala viesť jeho apoštolov k rozvahe. Ako možno od človeka, ktorého presvedčíme, že nejestvuje duch, žiadať obetavosť a altruizmus? Ako mu možno hovoriť o ideáloch? Ako chcieť od neho viac ako ukojenie svojich pudov? Koná predsa len pre hmotu. Smrťou hmota stráca pre neho smysel — vtedy by malo pre neho prestať všetko. Musí sa teda usilovať urvať si životných radostí — pravda, len hmotných, lebo iné neuznáva — čím viac.

² S. Thomas: Proemium in III. Sent.

Zastávanie duchovosti človeka je dôležitým princípom v katolíckej náuke o človeku, nie je však jeho najvlastnejším prínosom. Koniec-koncov je to pravda len prirodzená, ktorú má za povinnosť zastávať každá zdravá filozofia. Vieme, že aj pohanská filozofia pripúšťala jestvovanie duše a jej nesmrteľnosť. Taktiež spoločný súhlas všetkých národov, aj tých, ktoré o kresťanstve ani nepočuly, pripúšťa túto pravdu.

Kresťanstvo nielen že dôsledne zastáva pravdy o duchovnej sfére v človeku, ale prináša ešte celkom novú vyššiu oblasť: život nadprirodzený. Až toto je najvlastnejšie pole kresťanstva.

Kristus, Syn Boží, tým, čo ho prijali, „dal schopnosť stať sa dieťkami božími, tým totiž, čo veria v jeho meno, čo sa narodili nie z krvi, ani zo žiadosti tela, ani zo žiadosti muža, ale z Boha“.³ Svätý Peter sa takto prihovára svojim veriacim: „Milosť a pokoj nech sa vám rozhojňujú jasným poznaním Boha a Ježiša, Pána nášho! Jeho božská moc nám darovala všetko potrebné pre život a nábožnosť, a to tým, že sme mohli poznať toho, ktorý nás povolal svojou slávou a silou. A obdaroval nás vzácnymi a veľkými prisľubmi, *aby sme sa nimi stali účastnými na božskej prirodzenosti* . . .“⁴ Je tu reč o Kristových daroch, o milosti božej, ktorá presadzuje do nás život boží. Z dobroty božej dovoľuje sa nám vstup do rodiny božej: „... stávame sa účastnými na božskej prirodzenosti, aj sa nazývame zrodeními z Boha a preto sa voláme bohmi“, tak odvážne vyjadruje svätý Cyril Alexandrinský naše pozdvihnutie k nadprirodzenému životu.⁵

Hodnota nadprirodzeného života, ktorý sa nám dáva od Boha celkom darom, nesmierne prevyšuje všetky prirodzené dary: „... dobro

³ Ján 1, 12-13.

⁴ 2 Pet. 1, 2-4.

⁵ In Joannem, PG 73, 157 B.

milosti jedného (človeka) je väčšie ako prirodzené dobro celého sveta.“⁶ Milosťou sa dostávame na božskú životnú úroveň. Ide o výšku, ktorá je pre prírodu jednoducho nedostupná.

Skutky, ktoré koná človek, žijúci nadprirodzeným životom, majú nadprirodzenú cenu. Ste lie sa nimi cesta k večnému životu, ktorý bude radosťou z blízkosti božej.

Keď sa zapiera už jestvovanie ducha, tým viac protivníkov má nadprirodzený život. Materializmus, ktorý uznáva len hmotu, pravda, nijako nemôže pripustiť jestvovanie Boha, darcu nadprirodzeného života. Tým teda, že zapiera oblasť ducha, v základe zapiera i nadprirodzený život.

Priamym nepriateľom nadprirodzeného života je naturalizmus. Podľa naturalizmu poslednou skutočnosťou, od ktorej už nemožno ísť vyššie, je príroda. I keď sa teda pripustí v človeku jestvovanie duše, táto sa udržuje na rovine čiste prirodzenej. Nijaký vyšší zásah do ľudského života, ba do svetového diania vôbec, sa nepripúšťa.

Treba rozoznávať dvojaký naturalizmus: teoretický a praktický.

Teoretický naturalizmus sa usiluje svoje stanovisko odôvodniť aj „vedecky“. Ako myšlienkový systém stavia sa zámerne proti všetkému, čo je nadprirodzené.

Azda nebezpečnejší ako naturalizmus teoretický je naturalizmus praktický. Vyznávajú ho ľudia, ktorí sa nestarajú o teoretizovanie o prírode a nadprírode. Žijú si jednoducho tak, ako by nadprirodzený život ani v možnosti nejestvoval pre nich. Zavalení hmotou a hľadaním citelných radostí, prípadne ubití starosťami o denný chlieb, nestarajú sa vôbec o náboženský život a tým im oblasť nadprírody celkom uniká. Iní zase vykonávajú aj určité pobožnosti, ale nepre-

⁶ Sv. Tomáš Akv.: S. t. 1—II, 113, 9 ad 2.

nikajú k podstate kresťanského života. O sviatostný život sa nestarajú. Žijú tiež len na rovine prirodzenej. Niekedy sa dokonca stretávame s praktickým naturalizmom aj u nositeľov „kresťanskej kultúry“. Všetok ich záujem sa vyčerpáva v okruhu prírody, aj keď hovoria o kresťanstve. Nadprirodzený život je takým činiteľom, s ktorým vôbec nepočítajú. Nad týmto stavom sa skoro ani nemožno čudovať. Od renesancie sa v Európe začína zabúdať na nadprirodzený život. Ťažisko života sa pomaly presunulo až tak, že príroda sa stáva nielen hlavným záujmom, ale jediným záujmom mnohých. Príroda sa stáva všetkým.⁷ Pre nadprirodzenú oblasť neostalo miesta. Dedičstvo, ktoré prevzal náš vek po predošlých storočiach, nebolo nijako radostné. Dôsledky sa prejavujú na mnohých miestach. Najzrejmšie azda na poli posvätného umenia. Ľudstvo, ktoré sa odklonilo od nadprirodzeného života a žilo praktickým naturalizmom, nevedelo si napr. dať rady so stánkom, kde je pestovaný nadprirodzený život. Nevedelo postaviť zo svojho duchovného fondu kostol. Dnes sa len ťažko prebojáva k takej výške.

↑ Nadprirodzený život je najvlastnejšou problematikou kresťana-katolíka. Usiluje sa ju čo najlepšie zvládnuť. Aký je pomer nadprirodzených darov k prirodzenému životu? V čom spočíva podstatne náš nadprirodzený život? Aká je jeho štruktúra a zákonitosť rozvoja? To sú otázky, ktoré majú kresťana zaujímať ako najživotnejšie.

Potreba rozvíjať nadprirodzený život, teda život integrálne kresťanský, má svoju mieru dnes v potrebe pričiniť sa o odstránenie pre-mnohých chorobných zjavov zo života ľudskej spoločnosti. Škoda by bolo pritom šíriť reči o tom, že naturalizmus a tým viac materializ-

⁷ R. Guardini: Welt und Person, S. 2.

mus nedokážu tieto zjavy odstrániť. Veď je to ich vlastné ovocie.

Rozhodnutie rozvíjať nadprirodzený život zatvára v sebe iné: rozhodnutie poznať tento nadprirodzený život. O to nám ide. Pozitívne. Bez podvracania bludov. Kde zažiarí svetlo pravdy, samočinne prestáva tma bludu.

„Moja“ svätá omša.

Charles Grimaud.

Liturgia nám ukazuje trojakú úlohu kňaza.

Liturgia svätej omše nám odкрýva výsadné postavenie, ktoré kňaz má pri oltári, kde spĺňa trojakú úlohu:

1. ako *zástupca Hlavy* zastáva miesto Krista, ktorého tajomný úkon, ktorým on sa obetuje, robí práve sa odohrávajúcim a viditeľným;
2. ako *náš zástupca* koná namiesto a v postavení veriacich, spĺňajúc v ich mene obetný úkon a prinášajúc *ich obetu*, ktorá je *jeho*;
3. ako *úd tajomného tela* zúčastňuje sa za svoju osobu na obetovaní podľa svojho stupňa lásky, podľa svojich zásluh, svojho spojenia s Hlavou.

Svätá liturgia podivne zvýrazňuje tieto tri stanoviská úlohy kňaza pri oltári.

*Liturgia a úloha kňaza:
zastupuje Ježiša Krista.*

Kňaz pri oltári koná ako zastávajúci miesto a postavenie samého Vodcu, ako úradný predstaviteľ Hlavy, ku ktorej sme pripojení.

Keď kňaz obetoval vo svojom mene a v mene kresťanského ľudu od začiatku svätej omše a len čo vyslovil modlitbu Hanc igitur s rukami, rozprestretými nad chlebom a vínom, mení spôsob reči.

Takrečeno nejestvuje viacej; *stal sa Ježišom Kristom*.

Veru, sledujme text, ktorý vyslovuje, a úkony, ktoré vykonáva: uskutočňuje činnosť hlavného a neviditeľného Kňaza.

„On v predvečer svojho umučenia“ — vravi slúžiaci kňaz — „vzal chlieb“ — a aj on berie chlieb, obnovujúc sám posunok Kristov, — „pozdvihol oči k nebu, k tebe Bohu“, — kňaz pozdvihuje oči, odrážajúc na sebe Kristovu osobu — „požehnal...“ — dodáva kňaz, sám tiež žehnajúc chlieb — „dal svojim učeníkom, hovoriac: *Toto je telo moje*.“

Kristus hovoril ústami kňaza, Kristus viditeľne konal skrze osobu kňaza. V tej chvíli kňaz a Kristus tvorili len jedno: Kristus hovoril a kňaz mu požičiaval svoje ústroje... A *jeho* telo je prítomné; jeho vlastné, Kristovo.

Kňaz pred premenením vína vykonáva podobné posunky, sprevádzané podobnými slovami. Pri slovách: „*Toto je kalich mojej krvi...*“ Ježiš Kristus premenil víno na svoju vlastnú krv.

Kňaz hovoril a robil, ako keby bol osobne Kristom; účinky jeho slova a jeho činnosti sú tie isté, ako keby bol naozaj Kristom.

Či môžeme si predstaviť úradné zastupovanie dôvernejšej a skutočnejšej jednoty?

Osoba kňaza, ktorá sama osebe nie je ničím, prispela z božskej moci k uskutočneniu pretvorenia podstát čiže premenenia (prepodstatnenia). Tento kňaz, ktorý je a ostáva sám osebe bezmocným človekom, čože presne vykonal? Akáže bola ozajstná miera jeho úžasného úradného zastupovania?

Slúžiaci kňaz poskytol Kristovi viditeľného predstaviteľa, ktorý svojou vôľou konsekrovať (posväcovať) premenil chlieb na Kristovo telo a víno na jeho krv.

Vtelené Slovo chce sa obetovať..., ale kde a kedy?... ako budeme vedieť, že sa obetuje?

Na ktorom oltári? Ktorého dňa, ktorú hodinu?

Tam, kde kňaz chce, tam bude Hlava prítomná a obetovaná. Kňaz bol ako kanál, ktorým prešla nekonečná moc.

Neviditeľný Kristus viditeľne koná službou kňaza. Ó vznešené poslanie kňazov, ktoré nám liturgia ukazuje každé ráno pri svätej omši ako zastávanie miesta Krista-Hlavy, ktorý prišiel medzi nás!

*Liturgia a úloha kňaza:
je náš úradný zástupca.*

Keď kňaz pri oltári zastáva miesto Kristovo, spolu je aj náš úradný zástupca. Čo aj obetujeme s Kristom a čo aj obetujeme sa s ním, jednako nemôžeme sami prinášať obeť.

Náš Pán vyvolil zpomedi nás zástupcov kresťanskej spoločnosti, ktorí sú poverení, aby v našom mene prinášali obeť chvály.

Liturgia cez celú svätú omšu zdôrazňuje túto úlohu, ktorú má kňaz ako úradný zástupca kresťanského ľudu. A veru od začiatku vystupuje ako náš splnomocnenec.

Keď v mene celého ľudu žiadal odpustenie, keď dospieval víťazný hymnus Gloria in excelsis, modlí sa modlitbu, ktorú voláme *kolekta*.

Slovo kolekta znamená shromaždenie. Takto ju voláme, lebo kňaz ako úradný nástroj a zástupca tajomného tela sbiera a shromažďuje modlitby prítomných, aby ich v jedinom sväzku podal Bohu skrze Ježiša Krista.

Teda slúžiaci kňaz nemodlí sa pri oltári súkromnú modlitbu, ale verejnú, v mene celej Cirkvi.

Toto dôverné spoločenstvo medzi veriacimi a ich zástupcom pri oltári zaväzuje kňaza, aby ustavične hovoril s nami a o nás Kristovi, našej Hlave, a všemohúcemu Otcovi. Preto, ako sme to videli v predchádzajúcom odseku, kňaz v mene celého kresťanského ľudu vyslovuje tieto krásne formuly, v ktorých — hovoriac v množ-

nom čísla — vyjadruje čítanie a prosby tajomného tela, ktorého je zástupcom.

*Liturgia a úloha kňaza:
jeho osobná úloha.*

Kňaz mimo úlohy, ktorú splňa pri oltári ako zástupca Kristov s prvého stanoviska a zástupca Cirkvi s druhého stanoviska, je ako každý veriaci údom tajomného tela, *obetujúceho a obetujúceho sa*. A preto ako ostatní účastníci má sa spojiť s Hlavou v dokonalej pokore a skrúšenosti.

Preto od začiatku svätej omše robí úkony bázne, ľútosti, svätej radosti... Vyznáva sa z hriechov, na čo veriaci odpovedajú svojim vyznaním.

Keď kňaz vystupuje k oltáru, prosí odpustenie dvoma modlitbami, z ktorých druhá obsahuje výraznú zvláštnosť: „*Prosíme* fa, Pane“, vraví kňaz, „aby si mi ráčil odpustiť všetky hriechy.“

Tu to vidíme, ako *všetci veriaci* prosia: „*Prosíme* fa...“, aby zmazané boli hriechy jediného kňaza, ich zástupcu: „mi... všetky chriechy“. Či veriaci nemajú všetok záujem na tom, aby tento úradný zástupca bol ako súkromný úd Kristov čo najdokonalejší? Láska kňaza nie je podmienkou platnosti pre obetovanie. No či by to nebolo ozajstné nešťastie, keby kresťanský ľud mal za úradného zástupcu „suchú ratolesť“ alebo aj vädnúcu a bez životnej sily?

Cirkev túto vnútornú dokonalosť kňaza pokladá za takú potrebnú na to, aby jej zástupca bol jej hodný, že liturgia nabáda slúžiaceho kňaza, aby nástojil na očisťovaní svojej duše pri obetovaní. Keď pozdvihuje patenu a obetuje chlieb, ktorý má byť čoskoro premenený, vraví: „*Prijmi, svätý Otče, túto obetu...*, ktorú *ja, tvoj nehodný sluha*, prinášam ti... za *svoje* nesčíselné hriechy, urážky a nedbalosti.“¹

¹ Modlitba pri obetovaní hostie.

Prečože to *ja*, to *svoje*, to vystupovanie samej osobnosti tohto vplyvného údu tajomného tela, ktorým je kňaz, ak nie na to, aby mu pripomínalo, že ak má dôstojne zastupovať Krista v obetovaní svätej obety, ak má obetovať ostatných veriacich Kristovi, musí sa sám obetovať ako čistá obeta, a že ako kňaz má sa usilovať byť prvý a najsvätejší v obetovaní.

Keď je obetovanie chleba vykonané, skončená je aj osobná príprava nášho úradného zástupcu. Jeho „ja“ stráca sa pred „my“ po celú obetu až po prijímanie, kedy sa znova vracia.

Hoci prijímanie je pre kňaza úradný úkon, ktorým stravuje obetný dar v mene vospolnosti, jednako je aj pre neho *osobným* úkonom, ktorým spečatuje svoje spojenie s Kristom; tu kňaz a Kristus sú zoči-voči v dôvernom rozhovore, ktorý každý veriaci — čo sa jeho týka — má urobiť svojím pre svoj zvláštny záujem.

Kňaz vraví: „Pane Ježišu Kriste, ... zbav ma skrze toto svoje presväté telo a túto svoju presvätú krv všetkých *mojich* hriechov a od všetkého zla. A učiň, aby *som sa* vždy pridržal tvojich príkazaní a nedovoľ *mi* nikdy odlúčiť sa od teba.“²

Potom dodáva: „Nech požitie tvojho tela, ktoré *ja nehodný* odvažujem sa prijať, nie je *mi* na odsúdenie a zatratenie, ale ... nech *mi* slúži na ochranu duše a tela ...“³

Teda svätá liturgia ukazuje nám kňaza ako úda tajomného tela, ktorý zúčastňuje sa na obete ako my veriaci, no ktorý je zo zvláštného dôvodu zaviazaný k dokonalej jednote s Kristom.

Kiež toto poučenie o jednote, ktoré Cirkev dáva kňazovi pri svätej omši, je každého rána na osov obyčajnému veriacemu; bo naša láska — vždycky to pripomínajme — je miera našej

² Druhá modlitba pred prijímaním.

³ Tretia modlitba.

účasti ako spoluúčinkujúceho a obetného daru na obeť *našej* svätej omše.

*Liturgia nám ukazuje,
že Kristus je hlavný kňaz.*

Naša účasť na obeť a pohľad na slúžiaceho kňaza, úradného zástupcu Krista a nás pri oltári, nemajú na nás tak vplývať, aby sme s očí strácali to, že pod vonkajšími obradmi jediný obzvlášť pôsobí, *jediný je podstatne Kňaz*, jediný utišuje najsvätejšiu Trojicu, dostatočne ju velebí, zahŕňa ju ďakovaním a spieva jej veľpieseň stvorenstva, ako si to ona žiada.

Tento *Kňaz* je Ježiš Kristus.

Jasne prejavuje svoju úlohu *hlavného Kňaza* pri svätej omšovej obeť, keď do úst svojho služobníka, druhoradého kňaza, kladie sviatosťné slová: „*Toto je moje telo... Toto je moja krv.*“ Sám Ježiš Kristus obetuje sa a svojmu Otcovi podáva svoje vlastné telo a svoju vlastnú krv.

Liturgia starostlivo zdôrazňuje túto veľkú pravdu, že Kristus je pri svätej omši *hlavný Kňaz*, a chce, aby nás prenikla táto veľká myšlienka, čo má ovládať celú našu účasť na svätej obeť, cez ktorú nemáme strácať s očí Ježiša Krista.

Ani jediná modlitba, čo kňaz vyslovuje, nekončí inak ako „*skrze nášho Pána Ježiša Krista*“. Cirkev nám ukazuje, že iba skrze neho môžeme a máme ísť, lebo iba on je *Veľkňaz*,⁴ to jest *most*, umožňujúci prístup k Bohu duším, ktoré chcú mu vzdať svoju poctu.

Táto formula, sto ráz opakovaná, rozširuje na celé obetovanie *našej* svätej omše myšlienku Hlavy, bez ktorej „nič nemôžeme urobiť“.⁵

Ale liturgia na dvoch miestach zvlášť nástojí na prednostných právach hlavného neviditeľného

⁴ Porov. franc. *pontife* = veľkňaz, *pont* = most.

⁵ Ján 15, 5.

ho *Kňaza* svätej omše, pri Gloria in excelsis a na konci kánonu.

Keď Cirkev pri Gloria chválila Otca, klaňala sa mu, ďakovala mu, nadšene spieva svojej Hlave Ježišovi Kristovi: „Pane, jednorodený Syn, Ježišu Kriste... Ktorý sedíš na Otcovej pravici, zmiluj sa nad nami. Lebo *len ty si Pán, len ty si Najvyšší, Ježišu Kriste!*“

To sa očividne rovná tejto formule: „Lebo *len ty si Veľkňaz* Nového zákona, keďže len ty si z nášho ľudského pokolenia Pán, Svätý a Najvyšší.“

Koľko ráz azda spievali sme Gloria bez ochutnávania náuky, čo je v ňom obsiahnutá, a nepovšimli sme si ju ako poklad, uložený v skrinke, ktorú otvoriť nikdy nám nesišlo na um.

Koniec kánonu nám nepripomína menej živo túto pravdu o Kristovi-Hlave, *hlavnom Kňazovi*.

Kňaz, berúc premenenú hostiu a robiac ňou znamenia kríža, vyslovuje tieto slová: „*Skrze neho a s ním a v ňom* sa vzdáva tebe, Bohu Otcovi všemohúcemu, v jednote Ducha svätého *všetka úcta a sláva.*“

Teda Ježiš Kristus je nekonečne dôstojný kňaz, skrze klaňanie ktorého najsvätejšia Trojica dostáva dokonalú poctu slávy. On, pre ktorého všetko bolo stvorené, ktorý je Hlava a Kráľ celého stvorenstva,⁶ jediný môže dať Bohu dostatočné zadostučinenie. On je jediný hlas, ktorý sa vznáša zo sveta k trónu božskej Velebnosti, jediné výrečné slovo, ktoré preráža nebesá; iba on sa modlí a ponížene prosí v mene všetkého, čo žije a dýcha, iba on je náš tlmočník, náš orodovník, *naš Kňaz*.

Nasledujúce rozbery tohto diela dajú nám príležitosť vrátiť sa k tomuto zázračnému a významnému úseku omšovej liturgie. Nateraz uspokojme sa tým, že z toho vyvodíme závery, ktoré hľadáme: *Naša* obeta, ktorú prinášame s Kri-

⁶ Kol. 1, 17.

stom, má celú svoju hodnotu a všetku svoju moc od najvyššieho Kňaza a nie od druhoradých spolupracovníkov, ktorými sme my.

Áká je to česť pre nás, údy tajomného tela, že sme povolání, aby sme obetovali s ním túto vznešenú obeť Cirkvi, že sme pridružení k jeho nekonečnej pocte a že sme s ním spoluobetujúcimi a spoluobetnými darmi pre silu jeho zásluh, na ktorých ráčil nám dať účasť.

Náboženstvo a duševné zdravie.

Juraj Bichlmair, SJ.

Rozpravy o pomere náboženstva a duševného zdravia mohol by som začať s banálnym zistením: Sú pobožní ľudia, ktorí sú duševne chorí. Áno, patrí to k najotriasajúcejším pozorovaniam a najtrpkjším skúsenostiam katolíckeho kňaza, spovedníka a duchovného vodcu musieť odhaliť, že je dnes pomerne mnoho pobožných ľudí, ktorých musia označiť za duševne chorých. Nerád by som, aby o mne vraveli, že som pesimista. Preto chcem aj upustiť od toho, aby som ustálil zo svojej osobnej skúsenosti isté percento na odhadnutie počtu ľudí, ktorí prichádzajú pravidelne ku kňazovi a nemajú duševnej rovnováhy. Každý kňaz pozná príznaky choroby, s ktorými sa stretne pri vykonávaní sviatosti pokánia a v duchovnom vedení pri veľkom počte svojich kajúcnikov: úzkostlivosť, pochybnosť, neistota, malomyseľnosť, nútené stavy, precitlivosť a mnoho iných, čím sa porušuje duševný súlad a mátie sa náboženský život, hamuje a znetvoruje.

Čo dokazuje vysoký počet duševne chorých pobožných ľudí pre zásadnú otázku po vnútornom vzťahu medzi náboženstvom a duševným zdravím? Najprv zaiste len toto: medzi početnými duševne chorými ľuďmi, ktorých dnes, bohužiaľ, jesto, sú aj takí, čo sú nábožensky

založení, ktorých chorobný obraz sa preto odzrkadľuje aj v ich náboženskom správaní. Človek je životný celok, osobná jednota. Preto platí: „Ak trpí jeden úd, tak trpia spolu aj všetky údy.“¹ Ba aj pri čisto telesných onemocneniach — to potvrdia lekári — celý človek je dajaký vtiahnutý do spolutrpenia. Ešte viac to platí pri duševných onemocneniach. Je to vždyc-ky osobný človek, v ktorom choroba väzí. Na obchôdzke za jadrom osoby duševné onemocnenie vnikne viac alebo menej do všetkých vyjadrovacích oblastí duševného života, a tak teda aj do náboženského správania. Muselo by sa zdať veľmi čudným a psychologicky sotva pochopiteľným, keby človek bol vo svojom profánom správaní duševne chorým a v náboženskom správaní duševne celkom zdravým. Som presvedčený: človek, ktorý trpí na neurotickú miestnu úzkostlivosť, nebude celkom vyrovnaný ani vo svojom náboženskom správaní. Bude trpieť aj tam — azda na určitú neistotu alebo podobne — na istý druh náboženskej miestnej úzkostlivosti. Naopak ľahko sa zrodí domnienka, že človek, ktorý vo svojom náboženskom správaní prejavuje neurotické príznaky, nebude bez nich ani vo svojom profánom správaní.

Lež náboženský postoj je azda už v sebe chorobným príznakom? Žigmund Freud pokúša sa, ako je známe, dokázať to vo svojej knihe *Budúcnosť ilúzie*. Podľa neho je náboženstvo ako také ilúziou, chorobný želací sen, útek zo života a jeho úloh, nerozriešený komplex detstva, sublimované ukojenie pohlavnej žiadosti. S podobnými názormi stretávame sa príležitostne aj u individuálnych psychologov. Istotne nekladú nábožnosť výslovne za chorobu, no niektorí sa k tomu klonia. Spomínam si na rozhovor, ktorý som mal s medzitým zomretým Alfrédom Adlerom, v ktorom on tvrdošijne zastával

¹ 1 Kor. 12, 26.

názor, že myšlienka podobnosti s Bohom v kresťanstve je typický výraz neurotického hnanja sa za mocou, chorobným pokusom človeka, aby povýšil seba samého. Práve tak upodozrieva Ervin Waxberg ako vykladač myšlienok Adlerových zásadne nábožnosť, keď vyslovuje názor, že všetky osobné životné prejavy dajú sa priviesť nazpät naostatok na obidva prapudy (to jest snaha po uplatnení sa a vôľa spoločnosti).

Treba uznať, že mnohí duševne chorí ľudia zneužívajú skutočnosti a ustanovenia náboženstva. V nábožnosti hľadajú a nachádzajú príležitosť a prostriedky napr. na ukojenie svojej neurotickej prepriatej ťažiadosti. Myslím tu na isté dievča z ústavu, ktoré trpelo ťažkým pocitom menejcennosti. Aby sa domohlo pri vychovávateľkách a priateľkách zvláštneho uplatnenia, oddalo sa intenzívnej, prehnanej a nezdravej nábožnosti.

V skutočnosti však hovel iba svojej bezmiernej ťažiadosti. Alebo pri niektorých sa môže náboženstvo naozaj rovnať zbabelému úteku pred životom a jeho úlohami. Také prípady, skutočne sa prihádzajúce, neslobodno si nevšímať alebo jednoducho ich odtajovať. Ale to predsa nie je prípustné klášt náboženské správanie zásadne za neurotický príznak. Pozorovania na neurotikoch sa nesmú zovšeobecňovať a klášt ako výraz pravidelného duševného života. Doista môže tu byť príležitostne aj neurotická črta, ak zúfalý, neúspechmi sužovaný človek hľadá v náboženstve útechu a silu; ale tvrdiť, že každé hľadanie útechy v náboženstve, každé opieranie sa o nábožné myšlienky je výrazom slabosti, chorobným správaním, to predsa znamená ďaleko zachádzať a nijako nepoznať situáciu človeka vôbec. Nik predsa nebude Krista upodozrievať, že vo svojich prívržencoch chcel vychovať nezdravú nábožnosť. A predsa ich pobáda: „*Podťe ku mne všetci, ktorí ste utrpení a obťažaní, a ja vás občerstvím.*“ Člo-

vek obmedzený, zemským činiteľom pričasto bezmocne napospas vydaný, predsa môže naozaj a právom hľadať a nájsť v náboženstve útechu i pomoc a mravnú oporu — či máme ho preto pokladať za neurotika? To skôr treba nazvať neurotikom onoho človeka, ktorý z vysokomyselného vzdoru alebo nesprávne chápaného hrdinstva odmieta zásadne ísť ku Kristovi.

Konečne musí sa ešte výslovne povedať: psychoanalytici a niekdajší psychoterapeuti získavajú ako lekári len nahliadnutie do chorobného náboženského duševného života. Metodicky je pomýlené klásť chorobné správanie sa za zásadné, pravidelné a všeobecné alebo lekárske skúsenosti rozširovať bez všetkého vo svetonáhľad. Pri takýchto ľahkovážnostiach nebolo by ťažko označiť všetkých analytikov napospol za neurotikov.

Preto nábožnosť nijako nesmieme klásť za dačo chorobného. Naopak, treba zistiť kladný vzťah medzi náboženstvom a zdravím duše. Náboženstvo a náboženské správanie sa nielenže nie je nijakou chorobou alebo dačím, čo pochádza z neurotického zariadenia, ale naopak vynikajúcim činiteľom, ktorým sa zabraňuje duševným onemocneniam alebo sa liečia jestvujúce neurózy. Náboženstvo je prvoradým uzdravujúcim činiteľom. Isteže platí, že nie je prvou úlohou náboženstva liečiť človeka z jeho prirodzených chorôb, či sú fyzické alebo psychické. Slúži oveľa vyššiemu cieľu. Chce spojiť nadprirodzeným spôsobom človeka s Bohom. Ale aj tak možno ho nazvať celkom vynikajúcim prirodzeným činiteľom uzdravenia.

Ak chceme bližšie poznať vzťahy medzi náboženstvom a duševným zdravím, musíme sa naučiť hľadať najprv podstatu duševného zdravia. *Čo je duševné zdravie?* V psychoterapeutickej literatúre nájdeme duševne zdravého človeka opísaného ako »*prispôbeného skutoč-*

nosti«, od záväzkov, ktoré sa protivia skutočnosti, voľného človeka. Filozoficky by sme mohli za duševne zdravého človeka označiť toho, ktorý dáva správnu odpoveď. V pochope duševného zdravia sa teda skrýva svetonáhľadový, metafyzický prvok — nanajvýš dôležitý bod, ktorý, ako sa mi vidí, psychoterapeuti často si nevšimnú. Môže byť iba jeden správny svet hodný a preto tiež len jedna hodnotná odpoveď. A k tomu treba pacienta vychovať. Psychoterapeuti, ktorí sa pridŕžajú nesprávneho svetonáhľadu alebo azda zamietajú každú metafyziku vôbec, ťažko preto budú môcť nakresliť správny obraz o duševnom zdraví a sprostredkovať ho pacientovi.

Trocha všeobecnejšími výrazmi mohli by sme asi takto povedať: Duševne zdravý je človek, ktorý sa ani nepodceňuje ani nepreceňuje, ktorý neberie tragicky svoju konečnosť, nerozbíja sa na nej, aj keď môže tým trpieť, ktorý dobrovoľne a povedome súhlasí s tým, že je stvorený. Vo svojom spise *»Náboženstvo a duševné zdravie«* opísal som duševné zdravie ako „sám pocit človeka, ktorý trvalo alebo predsa cez dlhší čas žije objektívne a subjektívne, začlenený do spoločného bytostného súvisu“. Do spoločného súvisu by som bol rád vedieť pojať aj metafyzické bytie, to jest božie bytie. Človek vydrží nemalé duševné ťažkosti. Tým môže žiť nejaký čas aj neprispôsobený realite, to jest v ťažkých svetonáhľadových bludoch bez toho, žeby duševne ochorel. Ak však žije trvalo vo veľkých objektívnych bludoch alebo subjektívne vedome nedbá na poznané smernice pravdy a mravov, tak nevydrží tento nesúlad, ale ochorie duševne.

Z povedaného vyvodíme najprv niektoré dôsledky. Duševné zdravie je zásadne závislé od telesného blaženého alebo neprijemného pocitu, tiež aj od nervozity a iných vnútorných napätí. Pravda, vždy na tom záleží, ako sa staviam ku všetkým tým veciam. Človek môže spokojne

prijímať svoju nervozitu, udatne sa tým uspokojovať, všetky pokorenia a neúspechy, ktoré s tým môžu byť spojené, zastrčiť a tak ostať duševne zdravým, čo aj má choré nervy.

Popri duševnom zdraví môže obstať aj skutočne neanalyzované povedomie viny. S uspokojením môžeme zistiť, že dnes už aj nekatoľickí a nenábožní lekári rátajú s tou možnosťou a preto posielajú pacientov, ktorí sa cítia obťažaní vinou pre skutočné hriechne udalosti, ku kňazovi na spoveď. Áno, C. G. Jung nezdráha sa vyhlásiť: „Problém duševne trpiacich náleží vlastne duchovnému v miere oveľa vyššej ako lekárovi... Prakonflikt v nervóze je náboženskej povahy... Problém uzdravenia je náboženský problém.“

Ako ďaleko pôsobí náboženstvo ako ozdravovací činiteľ? Už som poznamenal, že nemôže byť úlohou náboženstva prevziať úlohu ozdravovacieho činiteľa. Denným prijímaním nelieči sa tuberkulóza, a práve tak málo aj duševné ochorenie. Ale takrečeno vo vedľajšom konaní skrýva sa účinný súvis medzi náboženstvom a duševným zdravím. Náboženstvo ako spojenie človeka — zápasiaceho so svojou konečnosťou a bezmocnosťou a pomoc potrebujúceho — so svojím Bohom-Vykupiteľom musí nevyhnutne pôsobiť uzdravujúco až po istý stupeň. Človek môže dostať od Boha duševnú oporu. Vytrhne sa rozličnými zemskými vecami a vplyvmi z ohrozujúcej rozštiepenosti a sústredí sa v Bohu i pozdvihne sa. Na to právom poukazuje Haebelin, šéflékar všeobecnej nemocnice v Bad Nanneim, keď píše: „Všetka duševná bieda ide nazad k rozštiepenosti a odpútaniu. Roztržka, ktorá sa dnes vždy viac a viac šíri vo všetkých životných odboroch, a nervóza, ktorá sa rozrastá vždy rušivejšie vo všetkých telesne-duševných odboroch, nerozlučne súvisia vo svojich koreňoch. Utvorenie novej jednoty na ľudskom stupni, znovazapojenie skutočného a problematického

ho človeka na prazáklad, môže priniesť podstatne vyliečenie. Také znovaspojenie je vlastným smyslom náboženstva; v tom smysle môže byť náboženské úsilie psychoterapie začlenené, môže byť pre ňu smerodajné."²

Viera v Boha nijako nedovoľuje človeku zbabele vyhýbať postaveným životným úlohám, naopak, práve odtiaľ vychádza naliehavá výzva na človeka, aby odvážne použil všetky sily, aby vzal na seba zodpovednosť, aby mužne zápasil s danými pomermi. Nijaký životný problém sa človeku nevyrieši vierou v Boha bezprostredne a takrečeno mechanicky. Boh riadi a spravuje svet všade nasadením takzvaných druhých, to jest tvorivých prapríčin; toto znamená pri človekovi nasadenie jeho osobnej tvorivej slobody.

Tak je to práve viera v Boha, ktorá vedie človeka z ustrnutia a z uzavretia sa do seba k veciam a úlohám, slovom na front života.

To isté platí zvlášť o kresťanstve. Ono je síce náboženstvom vykúpenia, ale i vykúpením na vyššej úrovni bytia, nie v odbore čisto prirodzenom. Kresťan stojí voči tomu istému okolitému svetu ako nekresťan. Musí zápasíť s tými istými úlohami. Ničoho nie je ušetrený z toho, že je kresťanom, ba skorej Prozreteľnosť mu ešte viac uloží, bo kresťanský život znamená účasť na životných údeloch Kristových, Ukrižovaného. No kresťan dostáva z tajomného spojenia s Kristom novú silu, novú pevnosť, novú jasnosť, novú odvahu do života k praktickému styku so svetom.

V Liste svätého Pavla k Rimanom je výraz, ktorý vlastne priliehavo označuje kresťanský postoj: „Ba ešte aj v súženiach sa môžeme týmto honosiť, vediac, že súženie prináša trpezlivosť.“³ Grécky výraz pre »trpezlivosť« podáva

² III. všeobecný lekársky kongres v Bad Nenheim 1928.

³ Rim. 5, 3.

postoj duše, o ktorý tu ide, srozumiteľnejšie: — hypomone — znamená doslovne — zotrvanie pod farchou —, udatné, odvážne a na zodpovednosť ochotné znášanie, teda vlastne vnútorný postoj duševne zdravého človeka.

Ak hovoríme o katolíckom kresťanstve, nesmieme si nevšimnúť liturgiu. Práve ju treba nazvať prvoradým ozdravovacím činiteľom. Pre trvanie duševného zdravia má najvyšší význam, že sa môže oslobodzujúco zbaviť nashromaždených duševných energií v kultovom konaní, v slovách, posunkoch, úkonoch liturgie. Na túto okolnosť poukazuje C. G. Jung: „Sväté úkony vo všetkých svojich formách pôsobia ako nádo-
ba, ktorá môže pojať obsahy nevedomia.“⁴ Je to tiež Jung, ktorý výslovne vyzdvihuje liečivý význam katolíckej spovede. S tým dnes dlho nestojí sám. Isteže katolíckej spovedi pripadá na prvom mieste sviatosťné pôsobenie v povahe odpustenia hriechov. Nezávisí od duševného zdravia. Duševne zdraví a chorí môžu na sebe skúsiť účinok: Ego te absolvo — ja ťa rozhrášujem. Ale pritom sú ešte aj psychologické účinky, ktoré neslobodno podceňovať! Dajme slovo C. G. Jungovi: „Nepochybný je účinok katolíckej spovede, najmä ak je nielen vypočutím, lež aj činným zasiahnutím. Ohľadne tej skutočnosti treba sa vlastne čudovať, že protestantské cirkvi sa už prv nepokúsily znova dosiahnuť ustanovenie spovede ako súhrn dušpastierskeho spojenia medzi pastierom a stádom . . . Preto kňaz nielen počúva spoveď, on sa aj pýta, je takmer nútený sa pýtať, a to môže sa pýtať také veci, ktoré inak náležia lekárske-
mu odboru. Vzhľadom na prostriedok milosti, ktorý má kňaz k dispozícii, nemôžeme pokladať nijaký jeho zásah za presahovanie kompetencie, lebo on môže búrku, ktorú vyvolá, aj zas utíšiť. — Smysel a cieľ duchovnej správy sa nesplní

⁴ Psychologia a dušpastierstvo; Etika V, 1928/29, str. 7 an.

kázňou každú nedeľu... Duchovná správa sa môže vykonávať iba v tichom rozhovore, ktorý sa nesie v lahodnom ovzduší úplnej dôvery. V duchovnej správe musí duša pôsobiť na dušu, a preto sa musia otvoriť mnohé dvere, ktoré zabraňujú prístup k samému vnútru."⁵ Pripojujem, pravda, celkom otvorene, že katolícka spoveď vo veľmi mnohých prípadoch nedosiahne svoj vedľajší účinok alebo nedokonale. Medzi mnohými dôvodmi, ktoré by sa dali uviesť na vysvetlenie tej skutočnosti, — myslíme len na nanajväč nepriaznivú situáciu katolíckej spovednice so stanoviska psychickej analýzy — rád by som uviesť len jeden, že nemálo spovedníkov nemá na dnešok potrebné psychologické vzdelanie, ktoré pre podstatné, to jest sviatostné účinkovanie spovede nie je sice bezpodmienečne nevyhnutné, lež z ohľadu na mnohých duševne chorých kajúcnikov bolo by nanajväč žiadúce.

Je hlboký súvis medzi pravdou a duševným zdravím. Ľudské bytie je zakotvené v božskom a tvorivom bytí. Praktický súhlas k obidvom tým zakorenieniam je predpoklad pre duševné zdravie. Človek musí oboje chápať vážne: Boha a stvorenie. Iba potom žije naozaj, prispôsobený realite, t. j. duševne zdravý. Ako je to s duševným zdravím, umelecky najdokonalejšie je to vyjadrené v Brucknerových symfoniách. Táto hudba je jasná a pravdivá, samorastlá a predsa kultivovaná, objektívna a jednoduchá ako samo bytie a predsa taká bohatá a plne znejúca ako zvučná skutočnosť sama, ako skutočnosť je tiež plná veľkých božích myšlienok. Zas, znova a znova si dáva pramelódiu získavať nové strany, hudba zemská a súčasne povýšená, tak ako nedotknutá príroda slávnostná, Bohu odovzdaná. Koncertná sieň sa stane dómom.

Taký je duševne zdravý a správne nábožný človek: obrátený k životu a skutočnosti, ale na

⁵ Psychoanalyse und Seelsorge, s. 9.

nich sa nerozbíja. Povedomý svojej vlastnej ohraničenosti, ale nikdy sa nesfahuje zbabelo do seba, smelo sa odvažuje a spolu je úctivý a okolo Boha vždy krúži. *Prel. Andrej Lipka.*

Kresťanské ponímanie telesnej kultúry a zdravia.

A. H.

Je známe, že niekedy aj z telesne menej súcich ľudí so slabým zdravím alebo s celkom ťažkou telesnou chybou stali sa veľkí ľudia, vynálezcovia a filozofi alebo vodcovia štátov, napríklad Kant, princ Eugen, Dostojevski, Beethoven, Kierkegard, lord Curzon, lord Snowden, maršal Lyautey, Reymond Poincaré, August Forel, Balzac. Tejto skutočnosti poniektorí pripisujú celkom mylný význam, ako by kresťanstvo chcelo brojiť proti plánovitej telesnej výchove a rozumnej starosti o telesnú otužilosť mládeže a ako by hlásalo kult slabosti a chorlavosti. Nechýbajú naozaj hlasy, ktoré vo všeobecnosti robia takéto výčitky kresťanstvu. Keď ideme od základu, vidíme, že ide tu o ťažké nedorozumenie, o naozaj ľahko vysvetliteľnú zámenu; myslia totiž, že kresťanstvo hľadá na bolesti a chorobu ako na hodnotu ako takú, lebo vyžaduje súcit a lásku voči trpiacim a chorým. No nič nie je ďalej od skutočného kresťanského smýšľania ako toto. Súcit patrí vždy osobe a nie stavu choroby ako takému, a činná láska, kresťanská charita chce len odstrániť chorobu a utrpenie a unaveným a obťažaným poskytnúť radosť zo života a posilnenie, nakoľko je to len možné ľudskej snahe. Zdravie je aj pre kresťana a práve pre neho veľkým dobrom, lebo telo je bydliskom rozumovej duše a je spolu nazvané „chrámom Ducha svätého“ a ako také nie je znevažované, ale vysoko cenené. Piate a šieste

božie prikázanie je dané na ochranu ľudskej telesnosti, ktorú sám Boh chce poznať čistú a neporušenú. Náuka o povinnostiach voči telu zaujíma v každej katolíckej mravouke význačné miesto a má veľký rozsah. Predovšetkým početné sú cirkevné predpisy, ktoré priamo alebo nepriamo majú slúžiť popri duševnom zdraví človeka i jeho telesnému zdraviu. Cirkevná prax našich dní, činnosť cirkevne uznaných spolkov mládeže, učebné osnovy katolíckych výchovných ústavov dávajú nespočetné nepodvrtné dôkazy o tom, že v cirkevnej oblasti je otužilosti a pestovaniu tela dané ich plné právo a že nikto z cirkevných predstavených nemyslí na to, aby na podklade údajnej náuky o prednosti choroby pred zdravím a silou potláčal alebo čo i len zanedbával prirodzené v človeku. Veta svätého Tomáša, že milosť predpokladá prirodzenosť, že na nej stavia a jej dáva doplnenie, ako nezvratná zásada potvrdzuje katolícku náuku a prax na tomto poli.

Čo musí kresťanské smýšľanie odmietaf, je nie rozumná telesná výchova, vypestovanie zdravého potomstva, ale iba prízvukovanie prirodzena v človeku, prevrátenie poriadku hodnoty a skutočnosti tak, ako by duch bol nižšie ako telo a bol tak iba jeho funkciou. Táto náuka by bola čiste materialistická, lebo zapiera samostatnosť ducha. Kresťan, pravda, nezaprie, že ideálom ľudstva je „v zdravom tele zdravý duch“ a že sú určité choroby, zvlášť dedičné, ktoré nepriaznivo ovplyvňujú myseľ a dušu, ba priam ochromujú. Aj teraz znova sa upevňujúce presvedčenie, že len silný a zdravý národ sa môže udržať na výške svojej kultúry a svojho politického poslania, je stará kresťanská, tomistická myšlienka. Snahy Cirkvi — vniešť do života pozorovanie kresťanskej mravnej náuky o zdravotných predpokladoch a o dôležitosti manželstva ako aj o úlohe rodiny — sú na to najlepším dôkazom. Je tiež celkom správne a nijaký kresťan

nebude o tom pochybovať, že z degenerovaného, pervezného a vo svojej prirodzenej podstate pokazeného národa nevyjdú — aspoň podľa ľudského očakávania — nijakí veľduchovia ani nositelia kultúry. Predsa kresťan vie o výnimkách tohto pravidla; vie, že rozum a duša sú podľa hodnoty aj skutočnosti nad telom a že práve preto môžu vynútiť od slabučkého a chorého tela ohromné výkony. Vie, že v chorľavom tele môže byť veľká duša a že duch môže premoť telesné protivenstvá. A tak kresťan môže i dôvodiť, čo radikálny materialista nikdy neporozumie, že telesné utrpenie prispieva niekedy aj k upevneniu charakteru, cvičí vôľu a ducha, ba môže pobádať aj k vysokým duševným výkonom. Na druhej strane kresťan vie, odvolávajúc sa na denné skúsenosti, že telesné zdravie nezaručuje vždy a v každých okolnostiach aj zdravie duše a mysle. Bolo by zhubné, bolo by nebezpečným preludom, keby sa o tejto skutočnosti hovorilo s plytkým optimizmom. Ani dobrá vôľa, ani dobrá viera nemôže zo sveta vybádať, že ľudská prirodzenosť je práve v sebe tajomne rozštiepená. Že ukazuje hlbokú poruchu, ktorá odôvodňuje večnú nedostatočnosť človeka oproti jeho ideálom a úlohám. Teda veľký ideál úplnej shody ducha a tela, ideál o zdravom duchu v zdravom tele nemôže byť uskutočnený ani raz ani v jednotlivom prípade práve pre túto ľudskú nedostatočnosť; túto skutočnosť treba vziať ako takú na známosť, hoci len s bolestným pocitom a vedomím, že tu je ukrytá celá tragika ľudského bytia. Kresťan vie, z čoho skrsá táto tragika: z dedičného hriechu, ktorého účinky, už zjavené, nemôže zaprieť ani ten, ktorý v tajomstvo dedičného hriechu neverí alebo nechce veriť. Aj predkresťanská antika veľmi mocne pocítovala tragickú nedostatočnosť človeka a jeho vlastný rozpor medzi telom a duchom. „Je veľmi zlý národ v Atike, ale najhorší ľudia sú atléti“, hovorí Euripides. Tým naozaj nechce povedať

nejaký všeobecný výrok, ale dokázať, že najdokonalejšia telesná výchova ešte vôbec nič nesvedčí o vnútornej hodnote a o duševnej sile a schopnosti človeka. Ľudská „prirodzenosť“, vzatá ako číry skutočný stav, ako sa o ňom stále dozvedáme, je práve nie jednoduchá a neproblematická, ale má v sebe slabosti, na ktoré myslíme. Len prirodzený kult prirodzeného človeka by súčasne zväčšoval tieto slabosti. Mohli by sme na túto skutočnosť použiť priostre slová Renanove: „Silné je len to, čo sa vzpiera prírode — prirodzený (planý) strom neprináša krásne ovocie.“ Aby sme prirodzenosť človeka naozaj doplnili a objasnili, je potrebná práve nadprirodzenosť. Kto toto spozná, nadobudne nevyčerpateľný prameň útechy a dôvery, lebo vie, že telo možno ovplyvňovať kladne, ale i posväcovať rozumom a duchom. Veta „Mens sana in corpore sano“ (ktorá pochádza od cynického rímskeho satirika Juvenála, potom Lockem vytrhnutá zo súvislosti zmenená bola v materialistickom smysle, ako by duch bol celkom závislý od telesnej hmoty), dá sa, ako Tolstoj spozoroval, na šťastie i obrátiť: „Iba zdravá duša udrží zdravé telo, mravný život obsahuje v sebe všetky hygienické podmienky: prácu, jednoduchú stravu, zdržanlivosť a čistotu.“ Telo a duch stoja práve v živom vzájomnom pôsobení, ale predsa vždy tak, že duch ostáva vznešenejším a pánom, nakoľko ide o ideál.

Duchovnosť vo svätých.

*„Žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus“ (svätý Pavol).
Prepracúvam sa k tejto najutešenejšej veľkosti?*

Moderný saharský pustovník.

Sväté duše zdajú sa byť také složité, že to mnohých odrádza od nasledovania ich života, ba dokonca vidia v nich pomätenosť, zmätok. Sú naplnené toľkými, naoko rozličnými pravdami,

že ťažko pochopiť, ako možno podľa nich usporiadať praktický život. Lenže práve u takýchto duší je podivná jednoduchosť. Tak krásne vedia spojiť tieto naoko rozličné pravdy, tak odborne ich uvedú do súladu s praktickým životom, že utvorila v sebe jeden život — súlad prirodzeného života s nadprirodzeným životom. Prikladom je nám stredoveký svätý Pavol — sv. Dominik a jeho rehoľa, v ktorej geniálne je spojený hlboký duchovný život s apoštolátom. To vidíme aj u bádatela Maroka a neskoršie saharského pustovníka — Karola Foucaulda. S takýmto predpokladom sa musíme k nemu približovať, ak ho chceme pochopiť a ak nám má byť vzorom.

Karol Foucauld povahou bol náklonný k skrytému, tichému životu. Pred podniknutím cesty po Maroku rozpráva len s jednou osobou, ktorá mu môže poradiť, ale ako podmienku kladie, že to nikomu nevyzradí. Potom zmizne a zjaví sa až o rok, aby predložil bohaté výskumy Zemepisnej spoločnosti v Paríži. Tu poznali, že zdvojnásobil počet dosiaľ známych ciest v Maroku. Ale Foucauld cítil čosi viac. Túžba poznať neznáme kraje bola mu vrodená, ale neznáma sila ho ženie poznať mimo východnej a západnej strany Atlasu celú severnú Afriku. Nie je to túžba za dobrodružstvom, ale milosť božia, ktorá na jeho ceste Marokom mu dala poznať tiež fanatizmus mohamedánov. Je ešte nevercom, ale tejto zázračnej sile nemôže odolať. Poznaním Maroka poznal vlastnú dušu, čaro ticha, smysel fyzických nedostatkov, získal mravnú silu a smysel pre samotu. Skrytý život, zriekanie a úplná chudoba, modlitba sú charakteristickými znakmi Foucauldovho života — sú jeho ideálom. To bol hlavný a najprekvapujúcejší výsledok jeho výskumnej cesty, takej slávnej so stanoviska geografického, etnologického, sociálneho a vojenského.

V národe, s ktorým sa stýkal, videl svoju neveru a jej úbohosť. Nedostatkami a nebezpe-

čerstvami v púšti sa jeho duša očistila. Cíti povolanie k rehoľnému životu, poznáva vieru, čistotu mravov. Istého dňa stojí pred spovednicou. Musí sa vyspovedať, lebo odpustenie je pre neho podmienkou svetla.

Lenže duša, akou bola duša K. Foucaulda, neuspokojí sa obyčajnou cestou. Pre takú dušu nestačia obyčajné ctnosti; rehoľný život je pre ňu „všetko alebo nič“ a obrátenie je pre ňu výzvou k duchovnému hrdinstvu. „Keď som uveril, že je Boh,“ píše, „pochoпил som, že musím žiť len pre neho: moje rehoľné povolanie sa dátuje od hodiny, kedy som našiel vieru... Nasledovanie je prvým účinkom lásky; ostáva mi vstúpiť do rehole, v ktorej najlepšie môžem nasledovať Ježiša — robotníka, Ježiša Nazaretského.“¹ Vstupuje k trapistom vo Francúzsku, odkiaľ odchádza do Sýrie, aby žil skrytým životom Ježiša Nazaretského.

V tom už vidieť svojráz jeho duchovného života, túžbu po Sahare, aby príkladom, zriekanim a silou modlitby niesol dobrú zvesť evanjelia a skutočnú prítomnosť Krista v najsvätejšej Sviatosti pohanom. Mohutné to podujatie: zanechať Európou, aby vstúpil na neistú, nesmiernymi prekážkami zatarasenú cestu k nomádkym pastierom. A to si Foucauld vyvolil. Tým veľmi poslúžil Francúzsku, vede a kresťanstvu; pripravoval celý národ na príchod misionárov. Je to obdobie, v ktorom Foucauld sa ukázal v plnej miere. A toto povolanie musel potvrdiť ako 58.-ročný vlastnou krvou. Tak sa pripodobnil Kristovi.

Rozlúštenie záhady jeho života nájdeme v hlbkej láske k východnému svetu. Nepoznal ešte výmer lásky svätého Tomáša Akvinského, ale predsa vedel, čo je láska, lebo v ne žil. „Keď niekto miluje, privinie sa k milovanej bytosti; len jedného sa obáva: straty dobra milo-

¹ Rozjímania, cit. R. Bazin: Charles de Foucauld, str. 180.

vanej bytosti. Iné veci majú pre neho len podradnú cenu... Keď miluje, len jedna vec jestvuje: milovaná bytosť; ostatné je ako nič, nejestvuje pre neho... Ak srdce miluje Boha, má sa znepokojovať pre hmotné veci?"² Je to ozvena slov svätého Pavla: Mne žiť je Kristus a zomrieť zisk... Ak milujeme Krista, žijeme v ňom. On má nekonečný pokoj a pravú blaženosť; a my máme z nej toľko, akú máme lásku. Takáto láska zabúda na seba a hľadá len dobro bližného. Láska je mierou nasledovania. To bolo pravidlom Foucauldovým, a pre neho bolo nemožným pochopiť lásku bez pripodobnenia sa a znášania krížov. Jediný príklad vidí v Kristovi, jediný ideál vidí v konaní toho — podľa možnosti —, čo Kristus konal vnútorne aj navonok. Prenikol tak hlboko do tajomstva Kristovho, že nemôže odolať túžbe čo najvernejšie sa mu pripodobniť. Jedinou jeho slávou je celý Kristus. A podľa toho zariadi aj svoj život. A nemohol ani inak urobiť, lebo žiak nemôže byť väčší ako jeho majster.

Táto túžba po skrytom živote nie je nerozvážna, ale nadprirodzená, čo možno vidieť z toho, že zodpovedala jeho prirodzeným predpokladom. Je to len súlad prirodzenosti s milosťou a prehĺbenie tohto súladu. Jeho činný život — vojenská dráha, výskumná cesta po Maroku, apoštolská práca v severnej Afrike — nebráni hlboko kontemplatívneho životu. Tento činný život bol korunou skrytého života. Bol to život podobný životu Ježiša Krista. Práve preto vstupuje k trapistom, aby telesnou prácou a hlbokým duchovným životom mohol sa dokonale pripodobniť nazaretskému Ježišovi. Práve preto túži dostať sa do Nazareta, aby bol blízko miestam, pripomínajúcim jeho Majstra. A odchádza na Saharu, nie aby kázal, ale aby žil v samote, v chudobe, v pokornej práci Ježišovej.

² Tamtiež str. 384.

No Foucauld nebol len pustovníkom. Bol aj horlivým apoštolom. Program, ktorý mu Kristus naznačil, bol ochotný splňať po podrobnosti a presne až do smrti. Bol mu definitívnu formou lásky. Vystupoval v láske a sostupoval v pokore. Aby splnil v plnej miere svoje povolanie, aby celú svoju bytosť odovzdal ideálu skrytého života, ktorý si pokladal za svoj. Tento skrytý život mal sa stať žiarivým životom, apoštolským životom. Milosť neničí prirodzenosť, neodmieta nadanie, neodníma od človeka šľachetnú lásku, ale ich dáva do služieb Boha, do služby duší a podivne ich oblažuje. Foucauld od svojho obrátenia cítil náklonnosť k východnému svetu a najmä ku kmeňom severnej Afriky, k obyvateľom púšte a hlbokú túžbu po samote. Ale láska k Bohu je nemysliteľná bez lásky k bližnému a bez snahy spasíť bližného. Duch apoštolátu je podstatným prvkom lásky: „Milovať Boha a bližného, aby sme skrze neho došli k láske božej: tieto dve lásky sú vzťažné; veriť v jednu znamená veriť aj v druhú... Každý kresťan musí mať podobný životný základ, aký mal Ježiš. Ježiš prišiel spasíť; vecou nášho života je spasíť duše, pracovať na ich spáse podľa príkladu Kristovho.“

Pre Foucaulda bolo zrejmé s odovzdaním sa Kristovi odovzdať skrze svoj apoštolát aj afrických bratov. Či netvorili s Kristom jednotu? Ako mohol pochopiť Krista a oddať sa mu, aby sa neodovzdal aj im?

Apoštolská láska ho vedie k muzulmanom; áno, túži po púšti, ale hlavne po bratoch, zanechaných vo tme pohanstva. Poslúcha nie zaujatosť, ale apoštolské povolanie, ku ktorému mal už prirodzené sklony. Kde má nasledovať Ježiša? Medzi neveriacim stádom... Tam stavia svätostánok, shromažďuje okolo neho niekoľkých bratov, aby ustavične adorovali pred svätou Hostiou uprostred púšte.

Nebolo mu problémom spojiť skrytý, kontemplatívny život s apoštolátom. Činný, apoštolský život bol pre neho celkom zrejmom výslednicou života kontemplatívneho, nasledovaním Ježiša. Cítil, že je povoláný nadviazať nadprírodné styky s východným svetom v konkrétnej forme a že Prozreteľnosť ho vedie k obyvateľom púšte. Jeho vstup k trapistom, jeho usadenie sa v Nazarete ako záhradníka u klarisiek, neboly dostatočným vyhovením jeho túžby po zrieknutí sa všetkého zemskeho a po skrytom živote: P. Foucauld rovnako počúval volanie lásky po Východe, ktorá ho tajomne, ale silne väbila, aby odovzdal svoje sily spásе pohanov, ako zasa nemal v úmysle povoliť vo svojom zvláštnom povolaní. Čím viac v ňom pôsobila milosť, tým silnejšie cítil, že jeho skrytý život musí žiariť, vydávať svetlo, že musí vyústiť v práci na spásе duší muzulmanov.

„Mám ostať v Nazarete?“, pýta sa. „Nie! Musím sa riadiť podľa vôle božej... Viem, že je veľká milosť bývať v Nazarete, cítiť sa šťastným, byť neznámym, ale pripútaný, to nie. Vôľa božia ma volá, musím ísť!“

Kde ho volá? Na púšť, do otvoreného hrobu, medzi primitívny, fanatický národ, skoro do istého mučeníctva. Odchodom z Nazareta dostáva jeho život známku apoštolátu, apoštolátu nie slova, ale života. Foucauld je presvedčený, že apoštolát kázaním bol by primého pre muzulmanov severnej Afriky; tu len jedna metóda apoštolátu je možná: príklad Kristovho života, žiariaci láskou v dokonalom zriekaní. On však už neochutnal ovocie svojej práce. Iný seje, iný žne. Pre obyvateľov Sahary ešte nenadšiel čas siatia. Foucauld musel najprv zorať duše, ukázať im zjavené pravdy ako predĺženie prirodzeného náboženstva a ich shodu s monoteizmom muzulmanov; musel im rozprávať o Bohu, o poslednom cieľi; musel ich povzbudzovať k cvičeniu sa v prirodzených ctnostiach: úprimnosť,

spravodlivosti, a potom ich učil láske k Bohu a k bližnému. Tak im otvoril cestu k svetlu, tak ich pripravoval na prijatie evanjelia. A to je výraznou známkou života K. Foucaulda: pripravoval cestu budúcim misionárom.

Svojím tichým, skrytým životom vnáša pravé svetlo kočovným, lúpežným, pyšným, bojovným a nemravným kmeňom; hlása im v tichosti náuku chudoby, práce, poslušnosti, pokory a pokojnej lásky. Učí ich vidieť v nepriateľovi dieťa božie, v premoženom priateľa, brata. Táto namáhavá práca nebola bez výsledku; ale Foucauld priznáva, že je to veľmi nepatrný výsledok. „Myslím, že som dosť urobil, lebo aj keď nedúfam v náhle obrátenie, predsa sa dá prikľadom ukázať zrejmosť a hodnota kresťanstva.“

No Foucauld sa tým neuspokojil. Chcel, aby živý Kristus prebýval medzi nimi. Preto sa podujal vystaviť v púšti oltár, na ktorom by kráľoval Pán sveta i v strede púšte. Preto sa nechá vysvätiť za kňaza ako štyridsaťročný, i keď to nezodpovedá jeho ideálu. Ale prijať to musí, lebo jeho cieľom je poskytovať duchovnú stravu francúzskym vojakom a najmä posvätiť pohanov prítomnosťou Ježiša v najsvätejšej Svätosti, ako Panna Mária posvätila dom svätého Jána Krstiteľa. Nie je to vyžarovanie skrytého života? A ďalej založenie Kongregácie malých bratov a sestier je len vonkajšou formou jeho túžby: aby kráľoval Kristus a láska. Jednotlivé domy mali sa stať eucharistickým Nazaretom, domovmi svätej Rodiny v misiách. O Foucauldovi platia slová Písma svätého: Ak semienko nezomrie v zemi, neprinesie ovocie.

Foucauld je tým semenkom, ktoré muselo umrieť tomuto svetu, aby prinieslo ovocie pre život večný. A toto ovocie je bohaté: pomohol nielen pohanom, ale aj Francúzsku. Tento človek, ktorého jedinou zbraňou bola modlitba a láska, urobil v srdci púšte viac ako bodáky a vojsko. Tento pustovník nezabudol, že kedysi

po týchto miestach chodil ako husársky dôstojník. Nezabudol na svoju vlasť, ale nezabudol tiež pripomenúť Francúzsku záväzky voči kolóniám. Právom ho životopisci nazývajú „všeobecným bratom“, lebo spojil všetky lásky v jednej láske.

Jeho prvá náboženská výchova, tradícia šľachtickej rodiny, vlastné skúsenosti cestovateľské a dôstojnícke pripravovali cestu jeho širokému rozhľadu ako politikovi, kolonistovi a apoštolovi. K tomu sa pripojila nezdolateľná sila ducha. Zdá sa, že nepoznal strach. Pre rozšírenie evanjelia bol hotový ísť až na koniec sveta a žiť až po posledný súd.“ Bol síce veľmi citlivý, ako sa priznáva, ale dôvera v Boha premočila všetko. Dôvera v Boha bola príčinou spojenia života kontemplatívneho so životom apoštolským.

K jeho apoštolskej činnosti patrí aj preklad Evanjelií a niektorých častí bibliie, zostavenie katechizmu pre tamjšie obyvateľstvo, čo predpokladalo znalosť jazyka a hlboké štúdium. Stavil slovníky. Tu sa nám Foucauld ukazuje ako učenic, najmä keď si spomenieme, že za svoje bohaté geografické, ekonomické, etnologické a lingvistické znalosti bol vyznamenaný zlatou medailou. Tak Karol Foucauld, pretože chcel všetko stratíť pre Krista, našiel v ňom všetko: slávu na zemi a slávu v nebi.

Upravil P. Rozár Záles, OP.

Mystika na palube lode.

Predstavme si Vita de Larigaudieho, — nám už dobre známeho z Radostného života, ktorý vyšiel v našom vydavateľstve, — ako stojí na lodnom mostku. Z obklopujúcej ho nesmiernosti číta o veľkosti Boha, ktorého stopy alebo prítomnosť všade, každú hodinu a na každom mieste hľadá, ako sa sám priznáva, a z hĺbín duše františkánsky nežne spieva hymnus na oslavu Stvoriteľa všetkej krásy.

Požehnaný buď, môj Bože, pre nášho

brata more, ktoré si urobil siné a vzdúvajúce sa od hybkého vlnenia.

Pre naše sestry vlny, ktoré si zrobil sinavé a korunované bielou penou.

Pre nášho brata slnko, čo z náručia vrháva toľko žiaru na more.

Pre nášho brata nebo, ktoré stvoril si tak, že s neho sa celkom rinie svetlo.

Požehnávaný buď aj, môj Bože, pre nášho brata parník, ktorému dovoľuješ, žeby nás takto unášal medzi dvoma nesmiernosťami.

A pre túto veličiznosť, čo nás obklopuje, daj, môj Bože, aby sme pochopili, že sme maličkí a že teba potrebujeme.

Radosť v utrpení.

Svätá Terézia Ježiškova.

Na všetko sa dívam s dobrej stránky. Mnohí prijímajú všetko tak, že im to pôsobí najväčšie starosti. U mňa je to naopak. Aj keby iba utrpenie bolo mojím podielom a nebo tak zatemnené, že by nežiaril ani jediný svetlý lúč, aj z toho by som čerpala radosť.

*

„Vstal, niet ho tu. Hľa, miesto, kde ho boli položili.“ Hej, je to tak! Už na mňa nepôsobí tak kdejaká bolesť ako za detských čias. Som ako z mŕtvych vstalá a nie už tam, kde ma hľadajú. Matka, nerobte si so mnou starosti! Došla som tak ďaleko, že už nemôžem trpieť, lebo každé utrpenie je mi príjemné.

*

Ostanem radšej v našej cele, miesto aby som išla do nemocnice, bo tu ma tak nepočujú, keď kašlem. Tak aspoň nikoho neruším. A keď ma priveľmi obsluhujú, strácam radosť z utrpenia.

*

„Prečo ste dnes taká veselá?“, pýtal sa jej ktosi. Lebo ráno mala som dve mrzutosti, a veľ-

mi citeľné,... nič mi nepôsobí toľko radosti ako nepatrné utrpenie...

*

Veľa znesieme, keď trpíme chvíľu za chvíľou.

*

Čítala som krásne miesto v Nasledovaní Krista: „Pán na Olivetskej hore požíval všetky rozkoše najsvätejšej Trojice, a jednako jeho smrteľná úzkosť nebola menej hrozná.“ Je to tajomstvo. No uisťujem vás, že voľačo z toho chápem, lebo to sama zakúšam.

Zdroj vďačnosti.

Svätá Katarína Sienská.¹

V mene ukrižovaného Ježiša Krista a sladkej Márie.

Predrahá matka v Kristovi, sladkom Ježišovi! Ja Katarína, služobnica sluhov Ježiša Krista, píšem Vám v jeho drahej krvi a žiadam si vidieť Vás, ako sa skrže svätú túžbu kúpacate v krvi ukrižovaného Krista; v tejto krvi duša očisťuje sa od všetkej viny hriechu a nachádza v nej teplo božej lásky, keď vidí, že z lásky bola vyliata. Teda duša opája sa láskou a cíti voňu trpezlivosti; a láskou, ktorú našla v krvi, zbavuje sa všetkej vlastnej sebalásky a tichúčko nesie všetky protivenstvá a súženia svetské, idúc popri nich ozaj trpezlivo. Nedbá na šťastie, svetské rozkoše a hodnosti; a s pravou a svätou bázňou miluje ich ako požičanú vec a nie ako svoju vec. A tak má robiť každá osoba, ktorá má v sebe rozum.

Tak si počínajúc, neuráza Boha, okúša závdavok večného života a má bratskú lásku voči svojmu bližnému. A duša všetko toto nachádza v spomínaní na Kristovu krv. A veru tak to je,

¹ List pani Nelle, manželke Mikuláša Buoncontioho z Pisy.

lebo keď budeme pamätať s citlivou túžbou na dobrodenia krvi, budeme vďační a uznanliví, a tak budeme splácať povinnosť vrúcnej lásky a pravých a ozajstných ctností. Lebo stvorenie neprehréšuje sa toľko pre inú vec ako pre to, že nepamätá na krv a ostatné dobrodenia, a preto nie je taký vďačný; a keďže nie je vďačný, nedbá o ctnosti.

Teda, predrahá matka, keď toľme máme spomínať na krv, pritúlte sa k pokornému a nepoškvrnenému Baránkovi, a kúpavajte sa v jeho najsladšej krvi. Iné Vám nevravím. Ostávajte vo svätom a sladkom milovaní božom. Ježišu sladký, Ježišu láska!

Duchovnosť v živote.

„Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kristus, váš život.“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovského programu?

Sviatostné prijímanie mimo svätej omše?

Nie je zriedkavý zjav, že podaktorí veriaci nechápu vecný vzťah, ktorý je medzi Eucharistiou ako obetou a Eucharistiou ako Sviatosťou. Z nepochopenia tohto vzťahu vyplýva, že zámerne vyhľadávajú príležitosti, aby mohli prijímať sviatostného Krista mimo svätej omše, hoci majú možnosť prijať ho pri nej.

Ak sú to ľudia dobrej a zdravej vôle, stačí im vysvetliť, že najlepší a najlogickejší spôsob sviatostného prijímania je prijímanie pri obete svätej omše. Obeta totižto predchádza prijímanie, ktoré je jej plodom. Premeňovaním tvorí sa nebeský pokrm, čo má nasycovať našu dušu, a božský nápoj, ktorý má uhášať náš najvnútornejší smäd. Preto premeňovanie, ktoré uskutočňuje vlastnú obetu Kristovu, podmieňuje prijímanie Keby nebolo obety, nebolo by ani požívania obetného pokrmu. Ono je len doplňujúcou, hoci inak nevyhnutnou

čiastkou obety svätej omše. Má za cieľ tak úzučko nás spojiť s Kristom, aby náš život bol pokračovaním obeťovania Ježiša Krista, predĺženou životnou omšou, jednotajným prinášajím obiet na velebu najsvätejšej Trojice.

Vidí sa nám, že priam toto nepochopenie priameho vzťahu sviatostnej obety a sviatostného pokrmu je dôvodom, pre ktorý veľa kresťanov, aj často pristupujúcich k Pánovmu stolu, nemá žiadúci ošoh zo svätého prijímania. Keď už v chápaní trháme spojenie medzi Eucharistiou-obetou a Eucharistiou-pokrmom, nečudujme sa, že z denného života trati sa nám veľká ranná chvíľa, ktorá nás naplnila Kristovou sviatostnou prítomnosťou. Neradi sa podrobujeme evanjeliovým zásadám, bo ich zachovávanie pýta obety, neraz veľmi veľké. A my nemáme smysel pre obety. Tak na našu preveľkú škodu ranné stretnutie sa so sviatostným Kristom stáva sa nám prechodným úkonom, zovšednie nám a veľmi málo ovplyvní náš denný život.

No keď budeme si životne povedomí dvojice Kristus-obeta a Kristus-pokrm v ich božsky klasickom spojení pri svätej omši, doista skorej prinesieme obety v dennom živote, keď ich Kristus bude od nás žiadať. Tak bude v stálej činnosti požehnaná dvojica: obeta-pokrm, živienie. Po prinesenej obete cez deň eucharistické ohnisko, ráno vložené do nás, vyžiari novú božskú silu a teplotu, ktoré nás nakfíria večným životom.

Teda aký postoj zaujmeme k sviatostnému prijímaniu mimo svätej omše? Nakoľko len nám bude možné, zúčastníme sa na ňom pri obete svätej omše, pri ktorej nielen budeme s Kristom obetovať, ale aj *seba obetovať*, a to nielen cez omšovú polhodinu, lež po celý deň a so dňa na deň. Preto keď budeme mať možnosť zúčastniť sa na svätej omši, nepôjdeme na sväté prijímanie pred svätou omšou alebo po nej pod zámienkou, že tak budeme duchovne sobranejší a pozornejší na božského Hosta v nás. Skorej budeme sa usilovať hlboko prežívať omšovú obetu, celí sa vložíme do Kristovho veľkodušného obeťovania; tak nás chvíľa sviatostného požívania nájde najlepšie pripravených a hojne nás nakfíria Kristovým večným životom. Preto dobre sledujme obetu svätej omše a v nej prijímajme.

Teda nesmieme prijímať mimo svätej omše? Keď sa pre rozumný dôvod nemôžeme na nej zúčastniť, celkom spokojne môžeme to zrobiť; veď škoda každého svätého prijímania. Rozumný dôvod je, keď napríklad ideme zavčas do práce alebo cestujeme, takže nemôžeme byť na svätej omši; alebo keď matka ráno musí všetko popripravovať, aby deti vystrojila do školy a manžela do práce, aby tak zadosť urobila svojim stavovským povinnostiam; alebo keď nás zdrží hocaká potrebná povinnosť, ktorú sme nemohli splniť predtým; keď sme pre nával kajúcnikov čakali na svätú spoveď a svätá omša sa už skončila.

No aj keď pre rozumný dôvod prijímame mimo svätej omše, nikdy nezabúdajme na prv uvedené myšlienky o dvojici Kristus-obeta a Kristus-pokrm. Vnorme sa do ovzdušia Kristovho obetovania pri svätej omši, spojme sa so svätou omšou a Kristovo telo vedome prijímajme ako plod omšovej obety. Naznačuje to aj okolnosť, že keď kňaz podáva Kristovo telo mimo svätej omše, môže mať štólu takej farby — okrem čiernej —, akej farby je omšové rúcho toho dňa. Poukazuje to na spojitosť svätého prijímania s obetou svätej omše. Naostatok aj antifóna a modlitba, ktoré sprevádzajú tento sviatostný obrad, zdôrazňujú tú istú myšlienku. Antifóna zneje: „Ó svätá hostina, pri ktorej Krista požívame, *obnovujeme pamiatku jeho umučenia*, myseľ naplňa sa milosťou a dáva sa nám záruka budúcej slávy.“ A za ňou nasledujúca modlitba: „Bože, ty si nám v predivnej Sviatosti oltárnej zanechal *pamiatku svojho umučenia*; daj, prosíme, aby sme presväté tajomstvo tvojho tela a tvojej krvi tak ctili, žeby sme úžitok tvojho vykúpenia stále v sebe cítili.“

Doista ten kresťan bude v sebe cítiť stále úžitok Kristovho vykúpenia, ktorý bude sa vždy viacej pretvorať v Ježiša Krista vo smysle inšpirovanej zásady „Kristus, váš život!“ To, pravda, nejde bez prinášania obiet. A najlepšia škola tohto veľkého životného umenia, bez ktorého niet ozajstného kresťanského života, je práve obeta svätej omše. V nej sa Kristus najsamprv obetuje

a potom dáva sa nám za pokrm. Preto aj my máme sa najprv obetovať s Kristom, aby sme ho potom osožne prijali a v dennom živote mohli zasa obetovať seba a po každej prinesenej obete viacej mali v sebe Krista.

Brat dominikán.

Pomsta za odmietanie Boha.

Vysvetlite tento zjav, ako len budete chcieť, ale len čo naučíte ľud odmietáť náboženstvo, posla Boha a rozdávača milosti, ľud zazrie, ako sa mu zatemňujú jeho najpodstatnejšie poznatky, potratí smysel pre povinnosti, čo ustatujú nestálosti prirodzenosti, knísať sa bude medzi akýmsi podliackym realizmom a preludným idealizmom, rozum stroskoce na nepravdepodobných bludoch.

P. Janvier, OP.

Hľadanie Boha.

Neverci namietajú, že Boha nevidíme. Pravda, bytie Boha nie je zrejmé empiricky, ale logicky. Boha musíme hľadať nie očima, ale rozumom. A nielen rozumom, lež aj srdcom. Ktorýsi veľmož stretol na love v lese pustovníka. Ten pustovník bol svätý Macedonius. „Čo tu hľadáš?“, pýtal sa ho veľmož. „A čo ty tu hľadáš?“, otázku obrátil svätý Macedonius. „Ja tu hľadám divé svine.“ — „Ty tu hľadáš divé svine a ja tu hľadám Boha“, odpovedal svätec.

*

Boh stvoril človeka ako slobodného tvora. Sloboda je veľké tajomstvo. Nikdy ho nepochopíme. Sloboda človeka je odbleskom slobody Boha. Keby Boh nútil človeka k dobru alebo bránil mu v zlom, musel by mu odňať slobodu. Keby mu odňal slobodu, musel by zmeniť bytnosť človeka.

Boh si nevynucuje našu lásku. Nie je Boh hračiek, ale Boh robotníkov božích. Nie je Pán otrokov, ale Otec detí. Chce, aby sme mu slúžili zväbení jeho láskou. Keby chcel nútiť, poslal by do sveta dvanásť žandárov, nie dvanásť rybárov.

Z P e c k o v h o Z á p i s n í k a .

Preduchovňovanie maliarstva.

Ako umelec som remeselníkom a musím napodobniť tesára Ježiša: On určite každú prácu, aj najmenšiu, vykonával sústredene, dôkladne, s úctou k materiálu, ktorý mal od Otca, s láskou k ľuďom, pre ktorých to vyrábala, a ooslušnou poddanosťou vóli Otcovej, aby tak ponížujúc sa k najnižším prácam, dal vynáhradu Otcovi za všetku neposlušnosť ľudského pokolenia. Musím si v každej okolnosti denného života predstaviť, ako by robil Ježiš na mojom mieste: keď on nakupoval tovar a nástroje pre svoju prácu, iste sa nejednal o každú korunu, ale čo bolo spravodlivé, ochotne zaplatil (hoci v skutočnosti všetko patrilo jemu, veď on to všetko stvoril). Keď dostal objednávku nejakej práce, nešpekuloval, ako by čo najviac vyzískal tým, že by použil podradnejší materiál, alebo tým, že by to narýchlo len naoko sklepal, aby sa to nerozpadlo v prvé dni, ale iste každú vec čo najdôkladnejšie vypracoval, nemysliac na zisk, ale na Otca, ktorý nič vo svojom stvoriteľskom diele neľušoval, ale všetko urobil čo najdokonalejšie pre svoj cieľ. Preto nesmie existovať ani pre mňa rozlišovanie medzi dielami, ktoré tvorím s láskou a tvorivým zápalom, a obrazmi, ktoré robím na objednávku. Aj týmto musím venovať kvalitný materiál a nesmiem šetriť časom, ale mám im venovať toľko času a námahy, aby boli dôkladne prevedené a zodpovedaly svojmu cieľu. Aj práce, ktoré mi nebudú zaplatené, ale ktoré chcem darovať, nesmiem odflákať a použiť na ne zlý materiál, lebo nie pre zisk mám pracovať, ale preto, aby som sa prácou posvätil. Ježiš, ukáž mi v každej situácii, ako by si ty robil na mojom mieste!

*

Som maliarom veľkého Kráľa. Chcem byť nim! Čo ma po sláve a uznaní ľudí, verejnosti. Tá je veľmi vrtkavá a nemôže uspokojiť srdce. Chcem byť dvorným maliarom toho Kráľa, ktorý dal formu a farbu celému svetu, ktorý formuje a stvárňuje milióny duší, ktorý pôsobí v mojej duši moje úchvatnejšie zážitky, ktorý inšpiruje všetkých umelcov a bez ktorého nijaký umelec nemôže nič utvoriť, ktorý je pôvodca všetkej krásy a

ktorého odzrkadlením je každá krása. Chcem maľovať pre neho, aby moje diela ostali na veky a neskončili sčernením farieb alebo v troskách budúcich vojen.

*

Kresťanstvo dáva oveľa hlbšiu a dokonalejšiu odpútanosť od maliarskych prostriedkov a schopnosť experimentovať ako bohémstvo. Jednak tým, že kresťan nepíše na peniaze ani nešetrí materiál (plátно, farby...), nie je v zajatí úzkostlivosti, nezáleží mu na tom, či skazí drahý materiál, a vie slobodne experimentovať. Ale ešte hlbšiu slobodu mu dáva tá skutočnosť, že mu nezáleží na predaji obrazu ani na sláve, a maľuje bez akejkoľvek trémy, úzkostlivosti a ohľadov na ľudí. Záleží mu len na tom, aby zachytil inšpiráciu Ducha svätého, a vôbec sa nestará, čo bude ďalej s obrazom.

*

Keď sa mi vidí, že moje umenie je hlbšie a dokonalejšie ako to, na ktoré sa pozerám, nesmiem si namýšľať a povyšovať sa: predovšetkým musím si dať pozor, aby som neporovnával cudzie obrazy s tým svojim umením, ktoré ešte len chcem uskutočniť. Musím porovnávať s tými svojimi obrazmi, ktoré už existujú. A aj potom, ak sa mi vidí, že moje obrazy sú lepšie, musím si uvedomiť, že talent mám od Boha. Ak by sa mi aj podarilo uskutočniť také obrazy, po ktorých túžim, v ktorých by inšpirácia pramenila z kontemplácie nadprirodzených skutočností, musím byť ešte skromnejší, uvedomujúc si, že som nehodný nástroj tvorivej sily božej a že svojou troškou prispievam do nesmierneho skladu božích krás. Nesmiem upadnúť do tej ilúzie, že to, čo tvorím, je niečo úžasné a nevidené, ale musím si vecne uvedomiť, že je mnoho obrazov oveľa krajších a že krásy, ktoré Boh utvára v prírode i nadprirodzenom svete, nekonečne presahujú všetko, čo môžem utvoriť.

Dumka pred obrazom Madony v lese.

Je to niečo nevýslovne dojímavého prezrieť si statný, hustý ihličnatý les, ktorý nedávno pri prechode

frontu cez najťažšie dni a najúzkostlivejšie noci slúžil ako úkryt občanom istej obce na úpätí Malých Karpát. Tuho ušliapané ihličie jasno i dnes vyznačuje miesta, kde sa stúlili desiatky rodín, hlava pri hlave, pod strechou modrého jarného neba a pod ochranu voňavých smrekov, ktorých konáre sťa prívetivé krídla visely nad chvejúcimi sa srdcami. Bezpečnosť odľahlého a hlbokého miesta usilovali sa otcovia a bratia ešte viac zaistiť a posilniť úkrytmi a zákopami do zeme. Ale napokon všetkým, mužom i ženám, nestačilo ani to, že miesto je ďaleké a bezpečné, ani to, že ich kryjú husté zelené krídla stromov, ani istota samých podzemných krytov nestačila. Veď kdeže bolo vtedy bezpečné miesto, istý úkryt? Rozbúrené vnútro potrebovalo oveľa silnejšiu nádej, než dávaly čiro ľudské výpočty; v tom zúrení skazy bolo im treba inakšej zábezpeky, ako im mohla poskytnúť hmota sama.

Mládenci vylúpali do kôry obdĺžniky a matky do nich zapravily symboly ochrany shora, obrázky Panny Márie. Obrázky, zaliate živicom, sú tam podnes. Sedmoboľstná naša Patrónka je tam zachytená rukou maliara v najboľostnejšom okamihu svojho života. Nachodí sa tam i dôverná tvár Panej z Jasnej Góry, obrázok Panny Márie, Pomocnice kresťanov, i Matky ustavičnej pomoci: všetko symboly Máriinej lásky, ochrany a dobroty. Pôda okolo smrekov s Madonami bola viac ukľačaná ako ušliapaná. V dôvernom vzývaní, vo vrúcnej modlitbe, v úprimnom prednese vlastnej slabosti a bezmocnosti, tu našly srdcia bod svojej istoty v povíchrici hmotnej skazy a ničenia.

My, mladá slovenská katolícka inteligencia, sme prešli alebo ešte prechádzame z mariánskeho prostredia našich rodín postupne so vzdelaním do dnešnej víchrice svetonázorových zápasov medzi materializmom a ľudskú dôstojnosť zachraňujúcim katolicizmom. Vzpierame sa všetkým vírom a rozvratným tendenciám utiahnutí do zátišia filozofie zdravého rozumu, nenaštrbenej slepotou vážne. Usilujeme sa hodiť sebe i bratom iskru vznešeného duchovného pohľadu na svet, na seba i na osudy svojich bratov, hodiť ju i bratom priotráveným už prizemnou koncepciou materialistickou. Posolstvo z Fatimy, určené

najmä pre inteligenciu, hovorí, že naša pravda zvíťazí, keď si aj my vo veľkej viere a silnej dôvere vyklaďíme pred Pannou mocnou a najmúdrejšou veľké svetlo istoty a mocný fond sily do dennej cesty lesom života. *em.*

Myšlienky Pascalove.

Sloh Evanjelia je toľkonásobne podivný; mimo iného aj tým, že nikdy nehovorí nič hanlivého proti katom a nepriateľom Ježiša Krista; bo u vyprávačov niet tam nijakej nádavky Judášovi, Pilátovi ani nijakému Židovi.

*

Niet na zemi nič, čo by neukazovalo buď biedu človeka alebo božie milosrdenstvo; buď bezmocnosť človeka bez Boha alebo moc človeka v spojení s Bohom.

*

Kresťanstvo je podivné. Prikazuje človeku, aby uznal, že je nízky, ba mrzký; a prikazuje mu, aby sa usiloval byť podobný Bohu. Bez takej protiváhy by ho toto povznášanie robilo hrozne ničotným alebo toto ponížovanie strašne podlým.

Poznámky o knihách.

NANEBEVZATA. Napisali Dr. P. Celestín Lepáček, OFM, a Dr. P. Teodorik Zúbek, OFM. Vydal Serafínsky svet v Prešove 1947. Po 20.—. Knižočka vyznačila si za cieľ prehĺbiť u nás poznatky v máriologickom odbore o pravde, ktorá čaká na slávnostné cirkevné vyhlásenie. Stručne a jasne podáva vieroučný rozbor pravdy o nanebevzati Matky Božej, dejinný prehľad tohto učenia a poukazuje na zásluhy duchovných synov milého sera-fínskeho svätca, ktorí vždy horlivo šíрили úctu mariánsku.

Pius XI.: O KREŠTANSKEJ VÝCHOVE MLÁDEŽE. Vydala Katolícka školská rada v Bratislave 1947. Po 30.—. Táto prepotrebná encyklika, vydaná r. 1929, shŕňa hlavné zásady a smernice, týkajúce sa zdravej kresťanskej výchovy mládeže, osvetľuje dôsledky, ktoré z nich vyplývajú, a poukazuje na to, ako ich možno prakticky použiť. Mládež vždy bola predmetom živého záujmu stúpepcov rozličných svetonázorov; no v terajších časoch, ktoré dostaly sa do mocných dejinných prelomov, mimo-riadne zvýšil sa tento záujem o mládež. Cirkev, neomyln-

ná nositeľka večných Kristových myšlienok, nevyhnutne musí pracovať na tom, aby tieto myšlienky mocne prenikly do mysle, srdca a života mládeže, lebo len v ovzduší Kristovej pravdy môže sa rozvíť všestranne plný a ucelený človek. Encykliku mal by dôkladne preštudovať najmä každý vychovávateľ.

P. H. Perroy: SJ: ANJELSKÉ DIETA. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 65.—, viaz. 90.—. Je to životopis 11-ročného chlapca Vítka de Fontgallanda s prekrásnou dušou, ktorá sa rozvila najmä pod mocným vplyvom Eucharistie. Osobnosť Vítkova je podaná v životopise ako ľudsky blízka, každému zdravému chlapcovi prístupná a pritom toľme nadprirodzene preniknutá, nebesky utešená. Aj na ňom sa krásne ukázalo, že milosť nijako nenaruša prirodzenosť, len ju pozdvihuje a zošľachtuje. Tento milý životopis patrí do rúk nielen našej mládeže, ale aj rodičov a vychovávateľov. Rozbor tohto života odporúčame použiť pri príprave na prvé sväté prijímanie.

Štefan Hatala: KRÁLOVSKE KŇAZSTVO. Vydalo Verbum v Košiciach. Cítíme potrebu základnej abecedy katolickej akcie, aby sa všetky podujatia naplnily a niesly jednotným duchom, zamiereným na spoločný cieľ obnovy všetkého v Kristu. Túto potrebu spĺňa táto príručka o katolickej akcii. Aj v časti teoretickej aj v časti praktickej je jasná a presná, čo aj úsečná.

P. Dr. S. Braitto, OP: ZAKLADY. Vydal Velehrad v Olomouci 1947. Po 75.—. Sú to odpovede na najzákladnejšie otázky, na ktoré ľudská myseľ hľadá odpoveď a ku ktorým každý musí zaujať isté stanovisko. Pružná, živá a konkrétna forma 30 otázok vie odhaliť obecnú pravdu s nového stanoviska a zaujať myseľ čitateľa vo zvýšenej miere. Tretie vydanie tejto živej knižky dokazuje, že si našla dobré miesto v duchovnej literatúre. Autor vložil do nej kus svojej bohatej apoštolskej skúsenosti.

NASLEDOVANÍ KRISTA. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Viaz. po 70.—. Ako vo svetskej literatúre sú isté diela, ktoré sú stále živé, tak aj v náboženskom písomníctve niektoré spisy vždy zaradíme hneď za sväté Písmo, stále sa budeme k nim vracaf, bo sú nám potrebným doplnkom Pánovho slova, ich vydanie bude vždy časové. Medzi takéto knihy doista patrí Nasledovanie Krista od ctihodného Tomáša Kempenského. Od r. 1415 rozšírila sa táto kniha v nesčíselných vydaniach do celého sveta. Miliónom ľudí priniesla útechu v najťažších časoch.

Emil Baumann: ZNAMENIE NA RUKACH. Vydalo Verbum v Košiciach 1947. Autor patrí generačne k prie-

kopníkom francúzskeho katolíckeho románu. V tomto románe na boji o kňazské povolanie Hieronyma Cormiera, ktorého srdce trhá dvojaká láska: k Agnese a k Bohu, ukazuje tajomné účinkovanie milosti. Teda postupuje do hlbok kresťanského svedomia, životného určenia. Katolícka plnosť a mnohosť, sklbovanie viacerých plánov a rozloh viditeľnej aj neviditeľnej skutočnosti vyplňa tento ozaj napínavý súboj, v ktorom sa človek poddáva a stáva tvárniteľným nástrojom božích zámerov. Mužné, pravdivé a celostné videnie toho, čo je v časnosti večné, charakterizuje tento román. Vznáša sa nad ním vznešená a pokojne napätá atmosféra katolícka, ktorá podfarbuje zázračnosť, neopakovateľnosť a zodpovednosť života, naplneného radosťou z všetkého, čo je, lebo je plné, preto ho treba prijať ako dar. Tento román dokazuje, že práve na katolíckej životnej osnove možno tvoriť diela kladné a hodnotné.

• *Peter Ratkoš: SVÄTÝ CYRIL A METOD.* Vydala Ústredná katolícka kancelária 1947. Po 40.—, viaz. 60.—. Je to svedomite spracovaný krátky životopis našich najväčších národných dobrodincov, ktorí so svetlom viery otvorili nám aj bránu pravej osvety. Keďže cyrilometodská doba je podstatná složka našich najstarších dejín. doista netreba dokazovať potrebu oboznámiť sa s ňou.

NEZNAMY HRDINA KREŠTANSKEJ SKOLY. Vydali Školski bratia v Sp. Kapituli 1947. Po 25.—. R. 1917 umrel v chýre svätosti brat Mucián Mária z Kongregácie Školských bratov. Bol po dlhé roky učiteľom kreslenia a hudby a obľúbeným priateľom žiakov. Je moderným vzorom posväteného vychovávateľského povolania. Životopis odporúčame zvlášť nášmu učiteľstvu.

Josef Poul: O KREŠTANSKÉ RODINĚ. Vydal Velehrad v Olomouci 1947. Po 5.—. Rodina patrí k základom svetového poriadku a nevyhnutným predpokladom šťastia jednotlivcov aj celku. No na stavbe rodín neraz zjavujú sa osudné trhliny. Preto v úsilí o obnovu rodiny sveríme sa Cirkvi a podľa nej budeme poznávať základy rodiny a jej stavbu. Tak nielen upevníme prirodzený život rodiny, ale spolu vybudujeme kresťanskú rodinu. Smernice jasne ukazuje Poulova práca.

Dr. Čeněk Tomiško: ŽENA A KŇAZ. Vydal Serafínsky svet v Prešove 1947. Po 10.—. Kňaz pre účasť na večnom Kristovom kňazstve stojí tak vysoko nad hocakým iným mužom, že najmä žena má si voči menu upraviť postoj, dôstojný tejto nadprirodzenej veľkosti. Tomiško priamo, zato jemne a taktne poukazuje na isté neusmernenosti v správaní žien voči kňazovi, ktoré neraz zaviniły pád oltárnych služobníkov. Žena svojím hlbokým kresťanským postojom voči kňazovi má byť ochrankyňou

celibátnej rýdzosti vysluhovateľov svätých božích tajomstiev, lebo kňazský celibát je zdrojom mnohorakého požehnanja pre Cirkev. Každá žena mala by si prečítať túto knižočku a v jej duchu pracovať za kresťanský dôsledne uskutočňovaný postoj žien voči kňazovi a to až po jemnosti.

Prof. G. Bolda: ŽIVOTOPIS SV. ANDREJA A SV. BENADIKA. Dostať v Našom knihkupectve v Trenčíne. Po 10.—. Autor uvádza preklad z najstaršej uhorskej legendy, ktorú napísal biskup Maurus, a podáva stručný rozbor dejinných prameňov o živote našich považských svätcov.

Franz Werfel: PISEŇ O BERNADETTE. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 150.—, viaz. 175.—. Francúzsky svet druhého cisárstva, panovník, jeho ministri, klérus, úradníci, politici, chytráci, vedci aj umelci, sedliaci, robotníci, to sú hrdinovia tohto psychologického, vmyslenia do ľudí a deja temer gogolského. Werfel román je umeleckou reportážou vysokého zamierenia. Pod touto metódou vyrástol Werfelovi obraz veľkej skutočnosti, život sám, pravda života. Pravdivá, až fotograficky živá je Bernadetta, budúca svätica, pravdivý je vo Werfelovom podaní každý záchvev jej srdca, logický a neúprosne pravdivý a vzácne jednoduchý je naplnenie jej osudu, na ktorý by si ani vo sne nebola myslela a ktorému sa aj v prvej chvíli bráni. Werfelovo podanie líši sa veľmi od všetkých bežných kníh s námetom svätcov, ktoré vidia len klady a vysoké duchovné polohy a bývajú potom zväčša nesené stále v najvyššej tónine. V tom vari je najväčší úspech a klad Werfelovej knihy; je v ňom veľmi šťastné spojenie vzácnnej objektívnosti, ktorá díva sa všetkými smermi, a ešte vzácnejšej vlastnosti, to jest schopnosti pochopiť a preniknúť význam katolíctva a kresťanstva, súcitu, lásky a obety. Je to práca básnika, ktorý bol uchvátený skutočnosťou a podal nám ju so svedomitosťou a prostotou umeleckého pracovníka, ktorý sa ani v jedinej vete neodchýlil od pravdy.

P. Gabriel Hevenesi, TJ: JISRY SV. IGNACE. Vydal Velehrad v Olomouci. Po 75.—. Autor posobil najprv pre vlastnú potrebu zo spisov svätého Ignáca a z rozličných Ignácových životopiscov pamätne výroky svätcov a rozvrhol ich na jednotlivé dni v roku a dal k nim stručný výklad. Neskôr to vydal pod označeným názvom.

Pavol Strauss: VSETKO JE ROVNAKO BLIZKE I DALEKE. Kaleidoskop z cesty po Švajčiarsku. Vydalo Verbum v Košiciach 1947. Autor upriamuje sa vo svojich črtách na podstatné. V sberni európskeho duchovného života hľadá to najaktuálnejšie, aby nás mohol zapojiť

do súčasného prudkého rytmu vzdelanosti. Riečicou svojho umu a srdca súdi všetko závažné, s čím sa za krátko pobytu vo Švajčiarsku stretol: vedu, umenie, život, náboženstvo a prírodu.

Prof. Dr. Alexander Spesz: SPIRITIZMUS ČI PARAPSYCHOLOGIA? Vydal SSV v Trnave 1947. Po 85.—, viaz. 110.—. Táto starostlivá štúdia shfňa najnovšie vedecké poznatky o špiritistických, okultných, parapsychologických javoch. Na tomto poli stretávame sa s celým radom nezodpovedných kníh, ktoré ťažia z vystupňovaného záujmu o tieto tajomné veci, robia obchod a sledujú málo dôstojné ciele. Miesto svetla do tejto oblasti vnášajú zmätok. Naproti tomu autor tohto diela nepodáva nič, čo by neobstálo historicky, prísne vedecky a teologicky.

Ján Haranta: V NAJKRAJSEJ DOMOVINE. Vydalo Verbum v Košiciach 1947. Haranta do širokého slova domovina vkladá najosobnejšie aj najnadosobnejšie: najprv mať, otec, brat; potom rodný kraj Kysuce; napokon celé Slovensko. Ale rodný dom mu je neodmysliteľný od kostola, národ od Cirkvi. Práve dnes Harantova zbierka je vrcholne časová. Katolícka citová vyrovnanosť, pokoj, šírka a metafyzická istota stekajú ako balzam do duše čitateľa. Prostý, jemne vypestovaný jazykový vkus svojou nenápadnou a nevtieravou výrazovosťou prináša bezpečne estetický dojem.

Janko Silan: PIESNE ZO ŽDIARU. Vydalo Verbum v Košiciach 1947. Básnik spieva vo svojich Piesňach o tom, ako duchovným zrakom videl tvár dneška. Usiluje sa čistým slovom poézie ľudí podmaniť kráľovstvu lásky. S nádejou očakáva, že Milosrdenstvo zastaví nadúvajúce sa vodstvo a vysuší zablatenú zem.

Ján, Motulko: V MIMÓZACH VIETOR. Vydalo Verbum v Košiciach 1947. Motulko v tejto básnickej zbierke zachytáva odraz vojny, ako ju prežíval na talianskom fronte. Ďaleko od domova vo vzrušenom citovom a duchovnom rozpoležení ukladá do slov, zaklína do lyrického prúdu to, čím žil.

Sutter: SATAN V ILFURTE. Vydalo Križanovo naklad. v Bratislave 1947. Po 45.—, viaz. 75.—. Táto knižka, spísaná hodnovernými, očitými svedkami, podáva neobyčajne tragickú, ale súčasne aj veľmi zaujímavú históriu dvoch úbohých ilfurtských detí, ktoré staly sa obetou satana.

Ján Čep: LETNICE. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 70.—, viaz. 92.—. Sú to krajinské dojmy, veľmi silne zachytené. No nie sú objektivované epicky, ale lyricko-filozoficky. Tieto deje sú Čepovi len podnetom k vyslo-

veniu niektorých životných právd; vidí cez ne do složitej chémie ľudského osudu a božského poriadku nad ním.

Jan Čep: HRANICE STINU. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 90.—, viaz. 112.—. Je to šieste vydanie Čepovho prvého románu, preloženého do niekoľkých jazykov. Dejový aj myšlienkový motív románu bol už neraz zachytávaný v jeho záduščivo svetelných poviedkach.

POKLADY NARODNEHO UMENI. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Obľúbené sväzky Pokladov národného umenia objasňujú najmä záujemcom-turistom veľa vecí so stanoviska umelecko-historického. Spracovali ich ozajstní historici umenia. Dr. E. Sedláčková: Kostel sv. Václava na Zderaze. Dr. A. Birnbaumová: Město Strakonice. Dr. J. Mathon: Prostějov. Dr. F. Matouš: Třeboň. PhC V. Černá: Rokycany.

Helena Salichová: ZA STARÝCH ČASŮ. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 168.—. Kniha Salichovej, akademickej maliarky a národopisnej pracovníčky, je ozaj priekopnícke dielo. Je to kronika sliezskeho kraja, ktorá tak mnoho, otvorene, pravdivo a bezprostredne hovorí o jeho lude.

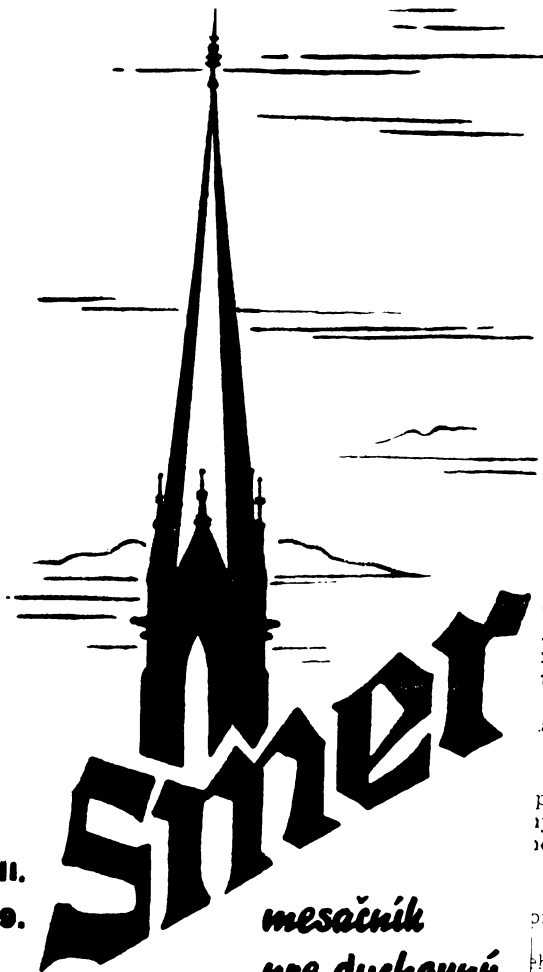
František Lesař: VŠUDE S NAMI. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 90.—, viaz. 110.—. Druhé vydanie poviedok zomretého prozaika svedčí znova o ozajstnosti jeho úsilí. Zaoberá sa častou témou pomeru rodičov a detí; no vedel nájsť jej mravný a sociálny dosah. Lesař je podivným básnikom ľudského vnútra; všade analyzuje záhyby ľudského vnútra až s hroznou presvedčivosťou. Mravný etos aj čistá miera lyrizmu mu pomáhajú, aby vyviedol svojich hrdinov z biedy aj blata, aby im dal okúsiť ozajstnú životnú plnosť.

František Křelina: JALOVČÍ STRANĚ. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 123.—. Je to nové vydanie Křelinových próz, rozšírené a prepracované. Autor pomerne malú plochu poviedky rozvlínil dramatickým konfliktom.

Jozef Horák: SEBECHLEBSKÍ HUDCI. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 80.—, viaz. 107.—. Horákova rozprávka má ozajstný historický podklad. Ňou autor pokračuje v rade dobrých, zaujímavých, pútavých kníh pre mládež a ľud.

J. M. Nežatický: BRANKO. Vydal Priateľ dietok v Prešove 1947. Pútavá rozprávka z čias tureckého panstva.

Ján Balko: LIST OD LIPKY. AKO CHODILY DO ŠKOLY. Vydal SSV v Trnave 1947. Úspešné rozprávky pre deti vychádzajú v 2. a 3. vydaní.

čnosť
šk a.
apo-
bníka
udeľ,
več-
Pána

gavani
mi je
aden-
ukáž-
a od-
tote
božie

končí
sve-
no-
ného
' po-
itom
rapl-
tom!
po-
anie

pro-
ých
ého

pro-
na
ého.
ka

Roč. VII.

Čís. 8.-9.

1947.

*mesačník
pre duchovný
život*

Vydávajú slovenskí dominikáni. Rediguje fr. P. Aquinas M. Gabura, OP.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. svätej Anny 15
Predpliatné na rok 80 Kčs, pre študentov 40 Kčs
Šekové číslo Smeru 6181. — Číslo telefonu 2416.

O B S A H :

Cesty duchovnosti:

Chvála Márii Panne 305. — Náš nadprirodzený život 306. — „Moja“ svätá omša 312. — Psychologické a pedagogické základy svätej spovede 321. — Myšlienky na rozjímanie 333. — Skutočnosť smrti 338. — Prirodzené predpoklady duchovného života u ženy 342. — Kňaz a dnešný laik 353. — Kňazský celibát 358.

Duchovnosť vo svätých:

Smrť v očiach lásky 377. — Životné pásmo Karola de Foucaulda 379. — Litánie k najsv. Krvi Kristovej 383.

Duchovnosť v živote:

Najhorší spánok 385. — Evanjelium 385. — „Kresťania nie sú lepší ako iní“ 386. — Z maliarovho zápisníka 387. — Posvätený odpočinok 391. — Matka Božia na Rusi 393. — Návrat k prameňom 394.

Poznámky o knihách 397.

Zo smeristickej rodiny predišiel nás na večnosť so znakom viery Msgr. Dr. Pavol Žiška. — Modlime sa: „Bože, ktorý si medzi apoštolskými kňazmi ráčil svojho služobníka Pavla ozdobiť kňazskou hodnosťou, udeľ, prosíme, aby pridružený bol tiež k ich večnému spoločenstvu. Skrze Krista, Pána nášho.

*

Horlivosť študenta Michala Sivču v získavaní nových čitateľov Smeru medzi študentmi je ozaj príkladná. Odporúčame bratom študentom-smeristom, aby požičali Smer na ukážku svojim spolužiakom, získavali ich za odberateľov a poslali nám ich adresy. Aj toto je istý druh apoštolátu: tlačou šíriť božie kráľovstvo vo svojom prostredí

*

Keďže budúcim (decembrovým) číslom končí siedmy ročník Smeru, prosíme úctivo svojich čitateľov, aby pomaly prihlasovali nových odberateľov. Keby každý len jedného získal, na aké utešené číslo vystúpil by počet tých, ktorí jedným duchovným putom sjednocujú sa v práci, smerujúcej na naplnenie seba a iných Pánom Ježišom Kristom! Keď Kristus nenechá pohár vody bez požehnanja, o koľko viacej odmeni podanie duchovnej čaše.

*

Dôstojných bratov profesorov náboženstva prosíme, aby sme pre nedostatok hmotných vecí neboli hatení v šírení duchovného dobra.

*

Dôstojných bratov profesorov náboženstva prosíme, aby láskavo upozornili študentstvo na **Radostný život** od Víta de Larigaudieho. Jeho duchovný závet patrí najmä do rúk a sŕdc študujúcej mládeže.

O TAJOMNOM TELE KRISTOVOM

vyšla u nás v druhom vydaní. Načíta veľkolepý plán ľudstva, obnoveného v Ježišovi Kristovi a Ježišom Kristom. Učenie o Kristovom tajomnom tele je základ katolíckej akcie, z neho vyviera kresťanský apoštolát. V uskutočnení tohto učenia sociálnosť, vospolnosť, sbratanie ľudstva dosahuje vrchol, na aký svetonázor, odchodný od Kristovho svetonázoru, ani pomyslieť si nemôže. Preto študujme túto večne sviežu náuku v diele najpovolanejšieho učiteľa. Kristovho námestníka.

Po 30.—, pre študentov 24.—.

Dr. Jozef Ligoš:

P Ú T N I K O M V E Č N O S T I .

Homiletická práca pre kňazov. Tlmočíme úsudok, ktorý istý skúsený kňaz nám poslal o tejto knižke: „Opus Dr. Ligoš P ú t n i k o m v e č n o s t i est pro sacerdote in cura animarum existente praetiosum. Ideae aeternae non aride porrectae, sed ex immis cordis venientes, vivae animam legentis ad diligendum Deum elevantes! In corde legentis iucundum influxum benefici roris modo relinquunt. Talia viva opera erunt nobis semper grata!”

Po 70.—.

Používanie novinových známok povolilo Riaditeľstvo pôšt v Bratislave pod č. 15.628-I-1947.

Dozorný poštový úrad, Trenčín.

Tlač: Vojtech Čelko a spol., Trenčín

Česty duchovnosti.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“
Vhlbil som sa do Kristových, večne sviežich slov
osobnej aj svetovej záchrany?

Chvála Márii Panne.

Geoffrey Chaucer.*)

Ak Ťa mám chváliť
najlepšie, ako môžem,
a ak mám chváliť tento biely kvet lalie,
ktorý Ťa nosí, Teba, večnú Pannu,
tak pousilujem sa povedať, čo chcem.
Nie že by som si nárokoval
zvýšiť Tvoju poctu,
lebo si pocta sama a tým koreňom,
v ktorom je dobrota sama
a útecha pre duše.

Ó Matka panenská, ó Panna-matka čistá!
Ker nedotknutý, horiaci pred očami Mojžiša,
Ty vytrhla si z Boha svojou poniženosťou
Ducha, ktorý na Teba sostúpil
a z ktorého moc keď vošla do Tvojho srdca,
počala tam múdrosť Otcovu.

Ó Matka, pomôž mi, aby som k úcte Tvojej spieval.
Pani moja, dobrota Tvoja a Tvoja veľkodušnosť,
ctnosť Tvoja a veľká pokora Tvoja,
ktorá reč by vyslovila to, ktorá veda?
Lebo vždy, Pani moja, prv než Ťa prosia,
Ty predchádzaš ich svojou láskavosťou
a ideš hľadať im svetlo svojimi prosbami,
aby si ich viedla až ku drahému Svojmu Synovi.

Moje vedomosti sú také slabé, ó blahoslavená
Kráľovná,
aby som zvestoval Tvoju veľkodušnosť,
že nemôžem zniesť toto jarmo.
Ale dieťa, ktoré má rok a niečo menej,
ktoré vie sotva povedať jediné slovko,
taký som ja, a preto Ťa prosím,
sprevádzaj môj spev, ktorý Ti spievam.

Preložil J. Haranta.

*) Anglický autor z r. 1400.

Pláš nadprirodzený život.

Dr. Stefan Náhalka.

Príroda a nadpriroda.

Žit kresťansko-katolícky život v jeho skutočnej plnosti znamená spájať v sebe dva svety: prírodu a nadprirodu. Boží zásah, pozdvihujúci človeka k nadprirodzenému životu, otvára kruh ľudského života a mení ho v parabolou, ktorá vystiera svoje ramená do nekonečna. Oblasť prirodzená a oblasť nadprirodzená spájajú sa v nás v bohatý a utešený celok integrálneho kresťanského života. Človek, zapojený do nadprirodzeného poriadku, nadobúda vzácnu hodnotu dieťaťa božieho, ktoré nežije už len životom čisto ľudským, prirodzeným, ale aj životom božím, nadprirodzeným.

Ide nám o poznanie nášho nadprirodzeného života, čo sa týka jeho povahy i zákonitosti. Žiada sa, aby sme si najprv jasne vymedzili pochopy „príroda“ a „nadpríroda“. Získame tak predpoklad pre zreteľné rozlišovanie poriadku prirodzeného od poriadku nadprirodzeného a tiež života prirodzeného od nadprirodzeného.

Výraz „príroda“ má v dnešnej reči viacej významov. Keďže ide o základný termín kresťanského slovníka, hodno sa pri ňom pozastaviť.

Bežná reč pod pochopom „príroda“ najčastejšie rozumie súhrn všetkých vecí tak, ako jestvujú samy osebe, bez ľudského zásahu. Prirodzený v tomto smysle znamená toľko ako nedotknutý, nezmenený ľudským zásahom, samorastlý. Príroda tu označuje protipól všetkého toho, čo sa dá nazvať kultúrou v širšom slova smysle, ako výsledkom ľudskej činnosti, či už v oblasti ducha alebo hmoty.¹

¹ Guardini: Unterscheidung des Christlichen; Mainz 1935, 223.

Guardini: Welt und Person; Würzburg 1940, 1 an.

Výraz „príroda“ je známy aj vo všeobecnejšom smysle. Aj každodenná reč označuje ním všetky stvorené veci, nevynímajúc ani človeka a jeho dielo, utvorené čisto ľudskými schopnosťami. Prívlastok prirodzený znamená podľa toho to isté ako zodpovedajúci normálnemu behu vecí. Príroda v tomto význame sa poníma ako opak mimokozmických zjavov, ktoré môžu pochádzať alebo priamo od Boha alebo od anjelov, či už dobrých alebo zlých. Tento význam slov „príroda“ a „prirodzený“ je na mieste aj vtedy, keď hovoríme o rozlišovaní prirodzených zjavov od nadprirodzených zásahov v kresťanskom smysle.

O „prírode“ hovoríme aj u jednotlivých vecí. Aj v obyčajnom ľudovom hovore sa často spomína ľudská „nátura“. Rozumie sa tu pod slovom príroda povaha, charakter človeka. V podobnom smysle používame tento výraz aj o iných bytostiach. Pre tento význam slova prírody používame niekedy výraz „prirodzenosť“. „Prirodzený“ zodpovedne tomuto významu výrazu „príroda“ chce povedať toľko ako zodpovedajúci povahe človeka alebo povahe bytosti vôbec. Tým bežná reč vystihuje svojim spôsobom už dosť presne špecifický význam pochopu „príroda“, ktorý má tento výraz v katolíckej teológii.

Nám tu ide o tento špecifický význam. Jeho výmer nám výstižne podáva svätý Tomáš, poukazujúc aj na pôvod toho slova: „Treba vedieť, že slovo príroda sa hovorí alebo berie od rodiť. Preto sa to slovo najprv používa na to, aby označovalo rodenie živých bytostí, ktoré sa volá narodenie alebo liahnutie, aby sa príroda volala ako by rodením.“ Potom bolo prenesené meno príroda na označenie zdroja tohto rodenia. A keďže u živých bytostí zdroj rodenia je vnútorný, bolo ďalej odvodené toto meno na označenie akéhokoľvek vnútorného zdroja pohybu, ako hovorí Filozof (Phys. II,

text. 3), že „príroda je zdrojom pohybu v tom, v čom je sama osebe a nie prípadkovo“.² Ako ďalšie odvođeniny významu pochopu „príroda“ svätý Tomáš spomína na tom mieste ešte, že príroda znamená niekedy podstatné složky veci alebo podstatu vôbec.

Pochopom „*príroda*“ v najvlastnejšom smysle rozumieme teda *podstatný vnútorný princíp činnosti jednotlivých bytostí*. Ide o základný zdroj života a pohybu vôbec, ktorým vec sleduje svoj cieľ a začleňuje sa do poriadku ostatných bytostí.³

Všetko, čo patrí k veciam podľa ich prírody, taktó vymedzenej, je pre ne prirodzené. Za prirodzené treba teda pokladať predovšetkým všetky podstatné složky veci: „... o tom sa hovorí, že je pre vec prirodzené, čo jej patrí podľa jej podstaty; a takým je, čo je samo osebe jej súčiastkou.“⁴ Podľa toho u človeka telo i duša sú jeho prirodzenými složkami. Všetky zjavy, ktoré vyplývajú z podstaty veci, sú tiež pre ňu prirodzené: „... pri veciach prírody to, čo je prirodzené... ako plynúce z tvaru... ako plynúce z látky.“⁵ Jednotlivé schopnosti duševné (rozum, vôľa) i telesné so všetkou svojou činnosťou sú pre človeka prirodzené. Konečne všetko, čo si vec sama sebou vyžaduje pre svoje normálne jestvovanie a pre svoju normálnu činnosť, treba pokladať pre vec za prirodzené. Tak u človeka pomoc božia, ktorou Boh udržuje človeka pri živote a pomáha mu pri každom jednotlivom skutku ako prvý Hýbateľ, nepresahuje rámec zjavov prirodzených. Súhrne možno teda povedať, že pri každej veci treba pokladať za *prirodzené* „predovšetkým jej *podstatu s jej schopnosťami a činnosťou*,

² S. t. III, 2, 1; porov. I, 29, 1 ad 4.

³ Scheeben: *Natur und Gnade*; Freiburg im Breisgau 1941, 31.

⁴ S. t. I-II, 10, 1.

⁵ S. t. I-II, 10, 1 ad 1.

ktorej je zdrojom, *cieľ*, ku ktorému podstatne speje (tak hovoríme o prirodzenom ciele človeka), a *súčinnosť božiu*, ktorá je veci potrebná, aby mohla vykonávať svoju prirodzenú činnosť“.⁶

Od prírody a od tých skutočností, ktoré sme nazvali prirodzenými, treba rozoznávať to, čo je *protiprirodzené*, *mimoprirodzené* a *nadprirodzené*.⁷ Čo treba pod týmito výrazmi rozumieť?

Protiprirodzeným treba nazvať všetko, čo je v rozpore s prirodzenými danosťami nejakej bytosti. Protiprirodzené prichádza k veci vždy ako násilie, nech je to už násilné spojenie dvoch skutočností alebo činnosť, ktorá je v rozpore s povahou veci. Takými zjavmi sa nám teraz netreba zapodievať.

Za *mimoprirodzené* zjavy treba pokladať tie, ktoré sa, pravda, neprotivia prirodzenému stavu bytostí, ale vymykajú sa z ich normálneho behu. Napr. jestvovanie ľudskej duše oddelene od tela patrí medzi také zjavy. (Mimoprirodzenými volajú niektorí aj zjavy, ktoré pochádzajú od nejakej vyššej stvorenej bytosti — účinky anjelov. Vhodnejšie pomenovanie pre tieto zjavy je, keď ich nazveme relatívne nadprirodzenými. Podobne aj zjavy nadprirodzené, čo sa týka spôsobu, — ako zázračné uzdravenia chorých zásahom božím — niekedy voláme mimoprirodzenými. Prednosť dávame rozdeleniu, ktoré podľa ostatných tomistických teológov podáva Garrigou-Lagrange.)

Nadprirodzenou skutočnosťou je všetko to, čo *presahuje* složené, *dôsledky* a *požiadavky* stvorenej bytosti a pritom sa jej neprotiví; dáva sa ako niečo, čo stvorenej bytosti nepatrí, ako dar, ktorý ju zošlachtuje, obohacuje, povznáša.

Takýto zjav môže pochádzať od nejakej

⁶ Garrigou-Lagrange: *Le sens du mystère, nature et surnaturel*; Paris 1934, 242.

⁷ Porov. Garrigou-Lagrange, citované dielo 243 an.

vyššej stvorenej bytosti a preto presahuje len prírodu určitej konkrétnej bytosti, nie prírodu vo všeobecnosti. Preto ho treba nazvať *relatívne nadprirodzeným*. Rozumové poznanie je v tom smysle nadprirodzené pre svet živočíšný.

Skutočnosti, ktoré presahujú nielen prírodu niektorej konkrétnej veci, ale celú stvorenú prírodu, sú *absolútne nadprirodzené*.

Tu treba rozlišovať, také zjavy, ktoré sú *absolútne nadprirodzené svojou podstatou* a *absolútne nadprirodzené, čo sa týka spôsobu*, akým sa prevádzajú.

Za *absolútne nadprirodzené svojou podstatou* treba pokladať jednak samu božiu podstatu (*nadpriroda nestvorená*), jednak veci, ktoré zo štedrosti božej v danom poriadku spásy patria k stvoreniu: svetlo večnej slávy (lumen gloriae), milosť posväcujúca, vliate ctnosti a dary Ducha svätého (*nadpriroda stvorená*).^{*} Tieto dary dostáva človek pri znovuzrození za dieťa božie a vlastní ich stále, kým je v milosti posväcujúcej. Ide teda o bytostné obohatenie človeka, o pozdvihnutie na vyšší bytostný stupeň. To je podstatný prínos pravého náboženstva pre človeka.

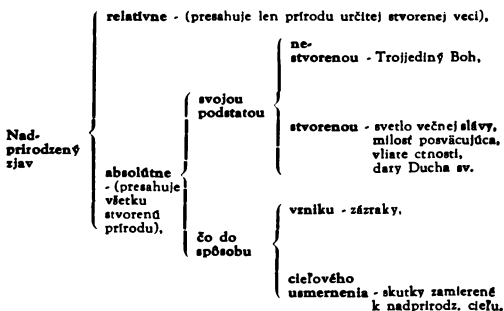
Nadprirodzené zjavy, čo sa týka spôsobu ich vzniku, neprevyšujú svojou podstatou okruh prírody. Len ich priebeh sa vymyká prirodzeným silám. Napr. zázračné prinavrátanie života mŕtvemu je zjav zaiste nadprirodzený. Keď ho analyzujeme treba povedať, že samo prinavrátanie života, teda spôsob, akým sa tento život dáva, absolútne presahuje sily prírody. Život sám vo svojej podstate je zjav prirodzený. Do tejto skupiny nadprirodzených zjavov patria zázraky v pravom slova smysle.

* Stvorit' znamená urobiť niečo z ničoho. Nadprirodzené dary vyvádza Boh z poslušnostnej možnosti (potentia oboedientialis) človeka. Keď teda hovoríme o nich, že sú nadpriroda stvorená, výraz „stvorená“ treba chápať v širšom smysle: Bohom spôsobená a patriaca k stvoreniu.

K nadprirodzeným skutočnostiam, čo sa týka spôsobu vzniku, treba pripočítať aj *nadprirodzené zjavy*, čo sa týka *cieľovitého zamierenia*. Také sú prirodzené skutky, usmernené nadprirodzenou láskou k nadprirodzenému cieľu.

Zodpovedne týmto jednotlivým vymedzeniam nadprirodzených zjavov možno hovoriť o nadprírode. Nám ide predovšetkým o uplatnenie nadprirodzených darov v ľudskom živote. Preto nadprirodou konkrétne rozumieme životnú oblasť človeka, žijúceho nadprirodzeným životom.

Prehľadne si môžeme zadeliť nadprirodzené zjavy takto:

Nielen bežný žargón polovzdelaných ľudí, ale aj niektoré „vedecké“ publikácie sa dnes uspokojujú tým, keď náboženstvo vyhlasujú za cít. Sú presvedčení, že sa tým o náboženstve povedalo všetko. Nevšímajú si alebo nevedia, že náboženstvo znamená pre človeka predovšetkým *byťostne* nové možnosti, novú, podstatne vyššiu životnú úroveň, ako má od prírody. Uplatnenie nadprirodzených skutočností v ľudskom živote si treba predovšetkým všímať, ak chceme zodpovedne hovoriť o náboženskom živote.

„Moja“ svätá omša.

Charles Grimaud.

DRUHÁ ČASŤ.

*Dieľo, ktoré konám slúžením svojej
svätej omše.*

Prvá hlava: *Čo je „moja“ svätá omša, vysvetlí, v čom spočíva tento podstatný náboženský úkon, ktorý vykonávam v spolupráci s Kristom.*

Druhá hlava: *Božia sláva, podrobne opíše nekonečnú poctu, ktorú najsvätejšia Trojica dostáva slúžením mojej svätej omše.*

Tretia hlava: *Môj duchovný osoh, mi povyratáva nesmierne výhody, čo pre mňa vyplývajú z mojej svätej omše.*

Štvrtá hlava: *Osoh pre očistec, pokúsi sa ukázať, akou rosou moja svätá omša kropí očistcové plamene.*

I.

Čo je „moja“ svätá omša.

Tu uvidíme, že Ježiš Kristus, ktorý sa iba raz obetoval, prináša presne tú istú obeť ako na Kalvárii, a že keď slúžime svoju svätú omšu, máme šťastie byť prítomní na Golgote.

„Moja“ svätá omša je Kalvária.

Svätá omša, ktorú každý veriaci slúži s Kristom, nie je obeť odchodnej povahy, obnovená na oltári; je to vždycky tá istá obeť, obeť kríža, ktorú tajomný Kristus, to jest Ježiš, spojený so všetkými svojimi údmi, obetuje a podáva znova najsvätejšej Trojici.

Videli sme, že je iba jeden najvyšší Kňaz a jediný obetný Dar; priam tak je iba jedna Obeta.

Lahko chápeme, ako nemôžu tam byť dve: obeta kalvárska je *úplná*, bo je nekonečná; dokonale a *definitívne* dosiahla štyri ciele, pre ktoré ju Kňaz-Ježiš obetoval: nekonečné klaňanie, ďakovanie, prosenie a zadosťučinenie.

Svätý Pavol nástojí na tejto základnej pravde, že *Kristova obeta je jediná*: „Kristus raz sa obetoval, aby sňal hriechy mnohých.“¹ Inde apoštol znova to potvrdzuje: „On priniesol iba jednu obeť za hriechy a zasadol si navždy po pravici božej... Lebo *jedinou obeťou* natrvalo urobil dokonalými tých, čo sa dajú posvätiť.“²

Teda je iba jedna obeta: obeta kríža.

No táto jediná obeta môže byť obnovovaná.

Čo aj nijaká obeta nejestvuje vedľa obety kríža, jednako kalvárske obetovanie môže byť Bohu pripomínané, môže mu byť opakované od Kňaza-Obety, môže mu byť znova podané, sprítomnené; toto obnovovanie obety kríža je *svätá omša*.

Zaraz ukážeme dokonalú totožnosť, ktorá je medzi svätou omšou a krížom; ale z toho, čo práve povieme, už vyvodme celkom potešujúci záver: „*Naša svätá omša je Kalvária*. Zúčastňujeme sa na samej Golgote. Každého rána sme pod ozajstným krížom, ako Mária bola, obetujú s ňou pravého Syna Božieho.

Hádam voľakedy sme závideli šťastie Kristovým súčasníkom, vraviac ako ten bojovník: „Keby som bol tam býval!“

Sme tam s Kristom, obetujúc sa a obetujúc s ním a skrze neho. A ten istý Kristus prosí ešte a vždy o ochranu proti mučiteľom svojho tajomného tela.

¹ Žid. 9, 28.

² Žid. 10, 12 a 14.

Svätá omša je presné obnovovanie Kalvárie.

Náš Pán Ježiš Kristus znova podáva ako obeť pri svätej omši *ten istý* obetný dar. Svätá omša — a toto musíme zdôrazniť — nijako nie je zobrazenie Kalvárie, akási snímka; nie je predstavením v tom smysle, v akom chápeme divadelné predstavenia, ktoré znázorňujú a pripomínajú dajakú udalosť prostredníctvom domnelých osôb, čo hrajú v postavení a mieste ľudí, ktorí už nie sú tu.

Nie, svätá omša je obnovovanie kalvárskej obety, ozajstné obnovovanie, podstatne to isté vo svojom obetnom dare a vo svojich účinkoch: *ten istý* obetný dar, mysticky obetovaný od tej istej osoby Ježiša Krista, najvyššieho Kňaza, vzdávajúceho tú istú poctu Najvyššiemu.

Každá z týchto myšlienok si zaslúži, aby sme ju skúmali.

Svätá omša a Kalvária: ten istý Kňaz, ten istý obetný Dar.

Kňaz pri svätej omši je presne *ten istý* ako Kňaz na Kalvárii: náš Pán Ježiš Kristus. „Keďže ostáva vždy nažive a oroduje za nás“,³ je ochotný opakovať svojmu Otcovi najvyššiu poctu, ktorou dokonale splnil svoju kňazskú úlohu. Zapájajúc nás do veľkého náboženského úkonu, ktorý spasil svet, súhlasí s tým, aby sme z neho ťažili.

Kalvársky obetný Dar je tiež omšovým obetným Darom. Keďže obetný dar býval zničený pri každom obetovaní, treba ho bolo obnovovať. Teda keď náš obetný Dar raz umrel, získal právo najsamprv na vzkriesenie — na vzkriesenie, ktoré ho obnovilo a znova prerobilo v celej jeho dokonalosti — potom na nesmrteľnosť: „Kristus ako vstal z mŕtvych, viac už neumiera.“⁴ Preto nekonečne dokonalý a slávny obetný

³ Žid. 7, 25.

⁴ Rim. 6, 9.

Dar trvá naďalej bez zmeny cez všetky obetované sväté omše; svojim ustavičným trvaním udržiava *podstatnú totožnosť* oltárnej obety s kalvárskou obetou.

Ale akože náš Pán môže byť obetným darom bez toho, aby umrel pri každej svätej omši?

Môže to, bo *iba raz* potreboval prijať smrť, aby získal nekonečnú zásluhu a najsvätejšej Trojici zadovážil dokonalú chválu. Keďže je držiteľom práv, získaných touto *jedinou* smrťou, — práv, ktoré nemôžu byť zväčšované, bo sú nekonečné, — opakuje všetky jej účinky klaňania, chvály, ďakovania, zadosťučinenia, obnovujúc ich Bohu svojim obetovaním na oltári vo chvíli premeňovania.

Úkon Ježiša Krista, Kňaza a obetného Daru pri svätej omši, je totožný s úkonom Ježiša Krista, Kňaza a obetného Daru na kríži, je to obetovanie tej istej smrti.

Teda je totožnosť medzi svätou omšou a Kalváriou. Kresťania majú veru *iba jedinou obetu*: obetu Krista, Kňaza a obetného Daru.

Kristovi záležalo na viditeľnom sprítomnení kalvárskej udalosti pri svätej omši.

Aby nám náš Pán celkom zrejme ukázal jednotu dvojakého obetovania, obetovania na Kalvárii a pri svätej omši, pri ustanovení oltárnej obety kládol váhu na smyslové obnovovanie drámy umučenia pred našimi očami. Jeho múdrosť zrobila aj z tvorenia Eucharistie kópiu golgotskej udalosti, aby nám umožnila z viditeľnej podobnosti vyvodiť totožnosť, ktorá je medzi omšovou poctou a poctou kríža.

Keď náš Pán ustanovoval svätú omšu, nevybral náhodne dva prvky, prvý: chlieb, ktorý premení sa na jeho telo, druhý: víno, ktoré premení sa na krv.

Toto telo a táto krv, oddelené na oltári, dávajú smyslový obraz, ktorý každý veriaci, aj najjednoduchší chápe, smyslový obraz *ozajst-*

ného oddelenia tela a krvi, ktoré uskutočnilo sa na Kalvárii. Teda náš Pán ustanovil svätú omšu v podobe vecného poučenia, ktorého význam je na dosah všetkých.

Premeňujúce slová podčiarkujú a ustávajú myseľ tohto vecného poučenia. Kristus nie nezámerne premenil *zvlášť* chlieb a víno. Mohol naraz povedať nad obidvoma prvkami: „Toto je Kristus“ alebo jednou vetou: „Toto je moje telo a moja krv“ a tým istým úkonom uskutočniť premenenie dvoch podstát. No nezrobil to.

Ale najprv vzal chlieb, „vďaka vzdával, lámal a dával im ho a povedal: „*Toto je moje telo.*“⁵ Potom pozdvihol kalich s vínom a vravel: „Pite z neho všetci, lebo *toto je moja krv.*“⁶

Teda náš Pán dal najsamprv svoje telo pod spôsobu chleba, potom svoju krv pod spôsobu vína, aby presne znova predstavil kalvársku obeť, ktorá *oddeľuje* krv od tela.

Omšová obeť neviditeľne sprítomňuje obeť na kríži.

Čože sa deje neviditeľne na oltári za týmito smyslovými znakmi chleba a vína, oddelene premenenými, ktoré nám predstavujú Ježiša Krista pri svätej omši so stanoviska násilnej smrti?

Kristus svojim obetovaním pod spôsobmi sprítomňuje svojmu Otcovi kalvársku obeť. Jeho obetovanie je presne to isté ako na Golgote, lebo Kňaz-obetný Dar omšový je totožný s tým, ktorý bol na kríži. Keďže jeho poslušnosť, jeho podrobenosť Otcovi sa nezmenila; vždy podáva naj-svätejšej Trojici to isté množstvo nekonečných zásluh, ktoré už nemôžu byť viacej zväčšené, ktoré získal raz navždy svojou jedinou krvavou smrťou na Kalvárii, ktorej hrôzy by daromne opakoval, lebo by nemohly nič pridať na odteraz dokonalej hodnote prvého obetovania.

⁵ Luk. 22, 19.

⁶ Luk. 22, 20.

Pri svätej omši znova nachádzame presne všetko to, čo tvorilo Kalváriu: Kňaza, obetný Dar, ktorého obetovanie, jasne naznačené na oltári, sprítomňuje božskej Velebnosti tú istú nekonečnú poctu klaňania, chvály, ďakovania a zadosťučinenia. Môžeme vyhlásiť, že Kristus má iba jednu obetu, tú, čo každý úd tajomného tela môže volať *svojou* svätou omšou.

Eucharistia je obeta a súčasne Sviatosť.

To, čo práve vravíme, jasne ukazuje, aké úmysly mal náš Pán, keď ustanovoval Eucharistiú:

1. Keďže bol celkom zaujatý záujmami svojho Otca, pomýšľal ustanoviť *svätú omšu*, to jest predlžovať vo svete svoj kňazský úkon, aby budúce údy jeho tajomného tela mohli skrze neho, s ním a v ňom splňať svoju prvotnú a základnú povinnosť dokonalého velebenia najsvätejšej Trojice.

2. Pobádaný starostlivosťou o dokonávanie spojenia svojich údov so sebou, lásky hodnou Hlavu, rozmnožovaním lásky, kázal im, — „Vezmite a jedzte . . . Vezmite a pite všetci“ — aby sa zúčastnili na jeho obete nielen citovým a vôľovým spojením, ale aj úradným úkonom naraz vonkajšieho a vnútorného prilipnutia a spojenia, *svätým prijímaním*.

3. Tiesnený láskou k nám a mimo toho vediac, že iba vtedy budeme vernými klaňateľmi božskej Velebnosti, keď budeme vždy podporovaní, ráčil predĺžiť svoju skutočnú prítomnosť nad trvanie obety a stať sa ustavičným hosťom našich svätostánkov.

Teda vidíme, že Eucharistia je *Sviatosť* na našu potrebu, najsamprv vzhľadom na obstarávanie nekonečnej slávy Bohu, ktorá prýštieva z *obety*.

Taký poriadok Kristus ustálil; neprevracajme ho. Klaňajúcimi sme skrze *svoju* svätú omšu,

ktorú len vtedy úplne slúžime, keď v nej prijímame.

Doista, máme sa pozerat na osobný úžitok Sviatosti, veď má nesmiernu dôležitosť; no nesmie nám vziať s očí myšlienku, že náš vlastný pokrok má ako konečný výsledok zrobiť z nás údy, viacej spojené s Hlavou, a tým lepšími klaňateľmi božskej Velebnosti s ňou.

Chápeme, do akého bludu vpadajú isté osoby, oslepené duchovným sebecťvom: myslia si, že Kristus je v Eucharistii iba pre ne; prosia ho len za svoje osobné záujmy, zabúdajúc na božie!

Tiež vidíme, ako sa mýlia tí, čo milujú Eucharistiú, ale bez svätej omše; čo chcú prijímať mimo svätej omše, „aby nestrácali čas“; čo vo svätej omši nevidia pravú, všemohúcu kalvársku obeť, ale nevyhnutný prostriedok na získanie posvätených hostií.

Protí všetkým týmto bludom nedobre poučenej pobožnosti postavme pravé a sväté poznanie oltárneho tajomstva, zväčňovanej obety kríža, a využime Sviatosť Eucharistie najmä na zväčšenie svojho spojenia so svojou Hlavou, žeby sme sa tak každý deň dokonalejšie zúčastnili na jeho nekonečnej pocte.

*Liturgia zdôrazňuje totožnosť
svätej omše s Kalváriou.*

Obrady, ktorými neomylná Cirkev obklopila božsky ustanovený úkon premenenia, smerujú k tomu, aby urobily čo najviditeľnejšou skrytú skutočnosť, totižto ozajstnú obeť nášho Pána.

Liturgia⁷ nástojí na oddelení tela a krvi na oltári, úmyselne zdôrazňujúc slová nášho Pána a jeho vôľu ukazovať sa pred naším zrakom

⁷ Dozaista nechceme tvrdiť, že Cirkev od počiatku jasne predvídala a chcela liturgický symbolizmus. Modlitby kánonu rímskej omše jestvovaly v podstate od 5. storočia. Teda symbolizmus, ktorý tam bol obsiahnutý vôľou *Prozreteľnosti*, celkom unikol cirkevným Otcom. Nachádzame ho hmlisto naznačený v 12. storočí u Pascháza Radberta, v 13.

pri omšovej obete v podobe, akú mal na Kalvárii, keď podstupoval „jedinú“ smrť, odteraz navždy platnú.

V kánonových modlitbách, čo nasledujú po premeňovaní, čítame, veru, túto vetu: „... aby sme všetci, ktorí spoločne s tohto oltára prijímať budeme najsvätejšie telo a krv tvojho Syna...“ Kým kňaz vyslovuje tieto slová, rukou robí dva výrazné posunky; vraviac „*telo*“, robí znamenie kríža *nad hostiou*, vyslovujúc „*krv*“, robí ho *nad kalichom*. Týmito dvoma úkonmi presne vymedzuje smysel týchto slov „Kristovo telo“: to je Eucharistia pod spôsobom chleba; a týchto slov „Kristova krv“: to je Eucharistia pod spôsobom vína.

Teda Cirkev chce celkom zvláštnym spôsobom ukázať vonkajším zvýraznením kalvárskej obety, pri ktorej bolo telo *naozaj* oddelené od krvi, že svätá omša je totožná s krížom.

Iný obrad, daný na koniec kánonu, s novým nástojením prezrádza snahu Cirkvi jasne nám vyložiť, že svätá omša a Golgota sú tou istou Kristovou obetou.

Kňaz hneď pred Otčenášom vyslovuje túto podivnú vetu: „*Skrze neho (Krista) a s ním a v ňom vzdáva sa tebe, Bohu Otcovi všemohúcemu v jednote Ducha svätého všetka pocta a sláva.*“

Túto formulu sprevádzajú posunky, čo dávajú tejto vete mimoriadne prekvapujúci smysel.

Keď kňaz začína túto vetu, pravou rukou dvíha hostiu ponad kalich, ako keby dával Ježiša Krista *do polohy, ktorú mal na Kalvárii*.

Na Kalvárii bol na kríži; kňaz *ide ho tam dávať*. Keď vraví „*skrze neho a s ním a v ňom*“,

storočí u Alexandra Halenského, oveľa jasnejšie u svätého Tomáša. Po svätom Tomášovi stáva sa všeobecným. No liturgia bola napodobneninou Evanjelia a jej symbolizmus bol odkrytý za niekoľko storočí teologickým rozborom. Cirkev, ktorá ho tam nezamýšľala vložiť, *našla ho tam*; Boh sa o to postaral.

nad predrahou krvou robí s hostiou tri znaky kríža, ktoré ukazujú ukrižované telo nad krvou. Spolu tri vyslovené slová načrtajú celú kalvársku ekonomiu, v ktorej *skrže neho, s ním a v ňom* uskutočňuje sa nekonečné dielo.

Táto bezmedzná pocta obracia sa na najsvätejšiu Trojicu: na Otca a Ducha svätého skrže Synove zásluhy. Cirkev novým posunkom kňaza nám jasne naznačuje najprv to, že tieto tri božské osoby sú rozdielne od ľudskej prirodzenosti, ktorá sa obetuje v Kristovi, a potom že vykúpenie rozširuje sa ďaleko poza Golgotu na celý vykúpený svet. Preto slúžiaci kňaz, stále držiac pozdvihnutú hostiu, posunuje ju napred a mimo kalicha, potom robí medzi kalichom a svojou hruďou nad oltárom prvé znamenie kríža vraviac: „tebe, Otcovi všemohúcemu“, potom druhé hovoriac: „v jednote Ducha svätého“, ukazujúc tak, že Kristova pocta na kríži rozširuje sa poza kalvárske miesto, kde vyliata bola krv, na celý svet a vystupuje až ku klaňania hodným osobám najsvätejšej Trojice.

Naostatok aby Cirkev shrnula toto také živé obnovovanie kalvárskej drámy, prikazuje slúžiacemu kňazovi, ktorý stále drží hostiu medzi svojimi prstami, aby ju znova dal nad kalich, taktó zasa položiac telo ponad jeho prevzácnu krv; potom predpisuje kňazovi, aby súčasne pozdvihol kalich a hostiu trocha ponad oltár, vysloviac koniec vety: „všetka pocta a sláva“. V niektorých kostoloch miništrant zacengá, aby upozornil na toto pozdvihovanie.

Či „všetku poctu a slávu“ naozaj nedostala najsvätejšia Trojica odvtedy, čo Kristovo telo povýšené bolo na kríži, ako býva pozdvihnuté na oltári, podľa samých slov nášho Pána: „Keď budem pozdvihnutý od zeme, všetkých pritiahnem k sebe“?⁸ Či toto pozdvihnutie živo nesprítomňuje to, čo uskutočnilo sa na kríži?

⁸ Ján 12, 32.

Tento koniec kánonu, taký veľkolepý a spolu veľmi starý, — hádam dátuje sa od apoštolských čias — je najvýraznejšie vyjadrenie, čo mohlo byť dané na naznačenie, že *ten istý úkon*, obsahujúci *tú istú poctu*, uskutočňuje sa na oltári a na kríži.

„Moja“ svätá omša aká je len prevzácná!

Ja, Kristov úd, každého rána môžem byť pod krížom, ako bola Mária, pri Ježišovi, ktorý sa podáva ako obeta.

Každého rána môžem znova obetovať najsvätejšej Trojici poctu samej Kalvárie!

Každého rána môžem sa úzučko spojiť s Kristovým obetovaním nielen dokonalou shodou smýšľania a cítenia, ale úradným úkonom požívania obetného Daru, úkonom, ktorý obsahuje naraz vonkajší znak prilipnutia a vnútorné sdieľanie najhojnejších milostí.

„Moja“ svätá omša je najbohatšia z pomedzi všetkých bohatstiev.

Ako rád by som slúžieval „svoju“ svätú omšu s kňazom, keby som ju poznal, ako si to zaslúži!

Psychologické a pedagogické základy svätej spovede.

Alojz Z e m l a, salezián.

Až donedávna bol v pastorálnej teológii zdôrazňovaný sakramentálny charakter svätej spovede natoľko, že si náležite nevšímali pedagogických a psychologických vzťahov, ktoré jestvujú pri udeľovaní a prijímaní tejto sviatosti medzi kňazom a kajúcnikom.

Vieme síce, že sviatosti účinkujú *ex opere operato*, jednako ich dobré prijatie vyžaduje patričnú dispozíciu a aktívnu účasť, a to ako na strane spovedajúceho tak na strane spove-

daného. Väčšia alebo menšia miera prijatej milosti závisí od vzájomnej spolupráce týchto dvoch ľudských činiteľov a potom i od ich spolupráce s Bohom. Žiada sa preto na ich strane, aby sa osobne sblížili, jeden druhému prispôbilibi, aby tak nič ľudského neprekážalo pôsobeniu milosti.

Kňaz, svedejajúci mládež, musí si uvedomiť viac ako iný dôležitosť ľudskej stránky svätej spovede. Neraz nielen dobré, ale i vôbec platné spovedanie sa mladých závisí od psychologickkej pripravenosti a zbehlosti toho, komu sa svedejajú. Keď si ešte uvážime okolnosť, že dnes do spovednice prichádza stále väčší počet mladých ľudí, ktorí sú duševne a nervovne celkom zdraví, nepripravenosť kňaza bola by potom veľkým nedbajstvom vo veci takej svätej. Vážne slová o tejto ľudskej pripravenosti a z nej vyplývajúcej zodpovednosti hovorí svätý Alfonz (*Praxis confessarii, Introductio*): „*Luget atque lamentatur ecclesia, videns tot filios suos propter malorum confessariorum sive imperitiam, sive incuriam, sive impietatem, ad gehennam destinari.*“¹

Dôkladná znalosť psychológie sa dnes zdôrazňuje u pastoračne činného kňaza ako nevyhnutný predpoklad jeho zdarného pôsobenia a to práve tak vo spovednici ako na kazateľnici a v škole.² Kňazské povolanie je povolanie vodcovské, ktoré vyžaduje od kňaza pripravenosť rozumovú i mravnú, aby sa v opačnom prípade neuskutočnily na ňom slová Spasiteľove: „*Si caecus caecum duxerit...*“ Vo spovedi zastáva kňaz mimo úradu sudcovského a učiteľského i povolanie lekárske. Kňaz podľa pastorálnej morálky³ je lekárom duší, ale lekárom takým, ktorému sú veľmi dobre známe súvislosti medzi

¹ Cituje Blouet, *Theologie pastorale*, str. 189.

² Beran, *Psychologie a zповědnice*, str. 68.

³ Foltynovský, *Duchovní správa*, str. 197.

dušou a telom, medzi slobodnou vôľou a temperamentom, medzi účinkom milosti a vplyvom dedičnosti. Taký spovedník nielen absolvuje, ale i ordinuje vo spovednici; absolvuje, lebo je kňazom, ordinuje, lebo je lekárom duší.⁴

Od kňaza — práve tak ako od lekára — sa žiada, aby liečil kajúcnika individuálne, vziť sa do jeho osobitného duševného stavu a posudzujúc povahu jeho hriechov i s jeho osobného stanoviska. Kňaz ako lekár musí nielen hriechy odpustiť, ale musí kajúcnikovi i poradiť a odborne ho poučiť, ako sa nabudúce správať, žeby do tej istej duševnej choroby neupadol.

Ako to dokáže kňaz, ktorý nie je dostatočne oboznámený s problémami psychologickými a psychoterapeutickými? Či sa mu neprihodí potom, že sa vo svojom úsudku prenáhli alebo celkom pomýli, keďže nepochopí význam, podstatu a dosah niektorých duševných stavov? Dr. Beran, terajší pražský arcibiskup, vo svojej štúdií „Psychologie a zpovědnice“ pripomína, že taký spovedník i pri svojej dôkladnej teoretickej znalosti morálky vo vedení duší mnoho nespraví, ba často mnoho pokazí.⁵

Týmto však nechceme tvrdiť, že by poslanie psychologie malo väčší význam pre kňaza ako poznanie morálky. Psychológia je a ostane spovedníkovi vždy iba vedou pomocnou. Lekár ani psychoterapeut nikdy nenahradia kňaza. Viedenský psychológ Allers hovorí v tomto súvisi, že lekárovi chýba mravná legitímácia, aby v náboženských otázkach zásadne rozhodoval. Ni-jaká, ani najdokonalejšia technika duševného vedenia prostredníctvom lekára nebude môcť dosiahnuť sakramentálny účinok onoho kňazského „ego te absolvo“, ako zdôrazňuje P. Bichlmayer.⁶

⁴ Pecka, Vychov. listy, 1935, str. 49.

⁵ Beran, c. d., str. 20.

⁶ Allers, c. d., str. 306.

Porov. tiež P. Bichlmayer, Psychotherapie u. Kath. Seelenführung, Der Seelsorger, 1928, str. 89.

Preto pôsobí celkom divne a prezrádza absolútne nepochopenie nadprirodzeného charakteru katolíckeho kňazstva a vôbec svätej spovede smýšľanie niektorých nekatolíkov, ktorí odporúčajú, aby Cirkev svojich bohoslovcov pripravovala na kňazstvo „v ústavoch prírodovedeckých a nie v seminároch“.⁷

Takýto názor o kňazstve a o spovedi redukuje kňaza na psychologického odborníka, ktorý by podľa príkladu moderných psychoanalytikov mohol otvoriť duchovnú poradňu, kde by možno uzdravoval autosugesciou, ale istotne nie milosťou božou. V tomto je práve zásadný rozdiel medzi sviatosťou pokánia a psychoanalýzou: kým vo svätej spovedi spytovanie svedomia stáva sa integrálnou čiastkou sviatosti a vyžaduje ako prirodzený dôsledok osobnú ľútosť a skrúsenosť srdca, zatiaľ pri psychoanalytickom liečení je poznanie v podvedomí skrytých zážitkov a dojmov z minulosti jediným predpokladom ozdravenia.

Nezapierame určité pozitívne výsledky psychoanalytického liečenia hysterie, neuróz, fóbii a iných duševných úchylností. S nášho stanoviska jedine pripomíname, že výsledok týchto uzdravení neprekračuje oblasť biologicko-psychickú a že nemá nijaký vzťah ani k otázke viny a odpustenia a že sa už celkom nijako netýka oblasti nadprirodzenej. Takže psychoanalytikom uzdravený chorý potreboval by i tak kňaza, aby bol s katolíckeho stanoviska „úplne zdravý“. Mimo toho je dnes známe, že to, čo psychoanalýza priniesla ako nové objavy (individuálna psychológia, psychológia citov, hĺbková psychológia atď.), to už od dvoch storočí Cirkev uplatňuje vo sviatosti svätej spovede, najmä pri spytovaní svedomia, ktoré preniká až na dno duše

⁷ Velenovskij, Přírod. filosofie I., str. 137, cituje Beneš, c. d., str. 68.

a odtiaľ z hĺbky podvedomia privádza na svetlo božie i najtajnejšie viny a ľudské slabosti.⁸

Dobrý spovedník preto viac ako psychoanalýzy bude si všímať psychoterapie, ktorá odmieta akékoľvek vyvolávanie sugescií a hypnóz, ale fažisko svojho liečenia prenáša do ľudskej vôle. Vo svätej spovedi ostáva platná psychoterapeutická zásada, že od zlej vôle sa dá prísť k dobrej — iba dobrou vôľou. Liečenie duše stáva sa tak liečením vôle samej, hovorí Dr. Bergmann, nemecký lekár, ktorý prvý vyslovil požiadavku, aby dnešný kňaz bol odborne vzdelaný a pripravený pre vedenie psychopátov, ktorých rady sa najmä v mestách čoraz viac rozmnožujú.

Požiadavka zaiste celkom oprávnená, ktorá si zaslúži povšimnutia od každého pastoračne činného kňaza, nakoľko mu pripomína mravný záväzok jeho odbornej pripravenosti ako lekára duší.⁹

My na tomto mieste chceme zdôrazniť nie duchovné vedenie mladých psychopátov, ale normálnych duševne zdravých mladých ľudí, pri ktorých treba predovšetkým prizerať na psychologické a pedagogické predpoklady sviatosti svätej spovede, ktoré sú obsiahnuté v spytovaní svedomia, v mravnom naučení po spovedi a v udelenej pokute. Preto týmto trom výchovným činiteľom venujme aspoň malú pozornosť.

a) *Spytovanie svedomia.*

Spytovanie svojich vín a slabostí vyžaduje od mladých ponorenie sa do seba, zamyslenie

⁸ Porov. Tóth, Jugendseelsorge (nem. prekl.), str. 311.

⁹ Dr. Bergmann žiadal na akademickom kongrese v Kevelaer (30. IX. 1938), aby sa na teologických fakultách vyučovalo vede o psychopatiách ako osobitnej disciplíne v rámci všeobecného bohoslov. štúdia, a aby vo väčších mestách bolo poruke niekoľko kňazov (aspoň vo väčších kostoloch), ktorí — odborne pripravení — boli by k dispozícii pri spovedaní a duchovnom vedení psychopátov. Porov. Metzger, Kath. Seelsorge der Gegenwart, str. 255 an.

sa nad sebou samým, čomu ako základný predpoklad slúži úprimnosť a priamosť so sebou samým. Spytovanie svedomia žiada čas a duševný pokoj, ak sa nemá zredukovať iba na chytré konštatovanie spáchaných vín. Mladí majú veľký sklon robiť veci povrchné a neradi sa zamestnávajú tým, čo sa stalo v minulosti. Ich duša túži po nových zážitkoch; život leží pred nimi, vábi ich svojimi možnosťami, preto neradi sa vracajú späť, najmä vtedy, keď sa v niečom pomýlili. Sú príliš obrátení k vonkajšku a prítomnosti. Preceňujú zdanie a povrch u vecí a u ľudí práve tak, ako ľahko preceňujú svoje vlastné sily a schopnosti.

V tomto práve spočíva veľký výchovný význam spytovania svedomia, že prinúti mladých aspoň na chvíľu, aby sa vrátili do seba, s úmyslom poznať sa i súdiť sa. Tým sa uchráni pocit povrchnej spravodlivosti a spokojnosti so sebou samými. Linus Bopp nazýva takéto spytovanie svedomia „vyčistením atmosféry“, v ktorej jedine je možný zázrak náboženského znovuzrodenia.¹⁰

Mladým treba objasniť pochop spytovania svedomia v tom smysle, že spytovať sa neznamená mučiť sám seba, neznamená oddávať sa strachu zo spravodlivosti božej, ani nie znechucovať sa a tratiť dôveru v seba i v Boha. Správne chápané spytovanie svedomia vedie síce k zoškliveniu si seba samého a svojich hriechov, ale končí v úprimnej dôvere a láske k milosrdnému Bohu. Svätý Augustín vyjadril tento duchovný proces vetou: „Inhorruí tímendo, ibidemque inferbui sperando et exultando in tua misericordia, Pater.“¹¹

Aby spytovanie svedomia naozaj výchovne pôsobilo, treba mimo správneho názoru naň vypestovať v dušiach mladých chlapcov i správny spôsob jeho vykonávania. Veľmi často sa stre-

¹⁰ Bopp, Liturgische Erziehung, str. 58.

¹¹ Confessiones IX, 4, 9.

távame u dospievajúcich, ako pochop svätej spovede a spytovania svedomia ustrnul u nich na detských predstavách a ako vôbec už nezodpovedá ich duševnému a rozumovému vývoju. Pri spovedaní žiakov jednej triedy stretávame sa neraz s okolnosťou, že všetci žiaci sa spovedajú viac-menej z tých istých hriechov, že používajú skoro tie isté stereotypné výrazy pri označovaní svojich slabostí a že cez niekoľko rokov sa spovedajú z tých istých vecí.

Spovedník, ak nie je obozretný a nemá smyslu pre duševný stav dospievajúcich, bude spovedať nie živých ľudí, ale akési schémy. Stáva sa, že rodičia i učitelia si sťažujú na nevychovanosť a neposlušnosť toho alebo onoho mladého človeka, jeho kamaráti vedia o jeho zlých skutkoch, o nemravných rečiach, ktoré hovorí, len spovedník sa o tom vo spovedi nič nedozvie. Prečo? Či hádam preto, že chlapec chce úmyselne klamať? Nie. Dôvod je ten, že chlapec si zvykol spovedať sa slovami svojho katechizmu a nie svojimi vlastnými. On cíti síce, že staré výrazy už nevystihujú terajší jeho duševný stav, ale nikdy sa nepokúsil dať si námahu vyspovedať sa zo svojich vlastných hriechov. Preto sa spovedá z hriechov, ktoré našiel v knižke.¹²

Táto pastoračná skúsenosť pri spovedaní mládeže, niekedy až veľmi často sa opakujúca, býva výsledkom nepedagogického postupu pri chystaní mladých na svätú spoveď: dá sa im do ruky spovedné zrkadlo, ale nepovie sa im, ako ho majú používať a aký význam pre nich má. Žiaci, či sú chlapci alebo dievčatá, majú vedieť, že nie všetky hriechy sú jednako dôležité, ani nie všetkých sa dopustili, ale že pri spytovaní len to treba uznať za hriech, pri čom sa ozve hlas ich svedomia ako výstražné znamenie. Najmä väčším žiakom treba zdôrazniť, že zrkadlo je iba pomôcka pre ich pamäť, ale že

¹² Porov. Könn u Mostertsa, str. 193.

to nie je pohodlný prostriedok, ktorý im umožní chytré a bez námahy sa vyspovedať. Používanie spovedného zrkadla nemožno celkom vyľúčiť, najmä pri menších chlapcoch, ako by si to niektorí vychovávatelia želali. Mnohí z mladých by pri spovedaní stratili akúkoľvek istotu a boli by pomätení pri vyznávaní svojich hriechov. Jednako treba ich naučiť, aby si, čím sú starší, od spovedného zrkadla odvykali. Tóth radí, aby si najmä väčší chlapci spovedné zrkadlo niekedy cez rok prečítali, ale aby sa bezprostredne pred spoveďou z neho nechystali.¹³

Žiakov treba navykať, aby sa spovedali svojimi vlastnými slovami z hriechov, ktorých sa dopustili a nie slovami spovedného zrkadla. Tým sa vyhne nešťastnej šablóne pri spovedaní, ktorá prílišným zdôrazňovaním zrkadla redukuje sa iba na číre vyhľadávanie chýb. S pedagogického stanoviska pôsobí deprimujúco, keď mladý človek musí sa pred spovedníkom zmieňovať iba o svojich slabostiach, chybách a hriechoch a keď nemá možnosti niekedy i pochváliť sa svojimi prípadnými úspechmi a víťazstvami. Jeho oduševnenie a odvaha budí sa nie tak vyznaním vín ako priznaním ctností a uskutočnením minulých predsavzatí. Dobrý spovedník bude si počínať ako svätý Ján, ktorý sa takto príchováral mladým ľuďom: „Píšem vám, mladíci, lebo ste zvíťazili nad zlým... mladíci napísal som vám, lebo ste silní a slovo božie ostáva vo vás.“¹⁴ Tým dosiahneme, že žiakom svätá spoveď nebude iba neprijemnou vecou, prípadne osobným utrpením, ktorému budú chcieť pod vŕšelijakými zámienkami vyhnúť (choroba, odcestovanie a pod.), ale naučíme ich vážiť si svätú spoveď ako prostriedok dvíhania ich sebavedomia a osobnej odvahy skrze milosť posväcujúcu.

¹³ Tóth, Jugendseelsorge (nem. prekl.) 314.

¹⁴ 1 Ján 13, 14.

b) Po spytovaní svedomia je to predovšetkým *spovedné napomenutie*, ktoré hrá veľmi významnú úlohu vo výchove mladých kajúcnikov. Napomenutie je podľa pastorálnej morálky¹⁵ nepodstatnou časťou satisfakcie a nie je preto potrebné k úplnosti svätej spovede, jednako na jeho psychologický význam nemožno zabúdať a Cirkev sama tento význam nezmenšuje, keď kňazom pripomína povinnosť lásky, ktorú osvedčil milosrdný Samaritán vo svätom Písme. (Ut more periti medici superinfundat vinum et oleum.)¹⁶ Ak táto záväznosť platí voči dospelým, tým väčšia je jej platnosť pre mladých, ktorí prichádzajú do spovednice nielen duševne dorážaní prudkosťou svojich vášní, ale i oklamaní svojou slabosťou a neskúsenosťou. Pre tých vhodne volené a povedané slovo povzbudenia bude znamenať podanie záchranej ruky v pravý čas.

V pastorácii mládeže malo by byť zásadou, radšej nespovedať ako spovedať bez poučenia a povzbudenia. To znamená, že kňaz by nemal určovať si čas na spovedanie vtedy, keď sa nemôže náležite venovať svojmu úradu „učiteľa a lekára“. Svätý František Salezský hovorí: „Je omnoho užitočnejšie spovedať málo a dobre, ako spovedať mnoho, ale unáhlene a bez duchovného osohu.“

Pri dávaní napomenutia spovedník má venovať hlavnú starosť špecificky osobnej chyby mladého kajúcnika, ktorá má svoj koreň v jeho temperamente alebo v zlom návyku. Toto liečenie osobnej chyby bude žiadať od spovedajúceho trpezlivosť a pokojnosť ducha a mimo toho múdrosť a obozretnosť. Veľmi zle a nevhodne pôsobí poučenie, dané všeobecnými a nič nehovoriacimi slovami, poučenie šablónovité, ktoré nehľadí na individuálne potreby a dušev-

¹⁵ Porov. Foltynovský, c. d., str. 98.

¹⁶ IV. lateránsky koncil, porov. Denzinger, *Enchiridion*, str. 205.

ný stav kajúcnikov. Zrejme, že o poučenie, ktoré má byť duchovným vedením, nepojde pri spoločných školských spovediach, kde niet na to veľa času a kde práca náhli. Všímanie si duchovnej osobitosti mladého kajúcnika bude otázkou spovede, ktorá sa koná pri vhodnejších podmienkach a mimo toho bude to spoveď častejšie vykonaná.

Jednako i pri obyčajných spovediach treba povedať vždy niekoľko slov napomenutia, najmä u starších chlapcov, ktorých povzbudíme k patričnej bolesti nad spáchanými hriechmi a upozorníme ich na nebezpečenstvá a príležitosti k hriechu. Mladí ľudia prichádzajú do spovede niekedy veľmi roztržití, bez potrebnej prípravy a bez patričnej lútosti. Tu spovedník musí spojiť dôraz s jemnosťou, aby vedel svojimi slovami nájsť prístup až do najtajnejších záhybov duše. K tomu bude treba niekedy položiť kajúcnikovi niekoľko otázok na doplnenie a objasnenie toho, čo kajúcnik povedal. Koncil tridentský predpisuje tomu, kto pristupuje k spovedi „diligentem sui discussionem“, ale svätý Alfonz pripomína, že spytovanie svedomia nie je vecou iba kajúcnika, ale i spovedajúceho kňaza. Nie je správne, keď spovedník zase príliš uľahčí kajúcnikovi povinnosť dobrej prípravy na spoveď tým, že mu kladie otázky a spovedajúci sa obmedzí iba na prisvedčanie alebo zapieranie. Toto je dovolené iba v niektorých prípadoch, keď ide o osobnú bojzlivosť a bezradnosť, ale zásadne sa tento druh spovedania nemá zaužívať v pastorácii mládeže.

V súvisе s kladením otázok najmä v matérii de sexto, treba nám spomenúť ešte jednu okolnosť: spovedník musí byť obozretný a šetrný pri vyzvedaní sa na okolnosti hriechu. Mnohé svätokrádežné spovede u mladých kajúcnikov boli zavinené nie tak bázňou vyznať sa z hriechov samých, ako skôr strachom pred odhalením okolností, v ktorých sa hriechov dopustili.

Dobře pripomína Blouet, že srdcia mladých sa samé do polovice pootvorí, len čo pochopia, že okolnosti, najmä pri niektorých hriechoch, môžu a majú byť zamlčané.¹⁷

c) *Výchovná hodnota spovednej pokuty.*

Tridentský snem, ktorý pripomína kňazom povinnosť uložiť pokutu za hriechy, uvádza spolu i výchovné dôvody pri ukladaní pokánia, lebo hovorí, že „cautiores et vigilantiores in futurum poenitentes efficiunt; medentur quoque peccatorum reliquiis et vitiosos habitus male vivendo comparatos contrariis virtutum actionibus tollunt”.¹⁸ Pod „pozostatkami hriechov” treba rozumieť tuhá tie škodlivé dispozície, ktoré si človek predchádzajúcim hriešnym životom získa a ktorých sila absolúciou sa síce oslabí, ale nie celkom zničí. Ich skrotenie a zneškodnenie ostáva úlohou pedagogického vplyvu pokánia.

Spovedná pokuta môže len vtedy výchovne pôsobiť, keď sa nestane vecou iba niekoľkých minút po spovedi (odmodlenie sa niekoľkých Otčenášov), ale keď trvá určitý dlhší čas po spovedi vo forme novej dispozície vôle, ktorá je vyjadrená v dobrom predsavzatí.

Prvotná Cirkev nepoznala jednoduchý skutok pokánia (singularem actum poenitentiae), ale spomínala vždy „disciplinam poenitentialem”. I Rímsky katechizmus rozoznáva tri druhy pokánia: modlitbu, pôst a almužnu. Tohto ducha Cirkvi bude sa treba pridržať i pri spovedaní mládeže, keď vedľa modlitby, ktorá ostane vždy bežným druhom pokánia, budú sa ukladať i také liečivé pokuty, ktorými sa spáchaný hriech bude liečiť po spovedi a to cvičením sa v ctnosti, hriechu protivnej.

Prakticky to znamená, že chlapec, ktorý rád číta knihy a časopisy a pritom zanedbáva svoje

¹⁷ Blouet, c. d., str. 204.

¹⁸ Denzinger, Enchiridion 319—320.

povinnosti, dostane za pokutu zriekanie sa svojho čítania; ten, ktorý je maškrtný, bude musieť kajať svoju slabosť malým pôstom pri stole; ten, ktorý je ľahkovážny, úctou a šetrnosťou v reči voči svojim spolužiakom; kto je prchký, bude sa cvičiť v trpezlivosti; kto pomalý a náklonný k lenivosti, bude presný a svedomitý pri svojich prácach. Len vtedy bude pokuta pôsobiť výchovne, keď bude opakom prirodzených hriešnych sklonov a keď bude spojená s vynaložením mravnej sily.

Čo sa týka ukladania pokuty vo svätej spovedi, treba sa dívať na osobné dispozície a iné okolnosti, aby pokánie nebolo prijaté s nevôľou alebo aby pre svoju nevhodnosť príliš nepreťažovalo mravné sily kajúcnika, čím by stratilo celkom na svojej výchovnej cene. Pokuta má vo výchove mladých viac pozitívny ako negatívny cieľ! Nie je tak zadosťučinením za spáchané viny ako skôr prostriedkom na získanie novej mravnej odolnosti. Povinnosť všímať si osobitného uspôsobenia duše kajúcnika ako i jeho zvláštností, vyskytujúcich sa v jeho životnom prostredí, predpisuje Rituál slovami: „Salutare et convenientem satisfactionem injungat, habita ratione status, conditionis, sexus et aetatis, et item dispositionis poenitentium.“¹⁹

Toto výchovné hľadisko sviatostnej pokuty ako i spovedného napomenutia, prichádza do úvahy tým viac u často sa spovedajúcich a často klesajúcich, kde vedenie ich duší bude podstatným znakom a spolu cieľom pedagogického vplyvu sviatostnej milosti.

¹⁹ Cit. Blouet, c. d., str. 208.

Mám a nosím so sebou vždy a všade Boha svojho srdca a srdce svojho Boha

(svätá Margita Mária).

Byť bez Ježiša je hrozné peklo a byť s Ježišom je sladký raj (Tomáš Kempenský).

Plýšlienky na rozjímanie.

Dr. Jozef Ligoš.

Úvod.

Duchovný život — to nasledovanie Krista. Evanjelisti vmaľovali Krista na prvom mieste ako Krista modliaceho sa: erat pernoctans in oratione Dei. Keď prepustil zástupy, keď už každému preukázal svoje dobrodenie, keď uzdravoval celý deň, keď už bol celkom vyčerpaný, dopriava si jediného odpočinku, že sa v samote na hore modlí. Je mnoho miest, ktoré boli svedkom jeho nábožných modlitieb. Ale zo všetkých sa najradšej modlieva na horách, na púšti, v samote. Zvlášť miluje modlitbu meditatívnu, rozjímovú. Keď teda chcem byť nasledovníkom Kristovým, musím ho nasledovať aj v modlitbe. Musím sa modliť. Musím meditovať.

No celkom by som narušil pochop modlitby, keby som o nej hovoril len ako o príkaze božom, Kristovom alebo príkaze Cirkvi. Modlitba je hlboko zakorenená aj v samom človekovi. Je eminentne ľudským činom. Je prejavom schopnosti človeka čím viac sa dostať do priameho styku s nekonečným Bohom. Je začiatkom, pokračovaním a dokonaním divinizácie, zbožštenia človeka. Je dýchaním človeka. Keď prestáva dych modlitby u človeka, v tom okamihu nastáva smrť. A z človeka ostáva len zvieracia schránka. Kto nemá času na modlitbu, nemá času na ľudské žitie, na prejavy toho, čo človeka robí človekom.

Modlitba je príliš zakorenená do človeka. Ale nielen do jednotlivca. I do spoločnosti. I do celého mystického tela Kristovho, ktorého som údom. Keď sa ako úd tohoto tela nemodlím, zapchávam ústa Kristovi, aby sa ďalej nemohol modliť v dejinách.

Modlitba je hlboko zakorenená i do celej prírody. I do neživého, nerozumného vesmíru. Lebo celý vesmír túži po Bohu ako po svojom cieli. Chce sa teda modliť. Len nemá ústa. Také, ktoré sa vedia modliť, boly dané len človeku. Príroda ich nemá. Závidí ich človeku. Preto niet inej možnosti, len aby sa i neživá príroda modlila cez ústa človeka. Tak to zariadil Stvoriteľ. Preto celá príroda slepo slúži kráľovi celého tvorstva: človeku. Strávi sa v jeho službe. A to len za jednu službu, ktorú za to človek preukáže prírode: že otvorí svoje ústa, aby sa nimi mohla príroda modliť k svojmu Stvoriteľovi, aby mu vzdala chválu, ďakovala mu. Keď sa teda nemodlím, dopúšťam sa hrozného zločinu nielen sám na sebe, nielen sa degradujem na úroveň zvierata, nielen bojkotujem proti celému mystickému telu, ktorého som údom, ale dopúšťam sa aj hrozného zločinu na celej prírode. Neplatím jej dlh, ktorý som jej dlžný za všetku službu, ktorú mi dáva v celom mojom živote.

Modlitba je aj hlboko zakorenená do osudov celého ľudstva. Boh už od večnosti rátal s našou modlitbou. Jej dal účinný vplyv na vývoj situácií. I na frontoch, i v politike, i v nemocniciach, i v zúfalých polozeniach. Modlitbou sa stávam formovateľom celých dejín. Ešte lepším, ako keby som bol neviem akým politikom alebo vedcom alebo vojakom. Nesmiem byť slepcom, ktorý nevidí do nadprirodzenej politiky, ktorý všetko poznáva a plánuje len podľa novín, podľa vonkajších, hmatateľných, hrubých, materiálnych síl, a pre éterické, imponderabilné síce, ale tým závažnejšie sily, nemá smyslu. Neviditeľná elektrina, atomová energia má väčšiu silu, i keď je v jednom atome, ako celý vrch viditeľnej a hmatateľnej hmoty. Modlitba je ešte účinnejšia ako atomová energia.

Aby modlitba mala taký účinok, je potrebné aby bola naozaj modlitbou. Nie vonkajšou for-

malitou. Ozajstný styk tvora so svojim Stvoriteľom, dieťaťa so svojim Otcom, brata so svojim Bratom. Nie kopa slov. Čím som k Bohu bližšie, čím ho lepšie poznám, tým je moja modlitba hlbšia, tichšia, ozajstnejšia, tým menej obmedzujúca sa na slová. Mám právo na dôvernú, intímnu s Bohom. Huku, kriku je vo svete dosť. Potrebujem ticho, a mám na to ako človek právo. A to nielen kňaz, bohoslovec. Ale i každý roľník, robotník, študent, učiteľ, úradník, univerzitný profesor. Mám právo na rozjímanie. Inak nepoznám hierarchiu hodnôt, keď nemám času na to, čo ma robí človekom. Inak podobám sa nerozumnému mladíkovi, ktorý chce prekonať veľkú dráhu na motocykli, a preto nemá času ani na chvíľu zastaviť sa a nabrať, zásobiť sa benzínom na cestu!

Aby naša modlitba bola takouto, podávam niekoľko myšlienok na rozjímanie pre jednotlivé nedele a sviatky v cirkevnom roku. Nie rozjímania, ale myšlienky na prerozjímanie. Na prvom mieste pre bohoslovcov, kňazov, ale i laikov. Aby to bola skutočne modlitba úduv mystického tela Kristovho, látku najviac beriem z cirkevnej modlitby, z omšových formulárov.

Na začiatku uvádzam schému meditácie podľa Dr. J. Urbana (Duchovní život, Praha 1946):

1. Prípravná modlitba.
2. Voľba predmetu (prečítaním alebo počúvaním látky meditačnej).
3. Vstup:
 - a) uvedomenie si dôležitosti toho, čo idem robiť: hovoriť s Bohom;
 - b) tichosť srdca (odstrániť všetko, čo by ma pri rozjímaní rušilo);
 - c) živé uvedomenie si prítomnosti božej. Toto vedomie mať cez celé rozjímanie.

4. Vlastné rozjímanie:
 - a) Vidím (poznanie pravdy).
 - b) Túžim (vzbudzovanie afektov po pravde).
 - c) Chcem (predsavzatie, rozhodnutie).
5. Výstup:
rozhovor s Bohom o rozjímanom predmete.
6. Záverečná modlitba.

1. Nedela adventná.

Začiatok cirkevného roku. V ňom sa nielen pripomína, ale i vecne sprítomňuje vykupiteľské dielo Kristovo. Cirkevný rok nie je podaním zaprášených historických spomienok, ktoré nemajú nijaký vzťah na dnešný život. Naopak, práve tu prežívame najpodstatnejšiu časť Cirkvi ako celku i jednotlivca.

I. Celá dnešná svätá omša je výkrikom všetkého ľudstva po vykúpení. Jej jediným výkrikom je: *Excita-Veni! — Vzbud'-príd!*

Tak:

Introit: „Ad te levavi animam meam... etenim universi, qui te expectant, non confundentur... — *K tebe sa obraciam, ... lebo nikto sa nesklame, kto ťa očakáva.*“

Modlitba: „Excita, quaesumus, Domine, potentiam tuam et veni... — *Prosíme ťa, Pane, vzbud' svoju moc a príd!*“

Epištola: „Hora est iam nos de somno surgere... — *Je už tu hodina, keď sa máme prebudiť zo sna.*“

Evanjelium: „Et tunc videbunt Filium hominis venientem in nube cum potestate magna et majestate... — *A vtedy uvidia Syna človeka prichádzať na oblaku s mocou a veľkou slávou.*“ Ani takéhoto príchodu sa nebojí. Ba priamo

túži po ňom. To je jej posledný cieľ. A dosiahnutie posledného cieľa je spojené s najväčším uspokojením.

II. Takto smýšľa Cirkev. A ja?

I ja tak často volám vo svojom živote: *Excita, Domine, potentiam tuam et veni*. Volám ho, aby prišiel ku mne. Ale len ako pacholík. Volám ho, aby mi tu na zemi urobil pohodlie, oslobodil ma od toho alebo iného nešťastia, a potom aby odišiel preč a nechal ma na pokoji.

Nedôverujem Bohu. Chcel by som sa i k nemu dostať, ale bojím sa pustiť zeme, pohodlia, zdravia, života, milovanej osoby. To dvoje však nemožno spojiť. Dvom pánom nemožno slúžiť.

Maličké dieťa. Obidvoma rukami sa drží stoličky. Príde k nemu otec alebo matka. Lákajú ho k sebe. To preto, aby sa naučilo chodiť. Ak dieťa to má docieľiť, musí odvážiť sa pustiť stoličky, ktorej sa drží, a ísť smerom k otcovi, k matke. Koľká to dôvera dieťaťa, že sa pustí istej opory. To robí preto, že vie, že otec nedovolí, aby spadlo, že v nebezpečenstve mu podá pomocnú ruku a miesto, aby sa prekoprclo, ocitne sa v náručí otca, matky.

A ja sa tohoto bojím. Bojím sa pustiť stoličky tohto sveta. Tej viac dôverujem ako svojmu nebeskému Otcovi. Ten sa mi zdá tak ďaleko. Preto pochybujem, že by ma zachytil, keby bolo so mnou zle. Takto rozmýšľam: Kto vie, keby som sa pustil istej zeme, či miesto v náručí otcovom by som sa neocitol v dajakej prázdnote.

Prví kresťania mali túto odvahu. Pustili sa hmoty. Pod nohami necítili nič pevného, preto nie div, že potom tak vrúcne volali: „*Excita, Domine, et veni! — Vzbud', Pane, a príď!*“ Ich už nikto nemohol zachrániť len On. Ja som však nie taký. Som materialista. Cítim pevnú hmotu ešte pod nohami, som ňou všade obklopený, všade okolo seba vidím, aký je životný

zápas o ňu. Preto sa neodvážim s Cirkvou zavolať synovské, plné lásky: Excita, veni. Moje: excita, veni je len otrocké.

Cez advent sa musím odtrhnúť od hmoty najrozličnejšieho druhu. Len tak sa istejšie dostanem k Otcovi. Len tak i moje prosby, moje: Excita, veni bude sa podobat' volaniu prvých kresťanov, prvotnej Cirkvi.

Skutočnosť smrti.

Dr. T. K. P.

Novembrová úvaha.

Skutočnosť smrti je pred nami každý deň a preto musíme byť s ňou vyrovnaní. Otázku smrti musíme mať ujasnenú. Smrť veľmi rýchle príde. Aj keby sme dlho žili, aj v deväťdesiatich rokoch boli by sme ňou prekvapení: „Už je tu?“ A my to vždy posunujeme a myslíme: „To na mňa nepríde!“ Smrť vždy prichodí bez vizitky, nehlási svoju návštevu a nepýta sa, či ju prijeme alebo nie. Je tu, je po nás.

- Smrť je na prvý pohľad úžasný problém. Každý živý organizmus búri sa proti smrti, proti svojmu vlastnému zničeniu. Z pudov najsilnejší je pud sebazáchovy. Stvoriteľ nám ho dal. Preto smrť je pre nás dačo úžasne nepríjemné, nepochopiteľné. Ľuďom je to nepochopiteľné, myslia, že otázku smrti najlepšie vyriešime tak, ak na ňu vôbec nemyslíme. Odsunujeme ju stále od seba. No nijaký problém nevyriešime odsunovaním, ale vnútorným správnym riešením.

Smrť je chladnou, nepochopiteľnou, ohromným problémom, tajomstvom a atentátom na naše jestvovanie vtedy, keď sme svoje jestvovanie obmedzili na biologicko-fyziologické, na život čisto živočíšny, na povrchnosť, rozptýlenosť a zábavu. Vtedy smrť je nepochopiteľná,

vtedy je nemilosrdná. Prečo? Lebo nás olúpi o všetko, stotožňuje sa s ničením. Keď som len komplex, súhrn, shluk pudov, rozličných tendencií, vtedy ma smrť nechá nielen prázdny, ale ma zničí; a každý život búri sa proti svojmu zničeniu. A duchovný život? — Tiež!

Preto je moje zničenie nepochopiteľné. Keď ako duch nemôžem chápať úplné zničenie seba, vtedy smrť stala sa mi celkom nepochopiteľná. Keď som sa obmedzil na povrch, oddal preludu, neskutočnosti, falošným ideám a len tým žil, vtedy smrť je úžasne nemilosrdná, lebo ničí preludy, ktoré plytký a naivný človek má rád. Keď je človek nezrelý, neprehľbi sa, zatvorí sa do preludu, a keby to aj neboly sny, jednako chce, aby nimi byly. A smrť príde ako gangster a všetky tie pekné karty, veci a fantázie odstráni ako penu z mydla, a človek ostane prázdny, chudobný, no nie tou chudobou, čo sa z lásky odrieka, ale tou, čo ostane v sebe nešťastnou. Ale keď som žil ako človek, keď som prežil Krista a odkryl svoju najhlbšiu podstatu, teda keď nežijem ja, ale skutočne ontologicky, bytostne žije vo mne Kristus, vtedy smrť nie je pre mňa problém, ale je len epizódou, príhodou môjho života. Keď viem, že som privtelený, inkorporovaný do jeho tajomného tela, vtedy smrť nie je pre mňa koncom, lebo Kristus nemôže zomrieť; veď Boh je nekonečný a ja som nositeľom Boha. Smrť je vtedy momentom môjho života, kedy môj božský, Kristov život dosiahne vo mne svoju plnosť, zrelosť, úplne rozkvitne a dostane svoju definitívnu istotu.

Teraz, keď prekonal som poslednú prekážku, skúšku, keď som zomrel v Kristovi, zaspal v ňom, teraz už ani ja ani nič iné nemôže ma odstrániť z Kristovho náručia, vyhnať božský život zo mňa.

Preto smrť nie je zničenie môjho bytia, tragický a prázdny moment, ale posledný a najväčkolepejší čin môjho života, lebo mi dáva

príležitosť, aby som dal najväčšiu obeť, akú len stvorenie môže dať, obeť svojho biologického života z lásky k Bohu.

Smrť je posledný hrdinský čin kresťana, údu Kristovho tajomného tela, v ktorom žil. V smrti pokračuje Kristova bolesť, jeho umieranie, utrpenie, a moje utrpenie doplňuje Kristovo utrpenie v tom smysle, že Kristovo utrpenie dalo spásu všetkým, a moje utrpenie je kanál, cez ktorý prechádzajú Kristove milosti na mňa a na ľudí môjho obdobia. Cez moju agóniu, cez moje umieranie Kristus opakuje a pokračuje svoju vykupiteľskú smrť na kríži, cez moju obeť ešte raz opakuje „Dokonané je“.

Tak aj ja volám s ním. Splnil som svoju úlohu v jeho mystickom tele a teraz idem do Otcovej slávy, ad dexteram Patris, na pravicu Otcovu. Preto smrť nie je bolesťou môjho života. To sú najcennejšie chvíle, vyvrcholenie, najvyšší bod môjho života, čas najhlbšej lásky, ktorou všetko dávam Bohu, nie frázovitej prázdnej lásky, ale ozajstnej lásky.

Keďže moja smrť je pokračovaním Kristovej smrti, nie som v smrti sám. Som Kristovým telom, celá Cirkev je tu prítomná. Preto Cirkev modlí sa za umierajúcich: „Príď, duša kresťanská!“ Mária, mučeníci, všetci svätí sú prítomní pri mojom smrteľnom lôžku. A keď ma už všetci opustili a ja nemôžem dať znať nikomu, vtedy anjeli sú okolo mňa, anjel strážca, svätí, Mária, matka umierajúcich, ku ktorej modlil som sa po celý život, Kristus aj celá najsvätejšia Trojica sú pri mne. Preto musíme sa veľa modliť za všetkých, ktorí umierajú, aby cez našu modlitbu pocítili teplotu Cirkvi, mystického tela, aby zacítili, že nie sú sami, že Kristus je v nich aj vtedy, keď ich všetci opustili. A Kristus je s tými, ku ktorým nemôže prísť kňaz. Modlíme sa za všetky milióny, ktoré kdekoľvek po celom svete umierajú. Všetci sú ľudia, všetci sú naši bratia. Modlíme sa za

všetkých, aby pocítili prítomnosť toho, ktorý za nich umrel na kríži, ktorý je ich Brat, ich Stvoriteľ.

Teda keď náš život je v skutočnosti to, čo bytostne je pokračovaním Krista, smrť je vchodom do slávy, aj keď prejdeme obdobie čistenia v očistci. Vtedy naša smrť je stretnutie s Bohom s tváre na tvár — facie ad faciem — s Bohom, ktorého sme neviditeľne nosili vo svojom tele a duši od krstu, ktorého telo sme jedli v Eucharistii, a preto naše telo nebude vidieť pravú smrť. To telo, ktoré jedlo Eucharistiú, počuje: „V s t a ň !“¹ bude vzkriesené. Preto Cirkev vo svätej omši za zomretých má evanjelium o Eucharistii: „Kto je moje telo a pije moju krv, má (v sebe) život večný, a ja ho vzkriesim v posledný deň.“ A preto nám kňaz vždy pri prijímaní hovorí: „Telo nášho Pána Ježiša Krista nech zachová tvoju dušu do večného života.“ Prečo? Lebo celá naša podstata, život s Kristom, privtelenie ku Kristovi, teda my, nezmnizneme so scény ľudstva do nirvány, do ničoty, kde sa všetko zabúda. Smrť nemôže nás rozlúčiť, ďalej ostaneme zapojení do tajomného Kristovho tela a so všetkými sa aj my vnútorne spojíme. My sme cez Krista večný prézens, stále prítomní, nie: bolo, bude, ale stále s m e. Pravda, na druhom mieste, v druhej podobe, no sme! Ako sme sa na svete cez Krista stretávali so svojimi najbližšími, aj na druhom svete sa cez neho budeme stretávať: manžel s manželkou, snúbenec so snúbenicou, brat so sestrou, rodič s deťmi; láska s láskou ďalej ostáva prítomná a jedna s Kristom.

Teda Kristus premohol a definitívne, celkom zničil smrť. Ona už nie je tragédiou zničenia, je len udalosť, ktorá nič podstatného nepremení. Túto kresťanskú náuku o smrti ako prechode do iného, ozajstného života, vzkriesenie

¹ Luk. 7, 14.

a budúcu nesmrteľnosť utešene vystihuje pre-
fácia svätej omše za mŕtvych: „Naozaj je dô-
stojné a spravodlivé, slušné a spasiteľné tebe
vždy a všade ďakovať, svätý Pane, všemohúci
Otče, večný Bože, skrze Krista, Pána nášho.
V ňom nám zažiarila nádej blaženého vzkrie-
senia tak, že hoci nás i zadržuje v zármutku
istý údel smrti, predsa nás teší sľub budúcej
nesmrteľnosti. Veď život tvojich veriacich, Pa-
ne, sa len mení a nezničí a zrúcaním domu tohto
zemského byvania pripravuje sa nám večný
príbytok v nebi.“

Preto svätý Pavol mohol sa smiať smrti a
hovoriť: „Smrť, kdeže je tvoje víťazstvo?“²
In ligno crucis victa — premožená na dreve
križa. Mors morte victa — smrť smrťou pre-
možená. Preto prosme Krista, aby sme chápali
svoju podstatu, že náš smysel je byť druhým
Kristom. Prosme ho o milosť, aby sme pocho-
pili, že prípravou na smrť v Kristovi je denné
odpúťavanie sa od stvorených vecí pre Krista,
zriekanie sa, ustavičné odumieranie, obetovanie.
Keďže smrť je naša posledná obeta, obeta
Kristova, preto prijmeme a obetujeme aký-
koľvek druh smrti. Svoj život a svoju smrť
obetujeme mu za svoju spásu a spásu celého
sveta.

Prírodné predpoklady duchovného života u ženy.

Dr. Jozef Ligoš.

Predpokladom riadneho duchovného života
je sformovanie vlastnej prirodzenosti. Gratia
supponit naturam. Sformovanie prirodzenosti
však predpokladá jej poznanie. Každá pri-
rodzenosť nie je rovnaká. V základoch áno, nie
v podrobnostiach. Preto zdravý duchovný život

² 1 Kor. 15, 55.

predpokladá dôkladné poznanie nielen ľudskej prirodzenosti vo všeobecnosti, ale i vo všetkých jej zvláštnostiach. Preto je potrebné poznať vlastnosti jednotlivých letor ako i psychologické vlastnosti dieťaťa, mladého i dospelého muža, dievčaťa i ženy. Tie sa majú zošľachtiť a potom sa má na ne naviazať ozajstný, hlboký duchovný život. U cholerika je to túžba po cti, na ktorú treba naviazať duchovný život, u sangvinika slnečná radosť a bezstarostnosť, u melancholika citlivosť a útrpnosť, u flegmatika statočnosť a vytrvalosť, u dieťaťa veselosť, prítulnosť k osobe, obrazotvornosť, obetavosť a činnosť, u mladíka túžba po cti a po láske. Ale u ženy sú to tieto jej typické vlastnosti, na ktoré sa nesmie zabúdať pri jej duchovnom živote:

1. *Veľká emocionalita, citlivosť.* Opak to muža u ktorého prevláda rozum a s ním i vášneň, pudový život. Žena „nepôsobí a neúčinkuje len rozumom, ale i srdcom. Má jemný cit pre najjemnejšie životné sily, čo je neviditeľné a nehmataťelné, ale dôležité, ba veľmi dôležité pre človeka“.¹ Boh to tak chce. Preto už v začiatkoch sa ženská duša ukazuje takouto. Tak, ako zasiaté semeno potrebuje teplú zem, aby sa mohlo zdarne vyvíjať, podobne i dieťa pre svoj zdarný vzrast potrebuje teplou láskou presiaknuté srdce matky. Úbohé by bolo to dieťa, ktoré by bolo od samého malička vychovávané len suchým a chladným rozumom muža. A nielen dieťa, ale i muž i rodina i celé prostredie potrebujú teplo ženskej duše práve tak, ako potrebuje prísnu logiku muža.

2. *Smysel pre maličkosť.* Žena vie všetko zariadiť útulne, domácky. Muž by to nikdy nedokázal, i keby bol neviem ako šikovný. Žena svojím porozumením pre konkrétnosti dopĺňa abstraktnosť muža. Bez tejto vlastnosti ženy muž by často vyzeral celý abstraktný: vo svo-

¹ Otto Karrer, Duša ženy, 20.

jom vonkajšku, vystupovaní, v domácom zariadení. Preto „ženy, ktoré z lásky k nejakej veci niečo veľkého vykonajú, sú najväčšími výnimkami — lebo to nezodpovedá ich prirodzenosti“ (C. G. Jung). Ženy sú stvorené pre „maličkosti“ rodinné, ako zas muž pre „veľkosti“ svetové. Ale „maličkosti“, ktoré žena vykoná v rodine, sú často príčinou „veľkosti“ muža vo svete a často tieto „maličkosti“ viac stoja ako „veľkosti“ muža.

3. *Viazanosť na osobnosť.* „Až keď má vec vzťah k nejakej osobe, k živej bytosti, až vtedy vzbudí sa v žene záujem o ňu. Človek, živý človek ju viac upúta ako ľudské dielo. Dielo nevidí žena nikdy oddelene od celku, ale prostredníctvom osoby, pre ktorú ono niečo znamená. Je v povahe ženy, že môže všetko vykonať z lásky k nejakému človekovi.“² Je to vlastnosť spoločná s dieťaťom, a rozdielna od vlastnosti muža, ktorý zas ide za ideálom, pravdou samou, a nie za človekom, ktorý ten ideál zosobňuje alebo tú pravdu hlása.

4. *Smysel pre poslušnosť.* Ten vyplýva z predchádzajúcej vlastnosti. Žena je viac ako muž viazaná vo svojom duchovnom svete na osobnosť. Preto sa dá a chce sa dať viesť osobnosťou, ktorá je pre ňu ideálom. Preto už malé dievča hľadá niekoho, o koho by sa oprelo, komu by mohlo preukázať nejakú maličkú službu, koho by mohlo z lásky poslúchať, pre ktorého by žilo, pre ktorého by niečo znamenalo. Nerobí to z vedomej erotiky, ale jednoducho už v prvých rokoch svojho života prejavuje typickú vlastnosť ženy: „je m'attache où je meurs“ (opriem sa o niekoho, alebo zahyniem).

5. *Smysel pre altruizmus.* Žena je viac altruisticky založená ako muž. „Je hlboko zakorenene v jej povahe, že by chcela rada pomáhať. A tak vábivo jej to zneje, keď niektorý povie:

² Karrer 19.

»Ty ma môžeš vyslobodiť, jedine ty ma môžeš zachrániť — poď, pomôž mi!« Takémuto vábeniu nemôže obyčajne srdce ženy odolať.³

6. *Smysel pre krásu.*

7. *Intuitívne poznanie.* Žena často nenarába sylogizmami. Naraz vypovie nejaký úsudok. Muž sa stavia proti takémuto „nerozmyslenému a nerozumnému“ názoru. Nakoniec však často musí uznať, že žena mala pravdu. To je tiež boží dar ženy ako budúcej matky. Ako taká musí často hneď zakročiť, pomôcť, rozhodnúť sa. Keby v takýchto prípadoch prichádzala na závery len so zdĺhavými sylogizmami, často by bolo už neskoro.

8. *Prevládanie erotiky v pohlavnom živote.* Všetky predošlé vlastnosti sú vlastne len prejavom väčšej duchovnosti a altruizmu u ženy. Tie isté vlastnosti sa potom prejavujú aj v jej pohlavnom živote. U muža prevláda sexus, u ženy naopak (a to i u dospeljej, vydatej) eros, túžba po duchovnej láske, po duchovnom doplnení. „Pre ženu, keďže všetko v každom ohľade jemnejšie cíti ako muž, neznamená telesné samo v sebe nikajú hodnotu. I pohlavnosť je pre ňu prejavom duchovného, symbolom vnútorného darovania, vyžarovania lásky ponad sféru osobných vlastností. Až to duševné dodáva podľa jej mienky i telesnému pravú hodnotu a význam.“⁴ Pre túto rozdielnosť v pohlavnom živote je žena tak často mužom oklamaná. Ona u muža hľadala ozajstnú lásku, a našla u neho len pud, sexus. Takéto sklamanie u ženy často nastáva nielen v čase predmanželskom, ale i v samom manželstve. Verí, že podobne ako u nej, i u muža všetky nežnosti sú len prejavom ozajstnej duchovnej lásky, a zatiaľ zbadá, že ony u muža smerujú len k egoistickému ukojeniu sexu. Žena často na toto nebezpečenstvo so strany muža nepríde, rozumove neuzná. Preto sám Stvoriteľ

³ Tamtiež 35.

⁴ Tamtiež 56.

sa o to postaral, aby ju pred týmto nebezpečenstvom chránil. Daroval jej ešte jednu vlastnosť:

9. *Stud.* Ten je u ženy omnoho silnejšie vyvinutý ako u muža. Je jednou z najsilnejších ochrán ženy proti útokom nečestných mužov.

Všetky tieto predpoklady Boh vstúpil do duše ženy, aby sa usilovala vo svojom živote čo najviac priblížiť k ideálu, ktorý je už samou prírodou daný každej žene: *Byť matkou a byť spolu i pannou.* A to:

U slobodnej ženy: Byť matkou v smysle duchovnom a byť pannou aj v smysle telesnom.

U vydatej ženy: Byť matkou v smysle telesnom, ale zostať aj pannou v smysle duchovnom.

Len harmonické spojenie týchto dvoch, napohľad extrémnych ideálov tvorí pravý ideál každej ženy.

Materstvo je totiž prejavom ozajstnej, čistej, na seba zabúdajúcej lásky, panenstvo zas je zachovaním si najvnútornejších hodnôt a ich výlučným rezervovaním Bohu. Materská starostlivosť budí u druhého lásku, panenstvo, úctu. Preto každá žena musí v sebe inkarnovať tento ideál:

Slobodná žena popri svojej panenskosti, ktorú si musí zachovať, ak chce byť raz ozajstnou dobrou matkou, už dávno pred vydajom musí byť aj matkou, ale v smysle duchovnom. Jej materinská starostlivosť sa má prejavovať v starostiach o svojich mladších súrodencov, o dievky aj cudzie a opustené, v starostlivosti o chorých, starých atď. V tomto smysle musí byť matkou aj rehoľná sestra, aj nevydatá žena. Inakšie i prvá i druhá sa stane „starou dievkou“, mrzutou, otravujúcou život každému, kto má s takouto osobou žiť, žandárom, ktorému beda sa dostať do ruky, „pannou“, ktorá práve so svojou „panenskostou“ každého odpudzuje od seba.

Podobne i vydatá žena si musí zachovať duchovné panenstvo, neporušenosť. Podľa svätého Augustína žena síce stratí v manželstve telesné

panenstvo, ale duchovné panenstvo si musí zachovať. Svojou cudnosťou, jemnosťou i v manželstve si potom zadováži taký rešpekt aj pred svojim vlastným mužom, že sa tento neodváža ju zneužiť len na ukojenie svojich vášní, že sa bude pozeráť na ňu priamo ako na sväticu, že bude cítiť prítomnosť jej anjela strážcu, ktorý by priamo zasiahol, keby i v manželstve nečistou rukou siahol na svoju manželku. Touto duchovnou panenskoscťou v manželstve sa láska a vzájomná dôvernoscť neschladzuje, ale zosilňuje. Naopak, kde žena odhodí v manželstve všetok stud, kde i u nej prevláda sexus, tam z kráľovnej, ktorá svojou láskou a úcty hodnosťou sa mala zmocniť nadvlády nad srdcom svojho muža i celej rodiny, stane sa otrokyňou a nástrojom muža na ukojenie jeho vášní.

Aby žena dosiahla prvú časť svojho ideálu, panenskosti, či už v smysle duchovnom alebo i telesnom, je potrebné zošlachtiť, vychovať tieto jej prirodzené predpoklady:

a) *Musi sa zbaviť pocitu menejcennosti.* Koľko žien povie, že by boly radšej mužom ako ženou. V tomto povedomí je žena vychovávaná už od maličkosti. Už pri narodení dieťaťa celá rodina, matka a najmä otec je celý blažený, keď má chlapca. Naopak, koľko je zvyady, smútku, hnevu, koľko i sama žena vytrpí od vlastného muža preto, že prišlo na svet „len“ dievča. Koľký otec sa v takomto prípade bojí ukázať na svet, lebo čaká, že mu budú jeho priatelia prejavovať sústrasť. Keď je takto dievča na svete od vlastných rodičov privítané, už od malička sa jej vtíka názor, že len vtedy dosiahne svoj cieľ ako osoba, keď sa vydá. Tak sa potom tvoria celé légie žien, ktoré sú celkom vážne i samé presvedčené, že keď sa nevydajú, ich život nemá cieľa. K tomu, keď žena dospeje, je často, najmä v dnešnej dobe, spolu zamestnaná s mužmi a to pri prácach, ktoré vyžadujú vysoké napätie fyzických síl. I tam skúsi, že svo-

jou fyzickou silou, svojimi svalmi, nevyrovná sa mužovi. Zvlášť v dnešnom zmaterializovanom svete sa potom ľahko presvedčí, že je menejcenná, že jej práca v rodine, pri kolíske, pri stole a šporáku sa nedá porovnať s prácou muža na roli, v úrade, v továrni, v dielni.

A v tomto názore je práve najväčšie nebezpečenstvo najmä u mladého dievčata. Príde na presvedčenie, že len v manželstve dosiahne svoj životný cieľ. Aby to dosiahla, bude sa usilovať dosiahnuť, získať si muža, nech sa robí, čo chce, aj za stratu čistoty. Pre pocit malocennosti nebude môcť odporovať pudovosti mladého muža. Tým však utratí to najväčšie čaro, ktorým k sebe prilahuje mladého muža. Lebo mladý človek, i keď je neviem ako skazený, využije sice ženu, ktorá sa mu ponúka, na ukojenie svojich vášní, ale onedlho ju odkopne, a pre svoju životnú cestu si hľadá čistú ženu.

Alebo hodí sa do druhého nebezpečenstva: pri pocite svojej „malocennosti“ bude usilovať sa vyrovnáť mužovi, napodobniť ho v tom, čo muža robí v jej očiach „cenným“. Stane sa mužatkou. Životný cieľ ženy, ktorý jej dal Stvoriteľ, nepozná, alebo sa jej bude zdať malým, a bude sa usilovať vo svojom živote dosiahnuť cieľ, Stvoriteľom daný mužovi. Vtedy však zo ženy i v očiach muža, stane sa najväčšia karikatúra, obluda. Tak si možno vysvetliť to smutné dnešné opičenie sa ženy po mužovi: chodenie v nohaviciach, mužský účes, fajčenie, tisnutie sa na miesta, ktoré na prvom mieste vyhovujú mužskej prirodzenosti. Veľká chyba žien, že sa na tento fakt pozerajú len svojím ženským rozumom a nevedia sa naň pozrieť i „okom mužským“. Vtedy by poznaly, akým smiešnym, ba poľutovania hodným stvorením sa staly takým správaním.

Pocit menejcennosti vedie aj k ďalšej skutočnosti:

K odhodneniu studu. On je — ako to už bolo

povedané — jednou z najsilnejších ochrán ženy proti sexuálnej brutalite muža. On je jednou z najväčších prekážok, aby muž dosiahol ukončenie svojich pudov. Žena presvedčená, že jej životným cieľom je len manželstvo, vo svojom pocite menejcennosti odstráni aj to najkrajšie svoje čaro: stud, rumeň na svojej tvári. A tým stane sa ešte úbohejšou karikatúrou ženy.

Konečný dôsledok tejto chyby nejednej ženy, pocitu menejcennosti je, že zvráti sa i vo svojom pohlavnom živote. Že i u nej začne prevládať sexuálna stránka miesto stránky erotickej. Že z bytosti, ktorá je od prirodzenosti založená altruisticky, stane sa sebeckým sexuálnym objektom, ktorý sa vydá napospas kdeakej chůtke muža.

Aby sa z krásneho ideálu ženy nestala takáto karikatúra, je najsamprv potrebné, aby si žena *bola vedomá svojej ženskosti*. Aby si uvedomila, že Stvoriteľ práve tak, ako mužovi i jej dal veľký, krásny cieľ, ktorý má vo svojom živote dosiahnuť. Aby bola hrdá na to, že je žena a že ako ideálna žena musí dať svetu to, čo by muž svojím rozumom, svojimi svalmi svetu nikdy nedal. Musí si byť vedomá, že práve tak, ako muž by sa stal karikatúrou, keby začal napodobňovať ženu v jej ženských vlastnostiach, podobnou karikatúrou sa stáva i ona, keď sa neusiluje dosiahnuť prvú časť svojho prirodzeného životného cieľa:

Ako mladé nevydaté dievča pomocou kresťanskej cudnosti, zdravého sebavedomia svojej ženskosti si zachováť až po manželstvo aj telesné panenstvo.

Ako vydatá žena zas tými istými prostriedkami, primeraným studom, svojou jemnosťou, sebavedomím svojej ženskosti zachováť si aj v manželstve mravnú nadvládu, určitú nedotknuteľnosť, duchovné panenstvo.

A potom k tejto časti životného cieľa pripojiť ešte časť druhú: *Stať sa matkou*. A to v tomto smysle:

a) Nevydatá žena :

1. *Zošlachtíš svoju emocionalitu, svoju citlivosť, svoje srdce.* Nehanbiť sa za túto vlastnosť svojej prirodzenosti. Nezávidieť chladný rozum mužov. Byť v celom svojom prostredí, vo svojej rodine, medzi svojimi súrodencami, priateľmi a priateľkami imitáciou, odbleskom Lásky božej tak, ako muž má byť odbleskom Rozumu božieho a jeho stvoriteľskej sily.

2. *Zošlachtíš i svoj smysel pre maličkosti, konkrétnosti.* Nechcieť byť „veľkou, slávnou“ v mužovom ponímaní. U ženy je celkom iné meradlo veľkosti, slávy ako u muža. To, čo je u muža veľké, je u ženy nízke, malicherné a opačne. Preto sa nehanbiť konať i neviem aké malé práce, lebo práve pri nich žena sa stáva veľkou a čarovnou.

3. *Zošlachtíš aj svoju viazanosť od osobnosti.* Hľadať vo svojom živote i abstraktné pravdy, ale ešte viac hľadať ich znázornené v konkrétnych osobách. Nájsť ozajstný, zosobnený ideál, a usilovať sa potom podľa neho aj svoj vlastný život usporiadať.

4. *Zošlachtíš smysel pre poslušnosť.* To nie je nedokonalosťou ženy. Lebo i rozkazovanie má svoje druhy. I muž i žena rozkazuje, len každý svojim druhom: muž krikom, príkazom, žena poslušnosťou, bez kriku, jediným pohľadom, lebo i bez neho, čírou svojou prítomnosťou. Sama poslúcha a tým si robí z muža otroka, ktorý by i život za ňu dal.

5. *Pestovať zvlášť svoj prirodzený altruizmus.* Vedieť sa obetovať za druhých. Nič nie je tak protiprirodzené, ako keď žena je sebecká, bezohľadná. Tým ničí v sebe jednu z najkrajších vlastností ženy.

6. *Tak isto i smysel ženy pre krásu,* pre svoj vonkajšok, byť, celé prostredie má veľký význam. Len tento smysel netreba zneužiť. Ale naopak ho zapriať do propagácie najväčšej Krásky.

7. Konečne využiť, ale i kontrolovať svoje *intuitívne poznanie*. Využiť piaty zmysel, ktorý má žena pre vyššie, i keď imponderabilne hodnoty.

Keď nevydatá žena má všetky tieto zošľachtené vlastnosti, ktoré jej byly dané už prirodzenosťou od Stvoriteľa, stáva sa matkou, matkou v duchovnom smysle vo svojom prostredí. A to i vtedy, keby mala len desať-šesťnásť rokov.

b) A žena vydatá ?

Spomenuté prednosti má na prvom mieste použiť pre výchovu svojich dieťať a svojho vlastného muža. Len takto bude ozajstnou matkou. Nielen matkou v smysle telesnom. Lebo žena len preto, že dala dieťaťu telesný život, si nezaslúži, aby bola titulovaná týmto krásnym menom: matka. I zvieratá dajú telesný život svojim mladým, a predsa sa nestávajú matkou, ale len ich rodičkou. Keď žena vyššie spomenuté vlastnosti nemá, nie je matkou, i keby neviem koľko dieťať bola porodila, nie je ozajstnou ženou, ale len úbohým jej karikatúrou a to i vtedy, keby mala päťdesiat-šesťdesiat rokov.

Nie je ťažko domyslieť, že keby takto byly dievčatá i ženy pripravené, že keby byly na prvom mieste ozajstnými ženami v smysle vyššie uvedenom, i náboženský život by bol u nich omnoho hlbší a prirodzenejší.

Ako ľahko sa potom hovorí o láske k Bohu žene, ktorá má prirodzené šľachetné srdce.

Ako ľahko sa podujme i na najmenšie práce, ako ľahko bude pre Krista pracovať i vtedy, keď o tom nikto nebude vedieť, keď bude mať táto žena vyvinutý prirodzený zmysel pre maličkosti.

Ako ľahko ju možno viesť k nasledovaniu Krista, keď predsa od prirodzenosti ju tiahne zosobnený ideál.

Ako ľahko sa podrobí duchovnému vedeniu, predpisom božím aj cirkevným, keď celá jej

prírodnosť je stvorená, aby rada poslúchala a svojou poslušnosťou panovala.

Ako ľahko ju zapriať do apoštolátu chorých, malých, biednych, hladujúcich (či už telesne alebo duševne), keď celá jej povaha je altruisticky založená.

Ako ľahko jej hovoriť o Bohu ako o nekonečnej Kráse, ako ľahko ju naviesť na to, aby bola vo svojom živote imitáciou nekonečnej Krásy, aby raz potom s touto Krásou bola na veky spojená, keď má taký vyvinutý smysel pre krásu.

Ako ľahko hovoriť i o pravdách, na ktoré čírou logikou nemôžeme prísť, keď sama sa presvedčí, že koľko ráz pride na nejakú pravdu, ktorú jej nediktoval číry rozum.

Ako ľahko jej hovoriť o panenskej čistote, keď vôbec nepozná silné pohlavné boje, ktoré musí prežívať mladý muž.

Ako ľahko je zvlášť hovoriť o Matke Božej ako ideále každej ženy, keď u nej sú tak eminentne spojené dve časti ideálu každej ženy, ako u nijakej inej, totiž: ozajstné (nielen duchovné) panenstvo a spolu ozajstné (nielen duchovné) materstvo.

Naopak žena, ktorá nemá tieto prirodzené vlastnosti zošľachtené, ťažko bude chápať tieto pravdy. A i keby nábožensky žila, tento život nie je na pevných základoch, a tak taká žena stane sa nielen karikatúrou ženy, ale i karikatúrou človeka, duchovne žijúceho.

Preto žena musí napred v sebe uskutočniť prirodzený ideál ženskosti: byť matkou a spolu i pannou, preto žena musí byť napred ozajstnou ženou, aby mohla byť svätou ženou!

Sestra, brat, doista túžiš po duchovnej hlbke. Bez rozjímavej modlitby ju nedosiahneš. Preto venuj jej denne polhodinu alebo aspoň štvrt-hodinu!

Kňaz a dnešný laik.

Dr. Pavol Strauss.

Cirkev je mozaika Kristovej podoby; živá a žitá mozaika: utrpenia, vzoru i činnosti. Naše storočie možno smelo nazvať storočím katolíckej akcie. A práve pre vystupňovanie síl a možností laického apoštolátu sú interferencie práce, života i cieľovosti kňaza a laika častejšie ako doteraz v dejinách svätej Cirkvi. Zintenzívnením duchovného života sa stretajú častejšie u Sviatosti, sviatostným životom sa častejšie shodujú vo formovaní individuálneho bytia, za svätosťou zacieleným bytím sa sídu v apoštoláte a metafyzike zodpovednosti.

Metafyzika zodpovednosti je východiskom a kľúčom pre veľkosť a tragiku kňazského stavu i každého živého apoštolátu.

V občianskom živote je jedno, kde je človek, ide o to, akým je. Nie miesto robí človeka veľkým, človek robí miesto významným. Jedine kňaz je vždy povýšený svojím kňazstvom. Ak je malý, stáva sa menej malým; ak je veľkým, stáva sa väčším.

Svätý Augustín sa k tomuto bytostnému príhovoru božiemu stavia taktos: „Nie ty sa zmeníš vo mňa, ale ja sa zmením v teba.“ A z tejto oslepujúcej výšavy, do ktorej je človek vyzdvihnutý, treba chápať dýchacie ťažkosti úzkoprsejších duší i závraty a vyhábania slabých.

Niet vznešenejšieho stavu nad kňazský. Ba nie je ani pomysliteľný. Byť kanálom sviatosti a božej milosti, byť Kristovým zástupcom a zvelaďovateľom jeho tajomného tela, byť poradcom, lekárom, otcom a záchrancom ľudí v ich ostatných potrebách, v krajnostiach súženia a radostí, je vrcholom ľudskej moci.

Svet je plochý pre plytkého, nudný pre nudného, chorý pre neduživého. Ale ako Rolland povedal: „Každý je tak opustený,

ako sa sám opúšťa." A preto nevyhnutne musí vládnuť určitá koincidencia medzi formátom srdca a ducha a danou úlohou. A tu sme u celej problematiky naznačenej témy.

Ona má stránku historicko-vývojovú, stránku psychologickú i stránku metafyzickú.

Γ Cez storočia kňaz bol jediným poverencom Kristovým, jediným a akosi jedine oprávneným apoštolom. Objektom jeho apoštolskej činnosti bol, pravda, laik. Všetka sila hierarchického apoštolátu bola vynaložená na získanie a zintenzívnenie laického sveta. Čo získalo srdcia? Veľkosť Kristovej pravdy a nekompromisné nasledovanie Krista a oddanosť v živote svätých. Tých najlepších z radov laických si i pre apoštolát privábila neochvejná, v živote i slove s pravzorom Kristom súhlasajúca živá viera, jej plnosť a neoblomnosť v utváraní žertvy vlastného života [večnej Obety božej.] knazov.

Dlho sa muselo trepať na srdcia, primurované zbytkami pohanstva, až do duší zasvietilo neodvolateľné rozhodnutie pre slnko Kristovho života. Ale keď sa ho raz možoňaté a úprimné srdcia chytily a celkom sa mu odovzdaly, žiadaly to veľké a tvrdé, čím boly získané, predovšetkým aj od tých, ktorí ich tým získali. A keď tu nastaly kolízie, odfarbily i v životných vzťahoch. To je vývojová stránka hodnoty laického apoštolátu v pomere ku kňazovi.

† Obsahom a smyslom svätej drámy kňazského a rehoľného života je toto: žiť v Bohu, v ziare jeho centra a pre neho, cítiť ho čím najintenzívnejšie, čím najintímnejšie.

Kňaz je Kristov pomazaný a súdiť ho prísluší preto iba Kristovi, ako vraví svätá Katarína Sienská. A keď sa odvažujeme dotknúť problematiky kňazskej existencie, smie sa to vždy iba po náležitom uvedomení si veľkosti kňazského stavu.

Veď čo je nad to: dať sa cele a bezvýhradne Najvyššiemu. Vzdať sa seba samého, ba i

svojich ľudských záväzkov, vzdať sa natoľko, že sa podoba blíži božskému Vzoru. K ťažkostiam údelu ťažkého ľudského bytia dobrovoľne sa príberú ťažkosti ľudskej osihotenosti a neobľomnosť strážcov a správcov božích tajomstiev. Všetko veľké je vystrčené. I kňazský život trčí nad životnú šed' a všelijaké hrmavice sa okolo neho odohrávajú. Je izolovaný nielen zjavom, ktorý už sám je vyznavačstvom v tejto zdivenej dobe, ale často vrozeným údelom. A v tomto je tiež kus vznešenej tragiky. Patričný by sa svojimi rozumovými vlohami uplatnil na popredných miestach civilného života — a predsa nemôže byť kňazom. Je v tom kus svätej kliatby.

Byť človekom, znamená trpieť. Byť kňazom, znamená podľa Demla: ... „Tajomne trpieť v tajomnom tele Kristovom.“ Kňazovi je božou dôverou pridelený väčší úsek na spoluvykupiteľskom diele. Kňaz a obeta sa vnútorne rýmujú. A heroizmus je mu prisúdeným postojom.

Kňaz je spojivom ku Kristovi a prvý vzor za Kristom. Kňaz je cesta, na ktorej sa hmatateľne a oficiálne stretáme s Kristovou láskou, dobrotou, čistotou a ostatnými božskými ctnosťami.

Kňaz je darcom vrcholnej Pravdy tým, že nám dáva život božích detí. Kňaz je ostatnou možnosťou ľudského vývoja.

Aby sa žilo v tejto výške, kňaz musí udržiavať na bode varu svoj vnútorný život. Lebo veď všetko je formované duchom, všetko je utvorené vnútri. Ak sa kňaz vyšmykne z takejto vnútornej intenzity, ktorá by prežarovala sama sebou i všetok jeho život praktický, narazí v dnešnej dobe predovšetkým na laického apoštola a na každého pobožného veriaceho.

Katolícki laici, ktorí žijú intenzívnejší duchovný život, by v obraze kňaza alebo rehoľníka radi videli premožené vlastné slabosti. A tu de facto treba zistiť, že kňaz nie je sú-

kromníkom, ani na chvíľu. Remeselník, úradník, robotník, si odrobí svoje a hotové; je len cez niekoľko hodín denne remeselníkom, úradníkom, robotníkom. Shodí pracovné šaty a je iným človekom. Kňaz nikdy neprestáva byť kňazom, t. j. ten, ktorý má za údel rozduchovať Kristovu páhrebu v dušiach. Niet tej chvíle, žeby z tejto svojej zodpovednosti vypadol. Lebo u kňaza a rehoľníka platí dvojnásobne veta svätého Jána z Kríža: „Každou myšlienkou, ktorá sa nevzťahuje na Boha, okrádame Boha.“

Ale laik-apoštol stretá sa na svojej horlivosti podmienej ceste napr. s jedným mrazivým zjavom, s osobnosťou nie nábožného kňaza, ktorý zahorí, keď ide o umenie alebo o spoločenskú udalosť, o politiku alebo o vinohradníctvo, ale ktorý tlie pri problémoch náboženských a nábožensko-filozofických alebo dokonca pri náboženských výkonoch. Jedno príšerné slovo je u nás zažitá, keď ide o náboženské výkony, slovo: odbaviť. Niet strašnejšieho rúhania ako odbaviť breviár alebo pohreb alebo už čokoľvek, čo sa týka oblasti náboženskej; toto slovo muselo vzniknúť pri najnižších stupňoch horlivosti náboženskej. Vieme, že sa pri častejšom opakovaní i veľkých vecí ľahko otupí myseľ i srdce; ale bôľno je milujúcemu srdcu, keď chce vidieť Milovaného milovaného každým, tobôž jeho vyvolenými.

Ťažko padne vidieť v rekordnom čase odslúžené omše, pri ktorých sa križe, robené nad kalichom, podobajú skôr na gestá, ktorými odháňajú muchy, ako hovoriť Fiedler v knihe „Warum im Zick-Zack gehen“. Veď vylúčené je percipovať čo len rozumom bleskovým tempom sa chrliace modlitby, nie to ešte ich prežitie, čo aspoň vôľou uvedomované, alebo ich precítenie. Ťažko padne vidieť bagatelizovať úkony askézy. Ťažko padne vidieť občas minimálny záujem o pastoračnú činnosť.

To nie sú premrštené požiadavky. Veď na

každom slove svätej omše sú sosnované storočia a na každom je soschnutá krv mučeníkov a vyznavačov. A dnešný nábožný človek si to veľmi živo uvedomuje, a práve dnešná doba ho núti k tomuto postoju úplnej vnútornej odovzdanosti veci Kristovej. A žité kresťanstvo bez zriekania je kontradikcia; a apoštolská činnosť je základom všetkého.

Nie z jalového kriticismu sa tieto veci spomínajú; fakt je, že nedostatky sa vidia najostrejšie v očiach lásky a v zrkadle nenávisť. Nie pohania a bezbožníci sú natoľko zodpovední za pohromy tohto sveta, ale my všetci predovšetkým, laici i kňazi, ktorí sme krviprišační, ale často falošní svedkovia Ježišovi. Naše plytké srdcia nesú hlavnú farchu viny.

Boh nedostane od človeka nikdy dosť. I všetko mu je len málo. Ale keď sa z mála všelijakými koncesiami a detskými vykrúcačkami uberá, ostane za chvíľu menej ako nič. Ale skoro nevedomosť o svojom stave ešte nie je nevedomie alebo bezvedomie. A preto je spoločné a otvorené uvedomenie zdravým a uzdravujúcim, lebo spoločný cieľ a spoločná služba tomuto cieľu zaväzujú k vzájomnej pomoci.

Dnešný laik si uvedomuje svoje skromné miesto v hierarchickom apoštoláte a vie, že bez tohto začlenenia len individuálnym súkromným agitátorom, a preto žiada od brata-kňaza viac ako vysluhovanie sviatostí a úradovanie. Túži po apoštolskom vzore v kňazovi so všetkými prívlastkami apoštolskej veľkosti. Túži po vyznavačskom vzore v kňazovi so všetkými prívlastkami vyznavačskej horlivosti, čistoty a oddanosti. Túži po hrdínskom vzore v kňazovi so všetkými prívlastkami mučeníckej tvrdosti a lásky.

Doba je jedinečná. Má nevidané rozmery zloby a zločinnosti, nevidané možnosti hrôz a katastrof, nevidané množstvá klamstiev a priepastných úšľabkov. Rozbehy zla sú jedinečne veľké mimo nás i v nás.

Každý chce každého čím vedeckejším, t. j. čím ničivejším spôsobom zničiť. Atomové bomby hmoty i ducha čochvíľa budú patriť do starého železa.

A predsa ostane v každom ľudskom srdci kútik, čo aký zastrčený, do smrti pripravený na božie orosenie. Všetko tápanie len v pozemských slastiach a vlastiach sa raz ukáže v pravej pochybnosti. Nakoniec zažiarí všetkým národom i ľuďom jedine žiadúca a nevyhnutná vlasť nebeská. A do tej nás môžu zaviesť len kňazi, ktorí jediní sú predurčení na to, aby z dnešného ľudstva, ktoré už sotva chce uveriť, že je stvorené na obraz boží, vykresali ozajstné deti božie.

Svätý Bernard z Clairvaux tvrdieval: „Habet mundus iste noctes suas et non paucas.“ Krása a veľkoleposť svätej Cirkvi je v tom, že i z temného horizontu daností šľahá večné Svetlo. Boh dáva svetu kňazov, aby títo dávali svet Bohu. To je bremeno, slasť i krása kňazského bytia.

Kňazský celibát.

V poslednom čase naši dobroprajníci nás upozornili na to, že podaktorí jednotlivci alebo isté spoločenské krúžky uvádzajú námietky proti kňazskému celibátu. Keďže celibát je nesmierne požehnanou podmienkou mocného vývinu duchovného života kňazov a keďže z pozdvihnutej kňazskej duchovnosti dviha sa aj hladina duchovnosti veriacich, tu uvádzame vecný rozbor tejto otázky od Dr. T. Tótha na poučenie a obhajobu.

Odpoviem na dva listy, ktoré som dostal. Oba zaoberajú sa dôležitými, no spolu chúllostivými otázkami. Dôležitými, bo na každom kroku sa s nimi stretávame v spoločnosti a v časopisoch, ale vždy v osvetlení, ktoré vychádza zo zlej vôle a zaujatosti.

Keď som pri výklade piateho prikázania hovoril o láske k deťom a o hodnosti, čo pojí sa

k slovu otec a matka, dostal som od istého poslucháča roztrpčený list. Jeho obsah bol asi tento: „Prosím, nehovorte tak nadšene o manželstve a defoch! Veď duchovenstvo samo sa nežení! Prečo nedajú ľuďom dobrý príklad, ako treba žiť rodine a vychovávať deti?“

Myslím, že teraz prišiel čas, aby som odpovedal na danú otázku.

Spolu odpoviem aj na druhý list. V istej kázni sťažoval som si, že naša Cirkev nemá dost kňazov. Tu prišiel druhý list: „Prosím, nenúťte katolícke duchovenstvo k celibátu, a potom bude nával do tohto stavu.“

A keď sa zaoberám touto vecou, nechcem to robiť povrchno; tejto téme venujem dve kázne: *Aké dôvody svet uvádza proti kňazskému celibátu? — A aké dôvody naša Cirkev uvádza v prospech celibátu?*

I.

Aká škoda, že katolícki kňazi sa neženia. Aký krásny príklad ideálneho manželstva a správneho vychovávanía detí mohli by veriacim dať! A aká škoda pre národ, že stráca veľa dobre vychovaných detí!

To je námietka, ktorú tak často počujeme aj od vážnych a pobožných ľudí. Myslím, že málo ľudí by hneď vedelo vyvrátiť túto námietku.

1. Pravda, katolícki veriaci nemajú vo svojich kňazoch príklad pre rodinný život. Je to tak! A jednako čože vidíme? Že život v katolíckych rodinách — čo aj sa od svojich kňazov v tejto veci nič nemôžu naučiť — nie je o nič horší ako život príslušníkov iných vyznaní, ktorých kňazi sú ženatí. Ba viacej! Dneska môžeme plni vďačnosti Bohu povedať, že katolícky rodinný život je usporiadanejší a šťastnejší ako v nekatolíckych rodinách. Akým právom to tvrdíme? Čo je očividné znamenie nešťastného rodinného života? Rozvody! A u katolíkov je najmenej rozvodov!

Z tejto zvláštnej skutočnosti musíme čerpať poučenie, že bezženstvo kňazov má na rodinný život veriacich istý tajomný, blahodarný vplyv. Vplyv, aký nebude mať život ženatého kňaza. To samovoľne citil aj rímsky pohanský senát, ktorý nútil patricijov, aby sa ženili, žeby nevy-mrely najvznešenejšie rodiny, no spolu si nezvy-čajne vážil panien bohyne Vesty, ktoré žily v panenskej čistote.

Tí, čo si myslia, že manželský život kňazov by mohol byť oporou manželstva, nemali by za-búdať na zaujímavú skutočnosť: dejiny cirkev-ných rozkolov dokazujú pravý opak. Či viete, čím začínali poľutovania hodní zakladatelia no-vých náboženstiev? Najsamprv zrušili kňazský celibát. A aké následky to malo? Vo svojom učení prestali hájiť myšlienku nerozlučiteľného manželstva. Tu máme pádny dôvod pre to, že kňazský rodinný život neposilnil by ideál man-želstva.

Kňazský celibát škodí národným záujmom, — vravievajú — lebo o koľko dobre vychova-ných detí národ je ochudobnený.

Zdanlivo majú pravdu. Ale len zdanlivo! Lebo v skutočnosti práve príklad kňazskej zdr-žanlivosti je neprirovnatelnou oporou rodinného života katolíckych veriacich. Tak tiež pochopíme zaujímavú štatistiku, podľa ktorej najvyšší po-čet pôrodov je práve v katolíckych rodinách. Teda čo národ stráca duchovným celibátom, to na druhej strane bohaté získava početnosťou katolíckych rodín.

B. No takým riešením nemôžeme sa uspo-kojiť.

Nestačí vedieť, že kňazský celibát neškodí manželskému životu. Chceme vám dokázať ešte dačo viac. Kňazský celibát nielenže neškodí manželskému stavu, ale práve naopak *upevňuje základy, vznešenosť a svätosť rodinného života.*

Ako je to možné? To nerozumieme, vravia mnohí. A jednako je to tak. Či poznáte cieľ,

ktorý Cirkev mala na mysli, keď vyhlásila zákon o kňazskom bezženstve? Chcela ochrániť vznesený ideál manželstva pred hrubosťou a ponížením.

Mnohí ešte myslia, že náš mravný zákon žiada čistý, usporiadaný život len po deň sobáša, a keď už dakto vstúpi do manželstva, že je mu všetko dovolené.

„V manželstve je všetko dovolené“, hlása tento prevrátený zákon.

A predsa je to celkom inak! Ako uchovanie neporušenosti pred sobášom je nielen jednou z hlavných ctností mladistvej duše, ale tiež výkvetom charakteru a znamením duchovnej sily, priam tak celá mravnosť a život dospelého človeka spočíva na mravnom manželskom živote. Aj v manželskom živote prichádza čas, kedy zdržanlivosť je nevyhnutná; aby manželia mohli víťazne prežiť tento čas, potrebujú príklad, ktorý im ukazuje, že duša naozaj môže držať telo na uzde. Ani manželskú vernosť alebo dočasnú zdržanlivosť nebolo by možno zachovávať, keby nebolo príkladu, že môžeme si odrieknuť nielen to, ale oveľa viacej, ba že je možná úplná, dobrovoľná, až po hrob trvajúca zdržanlivosť.

Pozrite len, aké bezdôvodné sú výčitky, že katolíci nemajú vo svojich kňazoch príklad pre rodinný život. Veď ostatné požehnané prednosti kňazského celibátu stonásobne vyvážia tento nedostatok.

C. Týmto ľuďom môžeme povedať aj slová Pisma svätého: „Dobry pastier dáva život za svoje ovce.“ To je želanie Pánovo. Ako ťažko splníť toto želanie ženatému kňazovi a ako ľahko neženatému!

Viete, ako sa svätý Karol Boromejský, milanský biskup, správal v čase moru? V palácoch i chatrčiach trpelo mnoho umierajúcich, a biskup prichádzal ku všetkým. Strašná bieda bola, rozdelil celý svoj majetok. Ale nestačilo to. Dal zo svojho striebra raziť peniaze a rozdávať

ich. Ale ani to nestačilo. Celé posteľné zariadenie biskupskej rezidencie poslal chorým; no nestačilo to. Jeho klerici nakazili sa od chorých. Sto dvadsať jeho kňazov umrelo a veľký kardinál ani jedného neopustil v strašných smrteľných mukách.

Vznešený obraz, pod ktorý patria len slová: „Dobrý pastier dáva život za svoje ovce.“

Taký obetavý príklad lásky k bližnému opakuje sa v cirkevných dejinách na každom kroku.

Vo svetovej vojne linecký biskup Hittmaier prišiel do nemocnice, aby svedčal vojakov, ktorí mali škvrnitý týfus, a za niekoľko dní ho pochovali. Biskup umrel na túto strašnú chorobu.

Koľkí kňazi udeľujú posledné pomazanie ľuďom, čo majú nákazlivú chorobu, a potom sami umrú na túto nákazu. A teraz povedzte, mohli by katolícki kňazi konať tak odvážne svoje povinnosti, zabúdajúc na seba, keby sa museli starať, čo bude s ich vdovami a sirotami?

Predstavme si, čo by sa bolo stalo, keby svätý Karol Boromejský bol mal ženu a deti? Pravdepodobne aj on by vydal podobný pastiersky list ako anglikánsky arcibiskup dublínsky v čase moru. V tomto liste arcibiskup vyzýval veriacich, aby nevolali kňazov k chorým. Lebo ich úlohou je hlásať evanjelium, učiť národ, napravovať chyby, povzbudzovať malomyseľných, — no na to je vraj najmenej vhodným miestom lôžko umierajúceho. Preto nech nevolajú kňaza ku chorým.

A pýtam sa ďalej: *Čo by sa stalo zo srdca Cirkvi, z jej základného piliera, čo z pápežstva a kňazstva, keby nebolo celibátu? Z prvých 32 pápežov 30 umrelo mučeníckou smrťou: život dali za svoje ovččky. Či by to urobili, keby doma plakaly ženy a deti? V dobe 2.000 rokov na pápežský trón dostali sa vplyvom mocných šľachtických rodov a panovníkov niektorí pápeži*

smutnej povesti; ale čo by sa len bolo stalo, keby títo pápeži mali rodiny a keby aj tam vkradly sa rodové ohľady a protekcie?

D. „Neženatí kňazi nedávajú národu nových občanov, nesplňajú svoje povinnosti na zosilnenie národa“ — to je zdanlivo najsilnejší dôkaz tejto námietky. Lenže národnému životu nestačí, aby len noví občania pribúdali, treba ich aj vychovávať. Nezáleží len na počte, ale aj na akosti. Keď katolícke duchovenstvo neprispieva pre svoj celibát k rozmnoženiu národa, potom tým dôležitejšiu úlohu má vo výchove národa.

Pozrite len na horlivých profesorov a učiteľov náboženstva, ktorým nestačia len vyučovacie hodiny v škole, ale ktorí nešetria ani čas a námahu a poučujú a zamestnávajú sa v rozličných spolkoch a kongregáciách. Mali by na to dosť času, keby sa museli doma starať o svoje vlastné deti?

Prezrime len povznášajúce dejiny ľudskej dobročinnosti. Rozhliadnime sa predovšetkým po našej otcine: skoro v každom väčšom meste sú sirotinice, školy, kláštorské školy pre devy, internáty pre chlapcov, nemocnice, starobince alebo iné ústavy lásky k bližnému, ktoré boli zbudované z podpôr katolíckych kňazov. To je nezapierateľná skutočnosť. Za to všetko máme čo ďakovať len kňazskému bezženstvu. Neženatý kňaz nemusí sa starať o budúcnosť, nemusí úzkostlivo shromažďovať majetok pre rodinu; prebytky venuje na dobročinné ciele. Je veľa nesmierne bohatých ľudí na svete, ktorých celý majetok zdedia ich deti; a žil Peter Pázmány, ostrihomský arcibiskup, nemal ženu ani rodinu a zo svojho majetku založil univerzitu, ktorá má jeho meno. To by bola odpoveď na prvý list.

II.

Na druhý list krátko odpoviem, lebo jeho obsah je celkom mylný. V liste sa vraví: „Kňazi

nemali by byť nútení na celibát, potom by bol nával k duchovnému stavu!"

Aký veľký omyl! Kto ich núti? Len raz zúčastnite sa na kňazskej vysviacke, a presvedčíte sa, že nikto ich nenúti. Celebrujúci biskup povie seminaristom prv, ako im udelí subdiakonát: „Teraz ste ešte voľní a môžete odísť za hlasom sveta. Ale od chvíle, kedy prijmete vysviacku, nesmiete odstúpiť od svojho rozhodnutia a zaväzujete sa večne slúžiť Bohu, ktorému slúžiť znamená toľko ako vládnuť. A vašou povinnosťou je s jeho pomocou uchovávať čistotu až po hrob.“

Tak počuli ste? Kto chce, môže vstať a odísť! Ó v tom nie je dôvod, že je málo kňazov. Sám Pán Ježiš stará sa o to, aby vždy dostatočný počet mladých duší vzbĺkol láskou k obetavému kňazskému životu. Ale prv ako tento oheň môže rozhorieť v ľudskej duši a srdci ľudskom, udúšaný je vo zmätkoch dneskajšieho skazeného sveta. Ako často zhasí ho aj odpor rodičov, ktorých láska k Bohu je mŕtva a ktorí sa vo svojej zaslepanej pozemskej láske domnievajú, že je to nešťastím, keď ich syn chce sa stať kňazom. Ak je málo kňazov, vtedy príčina toho je moderný ľahkomyselný život a slabá viera v rodinách a nie celibát a s ním „neradostný život“, ako to často počuť. Či je kňazský život naozaj smutný? Ó neľutujte nás! Neľutujte nás, lebo neviete, koľko nebeských radostí Pán Ježiš dáva ako náhradu za odrieknuté šťastie rodinného života tomu kňazovi, ktorý celým srdcom venuje sa jeho službe.

III.

Prichádzame k tretej námietke, doista najväčšej. Aj pobožní veriaci s bolestným srdcom ukazujú na tých kňazov, ktorí *sa potkyňajú a dostávajú na bludné cesty*.

No s touto námietkou prichádzajú ľudia zlí, neúprimní, kritici, plní jedu. Takí vyčítajú kňa-

zom ich chyby. O malých pokleskoch sa „dôverne“ šepká a priam tým tieto zprávy dostávajú v ústach ľudu desaťnásobné rozmery; a z toho potom zlostní ľudia s vífavným úšľabkom hlásajú záver: Hľa, to je ovocie kňazského celibátu! Ten proti nemu hreší, ten a ten tiež, všetci sú rovnakí.

Ako na to odpovedať? Máme vravieť, že je to lož? Ó bodaj by sme to mohli povedať. Bohužiaľ nemôžeme. Pravda, nie je na tom ani desiaty diel pravdy, čo hovoria v spoločnosti, ale keby na tom bolo len zrno pravdy, už to by bolo smutné a hrozné!

Čo na to povedať? S chvejúcou dušou musíme vyznať: Pane, je to tak; sú prípady, že aj z družiny tvojich vyvolených niektorý fa sklame. Neraz opakuje sa najsmutnejšia scéna z tvojho pozemského utrpenia: Judáš, zradca, má nových nasledovníkov. S ľudského stanoviska to chápeme, čo aj to nemôžeme ospravedlniť. Chápeme, že to nie je také ľahké nosiť biele omšové rúcho po celý dlhý život v tomto svete, presýtenom špinou, aby sa ho ani najmenšia škvrna nedotkla.

Cirkev svätá si želá, aby jej duchovenstvo tu stálo ako vznešený starý gotický dóm, ktorého každá časť až po najmenší kamienok, až po poslednú ozdobu prepracovaná bola na božiu chválu, ako dóm, ktorého každý stĺp, každý oblúk, každá vežička týči sa priamo k nebeským výšinám. Takým gotickým dómom, Bohu posväteným, je kňazský stav. Ale ktorí ste už cestovali v západných zemiach a zblízka videli stredoveké utešené gotické katedrály, istotne ste na nich objavili dačo zvláštneho. Vedľa dôstojných sôch svätcov sú na streche chrámu ďaleko prečnievajúce, upevnené rozličné podivné postavy: ľudské hlavy s vypúlenými očami a široko otvorenými ústami, vlci a dravce. To sú chrličia vody. Pri dáždi ako by strechy chrámové vyplúvaly špinavú vodu a to nakoľko možno čo naj-

ďalej, aby vlhkosť neškodila základom katedrály. Nie sú to estetické sochy, najmä keď nimi von prúdi špinavá voda; no pre ne predsa nebudem len pohrdať veľkolepým dómom! Keby tento dóm nebol zbudovaný z materiálu a nestál na zemi a keby naň nepadala zemská špina, vtedy by na ňom neboly upevnené ani tie obludné postavy. Keby kňazstvo nežilo na špinavej zeme, nebolo z ľudí a keby sa ho nechytala špina tejto zeme, vtedy by v ňom nebolo ani skazených kňazov.

Ludsky to všetko môžeme pochopiť; rozumieme to, no jednako nad tým horko plačeme! Lebo viete, koho to najviacej bolí, keď daktorý z božích sluhov stane sa obetou ľudských slabostí? Ostatných kňazov! Verných! Kňazov podľa Ježišovho srdca; tých, ktorí vedia, že ani desať anjelov nenapraví to, čo zavlní v ľudských dušiach pád jedného kňaza.

„Vy ste soľ zeme. Vy ste svetlo sveta“, povedal Pán Ježiš apoštolom. Ak sa soľ skazi, ak svetlo zhasne v duši apoštola, potom beda! Ó aká nepreniknuteľná temnota zastreje cestu, ktorá vedie k nebu, aký hlboký smútok pokryje Kristovu tvár! Ó beda, keď po stopách apoštolov kráčajú tí, ktorí hanbu robia Kristovmu evanjeliu.

No chcel by som sa voľačo spýtať tých, čo tak radi kritizujú hriechy duchovenstva a pohoršujú sa nad nimi. Povedzte, dali ste vy alebo vaša rodina Cirkvi čo len jedného kňaza? Zasvätili ste v Pánovej službe aspoň jedného osvieteného, múdreho, pracovitého, vzorného mladíka nepoškvrnenej čistoty a ideálneho smýšľania? Nie ste spokojní so svojim kňazom? Potom neodsudzujte, ale dajte božej službe mladíkov, najlepších mladíkov, a bude všetko dobré. Tak často počujeme: „Mnohí porušujú celibát, prečo ho Cirkev nezruší?“ — Porušujú ho, preto ho máme zrušiť? Ako často predsa aj manželia porušujú manželskú vernosť. Má byť preto hneď

zrušená sviatosť manželstva? Sú lekári, ktorí nespĺňajú lekársku prísahu, a má byť preto zrušené lekárske povolanie? Vojaci stali sa nevernými zradcami; má byť rozpustený celý vojenský stav? Keď daktori kupci klamú, má byť celý kupecký stav nazvaný zlodejským? Sú slabé stromy, ktoré búrka zlomila; má byť preto vyrúbaný celý dubový les so storočnými kmeňmi?

Nie, nie! Keď pre zachovanie dajakého zriadenia sú vážne a dôležité dôvody, keď jeho požehnaný vplyv je neobyčajne veľký, vtedy nesmieme toto zriadenie zrušiť ani vtedy nie, keď jednotlivci stanú sa zradcami a keď sú na hanbu tejto vznešenej myšlienke.

Ale jestvujú pre kňazský celibát také rozhodujúce dôvody? Má toľko výhod, že sa Cirkvi vyplatí, aby nástojila na jeho zachovávaní? Je veľa dôvodov, a ktoré to sú, o tom v nasledujúcej rozprave.

Túto rozpravu chcel by som zakončiť svojou obľúbenou myšlienkou.

Chcem byť úprimný a otvorene priznávam: *Imponuje mi, že katolícka Cirkev mala odvahu rozhodnúť sa pre tento — mohlo by sa povedať — šialene odvážny čin a ešte podnes žiada od svojich kňazov celibát.*

Bo ľudsky povedané, je to predsa smelosť! Či sa Cirkev nebojí, že jej svätyne ostanú prázdne, keď od svojich kňazov žiada také mimoriadne ťažké obety? Často Cirkvi vyčítali, že kňazský celibát zaviedla z chytráckej ľudskej vypočítavosti. Z ľudskej vypočítavosti? To by si musela celkom inak počínať! Cirkev bola veľmi odvážna a zrobila to, na čo iné vyznania neodvážily sa ani pomyslieť a ani teraz ešte sa neodvážia. A jednako Cirkev má po svete rozptýlených tristotisíc služobníkov. Každého z nich sa pýta, skôr ako mu dovolí vstúpiť do svätyne: „Tiež chceš čisto žiť ako anjeli?“

Tak tvrdo môže sa pýtať iba také náboženstvo, ktoré je presvedčené, že duša jeho kňaz-

stva čerpá denne obnovujúcu silu pri svätej omši z čistej Kristovej krvi, ktorá slabých posilňuje a kolísajúcim je oporou.

Teda neodsudzujme, nepohoršujme sa, neohovárajme; ale viete, čo máme robiť? Modlime sa! Modlime sa veľa a vrúcne, aby každý kňaz mohol s božou pomocou splňať svätý sľub, ktorý vzal na seba v deň vysviacky pre váš ošoh, za vaše duše, pre Krista, a aby všetci poznali, že splňajú sa slová Krista Pána: „Moje jarmo je príjemné a moje bremeno ľahké.“

Dôvody pre celibát.

Keď sme objasnili prvú časť, totižto námietky proti celibátu katolíckeho duchovenstva, teraz budeme sa zaoberať dôvodmi, čo svedčia pre toto zriadenie, dôvody, ktoré pohly Cirkev svätú, že vydala toto nariadenie a že ho až po dnešný deň chráni.

Prv ako budeme uvažovať o dôvodoch tohto cirkevného nariadenia, musím krátko vysvetliť svoju poslednú vetu. Povedal som úprimne a bez vytáčok, že Cirkev dala zákon o kňazskom celibáte a že nepochádza od samého Ježiša Krista.

Na začiatku Cirkev nepredpisovala záväzne celibát a božie služby konali aj ženatí kňazi. To je známe z dejín.

Ale je tiež pravda, že Cirkev od počiatku dávala prednosť neženatým kňazom, až pomaly prešla k dneskajšiemu stavu a utvorila zákon, ktorým predpisovala kandidátom duchovného stavu pre celý život celibát a úplnú zdržanlivosť.

Cirkev na tento zákon nedošla tým, že by pohľadala manželstvom alebo ženským pokolením, tiež nie z túžby po moci, ako sa podaktorí domnievajú; ale mala na to mimoriadne pádne a dôležité dôvody.

Keď skúmame tieto dôvody a hľadáme vysvetlenie pre kňazský celibát, vtedy musíme

najprv povedať, že iba ten pochopí cieľ tohto zriadenia, kto o dôstojnosti katolíckeho duchovenstva smýšľa podľa názoru Cirkvi. Inak celibátu neporozumie. „Človek živočíšny nechápe veci Ducha božieho, lebo sú mu bláznovstvom, a nemôže ich poznať, lebo len duchovne ich možno posudzovať.“¹ O každom katolíckom kňazovi platí to, čo svätý apoštol Pavol povedal o sebe: „Nech nás každý pokladá za služobníkov Kristových a správcov božích tajomstiev!“²

Teda kňaz je podľa učenia nášho svätého náboženstva sluhom a pápež sluhom sluhov. Aj tak sa volá: „servus servorum“, sluha sluhov božích. Byť kňazom znamená byť sluhom. Keď dakto vstúpil do duchovného stavu, nepatrí sám sebe, patrí Bohu a veriacim. To je pravý katolícky názor o duchovenstve. *Kňaz je 1. božím sluhom a 2. sluhom veriacich, a obe úlohy vyžadujú od neho celibát.*

I.

1. Kňaz musí ostať neženatý, aby mohol celkom patriť Bohu. „Kto nie je ženatý, môže sa starať o veci Pánove, ako by sa páčil Pánovi; ale ženatý stará sa o veci tohto sveta, aby sa páčil žene, a je ako by rozdelený.“³ No duša kňaza nesmie byť rozdelená.

Veď čo znamená názov „clerus“? Vyžrebovaný, vyvolený. Sú vyvolení. Odkiaľ vyvolení? Z davu, zo záväzkov všedného, obchodného a rodinného života. Kto pracuje pre Krista, kto je jeho zástupcom, ten musí tiež zaujímať zvláštne postavenie.

Kňaz musí svojim dokonale nesebeckým, zdržanlivým životom stáť nad ľuďmi, aby podľa Pánovho prikázania svietil ako svieca na svietniku. Svojou zdržanlivosťou musí — podľa vznešeného príkladu knihy Zjavení — podobať

¹ 1 Kor. 2, 14.

² 1 Kor. 4, 1.

³ 1 Kor. 7, 32.

sa Baránkovi Božiemu: „Potom som videl: Hľa, Baránok stál na vrchu Sion a s ním stoštyriaštyridsaťtisíc, ktorí mali napísané na čelách jeho meno a meno jeho Otca... To sú tí, čo nasledujú Baránka všade, kde ide..., a sú bez úhony.“⁴

Hľa, katolícky kňaz musí ostať neženatý, aby mohol celkom patriť Bohu.

2. *Ale aj preto musí ostať neženatý, aby mohol byť prostredníkom medzi Bohom a ľuďmi.*

Keď slová Písma svätého platily už o starozákonnom kňazstve, o čo skorej o novozákonnom: „Medzi sieňou a oltárom nech plačú kňazi, Pánovi služobníci, a vravia: Odpusť, Pane, odpusť svojmu ľudu, a nevydávaj svoje dedičstvo na pohanenie.“

Svätý Gregor Naziánsky napísal, že nikto by si nemal trúfať obetovať svätú omšu, kto prv neobetoval sám seba Bohu. Teraz vám poviem, aký cieľ má obeta kňazského celibátu. Obeta celibátu prináša sa predovšetkým pre *obetu svätej omše*.

Pokúsme sa len predstaviť si mocné dojmy spievanej svätej omše. V preplnenom chráme, pred najsvätejším Bohom modlí sa množstvo veriacich, ľud boží s pokorne skloneným čelom, a na čele tohto ľudu stojí boží kňaz na oltárnych stupňoch v symbolickom rúchu medzi plápolajúcimi sviecami. Aký to krásny obraz! A teraz predstavme si v tomto rámci ženu, manželku kňaza (tým nechcem urážať ženy), a v tej chvíli zo vznešeného obrazu, z kňazskej dôstojnosti stratilo sa voľačo, čo nedá sa vyjadriť, akási zázračná črta.

Či necítíme v hĺbke duše, že tohto človeka kňaza, nemôžeme zajať do hraníc všedného života?

Od človeka, ktorý tam na oltárnych stupňoch spieva s dojatou dušou temer dvatisícroč-

⁴ Zjav. 14, 1—5.

nú prefáciu na božiu chválu, ktorý s chvejúcimi sa rukami vysoko pozdvihuje Syna Božieho, skrytého v bielej hostii, od tohto človeka očakávame viacej sebaovládania, viacej sebazáporu ako od iného smrteľníka. Pri poslednej večeri panický svätý Ján sklonil hlavu na prsia Pána Ježiša. Či nemá byť tiež takým čistým kňaz, ktorý deň čo deň obnovuje tajomstvo poslednej večere? Či kňaz nemá žiarif priam tak ako slnečný lúč, ktorý sa na nás usmieva cez chrámové okno?

Cítite, aké jemné túžby má Cirkev svätá!

Nech dlaň, v ktorej denne spočíva sväté telo Syna Božieho, nesviera inú dlaň, ani dlaň manželkinu! Tie oči, ktoré rozžaruje osľňujúca božia blízkosť, nech sa nenoria do nijakých očí, ani do očí manželkiných! Ústa, ktoré denne do červena starbuje krv Syna Božieho, nech sa nedotýkajú iných pier, ani nie manželkiných. Nech nikto nevolá svojou dušou tú dušu, ktorá denne tak bezprostredne pociťuje Kristovu blízkosť a lásku!

Kňazský celibát je ustanovený predovšetkým pre svätú omšu, a zasa naopak svätá omša dáva kňazovi silu na zachovanie čistoty.

Je to nanajvýš zaujímavé: každý reformátor náboženstva a bludár, ktorý zavrhol svätú omšu, zavrhol aj celibát; nemal pre neho smysel a nemohol by ho tiež dodržiavať.

II.

Kňaz je sluhom veriacich a preto musí ostať slobodný.

Kňaz nie je len božím sluhom, ale aj sluhom veriacich, pre ich spasenie musí priniesť veľa obiet, a to zasa vyžaduje, aby ostal bez ženy. Ktorý apoštol vykonal najväčšiu prácu? Doista svätý Pavol. Ten Pavol, ktorý nemal ženu. A prečo sa ostatní apoštolí tiež hneď na začiat-

ku svojej práci vzdialili od svojich rodín? Aby sa tým viacej mohli venovať Pánovej rodine, veriacim! Prečo tiež dneska kňaz nemôže patriť ani žene ani rodine? Aby „všetkým bol všetko“, aby všetkých priviedol k spáse.

Kňazský celibát ustanovený bol pre dobro veriacich! Cirkevné dejiny to zreteľne dokazujú: ľudia vtedy boli najlepší, náboženský život vtedy horel sviežim ohňom, keď bolo najmenej pokleskov proti celibátu. A naopak, zakalenie tohto ideálu zavinilo aj mravný rozklad a úpadok náboženského života veriacich.

Na dôkaz toho, že celibát ustanovený je kvôli veriacim, a aký vplyv má bezženstvo kňaza na prehlbenie náboženského života, chcel by som uviesť len dva príklady.

1. *Kňazský celibát a sponed.*

Od kňaza ako od sluhu božieho, ktorý slúži svätú omšu, vyžaduje sa dokonalá zdržanlivosť. *Od kňaza ako od sluhu veriacich, ktorý udeľuje sviatosť pokánia, vyžaduje sa opäť neženatý život.*

Netreba ani hovoriť, akým svätým pokladom je sponed pre nás katolíkov a aké prekrásne kvety ctností vyrastajú na pôde, skropenej kajúcimi slzami! A preto tiež netreba zdôrazňovať, že dôveru, potrebnú na úprimnú sponed, oveľa skorej vzbudí neženatý kňaz ako ten, ktorý by mal ženu. Čo sme prv povedali o svätej omši, musíme opakovať aj o svätej sponedi: vo vyznaniach, ktoré odpadly od katolicizmu, dovolili kňazom ženiť sa, ale aj sponed tam zanikla — čo bolo celkom logické.

Potom, pravda, je otázka, či môžeme volať kňazom toho, kto neslúži svätú omšu ani nespovedá. Kňaz bez právomoci dávať rozhrešenie? Pozrite sa len, čo hľadala väčšina ľudí u božského Majstra? Veľmi mnohí telesnú pomoc a uzdravenie v chorobe. Ale Pán uspokojil sa

³ 1 Kor. 9, 22.

tým? Nie! Čo aj to spomenutý nežiadal, Pán Ježiš vravieval: Id, synu, dcéra, odpúšťajú sa ti hriechy!

Keď sa zahlbáme do myšlienky celibátu, vtedy v tomto zriadení Cirkvi nevidíme nijaké sníženie ženského pokolenia, ba naopak práve v tom poznávame jemné, ohľadu plné ocenenie ženského pokolenia. Lebo akú taktnú pozornosť Cirkev preukazuje práve veriacim ženám tým, že uspokojenie precitlivelých nárokov ženskej duše sveruje takým mužom, ktorí v žene nesmú vidieť bytosť iného pohlavia, ale iba božieho tvora a nesmrteľnú dušu.

Keby celibát nedonášal nijaký iný osov, ako že by uľahčoval veriacim sviatosť pokánia, potom už len preto vyplatila by sa každá obeť, spojená s celibátom.

2. No celibát má ešte inú hodnotu a to je *sila dobrého príkladu.*

Naša svätá viera hlásala a jednoducho hlása po storočia aj uprostred zúriaceho odboja s neochvejnou neoblomnosťou šieste a deviate príkazanie: povinnosť dokonale čistého života pred manželstvom a povinnosť manželskej vernosti.

Nikdy nebolo ešte tak ťažko uchovať neporušenú bielu ľaliu čistoty ako v dnešajších časoch špiny a neporiadku.

A viete, čo svet potrebuje? Mládež, ktorá zachová neporušenú dušu aj uprostred mravných nebezpečenstiev mladých rokov. Potrebujeme mužov, ktorí by boli podobní hrdinovi tridsaťročnej vojny vojvodcovi Tillymu, ktorý po 36 víťazných bojoch mohol o sebe povedať: „Nebol som nikdy opitý a nikdy som sa neslušne nedotkol ženy.“

Takých ľudí potrebujeme!

No pozrime sa okolo seba, čo vidíme? Tu medzi nami hemžia sa mnohí falošní proroci a vrie tu ozajstný čarodejný kotol špinavých hesiel a bludných názorov. Prichádzajú travič

s potmehúdskymi posmeškami a spaľujú kvety v dušiach a tak zvedú s cesty mnohých slušných mladíkov a odoberú im radosť a chuť do ďalšieho boja.

Lebo povieť: Nie je to, ako keby niekto lial vitriol na zamatové kvety alebo ako by mráz prechádzal po lúkach v májovej nádhere, keď dakto smeje sa do očí mravne bojujúcemu mladému človeku: „Ty chceš žiť čisto? Veď je to nesmysel! Ci je prirodzenosť, láska a pud dačo zlého? A ty chceš sa dať do boja s prirodzenosťou? No to je práve hriech. Čo si prirodzenosť tak veľmi žiada, to sa musí robiť!“

A slabá, zápasiaca mládež ponosuje sa: Zdržanlivosť! Ovládanie seba! Čistý život! — to Cirkev žiada! Ale čo to pomôže, keď pudy sa tak mocne hlásia! — vraví 24.-ročný mladík — vidí sa mi, že v mojich žilách neprúdi krv, ale horúca láva! Nie je to znásilňovanie seba samého? Ci lžou je hlas prírody, ktorý vo mne zúri?

Celý svet je plný takých hesiel. Tak si sťažujú mnohí dobre smýšľajúci ľudia. Čože im na to odpovieme? Ich námietka zdá sa celkom pravdivá. To, čo si príroda žiada, predsa nemôže byť dačím zlým, a preto nemôžeme jej to odrieknuť!

Čo odpovedať?

A. Najprv uvedieme zaujímavú lekársku skúsenosť. Stáva sa, že ľudská prirodzenosť si dačo žiada, a jednako je to škodlivé. Rekonvalescent z týfu stále býva hladný, ale beda, ak sa mu dáme dosýta najesť: umrie! Umrie, hoci prirodzenosť veľmi si žiada potravu. Keď niekomu prestrelia brucho, nesmie tri-štyri dni nič jesť, nesmie piť ani kvapku vody. Čo by aj neviem ako hladoval a smädil, je to prísne zakázané. Bo ak nedodrží zákaz, zaplatí to životom. V čase svojej vlastnej vojenskej služby mal som podobný prípad. Boli sme v Drohobyczí pri haličských petrolejových prameňoch. Priniesli kapi-

tána s veľkou ranou v bruchu. Lekár mu otvorene povedal: „Nesmiete nič piť, inak bude koniec.“ Ale úbožiaka mučil strašný smäd. Svojmu sluhovi kázal, aby mu priniesol vody. Vojak nechcel. Kapitán na neho skríkol a sluha priniesol vodu. Na druhý deň bol nešťastný dôstojník mŕtvy. Umrel, hoci prirodzenosť žiadala si vodu.

Zvieratá môžu sa celkom spoľahnúť na prirodzenosť, na pud. Čoho sa ten domáha, to im nemôže škodiť. Pasúca sa krava nikdy neštudovala prírodopis, a jednako nikdy nedotkne sa ani jednej jedovatej byliny. No ak sa človek neriadi rozumom, zje priam tak jedovatý hrieb ako jedlý. Co to znamená? Že človek stojí na vyššom stupni ako zvieratá, ľudský pud má kontrolora: rozum. Preto človek má svoje nízke pudy rozumom držať na uzde. Byť človekom neznamená nechať úplnú voľnosť prirodzeným pudom, ale pudy riadiť podľa veľkej myšlienky. Byť človekom znamená byť svrchovaným pánom v pralese pudov. Dovoľte, aby som zreteľne vyslovil vari podivnú myšlienku: Prečo ten, kto podlieha každému svojmu pudu, pokladá svojich bližných za bláznov a chodí po dvoch a nie po štyroch nohách?

Takto môžeme sa pýtať človeka, ktorý nepanuje nad sebou. No to nie je ešte všetko. Sú ešte iné dôkazy. Ktoré?

B. Prichádzajú mladíci, ktorí zápasia o čistotu, bojovníci predných radov v mravných bojoch, a bedákajú: „Daromné úsilie, nemožno žiť čisto až po sobáš, pud nemožno zdolať!“ V takej chvíli stojí pri jeho boku neženatý kňaz: „Mladík, nariekaš, že je to nemožné? Pozri sa: veríš mi? Je to možné! *Možné! a nielen k oltáru, ale až po koniec života!*“

Cirkev by mohla zrušiť celibát, veď predsa to nie je prikázanie Pána Ježiša, ale tým by tiež stratila jeden z mocných dôkazov, že čistotu možno zachovať až po sobáš aj manželskú ver-

nosť, tým by vyschol i prameň nádeje a povzbudenie pre bojujúcich. Celibát má ako slnko zapáliť oheň nadšenia a vytrvalosti v srdciach ľudí, ktorí bojujú proti telesným pokušeniam, aby videli pred sebou hrdinský prelom do zdanlivo nepromožiteľnej vlády telesných pudov.

Áno, to náboženstvo, ktoré žiada od svojich kňazov zdržanlivosť, trvajúcu po celý život, môže právom žiadať od svojich príslušníkov dočasné sebaovládanie!

*

Nekatolíci často nechápu, prečo katolícki veriaci preukazujú svojim kňazom takú úctu? Nechápu túto úctu. A nie je pre to tiež iné vysvetlenie ako práve celibát. Ľudia vycitujú, že kňaz prináša pre nich túto obeť, aby naozaj celkom patrila Bohu, aby sa mohol lepšie starať o svoje stádo, aby im mohol celkom slúžiť, aby im mohol dávať príklad. Veriaci za túto obeť odvdáčujú sa úctou, takže už za živa sa na nich po písmeno spĺňajú Pánove slová: „Každý, kto opustí dom alebo bratov alebo sestry alebo otca alebo matku alebo manželku alebo deti alebo polia pre moje meno, stonásobne viac dostane a obsiahne život večný.“

Celibát katolíckeho duchovenstva je svätá tradícia, ustanovenie, nie článok viery. Cirkev mohla by ho zrušiť, ale nemyslím, že to dakedy zrobí. Bola by to ozaj škoda!

O šťastný katolícky ľud, ktorý má slobodných kňazov! Kňazov, ktorí nemusia deliť svoje srdce. Kňazov, ktorí celkom patria ľudu! Kňazov, ktorých príklad je oporou. Kňazov, ktorí sú, pravda, tiež len ľuďmi z tela a krvi, no ktorí dali sa dobrovoľne do boja o večnú čistotu, pre ktorý ich denne posilňuje presvätá Kristova krv. Kňazov, ktorých najmilšou modlitbou je modlitba svätej Agnesky.

Vypočujte túto rozochvievajúcu modlitbu, ktorou trinásťročná mučenica svätá Agneska ob-

hajovala svoju ctnosť pred pookúiteľmi: „Preč odo mňa, korisť smrti! Už dávno som sa zaslúbila Väčšiemu. Jeho znamenie ozdobuje moje čelo, aby som okrem neho nikoho netrpela na blízkú. Ostanem mu verná, lebo celkom sa na neho spolieham. Jeho telo spojilo sa už s mojím, jeho krv sfarbila moje pery, krv toho, ktorý mal panenskú matku a ktorého Otec nepoznal ženu. Zasnúbená som s tým, ktorému anjeli slúžia a ktorého krásu slnko a mesiac obdivujú. Pre lásku môjho Pána Ježiša Krista pohľadám pozemskou slávou a každou krásou života.“

Zachovávať kňazský celibát spojené je s ustavičným ovládaním seba, bedlivosťou a bojom; ale my sme pre tento boj, lebo vieme, že nás po krutom zápase očakáva nekonečná odmena, večná láska nášho Pána Ježiša Krista.

Duchovnosť vo svätých.

*„Žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus“ (svätý Pavol).
Prepracúvam sa k tejto najutešenejšej veľkosti?*

Smrť v očiach lásky.

Odovzdanosť do svätej božej vôle v ľudskom živote všetko zázračne prepracúva, aj hrôzy blížiacej sa smrti. Nižšie uvedené slová svätej Terézie Ježiškovej z jej posledných piatich mesiacov pozemského života prezrádzajú hrdinský stupeň tejto odovzdanosti a ukazujú, ako vyzerá smrť v očiach lásky, čo sa bezmedzne oddáva dobrému Bohu.

Viem, že už čoskoro umriem. Ale kedy? ... Ach, stále to neprichádza. Podobám sa dieťaťu, ktorému stále sľubujú koláč. Ukazujú mu ho zďaleka ... Ale keď sa priblíži, aby si ho vzalo, ruka sa odtiahne. No prenechávam sa celkom Pánovi v živote aj v smrti. Keby si to prial, rada by som sa uzdravila, aby som mohla ísť do Kocínčiny.

•

Povedali mi, že budem mať ešte strach pred smrťou. Hľadám. Keby vedeli, ako málo spolieham sa na seba! Viem veľmi dobre, aká som slabá. Zatiaľ budem sa tešiť z pocitu, ktorý mi Pán Boh práve dáva. Je dosť času znášať opak.

*

Nebojím sa posledného zápasu ani bolesti v chorobe. Pán Boh mi pomáhal od najútlejšieho detstva a viedol ma za ruku. Na neho spolieham sa! Som istá, že až do konca bude stáť pri mne. Možno, že budem trpieť až po krajinu, ale nikdy to nebude pre mňa priveľa.

*

Netúžim viacej po smrti ako po živote. Nechám božskému Spasiteľovi, nech volí za mňa. Nech hocičo urobí, všetko je mi milé.

*

Božský Spasiteľ v úzkostiach umieral na kríži, a jednako to bola najkrajšia smrť z lásky, ktorú kto videl. Zomrieť z lásky neznamená umierať vo vytržení... Priznám sa vám úprimne: Vidí sa mi, že to je to, čo cítim.

*

Spovedník mi povedal: „Čaká na vás veľká obeta, rozlúčenie s vlastnými sestrami.“ Odpovedala som: Ale, otče, myslím, že ich neopustím. Naopak, po smrti budem im ešte bližšie.

*

Keby ste vedeli, aký mierny bude môj súd! Keby ma Pán len trochu káral, aj to by mi bolo sladké. Ak prídem do očistca, veľmi budem spokojná. Urobím to tak, ako tí traja mládenci a budem sa prechádzať v ohnivej peci, spievajúc pieseň lásky. Aká šťastná by som bola, keby

som tým mohla pomáhať iným dušiam a trpieť miesto nich! Tak by som robila dobro, vyslobodzovala by som väzňov.

•

Prečo by som mala byť viacej bez strachu pred smrťou ako iní? Nevravím ako svätý Peter: Nikdy ťa nezapriem.

•

Nehovorievam: Hoci život na Karmele je tvrdý, umieranie je tam ľahké. Ale: Keď je sladko na Karmele žiť, ešte sladšie je tam umierať.

Životné pásmo Karola de Foucaulda.

Karol de Foucauld narodil sa 15. septembra 1858 v Strasbourgu; smrťou matkinou 13. marca 1864 a otcovou 9. augusta toho istého roku ostal osamotený. Jeho štúdiá retoriky a filozofie boli príčinou, že — ako sám hovorí: „dvanásť rokov žil som bez akejkoľvek viery“.

Saint Cyr (1873—1878), Saumur, posádky pri Sézanne, Pont à Mousson a v Sétif (1879—1881) prejavujú jeho záľubu v slobode, hrdosti a pôžitkoch. A je to čoskoro „uviedenie do nečinnosti, prepustenie zo služby pre nedisciplinovanosť, spolu pre nedobré správanie“.

Človek sa prejavuje: 1881.

Jeho rozkošnícka odlúčenosť v Evian trvá tri mesiace, potom nastáva prebudenie pred oznámením bojov, na ktorých zúčastňujú sa jeho priatelia 4. pluku „Afrických strelcov“ bez neho. *Nikdy nezaostal* — síde mu na um heslo jeho predkov, a preto žiada znova o zaradenie do armády a odchádza do Južnej Ora-

nais. Foucauld skoro osem mesiacov v styku s neznámou a zradnou, ale aj čarovnou Afrikou prejavuje sa taký, aký nikdy neprestal byť v najvnútornejšom ja: človek a vodca.

Poznanie v Maroku: 1883.

10. júna 1883 Foucauld, preoblečený za žida a sprevádzaný Mardocheom Abi Sevrourom, opúšťa Alžír; vráti sa na konci mesiaca mája nasledujúceho roku a prináša si zo svojho „poznávania Maroka“ žatvu objavov a rozličných poučení a tiež nové poňatie života. To je druhý úder: „pohľad na tú vieru (Musulmanov) týchto duší, žijúcich v stálej prítomnosti Boha, dal mu nazrieť do čohosi väčšieho a pravdiviejšieho, ako sú svetské zamestnania“.

Obrátenie: 1886.

O úspech, získaný cestovaním, a o známosti sa nestará: teraz Karol de Foucauld má iný druh záujmov, pochybuje a predovšetkým o sebe samom; závidí tým, ktorí majú šťastie veriť. „Išiel som do kostola bez toho, žeby som veril, cítiac sa dobre iba tu a tu tráviac dlhé hodiny opakoval som túto zvláštnu modlitbu: Bože, ak jestvuješ, daj, aby som Ťa poznal.“ A hľa, tretí a posledný úder: stretnutie sa s abbém Huvelinom, vikárom kostola svätého Augustína, v Paríži v dňoch 20. a 23. októbra 1886. Karol de Foucauld prežíva vtedy druhý raz svoje prvé sväté prijímanie. 14. augusta 1901 napíše svojmu veľkému priateľovi Henrichovi de Castries: „Keď niekto pravdu miluje, vždy ju nájde.“

1890 trapistom.

Cesta do Svätej zeme, ústranie v Solesmes, v kláštore trapistov v Soligny, u Matky Božej Snežnej v Ardèche a vo vile Manrèse v Clarmarte dokončili jeho osvietenie a jeho orientáciu k poníženému životu Ježiša Nazaretského. 16. januára 1894 prosí o prijatie do kláštora

trapistov Panny Márie Snežnej a o desať dní potom stane sa bratom Máriou Alberikom; odtiaľ podľa jeho vlastného vyjadrenia „je to samota a tichosť s dobrým Bohom“.

Sluha u klarisiek: 1896.

Foucauld čo aj teraz našiel Pravdu, jednako vždy hľadá svoju cestu... Hľadá ju ustavične: „Každý deň viacej túžim, aby som dosiahol svrchovanú pokoru v nasledovaní nášho Pána“ (19. marca 1896). Odíde preto do Nazaretu, aby nebol viacej než „sluhom u klarisiek“.

Kňazstvo: 1901.

Štyri razy podnikol cestu do Jeruzalema a vrátil sa do Francúzska, aby sa pripravil na kňazstvo. 9. júna 1901 Karol de Foucauld bol vysvätený za kňaza.

Beni-Abbes: 1901.

Štrnásť dní po vysvätení Karol de Foucauld verí, že našiel už definitívne svoje povolanie. „Založiť na marockej hranici... skromnú malú pustovňu, v ktorej by sa niekoľko chudobných mníchov živilo z trošky ovocia a jačmeňa, pestovaného vlastnými rukami,... nevychádzali by zo svojho útulku, nekázali by, ale poskytovali by pohostinstvo každému prichodiacemu dobremu alebo zlému... „Páter Foucauld usadil sa v Beni-Abbes 28. októbra 1901. Lebo do Maroka, ktoré ho neprestáva zaujímať, ako sám hovorí, do toho Maroka, ktoré obetoval v určitom smere Francúzsku roku 1883—1884 a ktoré chcel teraz obetovať Kristovi, nikdy viac sa nevráti.“

Tamanrasset:

Karol de Foucauld pokračuje vo svojom napredovaní. „Láska vždy poslúcha, keď má za predmet Boha“, a Boh prostredníctvom veliteľa

Lapperina zavedie pustovníka z Beni-Abbes celkom do srdca Hoggaru do opustenej a tajomnej Tamanrasset. Tu konečne nájdená Pravda stretá hľadanú Cestu.

Medzi nedôverčivými Touaregmi jeho poslanie je jasné: „skrotiť ich, nadviazať s nimi priateľstvo a potláčať vždy viac a viac priehradu zaujatosti, podozrenia, nedôvery, nevedomosti, ktorá ich delí od nás“, lebo Foucauld je viac než hocikto presvedčený a chcel by presvedčiť aj celé Francúzsko, že „ľud má tie isté úlohy voči svojim kolóniám ako rodičia voči svojim deťom; urobiť z nich výchovou a vzdelaním rovných alebo väčších, ako sú sami“.

Brat všetkých:

Mnohonásobné starosti, denné almužny, vykupovanie otrokov, dávané rady, stály príklad najkrajnejšieho zabúdania na seba, — týmto všetkým naplňa sa každý saharský deň brata Karola Ježišovho.

Keď Páter Foucauld spoznáva, že jeho vplyv na ľudí závisí od jeho schopnosti porozumieť ich až po ich najtajnejšiu psychológiu, pracuje až do smrti na štúdiu ich jazyka — Tamahaq a ich písma — Tifinar. Mimo toho je almužníkom Sahary a u neho každý Francúz nachádza odpočinok a pokoj duše. Pre všetkých je a ostáva: „Bratom všetkých“. Keď vypukla svetová vojna, Foucauld by bol chcel odísť na francúzsky front; ale všetci tí, ktorých sa radí, jednotne mu odpovedali: „Ostaňte.“ Veru, jeho cesta neobracia sa k tomuto tiesnenému Francúzsku; dokonáva sa priam tu, v Tamanrasset. Jeho prítomnosť v oázach robí zázrak: domorodci počúvajú jeho rady a zachovávajú najväčší pokoj.

Smrť: 1916.

Lež jednotvárne ticho saharské nepotrva ďalej: nepriateľskí agenti nachádzajú dosť pozorných a priaznivých uší. Francúzski odvekí ne-

priatelia Senusisti dvíhajú zástavy vzbury, ktorá čoskoro zachvátí všetkých. „Žiť ako keby si mal dneska umrieť ako mučeník“, pred mnohými rokmi Páter Foucauld napísal do osobného zápisníka. 1. decembra 1916 zrada a chamtivosť budú vedieť zneužiť jeho milosrdenstvo a jeho bratskú lásku. Ale keď ho vražedná a svätokrádežná guľka zasiahla, umožnila mu naveky vstup na cestu k večnému Svetlu; a keď mu dala smrť, roztvorila mu tým naširoko brány Života.¹

Pitánie k najsv. Krvi Kristovej.

† P. Chryzostom Bardys, OFM.

Večný Otče, obetujem najsvätejšiu Krv Pána Ježiša za potreby svätej Cirkvi; Ježišu, obetujem tvoju najsvätejšiu Krv za nesmrteľné duše; Duchu svätý, obetujem najsvätejšiu Krv Ježiša Krista za náš pastiersky kruh.

Trojjedíný Bože, obetujem ti najsv. Krv Ježišovu za všetky nesmrteľné duše a potreby svätej Cirkvi. Amen.

Najsv. Krv, ktorá si sa miešala so smrteľným potom Pánovým, vytop v nás malomyselnosť a nedôveru. Amen.

Najsv. Krv, ktorá si prúdila pod údermi bičovania, smy špinu našich hriechov. Amen.

Najsv. Krv, ktorá si pramenila pod tŕňovou korunou, daj sa vovíť do našej modlitby. Amen.

Najsv. Krv, ktorá si sa smiešala s prachom na ceste krížovej, pozdvihni nás z prachu zeme, pozdvihni naše túžby, žiadosti a city len k Ježišovi. Amen.

Najsv. Krv, ktorá si tiekla pod krížom, každá kvapka tvoja nech volá o zmilovanie pre duše naše a pre celý svet. Amen.

Najsv. Krv, ty morské oko milosti a zmilovania, potop dušu našu až na dno svoje. Amen.

¹ Podľa dominikánskeho časopisu *Fêtes et saisons*.

Najsv. Krv, nežaluj na nás, len pros u Otca za nás, aby si nám bola vstúpenkou do neba. Amen.

Najsv. Krv, podmy všetky základy pýchy v srdci, aby sa Pánovi páčilo v nás. Amen.

Najsv. Krv, pojmi všetky kropaje nášho potu a všetky slzy naše z minulého i budúceho života, aby nám bolo za pokánie prijaté, čo trpíme. Amen.

Najsv. Krv, posväť všetky naše radosti, aby nás viedly len k Radosti samej, k Ježišovi. Amen.

Najsv. Krv, zalej našu vôľu, aby sme len vôľu Otcovu hľadali. Amen.

Najsv. Krv, zalej túžby naše, aby sme túžili len po srdci, z ktorého si tiekla na kríži. Amen.

Najsv. Krv, smy pamäť našu, aby sme zabudli na krivdy, nám učinené, a vďačne pamätali na dobrodenia božie. Amen.

Najsv. Krv, očisť náš rozum, aby sa usilovne učil v škole Ducha svätého. Amen.

Najsv. Krv, zúrodni duše naše pre úrodu božiu, ktorou je láska. Amen.

Každým tlkotom srdca zvolávam na celý náš veľký kŕdeľ ovečiek a celú svätú Cirkev: sostúp sila tvoja, vylej zmilovanie Otcovo, ktoré skrývaš v sebe, najsv. Krv. Amen.

Pre najsv. Krv voláme: Nebeská Matka, priviň naše srdce, našu dušu k najčistejšiemu srdcu svojmu a smier nás s Otcom, Synom i Duchom svätým. Amen.

Svätý Jozef, pre túto najsv. Krv pokorne prosíme, priviň naše srdce k svojmu otcovskému srdcu a nauč nás milovať Ježiša a Máriu, ako si ich ty miloval. Amen.

Anjel môj strážny, viď na duši našej najsv. Krv a pre túto verne opatruj nás na ceste k Otcovi, aby sme s Ježišom a Duchom svätým smeli byť všetci sjednotení v sláve Otcovej. Amen.

Predrahá najsv. Krv, každú kvapôčku, ktorá kde za triatridsať rokov vytiekla, vďačne sbieram do duše svojej, aby som ňu stále obetovať mohol Otcovi za seba a tých, ktorých si mi dal. Amen.

Najsv. Krv Ježišova, osláv sa na duši našej, aby sme boli Ježišovi na večnú slávu. Amen.

Duchovnosť v živote.

„Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kvistus, váš život.“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovského programu?

Najhorší spánok.

Najhorší spánok.
To nie je chorobný spánok.
To nie je letargický spánok.
To nie je hypnotický spánok.
Najhorší spánok
je spánok dogmatický.

Kardinál Saliège.

Evanjelium.

Teológ rozumuje. Pokúša sa filozofovať o zjavených pravdách. Rozlišuje, porovnáva, vyvodzuje. Robí vieru jasnejšou, živšou, pôsobivejšou? Doista robí ju výslovnejšou. Dieťa, ktoré dobre vie katechizmus, má jasné poznanie o katolíckom náboženstve. Prví kresťania mali o tom istom náboženstve nejasnejšie poznanie. Ich viera nebola menej pôsobivá, menej živá, menej hlboká.

My veríme to, čo prví kresťania verili, a prví kresťania zahrnute verili to, čo my veríme.

Menej rozumovali.

Vieru prenášalo hovorené evanjelium, žité evanjelium.

Chápem nenávisť pohanského sofistu voči evanjeliu. Evanjelium rúca jeho kategórie. Nemôže ho nenájsť revolučné v istom smysle. Múdrost Boha nie je múdrosťou

Minervininou. Je iba jeden rozdiel v stupni. Neslučiteľnosť medzi Kristom a modlami. Nikto nemôže slúžiť naraz dvom pánom. To je rozhodnuté.

Božské otcovstvo, Prozreteľnosť, tajomné telo, spása skrže Ježiša, činnosť Ducha svätého, bratská láska, smrť, návrat k Otcovi, apoštolské oduševnenie, optimizmus, odpúšťanie krívd, láska k nepriateľom.

Teologovia učia toto, ale chladne. Evanjelium tvrdí. To je silnejšie, dynamickejšie. Zpátky k evanjeliu.

Kardínal Saliège.

„Kresťania nie sú lepší ako iní.“

Túto poznámku Fêtes et Saisons adresuje doktorom francúzskym katolíkom. No sotva treba na nej voľačo meniť vzhľadom na naše pomery. Účinne všimnime si túto výzvu a spolu aj hrozbu.

Túto kritiku, ktorú toľko ráz čujeme, nemáme právo nevšímaj si. Načože protestovať ešte? Keď ide o uskutočňovanie čierneho obchodu, lži alebo ziskov, denne mužovia a ženy — ktorí chodievajú na svätú omšu a vravia, že sú kresťanmi — vyhlasujú, že veru treba „robiť, ako každý robí“. No a je to vernosť k Ježišovmu učeniu?

Čujte Pátra Foucaulda:

Sú niektoré slová svätého Evanjelia, o ktorých máme rozjímať a ktoré máme uskutočňovať so zvláštnou láskou: „Milujte sa navzájom, ako som vás ja miloval... Kto chce vziať ti oblek, prepust mu aj svoj plášť... Tomu, kto Ťa prosí, daj; ani sa neodvracaj od toho, kto by si chcel od teba niečo vypožičať.“

Keby ste z týchto slov зробili pravidlo svojho života, ako je to vaša povinnosť, či by sa nemuselo povedať, že voľačo sa zmenilo na tomto svete? A veru Ježiš práve to chcel.

Nie tí, čo nemajú vieru, vás obviňujú, ale priam váš život vás odsudzuje.

Vezmite Evanjelium (veľa kresťanov ho ešte nečítalo), čítajte ho, znova ho čítajte!

Usilujte sa podľa rady Pátra Foucaulda „rozjímať a uskutočňovať so zvláštnou láskou“ daktoré evanjeliové

myšlienky. Buďte — podľa jemu obvyklého vyjadrenia — „živými evanjeliami“. Potom môžete byť istí, že už nikto nepovie, že „kresťania nie sú lepší ako iní“.

Byť kresťanom a konať, ako by Evanjelium nejstovalo, znamená podvoľovať sa odsúdeniu samého Ježiša. „Keby soľ stratila svoju chuť, na nič už nie je, iba ju vyhodit, aby ju ľudia pošliapali.“

Z maliarovho zápisníka.

Mám jediný cieľ — dôjsť spasenia, a jediná cestu — úplnú odovzdanosť do vôle božej. Všetko ostatné je malicherné alebo zbytočné!

*

Dnes na svätej omši som jasne pochopil, že prežiť krížovú cestu na sebe je neporovnateľne viac, ako namaľovať akokoľvek hlbokú, strhujúcu krížovú cestu. Lebo pri maľovaní uplatňuje sa naša vlastná vôľa, potešenie z tvorenia a samého maľovania, nádej na úspech u ľudí a vedomie, že robíme čosi jedinečného, čo málokto dokáže tak urobiť. Ale keď my sami ideme krížovou cestou utrpenia a potupenia, vtedy vyhýbame všetkým týmto chybám, ba dosahujeme a upevňujeme v sebe najvzácnejšie ctnosti a najdokonalejšie sa pripodobňujeme Kristovi ukrižovanému, vtedy robíme to, čo je najvzácnejšie Bohu a nám najosožnejšie. A tiež pre ľudí viac hodnôt prinesie utrpenie maliara ako krížová cesta ním namaľovaná.

*

Stále viac si uvedomujem, že najdokonalejšie diela budem môcť utvoriť, keď budem od ľudí zavrhnutý; vtedy nebudem maľovať pre úspech a zárobok ani pre vlastné potešenie z maľovania, ale vtedy sa mi stane obraz žalmom, v ktorom sa vyžalujem svojmu Bohu, v ktorom ho budem chváliť za účasť na utrpení jeho Syna a budem rozjímať nad Ukrižovaným. Umenie, striekajúce z utrpenia a opustenosti, je vždy najhlbšie. Streťáme sa s tým v každom umení. Rembrandt je tu až klasickým príkladom.

*

V hĺbke prežitia je sila obrazu a nie v maliarskej rutine!

*

Umenie je mojou cestou, cieľom je Boh. Ale nie jedinou cestou! Bežím naraz po viacerých chodníkoch, ktoré sa menujú meditácia, manželstvo (= moja rehoľa), škola, styk s ľuďmi, samota. To tvorí moju cestu, v prostriedku ktorej tečie potôčik, ktorý sa volá Eucharistia, po bokoch stoja Stromy modlitby a ženie ma Vietor milosti.

*

Všetky pôžitky krásy a radosti, ktoré rád vyhľadávam, budem mať v nebi v dokonalejšej miere. Len jediné tam nebudem môcť robiť: prijímať z rúk božích kríže a trápenia, ťažkosti a príležitosti k sebazáporu. Preto treba mi zanechať lipnutie na radoostiach a pôžitkoch a s oveľa väčšou dychtivosťou mám prijímať kríže a v nich Boha stále viac milovať. Sebazaprenie musí byť ústrednou prácou môjho života, radosti sú len odpočinkom po tejto práci a nabraním nových síl do ďalších námáh. Tak bude môj život prežitý najužitečnejšie a najplodnejšie. Len mi, Duch svätý, pomáhaj toto uskutočniť. Toto nech je mojím každodenným kajúcim rúchom.

*

Tvorenie a vyhotovovanie výtvarných prác má v sebe všetky trápenia duševnej práce (lebo človek si tu nemôže duchovne odpočinúť ako pri iných prácach) a všetky biedy a námahy telesnej práce. Dokonca takého titana, ako bol Michelangelo, vedely tieto práce vysiliť, ba do zúfalstva privádzať. Najmä to vyčerpáva, keď umelec chce to krásno duchovné, ktoré v inšpirácii uvidel, vtiesniť do formy a previesť do nejakého materiálu. Je to také utrpenie, že neraz by som chcel zanechať všetko a oddať sa len duchovnému životu. Ale dnes mi prišlo na um, že aj Kristus, svätý Jozef a mnohí iní znášali bremeno práce. Chcem ho aj ja teda trpezlivo znášať, kým ma Boh ponechá v dielni v Nazarete. Keď príde čas, zavesím nástroje na klínce a pôjdem s Kristom do samoty púšte, do apoštolátu, na horu Premenenia, do záhrady Getsemanskej, pred súd a nenávisť davu a krížovou cestou na Kalváriu. L. Z.

Sebeckto, nezriadená láska k sebe je základom, ko-
reňom všetkých siedmich hlavných hriechov i úzko-
prstosti nášho srdca, takže nie je schopné prijať Boha
a celkom sa mu dať. Tak, aby sme splnili prikaz lásky
k Bohu a bližnému, musíme opustiť seba, „predať všetko
svoje“, stále proti sebe bojovať, „nenávidieť sa“.

*

Na svete je už toľko krásnych, veľkých a monumen-
tálnych náboženských malieb, že moje obrazy tohto dru-
du by znamenali kvapku do mora. Aj to je otázka,
ako by obstáli v porovnaní s tým, čo už je utvorené.
Tu nemá smyslu vkladať celoživotnú energiu. Ak chcem
skutočne niečo kladné priniesť Cirkvi a Kristovi, musím
sa starať o to, o čo sa skoro nik nestará: nájsť pôvodný
mysel tvorenia a umenia vôbec, ktorý mal Boh na myslí,
keď človekovi dal dar tvoriť, a potom musím v tomto
duchu, v spojení s Kristom, pramodlom všetkého, utvo-
riť obrazy, prameniace z hĺbky kontemplujúcej duše a
z inšpirácie Ducha svätého. Preto treba sa mi venovať
predovšetkým prehľbeniu a pokresťančeniu tvorenia, a
nie maľovaniu veľkých, ohromujúcich alebo zárobko-
vých diel.

*

Keď dlhší čas nemôžem maľovať alebo mal by som
chuť maľovať, zmocňuje sa ma vnútorný nepokoj a ur-
čitá rozpoltenosť, ktorá pôsobí nepriaznivo na duševný
život a na nervy. Tiež pocit ľahody z tvorenia, skrsajúci
po maľovaní, ma vyrušuje a nedovoľuje mi sústrediť sa.
Zdá sa mi, že nateraz je len tento liek: nechcieť maľovať
pre maľovanie a hromadenie obrazov, ale maľovať len
vtedy, keď mám čas, aby som si takto oddýchol od iných
prác. A mimo tohto času nezaoberať sa v mysli pôžitkom
z tvorenia ani nemyslieť na budúce maľovanie (toto ob-
medzuje aj slobodu, voľnosť pri samom maľovaní, lebo
rozumove už je cieľ určený a fantázia už nemá toľko
experimentujúcej odvahy) ani nekochať sa v maliar-
skych prostriedkoch. Teda nerozmazávať maľovanie do
iných prác a povinností, ale vždy sa venovať tomu, čo je
práve aktuálne!

*

Sme stvorení pre večné ochutnávanie bezhraničnej blaženosti. Táto túžba po uspokojení nás poháňa od vecí k veci, od kvetu ku kvetu, aby sme z neho vysali jeho sladkosť. No tragédia človeka je v tom, že nevie alebo nechce túto túžbu nasycovať stále duchovnejšími uspokojeniami. Lebo Boh nato stvoril túto túžbu, aby nakoniec priviedla človeka k najduchovnejšej, bezhraničnej blaženosti — k nemu samému. Človek však nechce postupovať, uteká od duchovných radostí k telesným, lebo väčšmi dráždia nervy. A to je jeho hriech, že Boh mu ponúka seba, a človek ho nechce a tvrdošijne sa drží svojich smyslových radostí. Boh však aj tak vychádza človeku v ústrety, prifahuje ho aj skrze smysly. Ale keď začne pomaly dávať duchovnejšiu stravu, a nižšiu stránku necháva v prázdnote a bezútešnosti, človek sa vracia a hľadá zase korenistú stravu pre svoje smysly — a to je ešte väčší hriech, lebo je to nevďačnosť a nevernosť.

*

Nemôžem žiť pre umenie, to nemôže byť mojím životným cieľom, ale umením oslavovať Boha-Tvorcu všetkej krásy. Ale nie akosi násilne, neumeleckými prostriedkami, ale v medziach rýdzich výtvarných hodnôt.

Dosiaľ som sa odovzdával tvorivej radosti vášnivo, často i na úkor iných svojich povinností a duševnej sústredenosti. Preto som sa neraz chcel zrieknuť tvorenia. Ale to nie je správne: nemôžem zavrhnúť umelecký pôžitok a radosť z tvorenia. Veď ona je odbleskom radosti Boha-Tvorcu a náznakom nebeskej radosti, ale musím ju zaradiť do celého svojho života. Keď sa jej môžem oddávať, dať sa jej, keď však iná povinnosť volá, byť spokojný. Musí mi byť jedno, či mám radosť z tvorenia, alebo sa jej odriekam; tak isto ako mi musí byť ľahostajné, či som zdravý alebo chorý, či som v úteche alebo v utrpení. Hlavné je, že plním vôľu božiu. L. Z.

*Rovnako krásne je z lásky k dobrému Bohu
škrabať zemiaky ako stavať katedrály*

(Vít de Larigaudie).

Posvätený odpočinok.

Píšem pod dojmom tohoročnej prázdninovej rekreácie. Často zalietam s radostnou spomienkou do náručia našich veľhôr, kde sme (niekoľko vysokoškolákov a vysokoškoláčok) strávili tri krátke týždne.

Víta nás kúpeľné miesto, ukryté v malom údolí, kol dokola ovenčenom strmými svahmi ihličnatých lesov. Daleko od železnice, tak od ruky, alebo ako sa ľudovo hovorí: Pánu Bohu za chrbátom, bolo naše nové „pôsobisko“. Ale nemôžeme to tak doslovne brať. Práve tu sme cítili blízkosť božiu viac ako vo veľkomeste. Ježiš stále prebýval v kruhu svojich verných synov a dcier. On nám udával smer cesty, s ním sme sadali na vlak, v jeho svätých šlapajach sme kráčali sem do tohto kútika našej vlasti a v jeho duchu sme apoštolovali.

Praktizovali sme činný katolicizmus. Z nášho správania vyžarovala jednoduchosť, milota a úprimnosť. Rady sa k nám ostatné, podobne smýšľajúce duše pridávaly. V primeranej zábave a hrách plynuly krásne letné dni. Slniečko sa na nás hrejivo usmievalo a vetrík nám šľahal jeho teplé lúče do mladistvých tvári. Stály pohyb na vzduchu vo voľnej prírode nás utužoval. Tešili sme sa zo zelene a vône hôr a lúčín, načúvali sme ustavičný žblnkot potôčka, obdivovali sme spev nebeského vtáctva ... Ale toto všetko by nestačilo pre úplný život, keby sme nevenovali tú istú, ba väčšiu pozornosť svojej nesmrteľnej duši. Práve preto sme sa mohli tešiť zo života, z božích darov, ako: zdravia, sily, krásy, že sme aj duši venovali patričnú starostlivosť. Veď denný program sme mali i tu dosť pevný: Skoro ráno sme vstali a ponáhľali sa na svätú omšu. Pristúpili sme ku stolu Pánovmu, vykonali sme si rannú modlitbu a rozjímanie. Po raňajkách nasledovalo čítanie alebo ľahké štúdium, ranná prechádzka na sviežom vzduchu. My dievčatá sme mali mimo toho na starosť kostolík. Rozbehly sme sa po vŕškoch a lúkach nasbierať čo najkrajšie kvety, zdobily a krásľily sme nimi boží stánok. Tak útulný a milý bol „náš“ drevený kostolík. Na poludnie sme zazvonili a pozdravili sme si našu nebeskú Matičku. Po obede sme

podnikali spoločné dlhšie prechádzky a výlety do okolia. Po večeri pri západe slnka sme sa schádzavali do kostolíka na spoločnú večernú modlitbu. Pomodlili sme sa desiatok svätého ruženca, zaspievali si a vypočuli krásne meditácie, či z Nasledovania Krista, z Filotey a podobne. Treba pripomenúť, že sme mali aj duchovného vodcu medzi sebou.

Milo a útulno sme sa tiež cítili pri lurskej jaskynke, postavenej vysoko na vršku uprostred šumiacich a príjemnú vôňu vydychujúcich stromov. Či to bolo za ranej rosy alebo pri svetle sviečok, vždy sme sa s detinskou láskou vinuli k Panne Márii, k jej úcte spievali pesničky, a tak chválili Boha, ktorý obveseľoval našu mladosť. Úctivo sme skláňali hlavu pred prevzácnym stromom, svätým krížom a tu sme skladali farchu denného života. Kde sa dalo, sme zasiahli; tomu sme dali radu, onomu potechu, tamtomu nádej v lepšiu zajtrašok a mnohých sme priviedli na lepšie chodničky. S pomocou božou sa nám to darilo, silu a múdrosť sme čerpali zo studnice nevyčerpacejnej — z Eucharistie. Mohli sme všetko v tom, ktorý nás posilňoval.

A nakoniec jeden zážitok na povzbudenie: Na lúke hrabaly seno cigánske dievčatká. Všimli sme si ich reči a správania. Páčili sa nám. Slušne nás pozdravily. Isté dievča z našej skupiny sa k jednej prihovorilo, vraj, aká je pekná ani herečka. A cigánka odpovedala: Čo je na tom, hlavne, že mám dušu peknú. Prekvapila nás. Kto by bol očakával takú múdru odpoveď od prostého cigánskeho dievčaťa? Hľa, výsledok náboženskej a mravnej výchovy! Raz večer vidím, ako ide spomínaná dievčina ešte s jednou do kostolíka. Kľaknú si do lavice. ruky sopäté, modlia sa. Keď sa už ostatní poschádzali k pobožnosti, jedna sa ma opýta, či tu môžu aj ony ostať. Prečo by nie, usmiala som sa na ňu. Celý čas byly také sústredené, modlily sa s nami a spievaly bezchybne. Na povzbudenie by mohly byť mnohým, pre-mnohým.

Po prázdninách zas do práce! S pomocou božou sme načerpali nových síl, telesne aj duševne sme pokročili. Preto s chuťou do ďalšieho duchovného pokroku!
V. N.

Matka Božia na Rusi.

Nehľadiac na to, že oficiálne pravoslavie odmietlo v minulom storočí dogmu o nepoškvrnenom počatí Panny Márie, predsa pravoslávna cirkev, podobne ako Cirkev všeobecná uctieva Bohorodičku ako svätú a prenepoškvrnenú vždy Pannu. Veriaci ruský ľud utieka sa k nej v modlitbách ako k ustavičnej pomocnici a ochraňovateľke, oslavuje ju za preukázané dobrodenia. Pravoslávna cirkev ustanovila na jej počtu mnohé sviatky, zasvätila jej mnohé chrámy, uctí si jej zázračné ikony.¹ Každý deň zaznieva liturgická modlitba pravoslávnych kresťanov „Dôstojné je...“, v ktorej Matka Božia je „uctievanejšia nad Cherubínov a bez porovnania slávnejšia nad Serafínov“. A medzi prostým ruským ľudom odpradáva kolujú legendy o Panne Márii, o tom, ako archanjel Michal ukazoval Bohorodičke miesta pekelných múk — „Putovanie Bohorodičky po mukách“. Iná legenda — „Sen Bohorodičky“ hovorí, ako presvätá Panna spala vo svätom meste Betleheme a videla vo sne všetky budúce muky, ktoré hrozia Kristovi.

Najlepší ruskí kazatelia a cirkevní spisovatelia oslavovali od najstarších čias Nepoškvrnenú. S obdivu hodnou krásou reči neraz sa o nej vyslovil v 17. storočí svätý Dimitrij Rostovský a černigovský arcibiskup Lazár Baranovič, ktorého svätý Dimitrij nazval „stĺpom pravoslavia“, vo sviatok Počatia Bohorodičky takto chválořečí: „Akože ťa zvelebíme, prečistá Panna, my, ktorí sme v bezzákoni počatí, teba, bez hriechu počatú? Anjeli sa divia počatiu tvojmu, Prečistá, lebo zo semena počatá na hriechu si sa nezúčastnila.“

¹ Podľa menológia v „Služebniku“ (Euchologion), vydanom nedávno v Ríme pre byzantsko-slovanský obrad, zaradené sú do cirkevného roku tieto sviatky na počtu ikón: sviatok iverskej ikony Bohorodičky; dva sviatky kazaňskej ikony; pamiatka obrazu „Všetkým zarmúteným radosti“; tri sviatky paládia ruskej zeme Vladimírskkej Bohorodičky; pamiatka obrazov tichvinského, konevského, preneseného z Athosu, smolenského a donsského. Prevzaté boli tiež: sviatok zázračnej pomoci Bohorodičky Novgorodu a sviatok zázraku ikony Bohorodičky vo Veľkom Ustjuge.

(Vid': J. J. Ponedělnikov: Nový kalendář byzantsko-slovanského obřadu, Vyšehrad, roč. II. 1947, č. 10—11).

Ioannikij Goľatovskij, rektor a igumen kijevského kláštora v 17. storočí v istom svojom spise takto súdi o Bohorodičke: „Tretia vec veľká, ktorú Boh učinil prečistej Panne je, že ju oslobodil od prvotného hriechu, lebo prečistá Panna bez hriechu prvotného sa počala a narodila; ako zem, z ktorej bol starý Adam učinенý, bola čistá, neprekliata, tak zem — prečistá Panna, z ktorej nový Adam, Kristus sa narodil, bola čistá a prvotným prekliatym hriechom neoznačená.“

V našej dobe takto začína isté „Poučenie v deň narodenia presvätej Bohorodičky: „Keď sa kráľ sberá пребývať v nejakom meste alebo nejakej osade, vtedy pre neho dopredu zhotovujú tam zodpovedajúci mu príbytok; tak i Kráľ nebeský prv ako prišiel na zem, pripravil si utešený, rukou ľudskou nezhotovený palác v osobe prenepoškvrnenej Panny Márie. A ak my, prezerajúc si dajaké pamätnosti, upíname svoju pozornosť na krásnu architektúru palácov a rozličných budov, vtedy ako nábožne sa máme skloniť pred zduchovenou schránkou božou?“

Z týchto niekoľko čít ruskej mariánskej nábožnosti vidno, že Matka Božia je mocným ohnivom medzi západným a východným kresťanstvom. Obraciame sa k nej s nádejou, že raz budeme spoločne vo všeobecnej jednote patriť pod jej ochranný plášť.

„Nemáme inej pomoci, nemáme inej nádeje okrem teba, prečistá Panna, ty nám pomôž, v teba dúfame.“

Поврат к прамењом.

Pri všetkých sblížovacích snahách medzi východnou a západnou Cirkvou málo myslíme na to obdobie života Cirkvi, kedy aj východ i západ boli jedno, obdobie siedmich všeobecných snemov, ktorým sa zatvára cirkevná tradícia východu. Bola to základňa, na ktorej stála orthodoxia i catholica ako jeden a ten istý činiteľ vtedajšieho kresťanského sveta. Slová pravoslávny a katolícky boli už od 2. stor. rovnoznačné slová, ktoré označovali príslušnosť k jednej, svätej, katolíckej a apoštolskej Cirkvi. Po konečnom víťazstve Cirkvi nad he-

rézou ikonoborcov — za čo patri zásluha najmä pápežovi Hadriánovi I. (787), ktorý sa pridžal učenia svätého Gregora Veľkého o ikonách, — ustanovený bol roku 842 na východe „Sviatok pravoslavia“. „Pravoslávny“ tu očividne označuje protiklad heretikov, ktorých bolo na východe v každom čase dost. Zdá sa, ako by pravoslavie označovalo tu východný duchovný svet, tým viac, že tento výraz používali a používajú podnes i rozkolníci aj tí, čo sú v jednote s Rómom. Ba i v kánone latinskej liturgie zachoval sa nám tento termín ako „... omnium orthodoxorum“. Je to teda predovšetkým liturgický výraz. Vo východnom bohosloví pravoslavie označuje vieru siedmich všeobecných snemov. Ruský ľud pod týmto rozumie: byť pokrstený, uctievať najsvätejšiu Trojicu, Krista — Syna Božieho, modliť sa k presvätej Panne, svätým, úctiť si biskupov a kňazov, prijímať sviatosti... Pravoslavie tu objíma „súhrn všetkého, čo je vo východnej tradícii pravdivé“. Iba pod vplyvom slavianofilskej bohosloveckej školy a petrohradskej Synody pravoslavie dostalo význam protikladu katolicizmu.¹

Nijako nemožno súhlasit s poslednou mienkou, diktovanou viac-menej svetskou mocou, prostredníctvom vrchného prokurátora, ale netreba sa nám zriekať toho pravoslavia, ktoré je vlastné katolíckej, všeobecnej Cirkvi, pravoslavia prvých všeobecných snemov, ktorého významným predstaviteľom bol učiteľ Cirkvi svätý Atanáž, nazvaný „otcom ortodoxie“. Lež od čias rozkolu nebolo na východe všeobecných snemov; a tak sa stalo, ako hovorí V. Soloviev, že východná Cirkev zakopala Pravdu do hrobu, privalila naň kameň a postavila k nemu stráž. A západná Cirkev ako pravá a jediná pokračovala v diele prvotnej Cirkvi, svolávala snemy, utvrdzovala svoje údy vo viere.

Dnes je nanajvýš potrebné vrátiť sa k tým prameňom, ktoré utváraly ovzdušie siedmich všeobecných snemov, kedy vo vzájomnom porozumení a povedomí jednoty schádzali sa východní i západní Otcovia Cirkvi a bránili aj utvrdzovali Cirkvi sverenú pravdu Kristovu. Východ a západ sa môže stretnúť iba na duchovnej

¹ A Volkonskij, Katolíčestvo i sviaščennoje predanie vostoka. Paríž.

platforme, na ktorej je vybudovaná všeobecná Cirkev. Musí sa obnoviť tá duchovná jednota, ten duch, ktorý naplňal srdcia svätých Otcov vzájomnou láskou a pochope-
ním. Vzkriesenie patristickej teológie malo by ďaleko-
siahy význam pre obidva póly kresťanského sveta. Ako
bolo v stredoveku potrebné vybudovať mohutnú stavbu
vedeckej scholastiky, pre ujasnenie a vyhranenie pocho-
pov, ktoré neboli dosť jasne vyslovené učiteľmi Cirkvi,
tak dnes vyžaduje sa určitý odklon od číro abstrakt-
ného scholastického myslenia k životnému učeniu svä-
tých Otcov, lebo ak by mala scholastika ostať ničím
celkom vylučným, skrývala by v sebe nebezpečenstvo,
že pre samý rozbor a špekuláciu zabudneme na život.
Mnohokrát si všimame podrobnosti, a často nám uniká
celok so svojou nesmierne životnou súvislosťou.²

Jean Daniélou vo svojom článku v „Études“ pouka-
zuje na význam jednej stránky patristickej teológie:³

„Druhá stránka patristickej teológie (problém spásy)
ju robí veľmi aktuálnou. A naozaj jednou z charakte-
ristických známk súčasného náboženského života je to,
že problém spásy sa dnes omnoho menej kladie na indi-
viduálny plán — ako to bolo na západe od čias svätého
Augustína — ako na plán kolektívny. Dnešnému človeku
duchovný impulz pre obracanie nedáva tak otázka ako si
zachrániť dušu, ako skorej úloha: mám zachrániť dušu
svojich bratov. Úspech katolíckej akcie pochádza z toho,
že toto pochopila. A práve toto stanovisko je stanovisko
gréckych Otcov, pre ktorých spása znamená najmä spásu
ľudstva, chápaného ako jedinú skutočnosť, ktorú Kristus
prenikol božím životom, a ktorá je odvtedy sama v sebe
už spasená. Odtiaľ pochádza rozjímavý optimizmus, kto-
rý charakterizuje tento názor, a ktorý zdedilo ruské
pravoslavie. Návrat k dogme tajomného tela pomohol
sprítomniť patristické texty, kde táto náuka vyniká na
každej stránke. Treba poznamenať, že tento smer by
mohol mať jedno nebezpečenstvo: mohol by zaznávať

² „Vyšehrad“, roč. I., č. 25—27, 1946, str. 46: Ale-
xander Heidler, „Bohosloví scholastické a keryg-
matické.“

³ „Études“, avril 1946, Jean Daniélou: Les orienta-
tions présentes de la pensée religieuse.

tragiku osobného osudu a zanedbať vnútorný život. Ale inak tento smer znamená ohromné rozšírenie obzoru a istú cestu k odosobneniu, ktoré je kľúčom Kráľovstva.“⁴

Kristofor.

Poznámky o knihách.

Svätý František Saleský: UVOD DO ZBOŽNEHO ŽIVOTA. Vydala dominikánska edícia Krystal 1947. Po 75.—. Táto knižka svätého Františka patrí medzi klasické diela o kresťanskej nábožnosti. Je to ľudová knižka, písaná pre laikov, žijúcich vo svete a zápasiacich s veľkými ťažkosťami na ceste duchovného života. Svätý František, jeden z najväčších majstrov duchovného života, vedel nielen predložiť otázku, objasniť ju so všetkých strán, ale aj ju riešiť. Jeho spôsob podania je hlboký a pritom každému srozumiteľný. Vie čítať vo všetkom, vie hľadať obrazy pre najťažšie pravdy okolo seba v celkom jednoduchých veciach denného života, v prírode a v človeku samom. Preto jeho sloh je názorný a jeho slovo pôsobivé. Vodičkov preklad v krásnej, rýdzej reči a s dobre volenými výrazmi je prvý úplný preklad tohto diela do češtiny.

Pius XI.: QUADRAGESIMO ANNO. Encyklika v 5. vydaní vyšla v nakladateľstve Velehrad v Olomouci 1947. Po 15.—. Je to slávny spis o robotníckej otázke a doplnok encykliky Leva XIII. *Rerum novarum.* Svet sa pretvára a postavenie spoločenských tried prekonáva netušené prevraty. Každý by si mal prečítať spis najpovolanejšej osoby, ktorý obsahuje záchranný plán z časových zmätkov. Pravda, encyklika nie je snáškou praktických pokynov. Je nový princíp, nový duch v spoločenskom živote. Vedúcimi zásadami sú: sociálna spravodlivosť a sociálna láska. Pomôže uskutočniť potrebné ďalekosiahle reformy v sociálne-hospodárskej oblasti bez násilných otrasov a podrývania náboženskej základne v duši ľudu.

⁴ Aby azda dakoho nepomýlil citát z *Études*, zreteľnejšie pripomíname, že úsilie o rozširovanie a prehĺbovanie božieho kráľovstva nevyhnutne musí začať v nás samých, v našich osobných životoch. Tak to žiada zákon lásky. No ten istý zákon žiada, aby sme túto vznešenú prácu nesústredili len na seba, ale dali jej aj sociálny ráz. Úsilím o posväcovanie seba nekonám len individuálnu prácu, ale vynikajúco sociálnu, lebo som údom Kristovho tajomného tela, a upevňovaním údu upevňuje sa telo. Takéto chápanie seba istotne postaví ma potom účinne do služieb výbojného apoštolátu. (Poz. red.)

Sv. Ludvík M. Grignon: TAJEMSTVÍ MARIINO. Vydala dominikánska edícia Krystal v Olomouci 1947. Po 15.— Tajemství Mariino je malá duchovná škola, ktorá používa najjednoduchší a jednako vari najkrajší prostriedok mariánskej úcty. Keďže toto jemné dielko o mariánskej úcte vychádza už vo štvrtok vydani, je to dostatočným odporúčaním pre každého milovníka duchovného čítania, najmä mariánskeho.

G. K. Chesterton: SV. TOMÁŠ AKVINSKÝ, Universum v Prahe 1947, str. 224, broš. Kčs 63.—, viaz. Kčs 85.—. Majster štýlu, známy konvertita približuje v tejto knihe modernému čitateľovi osobnosť svätého Tomáša veľmi podareným spôsobom. Z dobového pozadia vystupuje postava najväčšieho scholastika svojím príklonom k zdravému rozumu a k náležitému oceňovaniu prírody ako zjav vrcholne priebojný, voči ktorému sa javí Lutherova „reformácia“ krokom zpiatky. Mimo plastického obrazu svätého Tomáša kniha podáva aj populárny úvod do jeho myšlienkovvej sústavy. Hodno odporúčať všetkým, aj tým, čo si zastierajú oči pred veľkostí stredoveku klapkami pokrokárstva. šn.

L. Müller, SJ: ROSTE NEBESA. Vydalo knikupectvo Petra, Prešov 1947. Po 75.—, viaz. 90.—. Je to prvý z ôsmich sväzkov, ktoré obsahujú látku na rozjímanie. Zahŕňa časový úsek od prvej adventnej nedele po nedele po Zjavení Pánovom. Rozbory na rozjímanie sú jasné, životné, konkrétne a ľahké. Nebadane privádzajú toho, čo o nich hľba, k vznešenej osobnosti Ježiša Krista, stredobodu života. Pri malom počte pomôcok na rozjímanie v našej duchovnej spisbe toto dielo je ešte tým vítanejšie.

P. Konrád M. Kubeš, SJ: VE SLEPĚJICH NEPO-SKVRNĚNĚ. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Viaz. 140.—. Je to veľmi obsiahla modlitebná knižka. Vznikla z materiálu, ktorý autor po dlhé roky starostlivo zbieral pre svoju súkromnú pobožnosť zo svätých Otcov a liturgií. Čo bolo najkrajšieho, vybral, roztriedil, doplnil cenným poučením a tak zostavil, že je pre všetky stavy, no najmä pre často prijímajúcich sviatosti, spoľahlivou základňou modlitieb a pobožností, konaných s ozajstným porozumením. Autor zámerne sústredil sobranú látku okolo postavy nepoškvrnenej Matky Božej.

Félix Timmermans: BRAT FRANTIŠEK. Vydal Serafínsky svet, Prešov 1947. Po 60.—. V druhom vydani vychádza Timmermansovo románové spracovanie života veľkého svätca assiského. Umelecky zachytáva svojrázne črty vznešenej osobnosti svätého Františka, ktorý so svojím svätým priateľom Dominikom dal 13. storočiu rozhodujúci duchovný vývinový popud. Timmermansov sloh spieva, jasá, horí ako celá osobnosť príťažlivého serafínskeho svätca. Jemný lyrizmus účinne prelieva do duše čitateľa svoj prebohatý myšlienkový obsah.

C. M. Travers: VALEUR SOCIALE DE LA LITURGIE d'après saint Thomas d'Aquin, Paris 1946, str. 232. Francúzske Centrum liturgickej pastorácie dáva týmto dielom dôkladnú štúdiu o sociálnom význame liturgie. Kniha v prvej časti filozoficky a sociologicky skúma význam znamenania v ľudskej spoločnosti a na tomto základe poukazuje v druhej časti na hodnotu posvätných znamení v Cirkvi. Ide hlavne o poukaz na sociálny význam sviatostí a svätenín. šn.

Metod Lucký, OFM: DUŠE BIELE, BIELUČKÉ. Vydal Serafínsky svet, Prešov 1947. Po 40.—. Autor vo venovaní naznačil cieľ svojej práce: „Venované dušiam bielym, bielučkým, ktoré som stretol cestou za Kristom a ktoré ma opojily svojou čistotou.“ V časoch, presýtených nemravnou dusnotou, chce dvíhať k večným výškam, ku ktorým vedie cesta kresťansky chápanej čistoty. Pritom používa dejové rozpriadanie zo stredovekého františkánskeho prostredia.

F. X. Vilhum: HRDINOVÉ VĚDY A VIRY. Vydal Velehrad v Olomouci 1947. Po 70.—. Lásky k ľuďom v neznámych končinách bola misionárom najšľachtnejšou pohnútkou. Bezpodmienečná potreba preniknúť povahu domorodcov, poznať ich zvyky, mravy a spoločenské zriadenie, dala misionárom popud a základ pre všestrannú osvetovú, objaviteľskú a bádateľskú činnosť v početných vedeckých odboroch. Z ich listov Európa soznamovala sa s najodľahlejšími končinami, utvárala si predstavy o nich, poznávala ich dejiny. K listom prikleďali aj mapy, ktoré sami robili. Napínavo čítame záznamy o ich podivných cestách; táto knižka líči ich hrdinstvá.

Miroslav Venhoda: ÚVOD DO STUDIA GREGORIANSKEHO CHORÁLU. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Je to obsiahla a výborne informujúca učebnica znalca gregoriánskeho spevu, žiaka pápežského Ústavu pre štúdium posvätnéj hudby v Ríme. Autor opierajúc sa o výsledky svojho štúdia a celej verejnosti známeho pedagogického pôsobenia v prvej českej Schola cantorum, informuje srozumiteľne a pritom dôkladne hudobníkov aj každého iného záujemca. Kniha obsahuje mnoho ukážok, príkladov, cvičení, rozborov a praktických rád.

Karel Kudr: CANTUS CHORALES. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 105.—. Je to zbierka 21 najzaujímavejších chorálnych melódii, ktoré autor podložil vkusným, technicky nie príliš ťažkým sprievodom organa.

Dr. Konstantin Miklík: PRACOVNI SMLOUVA. Vydal Krystal v Olomouci 1947. Po 25.—. Miklíkova Pracovní smlouva zaoberá sa pracovným pomerom hlbšie a na širšom poli, ako by sa vari na prvý pohľad videlo

po prečítaní názvu knižky. Rozoberá teórie o práci a otázku trojakého právneho titulu na vlastníctvo ako aj mravné a právne náležitosti, a to ako so stanoviska zamestnanca, tak so stanoviska zamestnávateľa. Je to vzorná štúdia o etike povolania.

Dominik Pecka: MATKA BOŽI V TRNI. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 66.—, viaz. 88.—. Peckovo dielo je jasný lúč do temnôt a skepsy českých kňazských románov. Aj Eugen Tesař, hrdina románu, je slabý človek, zmietaný pokušením; no je aj mužom a kňazom, ktorý vie sa mužne a kňazsky správať. Otázka pomeru kňaza k žene je tu riešená pravdivo a presvedčivo. Rozriešenie „ženskej otázky“, ako ho Pecka podáva, bude sa hádam laikovi vidieť priprisy a pritvrďy, no je to tak. Jeho odôvodnenie uložené je v liste, ktorý Marta Franková píše Márii Jesenskej. Kniha je naplnená krásnymi psychologickými postrehmi, ktoré presne zodpovedajú skutočnosti. Zaujímavá je najmä pre bohoslovcov a kňazov. Tento kladný kňazský román, prekvapujúci svojou ozajstnosťou a životnosťou, je skvelý pomník víťazstva ducha nad hmotou.

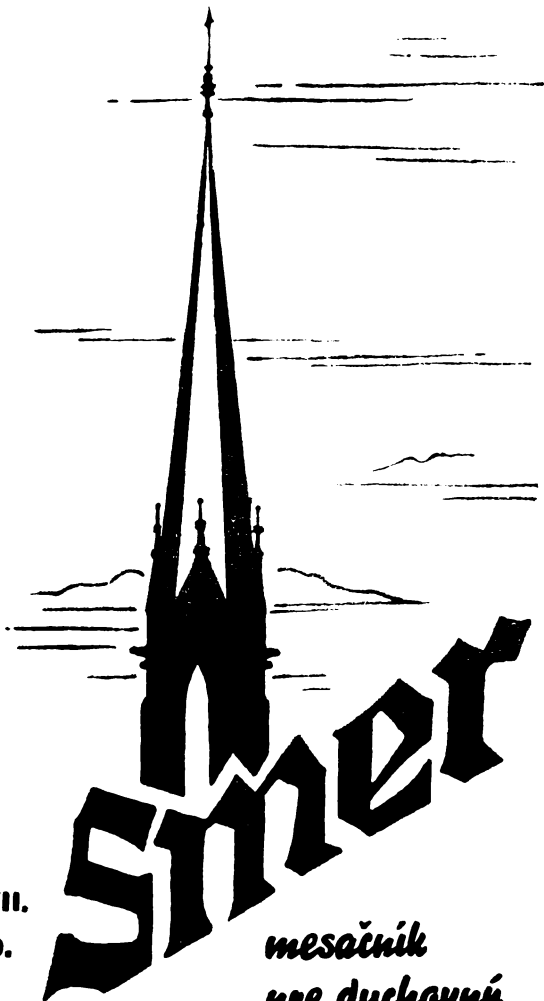
Nina Svobodová: SVĚTELNÝ MRAK. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 120.—, viaz. 145.—. Všetko veľké, čo podnes obdivujeme, vyrástlo z ducha celého kresťanského stredoveku. Slávna Karolova doba bola súčasťou dobou Petrarcovou a Orcagnovou, ožiarenou stálicami podoby Dantovej, Františkovej, Giottovej a iných. Nie je ľahké zachytiť silu tvorivého kvasu tohto veku a najmä ťažké je utvoriť literárnu prácu, ktorá by svietila kolořitom takého bohatého a silného života. Svobodovej sa to podarilo vo Svetelnom mraku.

I. R. Malá: TAJEMNA PISEŇ. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 108.—, viaz. 130.—. Tento román zobrazuje pohnutý život umelca maliara, ktorý svoj osud naozaj žil. Vedel sa vášnivo oddať svojej večnej túžbe a išiel aj vo svojom dennom živote za jej hlasom.

Dr. Vojtech Marenčin: ÚVAHY. Vydala Nová brázda v Košiciach 1947. Po 20.—. Autor v heslovitej, často aforistickej forme uvažuje o bežných, časových otázkach, ktoré každý človek rieši.

František Finn, TJ: VILA SNEŽIENKA. Vydal Priateľ dietok, Prešov 1947. Po 80.—. Chutná rozprávka s hlbším náboženským obsahom.

Josef Blatný: PRVNI ETUDY, OP. 23, pre klavír na 2 ruky. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 40.—. Najprv stručne shrňajú a opakujú prebranú látku, potom spracúvajú nové a ťažšie technické prvky s bedlivým zreteľom na schopnosti začiatočnika.

Roč. VII.

Čís. 10.

1947.

*mesačník
pro duchovní
život*

Vydávajú slovenskí dominikáni. Rediguje P. Aquinas
M. Gabura, OP.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. svätej Anny 15
Predplátne na rok 80 Kčs, pre študentov 40 Kčs.
Šekové číslo Smeru 6181. — Číslo telefonu 2416.

O B S A H :

Cesty duchovnosti:

Náš nadprirodzený život 401. — „Moja“ svätá
omša 408. — Myšlienky na rozjímanie 416.

Duchovnosť vo svätých:

Svätá Terézia Ježiškova, patrónka misií 428.

Duchovnosť v živote:

Vianoce 437. — Zo spomienok na sestru Moniku
437. — Dogma 442. — Kresťanská civilizácia 443.

Poznámky o knihách 443.

*Na Vianoce želáme Vám úprimne najhod-
notnejší dar: b o ž i u m i l o s ť*, ktorá je ozajst-
nou účasťou na presvätom živote samého Boha
a ktorú nám plným priehrštím ponúka betle-
hemskej Dieťa. O ňu denne pre Vás prosíme pr
najsvätejšej oltárnej obete.

Dr. Konstantin Miklík, CSSR: KRITICKE STUDIUM. Vydala M. Junová, Tasov 1947. Po 60.—. Autor podáva pravidlá kritického štúdia, aby takto pomáhal vyhnúť myšlienkovému zmätku. Poukazuje na to, čo Cirkev odsúdila a čo zasa vyhlásila za pravdivé. Knižka je dobrým sprievodcom pri poznávaní pravdy.

Georges Bernanos: MRTVA FARNOSŤ. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 90.—, viaz. 115.—. Názov dobre vystihuje románové prostredie: farnosť bez duše, v ktorej náboženská lahostajnosť odďaľuje obyvateľov od farára a takto stáva sa z nich ľudské stádo, vhodný materiál pre pustošenie Satanovo.

Vojtech Mihálik: ANJELI. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 45.—. Je to prvá básnická zbierka Mihálikova. Mihálik je básnikom rozumu, špiritualisticky hlbavý a logicky dôsledný. Anjeli — to sú krídla a to sú výšky. Ale i závoje, zakrývajúce klenoty. To je teda život v premenách s láskou a bolesťou, s vierou i nádejou, s cestami a únavou, s tmou i so svetlom.

Timotheus Vodička: STAVITELE VEŽI. Vydala M. Junová, Tasov 1947. Po 62.—. Je to literárna štúdia bystrého kritika, ktorý v hlbokom povedomí zodpovednosti za čistý štít pravdy s neúprosnu objektivnosťou odkrýva vratký základ pochybených duchovných staviteľov.

Miroslav Rutte: ŠEST PODOB ČESKÉHO HEREC-TVI. Vydalo naklad. Atlas, Praha 1947. Po 120.—, viaz. 140.—. V tejto knihe, ktorá spojuje estetický rozbor s hlbokými pohľadmi do ľudských duší, nejde o šesť náhodne shrnutých štúdií, ale o jednotné dielo, ktoré sa usiluje na šiestich základných typoch ustáliť podstatu, povahu a osobitosť českého moderného hereckého prejavu.

Jan Ev. Zelinka: PRAZDNINOVA SONATINA pro dva klarinety. Vydal Vyšehrad, Praha 1947. Po 36.—. Dobré a príjemné dielo, znamenajúce nesporný prínos pre českú hudobnú literatúru.

Mária a Ján Dub: SLOVANSKÉ ROZPRÁVKY. Viazané po 96.—. *Mária a Ján Dub: DEVÄŤ KRKAVCOV.* — *ZLATÉ JABLKO.* Vydal SSV v Trnave 1947. Hodnotné, pútavé a pestro ilustrované rozprávky, ktoré odporúčame ako vianočné darčeky pre deti.

Na Vianoce objednávajte detskú literatúru SSV v Trnave alebo filiálkach a z knižnice Priateľa dieťaťa v Prešove.

Keď týmto číslom končíme s božou pomocou siedmy ročník, *vyslovujeme úprimné Pán Boh zaplať všetkým priaznivcom*, ktorí modlitbou vyprosovali nebeské požehnanie našej práci, prispievali do Smeru, rozširovali ho, dávali ho čítať iným a hocako s nami šírili božie kráľovstvo. Ťuctivo prosíme aj o ďalšiu spoluprácu a skoré poslanie adries nových predplatiteľov.

*

Dlžníkov ťuctivo prosíme o vyrovnanie podlžnosti, aby sme pre nedostatok v hmotných veciach neboli hatení v šírení duchovného dobra.

*

Študentov, ktorí zadarmo dostávajú Smer, prosíme, aby podľa možnosti prispeli aspoň niečím na úhradu vysokej sumy, ktorú platíme tlačiarňi. Neraz peniaz dáte na mnohé málo potrebné veci, pred ktorými mohli by ste dať prednosť dôlžžitejším hodnotám. Kde-tu ušetrená korunka pomaly utvorí študentské predplatné, už aj tak o *polovicu snížene* z riadneho predplatného.

*

R. M. D a c í k, O. P.:

PRAMENY DUCHOVNÍHO ŽIVOTA,

přehled theologie asketické a mystické.

Vrúčne odporúčame toto ve l m i h o d n o t n é dielo ako vianočný dar. Má 558 strán. Po 180.—.

Používanie novinových známok povolilo Riaditeľstvo pošty v Bratislave pod č. 15.628-I-1947.

Dozorný poštový úrad, Trenčín.

Tlač: Vojtech Čelko a spol., Trenčín

Česty duchovnosti.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“

Vhlbil som sa do Kristových, večne sviežich slov osobnej aj svetovej záchrany?

Pláš nadprirodzený život.

Dr. Štefan Náhalka.

Prirodzený a nadprirodzený poriadok.

Vyzdvihovanie hodnoty nadprirodzených darov a presné rozlišovanie prírody od nadprirody neznamená znehodnocovanie prirodzenej oblasti v človeku. Podľa svojej prírody je človek korunou viditeľného stvorenstva a akýmsi súhrnom všetkých prirodzených skutočností, mikrokozmom, „lebo všetky stvorenia sú v ňom nejakým spôsobom“.¹ Svojou dušou zasahuje do duchovnej oblasti, preto sa v ňom k súhrnu viditeľného stvorenstva pridáva aj účasť na sfére čistých duchov: „Treba teda v človeku uvážiť štyri veci, totiž rozum, podľa ktorého sa shoduje s anjelmi; sily smyslové, podľa ktorých sa shoduje so živočíchmi; sily prírodné, podľa ktorých sa shoduje s rastlinami; a samo telo, podľa ktorého sa shoduje s vecami bez duše (neživými).“²

Príroda sa tu celkom doceňuje. Proti výstredným spiritualizmom, zatracujúcim hmotnú stránku v človeku ako podstatne zlú, svätý Tomáš v súhlase so zdravou kresťanskou tradíciou, ktorá musela o tento úsek pravdy bojovať od vekov s rodinou manichejských bludov, je spravodlivý aj voči telesnej stránke človeka. Duša sa podstatne spája s telom v jeden celok ako jeho oživujúca forma. No čo aj duša pochádza s vyššej bytostnej roviny, preniká celé telo a

¹ S. t. I, 91, 1.

² S. t. I, 96, 2.

je jeho oživujúcim princípom i vo funkciách čisto vegetatívnych a senzitívnych. Toto chápanie štruktúry človeka má veľký význam aj pre mravný poriadok ľudských síl. Katolícka morálka žiada, aby sa telo neizolovalo od duše. Chce, aby celá telesná oblasť bola zapojená do služieb najvyššej složky, duchovného princípu. Aj najnižšie životné prejavy, teda činnosť vegetatívna, ako: vyživovanie, vzrast a rozmnožovanie majú umožňovať vyšší život. Nie sú cieľom pre seba, ale bázou pre život smyslov a duše. Smyslová oblasť, zjavy, „podľa ktorých sa shoduje človek so živočíchmi“, predstavujú v človeku novú, veľmi bohatú hierarchickú rovinu. Podivný aparát vonkajších a vnútorných smyslov je cestou, ktorou prichádzajú do nášho vnútra údaje o vonkajších hmotných zjavoch. Ide tu už o poznanie vonkajšieho sveta; i keď sa toto smyslové poznanie obmedzuje len na konkrétne objekty, je to zjav bytostne veľmi významný. Poznané konkrétne veci nenechávajú poznávací subjekt ľahostajným. Ak vyhovujú subjektu, javia sa mu ako jeho dobro, ktoré ho priťahuje, v opačnom prípade subjekt sa od nich odkláňa, slovom, vzniká snahové napätie v oblasti smyslov. Toto smyslové „chcenie“ vzťahuje sa len na konkrétne dobrá a nepozná slobody, ak hovoríme o ňom u živočíchov: „a také je snahové napätie u zvierat, ktoré však u ľudí má čiastku slobody, nakoľko poslúcha rozum.“³ I smyslová oblasť so schopnosťou poznávacou a snahovou aj pri svojej značnej bytostnej výške sa má zapájať do služieb duše; žije — predsa silou jediného oživujúceho princípu-duše, má sa teda aj svojou činnosťou k nemu priznávať.

Dedičný hriech porušil súlad medzi telom a dušou, oslabil poznanie pravdy a chcenie dobra, ranil ľudskú prírodu až natoľko, že drá-

³ S. t. I—II, 26, 1.

mu medzi telom a dušou pocifujeme často veľmi bolestne: „... vo svojich údoch vidím iný zákon, ktorý bojuje proti zákonu môjho rozumu a podrobuje ma zákonu hriechu...“⁴ Po tomto konštatovaní o odbojnej žiadostivosti svätý Pavol zvolal: „Biedny som ja človek! Kto ma vyslobodí z tohto tela, smrti obecaného?“⁵ V asketických knihách sa s podobným dôrazom prizvukuje trhlinka nesúlady, vnesená do človeka dedičným hriechom.⁶ Lež to neznamená, že by človek po dedičnom hriechu bol skazený vnútorne, vo svojej podstate. Pesimizmus toho druhu, ktorý sa opäť zjavil v protestantizme, Cirkev odsúdila.⁷ Pre pochopenie veci treba mať na zreteli aj rozličnosť výrazových prostriedkov vedeckej teológie a autorov asketicko-mystických, na čo vhodne poukazuje Garrigou-Lagrange pri porovnávaní svätého Tomáša Akvinského a svätého Jána od Kríža: „Ak sa tu zabúda na rozdiel, ktorý jestvuje medzi terminológiou scholastickou a rečou mystickou, môže sa veriť v rozdielnosť v učení...“⁸

Duša sa prejavuje poznávaním, ktoré je podstatne vyššie ako poznávanie smyslov, a chcením, ktoré je slobodné. Rozum a vôľa (v širšom smysle, zahrnujúca i cit) sú schopnosťami, nástrojmi duševnej činnosti. Kým poznávanie smyslov má celkom hmotný ráz a obmedzuje sa len na konkrétne veci, poznanie rozumové je „nehmotné, všeobecné a nevyhnutné“.⁹ Snahové napätie, zodpovedajúce rozumovému poznaniu, tiež smeruje k dobru „podľa obecného rázu dobra“,¹⁰ a konkrétne veci, majúce ráz obmedzeného dobra, ho nevyhnutne neupútavajú, je

⁴ Rim. 7, 23.

⁵ Rim. 7, 24.

⁶ Porov. Nasledovanie Krista III, 54.

⁷ DB 815—1065...

⁸ Garrigou-Lagrange: *L'amore di Dio et la croce di Gesù*, Torino 1936, I, p. 5.

⁹ S. t. I, 84, 1.

¹⁰ S. t. I, 59, 4.

voči nim slobodné. Duševná rovina poznávania a chcenia je podstatne vyššia ako rovina smyslová. Neznamená to však, že keď ich rozlišujeme, tým ich aj oddeľujeme, ako by nebolo medzi nimi spojiva. Naopak. V človeku ich nachádzame v životnej spojitosti. Smysly dodávajú materiál rozumovému poznaniu a vôľa zostupuje cez smyslové snahové napätie aj ku konkrétnym veciam so slobodnou diferencovanosťou a pritom predsa s plnou životnou blízkosťou a teplotou.

Ludská príroda podľa oboch svojich složíek, duševnej i telesnej, je zjav vonkoncom dynamický, činný. Overuje sa tým pravdivosť pochopu „príroda“ v najvlastnejšom smysle: príroda je vnútorný princíp činnosti.

Činnosť ľudskej prírody, podobne ako činnosť vo všeobecnosti, nie je náhodilá a chaotická. Možno vypozerovať v nej určitú pravidelnosť. „Každý pohyb činiteľa však smeruje k niečomu určitému; ľubovoľná činnosť totiž nepochádza z ktorejkoľvek sily, ale zahrievanie z teploty, zo zimy však ochladzovanie...“¹¹ Činnosť smeruje vždy k určitému výsledku. Vždy sa ňou niečo dosahuje. Schopnosti dosahujú svojou činnosťou len to, čo je v ich možnostiach; obmedzujú sa teda len na svoje vymedzené výsledky. Možno teda o činnosti povedať so svätým Tomášom: „K tomu teda, aby spôsobila určitý výsledok, musí byť zamierená na niečo istého, čo má ráz cieľa.“¹² Činnosť sa teda riadi zákonom cieľovosti: každý činiteľ koná pre cieľ. Platí to aj o činnosti ľudskej. Zatiaľ čo nerozumné tvory konajú cieľovite na základe Tvorcom určených prirodzených sklonov nevedomele, človek smeruje k cieľu slobodne, i keď v medziach zákonov, ktorými sa riadia jednotlivé jeho schopnosti. Cieľ, ku ktorému činnosť smeruje, je jej

¹¹ Summa c. gent., 1. III, c. 2. ¹² S. t. I—II, 1, 2.

završením. Znamená teda pre činnosť samu i pre subjekt, ktorý je nositeľom činnosti, niečo vhodné, niečo, čo uspokojuje tendencie činiteľa čiže jeho dobro. Dosiahnutím svojho dobra nositeľ činnosti sa zdokonaľuje. V celi každá vec nachádza svoju dokonalosť.

V cieľoch, ku ktorým smeruje ľudská činnosť možno vypozerovať istú hierarchiu. Podradnejšie ciele slúžia vyšším. Keďže cieľ znamená pre subjekt dobro, dosiahnutie nižšieho dobra je len stupňom k vyššiemu, menšia dokonalosť predpokladom väčšej. Z povahy každej veci vyplýva, že usiluje sa uplatniť všetky svoje možnosti, dosiahnuť čo najväčšiu dokonalosť, vlastniť čo možno najvyššie dobro. Cez fragmentálne dobrá hľadá sa naostatok nekonečné Dobro - Boh: „... musí sa povedať, že všetko si žiada Boha ako cieľ, žiadajúc ktorékoľvek dobro, či žiadosťou rozumovou alebo smyslovou alebo prírodnou, ktorá je bez poznania: lebo nič nemá ráz dobra a žiadúceho, len pokiaľ má podiel na podobnosti božej.“¹³ Boh znamená pre každé stvorenie jeho poslednú dokonalosť, najvyššie dobro a teda aj posledný cieľ.

Z tohoto rozboru dynamickej štruktúry človeka je zrejmé, že pre vykonávanie činnosti, ktorou sa speje k cieľu, je potrebné viac prvkov. Možno hovoriť o pravidelnej stavbe: cieľ, ktorý sa činnosťou dosahuje; prvotný zdroj činnosti čiže príroda činného subjektu; schopnosti, ktorými príroda svoju činnosť uskutočňuje; prostriedky, ktoré má činný subjekt k dispozícii pri dosahovaní cieľa a norma, ktorou sa činnosť riadi.

Ak usporiadame tieto jednotlivé složky so zreteľom na posledný cieľ, môžeme hovoriť o poriadku. Dosaiaľ spomínané složky, prichádzajúce do úvahy pre ľudskú činnosť, sú všetky povahy prirodzenej. Ich usporiadanie nám dá

¹³ S. t. I, 44, 4 ad 3.

ľudský *poriadok prirodzený*. Všimneme si len činnosti duše, keďže táto je bezprostredným podkladom nadprirodzených darov, o ktoré nám predovšetkým ide.

Posledným cieľom, ku ktorému by človek v prirodzenom poriadku smeroval, bol by Boh ako najvyššia pravda a najdokonalejšie dobro. Dosahovanie tohoto cieľa by sa dialo čisto rozumovým poznaním Boha z vecí stvorených a láskou k najdokonalejšiemu dobru cez čiastočne dobrá vo veciach stvorených.¹⁴

Činnosť, ktorou by človek dosahoval svoj posledný prirodzený cieľ, pramenila by z čírej ľudskej prírody a uskutočňovala by sa činnosťou prirodzených schopností, pravda, s prispením prirodzenej pomoci božej, potrebnej pre jestvovanie i účinkovanie stvorených vecí.

Prostriedky s u b j e k t í v n e pre prirodzenú cestu k Bohu tvorily by schopnosti rozumového poznania a slobodného chcenia, objektívne by spočívaly v ostatných tvoroch, odzrkadľujúcich dokonalosť božiu.

Norma, ktorou by sa človek v prirodzenom poriadku mal riadiť, je prirodzený zákon, vložený do ľudskej prírody, zjavný každému prostredníctvom svedomia.

O prirodzenom poriadku možno teraz hovoriť len podmiennečne. Za daného usporiadania spásy človeka ostáva prirodzený poriadok hypotetickým. Bol by jestvoval, keby Boh nebol človeku určil nadprirodzený cieľ, ktorý je jedine skutočný pre človeka. Nedosiahnutie toho cieľa znamená stratu cieľa ľudského života vôbec, úplne stroskotanie.

Analogicky k prirodzenému poriadku môžeme na základe Zjavenia vymedziť aj *poriadok nadprirodzený* predbežne v stručnom náčrte.¹⁵

¹⁴ Scheeben: *Natur und Gnade*, Freiburg im Breisg. 1941, s. 47 an.

¹⁵ Garrigou-Lagrange: *De revelatione*, Romae 1918, I, p. 211 an.

ponechajúc analýzu jeho složíek pre prehľad na neskoršie.

Cieľom, ku ktorému človek v nadprirodzenom poriadku speje, je videnie Boha „s tváre na tvár“¹⁶ a láska, zodpovedajúca tomuto bezprostrednému poznaniu. Takéto poznanie a takáto láska presahujú všetky prirodzené možnosti a požiadavky človeka; sú vlastné Bohu samému. Preto znamenajú pre človeka aj najväčšie možné pripodobnenie sa Bohu, teda vrcholnú dokonalosť a úplne uspokojenie všetkých ľudských tendencií, teda dokonalú blaženosť. Dokonalosť človeka po dosiahnutí nadprirodzeného cieľa bude najlepším možným spôsobom odzrkadľovať dokonalosť Boha a naša blaženosť bude mohutným vyznaním božej dobroty a štedrosti. Našou dokonalosťou a blaženosťou v poriadku nadprirodzenom — druhotný posledný cieľ (finis ultimus secundarius) — sa teda bude uskutočňovať oslava Boha — prvotný posledný cieľ (finis ultimus secundarius).

Zdrojom činnosti, ktorou sa máme uberať k nadprirodzenému cieľu, je ľudská duša, ale podľa svojej „novej prírody“, získanej znovuzrodením skrze milosť posväcujúcu. Činnosť uskutočňujú ľudské schopnosti, pozdvihnuté vliatymi ctnosťami na nadprirodzenú úroveň s prispením darov Ducha svätého.

Prostriedky, ktoré má človek k dispozícii v poriadku nadprirodzenom, môžeme tiež rozdeliť na objektívne a subjektívne. Objektívnymi sú sviatosti ako prostriedky milosti a Zjavenie božie, subjektívnymi rozum, prežiarený svetlom viery, a vôľa, vystrojená vliatymi ctnosťami.

Zákon, podľa ktorého sa má človek v nadprirodzenom poriadku spravovať, tvoria pozitívne normy božie a cirkevné, určujúce cestu k nadprirodzenému cieľu.

Naprirodzený poriadok je podľa rozhodnutia božieho našou ozajstnou životnou sférou. Žiada

¹⁶ 1 Kor. 13, 12.

sa od nás, aby sme žili na jeho úrovni. Splnenie tejto požiadavky si zaslúži so strany človeka všetko úsilie. Veď nadprirodzená životná úroveň znamená pre nás ozajstnú vznešenosť a nevýslovne bohatú životnú plnosť.

„Moja“ svätá omša.

Charles Grimaud.

II.

Božia sláva.

Tu uvidíme, že najsvätejšia Trojica prijíma zo svätej omše „všetku úctu a slávu“, to jest nekonečnú poctu, takže božská Velebnosť nemôže si želať od stvoreného sveta nijaké iné väčšie klaňanie.

„Moja“ svätá omša vzdáva Bohu nekonečne hodnotnú slávu.

Aby dajaká pocta mala nekonečnú hodnotu, je potrebné, aby ten, ktorý ju vzdáva, bol nekonečný.

Veru, keď obetujúci je konečný, jeho úkon klaňania je mu primeraný, bo nikto nemôže dať viacej, ako má. Preto pocta človeka nikdy nebude môcť dokonale uspokojiť Boha.

Medzi Bohom a Kristom uskutočnily sa podmienky, potrebné pre nekonečnú poctu.

Ten, ktorý prijíma obetnú poctu, je nekonečný: to je Boh.

Ten, ktorý obetuje, je Ježiš Kristus, konečný ako človek, a preto môže sa ponížiť pred svrchovanou velebnosťou Všemohúceho; ale je aj nekonečný, lebo je Slovo, druhá osoba Trojice, ktorá sa spojila s ľudskou prirodzenosťou priam preto, aby umožnila tejto ľudskej prirodzenosti vykonávať nekonečne hodnotné úkony.

Úkon pocty, ktorým Kristus chce spĺňať voči Bohu najdokonalejším spôsobom, aký je možný, svoje povinnosti klaňania, ďakovania, prosenia a zadosťučinenia, je *jeho obeta*.

No táto obeta je jediná, keďže na jediný raz bola dokonalá; pri svätej omši znova nachádzame golgotskú obetu.

Teda svätá omša má nekonečnú cenu.

Videli sme, že tak úzučko zúčastňujeme sa na svätej omši ako údy Kňaza-Ježiša, že Kristova omša je *našou omšou*.

Preto každý z nás môže celkom pravdivo povedať, že *jeho* svätá omša vzdáva každé ráno nekonečnú poctu najsvätejšej Trojici!

Aké povznesenie takých malých stvorení! Aká útecha! Aké poctenie!

Aj liturgia potvrdzuje našu nekonečnú poctu.

Tí, ktorí by neveľmi verili takému veľkému šťastiu, potvrdenie týchto právd nájdú v liturgii svätej omše. Jej obrady, smyslové vyjadrenie zahalených dejov, ktoré uskutočňujú sa na oltári, nemeškajú nás upovedomiť o nekonečnej sláve, čo najsvätejšia Trojica dostáva od eucharistického obetovania.

Aj text kánonu nám veru výslovne vraví, že všemohúci Otec v jednote Ducha svätého prijíma od Bohočloveka, vteleného Slova, „všetku úctu a všetku slávu“, to jest úplnú poctu, dokonalú slávu, ktorej nič nechýba.

Ale poctenie Boha môže byť dokonalé a úplné, len keď je nekonečné. Neohraničená bytosť nemohla by byť uspokojená ohraničenou obetou; keby táto pocta mala neviem aké veľké rozpätie, videla by sa maličká vzhľadom na cieľ, ktorý má dosiahnuť, bola by taká slabá v porovnaní so slávou, ktorú si Boh zaslúži, že lepšie by bolo o nej nehovoriť. Ale pocta, ktorú liturgia zamýšľa pri svätej omši, dokonale uskutočňuje, ako sama tvrdí, účinok, týkajúci sa pocty a slávy. Preto pocta oltárnej obety je nekonečná; a tak Boh máva z *mojej* svätej omše bezmedzný úžitok.

Dôsledok tejto pravdy o nekonečnej hodnote „mojej“ svätej omše.

Na chvíľu musíme sa zastaviť pred takým divom!

Ja, nepatrná bytosť, spojený som s Kristom ako úd so svojou hlavou.

Skrze túto Hlavu, ku ktorej som pripojený, dostávam božský život, ktorý koluje v celom Kristovom tajomnom tele.

Toto tajomné telo — Hlava a údy — vykonáva dielo, svätú omšu, *svoju* svätú omšu. Toto božské dielo je nekonečné! Bezmedzne velebí Boha! V tomto velebení ja mám svoju výkonnú účasť!

A akú veľkú účasť! Nekonečná hodnota nemôže sa rozdeľovať, lebo nie je složená z konečných veličín. Preto nie diel velebenia, ale všetko velebenie a všetku poctu vzdávam „všemohúcemu Otcovi v jednote Ducha svätého“ skrze svoju Hlavu, Bohočloveka.

Či je dačo uchvacujúcejšieho nad tieto myšlienky?!

Štyri hľadiská nekonečnej chvály, ktorú vzdáva „moja“ svätá omša.

Toto nekonečné chválenie Boha, uskutočňované pri svätej omši, dosahuje štyri rozdielne ciele, ktoré sú obetnými cieľmi.

1. Klania sa Bohu.
2. Poďakúva sa Bohu a vzdáva mu vďaky.
3. Modlí sa k Bohu, spĺňajúc povinnosť prosenia.
4. Napráva česť Boha a zadosť robí jeho Velebnosti.

Keď chceme dobre pochopiť, akú nekonečnú poctu Boh dostáva zo svätej omše, ktorá — ó šťastie! — je *mojou* omšou, musíme skúmať tieto štyri hľadiská chvály, ktorú tajomný Kristus, Hlava a telo, vzdáva jeho svrchovanej Velebnosti prostredníctvom svojej obety.

1. Boh od „mojej“ svätej omše dostáva nekonečné klaňanie.

Klaňať sa Bohu znamená uznávať jeho svrchovanú veľkosť a moc, potvrdzovať jeho absolútnu nadvládu nad každým jestvujúcim alebo možným bytím, vravieť Bohu, že je Všetko, že je Jediný, že je sama Dokonalosť.

Aby taká pocta mohla byť vyjadrená, Boh chcel, aby Kristus priniesol svoju obeť. Obradné obety jeruzalemského chrámu v Starom zákone vyjadrovaly Bohu len veľmi nedokonalé klaňanie. Ani zápalné obety nepáčily sa Najvyššiemu, lebo nedostával z nich seberovnú slávu. Preto náš Pán prišiel na svet obetovať konečne jedinú a dostačujúcu obeť, ktorá by bola dokonalým klaňaním Boha. Svätý Pavol nás veru pouča o tom, čo Kristus povedal svojmu Otcovi: „Obety a dary, obety zápalné a za hriechy si nechcel, ani si nemal v nich záľúbenie... Hľa, tu som, aby som plnil tvoju vôľu.“¹

Obeta *mojej* svätej omše, ktorá je kalvárska obeť, je teda nekonečné klaňanie sa Bohu, ktoré on celkom láskavo prijíma.

Akože Kristus sa dokonale klania Bohu svojou obeťou?

Musíme vysvetliť, ako obeť kríža, zvečňovaná v *našej* svätej omši, obstaráva Bohu toto nekonečné klaňanie.

Na dokonalé klaňanie treba klaňajúceho, ktorý by bol najsamprv *rovný* tomu, ktorému sa treba klaňať, — inak by pocta nebola hodná toho, komu sa vzdáva, — a potom *nížši* ako ten, komu sa treba klaňať; inak klaňajúci nemal by nijaký dôvod na to, aby sa ponížil.

Vidí sa, že tieto dve podmienky si odporujú, a jednako Kristus ich divom Prozreteľnosti splnil: je *rovný* svojmu Otcovi svojou božskou prirodzenosťou, *nížši* od neho svojou ľudskou prirodzenosťou.

¹ Žid. 10, 8—9

Teda môže sa *uponížiť*, keďže ako človek nedosahuje Boha; a môže sa ako večné Slovo *vyrovnať* v pocte Božstvu.

Teraz vidíme, ako Kristova obeta veľkolepo uskutočňuje úkon pocty najvyššieho klaňania.

Kristova ľudská prirodzenosť je majstrovské dielo božích rúk. Je ideálne stvorenie, nad aké ani Všemohúcnosť nemôže utvoriť voľačo lepšieho, lebo tento človek je spolu Boh. Pre toto výnimočné stvorenie učinény bol svet, ktorý je jeho podnožkou: „Všetko je stvorené skrze neho a pre neho... On je hlavou tela Cirkvi, on je počiatok všetkého, prvorodený medzi tými, čo vstali z mŕtvych, a vo všetkom má prvenstvo.“²

Chápeme, že táto zázračná Kristova preva ha nad každým jestvujúcim alebo možným stvorením získava mu „zaľúbenie nebeského Otca“.³

Zdá sa, že toto majstrovské dielo božských rúk, tento Kristus, Svätý a Pán, hodný je všetkého blaha... Nie! Rozsudok ho zasiahol: má umrieť.

Prečože zomrie, on, ktorý je život?

Lebo svojim zmárnením má dať viditeľne najavo pred očami ohromeného sveta, že nijaké stvorenie, čo aj najkrajšie a najdokonalejšie, nemá právo jestvovať pred Bohom.

Teda Kristovo poníženie znamená, že Boh je jediný Boh a „niet iného Boha.“⁴ Kristova smrť je úradné, verejné, slávnostné uznanie najvýsostnejšieho panstva božieho nad každým stvorením, svrchované oslávenie mocí Najvyššieho, pred ktorou miznúť musí aj najčistejšie jeho majstrovské dielo; smrť Bohočloveka je *úkon dokonalého klaňania*.

Keďže svätá omša je *obnovovanie obety kríža*, ako sme to vyššie ukázali, ten istý úkon

² Kol. 1, 16 a 18.

³ Mat. 3, 17.

⁴ Deut. 3, 24.

Kristovej najhlbšej poddanosti svojmu Otcovi uskutočňuje sa pred našimi očami na oltári.

Zatiaľ čo Bohočlovek vo chvíli premeňovania obnovuje takú veličnú poctu, my, údy jeho tajomného tela, ktoré klaniame sa s ním, vždycky sme dosť dojatí velebným úkonom, ktorý splňame v spojení so svojou Hlavou?

2. „Moja“ svätá omša Bohu nekonečne poďakúva.

Obeta svätej omše je naraz dokonalé klaňanie a ďakovanie. Táto myšlienka vďačnosti je neoddeliteľná od klaňania. Veru ten, kto sa ponízuje pred Božstvom, je zaiste nútený tým istým úkonom, ktorým potvrdzuje, že ono má všetko, ďakovať mu za všetko.

Preto Kristus, obetujúci sa pred svojim Otcom, vyjadroval mu nekonečnú vďaku. Všetci evanjelisti vravia, že náš Pán pri ustanovovaní eucharistickej obety pri poslednej večeri „vzdával vďaky“ a to vo chvíli, v ktorej premeňoval chlieb na svoje telo a víno na svoju krv.

Tieto najvyššie poďakúvania, čo náš Pán tak nalichavo opakoval v sám predvečer svojho bolestného umučenia, dobre ukazujú, že v Kristovej myšlienke jeho obeta kríža, ktorú mal oltár zvečňovať, bola úkon vďačnosti voči Bohu.

Cirkev nezabudla zdôrazňovať myšlienku svojej Hlavy. V samých premeňujúcich slovách starostlivo zachovala vyjadrenie Kristovho ďakovania. Kňaz naozaj hovorí: „On v predvečer svojho umučenia vzal chlieb, ... pozdvihol oči k tebe, Bohu; svojmu Otcovi všemohúcemu, *ďakujúc ti*, požehnal, lámal ...“

Potom nad kalichom: „Podobným spôsobom, keď bolo po večeri, vzal aj tento preslávaný kalich do svojich ... rúk a *znova ďakujúc ti*, požehnal ...“

Môžeme sa potom diviť, že kresťanská tradícia nazvala obetu svätej omše *eucharistia*, čo znamená ďakovanie? V prvých kresťanských

storočiach „vdaky vzdávať“ bolo rovnocenné s našim terajším výrazom „slúžiť svätú omšu“.

Liturgia, ktorá vždy tak verne podáva vieroučné pravdy, ukazuje nám, aké vznešené ďakovanie je naša svätá omša. Robí to v celkom mimoriadne velebných a slávnostných výrazoch.

Kňaz pri prefácii vyzýva prítomných, aby s ním skrze Krista prejavili poctu vďačnosti: „*Vdaky vzdávajme Pánovi, nášmu Bohu*“, vyhlasuje. Veriaci odpovedajú: „Sluší a patrí sa to.“

Potom kňaz znova začína autoritatívne: „Veru je dôstojné a spravodlivé, slušné a spasiteľné, aby sme ti vždy a všade *ďakovali*, Pane svätý, Otče všemohúci, večný Bože, *skrze Krista, nášho Pána*.“

Všimnime si hromadenie výrazov, čo liturgia používa; ďakovanie je otázka *dôstojnosti, spravodlivosti, slušnosti, spásy*,... ďakovať máme *všade, vždy*. Jediný, kto ďakuje „dôstojne, spravodlivo, slušne a spasiteľne“, je *Kristus*, ktorého obeta sa obnovuje.

Teda svätá omša je úkon, ktorým „skrze Krista, nášho Pána“, to jest skrze Hlavu tajomného tela, my, jeho údy, môžeme Bohu obetovať poctu vďačnosti, ktorá bude dostatočná, bo bude mať nekonečnú hodnotu.

Za čo „moja“ svätá omša poďakúva Bohu?

Naše ďakovanie má mať istý poriadok; ďakovať treba za to, čo je najdôležitejšie. Aj tu nám svätá liturgia ukazuje cestu.

Pri *Gloria in excelsis* veriaci vyslovujú slová, ktorých dosah vari vždy nechápu, no ktorý by mal byť objavom pre ich nábožnosť. Sú to: „Vdaky ti vzdávame *pre tvoju veľkú slávu*.“

Hľa, za čo treba Bohu ďakovať: pre jeho slávu. Poďakúvať sa mu, že je Nekonečno vo všetkom, nekonečne dobrý, nekonečne do-

konalý, nekonečne mocný. To je najnástojčivejšia pohnútka našej vďačnosti voči Bohu.

Naozaj, jedno je najdôležitejšie, jedno je nevyhnutné: veľkosť a svrchovanosť Boha; z *nich vyvierajú všetko dobro pre stvorenstvo*. Preto poďakujeme sa mu predovšetkým za to, že *je to, čo je*, to jest nekonečne slávny.

Keď Kristov úd vďaky vzdáva Bohu *pre jeho veľkú slávu*, svoje poďakovanie do súladu uvádza s tým, čo jeho milovania hodná Hlava vyjadruje svojou obetou; veď Kristus, ktorý má od Boha ozajstné vedenie, nemôže mať — budme o tom celkom presvedčení — naliehavejšiu pohnútku na vyjadrenie svojej vďačnosti voči nekonečnej Velebnosti, ako je jej nesmierna sláva, žriedlo všetkých dobier, z ktorých sa Kristus-Hlava a jeho údy tešia a naveky budú tešiť.

Ako nás toto Kristovo poďakovanie pozdvihuje! Umožňuje nám vznášať sa vysoko nad zisťovacími zámermi. Veľa duší podlieha prirodzenému sklonu ďakovať Bohu iba za zvláštne dobrodenia, čo ony prijaly. Doista spĺňajú svoju povinnosť, veď treba byť vďačný za dary, ktoré nám Boh dáva: ctnosť, vedenie, zdravie, hojnosť hmotných vecí... Ale koľké duše sú toľme zaujaté darom, že preň zabúdajú na darcu! Napríklad, ďakujú Bohu za uzdravenie a nepovedia si, že ovládanie choroby predpokladá v ňom moc, dobrotu, súcitiť s nami, ktoré sú také nesmierne, že samy si zaslúžia chválu, poctu a ďakovanie! Táto „veľká sláva“, predmet všetkých vďačných citov Kristových, nemá dosť často v našej vďačnosti prvé miesto, na ktoré má právo.

Pravda, keď naše poďakovania prechádzajú cez svätú omšu, bez toho, žeby sme si to uvedomovali, vztýčené sú Kristovými poďakovaniami, takže — nemusíme o tom pochybovať — ďakujeme Bohu, ako sa patrí, už svojím úmyslom robíť to prostredníctvom nášho Kňaza a

našej Hlavy Ježiša. Ale o koľko lepšie by bolo, keby sme sa naučili *dobrovoľne* uvádzať do súladu svojej ďakovanie s Kristovým, ktoré vzdáva nekonečné vďaky najsvätejšej Trojici „pre jej veľkú slávu“, prameň všetkého dobra!

Myšlienky na rozjímanie.

Dr. Jozef Ligoš.

Druhá nedeľa adventná.

Aj toho roku môžem prežiť advent oveľa lepšie ako inokedy. Na samom sebe pocitujem, ako je človek napätý, keď očakáva veľké veci. Aj ja, aj celý svet prežívame skutočný advent. Čakáme vykupiteľa. Takého, ktorý by zachránil hynúcu Európou, hynúci svet. Kto to bude? I dnes sa ešte ľudstvo bezradne pýta, ako kedysi Jánovi učeníci Krista: „Tu es, qui venturus es, an alium expectamus? Ty si ten, ktorý má prísť, alebo iného máme očakávať?“ Dnešná svätá omša odpovedá mi na túto otázku. Tak ako kedysi, i dnes len Kristus zachráni svet. Jedine on ako Mesiáš má budúcnosť.

I. Cirkev ma napred vo svätej omši uisťuje o tomto príchode a našej spáse.

Tak hneď v *Introite* Izaiáš: Ľud sionský (t. j. Cirkev), hľa, Pán (jediný Pán s veľkým „P“) príde spasit národy (nie tak, ako si ja často myslím, že prichádza, nie aby pomáhal, ale trestal). Na toto oznámenie Izaiášovo Cirkev odpovedá Žalmom 79.: „Qui regis Israel, intende! Ty, ktorý riadiš Izraela, počuj!“

Prichádza čas, kedy sa i proroctvá *Epištoly* splnia: „Radujte sa, národy, s jeho ľuďmi!... Chváľte Pána všetky národy a zvelebujte ho všetky kmene!... Stane sa, že všetky národy budú dúfať v koreň Jesseho.“ I keď dnes ešte satansky proti nemu bojujú. To je len posledné napätie síl pred definitívnou kapituláciou.

V *Evanjeliu* sa uskutočňuje to, čo bolo predpovedané. Kristus prichádza. Spolu s Jánovými učeníkmi i s celým ľudstvom mu dávam otázku: „Ty si ten, ktorý má prísť, alebo iného máme očakávať?“ A Kristus odpovedá: Onedlho prídem. Hľa, toto sú znaky môjho skorého príchodu, ktoré sú už dnes také badateľné: caeci vident, slepí vidia (koľkým cez vojnu sa oči otvorily a otvárajú sa i dnes!), pauperes evangelizantur (prostému ľudu sa donáša „radostná zvesť“. Prostý ľud bol hodne zanedbávaný. Dnes sa mu venuje väčšia pozornosť. Nielen od sveta, ale aj od Cirkvi!) et beatus est, qui non fuerit scandalizatus in me, a blažený, kto sa na mne nepohorší, (ľudstvo pochopí potrebu dnešných ťažkých časov. Uzná, že to bolo potrebné. Nebude sa preto nad Bohom škandalizovať. To bude znak príchodu Kristovho, aby zachránil Európu, svet).

II. Ale je potrebné pripraviť sa na tento príchod. A to takto:

- a) purificatis mentibus ei servire, *očistení na duši máme mu slúžiť* (modlitba). Zbaviť sa ohavnosti hriechu. I svoje prostredie.
- b) Unanimes uno ore honorificare Deum, *jednou myslou a jednými ústami oslavovať Boha* (epištola). V dobe triednej nenávisť všetci sa stmelíť najsilnejším tmeľom: láskou Kristovou, a usporiadať armády modliacich sa za spoločné ciele.
- c) Byť Jánom Krstiteľom pre dnešné časy. Takým, ako ho nazval Kristus: Angelus, posol kresťanského programu na obnovu a záchranu ľudstva. Byť apoštolom, aby i o mne mohol Kristus povedať: „Hľa, ja posielam svojho posla pred tvojou tvárou, aby vopred pripravil cestu pred tebou.“

Pripravujem sa takto na Kristov príchod?

Nepoškvrnené počatie Panny Márie.

Táto dogma je dosť jasne zjavená v prameňoch viery. A predsa definovaná bola až na konci 19. storočia. Ale tak skoro vždy bývalo. Dogmy definovali vtedy, keď sa začalo na ne zabúdať a keď bolo treba, aby práve boli najaktuálnejšie. Keď bolo nimi treba ukázať na najčasovejšie problémy. Immaculata sa zjavila aj v Lurde. V tej istej podobe aj v La Salette, i vo Fatime. Chce teda i dnešným sviatkom, dnešnou dogmou niečo veľmi aktuálneho povedať. Čo je to?

1. *Hriech.* Nepoškvrnená poukazuje na príčinu všetkých katastrof. I tejto poslednej vojny. Ňou je hriech. Podstatou človeka, i celého vesmíru je jeho usmernenie na Nekonečno. Ktokoľvek sa chce striasť tohto základu, začne rúcať celý svetový poriadok. Už prvým hriechom sa začal výkvet celého tvorstva človek utvárať v takú obludu, s akou v mnohých prípadoch sa stretávame dnes a stretávali sme sa najmä cez vojnu. Boh sa nemôže pozeráť na toto vrhanie sa človeka do priepasti. Už vtedy, keď prvého človeka vyháňa z raja, jednou rukou ho tresce a druhou zachraňuje, keď na začiatku ľudskej katastrofy črtá ženu, ktorá má byť zárukou a spolu ideálom nového človeka.

Čím viac sa teda budem chrániť i tieňa hriechu, tým viac sa pripodobním Nepoškvrnenej. Čím menej bude hriechu, tým menej bude ozajstných katastrof v mojom živote i na celom svete.

2. *Srdce.* Cez ženu prichádza vykúpenie, aby tak i ono dostalo čaro jemnosti, ženskej nežnosti.

Mimo hriechu, druhou príčinou každých i dnešných katastrof je zanedbávanie ozajstného kultu srdca. K takému blázneniu, akého som svedkom dnes a bol som v nedávnej minulosti, privedie hlava bez srdca.

Budem sa preto usilovať o kult srdca: budem jemný vo vystupovaní, v styku s druhým a to i vtedy, keď mi niekto bude nesympatický.

3. *Boj.* So satanom a jeho pomocníkmi. Funkcia Máriina — drviť panenskou nohou hlavu satanovu a pomáhať oslobodiť sa ubiedenému ľudstvu zpod jeho moci — neskončila sa pred dvoma tisícmi rokmi. Vtedy jej Plod smrťou kríža tak rozšliapal hlavu satanovu, že sa už nikdy nebude môcť z tejto rany vylízať. Úkladmi však bude ďalej znepokojovať. A tu je jej úloha: ďalej drviť jeho hlavu. A to nohami tých, ktorí sú jej, Nepoškvrnenej podobní. Tých sa satan najviac obáva. Ranených hriechom (i keď sa už z neho uzdravili) sa tak nebojí. Vedomie, že aspoň raz nad nimi zvíťazil, mu dáva nádej, že sa mu to podarí aj inokedy. Preto sú také cenní nevinní aj pre Cirkev aj pre celú spoločnosť. Títo najlepšie šliapu hlavu satanovu. Sú najlepší bojovníci v kráľovstve božom. I keď sú nenápadní, navonok „nerentabilný artikel“.

A ona je ich vodkyňou. Na prvom mieste. A najmä vtedy sa ukazuje, keď je zle, keď satan začne šarapatíť viac ako obyčajne. Ona uvedomuje ľudstvo o blížiacej sa búrke, ale i blížiacom sa víťazstve.

Nie je to vyznačenie takýmto spôsobom sa pripojiť k jej šíkom a mať účasť na takom veľkom víťazstve?

Tretia nedeľa adventná.

Je to nedeľa: *Gaudete, Radujte sa.* Cirkev ju nevytlúčila ani v čase vojny. A nevyklučuje ju ani dnes. Nikdy ju nenahradzuje nedeľou: *Flete, Plačte.* Až prekvapuje, že sa Cirkev odvažuje i v dobách náreku povzbudzovať svojich veriacich k radosti. A uvádza aj jediný dôvod pre radosť: „*Dominus enim prope est. Lebo Pán je blízko!*“ A tento jej vždy stačí. I keby dookola bolo more slz, more krvi.

Takto smýšľať však môžem len vtedy, keď mám ozaj srdečný vzťah k tomuto Pánovi. Vtedy ostatné udalosti — i keby boli neviem aké čierne — sú malichernosťami. Vtedy sa človek stáva ľahostajným ku všetkým vonkajším udalostiam. Len vtedy chápem slová Pavlove: „Nihil solliciti sitis. O nič sa úzkostlivo nestarajte.“ Cirkev s Kristom je ako zamilovaný párik, ktorý nič nepočuje okolo seba, len objekt svojej lásky. Tá pozná hierarchiu hodnôt. Preto vedela a vie aj pri dunení kanónov, lietadiel, i pri kope mŕtvol, i v čase hladu volať: „Radujte sa v Pánovi vždycky! Opakujem: Radujte sa!“

II. Cirkev nepodáva len rozkaz. Dáva i prostriedky, ako ho splniť. Sú to:

- a) „Buďte ku všetkým láskavi“ (epištola). Buď láskavý ku každému.
- b) „Predkladajte Bohu svoje žiadosti v ustavičných modlitbách a prosbách“ (epištola). Vedieť sa so všetkými ťažkosťami vyzalovať pred Bohom.
- c) „Temnoty našej duše osviet milosťou svojho navštívenia“ (modlitba). Byť odbleskom nekonečného Rozumu božieho. No najmä upozornenie pre mňa ako pre vzdelanca. Najhoršie sú hriechy proti svetlu. A tých sa často ako vzdelanci dopúšťame. Často býva diplom legitímáciou na zavádzanie prostého ľudu. Absolvovanie niektorej školy legitímáciou na to, aby som hral pána. Nadobudnutá inteligencia sa prostituovala a tak sa svetlo stalo tmou, ba sprostitované svetlo sa zneužíva na šírenie tmy. Preto inteligencia bude najviac trpieť. Za viny svoje i za viny svojich predchodcov. Preto advent je aj časom na utvorenie nového typu vzdelanca. Takého, ktorý by bol odbleskom vtelenej Inteligencie, Krista. Je to na prvom mieste povinnosť kňaza, ale potom i každého laika.

d) Byť: Vox clamantis in deserto. Hlasom, volajúcim na púšti (najmä dnešný svet je taký). A na tejto púšti volať najšamp prv svojím životom: „Pripravte cestu pre Pána!“

Vo svojom prostredí dokážem, že som členom náboženstva radosti, a nie melancholie, smútku. A to tak, že sa pousilujem uskutočňovať spomenuté podmienky ozajstnej radosti vo svojom živote.

Štvrtá nedeľa adventná.

Liturgia dnešnej nedele sbiera všetky adventné motívy a predstavuje ešte raz troch adventných kazateľov: Izaiáša, Jána Krstiteľa a Matku Božiu.

1. *Izaiáš*. Tento stojí na prahu liturgie v introíte so svojim adventným výkrikom: „*Rorate coeli desuper et nubes pluant iustum. Rosu dajte nebesá a oblaky pršte spravodlivého.*“ To je prvá časť adventnej práce: adventný hlad. Boh nám nechce svoje dary nanútiť. Ani historického Krista nenanútil svetu. Cez celé tisícročia muselo celé ľudstvo volať: Rorate coeli, aby prišli prvé Vianoce. Tak je to i teraz s milostivým Kristom. Musím po ňom túžiť, vybičovať v sebe duchovný hlad. Pre semeno milosti treba skypriť pôdu, pripraviť materskú zem, utvoriť pre neho v sebe kapacitu. Zem musí byť vyschnutá, aby s úžitkom prijala vlahu s nebies. Toto chce Izaiáš vykričať svojím adventným: *R o r a t e*. Preto najmä advent mal byť pre mňa prípravou na denný príchod eucharistického Krista. Bol takým?

2. V chrámovej lodi stojí druhý adventný kazateľ: Ján Krstiteľ. Ten vedie Ženícha-Krista k neveste-Cirkvi, k ľudskej duši. Neveste už zďaleka volá: „Pripravte cestu Pánovi.“ Robte pokánie! Zmeňte svoje smýšľanie! Vaše zraky miesto na seba, na svet, hmotu, musia sa obrátiť

k vášmu Ženichovi. Boh-Ženich žiada zmenu života podľa svojej vôle. Tak advent je časom reformovania svojho života podľa zásad Kristových.

3. Na začiatku obetovania sa nás konečne ujíma Mária a vedie nás k oltáru. Tá je už vo svätyni. Tam je jej miesto. Ona zosobňuje milosť. Ona vedie k oltáru, na ktorý onedlho práve tak sostúpi Spasiteľ, ako kedysi do jej lona po pozdrave anjelskom. Ona je už bezprostredným nositeľom Mesiáša. Christoforos. Ona je vzor, ako sa bezprostredne pripraviť na príchod Spasiteľov. Tak, ako sa pripravila ona. T. j. na každé slovo, na každý prejav vôle božej odpovedať tak ako ona: „Ajhľa, som dievka Pánova, nech sa mi stane podľa tvojho slova.“

Posledná adventná nedeľa je teda rekolekciou toho, ako som využil adventný čas. Ako som poslúchol troch adventných kazateľov: Izaiáša s heslom: Rorate — Rosu dajte, Jána s kázňou: Poenitentiam agite — Robte pokánie, a Máriu s odpoveďou anjelovi: Ajhľa, nech sa mi stane podľa tvojho slova.

Narodenie Kristovo.

Človeku sa nikdy nezunuje počúvať udalosť, ktorú naznačil Lukáš vo svojom Evanjeliu 2, 1—14. Dnešná tichá, svätá noc sa dotkne aj človeka tohto storočia. To preto, že ona je najväčším vynálezom lásky Boha k človekovi. Lásky Boha. Lebo ani najväčšia ľudská láska by nikdy neprišla na myšlienku dnešnej svätej noci. Tomu, o ktorom offertorium tretej dnešnej svätej omše hovorí: „Tvoje sú nebesá, tvoja je i zem, zemský obvod a čo ho naplňa, ty si založil“; tomu, o ktorom bolo predpovedané: „Tie sa však pominú, ale ty ostaneš; ako šata zotlejú ony všetky, ako plášť ich svinieš a zameníš inými; ty však ten istý si a tvoje roky nebudú mať konca“; tomu pripraviť maštaľ, toho dovoliť dať

zavinúť do plienok, z toho urobiť slabé, nemo-
torné dieťa, utisnuté na náručie, na prsia matky,
dovoliť, aby vôl a osol dýchaly na neho a tak
ho zohrialy, na toto všetko mohla prísť len božia
láska, ktorú človek nikdy nepochopí.

Boh tak miloval svet. Toho človeka, ktorý
bol jeho najväčším nepriateľom. Boh svoje naj-
drahšie, čo má, ba seba samého obetuje za toho,
ktorý mu je najodpornejší, a to preto, aby sa
z nepriateľa božieho stal jeho priateľ, ba viac,
syn boží. Kto to môže pochopiť, nech pochopí!
Nad betlehenskou maštalou skveje sa nápis,
ktorý jedine vie vysvetliť také nepochopiteľné
počínanie božie, a to je nápis: „Tak Boh milo-
val svet!“

Škoda len, že je to povedané v minulom
čase: „miloval“, tak si ne jeden pomyslí. Aspoň
tí, ktorí ešte i teraz miesto: Gloria in excelsis
Deo, počujú štekание pušiek, ktorí túto presväťú
noc miesto v rodinnom kruhu prežívajú ako si-
roty, vdovy. S nimi som i ja náklonný k takému
záveru. To je prirodzené. Spôsoby lásky božej
ťažko chápeme. Tak to bolo i pri najväčšom
prejave lásky, v maštali betlehemskej. Kto videl
tento obraz len ľudskými očami: biednu chatrč,
v nej mladú matku, trasúcu sa od zimy, v plien-
kach ovinutú a do jasiel položené dieťa, kto vi-
del v tom všetkom najväčší prejav lásky Boha
k človeku? Keby som tento obraz bol aj ja videl,
nebol by som ho pokladal skorej za trest boží
pre túto rodinu, ktorá musí pykať za svoje pre-
viny i za viny svojich predkov?

Tak to je i dnes. I dnes je Kristus vyhnaný
zo svojich príbytkov do maštale. Nie Kristus
historický, ale mystický. Jeho údy. A to často
najlepšie. Kristus je zavinutý do plienok biedy,
hladu, nešťastia vo svojich údoch. V nich je
prenasledovaný novovekým Herodesom. A ten-
to zjav je ten istý podivný, nepochopiteľný pre-
jav lásky božej k človekovi-hriešnikovi ako pred
dvoma tisícmi rokmi. I dnes láska božia preja-

vuje sa trápením jeho najmilšieho Syna. „Tak Boh miloval svet, že svojho Syna dal...“ Ale dnes tento Syn nie je sám. Je mysticky spojený s toľkými svojimi údmi. Preto dnes nemôže sám trpieť. Dnes musia s ním trpieť aj jeho údy. Tie sa musia dať napospas utrpeniu, aby Boh prejavil svoju lásku k hriešnemu ľudstvu.

Keď toto uvážim, musím prísť na záver, že nielen nad svätou nocou pred dvoma tisícimi rokmi, ale i nad dnešnou svätou nocou vianočnou skvejú sa slová: „Boh tak miloval svet, že svojho Syna dal“, že akõ v maštali betlehemskej pri najväčšom ponížení svojho Syna najviac preukazovala sa jeho láska, tak i teraz pri toľkých trápeniach svojho mystického Syna, Cirkvi a jej údov, tiež sa najviac prejavuje jeho láska. Lebo jeho láska je taká veľká, že radšej obetuje tisíce, ba milióny telesných životov svojich najmilších synov, biedu, slzy, hlad svojich dietok, ako by mal dopustiť duševnú smrť svojich nepriateľov.

Pochopím toto tajomstvo svätej vianočnej noci? Dnes? Aj vtedy, keď zistím, že aj cezo mňa Kristus chce trpieť za svojich neverných, odbojných bratov?

Svätého Štefana, mučeníka.

Cirkev postavila okolo jasličiek Kristových viacerých svätých. Zdá sa, ako by Cirkev bola nevďačná. Novonarodeniátku Božiemu venuje len jeden deň. Už na druhý deň ako by naň zabudla. Ale to nie je pravda. Ono ostáva strediskom i v budúce dni. Len v inej podobe. Neprišlo len na obdiv, len na zabavenie, ako to radi robíme s malým deckom. Ono je už v jasličkách Zákonodarcom. Prišlo na to, aby bolo vzorom. Pre všetkých nás. Už jasličkami nastáva povinnosť nasledovať Krista. A aby sa nezдалo, že je to nemožné, neukazuje sa Boho-človek, ale už skutočné jeho napodobnenia: na

prvom mieste Štefan, potom Ján, potom dievky. Sú to predstavitelia typických vlastností narodeného Bohočloveka.

Štefan je predstaviteľom týchto jeho vlastností:

1. Je nabitý duchovnou energiou. I Štefan začal jasličkami: tichým, nikým nepozorovaným životom. I on prešiel časom vrazu. A ten nie je senzačný. Je tichý, nikým nepozorovaný, nevšimnutý. Po jeho vysviacku nikto o ňom nevie. Tak je napodobnením skrytého Kristovho života.

2. Je plný úžasnej aktivity. Keď dospeje. „Plný milosti a podivnej sily konal veľké divy a zázraky medzi ľuďmi.“ Neuspokojí sa len rozdávaním hmotnej almužny. Tá mu je len príležitosťou na rozdávanie almužny duchovnej, apoštolátu. Ide k židom-helenistom. Pomáha na každom kroku. Tak je napodobnením Kristovho verejného života.

3. Je plný hrdinstva, končiaceho smrťou. Je mučeníkom (svedkom) Kristovej náuky. Tú hlásal, i keď si pred ňou zapchávali uši a brali kamene na neho. „Vyvrhli ho von z mesta a tam ho kameňovali.“ Tak sa stáva napodobnením Kristovej smrti.

4. Je plný hrdinskej lásky k nepriateľom. Nevidíme na ňom najmenej nenávisť k tým, ktorí ho prenasledujú, kameňujú. Je teda napodobnením Kristovej lásky k nepriateľom. To je zvlášť vyjadrené v celom omšovom formulári.

Introit: „Kniežatá zasadať a proti mne hovoria. Pomôž mi, Pane.“ Štefan sa tak modlí. Nie však, aby Boh potrestal jeho nepriateľov, ale len, aby mu v mukách pomohol.

Modlitba to zvlášť vyjadruje: novit etiam pro persecutoribus exorare, aj za prenasledovateľov vedel orodovať.

Epištola: „A keď kameňovali Štefana, tento sa nahlas modlil: Pane Ježišu, prijmi môjho ducha! Pokľakol si a veľkým hlasom sa modlil: Pane, nepripočítaj im tento hriech!“

V *Evanjeliu* hovorí ten, ktorého Štefan napodobňuje. Skoro s plačom hovorí: „Koľko rász som si žiadal shromaždiť tvojich synov, ako sliepka shromažďuje svoje kurence pod krídla.“

Štefan, to zosobnený narodený Kristus. Ja mám byť „druhý Kristus“. Som ním ako Štefan?

Betlehemske neviniatka.

Tretí vyslanci Cirkvi pri jasičkách: deti. Na čele s tými, ktoré spojily v sebe mučenie Štefanovo s nevinnosťou Jánovou. Za nimi ide Agneska, Tarzicius, Paschál, na krížoch umučené japonské deti, Anna de Guiné, Stanislav Kostka, Alojz, Terezka až po sväté deti dnešného storočia. Neprehľadný počet. „Stoštyridsaštyritisíc“ (epišt.). To sú tí, ktorí budú spievať novú pieseň. „Nikto však nevedel spievať túto pieseň, iba tých stoštyridsaštyritisíc vyvolených na zemi. To sú tí, čo sa nepoškvrnili so ženami, ale sú čistí ako panny“ (epišt.).

Bože, v tom si iste veľký, že vieš k sebe priťahovať deti. Že ti z nevinných detských úst zaznieva chvála. „Ó Pane, Pán náš, aké podivné je tvoje meno po všetkej zemi. Z úst detí a nemluvniat pripravil si slávu pred svojimi nepriateľmi“ (introit).

I Cirkev sa takto pozerá na tento na pohľad hrozný obraz. Na zprávu Evanjelia o vražde detí betlehenských Cirkev odpovedá v graduále. Vie sa tešiť aj nad rozsekanými mŕtvolkami detskými. Herodes ich chcel zničiť. I keď sa dopustil hrozného zločinu, v skutočnosti im len dopomohol ku krajšiemu životu. Telom svojím boly ako by vtáčatá, chytené do osídla. Herodes, rozsekajúc osídlo ich tela, oslobodil ich: „Duša naša

ako vtáča unikla z osídla lovcov; osídlo sa roztrhlo, a my sme zachránení" (stupňový spev).

Radosť svoju tlmí len v communiu: „V Ráme bolo počuť hlas, nárek a mnohé kvílenie: Ráchel oplakáva svojich synov a neprijíma potešenia, lebo ich niet.“ Nečiniť to však vzhľadom na deti, lebo tým gratuluje, ale vzhľadom na atentát, spáchaný na Dieťa Božie: „Herodes bude na smrť hľadať dieťa (evan.). Dnes po prvý raz kalvársky kríž vrhol svoj tieň na jasličky Spasiteľove. Božie Dieťa je zatienené tieňom kríža. Oddnes ho bude stále po celý život prenasledovať.

Od týchto detí odporujem, čo prinášajú narodenému Spasiteľovi, a spolu skontrolujem sa, či mám niektoré z týchto darov: úprimnosť, pokoru, nenamyslenosť, hlbokú nábožnosť. Skontrolujem sa teda, či som nezabudol na dôležitý príkaz Kristov: „Ak nebudete ako deti, nevojdete do kráľovstva nebeského.“

Budem priateľom detí. Tak, ako bol Kristus. Lásku k deťom mal už vtedy, keď sám ako Dieťa ležal na slame. Ale nestratil ju ani vtedy, keď sa stal veľkým, keď bol promováný za učiteľa zákona. Radostne budem už teraz myslieť na dietky, ktoré mi raz budú sverené, a pred jasličkami složím prísahu, že nikdy nebudem Herodesom pre deti, ale budem im zastupovať a zosobňovať najväčšieho ich Priateľa.

Akým právom si sťažujeme, dokiaľ súhlasíme s príčinou svojho zla, dokiaľ sme hluchí na volanie Ducha, dokiaľ vyháname Boha zo svojej duše, zo svojho domu alebo mesta? Hmotné pohromy a vzájomné boje ľudí — čo aj sú strašné — sú číry symbol nekonečnej tragédie v hĺbkach. Naše zlo je väčšie ako všetka zdanlivá sklúčenosť a všetko násilie telu. Láska k Bohu krváca v našich srdciach... Jediná naša povinnosť a najväčšia chvála je pripraviť mu vo svojej duši a v duši našich bratov tajomnú kolísku, do ktorej ho naša láska porodí (Zundel).

Duchovnosť vo svätých.

*„Žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus“ (svätý Pavol).
Prepracúvam sa k tejto najutešenejšej veľkosti?*

Svätá Terézia Ježiškova, patrónka misií ?

(Na 20. výročie vyhlásenia.)

Svätá Terézia Ježiškova vo svojej zásvätnej modlitbe prosí Pána Boha, aby na ňu ináč nehľadel, iba cez tvár — a doplňme zmučenú — Pána Ježiša a v jeho srdci, horiacom láskou. Je to maličkosť, ale taká dôležitá ako všetky maličkosti na jej ceste. Šošovka drobnohľadu je tiež maličkosť v porovnaní s ostatnými súčiastkami, a predsa jedine ona nám umožňuje pozorovať divy mikrokozmu. I táto prosbička svätej Terézie Ježiškovej, vsadená do jej krásnej zásvätnej modlitby, je síce posvätný diplomatický ťah, na ktorý má ona i my po vykúpení plné právo — predstavte si, že by sa na nás Pán Boh díval, po ľudsky povedané, tak ako pred vykúpením —, je to však súčasne jediné hľadisko, cez ktoré vidíme v pravom svetle svätú Teréziu Ježiškova a cez ktoré sa i ona dívala na svet a na duše. Keby sme ju pozorovali inak, cez iné okuliare, dekrét zo 14. decembra 1927, ktorým bola vyhlásená za Patrónku misií, bol by pre nás záhadou alebo aktom, azda čisto administratívnym, bez akéhokoľvek vnútorného vzťahu a podkladu. Zdal by sa nám niečím podobným, ako je napr. vymenovanie niektorého kardinála protektorom kongregácie nejakých sestier, o ktorých predtým hádam ani nevedel. Nechcel by som, aby sme si kazili oči týmto falošným svetlom, ale naša zvedavosť by chcela aspoň len nazrieť aj cez túto kľúčovú dierku. Vyhovíme jej, nie aby sme ju ukojili, ale ako škodlivú zanechali.

„Patrona aequoprincipalis omnium Missionum cum S. Francisco Xaverio!“¹ Osoba, lepšie povedané, dieťa, — miláčik oteckov a spolusestier — ktoré zatvorilo za sebou už v 15. rokoch brány Karmelu, isteže v túžbe po dokonalosti a posvätení, ale vari aj, že tam boly už jej dve sestry, bez ktorých — tak sa jej zdalo — nemohla tuším ani žiť. Svojím nábožným a dokonalým životom mohla sa stať a stala sa sväticou. O tom nikto nepochybujel! Ale postavil ju na jedno pódium so svätým Františkom Xaverským, ktorého misionárske túžby musel už na univerzite svätý Ignác krotiť a ktorému neskôr, vyzbrojenému aj zvláštnymi charizmami, až ruky niekedy námahou klesaly od ustavičného krštenia?! Začo? Že svojim modlitbám pripisuje obrátenie istého lotra? Či azda za jej túžbu odísť na Karmel do misií? A či zato, že ju raz prichytili kráčať v záhrade za nejakého misionára? Povrchný čitateľ by toho v *Dejinách duše* ani omnoho viac nenašiel. Ba ani v dekrété samom sa nejaké zvláštne dôvody neudávajú, len že si to žiadalo mnoho biskupov, že horela túžbou po rozšírení svätej viery a že sú známe jej zázraky v pohanských zemiach. Máme dojem, že sme rozobrali kaleidoskop. Ideálny obraz, ktorý sme mali, rozpadne sa iba na pestrofarebné papieriky drobných skutkov (les petits riens), ktoré ho v skutočnosti utvárajú. To však len preto, že sme sa nepozerali so správneho stanoviska!

Pozrime sa teda na svätú Teréziu Ježiškovu v správnom svetle, v akom sa ona dívala na svet a na duše. Jej takmer súčasníčka Alžbeta od najsvätejšej Trojice (1880—1906), hovorí, že karmelitánka je bytosť, ktorá pozorovala Ukrižovaného: videla ho dávať sa za smiernu obeť Otcovi a hľbajúc nad týmto zjavom lásky Kristovej, pochopila jej strhujúcu silu a chcela sa

¹ AAS 20/1928, s. 147n.

obetovať spolu s ním.² Nenašiel som slov, v ktorých by sa lepšie odzrkadľoval obraz svätej Terézie Ježiškovej. I ona pozorovala Ukrižovaného, a to ešte pred vstupom na Karmel. Keď raz na konci svätej omše zatvorila modlitebnú knižku, obrázok Ukrižovaného ostal z nej však tak vystrčený, že mohla vidieť iba prebodnuté krvavé ruky Spasiteľove. Srdce jej malo puknúť pri pohľade, že tá drahocenná vykupiteľská krv padá bez toho, žeby ju niekto sbieral. Zaumienila si preto, že chce stáť ustavične pod krížom, zachycovať ten spasný dážď a vylievať ho na duše.³ Čoskoro naskytla sa jej príležitosť. Povestný vrah Pranzini bol konečne chytený a odsúdený na smrť. O obrátení nechcel však ani počuť. V žalári krátil si čas prekladáním nemravných kníh a s kňazom sa dal do reči, len keď si od neho pýtal cigaretu. Navrhoval, aby po jeho smrti narobili z jeho kože peňaženky. Každý bol teda pripravený, že sa neobráti. Svätá Terézia zmobilizovala však všetky možné duchovné prostriedky na jeho obrátenie. Všetko daromné? Vrah vystupuje na popravisko, ruky má sviazané. Zrazu však, ako by dostal nejakú náhlu inšpiráciu, v posledných okamihoch tri razy pobožká svätý kríž.⁴ Týmto jej túžba po spásе duší len vzrastala so dňa na deň. Odmenou za jej ukojenie bol však vždy väčší smäd. Keby sme nepoznali jej ďalšie rozhodnutie, iste by sme si mysleli, že celou svojou bytosťou vrhne sa na vonkajší apoštolát. Nasvedčovala by pre to aj jej povaha, úžasne činná a energická, čo aj pod pôvabným vonkajškom. Ale asi štrnásťročná — bolo to na ceste do Ríma — dostala do ruky časopis nejakých misijných sestier. Nedočítala ho! Podala ho svojej sestre so slovami: „Nechcem ho čítať, lebo už aj tak mám silnú túžbu zasvätiť sa vonkajšej apoštol-

² Souvenirs, Lettre à une aspirante carmelitaine.

³ Dejiny duše V.

⁴ Tamtiež.

skej práci; no ja sa chcem schovať do kláštora, aby som sa obetovala ešte *dokonalejšie* Pánu Bohu. Nechcem byť misionárkou, chcem byť karmelitánkou. — Prečo? Hádám, aby mala pokojnejší život? Ó nie, ale aby priviedla k spásu *viac* duší. Zaujímavé riešenie! Keď si však uvedomíme, že apoštolát je podstatnou súčiastkou života Karmelu, nerobí nám nijaké ťažkosti. Áno, nádej, že sebazapieraním a sebaobetovaním spasí viac duší, bola hlavnou pohnútkou jej vstupu na Karmel. Vedela, že tu nájde viac utrpenia a tak bude môcť získať Pánu Ježišovi viac duší. A prečo túžila byť preložená na misijný Karmel do ďalekej Indočíny? Veď vedela, že chorá nemohla by tam nijako pracovať! Mohla by však milovať a trpieť. Jej utrpenie, teda i láska a možnosť spasí viac duší by sa zväčšili, lebo tam by bola zabudnutá a nie obklopená láskou vlastných troch sestier. Vedela, že viac sa protiví ľudskej povahe pracovať a nikdy nevidieť na zemi ovocie svojich bolesti a námah, pracovať bez povzbudenia, bez rozmanitosti. Vedela, že najťažšou prácou je práca so sebou samým, víťazstvo nad sebou. Veď milovať znamená dať všetko, i seba samého.⁵ Nechcem, aby tvory mali čo len atom mojej lásky; chcem ju dať celú Ježišovi, ... všetko bude pre neho, všetko, ... a aj keď nebudem mať nič, čo by som mu obetovala, ponúknem mu toto nič!⁶ A tak jej nekompromisný totalitarizmus, vyjadrený už v detských rokoch pri výbere hračiek oným povestným: „Ja si beriem všetko...!“, ukázal sa v novej podobe. No i táto bola iba skonkrétnim jej ideálu dokonalosti, vyjadreného takými krásnymi slovami, že si zasluhujú, aby sme ich počuli: „Pochopila som, že kto sa chce stať svätým, musí mnoho trpieť, hľadať vždy to dokonalejšie a zabúdať na seba; že je mnoho stupňov svätosti, že každá duša môže

⁵ Pourquoi je t'aime, ó Marie...

⁶ List II. M. Agnese.

slobodne odpovedať na volanie Pánovo a urobiť málo alebo mnoho z lásky k nemu — jedným slovom — má slobodu vybrať si medzi obetami, ktoré od nás požaduje. A preto ako v dňoch svojej mladosti zvolala som i teraz: Bože môj, ja si vyberám *všetko*, nechcem sa stať svätou len napolo, nebojím sa trpieť pre teba; iba jednej veci sa bojím — svojej vôle; vezmi si ju, lebo ja si vyberám všetko, čo ty chceš!⁷ Vzdať sa splnenia vlastnej vôle prináša utrpenie, lebo vtedy trpíme, keď sa nám deje dačo proti vlastnej vôli, ale je to spolu najpádnejší dôraz našej lásky k Bohu. Dať sa za obeť láske neznamená teda obetovať sa sladkostiam a útechám, ale všetkým úzkostiam a trpkostiam, bo láska žije z utrpenia, ... a čím viac sa chceme oddať láske, tým viac sa musíme oddať utrpeniu!⁸ Chápeme už, prečo svätá Terézia hovorí, že jej život je piesňou lásky ... tým melodickejšou, čím sú trne dlhšie a pichľavejšie.⁹ Takáto láska nemôže ostať bez ovocia a nemôže ostať sama. Trahe me post te et curremus...! Tiahni *mňa* ... stačí... a pobežíme! Láska je oheň; čím väčší, tým nenásytnejší — je teda dynamická, expanzívna. Ako dravý prúd, ktorý strhne so sebou všetko, čo mu príde do cesty. Duša, milujúca Pána Boha, nikdy nie je spokojná so svojou láskou. I svätá Terézia by chcela milovať Pána Boha, ako ešte nikdy nebol milovaný. Prišla na Karmel, aby pracovala na spásu duší, a hlavne, aby sa modlila za kňazov.¹⁰ Nie bez dôvodu vybrala si práve túto úlohu. Kňaz je totižto rozmnožovateľ. Teda pomáhať kňazovi znamená pomáhať tisícom spolu! Stačí jej to? Kdežeby? No azda splnenie jej vrelej túžby -- dostať nejakého misionára, za ktorého by sa zvlášť obetovala — uhasí jej smäd! Misionár

⁷ Dejiny duše I.

⁸ Tamtiež XII.

⁹ Tamtiež XI.

¹⁰ Tamtiež VII.

má totiž viac možností získať nové duše, ktoré by Pána Boha milovali. Dostane dvoch, nie jedného, takže zo začiatku je v pomykove, ako bude pre nich rozdeľovať svoje dobré skutky. Je už spokojná? Kdeže! Veď ona sama by chcela byť kňazom, mučeníkom, apoštolom, misionárom... a chcela by v tom istom čase hlásať evanjelium vo všetkých častiach sveta... a to nie nejaký rok, ale od stvorenia sveta až po skončenie vekov.¹¹ Ako uhasiť tieto nesmieriteľné túžby? — Nie sú ony nič iného, iba túžba po dokonalej láske! Túžbu po láske môže však len láska uhasiť. A takto nachádza kľúč k svojmu povolaniu, ktorým je láska. Tak dosahuje vrchol jedna z najkrajších parafráz z 13. hl. prvého Listu Korintanom. Vedená svätým Pavlom aj svätá Terézia vyvyšuje lásku nad všetko ostatné. Ona zahrnuje v sebe všetky povolania. Keby bola vyhasla, ani apoštoli by neboli hlásali evanjelium a mučeníci by sa boli zdráhali prelievať svoju krv... V srdci Cirkvi budem teda láskou; tak budem všetko a tak sa usku-toční môj sen!¹² Dobre chápala, že aj najskvelejšie skutky bez lásky nie sú ničím, že i najmenší pohyb čistej lásky je užitočnejší ako všetky skutky spolu.¹³ Chápala platnosť slov svätého Augustína: ... ecce, venitur ad passionem, ecce, venitur ad sanguinis effusionem, venitur ad corporis incensionem (v 1 Kor. 13.) et tamen nihil prodest, quia caritas deest. Adde caritatem et prosunt omnia, detrahe caritatem, nihil prosunt cetera.¹⁴ Zdvihni špendlík z lásky k Bohu, hovorí svätá Terézia, a môžeš obrátiť dušu! Nedivíme sa už, že aj prechádzkou po

¹¹ Dejiny duše XI.

¹² Tamtiež XI.

¹³ S. Juan de la Cruz, El cantico espirít. XXVIII.

¹⁴ S. Augustinus, Sermo 138. — Človek môže podstupovať muky, vyliať krv, vytrpieť spaľovanie tela, a jednako nič to neosoží, bo láska chýba. Pridaj lásku a všetko prospeje, odním lásku, ostatné nič neprospeje.

záhrade, konanou z poslušnosti, chcela pomáhať misionárovi. Prečo by aj nie, veď Pán Ježiš nepozera na veľkosť našich skutkov ani na ich ťažkosť, ale na lásku, s ktorou ich konáme.¹⁵ A pretože som sa celkom obetovala láske, všetky moje skutky, i tie najindiferentnejšie, nosia na sebe túto božskú pečat... V nebi mi Pán Boh urobí všetko, čo budem chcieť, lebo tu na zemi som nikdy nerobila podľa svojej vôle.¹⁶ Toho si bol vedomý aj blahej pamäti Pius XI., ktorý jej preto sveroval veci, čo mu najviac ležaly na srdci. Mohol s ňou počítať, veď vyhlásila, že chce byť dcérou Cirkvi svätej a modlíť sa na všetky úmysly zástupcu Ježiša Krista na zemi. Tak napr. po vydarenom ľubľanskom sjazde (1925), ktorý bol venovaný otázke o štúdiu východného bohoslovnia, posielala Msgr. d'Herbignyho do Lisieux, aby slúžil na hrobe svätej Terézie svätú omšu na jeho úmysly za kresťanský východ. A hľa, ešte ten istý deň dostal od predstavenej tamojšieho karmelu list s darom niekoľko miliónov lír na apoštolský cieľ, ktorý si sám vyvolí. Tak mohol položiť základy svätej Terézii zasväteného Rusika. Dňa 14. V. 1923 vyhlásil ju za patrónku karmelitánskych misií, o dva roky neskôr (29. V. 1925) menoval ju patrónkou Diela svätého Petra pre výchovu domorodého kléru a konečne 14. XII. 1927 za patrónku všetkých misií a misionárov. Mohly sa krajšie splniť jej nádeje, že s milosťou božou bude užitočná aj viac ako dvom misionárom?¹⁷

Zdá sa, že Pius XI. sa chcel pričiniť, aby ani jej túžby po apoštoláte s neba neostaly iba túžbami. Pred svojou smrťou totiž prosila: „Až budem raz v nebi, plňte moje ruky modlitbami, aby ste mi umožnili radosť posielat za to šiam dážd' milostí.“¹⁸ — Počítam totiž s tým,

¹⁵ List II. Celine.

¹⁶ Novissima verba.

¹⁷ Dejiny duše XI.

¹⁸ Novissima verba.

že v nebi nebudem nečinná; mojou túžbou je pracovať ešte i tam pre Cirkev a pre duše. Prosim to od Pána Boha a som istá, že ma vyslyší . . . Vidíte teda, že ak už opúšťam bojište, nerobím to zo sebeckva — z túžby po odpočinku.¹⁹ Čo ma priťahuje k nebu, to je hlas Pánov, nádej, že ho budem môcť konečne tak milovať, ako som túžila, a myšlienka, že budem môcť pôsobiť, aby bol milovaný od mnohých duší . . .²⁰ Áno, jediným očakávaním bije moje srdce: to je láska, ktorú dostanem a ktorú budem môcť dať.²¹ Myslím na všetko to dobro, čo budem môcť robiť po smrti: starať sa, aby boly krstene malé deti, pomáhať kňazom a misionárom v celej Cirkvi!²² O nemôžem mať oddychu až do konca sveta. Len až anjel Pánov povie: Čas už nejestvuje,²³ až potom si odpočiniem a budem sa môcť tešiť, lebo počet vyvolených bude úplný.²⁴

No aj pri tom všetkom viem, že čo sa týka misii, dali by ste prednosť predsa len svätému Františkovi Xaverskému ako svätej Terézii Ježiškovej. Nedivím sa! Veď sv. František Assiský, aj keby ho bol dokonca v spoločnosti anjela stretol, bol by išiel najprv jemu ruku pobozkať — a až potom by sa poklonil anjelovi. Prečo? Lebo bol kňazom! A tým aj v našom prípade bola daná nielen rôznosť ich povolania, ale i funkcie, ktoré majú ako patróni misii. Inak by sme si ani nevedeli vysvetliť, prečo má jedno dielo dvoch patrónov.

Aj svätá Terézia si bola vedomá, že jej úloha je iná ako skutočných misionárov. Kristus Pán jej nepovedal: Oči k zemi a žnite! — Naše poslanie je ešte vyššie — hovorí. Pozdvihnite

¹⁹ Dejiny duše XII.

²⁰ Tamtiež XII.

²¹ Tamtiež XII.

²² Novissima verba.

²³ Zjav. 10, 6.

²⁴ Dejiny duše XII.

zrak svoj a pozrite, že polia sa už belejú pre žatvu.²⁵ Pozrite, že v nebi je tolko prázdnych miest; ... vy sa máte starať o ich zaplnenie. *Proste* Pána žatvy, aby poslal robotníkov.²⁶ Čakám iba jednu modlitbičku, vzdych vášho srdca, a pošlem vám ich. — A preto plná radosti volá: „Apoštolát modlitby nie je, povedala by som, skoro vznešenejší ako apoštolát slova? My máme formovať robotníkov, ktorí spasia tisíce duší, a tak sa stávame ich matkami; čo teda máme závidieť kňazom Pánovým?²⁷ Našou úlohou a úlohou Karmelu je uchovať soľ zeme; my obetujeme svoje modlitby a utrpenia za apoštolov Pánových a my vlastne musíme byť ich apoštolmi, kým oni slovom a príkladom hlásajú evanjelium našim bratom.²⁸ Veľké skutky konať nemôžem ... , nemôžem hlásať evanjelium ani preliať svoju krv, ... čo na tom! Moji bratia pracujú za mňa, kým ja, úbohé dievčatko, stojím čo najbližšie pri kráľovskom tróne a milujem za tých, ktorí bojujú.“²⁹

Nepripomína nám to Mojžiša, modliaceho sa na hore s rozťahnutými rukami, kým ostatní bojovali? Čia úloha bola dôležitejšia? Pádne odpovedá Pius XI.: „Je ľahko pochopiteľné, že vzrast Cirkvi a spásu ľudského pokolenia *omnoho* viac napomáhajú tí, čo si vyvolili modlitbu a umŕtvovanie, ako tí, čo *pracou* zveľadujú vinicu Pánovu; lebo keby tamtí nesvolávali z neba hojnosť milostí, robotníci by sbierali zaiste chatrnejšie plody svojej práce.“³⁰ Tak nepotrebuje ďalšieho výkladu ani jeho vreľá túžba, aby sa aj rozjímavé rehole usadzovaly v misiách.

²⁵ Ján 4, 35.

²⁶ Mat. 9, 38.

²⁷ List 12. Celine.

²⁸ Dejiny duše VI.

²⁹ Tamtiež XI.

³⁰ Const. apost. pro Approb. Stat. Ord. Carthus. AAS (1924), p. 389.

Teda vo svätej Terézii Ježiškovej dostala ochrankyňu a vzor nie tak priama misijná činnosť ako *misijná spolupráca* — teda aj my. No jej úloha pomáhať *teraz* z neba misionárom v ničom sa nelíši od úlohy svätého Františka Xaverského. Plným právom stojí teda na tom istom pódiu s ním ako „Patrona aequae-principalis omnium Missionum et Missionariorum, rovnocenne hlavná patrónka všetkých misií a misionárov“!

Ján Mihalička.

Duchovnosť u živote.

„Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kvistus, váš život.“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovského programu?

Vianoce.

Boh človekom. Dieťa v jaslách. Najstrašnejšia a najpokojnejšia z revolúcií. Katolícka akcia v samom začiatku. Ježiš, náš brat. Božský kvas v ľudstve. Pokoj, prisľúbený ľuďom dobrej vôle. Naozaj tí, čo idú za Ježišom, majú pokoj, pokoj ducha a srdca. Tí sú zmietaní, pobúrení, v nepokoji, ktorí odmietajú kresťanské poslanstvo. Pokoj je stav duše. Vianoce, začiatok, východisko, výzva, neporovnateľné bohatstvo. Vianoce: všade, všetkým nech hovoria o nekonečnej láske. *Tak Boh miloval svet.*

Kardinál Saliège.

Zo spomienok na sestru Moníku.

(Na výročie smrti *MUDr. M. Hrachy* — 11. dec. 1947.)

S. Mária Angela.

7. decembra 1946.

Sestra Monika (nežiada si, aby som jej hovorila sestra doktorka) je vážne chorá. Je už pripravená celkom na smrť — včera bola zaopatrená sviatosťami zomierajúcich. Nepraje si však, aby to druhí vedeli. Moja milá sestra Monika! Hovorila, že cíti, že zomrie a že cit

ju neklame. Túži veľmi po Ježiškovi — tak detinsky radostne sopála ruky so slovami: „Tak sa už teším na neho!“ Sľúbila mi, že ma bude čakať v serafínskej záhradke. Tam nám vraj potom svätý František — náš brat — bude ukazovať vtáčie hniezdočka. Tam sa sideme všetci! „Aj s Erkom“, hovorila. Pýtala sa, čo mi má nechať, keď zomrie. Potom ukázala na sochu Panny Márie, vraj nie je pekná, ale má tradíciu, je 200—300-ročná. Sestra Monika ju dostala ako promočný dar od sestier uršulínok, ktoré ju mali v kostole na hlavnom oltári. Ešte i pripravujú sa na smrť, myslí na mňa, drahá sestra Monika! Žalovala sa, že sa nemodlí Otčenášky — terciársku regulnú modlitbu. Sľúbila som jej, že sa ju budem za ňu modliť. Keď som odchádzala, povedala som jej: „Pán s vami“ a ona odpovedala: „Aj s tebou, Ovečka.“ Potom ešte ma zavolala, kázuc mi povedať ešte: „Dominus vobiscum!“ Poslúchla som a odpovedala mi: Et cum spiritu tuo.“ Zatvárajúc dvere, ešte som ich pootvorila s úsmevom hovoriac: „Do videnia!“ Pri tom som mala zvláštny pocit úzkosti a nádeje v srdci a na myslí nebeskú serafínsku záhradku. Odpovedala mi úsmevom.

12. decembra 1946.

Sestra Monika zomrela...

Drahá moja sestra Monika! Teda neklamala Vás predtucha — a ani mňa pocit, ktorý mi vtláčil na pery pozdrav „Pán s Vami“, v myslí ho doplniac slovami: „Pri odchode s tohto sveta“; a v dverách poslednému „do videnia“ pridal už celkom jasno: „Tam hore vo večnej vlasti.“ Odišli ste už k Ježiškovi, po ktorom ste tak veľmi túžili. Spomínam si na naše rozhovory, z ktorých temer každý v posledných mesiacoch buď bol o smrti alebo niesol aspoň niekoľko myšlienok o smrti. Keď sme o nej uvažovali, skôr by som sa bola nazdala, že pre mňa prv príde; preto som Vám hovorievala, že chcem byť v každom chvíľu, stále pripravená na smrť. Neraz sme sa pripravovali spolu, usilujúc si ju predstaviť vo chvíľu, keď ju najmenej čakáme, aby nás ani vtedy neprekvapila... K Vám už prišla, čakaná, temer ste jej vyšli v ústrety. Či nepríde teraz na mňa rad? Podľa sľubu budete na mňa čakať v serafínskej záhradke večnej vlasti.

Budem sa veľa modliť za to, aby ste sa tam čím prv mohli tešiť v Pánovi. Odpustte mi, prosím, všetko, čím som sa previnila voči Vám, ak som Vám niečím ublížila. Lutujem všetko. Mala som Vás veľmi rada — ďakujem Vám za Vašu lásku a dobrotu. Hoci sú mnohí ľudia milí ku mne, nikto ma ešte nepozdravil tak láskavo ako Vy, keď som prišla k Vám do nemocnice: „Vitaj, sestrička Ovečka milovaná!“ Vidím zreteľne Váš drahý úsmev a je mi tak smutno, že len Pán Boh vie, ako dlho ešte budem musieť čakať, kým ma ním zas privítate v serafínskej záhradke. Nech Vám tam milosrdný Pán všetko v hojnej miere odplatí. Ja sa Vám môžem a usilujem len svojimi úbohými modlitbami odvdčať.

14. decembra 1946.

Už niet sestričky Moniky. V stredu večer odišla jej krásna duša a dnes zahrabali sme telo — brata osla — chrám Ducha svätého — druhú čiastku jej bytosti. Duša, jej duša, kde si? Trpíš očistcové muky? Sestrička Monika, kedy sa sídeme v serafínskej záhradke? My všetci — P. Chryzostom, P. Erazmus, Vy — potom kto z nás? Ja? A či sa ináč Pánu zapáči? Ale kedy tam už budeme všetci, všetci vo veľkej radosťi a láske?... Ach, aká veľká bude tá serafínska záhradka! Ako len budeme môcť byť s Tebou všetci, svätý Otče František? Chcela by som, chcela by som s Tebou raz zaspievať Pieseň brata slnka, chcela by som Ťa počuť a vidieť hovoriť: „Boh môj a moje všetko!“ Nauč ma to hovoriť úprimne a vypros mi milosť stať sa hodnou hovoriť to.

16. decembra 1946.

Stále myslím na sestru Moniku... Vznešený Host môjho srdca, odpusť, že Ťa nechávam celkom opusteného, že mám Teba v srdci — i keď sa mi skrývaš — a predsa myšlienky, ktoré patria Tebe, venujem sestre Monike. Doma i v kostole myslím na ňu, vonku pripomína mi ju každá ulica, ktorou sme išli spolu. Ach, takto rok. Ako dobre sa nám kráčalo za večerného súmraku, keď nám sneh vŕzgol pod nohami a brat mráz nachom farbíl líca. Dobre bolo, i keď sme otvorily staré drevené dvere začmudenej kuchynky, v ktorej nás vítal

slabo blikajúci knôtik petrolejovej lampky a ubolená tvár na zafúľanej podhlavnici alebo pri peci skromnú večeru chystajúca ženička. Aké to bolo krásne, aké milé — a už to nebude viac! Už budem chodiť len sama. Už Vám nebudem „asistovať“, už nesplníte svoj sľub: „Naučím ťa dávať injekcie, budeš aj sama pichať, lebo moja pobočníčka to musí vedieť.“ Už mi nepodáte s milým úsmevom fľaštičku alebo škatuľku s liekom: „Noruška, toto zanes tetke Ulianke. Tým starým tetuškáam zanes sirup, aby nekašľaly.“ Kto mi predpíše liek, keď bude treba pre chorú sestru? Kto mi poradí, keď nebudem vedieť, ako pomôcť tomu alebo onomu chorému?

No nesmiem sa oddať smúteniu. Však Pán nás neopustí? On sa postará... No mne samej kto Vás nahradí, sestra Monika? Nebudeme sa viac rozprávať o svätom Otcovi Františkovi, škapuliari a korde, o serafínskej rodinke a o smrti... A náš plánovaný dom pre chorých, ktorých ste Vy mali liečiť, a opustené dielky, o ktoré som sa ja mala starať? Už nebudete naň šetriť peniaze...

10. januára 1947.

Drahá sestra Monika, neviem si rady s chorými! Och, ako mi chýbate! Denne Vás volám, no neodpovedáte mi, denne Vás hľadám, no nenachádzam viac ako kúsok povýšenej zeme, pokrytej zamrznutými kvetmi. Čo ako uprene pozerám na miesto, kde tuším Vašu hlávku pod kvetmi a hlinou, zrak môj nevie ich preniknúť. A i keby som odhrnula všetko, čo Vás pokrýva, nevidela by som Váš úsmev, nepodali by ste mi ruku... Toho sa už na tejto zemi nedočkám...

Sestrička Monika, nemôžem sa odhodlať ísť k M.! Keby som ju stretla voľakde, aby som nemusela ísť do nemocnice! Odvtedy — som tam nebola. Bojím sa. Vyhýbam. Veď len keď idem na predmestie križovatkou, ktorej jedna cesta vedie tam, bolí ma srdce — neviem nespomínať. Ako teda pôjdem až tam?... No budem musieť — tú obeť prinesiem Matičke.

Predvčerom — v stredu — boly štyri týždne, čo ste odišli a zajtra, 11. januára bude mesiac. Keď som dnes prišla k Vášmu hrobu, pokrýval ho biely sneh. Či i Vaša duša skveje sa už belosťou v serafínskej záhradke?

Alebo sú na nej tiež záhyby, ktoré musí očistcový plameň ešte len pripraviť na sneh milosti?

14. januára 1947.

Uplynul už mesiac odvtedy, čo sme pochovali sestru Moniku. Keď som išla do nemocnice, s bolesťou v srdci pozerala som na zem, po ktorej toľko ráz kráčala ona a po ktorej toľko ráz ja som sa ponáhľala k nej a odchádzala plnšia a bohatšia. Teraz sa mi vnútri ozýva hlas: „Načo ideš do nemocnice? Veď sestra Monika je mŕtva! Načo tam ideš, nenájdeš ju, neporozprávaš sa s ňou, neporadí ti, ani liek ti nepredpíše.“

Ako by som bola v iných okolnostiach plesala nad krásou prírody, ktorou som prechádzala! No teraz ani stromy do biela odiate, krásne ako čistá mladucha, nevedely ma nadchnúť — obdiv ostal len na povrchu — lebo bolesť, ponorená v hĺbke, ho ďalej nepustila.

Z nemocnice som išla na cintorín a tam som našla sestru Moniku. Moja duša stretla jej dušu. Vyčítala mi moje správanie. Miesto mrňania by som mala radšej pracovať. Robiť za dvoch. Keď som sa vyhovárala, že ja ju neviem zastúpiť, hovorila, že mám robiť to, čo viem a koľko môžem, a keď bude treba, M. mi pomôže. Zahnanbená som jej sľúbila, že sa už polepším. Miesto plakaní a vzdychaní budem pracovať — a modliť sa. Len sa už nehnevajte sestra Monika! — Pax et bonum — Dominus vobiscum!

23. januára 1947.

Hrob sestričky Moniky je už celkom biely — ani jediného temného záhybu niet na ňom; ani omrvinky hlíny nevidieť, ani kúsok zmrznutej kvetinky nevykúka už zpod bielej prikrývky — na všetko padol čistý, biely, žiarivo jasný, hebký sneh. Ó sestra Monika, i Vaša duša okúpaná jagá sa už milosťou, i Vaša duša skveje sa čistotou a dýcha ľahkou vôňou, i Vaša duša hlása už dobrotu, múdrosť a lásku Pána, Tvorcu všetkej tej krásy, a klaňajúc sa velebí ho — Dobrotu, Múdrosť, Lásku, Krásu samu? Oj, iste oči Vašej duše plesajú oveľa viac ako moje, lebo hľadia na to, na čoho slabý odraz pozorajú moje. Duša Vaša vníma to, čoho malulinký zlomok

vníma moja. Váš rozum chápe to, čoho nepatrnú čiastočku chápem ja. Vy plesáte iste nevýslovnou radosťou, lebo vidíte, cítite a počujete to Nekonečné, ktoré ja neviem ani pomenovať. Ó ako to moje oči hľadajú, ako sa k tomu moje ruky vzpínajú, ako po tom moje srdce túži, ako sa pre to moja duša namáha, ako k tomu uteká cez všetky prekážky, keď počuje aspoň ľudské vysvetľovanie o tom Nevysloviteľnom, keď uzrie aspoň záblesk toho Svetla, keď cíti aspoň závan toho Tepla, a keď tou milosťou oslnená pochopí aspoň minimum toho Nepochopiteľného, tej Lásky, ktorá je Svetlo, Teplo, Dobro, Múdrosť, Veľkosť, Krása, Vznesenosť, Milota, Jas — oj, pero by neznieslo toľkého písania, ruka by klesla únavou, papier by nestačil pojať, pamäť nevie diktovať, rozum nevie menovať to, čo by som musela napísať, keby som chcela zachytiť aspoň malú čiastočku z toho Nepomenovateľného. Chcela by som o tom spievať a nadarmo unúvam hlasivky, chcela by som to velebiť a nadarmo otváram ústa, chcela by som sa tomu klaňať a nadarmo zohýbam kolená i chrbát — som človek úbohý, nepatrný, nemý a tvrdý, nevedomý urobiť sám voľačo dobrého, neschopný velebiť svojho Tvorcu a Pána.

28. januára 1947.

Včera som bola v nemocnici... No nebola som už smutná. Odvtedy ako som prvý raz bez smútku v duši odchádzala od hrobu sestry Moniky, nevrátil sa mi viac. Viem, že ona sa veselí v serafínskej záhradke a ja sa radujem s ňou — a teším sa na to, keď budeme spolu chodiť po jej kvetnatých záhonoch a spievať so svätým Otcom Františkom a naháňať sa s bratmi vtákmi o závod. Potom unavené sadneme si pod košatý strom a svätý František nám bude rozprávať a predobry Pán náš s Matičkou budú sa na nás usmievať. To bude jasu...!

Dogma.

Kresfanská dogma nezakladá sa na vedeckých údajoch a domnienkach.

Zakladá sa na Zjavení, ktorého pravou strážkyňou a neomylnou vykladačkou je Cirkev. *Kardinál Saliège.*

Kresťanská civilizácia.

Pravá kresťanská civilizácia predpokladá tri podmienky:

Vieru v Boha a prijatie Desatora; vieru v Krista a v jeho posolstvo; vieru v kresťanstvo a v jeden spoločný ideál ľudstva.

Keď vravia o kresťanskej civilizácii, toto chcú povedať?

Ak hej, tak je to dobre, ba veľmi dobre.

Ak nie, klamú sa a klamú. *Kardinál Saliège.*

Poznámky o knihách.

Giovanni Papini: ŽIVOT KRISTOV. Vydal SSV v Trnave 1947. 2. vydanie. Po 170.—. Papiniho Život Kristov má byť len malou splátkou tomu, ktorého sa Papini, ako sám priznáva, toľko naurážal. Je to kniha hľadania, ktoré sa stáva vierou. Papini utvoril stránky, ktoré sú v pravom slova smysle plné, konštruktívne. Ježiš na Papiniho stránkach je Ježiš sladký, tichý, ale tvrdý; smejúci sa, ale prísny; Ježiš, ktorý robí len dobre všetkým, Ježiš ponížený, ale energický. Nájdeme ho tam ako prísneho vykonávateľa spravodlivosti, pomstiteľa úbohých, ktorým vládovia tohto sveta nepovedia sladkého slova. Niektoré kapitoly priam bijú krivdu a vyzdvihujú do vznešenej výšky Krista, ktorého Papini vidí viacej ako radikálneho prevracateľa hodnôt a ničiteľa toho sveta, ktorý umiera s jeho príchodom, a zakladateľ nového sveta, než ako prostredníka medzi dvoma obdobiami ľudstva.

Svätý Vincenc Ferrerský: DUCHOVNI ŽIVOT. Vydala M. Junová, Tasov 1946. Po 30.—, viaz. 45.—. Veľký stredoveký kazateľ, znamenitý vodca duší a divotvorca Vincent Ferrerský, španielsky dominikán, napísal príručku duchovného života pre tých, „ktorí veľmi dychtivo túžia splniť všetko, o čom vedia, že podľa božej vôle treba vykonať“, ako sám vraví v Úvode. V troch častiach — Zásady duchovného života, Prax duchovného života, Súhrn duchovnej nauky — stručne a jasne podáva veľkú životnú múdrosť svätých, podľa ktorej najsamprv sám žil. Podaktoré prvky týkajú sa len rehoľnej a kňazskej duchovnosti, ako je to napríklad v Kempenského Nasledovaní Krista. Svätý Vincent z Pauly zrobil si z tohto ozajstného malého majstrovského diela svätého Vincenta Ferrerského svoju obľúbenú knižku.

Dr. Prokop Svach, O. P.: CHARISMA APOSTOLATU. Vydala M. Junová, Tasov 1947. Po 52.—. O apoštoláte, veľkom božom dare, čítavali sme len zlomkovité poznámky, a to nielen v našej, ale aj cudzej literatúre. Sotva inde nájdeme tak sústavne a obširne rozoberanú otázku apoštolátu a tak svedomite stavanú na pevných bohovedeckých zásadách, ako ju rozvíňa knižka P. Svacha. Veľmi osožne poslúži nielen apoštolom z kňazských radov, ale aj apoštolujúcim laikom; v nej nájdú zásady, ktoré im dajú vysoké poňatie o „milosti“ apoštolátu.

Dr. Bedřich Vašek: RUKOJET KŘEŠŤANSKÉ SOCIOLOGIE. Vydal naklad. Velehrad, Olomouc 1947. V treťom vydaní vychádza osvedčená sociologická príručka Dr. Vaška. Poznať správne zásady sociálneho života je jedna z najprednejších podmienok trvale úspešnej sociálnej činnosti. Plným právom pápež Lev XIII. neohrozene vyhlásil sociálnym pracovníkom a reformátorom celého sveta vo vedomí božského poslania a významu, aký má kresťanstvo aj pre sociálne úsilie ľudstva: „Daromné budú snahy ľudí, ak tu odmietnu Cirkev!“ Táto hodnotná kniha načrtá tieto základné kresťanské zásady.

Jacques Maritain: TRAJA REFORMATORI. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 70.—, viaz. 95.—. Maritain, jeden z najvýraznejších predstaviteľov súčasného neotomizmu, bojuje neohrozene proti moderným podvratným myšlienkam a neúnavne poukazuje na to, že moderný duch nachádza prozreteľný liek proti novodobému duchovnému zmätku v tomizme. V diele Traja reformátori vychádza zo zásady, že každú novú myšlienku možno najlepšie pochopiť hneď pri jej zrození, kedy sa nám javí vo svojej najčistejšej forme. Dnešný svet trpí na zmätok v životne dôležitých názoroch a na nesprávne oceňovanie duchovných hodnôt. Pôvodcami tejto biedy a duchovnej rozháranosti sú podľa autora traja reformátori: Luther, Descartes a Rousseau. Prvý ako náboženský reformátor oddelil kresťanstvo od Cirkvi a tak zasial do neho semeno rozkladu a mŕtvoloňého zápachu. Druhý, reformátor filozofie, rozvrátil harmonickú sústavu stredovekej kresťanskej filozofie, zasial tak chaos do filozofie a naočkoval, hoci len nepriamo a neúmyselne, zárodok nevery do sŕdc moderných ľudí. Tretí ako reformátor mravov dovŕšil skazu na najdôležitejšom sektore mravov. Hlboké a originálne Maritainovo dielo doista veľa obohatí náš myšlienkový obzor. Venujme mu za slúženú pozornosť.

Josef Blatný: SNADNÁ PRELUDIA PRO VARHANY. Vydal Vyšehrad, Praha 1947. Po 135.—. Je to 130 celkom krátkych, veľmi vkusných predohier v najzaužívanejších tóninách durových a molových.